Iulian Boldea
Cornel Sigmirean
(Editors)

Culture, Globalisation and Intercultural Perspectives

LANGUAGE AND DISCOURSE

Arhipelag XXI Press
Targu Mures | 2025

Date: 17 May 2025

Location: “DIMITRIE CANTEMIR” University, Tîrgu Mureș

CULTURE, GLOBALISATION AND INTERCULTURAL PERSPECTIVES

Section: Literature

ISBN: 978-606-8624-23-5

Edited by: The Alpha Institute for Multicultural Studies

Moldovei Street, 8 540522, Tîrgu Mureș, România

Tel./fax: +40-744-511546

Published by: Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2025

Tîrgu Mureș, România Email: tehnoredactare.gidni@gmail.com

CONTENTS

STRUCTURE AND MEANING OF BLENDS: A MORPHOSEMANTIC PERSPECTIVE 7

Eugenia Mincu 7

Prof., PhD, Moldova State University, Dorina Macovei, PhD, Moldova State University 7

EPONYMIC BORROWINGS IN THE ROMANIAN TERMINOLOGY OF KINETOTHERAPY 14

Floriana Popescu 14

Prof., PhD, „Dunărea de Jos" University of Galați 14

A SEMIOTIC ANALYSIS OF THE CAMPAIGNS RUN BY THE GENERAL DIRECTORATE FOR EMERGENCY SITUATIONS 23

Alina Roşcan 23

Assoc. Prof., PhD, National Defense "Carol I" National Defence University, Bucharest 23

THE ROLE OF AI IN LANGUAGE LEARNING: ENHANCING ENGAGEMENT AND EFFECTIVENESS 28

Codruţa Badea 28

Lecturer, PhD, "Dimitrie Cantemir" Christian University, Bucharest 28

PROMOTION OF MULTILINGUALISM IN THE GERMAN EDUCATION SYSTEM: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE CONTEXT OF INTERCULTURAL EDUCATION 33

Oxana Chira 33

Assoc. Prof., PhD, "Alecu Russo" State University of Bălţi 33

THE IMPORTANCE OF ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES BASED ON THE KINESIOTHERAPY STUDENTS' PERCEPTIONS 43

Oana-Maria Păstae 43

Assoc. Prof., PhD, "Constantin Brâncuși" University of Târgu-Jiu 43

21ST CENTURY AND ITS NEW METRHODS OF TEACHING AND LEARNING 52

Dana Carmen Zechia 52

Lecturer, PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanţa 52

VOCABULARY ACTIVITIES FOR TEACHING THE PHYSICAL EXAMINATION OF BODY SYSTEMS IN MEDICAL ENGLISH CLASSES 56

Iulia Cristina Frînculescu 56

Assoc. Prof., PhD, University of Medicine and Pharmacy "Victor Babeş" 56

LATEST TRENDS AMONG WORDS OF ENGLISH ORIGIN IN ROMANIAN 62

Liliana Florina Andronache 62

Lecturer, PhD, „Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy Bucharest 62

GRAPHIC FORMS OF CITATION IN THE ONLINE PRESS 68

Reka Suba 68

Lecturer, PhD, The Sapientia Hungarian University of Transylvania, Târgu Mureş 68
EXPLORING THE ASPECTS OF THE FRENCH VERB: WHEN GRAMMAR MEETS BIBLICAL TEXTS 75
Mădălina Toader 75
Assist. Prof., PhD, University of Bucharest 75
DEIXIS AM PHANTASMA AND PERSONAL DEIXIS IN OVID'S TRISTIA 97
Ana-Maria Popa 97
Assist. Prof., PhD, „Ovidius" University of Constanța 97
THE ORIGIN OF THE OLTENIA-SPECIFIC TOPONYMS WITH THE ELEMENT „CHINEZU": BETWEEN THE SLAVIC HERITAGE AND POPULAR INTERPRETATIONS 107
Iustina Nica 107
Scientific Researcher II, PhD, „C.S. Nicolăescu-Plopşor" Scientific Research Institute Craiova, Romanian Academy 107
ETHOS, AN ESSENTIAL DIMENSION OF DISCOURSE 113
Adela Sava (Codreş) 113
PhD, University of Craiova 113
MELANCHOLIES OF CONTEMPORARY ART 120
Ana-Irina Iorga 120
Prof., PhD, Theoretical Highschool "Dimitrie Cantemir" Iaşi 120
ANALYZABLE LOANS IN THE PHARMACEUTICAL LEXICON 124
Floriana-Diana Naghibaur 124
Prof., PhD, Negoi Middle School, Dolj 124
ALLUSION IN THE LANGUAGE OF FASHION 129
Violeta Marinela Preduţ (Dumitru) 129
PhD Student, National University of Science and Technology „Politehnica" Bucharest, Piteşti University Center 129
GLASS CEILING ASPECTS IN THERESA MAY'S AND ANGELA MERKEL'S POLITICAL DISCOURSE 134
Cristina Kallai 134
PhD Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia 134
A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF THE VOLUME "INTRODUCTION TO LINGUISTICS" BY EUGEN MUNTEANU 141
Gabriela Bădescu-Cojocar 141
PhD Student, National University of Science and Technology Politehnica Bucharest, Pitești University Center 141
LEGAL SIGNS - EXPRESSION OF CUSTOMS IN REGULATING COMMUNITY RELATIONS 151
Cezara-Georgiana Danciu (Puchin) 151

PhD Student, University of Craiova 151
SEVERAL MECHANISMS OF HUMOR IN TELEVISED ADULT-CHILD INTERACTION 164
Adina Cristina Sucevan 164
PhD Student, University of Bucharest 164
TRADE NAMES OF MINERAL WATERS 172
Maria-Magdalena Diaconu (Marian) 172
PhD Student, University of Craiova 172
THE SCIENTIFIC STYLE IN THE HUMANITIES. CONSTANTIN CIOPRAGA'S LITERARY APPROACH 179
Bogdan-Adrian Judeţ 179
PhD Student, National University of Science and Technology Politehnica Bucharest, Pitești University Center 179
THE ROLE OF CONTEXT IN THE RELATIONSHIP OF HOMONYMY 186
Loredana Georgiana Popescu (Tomescu) 186
PhD Student, University of Craiova 186
LES MAXIMES CONVERSATIONNELLES 191
Raluca Elena Buburuzan (Colţuneac) 191
PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava 191
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ELEMENTS IN ANALYZING METEOROLOGICAL DISCOURSE 194
Antalia-Celestina Stănescu 194
PhD Student, University of Craiova 194
INTERNAL VS. EXTERNAL TERMINOLOGY IN DENTISTRY 206
Erika Olga Szanto 206
PhD Student, UMFST "G. E. Palade" of Târgu Mureș 206
ISSUES IN THE ADAPTATION OF NEOLOGISMS IN LITERARY ROMANIAN (1836-1881) 213
Alina-Georgiana Popescu 213
PhD Student, University of Craiova 213
PARADIGMATIC ANALYSIS AND SYNTAGMATIC ANALYSIS IN SPECIALIZED VOCABULARY. THEORETICAL AND PRACTICAL BENCHMARKS FROM THE PERSPECTIVE OF FINANCIAL VOCABULARY 221
Elena-Georgiana Udrescu 221
PhD Student, University of Craiova 221
LEXICOGRAPHIC DEFINITIONS AND TERMINOGRAPHIC DEFINITIONS – THEORETICAL APPROACH230
Elena-Georgiana Udrescu 230
PhD Student, University of Craiova 230

THE TERMS IN ROMANIAN GASTRONOMIC DICTIONARIES: AT THE BORDER BETWEEN SCIENTIFIC LANGUAGE AND COMMON LANGUAGE 239

Gabriela-Cristina Spiridon 239

PhD Student, University of Bucharest 239

NEW THOUGHTS ON FOLK ETYMOLOGY. CASES OF FOLK ETYMOLOGIES/CONFUSIONS IN DAILY LANGUAGE 247

Andrei-Ionuţ Popa 247

PhD Student, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iași 247

DISTORSION OF NEOLOGISM AS A RESULT OF FOLK ETYMOLOGY. FOLK ETYMOLOGY. LEXICAL REFERENCES 251

Andrei-Ionuţ Popa 251

PhD Student, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iași 251

INTERDISCIPLINARITY IN THE TERMINOLOGY OF MINERALOGY 257

Maria Cristina Bogdan (Surdilă) 257

PhD Student, University of Craiova 257

VESSELS AND TOOLS FOR FOOD PRESERVATION AND PREPARATION. ARCHAIC METHODS OF FOOD PRESERVATION IN SOUTHERN ROMANIA 261

Ana-Maria-Alexandra Tăbuş 261

PhD Student, University of Craiova 261

MEANINGS WITHIN THE MEANINGS 269

Carmen Mihaela Potlog 269

PhD 269

CURRENT METAPHORIZATION TRENDS IN BOTANY 273

Daniela Suciu (Fodor) 273

PhD Student, UMFST „G. E. Palade" of Târgu Mureş 273

PRAGMATIC SIGNS IN THE DIPLOMATIC DISCOURSE OF ROMANIAN AND SPANISH MONARCHS 282

Ioana Georgiana Bahrin 282

PhD Student, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi 282

DERIVATION WITH AUGMENTATIVE SUFFIXES IN ROMANIAN 290

Elena-Daniela Strigoiu (Marinescu) 290

PhD Student, University of Craiova 290

ASPECTS OF DIRECT AND MULTIPLE ETYMOLOGY. CASE STUDY: MIHAIL KOGĂLNICEANU (NOTES SUR L'ESPAGNE- NOTES ON SPAIN; THE TRAVEL JOURNAL TO VIENNA) 302

Alina-Georgiana Popescu 302

PhD Student, University of Craiova 302

STRUCTURE AND MEANING OF BLENDS: A MORPHOSEMANTIC PERSPECTIVE

Eugenia Mincu
Prof., PhD, Moldova State University, Dorina Macovei, PhD, Moldova State University

Abstract: Portmanteau words (blends), a term originating from French linguistics, are formed following the model of Greek compounding and have entered the Romanian language through borrowings from modern languages (French, English, and German). In Romanian, these words are frequent, especially in specialized language (informatics, medicine, etc.), and provide concise naming for complex concepts. The lexical fusion characteristic of these words generally preserves the form of the components, but their original meanings are blurred. Their main role is to meet the need for linguistic economy, offering a high informational density in a reduced form. Formed through blending, or other similar processes, portmanteau words represent new lexical units with hybrid structures and meanings. We consider that at the basis of portmanteau words lies the exploitation of the Greek model of word formation (productive at various stages of language development, in general). The article proposes an analysis of portmanteau words according to various types of formation: by juxtaposing two autonomous lexical units (Greek model: republic, quintessence), by initial truncation and an autonomous lexical unit (cyberbullying), by final truncation and an autonomous lexical unit (netiquette), by truncation at the level of initial morphemes + truncation at the level of final morphemes (infodemic), etc. These constructions illustrate current linguistic creativity and the adaptability of the language to modern realities.

Keywords: lexical creativity, blends, portmanteau-words, concept, denomination.

Introducere. Conceptul *cuvânt-valiză* are drept punct de plecare opera literară „Alice în Țara Oglinzilor” de Lewis Carroll, în care personajul Humpty Dumpty folosește cuvinte create prin fuziunea de cuvinte, comparate cu termenul francez „portmanteau” (care înseamnă „valiză”, modul în care două cuvinte sunt „împachetate” într-unul singur). Personajul Humpty Dumpty i-a explicat lui Alice semnificațiile cuvintelor *slithy* și *mimsy*: „Ei bine, *slithy* înseamnă „lithe and slimy” („suplu și alunecos”). *Lithe* înseamnă același lucru ca și „activ”. Vezi tu, e ca o valiză – două sensuri sunt împachetate într-un singur cuvânt” (Carroll 2013: 189); „Ei bine, *mimsy* înseamnă „flimsy and miserable” („slab și jalnic”) (iată încă un cuvânt portmanteau pentru tine)” *(idem*).

Cuvintele-valiză în lingvistică. Actualmente, prezența în limbă a lexemelor formate prin juxtapunerea a două sau a mai multor unități lexicale autonome (sau trunchiate) și formarea unui nou cuvânt impune o analiză a acestora la nivelurile: morfologic, semantic și funcțional.

La nivel morfologic (formare a cuvintelor), are loc transformarea îmbinării de cuvinte într-un singur cuvânt. Lingvistul francez A. Rey (1979: 70-71) compară sintagma *filtre neutre* (fr.) şi cuvântul compus *Neutrafilter* (germ.) arătând structuri semantice analogice, dar mecanisme de formare diferite. De fapt, mecanismul de formare a cuvintelor reflectă anumite modele (sintetice sau analitice ale limbii).

Iorgu Iordan (1975: 38) denumește acest fenomen de producere a noilor lexeme *contaminare*, dar care își impune existenta sa proprie în lingvistică. Lingvistul (Iordan 1975:38) identifică cuvinte formate prin contaminare în scrierile autorului român Ion Creangă: „iepure” (ierte + iepure) („Dumnezeu să-l iepure”) etc.

Lingvistul francez denumește acest procedeu *telescopaj realizat prin acronimie* (Cusin-Berche, 1999: 5-25) care generează formarea cuvintelor-valiză: *terminotica*, cuvânt format prin

trunchierea lexemelor *termino/logie* şi *informa/tică*, generând existenţa aşa-numitelor cuvinte-valiză, menționează autorul.

Prin urmare, cuvântul-valiză este un cuvânt nou creat prin contopirea a două lexeme existente, astfel încât noul cuvânt împrumută forma și sensurile ambelor cuvinte sau presupune joncțiunea de trunchieri lexicale din cuvintele surse, numite și fractomorfeme; începutul unui cuvânt este combinat cu sfârșitul altuia.

La nivel funcțional, ne referim la tendința de economie a limbii.

La nivel semantic, menționăm faptul că, uneori, principiul de economie a limbii vine în contradicție cu principiul motivării termenului, punând în pericol transparența acestuia, importantă în contextul limbajului specializat:

Termenul medical: *diapeutică* <= trunchiere din *dia/gnostic* + *tera/peutică* (este un exemplu elocvent de periclitare a transparenţei termenului, principiu important în constituirea terminologiei).

În literatura de specialitate, există mai multe definiții ale termenului *cuvânt-valiză*: „un nou lexem format din părți ale a două (sau posibil mai multe) alte cuvinte, într-un mod care nu permite o analiză transparentă în morfeme” (Bauer 1983: 234); „o combinare a două sau a mai multor cuvinte, dintre care cel puțin unul este prescurtat […]. Prescurtarea poate fi realizată fie prin simpla omitere a unor părți ale unei forme, fie prin suprapunerea unor sunete (sau litere)” (Algeo 1977: 48); „Formarea unui cuvânt-valiză este crearea intenționată a unui cuvânt nou prin fuziunea unor părți din cel puțin două cuvinte sursă. De obicei, partea de început a primului cuvânt-sursă (sursa1) este combinată cu partea finală a celui de-al doilea cuvânt sursă (sursa 2), existând o anumită suprapunere fonemică sau grafematică a cuvintelor sursă ” (Gries 2004: 416) etc.

Este bine cunoscut faptul că morfemele lexicale poartă mai multă informație decât cele gramaticale, având în vedere că morfemele lexicale sunt, de obicei, fragmente inițiale ale cuvintelor, în timp ce morfemele gramaticale sunt fragmente finale, se deduce că fragmentele inițiale sunt mai bogate în informație decât cele finale. Acest fapt explică de ce multe cuvinte noi sunt obținute prin compunerea părților inițiale ale două (sau mai multe) cuvinte deja existente și de ce părțile finale (morfeme nelexicale, în majoritatea cazurilor) nu sunt concatenate. Situația intermediară este chiar cazul corespunzător cuvintelor *portmanteau*, numite în franceză *mots-valise* (totuși, *Nula regula sine exceptione)*.

Clasificări la nivel de structură. La nivel de structură, sunt cunoscute mai multe clasificări ale cuvintelor-valiză. În clasificarea propusă vom include în această clasificare și termenii formați în baza expresiilor savante: unitate lexicală autonomă + unitate lexicală autonomă; trunchiere la nivel de morfeme inițiale + unitate lexicală autonomă; trunchiere la nivel de morfeme finale +unitate lexicală autonomă; trunchiere la nivel de morfeme inițiale + trunchiere la nivel de morfeme inițiale etc.:

1. **unitate lexicală autonomă + unitate lexicală autonomă (expresie).** De altfel, cuvintele-valiză, preiau modelul grec de formare a cuvintelor. În limbile savante se atestă combinații lexicale, care ulterior pătrund în limbile moderne, deținând statut translingvistic, sfidând diferențele interlingvistice și formând lexiconul general internațional. Originea savantă permit o utilizare interdisciplinară a acestor cuvinte; parte a limbajului specializat devin cuvinte specializate, iar parte a unei terminologii – termeni.

Aici, menționăm: a) combinări lexicale care s-au păstrat la nivel de formă, dar au suportat modificări semantice:

Republică este un termen, împrumut din limba franceză, care a provenit din expresia latină *res publica* „bun public, chestiune publică”, expresie alcătuită din substantivul *res, rei, f* „lucru, obiect, chestiune, afacere” și adjectivul *publicus*, *a*, *um* „public, comun, al tuturor”. Expresia *res publica* este folosită în Roma Antică pentru a desemna forma de guvernare în care puterea

era deținută de popor, prin intermediul reprezentanților aleși. Astfel, *res publica* sau „bunul public, chestiunea publică” se referă la gestionarea afacerilor publice de către cetățeni, în interesul comun al comunității. Expresia latină *res publica* este polisemantică: *rem publicam dissipare* „proprietate de stat, trezorerie”; *rei publicae* „interesele statului, binele public”, „stat, republică, societate”; *triagenera rerum publicarum* – „structura statului, sistem politic”, *in optima re publica* – „poziţia politică”. Expresia *rei publicae* este folosită de către romani cu sensul „dragoste de țară, patriotism”. Prin joncțiunea expresiei latine *res publica* s-a format cuvântul *republică*. În perioada medievală târzie, *republică* era considerată „o comunitate în care exista o anumită egalitate a membrilor”. Actualmente, termenul *republică* este definit drept „formă de guvernământ în care conducerea este exercitată de un organ suprem al puterii de stat sau de un președinte ales ori numit; țară, stat care are o astfel de formă de guvernământ” – sociologie, istorie; „țară, stat care are așa formă de guvernământ” – științe politice.

b) cuvinte care s-au menținut formal și parțial semantic:

Chintesență este un termen împrumutat din limba franceză – *quintessence*, de la *quinte essence* (franceza medievală), format în baza expresiei latine *quinta essentia* „a cincea esență”, „a cincea substanță”. În filosofia antică greacă, se considera că lumea este alcătuită din patru elemente fundamentale: pământ, apă, aer și foc. Astfel, *quinta essentia* reprezenta substanța superioară divină, prezentă doar în ceruri. Acest concept a fost preluat de către alchimiști (Evul Mediu), care au încercat să găsească și să producă această substanță. Din perspectivă istorică, sensurile termenului variază: „substanță rară, superioară și purificată, considerată a fi esența sau esențialul ce rămâne după îndepărtarea impurităților” – chimie; „ceea ce reprezintă esența sau aspectul cel mai important al unei idei, lucruri sau fenomene” – conceptologie, filosofie; „persoană sau lucru care este considerat a fi reprezentativ pentru un grup sau o categorie” – sociologie; „ceva considerat a fi esențial sau fundamental” – vocabular general.

Actualmente, lexemul *chintesență* înseamnă „esența cea mai pură și mai concentrată a unei substanțe, a unui lucru, a unei doctrine” – filosofie; „formă ipotetică de energie postulată pentru a explica observațiile asupra universului în cadrul expansiunii accelerate” – cosmologie.

2. trunchiere la nivel de morfeme inițiale + unitate lexicală autonomă:

Cyberbullying este un termen englez utilizat în limbajul informațional virtual, alcătuit din:

a) prefixoidul *cyber-* (trunchiere de la adjectivul englez *cybernetic*). Cibernetica este „teoria sau studiul comunicării și controlului”. Termenul este creat în anul 1948 de matematicianul american Norbert Wiener (1894 – 1964) și este format prin adăugarea sufixului englez *-ics* la o formă latinizată a grecescului *kybernētēs* („cârmaci”, în sens figurat, „conducător, guvernator”), derivat din *kybernan* „a cârmui sau a pilota o navă”, folosit și pentru „a conduce, a guverna”. Originea exactă a cuvântului este totuși incertă; Beekes afirmă că termenul „este probabil de origine străină”) şi

b) substantivul *bullying* „violență”, „intimidare personală, comportament tiranic și insolent”, substantiv derivat de la verbul *to bully* „a domina prin amenințări sau comportament agresiv” (1710), „a intimida, a hărțui” (1777).

Până în anul 1994, cercetătorul Nagel a numărat 104 cuvinte formate cu prefixoidul *cyber.* Lexemele *cyberpunk* (1986) și *cyberspace* (1982) se consideră a fi cele mai vechi lexeme formate cu ajutorului acestul element.

Ediția a 2-a a OED (1989) explică doar lexemul *cybernetics* și formele sale conexe *cybernation* „teoria, practica sau condiția controlului de către mașini” (1962).

Termenul *cyberbullying* desemnează „activitatea de utilizare a mesajelor de pe rețelele de socializare, e-mail-uri, mesaje text etc. pentru a speria sau supăra pe cineva şi se face adesea în mod anonim”.

Cea mai veche utilizare cunoscută a substantivului *cyberbullying* este cea din anul 1990*,* iar cele mai vechi dovezi referitoare la „hărțuirea cibernetică” sunt cele înregistrate începând

cu anul 1998 (ziarul *Canberra Times*). Termenul are o utilizare explozivă o dată cu ascensiunea rețelei internet, la începutul anilor 1990.

Procesul de metaforizare la nivel de termen *cyberbullying* presupune transferul de sens, prin analogie, de la un domeniu concret (tehnologie și agresivitate fizică) la unul abstract (mediul online), asigurat prin combinarea a două componente lexicale: a) elementul trunchiat *cyber-* (tehnologie/spațiu virtual → prin metaforizare, sensul se extinde de la „controlul sistemelor" la ideea de spațiu digital sau mediu virtual, unde are loc comunicarea și interacțiunea între persoane); b) lexemul *bullying* (hărțuire fizică → psihologică → digitală; prin metaforizare, semnificația lui se deplasează de la interacțiuni directe, față în față (fizică), la interacțiuni mediate de tehnologie, devenind psihologică și verbală.

Metafora conceptuală în comunicare și interacțiune umană (spațiu social real = spațiul virtual) relevă o nouă dimensiune: violența exprimată prin mesaje, postări, comentarii în mediul online.

Actualmente, termenul *cyberbullying* desemnează „utilizarea tehnologiei informației pentru a agresa o persoană prin trimiterea sau postarea de text sau imagini de natură intimidantă sau amenințătoare" – tehnologii informaționale; vocabular fundamental.

3. trunchiere la nivel de morfeme finale + unitate lexicală autonomă:

Englezismul *netiquette* este un termen compus prin aglutinare: prefixoidul *net* (trunchiere de la *internet* → element de compunere care indică mediul digital) și lexemul *etichetă* (termen împrumutat din franceză „normă de comportament, reguli de politețe". Astfel, termenul *netichetă* desemnează eticheta pe internet, adică ansamblul regulilor de conduită civilizată și respectuoasă în mediul online. Cea mai veche utilizare cunoscută a substantivului *netichetă* este din anii 1980. Cele mai vechi dovezi ale OED pentru *netichetă* sunt din 1982, într-un mesaj postat pe grupul de știri *Usenet net.jokes*. În anul 1993 este atestat cu sensul „stilul și manierele adecvate în comunicarea pe internet".

Lexemul *internet* este creat în anul 1984, desemnând „rețelele de calculatoare interconectate ale Departamentului Apărării al SUA", și este formă juxtapusă a expresiei *interconnected network* „rețea interconectată": *internetwork*, *inter-network* (1972) pentru a desemna rețele ipotetice ce implicau mai multe calculatoare distincte. Ghidul stilistic al Associated Press decide, începând cu 2016, scrierea cu literă mică a termenului.

Cuvântul *etichetă* este un cuvânt de origine franceză (1750) *étiquette* („comportament prescris"), provenit din franceza veche *estiquette* („etichetă, bilet", „notiță mică" (sfârșitul sec. al XIV-lea), în special una lipită pe o poartă sau perete ca anunț public, literal „ceva lipit (sus sau pe ceva)", din verbul *estiquer* („a atașa, a lipi"), derivat din *stikkan*, înrudit cu engleza veche *stician* („a înțepa"), din proto-germanicul *stikken* („a fi înfipt"), formă de stativ derivată din radicalul indo-european *steig-* („a înțepa, a lipi; ascuțit").

Sensul „card sau bilet care asigură deținătorului un drept sau un privilegiu, dovadă a unui contract sau a unei datorii" este înregistrat începând cu 1670, probabil derivat din sensul de „certificat, licență, permis". Sensul politic „listă de candidați propusă de o fracțiune sau partid" este atestat în limba engleza americană începând cu anul 1711, iar sensul „notificare oficială a unei infracțiuni" – începând cu 1930.

Evoluția semantică *etichetă*, în limba franceză, este raportat, probabil, la bilețelele mici, scrise sau tipărite, care conțineau instrucțiuni privind comportamentul adecvat la curte și/sau din instrucțiuni privind conduita, scrise pe biletul de cazare al unui soldat (acesta fiind sensul principal al cuvântului în franceza veche). Ulterior, substantivul *etichetă* desemnează „bucată de hârtie, de carton etc. care se aplică sau se leagă de pachete, sticle etc. și pe care se indică conținutul, prețul, posesorul, destinația etc." – comerț; „titlu, nume, calificativ sub care se prezintă sau figurează cineva sau ceva, ascunzând natura adevărată" – vocabular fundamental; „norme de comportare riguros stabilite la curțile monarhilor, în relațiile diplomatice" – științe juridice.

Aşadar, temenul *netichetă*, format printr-un joc de cuvinte, se referă la eticheta comportamentului în spațiul virtual. Cuvântul telescopat, în pofida faptului că nu este atestat în *Dicționarul explicativ a limbii române*, este pe larg folosit în spațiul virtual de către utilizatori.

4. trunchiere la nivel de morfeme inițiale (prefixoid) + sufix/sufixoid:

Termenul *bionică* provine din cuvântul englez *bionics* (1959)/francez *bionique*, format în a doua jumătate a secolului al XX-lea. Termenul respectiv s-a format de la prefixoidul *bio-* trunchiere din *biologie* (elementul respectiv nu mai comportă sens de „viaţă", dar de „biologie", „ceea ce se referă la biologie", adică păstrează sensul integral al cuvântului trunchiat) și sufixul *-(n)ică* (trunchiere de la lexemul *electronică*, sufix specific domeniilor tehnico-științifice). În localitatea Dyton are loc primul congres de bionică „o nouă ştiinţă care are drept scop aplicarea principiilor din biologie" (Avramescu 1979: 97).

Un alt exemplu îl constituie termenul *biocorie* „parte a biocenozei cu o durată de existenţă redusă, care apare ca urmare a unor condiţii favorabile", în care segmentul savant *bio-* concentrează semnificaţia cuvântului *biocenoză* (*bio/cineză* + *-corie* (< gr. *khōría* „spațiu, regiune, teritoriu"). Termenul *biocorie* înseamnă literalmente „distribuirea vieții într-un spațiu" sau „răspândirea organismelor vii într-un teritoriu" și este introdus de către T. A. Edison în 1877 (*ibidem*: 72) desemnând „totalitate a organismelor vii, care populează un anumit mediu, formând cu el un tot unitar "

5. trunchiere la nivel de morfeme inițiale+ trunchiere la nivel de morfeme inițiale:

Covidul este un tip de virus ARN care afectează păsările și mamiferele și care, la oameni, se manifestă ca o infecție a căilor respiratorii; din 1968 este denumit astfel din cauza spicurilor (proeminențelor) care ies din membranele sale și seamănă cu o coroană solară (corona). Termenul ***covid*** este rezultatul supremației expresiei *coronavirus disease* („boala provocată de coronavirus"; CO – de la corona; VI – de la virus; D – de la *disease* (boală în engleză) și este creat pentru a desemna epidemia care a început în China în 2019 (*COVID-19*).

6. trunchiere la nivel de morfeme inițiale+ trunchiere la nivel de morfeme finale:

Felican Oliviu în articolul *Creativitate lexicală contemporană: vocabular de pandemie Covid-19* (2021: 71-90) analizează formarea cuvântului *infodemie* – termen preluat din limbile moderne occidentale, format prin contopirea cuvintelor trunchiate *info/rmation* +*epi/demie/pan/demie*.

Information – evoluția semantică este spectaculoasă: în anul 1274 însemna „anchetă efectuată în materie penală de către ofițerii de poliție" (din *Recueil de Documents concernant la commune et la ville de Poitiers*, ed. E. Audoin, I, p. 131); în anul 1323 – „efectuarea de anchete judiciare" (A.N. JJ 61, fol. 176, conform Gdf. Compl.); în anul 1360, utilizat la plural – „informații obținute despre cineva" (Jean Le Bel, *Chronique*, ed. Viard și Deprez, cap. 30, vol. 1, p. 150); în anul 1500, de asemenea, la plural – „ansamblu de cunoștințe adunate despre un subiect dat" (Philippe de Commynes, *Mémoires*, ed. J. Calmette, vol. I, p. 2, prolog); în 1886 – „informație sau știre transmisă publicului" (Zola, *Œuvre*, p. 199); în 1495 – „acțiunea de a da o formă" (B. de Gordon, *Pratiq.* III, 25, conform Gdf.). Termenul are la bază rădăcina savantă *informatio, onis, f.* („desen, schiță; idee, concepție"), verbul latin *informare* „a da formă, a contura", în sens figurat „a instrui, a educa", compus din *in-* „în" (din rădăcina indo-europeană *en* „în") + *formare* „a forma, a da formă", de la *forma, ae*, *f.* „formă".

Epidemie – termenul desemna, în special ciuma și este atestat la sfârșitul secolului al XV-lea cu formele *ipedemye*, *impedyme*, provenind din franceza veche *ypidime* (sec. al XII-lea, franceza modernă *épidémie*), care, la rândul ei, provine din latina târzie *epidemia*.

Conform altor surse, aproximativ în anul 1256, este utilizată forma *ypidime* (A. de Sienne, *Régime du Corps*, ed. L. Landouzy și R. Pépin, p. 60, 4); după anul 1349 – formele *epydimie*, *epydemie* (G. de Machaut, *Jugement du roi de Navarre*, ed. Hœpffner, 346, 473). Termenul este împrumutat din latina medievală *epidemia*, *epidimia* (atestat în 1250 la Latham), provenit

din grecescul *epidēmía* „ședere într-un loc” (< gr. *epi* „asupra”, „peste” + < gr. *dēmos* „popor”, „comunitate”). Astfel, sensul originar era „ceva care vine peste (sau afectează) populația”; sensul medical – „boală care se răspândește într-o comunitate”.

Cuvântul *infodemic* este corelat cu termenul englezesc *infodemic*, care desemnează „o cantitate excesivă de informații despre o problemă, adesea neverificate sau eronate, care se răspândesc rapid și îngreunează identificarea unei soluții”. În limba franceză, *infodémie* are sensul „răspândire pe internet a unor informații înșelătoare sau greșite în timpul unui eveniment global, precum și de abundență de informații, cu grad variabil de veridicitate, referitoare la o problemă de interes public, care împiedică accesul publicului la informații corecte și, implicit, la luarea unor decizii corecte”.

În limba română, acest neologism a apărut în contextul pandemiei de COVID-19, odată cu explozia de știri false (*fake news*) și zvonuri despre virus, promovate atât prin rețelele de socializare, cât și prin unele instituții media implicate în dezinformare. Exemple din presa românească ilustrează uzul termenului: „Fenomenul a primit și un nume: *infodemie*, adică pandemia informațiilor false” (Armanca, 2020); *„*Încă de la începutul crizei pandemice... au intrat în scenă manipularea, știrile false și propaganda mincinoasă. Ceea ce s-a numit generic *infodemie*” (Hurezean, 2020) (*apud* Felican, 2021, p. 71-90).

Deși cuvântul *infodemie* nu este încă înregistrat în dicționarele românești, frecvența și relevanța sa în discursul public actual îi conferă o prezență notabilă, inclusiv în documente oficiale.

Concluzii: Cuvintele-valiză, termen utilizat în lingvistica franceză, urmează modelul grec de formare a cuvintelor. În limba română acestea au o prezență (*pars leonis* în limbajul specializat) datorată împrumuturilor din limbile moderne (acestea fiind formate cu precădere în limbile franceză, engleză, germană). Fuzionarea cuvintelor în limbile savante creează noi lexeme care păstrează relativ forma cuvintelor pe care le combină și, mai puțin, sensurile acestora. Prezența cuvintelor-valiză în sistemul limbii este generată de necesităților denominaționale și de economie verbală (minimum lexical utilizat concentrează o informație maximă) la nivel de limbaje, inclusiv specializat. În accepția modernă, cuvintele-valiză (create prin „contaminare”, telescopaj, acronimie etc.) sunt cuvinte noi formate prin contopirea a două unități lexicale autonome, astfel încât cel puțin unul să fie trunchiat, având structură și sens mixt. În prezentul articol a fost propusă o clasificare la nivel de structură, pornindu-se de la valorizarea modelului grec de formare a cuvintelor: unitate lexicală autonomă + unitate lexicală autonomă – *republică, chintesență*; trunchiere la nivel de morfeme inițiale + unitate lexicală autonomă – englezismul *cyberbullying*; trunchiere la nivel de morfeme finale + unitate lexicală autonomă – *netichetă*; trunchiere la nivel de morfeme inițiale + trunchiere la nivel de morfeme inițiale – *COVID* etc. Așadar, deși cuvintele-valiză reprezintă o manifestare a creativității lingvistice contemporane, modelul lor de formare își are originile în limbile savante și a fost aplicat de-a lungul timpului.

Notă: Articol elaborat în cadrul subprogramului de cercetare 010301 „Perspective interdisciplinare asupra fenomenelor de confluență și de confruntare în domeniile lingvistic, literar și folcloric în spațiul basarabean ca limes civilizațional și frontieră geopolitică”, Institutul de Filologie „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM.

BIBLIOGRAPHY:

1. Rey, A. (1979) La terminologie: noms et notions. Paris: Le Robert.
2. Iordan, I. (1975) Stilistica limbii române, Editura Științifică, București.
3. Cusin-Berche, F. (1999). Le lexique en mouvement: création lexicale et production sémantique. În : Langage Revue trimestrielle. Paris, décembre, p. 5-25.
4. Algeo, J. (1977) "Blends, a structural and systemic view." American Speech 52 (1/2): 47-64.
5. Bauer, L. (1973) English word-formation. Cambridge: Cambridge University Press.
6. Carroll, L. (2013). The complete illustrated works of Lewis Carroll. London: Bounty Books.
7. Gries, Stefan Th. (2004). "Isn't that Fantabulous? How Similarity Motivates Intentional Morphological Blends in English." In Language, Culture, and Mind, edited by Michel Achard, and Suzanne Kemmer, 415-428. Stanford: CSLI Publications.
8. Felican, O. (2021) Creativitate lexicală contemporană: vocabular de pandemie Covid-19. În: Identitate și ideologie. Limba și literatura română în paradigma culturală contemporană. Iași, p. 71-90.https://ifri-international-symposium.gitlab.io/data/2021/volume/O.%20Felecan.pdf
9. https://www.merriam-webster.com/dictionary/cyberbullying
10. https://www.oed.com/dictionary/cyber-bullying_n?tab=factsheet#212385852100
11. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/cyberbullying?q=cyberbullying
12. https://www.etymonline.com/word/cyber-
13. https://www.etymonline.com/word/cybernetics
14. https://www.etymonline.com/search?q=Bullying
15. https://www.le-tresor-de-la-langue.fr/definition/etiqueter#top
16. https://www.le-tresor-de-la-langue.fr/
17. https://www.oed.com/dictionary/netiquette_n?tab=factsheet#11285962
18. https://www.etymonline.com/search?q=Netiquette
19. https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/netiquette?q=Netiquette
20. https://www.merriam-webster.com/dictionary/netiquette
21. https://www.etymonline.com/word/internet
22. https://www.etymonline.com/word/netiquette
23. https://www.etymonline.com/word/ticket#etymonline_v_13303
24. https://www.etymonline.com/search?q=Covid
25. https://www.etymonline.com/search?q=epidemy
26. https://www.le-tresor-de-la-langue.fr/definition/epidemie#top
27. https://www.etymonline.com/search?q=bionics
28. https://www.le-tresor-de-la-langue.fr/definition/information#top
29. https://www.etymonline.com/word/information

EPONYMIC BORROWINGS IN THE ROMANIAN TERMINOLOGY OF KINETOTHERAPY

Floriana Popescu
Prof., PhD, „Dunărea de Jos" University of Galați

Abstract: Traditionally, medical terminology used in Europe and the US has been described as a complex mixture of both classical elements of Greek and Latin origin, native words as well as words of foreign origin. Viewed as particular representations, both English and Romanian medical terminologies share these three clusters of etymologies. Of the comprehensive class of foreignisms, eponymisms and eponymic fomations have been the most controversial, criticised and repudiated of all foreignisms (Popescu and Popescu 2021). Nevertheless, the users of both languages appear to have paid little attention to anti-eponymists and enriched their lexical collections with personal-name-based terms. It is also the case of the Romanian professionals in the field of kinetotherapy who have gradually adopted such formations. Most of them have no other substitute or equivalent and hence, they are irreplaceable. While many other medical specializations share numerous sets of eponymic structures (to name, for example, parts of the human body, diseases, disorders and deformities, and pieces of medical equipment), nursing and kinetotherapy have a set of eponymic denominations which are peculiar to these fields only. Our corpus-based research will describe the eponymic borrowings, which are peculiar to the field of kinetotherapy, taking into consideration their etymology, structure and their synonyms, few as they are.

Keywords: eponyms, multi-word lexical units, naturalizations

Introduction

The title of this article brings together a few directions of research within the comprehensive framework of the language of medicine. Two of the key words in this approach, i.e., *borrowing* and *eponymic* are closely related to the enrichment of the general medical vocabulary, while the other two merely narrow the perspective of the analysis to the fields of terminology, more specifically nomenclature and kinetotherapy. Borrowing, which denotes both a linguistic phenomenon and its outcomes, has been described not only "in the historical studies of individual languages" (Haugen 1950: 210), and in comparative linguistic studies (Popescu 2018), but also in many other types of research. The name *borrowing* has come to be viewed as a misnomer or a misfit metaphor "since the borrowing takes place without the lender's consent or even awareness, and the borrower is under no obligation to repay the loan" (Haugen 1950: 211).

Eponymic, which originates from *eponym* and refers to something of or pertaining to a classical eponym, relates to the complex transformation of a personal name into a common word, or to the use of a personal name as a determiner in both binomials and multi-word lexical units, pointing to the etymological nature of the respective proper name. Eponymic structures, which occur as either one-word, two-word or multi-word units, are present in the language of science, more exactly in the lexicons of mathematics (Popescu 2009a), physics (Popescu and Maftei 2003), chemistry (Popescu 2009b), in the terminologies pertaining to the field of

economics (Popescu and Maftei 2005), finances (Opriţ-Maftei 2009) as well as in the military terminology (Opriţ-Maftei 2012), but they are predominant in the vocabulary of medicine (Popescu and Popescu 2021a).

Kinetotherapy, whose Greek etymology is based on the lexemes, i.e., *kine* "motion" + *therapeia* "movement" has a few more synonyms (e.g. *kinesiotherapy*, *kinesitherapy*, *kinesiatrics*, *physiotherapy* or *physical therapy* and *motorpathy*), and they all name "a rehabilitative treatment that uses exercise or movement. It was formerly known as corrective therapy and was devised by the U.S. Armed Forces to help physical therapists with the large number of soldiers wounded during World War II" (Venes 2017: 1337). The English word *kinetotherapy* seems to have a higher frequency of occurrence in Romanian than in English, which explains why it was preferred in relation to Romanian terminology. Finally, the polysemous nature of the word *terminology* will be considered. Terminology was described to denote (1) "the discipline concerned with the study and compilation of specialized terms" (Cabre 1999: 1), (2) "the language discipline dedicated to the scientific study of the concepts and terms used in specialized languages" (Pavel and Nolet 2001: xvii) and (3) "the vocabulary used in specific arts, sciences, technical endeavors, trades, or professions" (Venes 2017: 2324). Our approach will rely on this last meaning of *terminology*.

Background layout

Eponymization is a resourceful word formation within the framework of the English language, which has tailored an impressive number of words, noticeable in both the word stock and virtually all the professional languages. *Eponym* is a polysemous word which represents (a) a personal name, (b) a real or unreal person (also known as *eponymee*), who is related to (c) an entity that is linked to the real or fictitious person (McArthur 1996: 360). To distinguish meaning (a) from meaning (c), the latter is often called eponymism. Although several dictionaries of eponyms had been published after Partridge's work *Name into Word* (1950), one of the most popular such works is Ruffner, Berger and Schoenung's *Eponyms Dictionaries Index* (1977). They compiled this dictionary of eponyms, which describes 20,000 eponymisms and 13,000 eponymists (Ruffner et al. 1977: xxviii).

Over the years, approaches to eponymisms gradually formed a rich collection of (medical) dictionaries, articles, studies, book reviews and monographs. At the same time, opinions on eponymisms have triggered divergent debates, transforming them into a source of bitter dispute. Both pro- and anti-eponymists have mainly focused on the righteousness of granting personal names to any new idea, concept, theorem or other kind of entity (1), and on the cryptic nature of personal names used as determiners or appellatives.

Romanian linguists seem to have taken a tiny interest in eponymic studies. Only two general dictionaries (Laiu-Despău, 2003, Muşat 2006) and five medical dictionaries describe Romanian eponyms (Russu 1975, Bruckner, Antipa and Simionescu 1998, Chirculescu and Matusz 1999, Găleşanu 2009, Poantă 2008), as compared to the English dictionaries and encyclopaedias of (medical) eponyms (Popescu and Popescu 2021: 309-320). Linguistic approaches to this topic are scarce and most often they investigate English to the detriment of Romanian eponyms (Năznean 2019, 2021).

Our corpus-based analysis of the Romanian terminology of kinesiotherapy is restrictive as it focuses only on eponymic naturalizations, examining their structure and etymological roots.

Research materials and methods

To identify the foreign eponymic naturalizations, which are now part of the Romanian terminology of kinesiotherapy, a series of hard copy sources and a few electronic versions of university courses, books, dictionaries, articles and studies were scoured (see the Corpus under References at the end of the article). Previous research (Popescu and Popescu 2021b; 2023) showed that the manual selection of eponymic terms is always pains-giving and time-consuming. It is also rewarding due to the unique field-related findings which lead to the discovery of new and interesting terminological data to the foreground. Romanian medical literature research was also performed using the PubMed database. Online Internet word searches and the use of the www.whonamedit.com also proved helpful in a few cases. A Microsoft 365 Excel document was created to include the data extracted from the two successive searches performed by the author of the article. The tabular form of the Excel document included the following columns: (a) binomial structures, (b) trinomial structures, (c) multi-word structures and (d) synonymic variants. In the cases of columns (a), (b) and (c) two sub columns were considered, i.e., one for the common noun and the other for the eponymic element, irrespective of their structure and number of elements. This division ensures the two directions which underlie the discussion of the eponymic naturalizations in the Romanian terminology of kinetotherapy. The presentation slashes the Romanian and English version, only where the two eponymisms were found; as the research considered only Romanian sources and resources, to identify the English equivalents meant to extend the search to English dictionaries. The bad thing is that entries to describe the lexicon of kinetotherapy in such dictionaries are very scarce and where slashes are omitted, this is an indication that English equivalents could not be spotted.

Findings and discussion

The repeated searches resulted in an inventory of 317 eponymic denominations of foreign origin, which are exclusively field-specific. In addition, fifty-three eponymisms of foreign origin which represent names of parts of the human body (e.g. *aparatul Golgi / Golgi apparatus*, *tendonul lui Ahile*/ *Achilles tendon*), names of diseases and/or disorders (e.g. *epifizita vertebrală Scheuermmann / Scheuermmann(’s) kyphosis / disease*, *apofizita calcaneană Sever / Sever’s disease or calcaneal apophysitis*, *apofizita rotuliană Sinding Larsen Johanson / Sinding-Larsen and Johanson disease*, *noduli Schmorl / Schmorl’s nodule*), and names of surgical procedures (e.g. *operaţia Gill* / *Gill’s operation*) were identified in the Romanian terminology of kinetotherapy.

For practical reasons, eponymic denominations or eponymisms [E] can be formally described as binomial patterns, which consist of a first member belonging to the field of nominal constructions [NC], and a second member expressed by an eponymic element [EE]. An in-depth analysis of the foreign eponymic denominations in our corpus distinguish (a) proper binomial eponymisms (i.e., an association of two elements which has a meaning of its own, even if the constitutive elements are also used as independent lexical units), and (b)

binomial eponymisms with minor linking elements (i.e., possessive constructions which are acknowledged to include the enclitic possessive article). The formulaic representation of these patterns is language-specific, in that the English language works with the formula [[EE] + [N]], while the Romanian language uses the same structure, but in reverse order, i.e., [[N] + [EE]]. Both the NC and the EE in the E was noticed to expand their structures and create trinomial patterns. In the case of the NC, an adjective [Adj.] was inserted in many E, and in the case of the EE, two different situations were identified. The EE may be either a (i) person's full name, (ii) a person's two-element surname or (iii) two surnames which belong to two different persons.

This approach finally discusses the most complex of the naturalized eponymic denominations describing them under the category of eponymic multi-word lexical units (EMLUs). Contrary to the first two categories of E, the EMLUs contain a wider diversity of formulaic patterns, which make them both challenging to describe and classify in neatly separated subdivisions.

The proper binomial eponymic units, which are reduced to their formulaic pattern [[N] + [EE]] and which pertain to the field of kinetotherapy, are built with the following categories of words: (a) common nouns, (b) semitechnical words, and (c) specialisms or technical words. The first lexical category is that of the common nouns which belong to the word stock. Eponymic formulas that include common words, whose meaning in the general vocabulary is not altered, can be illustrated with such examples as: conceptul (e.g. *conceptul Bobath* / the Bobath concept), exerciţiu (e.g. *exerciţii Kegel* / Kegel exercises), fenomen (e.g. *fenomenul Raimiste* / Raimiste's phenomenon), gimnastica (e.g. *gimnastica Möberg* / Möberg gymnastics), metoda (e.g. *metoda Halliwick* / Halliwick method), minge (minge *Bobath* / Bobath ball), program (e.g. *program Pilates*, *program Williams*), scor (e.g. *scorul Lysholm* / Lysholm knee scoring scale), indice (e.g. *indicele Dorgo* / Dorgo index), tehnica (e.g. *tehnica Codman* / Codman technique), terapia (e.g. *terapia Vojta* / Vojta therapy), test (e.g. *testul Patrick* / Patrick test), proba (e.g. *proba Mingazzini* / Mingazzini test, *proba Grasset* / Grasset test), scala (e.g. *scala Barthel* / Barthel index), semnul (e.g. *semnul Hoffman* / Hoffman sign), corset (e.g. *corset Cheneau* / Cheneau corset). our research discovered that many of these binomials have synonymic forms as they associate a personal name with at least two common nouns to name the same signified. Thus, for example, *antrenamentul Schultz* is also referred to with the denomination *tehnici Schultz*, *tehnica Freeman* is the synonym of *metoda Freeman* and *metoda Kegel* denotes what *exerciţii Kegel* denotes, i.e., a set of therapeutical exercises created by the American gynaecologist Arnold Henry Kegel (1894-1972). Test is sometimes interchangeable with proba. For example, the Romanian naturalized binomial *testul Romberg* / *proba Romberg* is known in English as both *Romberg's test* and *Romberg's sign.*

The semitechnical words or the common nouns of the word stock which have migrated to the medical language and name pieces of equipment used for therapeutical purposes are less numerous than the common examples belonging to the word stock. We produce such examples as: aparat (e.g. *aparat Zander* / Zander's apparatus / medical machine), căpăstru (e.g. *căpăstru Sayre* / Sayre belt), cuie (e.g. *cuie Steinmann* / Steinmann pins), broşe (e.g. *broşe Kirschner* / Kirschner wires), perne (e.g. *perna Freika* / Freika pillow), hamuri (e.g. *hamuri Halliwick* / Halliwick belts, *hamuri Pavlik* / Pavlik harnesses). The common noun "apparatus" reveals a polysemous nature in both English and Romanian word stock and in the medical terminology,

where it may designate "**1.** A number of parts that act together to perform a special function. **2.** A group of structures or organs that work together to perform a common function. **3.** A mechanical device or appliance used in operations and experiments" (Venes 2017: 162). The example to illustrate the first meaning is *aparatul Desault* / Desault apparatus or Desault bandage, which is defined "a bandage binding the elbow to the side, with a pad in the axilla, for fractured clavicle" (Dorland 2020: 7186). *Aparatul Golgi* / the Golgi apparatus, Golgi complex or Golgi body, which is "a lamellar membranous organelle in almost all cells, best viewed by electron microscopy" (Venes 2017: 1034) exemplifies the second meaning in Taber's definition. Finally, *Zander's apparatus*, which is an apparatus for medico-mechanical gymnastics, substantiates the third meaning in the above definition. Jonas Gustav Wilhelm Zander (1835-1920), the Swedish physician, is now acknowledged as "the creator of a pioneer of mechano-therapy" (Messa 2024: 444), devised to be used in physical therapy.

The specialisms, or the technical words, which denote medical instruments, elements of equipment used for therapeutical purposes, are the fewest of the whole terminology. They are illustrated with the help of the following examples: miotonometru (e.g. *miotonometrul Szirmayer*), higrogoniometru (e.g. *higrogoniometrul Geigy*), and atela (e.g. *atela Braun* / Braun splinter).

In addition to the proper binomial constructions, our corpus comprises a few binomial eponymic units with minor insertions, which are also known as possessive constructions. Some of them are always used in their grammatically correct form, and they consist of the possessed object which is followed by the proclitic possessive article preceding the name of the possessor (e.g. *banca lui Colson*, *cura lui Kniepp*, *linia lui Nelaton*, *exerciţiile lui Frenkel*, *programul lui Schroth*, *reflexul lui Moro*, *semnul lui Tinel*, *testul lui Fairbank*). At the same time, a few eponymic binomials are used with both the full and the reduced form, which skips the possessive article. For example, the Romanian *testul (lui) Apley* corresponds to the same English doublet, *Apley('s) test*, and *reflexul (lui) Hoffman*, to *Hoffman('s) sign/reflex,* respectively. Although eponymic binomials are predominant not only in the terminology of kinetotherapy but in many other medical specializations such doublets are rather scarce. The common practice in Romanian medical terminology is to use only the proper eponymic binomials, but there are also exceptions to the rule.

The trinomial eponymic units, which are peculiar to the field of kinetotherapy, mainly divide into:

a) [(i) [[N] + adjective [Adj.]] + [eponymic element [EE]], e.g. *gimnastica vasculară Phölchen* / Phölchen vascular gymnastics, *scala specifică Kurtzke* / Kurtzke status scale*, orteza cervicală Schantz* / Schantz's cervical orthosis*, tenosinovite stenozante de Quervain, pat basculant Macagno*

[(ii) [[N] + [N in the genitive]] + [eponymic element [EE]], e.g. *scala echilibrului Berg*

b) [[N] + (i) [[EE] + [EE]], e.g., *programul Albert Haas*, *metoda Temple Fay* / Temple Fay method, *testul Sorense Beiring* / Sorense Beiring test.
[[N] + (ii) [[EE] + [EE]], e.g., *metoda Lehnert-Schroth* (< Christa Lehnert-Schroth, coauthor of literature on the Schroth therapy)
[[N] + (iii) [[EE] + şi / and + [EE]], e.g., *testul Patrick şi Faber*, *testul Mc. Conkey şi Nicholas*, *testul Slocum şi Larsen*, *testul Neer şi Welsh*, *testul Hawkins şi Kennedy*

This approach uses the notion of MLUs in relation to those lexical patterns which consist of more than three lexical units. Within the vocabulary of kinetotherapy, the following patterns of MLUs can be distinguished:

c) [(i) [NC = common noun + de [preposition] + common noun] + [EE]], e.g., *testul de mers Tinetti*, *testul de echilibru Berg, metoda de relaxare Jacobson, tehnica de relaxare Wolpe, mobilizările de tip Maigne, gimnastica de postură Burger, schemele de facilitare Kabat*
[(ii) NC] + [EE]], e.g., *masajul transversal profund Cyriax, tije centro-medulare Küntscher*
[(iii) NC] + [EE]], e.g., *indicele de masă corporală Quetelet*, *resorturi metalice de tip Weiss, osteosinteza compresivă de tip Müller*, *sisteme mecanice de tip Zander*, *endoproteza de plastic de tip Swanson*, *endoproteza metalică de tip Speed-Kellog*

d) noun [N] + three eponymic elements, e.g. *sindrom Claude-Bernard-Horner* / Claude-Bernard-Horner syndrome (< Claude Bernard, 19th century French physician and Johann Horner, 19th century Swiss ophthalmologist and professor), *boala Legg – Calve – Perthes* / (< Arthur T. Legg, U.S. surgeon, 1874–1939; Jacques Calve, Fr. orthopaedist, 1875–1954; Georg C. Perthes, Ger. surgeon, 1869–1927).

Miscellaneous formulas, which can hardly be synthesized because of their structures consisting of a number of five up to nine lexical units, include such examples as: (a) *orteza de genunchi mobilă Thuasne, orteza toracolombarosacrală corset Cheneau* (b) *testul lui Andrew pentru instabilitate anterioară*, (c) *orteza de mână Thuasne carpieră cu atelare*, (d) *orteza Becker pentru luxaţii de şold congenitale la copii*.

Many of the eponymisms in kinetotherapy have synonyms, which follow the international requirements of displacing these old-fashioned and tiresome constructions, which are devoid of sense, and hence, rather cryptic and not descriptive at all. A few examples in the table below would suffice to emphasize the intent to exclude them from the medical terminology, as follows:

Table 1. Synonyms used in Romanian kinetotherapy

Eponymism	Synonym
metoda Kabat	metoda "de facilitare neuro-proprioceptiva
metoda Jacobson	metoda relaxarii progresive
proba Schellong	proba clino-ortostatică
maladia Kohler	scafoidita tarsiană
boala Scheuermann	epifizita vertebrală
boala Sever	apofizita posterioară a calcaneului
boala Hass	osteocondrita capului humeral
testul Slump	testul tensiunii neuromeningeale
proba Drăgănescu-Voiculescu	proba asimetriei tonice dinamice
reflexul Marinescu-Radovici	reflexul palmo-mentonier

I shall now briefly refer to etymological aspects of eponymic structures, stating that medical eponymism are usually grouped into honorifics (when the personal name is granted as a gesture of admiration and respect towards a personality who still continues to work), memorializers (the granting of the personal name commemorates a remarkable personality) patent-protectives (when authors patent their creations or inventions). Irrespective of their

reason for coming into being, the eponymisms in kinetotherapy have their roots in different European countries; for example, *conceptul Bobath* was created in 1948 by Bertha Bobath, a German physiotherapist and her husband, Karel Bobath, a Czech psychiatrist, *conceptul / terapia Vojta* (< Vaclav Vojta, a Czech medical doctor, who lived between 1971-2000), *metoda Brünngstrom* (< Signe Brünngstrom, a famous Swedish specialist), *metoda Mézières* (< Françoise Mézières, French physiotherapist, 1909-1991), *exerciţiile Frenkel* (< Heinrich Simon Frenkel, a Swiss physician and neurologist), *metoda Zinovieff* (< Andrew Zinovieff, 20th-century Russian-born English rheumatologist). Joseph Pilates was a German-born American physical trainer, who laid the basis of *exerciţiile Pilates.*

Kinetotherapy appears to be a field of interest with global importance and popularity that benefits from the gradual growth of knowledge to which authors all over the world bring their contributions. To enrich its vocabulary with re-invented personal names has not been a pre-established purpose of kinetotherapists, but the process of enrichment is still in action. It has always relied on personal names of medical doctors (e.g. the American physician Alfred Washington Adson, in *metoda Adson*), kinetotherapists (e.g. the Neo-Zealander Robin McKenzie, in *metoda McKenzie*) and physiotherapists (e.g. the American occupational and physical therapist Margaret Rood, in *metoda Margaret Rood*), and it rarely includes names of patients (e.g. Katharina Schroth, in *metoda Schroth*).

When they accessed the Romanian terminology of kinetotherapy, the eponymic formulas of foreign origin joined an already existing corpus of native creations. The cultural and professional space had already been prepared for their accession. Regrettably, many of the Romanian-based eponymisms can hardly be found in dictionaries authored by native Romanian lexicographers. This is why, in what follows a few such examples are mentioned: *procedeul / tehnica Doboşiu (< Cornel Doboşiu,* orthopaedic surgeon*)*, *suspensoterapia Baciu*, *dispozitivul Clement Baciu*, *plăci model Pintilie*, *testul Miron Georgescu*, *probele Drăgănescu-Voiculescu,* and *tenomioplastia Burnei,* designed in 1993 (Gavriliu et al 2013: 866). Once again regrettably, one of the first Romanian dictionaries of kinetotherapy (Albu, Gherguţ and Albu 2007), which consists of 726 entries, of which 24 are eponym-related entries, but none of them refers to any Romanian specialists in the field of kinetotherapy. Little is known about the inventions patented by Romanian medical doctors, but a few bits of information could be gathered for this paper. Thus, *plăcile model Pintilie* represents just one of the inventions advanced by Dimitrie Pintilie (1906-1971), who is presented as "an exceptional specialist, innovator of medical apparats, instruments and techniques or procedures" (https://www.spitalulcolentina.ro/scc-ro/scc_files/scc_meniuri/meniuri_secundare/Istoric-Colentina.pdf). Doctor Pintilie's continuator as a director of the Department of Orthopedy at Colentina Hospital in Bucharest, Professor Clement Baciu (1922-1991) was an orthopaedic surgeon, researcher and author.

Conclusions

Eponymic borrowings have contributed to the development of the Romanian vocabulary of kinetotherapy with naturalizations of formula coming from many languages and cultures. They were added to the Romanian native eponymisms, even if such patterns are mentioned only in studies, articles and university courses and not in recently published dictionaries. Set against the background of the comprehensive terminology of medicine, the kinetotherapy eponymisms were shown not only to have native creations of this type but also

to have adopted similar constructions from the medical nomenclature of diseases, syndromes and signs. All these borrowings mirror the availability of the Romanian medical terminology to accept both the foreign names and the concepts, ideas, methods, procedures, programs and techniques they represent. In addition, mechanical machines, all sorts of equipment, orthoses, and apparatuses, which play an important role in the healing of patients, can be seen in the spaces intended for the practice of kinetotherapy.

BIBLIOGRAPHY:

1. Albu, C. et al., 2007, *Dicţionar de kinetoterapie,* Iaşi: Polirom.
2. Bruckner, I., et al., 1998, *Dicţionar semiologic medical de nume proprii al limbii române*, Bucureşti: Ceres.
3. Cabré, M. T., 1999, *Terminology: theory, methods, and applications* / M. Teresa Cabré; edited by Juan C. Sager; translated by Janet Ann DeCesaris. Amsterdam: John Benjamin's Publishing.
4. Chirculescu, A.R.M. and P.L. Matusz, 1999, *Eponime si sinonime in neuroanatomie*, Timişoara: Orizonturi Universitare.
5. Dorland, W.A. N., 2020, *Dorland's Illustrated Medical Dictionary*, 33rd edition, Philadelphia: Elsevier.
6. Găleşanu, M. R., 2009, *Dicţionar radiologic de eponime ale specialităţilor medicale*, Iaşi: Editura "Gr. T. Popa" a Universităţii de Medicină şi Farmacie.
7. Gavriliu, S. et al, 2013, "Herbert Capsuloplasty and Burnei Tenomyoplasty for the Correction of Genu Flexum in Cerebral Palsy, Arthrogryposis and Posttraumatic", *Chirurgia*, 108(6): 866-873.
8. Haugen, E., 1950, "The Analysis of Linguistic Borrowing", *Language*, 26(2): 210-231.
9. Kabat, H., 1950, "Studies on Neuromuscular Dysfunction, XIII: New Concepts and Techniques of Neuromuscular Reeducation for Paralysis", *Perm Found Med Bull* 8:121–143.
10. Laiu-Despău, O., 2003, *Dicţionar de eponime*, Timişoara: Eurostampa.
11. McArthur, T., 1996, *The Oxford Companion to the English Language,* Oxford: Oxford University Press.
12. Messa, L. V., 2024, "A pioneer of Mechano-therapy, Gustav Zander (1835 – 1920). The legacy of his theories and an interesting example of our days: the 'Angel's Wings' device", *Kaleidoscope History*, 14 (28): 444-451.
13. Muşat, R., 2006, *Nume proprii. Nume comune. Dicţionar de antonomază*, Iaşi: Polirom.
14. Năznean, A., 2019, "Exploring eponyms in a corpus of medical articles. Origins and meanings", *Revista Română de Medicină de Laborator,* 27(4): 431-440.
15. Năznean, A., 2021, "Deity, love, punishment, rage, and mythonyms from head to toes. A brief history of some medical terms", *Revista Română de Medicină de Laborator,* 29(3): 327-331.
16. Opriţ-Maftei, C., 2009, "Eponyms in the financial vocabulary", *Translation Studies: Retrospective and Prospective Views*, 2(5): 84-89.
17. Opriţ-Maftei, C., 2012, "Eponyms in Military Terminology", *The Knowledge-Based Organization. The 18th International Conference. Management and Military Sciences. Conference Proceedings*, 92-97, Sibiu: Academy Publishing House.
18. Partridge, E., 1949, *Name into Word*, London: Secker and Warburg.
19. Pavel, S., and D. Nolet, 2001, *A Handbook of Terminology*, Terminology and Standardization Translation Bureau of Canada

20. Poantă, L., 2008, *Termeni medicali cu nume propriu*, Cluj-Napoca: Casa Cărţii de Ştiinţă.
21. Popescu, C.-M., and F. Popescu, 2021a, *The Fellowship of Eponyms and Eponymisms*, LAP Lambert Academic Publishing.
22. Popescu, F., and C.-M. Popescu, 2021b, *Eponymization as a Key to Immortality*, LAP Lambert Academic Publishing.
23. Popescu, C.-M., and F. Popescu, 2023, "Onymic Binomials in English and Romanian Medical Nomenclatures". Analele Universităţii „Dunărea de Jos" din Galaţi. Fascicula XXIV, *Lexic comun/Lexic specializat*, XVI, 1(29): 206-23.
24. Popescu, F., 2009a, "An Approach to English Mathematical Eponyms", în *Translation Studies: Retrospective and Prospective Views*, 3(5): 106-111.
25. Popescu, F., 2009b, "Eponyms and Toponyms in Chemistry", *Limba, cultura si civilizatie*, II, 517-521.
26. Popescu, F., and C. Maftei, 2003, "Eponyms in Physics", în Gâţă, A., (ed.) *Mélanges de terminologie et de sémantique*, 208-224, Galaţi: Editura Academica.
27. Popescu, F., and C. Maftei, 2005, "Eponyms in Economics", in *Buletinul Universităţii Petrol-Gaze* din Ploieşti, Vol. LVII, Seria filologie, 1: 158-164.
28. Ruffner, James A. et al.,1977, *Eponyms Dictionaries Index*, Detroit: Gale Research Co.
29. Russu, G., 1975, Boli şi sindroame cu nume proprii. Ghid-dicţionar, Iaşi: Junimea
30. Slabin, U., 2023, Should Eponyms Be Kept? Emphatic Yes!, *Journal of Baltic Science Education*, 22, 2: 188-191.
31. Venes, D., 2017, *Taber's Cyclopedic Medical Dictionary*, 23rd edition, Philadelphia: F.A. Davis Company

A SEMIOTIC ANALYSIS OF THE CAMPAIGNS RUN BY THE GENERAL DIRECTORATE FOR EMERGENCY SITUATIONS

Alina Roşcan
Assoc. Prof., PhD, National Defense "Carol I" National Defence University, Bucharest

Abstract: Although many individuals like to believe that they are independent thinkers and that their judgments are their own, we are all influenced by various sources, be they the mass media or the very interaction with other people. The interest of this paper lies in the techniques used by one of the Romanian entities which is an integral part of the national security. The focus of this study falls on the campaigns which the General Directorate for Emergency Situations periodically runs to inform people about the risks associated with fire and other potential household hazards and thus to influence the behaviour of the public. The semiotic analysis covers informative announcement on its website, print posters and video content. The study makes use of several instruments of analysis such as Burke's pentad, rhetorical devices and syntagmatic composition to identify patterns.

Keywords: influence, persuasion, semiotics, signification, connotation

This study aims to provide a semiotic analysis of the campaigns run by one of the Romanian entities involved in providing safety and security. It starts by presenting background information on this institution and then it looks into the campaigns it periodically launches to influence attitudes and behaviours of its target audience. The study takes into account its very first two campaigns. In each case, details are provided related to the campaign, such as the year when it took place, partner institutions co-opted in the project and the overall objectives. The inquiry then moves on to rhetorical devices used and the syntagmatic analysis of the narratives proposed by the minds behind the campaigns. This analysis takes into consideration websites, print materials and video content. The paper ends with a series of conclusions related to the main influence techniques identified in the analysis and suggestions for future studies.

In 2004, two separate institutions, the General Directorate of the Military Firemen Corps and the Civil Protection Commandment, both coordinated by the Ministry of Internal Affairs, merged into the current General Directorate for Emergency Situations, widely known in Romania by its acronym IGSU [Inspectoratul General pentru Situații de Urgență]. As stated on the official webpage of the Directorate, this merge was necessary in response to the exponential growth of non-military risks entailed by accelerated globalization tendencies, radical climate changes, diversification of economic activities and the increased occurrence of disasters[1]. The core mission of the Directorate is represented by both prevention and management of emergencies. In order to achieve this objective, it engages in numerous prevention activities and interventions in crises to put out fires, to extract people from car wrecks, to provide first aid, to save stranded persons, to limit damage caused by landslides, floods, earthquakes and other types of disasters, either natural or manmade. The focus of this paper is represented by the campaigns which the Directorate constantly runs to prevent (household) disasters.

Beginning with 2011, the Directorate has been actively influencing the Romanian population by educating people on the risks associated with the improper use of household appliances. Even though their endeavours are listed as 'informative campaigns', this paper treats them as 'influence campaigns'. Dominic Abrams and Michael Hogg (1990) define social influence as any change resulted from an individual's interaction with others, be they people,

[1] https://igsu.ro/InformatiiGenerale/Atributii

institutions or the society as a whole, an interaction which may have intellectual, emotional or behavioural effects[2]. Also Alex Mucchielli (2005) states that any communicative act is simultaneously communication and an attempt at influencing: 'to communicate means to intervene with the purpose to change the other's situation.'[3] The Directorate's campaigns can therefore be considered a form of influence because they aim to elicit a certain type of behaviour from the target audience, as detailed in the analysis below.

The first campaign run by IGSU was initiated in 2011, in partnership with E-On Romania, a company which provides electricity and natural gases to residents and businesses, and has been reinforced every year when the 13th day of any month falls on a Tuesday. It is named 'Ziua Informării Preventive - Marți 13' ['The Day of Pre-emptive Informing – Tuesday, 13th'] and its objective is to raise awareness about the dangers entailed by people's disregard for rules and measures to be taken in certain emergency situations[4]. The target audience includes children, teenagers as well as adults. The media used range from flyers, stickers and campaign posters to a page on Facebook: www.facebook.com/informarepreventiva, although this is no longer accessible, and a YouTube video (https://www.youtube.com/watch?v=xXMJl_aAzSw , 1.658 views, 6 likes as of March 28th, 2025). The slogan of the campaign is 'Preveniți ghinionul!' ['Prevent bad luck!'].

The initial poster is quite unsophisticated – a gradient orange background, the name of the campaign as a header, in capital fonts; beneath it, there is the website of the Inspectorate and next to all this, against a black rectangle, the date Tuesday the 13th, with strikingly large orange digits. The most part of the poster is taken up by a happily prancing black cat, placed centre left while the bottom right corner features the slogan, again in capital fonts, the largest in the poster. In the Romanian culture both the number 13 and Tuesday are associated with bad luck, but also the black cat – in fact some people perceive the black cat which crosses their path to be such a bad omen that they resort to countermeasures, such as taking three steps back. This means that the idea of bad luck is conveyed threefold, but fortunately, by following the IGSU recommendations this bad luck can be dispelled – an idea which comes across by the use of the four-leaf clover which dots one of the letters I in the slogan. The colour code is limited to just two colours – black and orange – and they connote authority and seriousness, but also evil; and, respectively, fun, extravaganza, heat, energy but also danger.

A more recent updated poster of the campaign, posted on January 3, 2025 (perhaps because this year January 13 was a Tuesday), displays elements which serve continuity such as the fonts and colour coding and the aforementioned symbols for bad and good luck, as well as elements which attest to the entities behind the campaign – the name and logo for IGSU and the red logo for E-On printed at the bottom of the poster. The composition is different as the black cat is now contained in what seems to be a basket and the smirk on its face is gone. In fact, its eyes might be interpreted as expressing surprise at being contained. Additionally, the slogan of the campaign has been moved from the bottom right corner to the basket along with two icons standing in for electricity and fire.

The video is a short 37-second animation which starts with black and orange blots jumping around against a white screen and materializing into a black cat against an orange background. It tauntingly dances around as a human hand repeatedly removes it, but it stubbornly reappears until a snap of the fingers. Upon this, as if in a magic show, the cat becomes subdued and only its eyes move to watch the hand place the name of the campaign at the bottom and respectively the top of the screen. After giving the viewer a thumb's up with a smiley face drawn on the upper part of the thumb, the hand removes the cat to the right and

[2] Abrams, D, Hogg M. 1990. *Social Identity Theory: Constructive and Critical Advances*. England: Harvester Wheatsheaf
[3] Mucchielli, A. 2005. *Arta de a comunica: metode, forme și psihologia situațiilor de comunicare*. Transl. By Sfichi, Puică and Roman. Iași: Polirom. p 84
[4] https://igsu.ro/campanii-de-informare-preventiva/campania-ziua-informarii-preventive-marti-13-2449

brings it back from the left side. The cat is placed in an apparent black basket. A new snap of the fingers produces the slogan on the basket and a second later the four-leaf clover dots the letter I. A last snap of the fingers removes everything and produces a white and grey screen which provides details about the campaign – the E-On partner and the website of Directorate while the hand closed into a fist reappears and opens to reveal the cat. It winks at the viewers and the whole narrative ends with three fingers popping up in the right corner with smileys drawn on them simulating awe and taking a bow. All throughout the images are accompanied by lively music.

To sum up, there is consistency in the colour patterns, connotations and narrative elements incorporated in both the posters and the video. The latter also adds the idea of an easy fix to the bad luck problem, a magic touch which can turn negativity and fatalism into good luck and proactive attitude.

The second campaign was named 'F.O.C. – Flăcările omoară copiii' ['Flames kill the children'], launched in 2012, again in partnership with E-on România. The Romanian acronym of the campaign translates into FIRE in English, which goes to show that the people behind it harmoniously used both form, clever wording, and content to draw attention to the danger posed by household fires. The core objective of the campaign is the decrease in the number of household fires and implicitly the number of victims, especially among children and its target audience is represented by the legal representatives of the children, namely parents, grandparents, social workers etc.[5] Various media were used to reach this target audience – a page on Facebook (www.facebook.com/flacarileomoaracopii, 780 likes and 773 followers as of February 11th, 2025), a podcast run on radio stations, a 30-second video available on YouTube (https://youtu.be/RnEFYgDiUbE , 4.672 views, 21 likes, same retrieval date), posters, flyers, customized matchboxes and stickers.

The main poster for the campaign is a mix of signs where colours, shades, shapes and words contribute to a coherent message. Against a gradient grey background features the representation of an oversized orange flame. Inside the flame in claret letters the text reads: '1 copil pe săptămână arde în România. Nu-ți lăsa copilul singur în casă' ['1 child burns every week in Romania. Don't leave your kid alone at home.'] The first sentence comes in larger fonts and the entire text is spelled in capital letters. In the lower part of the flame, in black and bright red there is an iconic representation of a house which clearly resembles also the upper part of a skull. It is set against not the crossed bones as on pirate flags but two fire matches, one of them alight. Below this, inside the lower part of the X which the crossed matches form appears the name of the campaign, the acronym in bright red and the full name in black capital letters.

In the bottom right corner appear the logos of the Directorate and the E-on company, serving two purposes – on the one hand, they testify to the entities behind the campaign, but also they stand in for legitimacy. As early as the end of the 1950s, John French and Bertram Raven discussed the forms of social power[6], that degree of influence which a person or organization has over other individuals, organizations or even the society and included the legitimate power. They described it as that institutional code within which the use of power is an organized legitimate means originating from authority – in this case rooted in the fact that both the Directorate and E-on are the authorities in the fields of life and death, safety and security, potential dangers of devices which use gas or electricity.

Elements of this poster can be found also on the header of the Facebook page of the campaign – a wave of orange flames, the name and logo of the campaign, the ominous black house against the crossed matches. Alongside these, alternate versions of the poster feature

[5] https://igsu.ro/Comunitate/CampaniiInformare

[6] French, John R P; Raven, Bertram H. 1959. 'The Bases of Social Power'. In Cartwright, D (ed.). *Studies in Social Power*. Ann Arbor, MI: Research Center for Group Dynamics, Institute for Social Research. pp. 150–167

images of charred children's clothes with various degrees of damage or cigarette ends set against the same sad grey background. All in all, it can be surmised that the creators of the campaign paraphernalia incorporated the idea of danger both at the level of content through explicit messages and the level of format – colours which connote danger and the need for people to pay attention – orange and shades of red, or sadness and grief and seriousness via black and grey. The posters are kept simple, uncluttered so that the focus falls on the central image of danger and destruction and irreparable damage.

As far as the video is concerned, here the same significations can be decoded. The setting is a countryside house where a family of four go through their morning routine. The kitchen where the kids are enjoying breakfast has a large ceramic stove heavily featured from different angles, but also a gas stove with an exposed gas cylinder. The happy voices of the chatting children are contrasted with the worried tone of the adults concerned with being late for work as they hastily grab their stuff and promise to bring upon their return a reward for the kids if they behave. The scene ends with the departure of the adults and the door closing behind them. It turns out that the door which the father closes is the ceramic stove door and from the vent under it smoke starts to fog the image until a fire engulfs everything. At this point soft music starts to play and the voiceover gives the statistics about the death rate among children in Romania and urges viewers not to leave minors alone at home. The logos of the Directorate and the campaign take centre stage for the final seconds of the video.

All throughout the video the dim light of the scenes, with only occasional sun rays streaming in through the window, sets the tone for something bad to happen. The literary theorist Kenneth Burke[7] put forward the theory of *dramatism* and provided the *pentad* as a tool for analysing literary texts. This tool can however be used for the analysis of social and political narratives as well. In short, the pentad is made up of five elements which bear one upon the others: scene, act, agent, agency, and purpose. The scene refers to the *when* and *where*, meaning the place and time of the action and these two elements must resonate with one another. Burke exemplifies with certain cinematic productions where degrading acts and deeds take place in creepy dark locations. One such telling example is what happens to the Wayne couple in the Batman series, from the DC universe – Martha and Thomas Wayne are killed in a dark alley, late in the evening at the end of a play – a tragic pivotal event which causes the eventual rise of their orphaned son Bruce to Gotham City vigilante/hero, Batman. The same foreboding atmosphere can be sensed in the video used in the F.O.C. campaign.

In addition, the narrative is built on antithesis between, on the one hand, the laughter of the two children and the good wishes they bid their parents and, on the other hand, the flames together with the burning sounds and the arresting message referring to the death rate. Richard Lanham[8] explains the effectiveness of this literary and rhetorical device which impresses upon viewers as it pairs opposites and creates an impactful and memorable image. Clearly the take here is that a carefree childhood can be shattered in a matter of minutes and dramatic events can take place if negligence finds its way into people's homes. The voiceover urges viewers to avoid such an outcome by taking preventive measures, some of them quite easily accessible.

To sum up, this campaign makes use of various types of signs to get its message across. These range from colours, shades and shapes as in the red and orange which denote flames and connote danger or grey and black used for conveying a sense of sadness, seriousness and even mourning; to rhetorical devices meant to draw attention and create a lasting impression, such as clever wording or antithesis; to soft piano music; or to dramatic scenarios created via emotional vocabulary or print images.

In conclusion, both campaigns here analyzed show a deep commitment of the Directorate to fulfill its ultimate mission – that of saving lives – by informing and influencing

[7] Burke, Kenneth. 1969. *A Grammar of Motives*. Los Angeles: University of California Press.
[8] Lanham, Richard A. 1991. *A Handlist of Rhetorical Terms*. 2nd. Los Angeles: University of California Press.

Romanians to minimize risks and prevent disasters. Several patterns have been identified in the way they were designed and executed. Firstly, there is an increased degree of sophistication in the paraphernalia of the campaigns, from simple, uncluttered posters to complex multimodal videos which combine written and spoken words, animated images or real-life footage and music. Secondly, several media were used to get to the target audience – print paper for posters and fliers, the website of the Directorate, social media outlets such as Facebook and YouTube, or the radio to reach as many people as possible. Thirdly, the messages are tailored for the target audience with animations which might suit better the younger population and more dramatic enactments addressed to parents and caretakers. In addition, there is consistency across the campaigns where the various types of signs used connote risk and danger, death and mourning, or bliss and luck.

Further investigation is needed into the subsequent campaigns to reveal the various ways in which the ideas of danger and risk are put across via different signs. Also a look into the relatively low impact in online of these two campaigns might be worthwhile.

BIBLIOGRAPHY:

1. Abrams, D, Hogg M. 1990. *Social Identity Theory: Constructive and Critical Advances*. England: Harvester Wheatsheaf
2. Burke, Kenneth. 1969. *A Grammar of Motives.* Los Angeles: University of California Press.
3. Daba-Buzoianu, Corina. 2013. *Morfologia imaginii.* Iași: Editura Institutul European.
4. Dumitrescu, Florin. 2019. *Retorica sloganului.* București: Integral.
5. French, John RP, Raven, Bertram H. 1959. „The Bases of Social Power." În *Studies in Social Power*, de Cartwright D (ed), 150-167. Ann Arbor, MI: Research Center for Group Dynamics, Institute for Social Research.
6. Gitner, Seth. 2022. *Multimedia Storytelling for Digital Communicators in a Multiplatform World*. 2nd. Londra: Routledge.
7. Lanham, Richard A. 1991. *A Handlist of Rhetorical Terms.* 2nd. Los Angeles: University of California Press.
8. Mortensen, Kurt W. 2013. *Maximum Influence: the 12 universal laws of power persuasion.* 2nd. New York: AMACOM.
9. Mucchielli, A. 2005. *Arta de a comunica: metode, forme și psihologia situațiilor de comunicare*. Trad. By Sfichi, Puică and Roman. Iași: Polirom.
10. Peirce, Charles. 1990. *Semnificație și acțiune.* Traducere de Marga D. București: Humanitas.
11. Roșcan, Alina. 2019. *Influențarea decodată 1.0.* București: Centru Tehnic Editorial al Armatei.
12. Roșcan, Alina, Deac, Ioan. 2018. *Comunicare și influențare socială.* București: Editura Centrului tehnic editorial al armatei.
13. https://igsu.ro/InformatiiGenerale/Atributii
14. https://igsu.ro/campanii-de-informare-preventiva
15. https://igsu.ro/campanii-de-informare-preventiva/campania-f.o.c.-flacarile-omoara-copii-2448
16. https://igsu.ro/campanii-de-informare-preventiva/campania-ziua-informarii-preventive-marti-13-2449
17. https://www.youtube.com/watch?v=RnEFYgDiUbE&t=1s
18. https://www.youtube.com/watch?v=xXMJl_aAzSw
19. www.facebook.com/informarepreventiva

THE ROLE OF AI IN LANGUAGE LEARNING: ENHANCING ENGAGEMENT AND EFFECTIVENESS

Codruţa Badea
Lecturer, PhD, "Dimitrie Cantemir" Christian University, Bucharest

Abstract: Artificial Intelligence (AI) is revolutionizing language learning by providing personalized, interactive, and efficient educational experiences. This paper explores the various applications of AI in language acquisition, emphasizing its impact on learner engagement and outcomes. Key AI tools, such as chatbots, language processing applications, and adaptive learning platforms, facilitate real-time conversation practice and offer tailored feedback, allowing learners to progress at their own pace. Additionally, AI-driven platforms can analyze a learner's strengths and weaknesses, adjusting content to suit individual needs, which enhances motivation and retention. The integration of AI technologies in language learning not only promotes active participation but also breaks down geographical barriers, enabling access to quality resources and instruction globally. Moreover, AI can assist in creating immersive environments through virtual and augmented reality, enriching the learning experience by simulating real-world interactions. However, while AI presents numerous advantages, challenges such as data privacy, the need for human interaction, and potential biases in AI algorithms must be addressed to ensure effective and equitable learning opportunities. This paper argues that the future of language learning lies in the harmonious integration of AI with traditional teaching methods, fostering a comprehensive approach that leverages technology while preserving the essential human elements of language education.

Keywords: Artificial Intelligence, language learning, personalized education, engagement, adaptive learning, technology in education.

Artificial Intelligence (AI) has emerged as a transformative force in language education, offering personalized, engaging, and effective learning experiences. This article explores the multifaceted role of AI in language learning, examining its impact on learner engagement, motivation, and educational outcomes. Through a synthesis of recent studies and real-world applications, we highlight the benefits, challenges, and future directions of AI-powered language learning tools.

The integration of AI into language learning represents a significant shift from traditional pedagogical approaches. AI technologies, such as natural language processing, machine learning, and speech recognition, enable the creation of adaptive learning environments that cater to individual learner needs. These advancements promise to revolutionize language education by providing scalable, personalized, and engaging learning experiences.

One of the primary advantages of AI in language learning is its ability to personalize instruction. AI-driven platforms assess learners' proficiency levels, learning speeds, and areas requiring improvement, tailoring content accordingly. This individualized approach helps maintain learner interest and motivation by providing challenges that are appropriately matched to their skill levels.For instance, AI-powered chatbots and virtual tutors simulate real-world conversations, offering learners opportunities to practice speaking and writing in a low-pressure environment. These tools provide instant feedback on pronunciation, grammar, and vocabulary usage, facilitating continuous improvement.. By incorporating game-like elements such as points, badges, and leaderboards, AI platforms make learning more enjoyable and rewarding. This approach not only increases learner engagement but also encourages consistent practice, which is crucial for language acquisition.Research indicates that AI-driven gamified

platforms can lead to higher retention rates and improved language skills. The interactive nature of these platforms fosters a sense of achievement and progress, motivating learners to continue their studies. The effectiveness of AI in enhancing language learning outcomes has been demonstrated in various studies. A meta-analysis of 61 studies involving over 8,000 participants found that AI-guided individualized language learning significantly improved learners' language development compared to traditional methods. The study highlighted that machine learning and hybrid AI systems were particularly effective in providing personalized instruction.Furthermore, AI tools have been shown to reduce academic procrastination among learners. A study involving English as a Foreign Language (EFL) learners revealed that those using AI-powered applications exhibited higher levels of engagement and were less likely to procrastinate, leading to better learning outcomes. Despite the promising benefits, the integration of AI into language learning presents several challenges. One concern is the potential for over-reliance on technology, which may limit opportunities for authentic human interaction. While AI tools can simulate conversations, they may not fully capture the nuances of human communication, such as cultural context and emotional tone.[1]

Additionally, the effectiveness of AI tools can vary depending on the quality of the underlying algorithms and the design of the learning platform. Poorly designed AI systems may provide inaccurate feedback or fail to adapt to individual learner needs, hindering progress. Looking ahead, the future of AI in language learning lies in the development of more sophisticated and intuitive systems. Advances in natural language processing and machine learning will enable AI tools to better understand and respond to learner inputs, providing more accurate and context-aware feedback. Moreover, the integration of AI with other technologies, such as virtual reality and augmented reality, holds the potential to create immersive language learning experiences. These technologies can simulate real-world environments, allowing learners to practice language skills in context-rich settings. Numerous studies have highlighted the positive impact of AI on language learning outcomes. A meta-analysis by Lee and Lee (2024) involving over 8,000 participants found that AI-guided individualized language learning significantly improved learners' language development compared to traditional methods. The study indicated that machine learning and hybrid AI systems were particularly effective in providing personalized instruction. Similarly, a study published in *BMC Psychology* in 2024 revealed that AI-empowered applications enhanced English as a Foreign Language (EFL) learners' engagement and reduced academic procrastination. The research indicated that learners exposed to AI tools demonstrated higher levels of engagement and were less likely to procrastinate, leading to improved learning outcomes. [2]

Addressing Challenges and Limitations

Despite the advantages, the integration of AI in language learning presents several challenges. One concern is the potential for over-reliance on technology, which may limit opportunities for authentic human interaction. While AI tools can simulate conversations, they may not fully capture the nuances of human communication, such as cultural context and emotional tone. Moreover, the effectiveness of AI tools can vary depending on the quality of the underlying algorithms and the design of the learning platform. Poorly designed AI systems may provide inaccurate feedback or fail to adapt to individual learner needs, hindering progress. Looking ahead, the future of AI in language learning lies in the development of more sophisticated and intuitive systems. Advances in natural language processing and machine learning will enable AI tools to better understand and respond to learner inputs, providing more

[1] Li, V., & Hegelheimer, V. (2013). “Mobile-assisted grammar exercises: Effects on self-editing in L2 writing.” *Language Learning & Technology*, 17(3), 135–156.
[2] Godwin-Jones, R. (2018). "Challenging hegemonies in online learning: Access, equity, and diversity." *Language Learning & Technology*, 22(1), 1–7.

accurate and context-aware feedback. Furthermore, the integration of AI with other technologies, such as virtual reality and augmented reality, holds the potential to create immersive language learning experiences. These technologies can simulate real-world environments, allowing learners to practice language skills in context-rich settings. AI's ability to analyze vast amounts of data allows for the creation of hyper-personalized learning paths. Future AI systems will not only adapt to learners' proficiency levels but also consider their interests, emotional states, and learning preferences. This approach ensures that learners receive content that is both engaging and effective, enhancing motivation and retention. Advancements in NLP will enable AI systems to understand and generate human language with greater accuracy and nuance. Learners will benefit from more natural interactions with AI tutors, including the ability to comprehend slang, idioms, and cultural references. The integration of AI with Virtual Reality (VR) and Augmented Reality (AR) technologies will create immersive learning environments. Learners can practice language skills in simulated real-world scenarios, such as navigating a foreign city or participating in cultural events. These experiences will enhance practical language use and cultural understanding. Emotion AI, or affective computing, will allow AI systems to recognize and respond to learners' emotional states. If a learner feels frustrated or disengaged, the system can adjust the difficulty level, provide encouragement, or offer alternative explanations. This empathetic approach will foster a supportive learning environment and improve learner outcomes. AI-powered lifelong learning companions will accompany learners throughout their language acquisition journey. These companions will track progress, provide continuous feedback, and suggest resources, ensuring sustained motivation and improvement. This continuous support will help learners achieve long-term language proficiency. [3]

AI will facilitate interdisciplinary learning by integrating language acquisition with other subjects. For example, learners can study French through history lessons or Japanese through technology news. This approach will make language learning more relevant and engaging, connecting linguistic skills with broader knowledge areas. AI systems will provide real-time feedback on pronunciation, grammar, and usage, allowing learners to correct mistakes immediately. Additionally, AI will assess written work, highlight errors, and suggest improvements, accelerating learning and ensuring continuous progress. The future of language learning will embrace multilingualism, with learners studying multiple languages simultaneously. AI tools will support this by allowing users to switch between different linguistic systems with ease, catering to the needs of a globalized workforce that values multilingual professionals. [4]

While AI offers numerous benefits, ethical considerations must be addressed. AI-generated content may lack the creative spark that makes educational material engaging, and there is a risk of copyright infringement. Additionally, AI systems may produce errors or inconsistencies, especially in complex grammar rules or specific cultural contexts. Subject-matter experts must carefully review and post-edit AI-generated materials to ensure accuracy and appropriateness. The future of AI in language learning holds immense potential, offering personalized, immersive, and efficient educational experiences. By embracing these advancements, educators and learners can unlock new possibilities for language acquisition, making learning more engaging and effective. However, it is crucial to balance technological innovation with ethical considerations and human oversight to ensure that AI serves as a beneficial tool in the language learning process.[5]Artificial Intelligence (AI) is reshaping

[3] Lin, C.-H., Zhang, Y., & Zheng, B. (2017). "The roles of learning strategies and motivation in mobile language learning: A structural equation modeling analysis." *Computer Assisted Language Learning*, 30(3-4), 207–222.

[4] Attali, Y., & Burstein, J. (2006). "Automated essay scoring with e-rater® V.2." *Journal of Technology, Learning, and Assessment*, 4(3).

[5] Zawacki-Richter, O., et al. (2019). "Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education – where are the educators?" *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16(1).

education, and language teaching stands at the forefront of this transformation. The integration of AI tools in language learning offers a paradigm shift from traditional methodologies, enabling more personalized, efficient, and engaging learning experiences. One of the most significant contributions of AI in language education is **personalization**. Intelligent systems can now adapt to learners' proficiency levels, interests, and learning pace. AI-powered applications such as Duolingo and Babbel use natural language processing (NLP) algorithms to tailor exercises in real time[1]. This ensures that learners receive content that matches their current capabilities, maximizing retention and engagement. AI also enhances **language practice opportunities,** especially in speaking and listening. Tools like speech recognition and conversational agents allow learners to practice pronunciation and dialogue in a risk-free environment. For example, platforms such as Google's Read Along and Microsoft's Immersive Reader provide interactive feedback, helping users correct errors immediately[6]. AI chatbots simulate realistic conversations, offering learners a space to build fluency through practice[3]. Moreover, **automated assessment and feedback** powered by AI significantly reduce the teacher's workload. Machine learning models evaluate written and spoken language for grammar, coherence, and vocabulary usage. Grammarly and Turnitin are prime examples of how AI assists in detecting and correcting errors, thus supporting self-directed learning[4]. Some systems, like E-rater by ETS, are capable of scoring essays based on a variety of linguistic features[7]. However, the adoption of AI in language teaching is not without challenges. **Ethical considerations**, such as data privacy and algorithmic bias, must be addressed[6]. There is also the concern of **overreliance on AI tools**, which might reduce human interaction, a crucial component in developing pragmatic and sociolinguistic competence[7]. While AI can simulate conversation, it often lacks the nuanced understanding of context, emotion, and culture that human communication demands.

Conclusion

AI is playing an increasingly significant role in language learning, offering personalized, engaging, and effective educational experiences. While challenges remain, the ongoing development of AI technologies promises to further enhance language education. By embracing AI-powered tools, educators and learners can unlock new possibilities for language acquisition

AI's capability to personalize learning experiences is one of its most significant contributions to language education. By analyzing individual learner data, AI can adapt content to suit each learner's proficiency level, learning pace, and preferred learning style. This personalized approach ensures that learners receive the right level of challenge, preventing frustration from tasks that are too difficult and boredom from tasks that are too easy. For example, platforms like Duolingo employ AI algorithms to adjust lesson difficulty based on user performance, enhancing the learning experience.

BIBLIGROGRAPHY:

1. Attali, Y., & Burstein, J. (2006). "Automated essay scoring with e-rater® V.2." *Journal of Technology, Learning, and Assessment*, 4(3).
2. Bibauw, S., François, T., & Desmet, P. (2019). "Dialog-based CALL: A taxonomy and survey." *Computer Assisted Language Learning*, 32(1-2), 1–22.

[6] Levy, M., & Stockwell, G. (2006). *CALL Dimensions: Options and Issues in Computer-Assisted Language Learning*. Routledge.

[7] Bibauw, S., François, T., & Desmet, P. (2019). "Dialog-based CALL: A taxonomy and survey." *Computer Assisted Language Learning*, 32(1-2), 1–22.

3. Godwin-Jones, R. (2018). "Challenging hegemonies in online learning: Access, equity, and diversity." *Language Learning & Technology*, 22(1), 1–7.
4. Lee, H., & Lee, J. H. (2024). The effects of AI-guided individualized language learning: A meta-analysis. *Language Learning & Technology, 28*(2), 134–162. Retrieved from https://hdl.handle.net/10125/73575
5. Levy, M., & Stockwell, G. (2006). *CALL Dimensions: Options and Issues in Computer-Assisted Language Learning*. Routledge.
6. Li, V., & Hegelheimer, V. (2013). "Mobile-assisted grammar exercises: Effects on self-editing in L2 writing." *Language Learning & Technology*, 17(3), 135–156.
7. Li, V., & Hegelheimer, V. (2013). "Mobile-assisted grammar exercises: Effects on self-editing in L2 writing." *Language Learning & Technology*, 17(3), 135–156.
8. Lin, C.-H., Zhang, Y., & Zheng, B. (2017). "The roles of learning strategies and motivation in mobile language learning: A structural equation modeling analysis." *Computer Assisted Language Learning*, 30(3-4), 207–222.
9. The Verge. (2023). Duolingo CEO Luis von Ahn wants you addicted to learning. Retrieved from https://www.theverge.com/24267841/luis-von-ahn-duolingo-owl-language-learning-gamification-generative-ai-android-decoder
10. Wired. (2023). Before Going to Tokyo, I Tried Learning Japanese With ChatGPT. Retrieved from [https://www.wired.com/story/ai-lab-learning-japanese-with-chatgpt-t
11. Zawacki-Richter, O., et al. (2019). "Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education – where are the educators?" *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 16(1).

PROMOTION OF MULTILINGUALISM IN THE GERMAN EDUCATION SYSTEM: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE CONTEXT OF INTERCULTURAL EDUCATION

Oxana Chira
Assoc. Prof., PhD, "Alecu Russo" State University of Bălţi

Abstract: In an increasingly globalized and multicultural society, multilingualism is gaining central importance, particularly in the context of education. Migration fosters linguistic and cultural diversity, which is reflected in the composition of classrooms, presenting both opportunities and challenges. Against the backdrop of ongoing global migration movements, such as the conflict between Russia and Ukraine, there is a growing need for targeted promotion of multilingual competencies in education systems, such as the German system.
This paper examines how the education system can optimally harness the potential of multilingualism through didactic and organizational measures. The focus is on promoting equal opportunities, fostering intercultural competencies, and supporting teachers. Furthermore, the paper analyzes the impact of bilingual teaching models on the cognitive and intercultural development of students.

Keywords: Multilingualism, Linguistic Diversity, German Education System, Intercultural Competencies, Educational Equity, Academic and Everyday Language

In einer zunehmend multikulturellen Gesellschaft nimmt die Bedeutung der Mehrsprachigkeit stetig zu. Die Migration bringt eine Vielfalt an Nationen, Kulturen und Sprachen zusammen, die insbesondere in Bildungseinrichtungen sichtbar wird und die Zusammensetzung von Schulklassen nachhaltig prägt. Vor dem Hintergrund des aktuellen Konflikts zwischen Russland und der Ukraine ist zudem mit einer weiteren Zunahme von Migration zu rechnen, die die sprachliche und kulturelle Vielfalt in der Republik Moldau weiter erhöhen wird.

Im Rahmen der globalisierten Kommunikation und des kulturellen Austauschs ist Mehrsprachigkeit ein erstrebenswertes Ziel. Ein mehrsprachiger Unterricht bietet SchülerInnen die Möglichkeit, gegenseitiges Verständnis und Wertschätzung für verschiedene Sprachen und Kulturen zu entwickeln. Damit kann der Unterricht nicht nur individuelle Kompetenzen fördern, sondern auch zu einer inklusiveren und zukunftsfähigen Gesellschaft beitragen. Um das Studium zu strukturieren und gezielt zu lenken, wurden folgende Forschungsfragen formuliert: Wie kann das Bildungssystem die Herausforderungen und Potenziale der Mehrsprachigkeit in multikulturellen Klassenzimmern effektiv durch didaktische und organisatorische Maßnahmen adressieren? Wie beeinflusst Mehrsprachigkeit die Chancengleichheit und den Erwerb interkultureller Kompetenzen im Bildungssystem? Welche Unterstützung benötigen Lehrkräfte, um die sprachliche Vielfalt im Unterricht als Ressource zu nutzen? Wie beeinflussen zweisprachige Unterrichtsmodelle die kognitiven und interkulturellen Kompetenzen von SchülerInnen?

1. Sprachliche Vielfalt im Klassenzimmer: eine theoretische Fundierung

Sprachliche Vielfalt hat in einer multikulturellen Gesellschaft im Laufe der Jahre zunehmend an Bedeutung gewonnen. Mit einer multikulturellen Gesellschaft gehen Klassengefüge einher, in denen viele Nationen, Kulturen und Sprachen zusammenkommen. Zu diesem Thema lässt sich ein erster Einblick durch die Forschung von Gamper et al. (2024) gewinnen. Die AutorInnen beschreiben Mehrsprachigkeit nicht mehr als Ausnahme, sondern

mittlerweile als den Normalfall, da SchülerInnen und deren kulturelle und sprachliche Vielfalt, oft migrationsbedingt, in jedem Klassenzimmer präsent sind. Zudem sprechen sie sich für einen differenzierten Blick auf die sprachlichen Realitäten aus, um die Potenziale und Bedürfnisse der SchülerInnen gezielt fördern zu können (vgl. Gamper et al., S. 203). Mehrsprachigkeit bietet zahlreiche Vorteile, sowohl für die SchülerInnen als auch für das Bildungssystem insgesamt. Wiese et al. betonen, dass „in einem Kopf nicht nur eine Sprache Platz hat und dass Mehrsprachigkeit Schulen guttun“ (Wiese et al., 2020, S. 71). Diese Aussage unterstreicht die Kapazität des menschlichen Gehirns, mehrere Sprachsysteme gleichzeitig zu verwalten, und hebt hervor, wie die Diversität im Klassenzimmer eine Bereicherung darstellen kann.

In kaum einer Klasse finden sich heutzutage ausschließlich Kinder, die Deutsch sprechen, denn für viele Kinder ist Deutsch eine Zweitsprache. Gamper et al. (2024) betonen, dass Mehrsprachigkeit nicht automatisch Folge von Migration ist und dass weder der Erwerb einer Zweitsprache noch Mehrsprachigkeit zwangsläufig zu Sprachförderbedarf führen müssen (vgl. ebd., S. 204). Dennoch erhalten SchülerInnen mit Migrationshintergrund häufig eine Empfehlung für Deutschförderkurse, ohne dass dabei reflektiert wird, wie ihre interkulturellen und sprachlichen Unterschiede aktiv in den Unterricht einbezogen werden könnten. Statt einer pauschalen Empfehlung sollte überlegt werden, wie diese Diversität produktiv in den Klassenalltag eingebunden werden kann.

Die Erfahrungen des Verfassers während eines Eignungs- und Orientierungspraktikums bestätigen die Präsenz von Kindern mit Deutsch als Zweitsprache in vielen Klassen. Ein Ansatz zur Förderung der Partizipation besteht darin, Unterrichtsinhalte und Aufgaben so zu gestalten, dass sie verschiedene Sprachen und Medien einbeziehen. Lehrkräfte können einfache sprachliche Ausdrucksformen oder multimediale Antwortmöglichkeiten nutzen, um SchülerInnen zur aktiven Teilnahme zu ermutigen, auch wenn sie sprachlich eingeschränkt sind. Gamper et al. (2024) unterstreichen, dass Sprache ein dynamisches, kulturelles und linguistisches System ist, das sich an neue gesellschaftliche Anforderungen anpasst.

Trotz der zunehmenden Anerkennung von Mehrsprachigkeit in der Gesellschaft wird sie oft durch Vorurteile und Stereotype geprägt. Gamper et al. (2024) betonen jedoch, dass Mehrsprachigkeit ein fester Bestandteil der deutschen Gesellschaft ist und Lehrkräfte sprachliche Unterschiede als Bereicherung für den Unterricht betrachten sollten. Sie bietet erhebliches Transferpotenzial, um sowohl die Chancen als auch die Herausforderungen sprachlicher Vielfalt besser zu verstehen und für den Lernerfolg zu nutzen.

Um SchülerInnen für das Thema Mehrsprachigkeit zu sensibilisieren, empfiehlt sich ein ganzheitlicher Ansatz, der jeder Sprache und Kultur im Unterricht Raum gibt. Dies kann dazu beitragen, Unterschiede und Gemeinsamkeiten zwischen Sprachen besser zu erkennen und wertzuschätzen. Lehrkräfte können durch den Einsatz mehrsprachiger Materialien, wie Filme mit Untertiteln in verschiedenen Sprachen oder bilinguale Arbeitsaufträge, allen Schülerinnen den Zugang zu diesem Thema ermöglichen. Eine Studie von Hack-Cengizalp und David-Erb (2023) zeigt jedoch, dass viele Lehrkräfte sich zwar von der Bedeutung der Mehrsprachigkeit überzeugt zeigen, aber gleichzeitig angeben, nicht ausreichend auf den Umgang mit mehrsprachigen SchülerInnen vorbereitet zu sein (vgl. Hack-Cengizalp & David-Erb, 2023, S. 108).

Becker-Mrotzek et al. (2023) betonen in ihrem Grundlagenwerk die Notwendigkeit, angehende Lehrkräfte gezielt auf die didaktischen Anforderungen eines mehrsprachigen Unterrichts vorzubereiten. Dies umfasst die Vermittlung geeigneter Unterrichtsmethoden, Sprachhilfen und Strategien zur Aktivierung und Integration der Mehrsprachigkeit der Schüler*innen. Ziel ist es, Lernenden die Möglichkeit zu geben, ihre Herkunftssprachen konstruktiv in den Unterricht einzubringen, anstatt diese zu verstecken (vgl. Becker-Mrotzek et al., 2023, S. 227).

Ein zentrales Problem besteht darin, dass das deutsche Bildungssystem nicht hinreichend auf einen mehrsprachigen Unterricht vorbereitet ist (vgl. Huber, 2023). Bredthauer und Engfer (2018) weisen darauf hin, dass die verfügbaren Lehr- und Lernmaterialien in Deutschland häufig nicht auf eine mehrsprachige Schülerschaft abgestimmt sind. Dies erschwert es Lehrkräften, mehrsprachigkeitsdidaktische Ansätze in ihren Unterricht zu integrieren (vgl. ibidem, 2018, S. 6f). Darüber hinaus heben Bredthauer und Engfer hervor, dass die Berücksichtigung von Mehrsprachigkeit im Unterricht durch mehrere Faktoren behindert wird: die große sprachliche Vielfalt in den Klassen, das Fehlen von Sprachkompetenzen der Lehrkräfte in den relevanten Sprachen sowie den erheblichen Zeitaufwand, der sowohl im Unterricht selbst als auch in der Unterrichtsvorbereitung erforderlich ist (vgl. ebd., S. 8).

Trotz dieser Herausforderungen befürworten viele Lehrkräfte die Integration mehrsprachigkeitsdidaktischer Elemente. Sie sind davon überzeugt, dass die Einbindung von Mehrsprachigkeit in den Unterricht Toleranz, Akzeptanz, interkulturelles Lernen sowie das mehrsprachige Selbstbewusstsein der Schüler*innen fördern kann (vgl. ebd., S. 7).

2. Sprachliche Vorteile der Mehrsprachigkeit im Unterricht

Studien zeigen, dass mehrsprachige Kinder nach Abschluss der Grundschule eine ausgeprägtere Fähigkeit zur Reflexion über Sprache entwickeln als ihre einsprachigen Mitschülerinnen. Dies deutet darauf hin, dass Mehrsprachigkeit bereits im frühen Alter ein gesteigertes Sprachbewusstsein fördern und als wertvolle Ressource im Lernprozess genutzt werden kann. Die Integration von Mehrsprachigkeit in den Unterricht ermöglicht es den Schülerinnen, sowohl sprachlich als auch fachlich zu profitieren. Insbesondere die Möglichkeit, ihre sprachlichen Fähigkeiten aktiv einzubringen, steigert nachweislich ihre Motivation und Leistungsbereitschaft (vgl. Mankarios, 2022). Darüber hinaus kann Mehrsprachigkeit die kognitiven Fähigkeiten von Schüler*innen fördern.

Weitere Studien belegen, dass SchülerInnen, die in ihrer Kindheit mit mehreren Sprachen aufwachsen, häufig eine größere Konzentrations- und Aufmerksamkeitsfähigkeit entwickeln und neue Sprachen schneller erlernen können (vgl. Huber, 2023). Neben den sprachlichen Vorteilen lernen mehrsprachige SchülerInnen durch ihren sprachlichen Hintergrund auch verschiedene Kulturen und Lebensweisen kennen. Dies trägt zur Förderung des Bewusstseins und der Akzeptanz von Vielfalt in der Gesellschaft bei.

Auch einsprachige SchülerInnen profitieren von der Integration der Mehrsprachigkeit in den Unterricht, da sie auf diesem Weg unterschiedliche Sprachen und Kulturen kennenlernen können. Dies kann zu einem besseren Verständnis für die Lebensrealitäten mehrsprachiger Personen und für die kulturelle Vielfalt insgesamt beitragen.

Mehrsprachigkeit bietet erhebliche kognitive Vorteile. Forschungsergebnisse zeigen, dass mehrsprachige Kinder häufig über eine ausgeprägte Fähigkeit zur Bewältigung komplexer Aufgaben und zur Entwicklung effektiver Problemlösungsstrategien verfügen. Darüber hinaus fördern diese Kinder in schulischen Kontexten eine erhöhte kognitive Flexibilität und die Fähigkeit, irrelevante Informationen besser auszublenden (vgl. Bialystok, 2009).

Neben den kognitiven Vorteilen unterstützt die Integration mehrsprachiger Schülerinnen und Schüler die kulturelle Vielfalt im Klassenzimmer. Durch ihre unterschiedlichen kulturellen Perspektiven bereichern sie den Unterricht und schaffen eine vielfältigere und anregendere Lernumgebung. Dies kann dazu beitragen, interkulturelle Kompetenzen und ein höheres Maß an Toleranz bei allen Schülerinnen und Schülern zu entwickeln und sie besser auf eine globalisierte Arbeitswelt vorzubereiten (vgl. Banks, 2015).

Ein weiterer zentraler Aspekt ist die Entwicklung sprachlicher Fähigkeiten. Mehrsprachige Schülerinnen und Schüler zeigen oft ein tiefgehenderes Verständnis der Struktur und Funktion von Sprache. Diese Fähigkeiten erleichtern nicht nur das Erlernen weiterer Sprachen, sondern stärken auch die Sensibilität für sprachliche Nuancen. Dies ermöglicht es ihnen, sich in

unterschiedlichen sprachlichen Kontexten sicherer und flexibler zu bewegen (vgl. Cummins, 2001).

Die Integration mehrsprachiger Schülerinnen und Schüler in den Unterricht stellt Lehrkräfte vor bedeutsame pädagogische Herausforderungen. Es ist notwendig, Unterrichtsmaterialien und -methoden zu entwickeln, die sowohl den Bedürfnissen einsprachiger als auch mehrsprachiger Lernender gerecht werden. Dieser differenzierte Ansatz erfordert nicht nur ein hohes Maß an pädagogischem Geschick, sondern führt häufig auch zu einer erhöhten Arbeitsbelastung für die Lehrkräfte (vgl. Garcia & Kleifgen, 2010).

Ein zentrales Problem liegt in den sprachlichen Barrieren, die insbesondere zu Beginn auftreten können. Diese Hindernisse erschweren es den betroffenen Schülerinnen und Schülern, dem Unterricht zu folgen und aktiv daran teilzunehmen. Dadurch können Missverständnisse entstehen, die Unterrichtsbeteiligung vermindert und das Selbstbewusstsein der Lernenden beeinträchtigt werden. Um diesen Schwierigkeiten zu begegnen, ist es essenziell, gezielte Maßnahmen zu entwickeln, die den Zugang zum Unterricht erleichtern und sprachliche Hürden abbauen (vgl. Cummins, 2001).

Darüber hinaus stellt die soziale Integration mehrsprachiger Schülerinnen und Schüler eine weitere Herausforderung dar. Sprachliche Unterschiede können soziale Isolation begünstigen und die Bildung von Freundschaften behindern. Daher sollten Schulen gezielte Strategien implementieren, um die soziale Eingliederung zu fördern und ein inklusives Lernumfeld zu schaffen (vgl. Akkari & Loomis, 1998).

Trotz dieser Herausforderungen überwiegen die Vorteile der Mehrsprachigkeit im Unterricht die potenziellen Schwierigkeiten. Die positiven Effekte auf die kognitive, kulturelle und sprachliche Entwicklung sowohl der Schülerinnen und Schüler als auch der Gesellschaft insgesamt sind signifikant. Um die Integration mehrsprachiger Lernender erfolgreich zu gestalten, sollten Schulen und Lehrkräfte jedoch gezielt auf die genannten Herausforderungen reagieren.

Notwendig sind spezifische Fortbildungen und Ressourcen für Lehrkräfte, die ihnen dabei helfen, mit einer vielfältigen Schülerschaft effektiv umzugehen. Ergänzend könnten Maßnahmen wie der Einsatz zweisprachiger Unterrichtsmaterialien, Peer-Learning-Methoden und interkultureller Projekte dazu beitragen, sprachliche Barrieren zu überwinden und die soziale Integration zu fördern. Auf diese Weise kann die Mehrsprachigkeit nicht nur eine Herausforderung, sondern auch eine wertvolle Ressource für den schulischen Alltag und die Bildung insgesamt darstellen.

3. Potenziale und Handlungsfelder

Mehrsprachigkeit spielt im Unterricht eine zentrale Rolle, sowohl für die persönliche Entwicklung der Schülerinnen als auch für die berufliche Praxis der Lehrkräfte. In einer zunehmend globalisierten Welt wird die Schule zu einem Ort der Begegnung, an dem Schülerinnen mit unterschiedlichen Sozialisationsbedingungen zusammenkommen. Kinder aus Ländern wie der Ukraine oder Syrien bringen oftmals Fluchterfahrungen mit, die von Lehrkräften berücksichtigt werden müssen.

Mehrsprachigkeit schafft eine gesellschaftliche Integration und Teilhabe durch die Anerkennung der kulturellen Vielfalt und der Schaffung von Chancengleichheit (vgl. Ministerium für Schule und Weiterbildung des Landes Nordrhein-Westfalen, 2017, S. 16). Gerade im schulischen Kontext treffen verschiedene Kulturen aufeinander, wodurch es wichtig ist, diese Viel-falt zu berücksichtigen und anzuerkennen, um SchülerInnen diese Anerkennung auch vorzu-leben. Der Erwerb der Mehrsprachigkeit ist für die SchülerInnen selbst positiv hervorzuheben, da „sie lernen, sprachliche Fähigkeiten einzusetzen und Kompetenzen zu erweitern. Weiterhin werden sie auch kognitiv und emotional durch die Mehrsprachigkeit gefördert“ (Bredthauer, 2018, S. 276). Der Unterricht kann, abhängig von den

Rahmenbedingungen, einen bedeutenden Beitrag zur kulturellen und sozialen Integration leisten. Schulen fungieren als Mikrokosmos der Gesellschaft, in dem Kinder und Familien aus verschiedenen Kulturen aufeinandertreffen. Die Gestaltung der Lernumgebung durch Lehrkräfte sollte darauf abzielen, kulturelle Vielfalt zu schätzen und zu respektieren. Mehrsprachigkeit ermöglicht es den Schülerinnen, ihre kulturelle Identität zu bewahren und gleichzeitig Offenheit sowie Respekt für andere Kulturen zu entwickeln. Dies stärkt nicht nur den sozialen Zusammenhalt innerhalb der Schule, sondern bereitet die Schülerinnen auch auf ein Leben in einer multikulturellen Gesellschaft vor.

Die positiven Effekte von Mehrsprachigkeit im Unterricht hängen maßgeblich von der Haltung und Bereitschaft der Lehrkräfte ab. Motivation und die Aktivierung der Schülerinnen sind entscheidende Faktoren für den erfolgreichen Spracherwerb und die Entwicklung sprachlicher Kompetenzen. Um dies zu erreichen, ist es wichtig, sowohl die individuellen Biografien und Kompetenzen der Schülerinnen zu berücksichtigen als auch passende Unterrichtsmethoden auszuwählen.

Allerdings stellt die Integration von Mehrsprachigkeit im Unterricht auch Herausforderungen dar. Eine der größten Schwierigkeiten besteht in der Qualifikation der Lehrkräfte, die mehrsprachige Klassen adäquat unterrichten sollen. Viele Lehrkräfte fühlen sich unsicher im Umgang mit mehreren Sprachen und verfügen über unzureichende Kenntnisse darüber, wie Mehrsprachigkeit gezielt in den Unterricht integriert werden kann.

Um diesen Herausforderungen zu begegnen, sind gezielte Fort- und Weiterbildungsangebote für Lehrkräfte notwendig. Diese sollten Methoden vermitteln und Unterstützung bei der Entwicklung von Unterrichtsmaterialien bieten, die die sprachliche Vielfalt der SchülerInnen berücksichtigen. Darüber hinaus können Sprachassistenzprogramme sowie der Einsatz von Technologien dazu beitragen, Mehrsprachigkeit zu fördern und den Lernprozess zu unterstützen.

Ein weiterer zentraler Aspekt in der Diskussion über Mehrsprachigkeit im schulischen Kontext ist die Altersstruktur der Schülerinnen. Studien zeigen, dass jüngere Schülerinnen Sprachen müheloser erlernen als ältere. Darüber hinaus ist zwischen schriftlichen und mündlichen Kompetenzen zu unterscheiden: Während die mündliche Ausdrucksfähigkeit oft leichter fällt, stellt die Entwicklung schriftsprachlicher Fähigkeiten eine größere Herausforderung dar.

Zusammenfassend lässt sich festhalten, dass Mehrsprachigkeit im Unterricht eine Schlüsselrolle in der heutigen Bildung einnimmt. Sie bietet zahlreiche Vorteile, darunter die Förderung kultureller und sozialer Integration, kognitive Verbesserungen sowie die Stärkung sprachlicher Kompetenzen. Trotz bestehender Herausforderungen ist es entscheidend, Mehrsprachigkeit aktiv zu fördern und Lehrkräfte durch gezielte Unterstützungsmaßnahmen zu qualifizieren. Nur so kann das Bildungssystem den Anforderungen einer multikulturellen Gesellschaft gerecht werden und die SchülerInnen optimal auf ihre Zukunft vorbereiten.

4. Herausforderungen und Lösungsansätze

Trotz der zahlreichen Vorteile, die Mehrsprachigkeit mit sich bringt, gibt es auch Herausforderungen, die im schulischen Kontext adressiert werden müssen. Eine zentrale Schwierigkeit besteht darin, dass Lehrkräfte über die Kompetenzen verfügen müssen, auf unterschiedliche Sprachniveaus und individuelle Bedürfnisse der SchülerInnen einzugehen. Dies erfordert nicht nur didaktische Flexibilität, sondern auch gezielte Fortbildungen im Bereich der Sprachförderung.

In einer idealen Gesellschaft könnte die regelmäßige Weiterbildung von Lehrkräften als eine umfassende Lösung für diese Herausforderung dienen. Die Realität zeigt jedoch, dass Lehrkräfte häufig mit einem hohen Arbeitsaufkommen konfrontiert sind, was ihre Kapazitäten zur Umsetzung zusätzlicher Maßnahmen einschränkt. Ein Ansatz zur Entlastung könnten

SprachbegleiterInnen sein. Diese Fachkräfte könnten sowohl die Fortbildung der Lehrkräfte unterstützen als auch die interkulturelle Zusammenarbeit innerhalb der Klassen fördern.

Besonders Lehrkräfte mit eigener Migrationsgeschichte oder mit Kenntnissen in mehreren Sprachen scheinen besser in der Lage zu sein, Methoden zu entwickeln, die die Mehrsprachigkeit und das Gefühl der Repräsentation bei den SchülerInnen fördern. Eine bereits existierende Maßnahme ist der zweisprachige Unterricht, bei dem Inhalte in zwei Sprachen – meist Deutsch und Englisch – vermittelt werden. Diese Methode ermöglicht es den SchülerInnen, ihre Kompetenzen in beiden Sprachen zu erweitern und das Gelernte praktisch anzuwenden.

Darüber hinaus bieten digitale Lernplattformen und Apps eine vielversprechende Unterstützung. Sie stellen mehrsprachige Materialien bereit und fördern individuelles Lernen, was insbesondere für SchülerInnen mit unterschiedlichen sprachlichen Hintergründen von Vorteil ist. Allerdings sollte bei der Förderung der Mehrsprachigkeit der Unterschied zwischen einer curricular vorgegebenen Fremdsprache und der Herkunftssprache der SchülerInnen berücksichtigt werden.

Es lässt sich festhalten, dass Mehrsprachigkeit eine wertvolle Ressource darstellt, die nicht nur das kognitive Potenzial der SchülerInnen stärkt, sondern auch ihre interkulturellen Kompetenzen fördert. Trotz der bestehenden Herausforderungen überwiegen die Vorteile deutlich. Für jede Schwierigkeit bieten sich potenzielle Lösungsansätze, die es ermöglichen, die Hindernisse bei der Integration von Mehrsprachigkeit schrittweise abzubauen. Schulen und Lehrkräfte sollten daher systematisch Strategien entwickeln, um Mehrsprachigkeit gezielt zu fördern.

Empfehlenswert sind dabei mehrsprachige Lehrpläne, regelmäßige Fortbildungen für Lehrkräfte sowie der verstärkte Einsatz digitaler Lernwerkzeuge. Die bewusste und zielgerichtete Förderung von Mehrsprachigkeit im Bildungssystem ist nicht nur wünschenswert, sondern unabdingbar, um den Anforderungen einer globalisierten Welt gerecht zu werden und eine offene, tolerante Gesellschaft zu stärken.

Nichtsdestotrotz stehen Lehrkräfte bei der Integration mehrsprachiger SchülerInnen häufig vor pädagogischen Herausforderungen. Es ist notwendig, Unterrichtsmaterialien und -methoden zu entwickeln, die den Anforderungen von einsprachigen und mehrsprachigen Schülern gleichermaßen gerecht werden. Dies erfordert einen differenzierten Ansatz, der möglicherweise eine erhöhte Arbeitsbelastung für Lehrkräfte mit sich bringt (vgl. Garcia & Kleifgen, 2010). Zudem können mehrsprachige Schüler zu Beginn sprachliche Barrieren erleben, die es ihnen erschweren, den Unterricht zu verstehen und aktiv daran teilzunehmen. Diese Hindernisse können Missverständnisse hervorrufen, die Beteiligung verringern und das Selbstbewusstsein der Schüler schmälern. Daher ist es von Bedeutung, gezielte Maßnahmen zu entwickeln, um diese Barrieren zu überwinden und sicherzustellen, dass alle Schüler einen vereinfachten Zugang zum Unterricht erhalten (vgl. Cummins, 2001).

5. Mehrsprachigkeit in Unterrichtsinhalten und Schulsystemen

Im Fremdsprachenunterricht wird häufig auf die bisherigen sprachlichen Erfahrungen der SchülerInnen eingegangen, um Verbindungen zwischen den Sprachen, wie etwa durch die Untersuchung von Wortherkünften, herzustellen. Darüber hinaus kann Mehrsprachigkeit im Pädagogikunterricht thematisiert werden, insbesondere im Zusammenhang mit der interkulturellen Pädagogik. Allerdings weist die Forschung zunehmend darauf hin, dass die Reduktion von Identität auf kulturelle Merkmale nicht ausreichend ist. Stattdessen wird ein Fokus auf migrationspädagogische Ansätze gelegt, die eine differenziertere Perspektive ermöglichen (vgl. Kelle, 2022, S. 5f). Diese Beispiele verdeutlichen, dass Mehrsprachigkeit in bestimmten Fächern eine inhaltliche Rolle spielen kann, auch wenn sie insgesamt eher randständig behandelt wird.

Grundsätzlich ist eine Lehr-Lern-Situation immer durch Interaktionen geprägt, die Kommunikation erfordern. Die Wahl der Kommunikationssprache ist dabei entscheidend, um Fachinhalte effektiv zu vermitteln. In den meisten deutschen Schulen erfolgt der Unterricht primär auf Deutsch. Institutionalisierte Mehrsprachigkeit ist hingegen selten. Ein Indiz hierfür sind Schulwebseiten, die fast ausschließlich auf Deutsch verfügbar sind, wie auch die Website des Bildungsministeriums Nordrhein-Westfalen und die dazugehörigen Kernlehrpläne. Diese sind ebenfalls nur in deutscher Sprache abrufbar. Gleichzeitig sind Schulen jedoch gesetzlich verpflichtet, Deutsch als Zweitsprache (DaZ) oder Deutsch als Fremdsprache (DaF) zu unterrichten, um allen SchülerInnen – unabhängig von ihrer Herkunft und ihrer Erstsprache – eine sprachliche Förderung zu ermöglichen (vgl. Bildungsland NRW).

Die Untersuchung von Mehrsprachigkeit im Unterrichtskontext ist vor dem Hintergrund der gesellschaftlichen Realität Deutschlands als Einwanderungsland von hoher Relevanz. Die unterschiedlichen sprachlichen Hintergründe der SchülerInnen stellen Lehrkräfte vor die Aufgabe, diese in ihren Unterricht einzubeziehen und angemessen zu berücksichtigen. Zusammenfassend zeigt sich, dass Mehrsprachigkeit in einzelnen Unterrichtsfächern eine Rolle spielen kann, insbesondere im Sprachunterricht und in der Pädagogik. Dennoch bleibt sie im Gesamtkontext des deutschen Schulsystems unterrepräsentiert. Um den Anforderungen einer zunehmend mehrsprachigen Gesellschaft gerecht zu werden, ist eine stärkere institutionelle Verankerung von Mehrsprachigkeit erforderlich.

6. Fach- und Alltagssprache im Kontext der Mehrsprachigkeit

Eine zentrale Herausforderung im Zusammenhang mit Mehrsprachigkeit im Unterricht ist die Unterscheidung zwischen Bildungs- und Alltagssprache. Während die Alltagssprache durch einfache Satzstrukturen und einen grundlegenden Wortschatz gekennzeichnet ist, zeichnet sich die Fachsprache in jedem Unterrichtsfach durch spezifische fachsprachliche Ausdrücke und komplexe, verschachtelte Satzkonstruktionen aus (vgl. Weis, 2013, S. 15). Der Aufbau dieses spezifischen Fachwortschatzes erfolgt schrittweise im Fachunterricht. Die SchülerInnen, die Deutsch als Zweit- oder Fremdsprache erlernen, stehen vor besonderen Herausforderungen, da die Komplexität der Fachsprache das Verständnis von Aufgaben und Aussagen erschweren kann. Beispielsweise können selbst einfache mathematische Aufgaben wie „Bestimme die jeweilige Summe: (a) 5+3, (b) 8+7, (c) 9+2“ problematisch sein, wenn der Begriff „Summe“ oder der Operator unklar bleiben. Dieses Beispiel verdeutlicht die Notwendigkeit, zwischen der mathematischen Handlung (Addition zweier Zahlen) und dem sprachlichen Verständnis der Aufgabe zu unterscheiden. Grundsätzlich zeigt sich hier, dass fachliche Fähigkeiten untrennbar mit sprachlichen Kompetenzen verbunden sind.

Eine mögliche Konsequenz ist, dass Lehrkräfte bewusst auf den Einsatz von Fachsprache im Unterricht achten und relevante Begriffe vor der Aufgabenbearbeitung erklären. Eine hilfreiche Methode könnte darin bestehen, dass SchülerInnen unbekannte oder unklare Begriffe in einem Text markieren. In Partner- oder Gruppenarbeit könnten diese Begriffe anschließend geklärt werden. Dies fördert nicht nur das Verständnis, sondern ermöglicht es den SchülerInnen, ein individuelles Vokabelheft mit fachspezifischen Ausdrücken zu erstellen. Es ist jedoch wichtig zu betonen, dass die Unterscheidung zwischen Fach- und Alltagssprache nicht nur SchülerInnen mit Deutsch als Zweit- oder Fremdsprache betrifft, sondern in unterschiedlichem Maße alle SchülerInnen unabhängig ihrer Herkunftssprache. Um Lehrkräfte für diese Problematik zu sensibilisieren, sollte das Thema Mehrsprachigkeit bereits in der Lehramtsausbildung eine zentrale Rolle spielen. In Nordrhein-Westfalen wurde dieser Aspekt aufgegriffen, indem das Modul „Deutsch für SchülerInnen mit Zuwanderungsgeschichte“ verpflichtend für alle Lehramtsstudierenden eingeführt wurde.

Ein weiteres wichtiges Thema im Zusammenhang mit Mehrsprachigkeit ist das Prestige verschiedener Sprachen. In ihrem Artikel führt Dirim (2016) das Beispiel einer Studentin an,

die sich dafür schämte, dass sie zu Hause Arabisch sprach. Dieses Zitat verdeutlicht, dass einige Sprachen, wie etwa Arabisch oder Türkisch, aufgrund historischer und gesellschaftlicher Hierarchien abgewertet werden, während europäische Sprachen wie Englisch oder Französisch als Prestigesprachen gelten (vgl. Dirim, 2016, S. 195). Solche Hierarchien können zu Konflikten und einem Gefühl der Ausgrenzung führen. Die Lehrkräfte sollten diese Problematik offen ansprechen und mit den SchülerInnen diskutieren, um ein Bewusstsein für sprachliche Vielfalt zu schaffen und die Wertschätzung aller Sprachen zu fördern.

Abschließend lässt sich betonen, dass die Unterscheidung zwischen Bildungs- und Alltagssprache sowie die sprachlichen Hierarchien eine zentrale Herausforderung im Umgang mit Mehrsprachigkeit darstellen. Mehrsprachigkeit bietet jedoch die Chance, kognitive Fähigkeiten, sozialen Zusammenhalt und interkulturelle Kompetenzen zu fördern. Durch eine bewusste und wertschätzende Herangehensweise können Lehrkräfte dazu beitragen, dass SchülerInnen ihre sprachlichen und kulturellen Identitäten selbstbewusst leben und weiterentwickeln.

Eine mehrsprachige schulische Rahmenbedingung fördert Toleranz und Offenheit und stellt in der heutigen, global vernetzten Welt ein wertvolles Gut dar. Sie vermittelt Respekt für kulturelle Unterschiede zwischen den SchülerInnen und kann dazu beitragen, Missverständnisse zu vermeiden. Darüber hinaus leistet Mehrsprachigkeit einen wichtigen Beitrag zur Förderung sozialer Gerechtigkeit und Chancengleichheit. In einer Untersuchung von Gomolla und Radtke wurde die ungleiche Verteilung von Bildungschancen in Zusammenhang mit migrationsbedingten Unterschieden betrachtet und auf „Mechanismen der strukturellen oder institutionellen Diskriminierung“ zurückgeführt (Gomolla & Radtke, 2009, S. 24). Ein zentraler Aspekt dabei ist, dass sich Bildungssysteme oft auf eine einzige Sprache (z. B. die Nationalsprache) konzentrieren. SchülerInnen, die diese Sprache nicht als Herkunftssprache sprechen, können dadurch benachteiligt werden. Um solche Benachteiligungen abzubauen, sollte Mehrsprachigkeit in Schulen gefördert werden. Dies trägt dazu bei, sprachliche Hürden für betroffene SchülerInnen zu verringern und ihnen einen besseren Zugang zu Bildung zu ermöglichen. Die Förderung der Herkunftssprache kann zudem die Motivation der SchülerInnen steigern und sich positiv auf ihre schulischen Leistungen auswirken.

Weger (2024) geht davon aus, dass das Konzept „Translanguaging'', nämlich die Betrachtung aller beherrschten Sprachen eines Individuums als Resource, vorteilhaft im Unterricht sein kann. Dieses Konzept ermögliche „1) ein besseres Verständnis von Fachinhalten, 2) die Weiterentwicklung der schwächer entwickelten Sprachen, 3) die Etablierung und/oder Stärkung von Verbindungen zwischen schulischer und familiärer Sprachverwendung sowie 4) die einfachere Integration von SchülerInnen mit unterschiedlich ausgeprägten Kompetenzen in der Unterrichtssprache gemeinsam in einer Gruppe'' (Weger 2024, S.42). Um Chancengleichheit zu gewährleisten, ist es besonders wichtig, dass Schulen mit einem hohen Anteil von Kindern aus Einwandererfamilien mit vielfältigen sprachlichen Hintergründen Mehrsprachigkeit aktiv berücksichtigen und in das Schulsystem integrieren. Gleichzeitig müssen Lehrkräfte entsprechend geschult und qualifiziert sein, um die Herausforderungen eines mehrsprachigen Unterrichts erfolgreich bewältigen zu können.

7. Schlussfolgerungen

Mehrsprachigkeit stellt im Bildungskontext sowohl eine Herausforderung als auch eine bedeutende Ressource dar. Sie bietet die Möglichkeit, kognitive Fähigkeiten zu fördern, interkulturelle Kompetenzen zu stärken und die soziale Inklusion in einer multikulturellen Gesellschaft voranzutreiben. Um diese Potenziale zu nutzen, ist eine gezielte Vorbereitung von Lehrkräften durch spezifische Fortbildungen, der Einsatz geeigneter Unterrichtsmaterialien sowie die Entwicklung strukturierter Programme notwendig.

Schulen und Bildungspolitik sind gleichermaßen gefordert, Rahmenbedingungen zu schaffen, die die Anerkennung und Förderung der Mehrsprachigkeit als festen Bestandteil eines zukunftsorientierten Bildungssystems ermöglichen. Dies erfordert die Bereitstellung von Ressourcen, die Entwicklung innovativer Lehransätze und die Unterstützung von Lehrkräften bei der Integration sprachlicher Vielfalt in den Unterricht. Der Erwerb von mehreren Sprachen während der Schulzeit ist auch für die spätere Zukunft nützlich, da damit die internationale Wettbewerbsfähigkeit sowie die internationale Mobilität gestärkt werden (vgl. Ministerium für Schule und Weiterbildung des Landes Nordrhein-Westfalen, 2017, S. 16).

Durch die gezielte Förderung von Mehrsprachigkeit können nicht nur Sprachbarrieren überwunden, sondern auch Chancengleichheit und kulturelle Kompetenz gestärkt werden. Damit wird Mehrsprachigkeit zu einem zentralen Element moderner Bildung, das sowohl die individuelle Entwicklung der SchülerInnen als auch die Zukunftsfähigkeit der Gesellschaft maßgeblich unterstützt. Mehrsprachigkeit stellt ein bedeutendes Potenzial dar, das im schulischen Kontext bislang nicht umfassend ausgeschöpft wird. Eine aktive Einbindung und Förderung der sprachlichen und kulturellen Ressourcen der Schüler kann nicht nur den Lernerfolg maßgeblich verbessern, sondern auch zur Förderung von Chancengleichheit beitragen. Die systematische Integration von Herkunftssprachen, die gezielte Stärkung der Bildungssprache sowie der Einsatz digitaler Technologien bieten vielversprechende Ansätze, um die Potenziale der Mehrsprachigkeit nachhaltig zu erschließen und neu zu gestalten.

BIBLIOGRAPHY:

1. Akkari, Abdeljalil, & Loomis, Colleen. *Multicultural education: Issues and perspectives*. New York, NY: John Wiley & Sons, 1998.
2. Banks, James A. *Cultural diversity and education*. New York, NY: Routledge, 2015.
3. Becker-Mrotzek, Michael; Gogolin, Ingrid; Roth, Hans-Joachim; Stanat, Petra (Hg.) *Grundlagen der sprachlichen Bildung*. 1. Auflage. Münster: Waxmann (Sprachliche Bildung, 10, 2023.
4. Bialystok, Ellen. *Bilingualism: The good, the bad, and the indifferent. Bilingualism: Language and Cognition, 12* (1), 3-11, 2009. https://doi.org/10.1017/S1366728908003477
5. Bredthauer, Stefanie. *Mehrsprachigkeitsdidaktik an deutschen Schulen. Eine Zwischenbilanz.* In: Die Deutsche Schule 110 (2018) 3, S. 275-286. URN: urn:nbn:de:0111-pedocs-260168 DOI:10.25656/01:26016
6. Cummins, James. *Bilingual children's mother tongue: Why is it important for education? Sprogforum, 19*, S. 15-20, 2001.
7. Dirim, Inci. *Ich wollte nie, dass die anderen merken, dass wir zu Hause Arabisch sprechen. Perspektiven einer linguizismuskritischen pädagogischen Professionalität von Lehrerinnen und Lehrern*. In: Hummrich, Merle/ Pfaff, Nicole/ Dirim, Inci/ Freitag, Christine (Hrsg.), *Kulturen der Bildung. Kritische Perspektiven auf erziehungswissenschaftliche Verhältnisbestimmungen*, S. 191–207. Wiesbaden: Springer Fachmedien, 2016.
8. Gamper, Jana; Purkarthofer, Judith; Schroeder, Christopg *Sprachliche Bildung und Mehrsprachigkeit in der Schule: eine Begriffskrirtik. Language education and multilingualism at school: a critique of terminology.* In: *Die deutsche Schule* 116 (2), S. 202–211, 2024. Online verfügbar unter https://elibrary.utb.de/journal/dds.
9. Garcia, Ofelia, & Kleifgen, J. Anne. *Educating emergent bilinguals: Policies, programs, and practices for English language learners*. New York, NY: Teachers College Press, 2010.

10. Hack-Cengizalp, Esra; David-Erb, Melanie; Corvacho del Toro, Irene (Hg.) *Mehrsprachigkeit und Bildungspraxis.* 1. Auflage. Bielefeld: wbv Publikation, 2023.
11. Huber, Ortun. *Wenn Sprachvielfalt ein Vorteil ist.* Verfügbar unter https://www.tagesschau.de/wissen/forschung/muttersprache-mehrsprachigkeit-100.html [letzter Aufruf: 09.01.2025].
12. Mankarios, Alexandra *Mehrsprachigkeit: Lernvorteil oder Risikofaktor?* Verfügbar unter https://deutsches-schulportal.de/bildungswesen/mehrsprachigkeit-lernvorteil-oder-risikofaktor/ [letzter Aufruf: 09.01.2025].
13. Ministerium für Schule und Weiterbildung des Landes Nordrhein-Westfalen. Diskussionspapier Mehrsprachigkeit NRW. Ansätze und Anregungen zur Weiterentwicklung sprachlicher und kultureller Vielfalt in den Schulen, 2017. URL: https://www.uni-due.de/imperia/md/content/prodaz/msw-diskussionspapier-mehrsprachigkeit.pdf [letzter Aufruf: 09.01.2025].
14. Weger, Denis. *Professionelle Handlungskompetenz für mehrsprachig-sprachbewussten Unterricht entwickeln*. In: *Cantone, Prof. Dr. Katja F./ Roll, Prof. Dr. Heike/ Schroedler, Prof. Dr. Tobias (Hrsg.): Sprachliche Teilhabe in mehrsprachigen Kontexten*. Waxmann Verlag. Sprachliche Teilhabe in mehrsprachigen Kontexten. Band 3, 2024.
15. Wiese, Heike, Tracy, Rosemarie, Sennema Anke. *Deutschpflicht auf dem Schulhof?*: *Warum wir Mehrsprachigkeit brauchen*. Berlin: Duden, 2020.

THE IMPORTANCE OF ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES BASED ON THE KINESIOTHERAPY STUDENTS' PERCEPTIONS

Oana-Maria Păstae
Assoc. Prof., PhD, "Constantin Brâncuși" University of Târgu-Jiu

Abstract: This study investigates the importance of English for Specific Purposes (ESP) from the perspective of students enrolled in the Kinesiotherapy and Special Motricity program at the Faculty of Medical and Behavioral Sciences, "Constantin Brancusi" University of Târgu Jiu. Through a qualitative descriptive approach, a questionnaire was distributed to 37 students to gather insights into their experiences with ESP. The findings reveal that students not only acknowledge the importance of ESP for understanding discipline-specific terminology but also recognize its broader benefits in enhancing their comprehension of scientific literature, communication skills, and preparedness for international collaboration. Comprehending the relevance of ESP is essential for motivating students to learn and engage with key concepts in kinesiotherapy, thereby facilitating the development of the specialized language skills vital for their professional success. The overwhelmingly positive feedback and reported improvements highlight the value of a well-designed ESP course. Additionally, the study emphasizes the importance of ongoing evaluation—such as gathering input from neutral participants through targeted surveys.

Keywords: ESP, Kinesiotherapy, survey, higher education, motivation

Introduction

In an increasingly globalized world, proficiency in English has become a critical asset for students pursuing careers in kinesiotherapy.

English for Specific Purposes (ESP), a specialized branch of language teaching, tailors instruction to meet the professional and academic needs of specific disciplines and distinguishes itself from general language through a focus on purposeful uses of language, or what Cummins (1982) refers to as 'context-reduced' language.

For kinesiotherapy students, mastering English extends beyond general communication—it involves acquiring language skills to navigate medical terminology, research literature, patient interactions, and intercultural communication within therapeutic contexts. ESP courses designed for these students emphasize language proficiency related to anatomy, rehabilitation techniques, and patient care, equipping them with essential terminology and communication strategies for their future careers.

As both syllabus designer and language instructor, the English teacher plays a pivotal role in preparing kinesiotherapy students for the demands of a global healthcare environment. Kinesiotherapists, who specialize in physical rehabilitation and movement therapy, must access and interpret international research, collaborate with multilingual healthcare teams, and communicate effectively with patients from diverse backgrounds.

This article examines the importance of ESP from the perspective of kinesiotherapy students, exploring its contribution to their academic success, professional growth, and readiness for international healthcare roles. By reviewing relevant literature and analyzing student feedback, we aim at highlighting the benefits and challenges of integrating ESP into kinesiotherapy education, offering insights for more effective language instruction in healthcare training.

Literature Review

ESP is a specialized branch of English language teaching that focuses on equipping learners with the language skills needed for specific academic, professional, or vocational contexts. Unlike general English courses, ESP tailors its content to meet the practical communication demands of specific fields, integrating relevant terminology, discourse structures, and communication strategies into instruction. Common areas where ESP is applied include business, engineering, law, and healthcare, among others.

It helps students develop the ability to read and interpret subject-specific texts, such as research articles, textbooks, and technical manuals. By focusing on relevant terminology and structures, students can better comprehend complex academic materials, allowing them to keep up with advances in their field and apply theoretical knowledge effectively.

Specialized language training enables students to communicate confidently in academic and professional settings emphasizing the skills needed for presentations, discussions, and networking at seminars and conferences, preparing students to share their insights and engaging in collaborative learning.

A core focus of ESP is building technical vocabulary adapted to the students' specific discipline. In fields like kinesiotherapy, this includes terms related to anatomy, rehabilitation techniques, and therapeutic equipment. Learning these terms alongside appropriate communication strategies enhances both written and oral proficiency, allowing students to work in specialized professional environments.

Barbara J. Hoekje (2007) wrote an article about the utility of developing ESP courses to meet the needs of IMGs ("international medical graduates") with respect to acculturation, the language and culture of the patient community, the language of the hospital, and intelligibility in performing key medical texts.

Kara and Şendoğan (2021) investigated the foreign language needs of undergraduate students in the Physiotherapy department. According to the findings, students saw English as a tool for success in their current academics as well as in their future careers. Their interest in improving their writing and listening does not match the curriculum so both parties agreed that the conventional method of teaching and teacher responsibilities should be abandoned in favor of a more modern approach in which the instructor directs students and encourages learning.

Hidayati, L. and Meisani, D. R. (2023) analyzed questionnaire data from 300 medical, midwifery and pharmacy students, revealing that English plays a crucial role in their ability to engage with medical discourse and communicate effectively in academic settings.

Farea, W.A., Al-Mansoub, M.A. and Singh, M.K.M. (2024) aimed at gathering information about the lack of existing ESP for medical students at Ibb University (IU) in Yemen. The results revealed that medical students were proficient in using main English language skills (i.e., reading and listening), but had major weaknesses in grammar, pronunciation and communication skills. Based on these findings, the present study concluded that conducting a needs analysis is crucial in designing effective ESP courses.

Fengfan, M. and Jiefeng, Z (2024) examined the perspectives of undergraduate students, graduate students, art teachers, and English teachers and identified consensus and divergence in ESP needs and implementation challenges. The analysis revealed a strong demand among students for specialized English learning, with a particular emphasis on receptive and interactive skills. Overall, the study underscored the need for targeted ESP courses in art and design education, tailored to bridge the gap between current proficiency levels and professional language requirements.

Methodology

This study aims to explore the importance of the ESP course from the perspective of first-year students enrolled in Kinesiotherapy and Special Motricity, at the Faculty of Medical and Behavioral Sciences, "Constantin Brancusi" University of Târgu Jiu. The research was a survey having as a tool a *10-item* questionnaire for analyzing data. The size of the analyzed sample was 37 students.

Data Collection Method

Data was collected online by filling a questionnaire on Google forms during the 1st term of the academic year 2024–2025. The participants received information about the purpose of the survey and approved the participation to the study. Their names were not collected in order to respect anonymity and confidentiality.

The Research Instrument

The questionnaire included items corresponding to the ten research questions. The first question aimed to assess the respondent's self-reported English proficiency using the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). For the second question, a 5-point Likert-type scale was used (5=always, 4=often, 3=sometimes, 2=rarely, 1=never) that measured the frequency of English usage in academic settings. The questions 3 and 4 used a 5-point Likert scale, with responses ranging from *extremely helpful* to *not at all helpful* evaluating the perceived effectiveness of ESP course in enhancing students' comprehension of professional texts and focusing on whether the course improved students' specialized vocabulary. The purpose of question 5 was to measure students' confidence in handling kinesiotherapy texts after taking the course, indicating whether the course had an impact on their ability to process technical content by using a 5-point Likert-type scale, with responses ranging from *very significantly* to *not at all.* Question 6 was an open-ended question which allowed respondents to identify specific course components (e.g. particular lessons, exercises, and teaching methods) that they found most valuable. Question 7 assessed students' retention and understanding of kinesiotherapy-related vocabulary, reflecting their ability to recall and apply relevant terms. Question 8 measured overall student satisfaction, providing insights into the perceived quality and effectiveness of the course and using a 5-point Likert-type scale with responses ranging from *very satisfied* to *very unsatisfied*. Question 9 allowed respondents to select aspects of the course they thought need improvement, offering feedback on content, teaching methods, assessment, or difficulty level. Question 10 evaluated students' engagement with the course, which can impact both learning outcomes and overall course effectiveness. Responses are measured on a 5-point Likert-type scale, ranging from *very engaging* to *not engaging at all.*

This descriptive survey sought to answer the following research questions through the collection of convenience sampling of students:

Research question 1: What is your English proficiency level?
Research question 2: How often do you use English when studying kinesiotherapy materials?
Research question 3: How helpful was the English course in improving your understanding of kinesiotherapy-related materials (e.g., textbooks, articles)?
Research question 4: How useful was the course in building your technical vocabulary related to kinesiotherapy?
Research question 5: To what extent did the course improve your confidence in reading and understanding kinesiotherapy-related materials in English (e.g., research articles, textbooks, clinical guidelines)?

Research question 6: What parts of the course did you find most beneficial for your kinesiotherapy studies and career preparation?
Research question 7: Can you write 5 words specific to the field of kinesiotherapy?
Research question 8: Overall, how satisfied are you with the English for Specific Purposes course you attended?
Research question 9: What improvements would you suggest for the ESP course to better meet the needs of kinesiotherapy students?
Research question 10: How engaging did you find the ESP course?

Results of the Empirical Analysis

The data and information gathered from the questionnaire were summarized, descriptively analyzed and reported as absolute values and percentages. They are presented in charts 1-10.

Chart 1

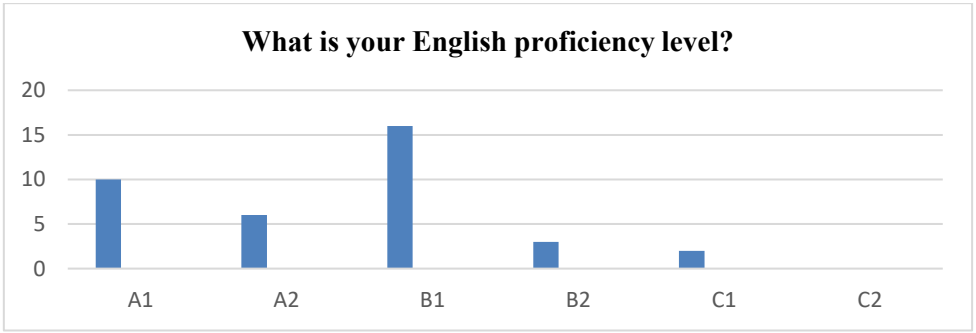

The chart represents the distribution of respondents' self-reported English proficiency levels based on the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)**.** The results suggest that most students (16 students) have an intermediate level (B1) meaning they may still require support in English for academic and professional purposes. There is a low number of B2 and C1 speaker**s** and none reached the C2 level**.**

Chart 2

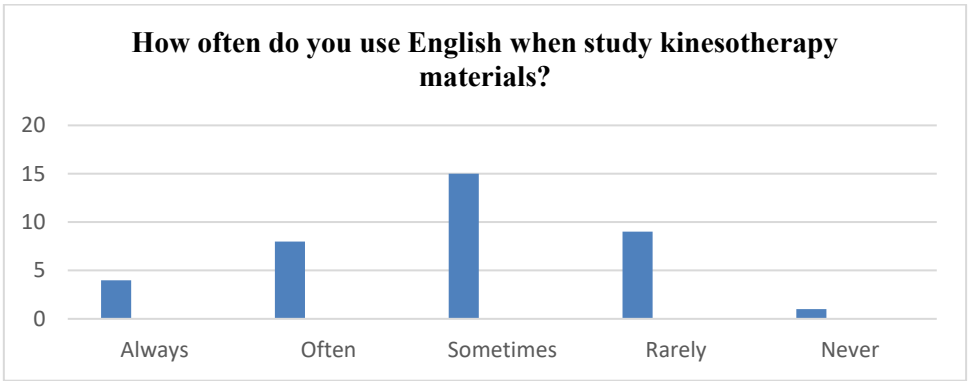

Chart 2 illustrates how frequently students use English when studying kinesiotherapy materials. The data suggest that while English is used to some extent in kinesiotherapy studies, most students rely on it only occasionally rather than consistently. The relatively high number of students selecting *rarely* (9 students) and *sometimes* (15 students) indicates that additional support or motivation may be needed to encourage more frequent use of English in academic settings.

Chart 3

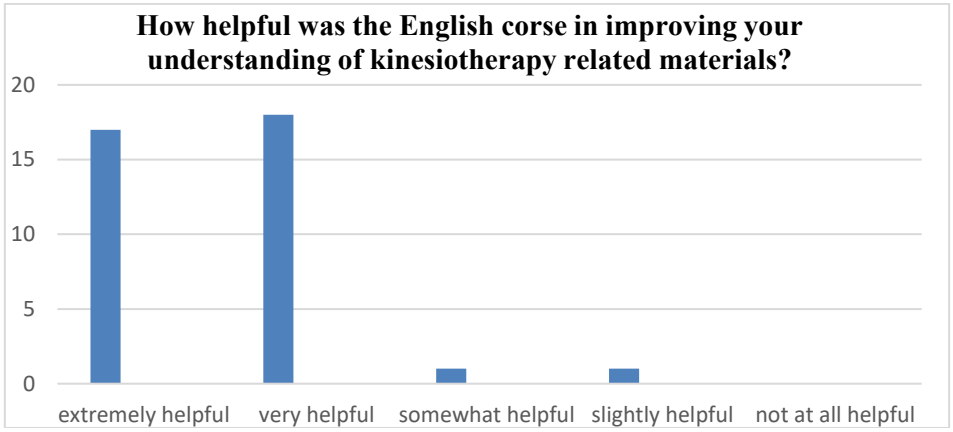

The results suggest that the ESP course was highly effective in helping students understand kinesiotherapy materials. The overwhelmingly positive responses indicate that the course successfully enhanced students' comprehension of specialized texts, reinforcing the importance of English proficiency in kinesiotherapy studies. 17 students representing 45.9% answered *extremely helpful* and 18 students representing 48.6% chose *very helpful*.

Chart 4

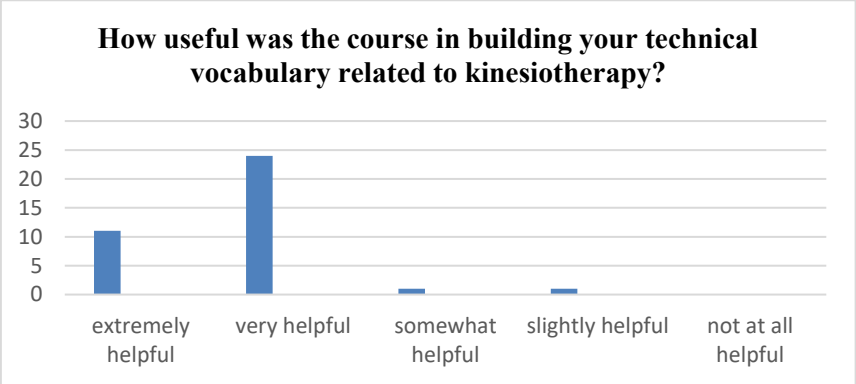

Chart 4 indicates that the course was generally effective in enhancing technical vocabulary related to kinesiotherapy, with most participants rating it positively, 24 students representing 64.8%. The high number (24 students) of *very helpful* responses suggests strong effectiveness, though there may be room for improvement to push more participants towards the *extremely helpful* category (11 students representing 29.7%).

Chart 5

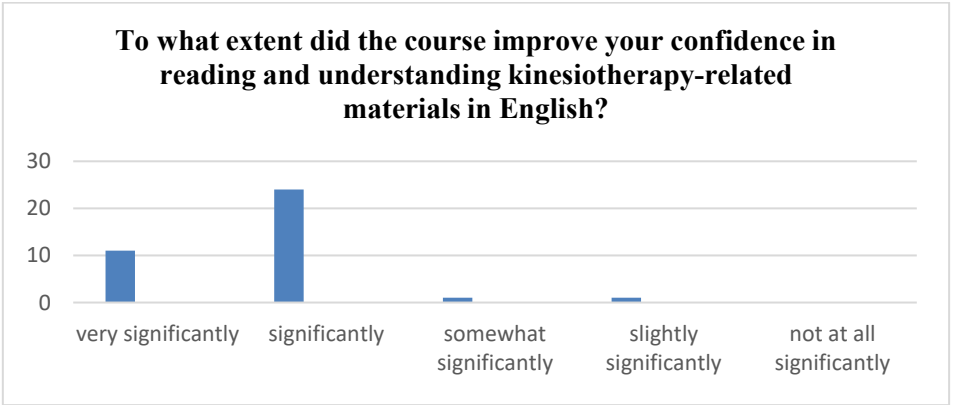

The majority of respondents, 24 students representing 64.8%, found the course *significantly* helpful. The second most selected response was *very significantly*, with approximately 11 participants, 1 respondent selected *somewhat significantly* and 1 *slightly significantly*. No one rated the course as *not at all significantly* improving their confidence and indicating a generally positive impact.

Chart 6

Chart 6 shows that many respondents (12 students representing 32.4%) found the entire course useful, particularly because it aligns with terminology used in kinesiotherapy. Specific topics frequently mentioned as useful include: *Body parts and pain-related vocabulary, Types of massage*, *Kinesiotherapy terminology*, *Expressions used in the field*, *Differences between a kinesiotherapist and a physiotherapist*, *Chiropractic adjustment*, *Unit 1* and *Unit 2*, *A day in the life of a physiotherapist* were highlighted as an engaging part.

Chart 7

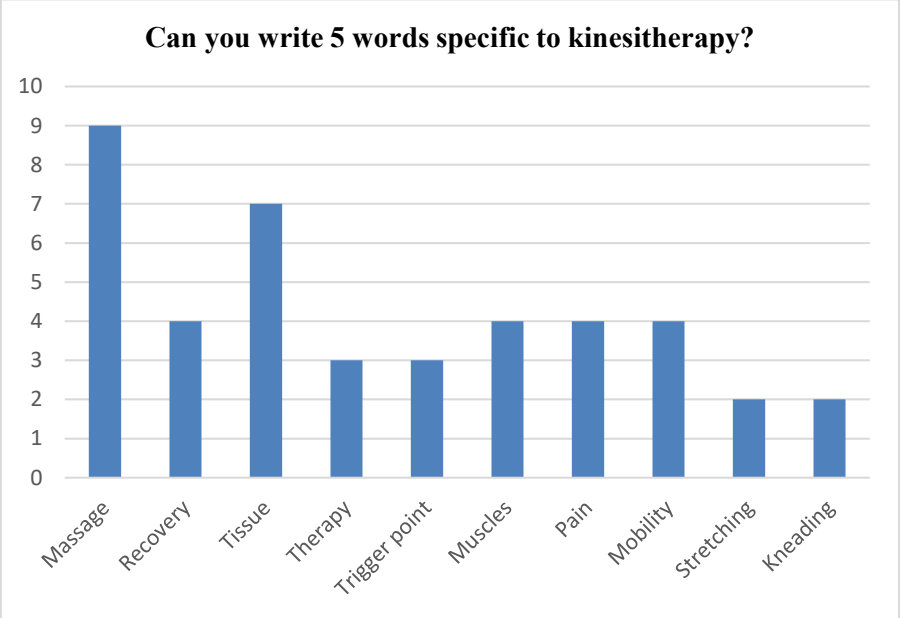

Chart 7 shows 10 most frequent words mentioned by students in response to the question. As we can see, 'massage' stands out clearly as the most common word with 4.9%, followed by 'recovery' and 'tissue' with 2.2%.

All student answers together gave us 185 words (37 students × 5 words each). From the students' responses, several major topics emerged regarding the most beneficial parts of the course: hands-on treatments such as massage, acupuncture, and physiotherapy, alternative therapies like homeopathy and reiki and specific types of massage (sports massage, Thai massage). Many responses included terms related to body structure and pain relief, such as: lower back pain, skeleton and joints, soft tissue, muscles, and injuries.

Chart 8

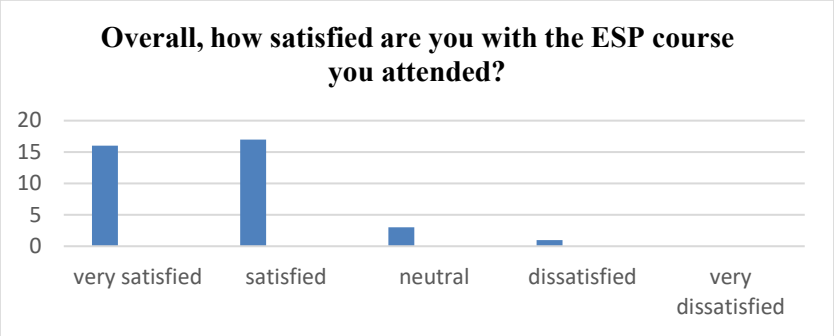

The chart indicates that the majority of students rated the course as *satisfied* with 17 responses (45.9%) and *very satisfied* with 16 responses (43.2%), showing that the course met or exceeded expectations for most participants. A small number of students selected *neutral* (3 responses), suggesting that the course may not have fully engaged them. Only 1 student selected *dissatisfied*, and no one chose *very dissatisfied*.

Chart 9

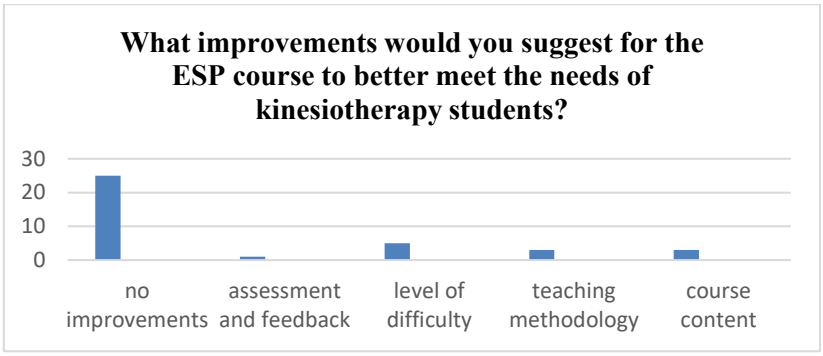

Chart 9 shows that 25 students representing 67.6%, believe that no improvements are necessary, indicating a high level of satisfaction with the course. 13.5% of students mentioned course difficulty as an area for adjustment. 8.1% of students suggested improvements in course content and 2.7% in assessment and feedback.

Chart 10

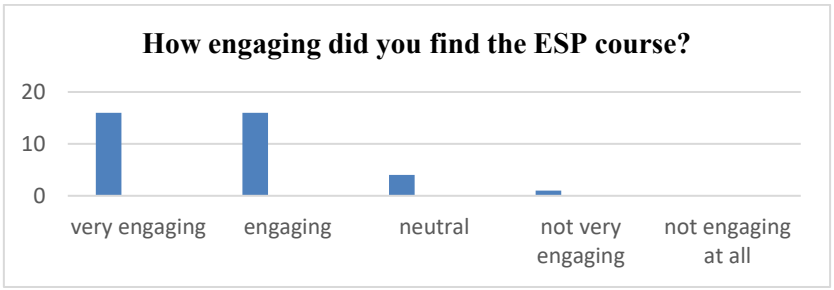

The results from Chart 10 show a generally positive reception of the ESP course. 16 students representing 43.2% found the course *very engaging*, and an equal number considered it *engaging*. This indicates that half of the participants were motivated and found the course content stimulating. However, there were 4 students (10.8%) marking it as *neutral*, only 2 (5.4%) students as *not very engaging*, and no one rated it as *not engaging at all*.

Discussion and results

The data indicate that the course was highly effective in enhancing participants' confidence in reading and understanding kinesiotherapy-related materials in English. The majority of students reported a s*ignificant* or *very significant* improvement in reading and understanding. This aligns with previous studies, such as Hutchinson and Waters (1987), who emphasized the importance of ESP in increasing learners' confidence and competence in professional contexts. Similarly, Basturkmen (2010) noted that ESP courses tailored to the learners' field of study can lead to more effective learning outcomes due to their relevance and immediate applicability.

However, a small number of participants reported only slight improvement. This could indicate the presence of individual learning differences or point to specific areas within the course that may require enhancement, such as differentiated instruction or additional support for lower-proficiency learners.

The course was both comprehensive and career-oriented, offering students essential terminology alongside real-world applications. This balance between theory and practice has been highlighted in the literature as a key factor in successful ESP course design (Dudley-Evans & St John, 1998). Students appreciated this structure, and no content areas were considered redundant, suggesting a well-curated syllabus aligned with learners' professional needs.

Overall, the students expressed a strong positive perception of the course. However, for those who remained neutral, further engagement strategies may be necessary. Research by Hyland (2006) suggests that incorporating more interactive tasks and learner-centered activities can increase engagement and motivation, especially among students who might not immediately see the relevance of the content. To better understand and address the concerns of neutral participants, a follow-up survey could be conducted to gather targeted feedback. This approach is consistent with continuous curriculum improvement models advocated by Graves (2000), which emphasize iterative development based on learner input.

Conclusions

This article investigated the importance of English for Specific Purposes from the students' perspective, highlighting its benefits in improving comprehension of scientific literature, strengthening communication skills, and equipping learners for potential international opportunities and collaborations. The findings—characterized by positive feedback and notable self-reported improvements—underscore the effectiveness and value of a well-structured ESP course.

Furthermore, actively seeking feedback from neutral participants through targeted surveys can help refine the course and ensure it remains responsive to all learner profiles. Continued evaluation and adaptation, informed by both student feedback and educational research, will be essential to maintaining its relevance, accessibility, and impact.

BIBLIOGRAPHY:

1. Basturkmen, H. (2010). Developing Courses in English for Specific Purposes. 10.1057/9780230290518.
2. Cummins, J. (1982). Tests, achievement, and bilingual students. National Clearinghouse for Bilingual Education. Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED238907.pdf.
3. Dudley-Evans, T., & St John, M. (1998). Developments in ESP: A Multi-Disciplinary Approach. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Farea, W. A., Al-Mansoub, M. A. and Singh, M. K. M. (2024) "ESP for Medical Students in Yemen: A Study Investigating the Match and Mismatch of Student and Faculty Perceptions", Malaysian Journal of Social Sciences and Humanities (MJSSH), 9(7), p. e002415. doi: 10.47405/mjssh.v9i7.2415.
5. Graves, K. (2000). Designing language courses: A guide for teachers. Boston: Heinle & Heinle Thomson Learning.
6. Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). English for Specific Purposes: A Learner-Centered Approach. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Hidayati, L. & Meisani, D.R. (2023). The Needs Analysis of English for Specific Purposes: A Study in an Indonesian Medical School. Indonesian Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics, 7(2), 465-479
8. Hoekje, B. J. (2007). Medical discourse and ESP courses for international medical graduates (IMGs). English for Specific Purposes 26, 327-343.
9. Hylan, K. (2022). English for Specific Purposes: What Is It and Where Is It Taking Us? / Ken Hyland // ESP Today. - Vol. 10, No. 2 (2022), p. 202–220. (ISSN 2334-9050)
10. Kara, K. A., & Şendoğan, K. (2021). ESP Needs Analysis of Sophomore Physiotherapy Students. Journal of Multidisciplinary Studies in Education, 5(4), 102-111.
11. Mao, F. & Zhou, J. (2024). A needs analysis of ESP courses in colleges of art and design: Consensus and divergence. PLOS ONE. 19. e0305210. 10.1371/journal.pone.0305210.

21ST CENTURY AND ITS NEW METRHODS OF TEACHING AND LEARNING

Dana Carmen Zechia
Lecturer, PhD, "Mircea cel Bătrân" Naval Academy, Constanţa

Abstract: The 21st century has proved to be out of the ordinary especially in terms of new methods of teaching and learning. These methods prioritize active learning, critical thinking, collaboration, and personalized instruction, moving away from traditional rote learning and lecture-based instruction. Currently, e-learning, blended learning, playing games, and networked teaching and learning, even the affordances of AI Chabot ChatGPT(with its debates and drawbacks) are frequently used modern teaching methodologies. These teaching methods offer various advantages an allow students to learn at their own pace, taking into account their individual needs. However, teachers sometimes find it difficult to use the latest theories in a course design and day to day teaching practices.

Keywords: teaching language, teaching guidance, active learning, assumptions process.

The objective of this article is to discuss how technology has been incorporated into teaching learning methods to create a rich learning experience for students and a rewarding teaching experience for the higher education system. Teaching with technology engages students with different kinds of stimuli involve in activity based learning. Technology makes material more interesting. It makes students and teachers more media literate.

Advanced teaching methodologies have changed the level of education and educational culture throughout the world. The educational reforms of the 21" century have created many innovative methods. The new methods are used to prepare learners to deal with the complexity of modern times. The purpose of this review is to know about the previous studies related to advance teaching methodologies related to the teaching-learning approach. For such a purpose, researchers have identified a few advanced teaching methodologies and focused on the influence of these advanced teaching methodologies on the learning process.

Intelligent chatbots have caught the attention of language educators because they can interact with learners in their target language instantly and realistically. A chatbots is a computer application that stimulates human-like natural conversations with users through text and/or voice. It can also offer synchronous support and tutoring. Traditional chatbots are based on a set of pre-defined guidelines extracted from external knowledge. Therefore, they are not so 'intelligent' and cannot answer questions that they were not programed to answer. Other advanced chatbots hold advanced artificial intelligence techniques such as natural language processing, machine learning and deep learning; these AI-powered chatbots learn how to respond to user inquiries based on a vast human language dataset. Therefore, they can communicate with users intelligently, continuously learn from prior interactions, improve over time, and act as tireless language-learning assistants.

Rich input is essential for successful second language acquisition. AI- powered chatbots can provide linguistic input and daily conversation practice, stimulate language learners' interest and contribute to their overall growth. Moreover, they can highlight important knowledge and answer learners' questions to help them notice and grasp linguistic features. The real-time assistance enhances learning by creating opportunities to interact and providing learners with to modify their output in communication. These chatbots can provide a range of expressions, questions, and vocabulary which human language partners may lack, and facilitate an authentic, interactive language-learning environment.

Additionally, AI-powered chatbots can conduct formative assessments and provide immediate feedback, which are essential components of successful language acquisition.

Previous research has found that chatbots engage language learners, expand their knowledge capabilities, and help them sustain their motivation. Chatbots can also diminish shyness among language learners and reduce the perceived transactional distance between learners and teachers.

ChatGPT supports language learning by simulating authentic interactions. It can identify the meaning of a word in context, correct and explain language mistakes, create texts in various genres (e.g., emails, stories, recipes), develop quizzes, annotate texts, and offer dictionary definitions, example sentences, and translations.

When a teacher assigns learners a text, they may not understand the meaning of certain words in context. ChatGPT can explain these terms and continue the interaction by answering follow-up questions. Learners can also ask for an explanation in their first language. Furthermore, students can use ChatGPT to obtain dictionary definitions and examples. For example, it can define a word, identify its part of speech, and provide sample sentences, and offer additional meanings.

ChatGPT can then adjust the complexity of the dialogue to make it more suitable for beginners or advanced learners. This would allow teachers to differentiate materials for their students. It can also rewrite the dialogue in another language for students to translate later. Teachers can also ask ChatGPT to generate comprehension and expansion questions (open-ended or multiple-choice) to accompany reading tasks.

Students can use ChatGPT to improve their English. It should be noted that the quality of the responses depends on the quality of the questions. Thus, we recommend that teachers or students rephrase their questions if they are not satisfied with the responses.

There is a debate around the ethical use of ChatGPT in education, including fears that it can be used for cheating and concerns about how it will impact assessment. Although digital tools that claim to detect AI-generated text are being developed, this response may lead to a game of "cat and mouse" and does not address the fundamental utility of ChatGPT or the ethical use of technology in general. Similarly, there are questions about the originality of ChatGPT responses. ChatGPT does not provide any sources or citations. It could be argued that its responses are not entirely original but paraphrases of sources that have not been appropriately cited (i.e., plagiarism).

A second debate revolves around the accuracy of chatbot responses. While OpenAI cautions that ChatGPT responses may not be accurate and gives users the option to provide feedback (thumbs-up or thumbs-down), the authoritative nature of the responses can lead users to take them at face value. Bowman (2022) notes, "There are still many cases where you ask [ChatGPT] a question, and it'll give you a very impressive-sounding answer that's just dead wrong." For example, if a student asks ChatGPT to correct and explain their grammatical mistakes, it may provide a response.

However, the explanation provided by ChatGPT is wordy, repetitive, and inaccurate. It uses ''specific" to refer to both 'a' and 'the,' and a singular noun like 'house' can never be used in English without an article. Because its responses sound definitive, with little or no hedging, users may assume that the chatbot is correct even when it is wrong. Particularly, this could be an issue for young learners who may not be able to 'fact-check' the responses ChatGPT generates.

A third debate focuses on the cultural bias inherent in the source database and algorithms. Most of the text in the database is derived from an English corpus and then translated into target languages. In addition, it includes many words that are written more often than spoken. These issues are particularly concerning in language education, as students are likely to come from diverse cultural backgrounds and may be unaware that ChatGPT and other AI-driven tools are not culturally neutral.

These debates have led to strong reactions from certain governmental and educational institutions. For example, the New York City Department of Education blocked access to ChatGPT on school devices due to 'concerns regarding the safety and accuracy of content', and universities in Australia have reportedly returned to pen-and-paper exams after students were caught using ChatGPT to write essays.

The reactions of governments and educational institutions, however, are not the best way to address the issues with ChatGPT. ChatGPT is here to stay, and other advanced AI-driven digital tools are being released. Some specialists highlight the need to prioritize the principled use of AI-driven educational technology and develop strategies to manage its drawbacks. Therefore, teachers and students must develop the specific digital competencies needed to use such tools in ways that are pedagogically beneficial and ethical. This will involve learning how to interact with ChatGPT and facilitate learning tasks that capitalize on its affordances, such as those described in this article. It also requires a critical awareness of the drawbacks and risks of ChatGPT.

In addition, there is now a greater need to focus on developing students' digital competence. Traditionally, educational institutions have helped students acquire basic technological proficiency, such as the ability to use e-platforms (e.g. Google Docs), e-portfolios, and video production tools. However, in response to rapid digital advancements, scholars have highlighted the need for more advanced digital competence among students. The release of ChatGPT makes this even more urgent. As with teachers, for students to use ChatGPT as a learning tool, they need to recognize its limitations, consider how to use it safely and with integrity, and understand their responsibilities as digital citizens.

Finally, education departments, universities, and schools must draw up guidelines for using such tools, modify their teaching and assessment practices, and consider how to best prepare students for a world where AI-driven digital tools are a normal part of daily life.

Conclusion

The current technology review has provided some initial ideas on how ChatGPT can support language teaching and learning. It has offered some examples of learning tasks that teachers and learners who are new to ChatGPT can use. It has also identified some key debates and drawbacks related to ChatGPT and provided possible strategies to address them. We argue that AI-driven digital tools are here to stay, so language teachers and students need advanced digital competence to capitalize on them and successfully navigate their risks and drawbacks.

ChatGPT is a versatile and valuable tool with significant potential to promote engaging and adaptive language learning. We encourage language teachers to explore the pedagogical possibilities of ChatGPT and use it to enrich education in theoretically-sound and principled ways.

BIBLIOGRAPHY:

1. Insterfjord E and Munthe E (2017) Educating digitally competent teachers: a study of integration of professional digital competency in teacher education. *Teaching and Teacher Education 67: 37-45.*
2. Kerly A, Hall P and Bull S (2007) Bringing chatbots into education: towards natural language negotiation of open learner models. *Knowledge-Based Systems 20(2): 177-185.*
3. Hairston, M. (1982). *The winds of change: Thomas Kuhn and the revolution in the teaching of writing. College Composition and Communication* 33, 76-88.
4. Jones H, Hafner C (2022) *Understanding Digital literacies: A practical introduction.* New York: Routledge.
5. Mackey A (2012) *Interaction, Feedback and Task Research in Second Language Learning: Methods and Design.* Cambridge: Cambridge University Press

VOCABULARY ACTIVITIES FOR TEACHING THE PHYSICAL EXAMINATION OF BODY SYSTEMS IN MEDICAL ENGLISH CLASSES

Iulia Cristina Frînculescu
Assoc. Prof., PhD, University of Medicine and Pharmacy "Victor Babeş"

Abstract: Effective communication is essential in medical English classes. One of the most important skills for healthcare professionals is the ability to understand, describe, and carry out physical examinations of body systems. However, teaching the terminology related to physical examinations can be challenging for both students and language instructors, as it involves a variety of technical terms. That is why creating different types of vocabulary exercises designed to engage and stimulate students' interest can make this process more manageable and enjoyable. This paper gives examples of vocabulary activities that can be used in medical English classes to enhance students' understanding of the physical examination of body systems.

Keywords: medical English, terminology, teaching methodology.

1. Introduction

Teaching the terminology related to the physical examination of body systems is important in medical English classes. In Romania body systems are included in the medical curriculum from the first year of study. Moreover, medical students undergo training in the hospital, where they gain first-hand knowledge of the physical examination of the patient. Therefore, one of the essential skills that future healthcare professionals should develop is the ability to understand, describe, and carry out physical examinations of body systems.

In order to meet our language teaching objectives, it is important to use appropriate and relevant materials. The present paper gives examples of vocabulary activities designed to engage and stimulate students' interest and make teaching the terminology related to physical examinations easier and enjoyable.

2. Examples of teaching activities

The different types of vocabulary activities we will present further on are organized using the typical structure of medical articles, altered to some extent to meet our linguistic goals: aim, method, task, and results.

In terms of the teaching materials we have used, on the one hand we have crafted our own exercises. And on the other hand, we have tried free Artificial Intelligence (AI) tools, such as Chat GPT, Twee or Diffit. Nowadays, AI is present in all aspects of our lives. Moreover, it is at the core of various studies and conferences on teaching foreign languages. In medical schools around the world, AI is used for both medical and linguistic purposes. In teaching EMP (English for Medical Purposes), interactive gamification, online quizzes, AI exercises, simulated scenario-based materials are presently educating and engaging the next generation of medical students.

The exercises we have created in the traditional way still prove their value as a useful and reliable method. However, AI tools have also been remarkably accurate and complex in designing activities.

All in all, when creating materials with the help of AI, we have to bear in mind the core principles of ESP, and more specifically in our case, EMP. Teacher oversight is still needed to monitor AI responses. AI can enhance language teaching, but cannot replace human communication.

2.1.'Word dissections' on the terminology of physical examinations

A 'word dissection' is a term we coined for an activity that asks students to identify the word parts of medical terms and then use them in different types of exercises. Word parts carry a meaning, being derived from Greek or Latin terms. On the basis of these meanings, students are asked to infer the sense of the term that the word parts form. This is a good warm-up activity that makes students understand the logical nature of the medical terminology of Greek and Latin parentage.

Activity example:

- **Aim:** To make students involved in the teaching process, by discovering the meaning of new words related to physical examinations.
- **Method:** Students are given a list of words pertaining to different body systems (cardiovascular, respiratory, and gastrointestinal), made up of words parts, such as: *endocarditis, tachycardia, bronchoscopy, tracheotomy, colonoscopy, cholecystic, thoracotomy* etc.
- **Task:** In small groups, students divide the medical terms into word parts. The language lecturer acts as a facilitator and helps them in the discovery process. Then, learners are introduced to the meanings of the word parts in question. With the help of these meanings, learners try to work out the definitions of the words. Finally, they look up the terms in dictionaries and compare the definitions they have produced to the actual dictionary definitions.
- **Results:** Students can form a word-based foundation for building a medical vocabulary by learning word parts.

2.2.Matching medical terminology with different body systems

One effective method of introducing new medical vocabulary is to have students match terms with the corresponding body system. This is a good way of connecting vocabulary with its actual use in real healthcare settings.

Activity example:

- **Aim:** To reinforce comprehension and retention of terms related to the physical examination of various body systems.
- **Method:** Students are given a list of body systems (musculoskeletal, cardiovascular, respiratory, neurological, and gastrointestinal). They also get a list of vocabulary terms and phrases associated with the physical examination of those systems. The terminology contains words and phrases that are either general or more specific, the latter being related to a particular body system. Here are some examples of vocabulary: *auscultation*/*to auscultate*, *inspection*/*to inspect*, *palpation*/*to palpate*, *percussion*/*to*

percuss, *to test flexion and extension*, *to locate the joint*, *to feel for palpable vibrations, to examine the chest, to look for the elevation of the jugular venous pressure, to take the pulse, to test for vocal resonance, to listen for the bowel sounds, to check for a splenic percussion sign*, *to tap behind the heel*.

- **Task:** Students work in pairs or small groups to match each vocabulary term or phrase with the body system it relates to. For example, *auscultation*, which means "the action of listening with a stethoscope, to the sound of the movement of heart, lungs, or other organs, in order to judge their condition of health or disease" (Simpson/Steiner 1989) would be linked to the cardiovascular and respiratory systems. *Palpation*, meaning "medical examination by feeling" (Simpson/Steiner 1989) may be related to all body systems, with the exception of the neurological system. The phrases *to test flexion and extension* and *to locate the joint* are related to the musculoskeletal system. *To feel for palpable vibrations, to examine the chest, to look for the elevation of the jugular venous pressure,* and *to take the pulse* are all linked to the cardiovascular system, whereas *to listen for the bowel sounds, to check for a splenic percussion sign* are related to the gastrointestinal system. And finally, *to tap behind the heel* is related to the neurological examination.
- **Results:** Students gain a deeper understanding of the specific vocabulary for each system and how the terms are used during clinical examinations.

2.3.Interactive exercises and vocabulary games

Using interactive vocabulary exercises and games is an effective way to motivate students while teaching medical terminology. These activities have the advantage of vocabulary development in a creative and playful way, with immediate feedback on answers. The exercises discussed below stir students' curiosity and avoid turning medical terminology learning into a dry activity.

Activity example:

- **Aim:** To review the vocabulary related to physical examinations in a dynamic and engaging way.
- **Method:** Students are given interactive online quizzes, such as matching activities, multiple-choice questions, and true/false statements about physical examinations of body systems. Another engaging activity that can be used is the *mind map*, an exercise that organises vocabulary in such a way as to show the connections between words. Crossword puzzles and medical anagrams may also be used.
- **Task:** Students are split into two equal teams. A student of a team goes against a student from the other team. For example, in a multiple-choice exercise, there may be questions like "What term refers to the process of feeling the abdomen to check for pain or tenderness?" (Answer: palpation), or "Which technique is used to listen to heart sounds?" (Answer: auscultation). In the case of a medical anagram, for example, the lecturer groups students in pairs and asks them to solve it by reading the clues and putting the letters in order to form words. After deciding on the best answer, they write the newly formed words in the grid to find the mystery term, which is connected to the physical examination of a body system.
- **Results:** The competitive aspect of the interactive exercises and games keep students engaged and invested while reinforcing their understanding of the vocabulary.

2.4.Doctor-patient dialogues. Role-plays and simulations

Role-plays can be considered the best tool for developing speaking skills in English for Medical Purposes (EMP) courses. It is a practice-oriented communication activity that can also be carried out with the help of simulated patients, created by AI tools. Simulation-based learning (SBL) is a proven method in medical education. It enhances knowledge, skills and clinical decision-making. It also supports long-term retention of competencies. That is why it can successfully function in EMP classes.

Gibson Ferguson argues that in no other profession does language play such an important role than in medicine, "where effective communication is widely recognized as important to clinical outcome" (Ferguson 2013: 243).

Doctor-patient dialogues help students understand and practise new vocabulary in different medical contexts. As they simulate a real-life encounter, role-plays prove particularly useful and relevant to the understanding of physical examination procedures while integrating the correct terminology.

By means of various tasks, students are gradually introduced and make use of the vocabulary and language structure necessary for the doctor-patient interview, including physical examinations.

Activity example:

- **Aim:** To practise physical examination techniques using appropriate medical vocabulary in a clinical setting.
- **Method:** Students work in pairs. One student plays the part of the patient, and the other plays the part of the healthcare provider. Or a simulated patient can be used, developed by AI programmes. In the recent years, using simulated patients in order to teach communication skills has become a widespread method in medical schools. In either situation – a patient played by a student or a simulated patient – the physician will perform a physical examination of a specific body system (e.g. the musculoskeletal or the respiratory system), while using the correct medical terminology.
- **Task:** The doctor should use phrases like "I'm going to observe your shoulders anteriorly, and inspect the scapulae and related muscles posteriorly" (inspection), "Please let me palpate and compare both joints of the shoulders for swelling and tenderness" (palpation), or "Let me listen to your lungs, to rule out respiratory failure" (auscultation). Meanwhile, the patient should respond as if they were experiencing a real clinical scenario.
- **Results:** This activity helps students become comfortable with the vocabulary while also understanding the practical application of each term in a clinical context.

2.5.Multimodal tasks

Multimodal tasks include a variety of teaching materials: visuals, such as flashcards, diagrams, images, websites, YouTube videos or video-based materials (using AI tools), media programmes etc. All these tools are a simple yet effective method for vocabulary teaching. They present many advantages over more traditional methods. For instance, they make medical topics more accessible. In addition to that, they are rich in information points and they help students associate medical terms with both definitions and visual representations of body systems.

Activity example:

- **Aim:** To strengthen students' recognition and recall of medical vocabulary related to physical examinations.
- **Method:** The lecturer prepares a picture with two basic medical instruments or a distinct physical examination technique on one side, and on the other, a description or a short video. For example, the image may display a stethoscope and a sphygmomanometer and the video the term "auscultation" and the technique of taking blood pressure on the opposite side.
- **Task:** Students can quiz each other in pairs, asking for definitions, or describing the technique used for the particular body system. They may also have to demonstrate the examination technique using anatomical models or their colleagues.
- **Results:** Multimodal tasks offer an interactive and engaging way to review vocabulary and enhance students' recall abilities.

2.6.Case studies

Case studies can provide real-life examples of how healthcare professionals use vocabulary during physical examinations. By analysing patient cases, students will gain practice in using terms appropriately while interpreting symptoms of diseases and diagnosis.

Activity example:

- **Aim:** To integrate vocabulary in clinical scenarios and promote critical thinking.
- **Method:** Students are presented with a case study. For instance, a patient with a history of hypertension that is poorly controlled, complaining of severe chest pain, tachycardia, difficulty in breathing, feeling light-headed. Or a patient with a poorly localized periumbilical pain, followed by a right quadrant pain, mild, increasing, and cramping. The lecturer asks students to identify which physical examination techniques would be appropriate and what vocabulary would be used to describe them.
- **Task:** For a cardiovascular case, students might list techniques such as auscultation (for heart sounds), palpation (for pulse), and percussion (to assess the size of the heart). They would also discuss the patient's signs and symptoms, possible diagnosis, treatment administered, health history, using terms and phrases from the case study, such as: *hypertension*, *hypotension, tachycardia*, *dyspnoea, hypercholesterolaemia, heart attack, heart failure, felodipine 10 mg once daily, diaphoretic, blood pressure 190/110 mm Hg, heart rate 112 beats/min, respiratory rate 26 breaths/min*.
- **Results:** Students learn to apply their vocabulary knowledge in realistic clinical situations, reinforcing the importance of precise technical language in medical practice.

3. Conclusions

Vocabulary plays a crucial role in ensuring that healthcare professionals can accurately describe and perform physical examinations. By using interactive and engaging activities in medical English classes, students can develop a strong understanding of the terms related to body systems and physical examination techniques. Whether through 'word dissections', role-plays, quizzes and vocabulary games, flashcards, videos, or case studies, these teaching methods help to enhance students' language proficiency and prepare them for real-world medical communication. The ultimate goal of all these activities is to provide students with the linguistic tools they need to confidently navigate clinical settings and contribute to effective patient care.

BIBLIOGRAPHY :

1. *** https://openai.com/index/chatgpt/
2. *** https://twee.com/
3. *** https://web.diffit.me/
4. Bickley, Lynn S., *Bates' Guide to Physical Examination and History Taking*, Philadelphia, Lippincott Williams & Wilkins, 2003.
5. Ferguson, Gibson, "English for Medical Purposes", in Paltridge, B., and S. Starfield (eds.), *The Handbook of English for Specific Purposes*, Chichester, Blackwell, 2013, pp. 243-261.
6. Gleadle, Jonathan, *History and Examination at a Glance*, Massachusetts, Blackwell Science, 2003.
7. Harmer, Jeremy, *The Practice of English Language Teaching*, 3rd edition, Essex, Longman, 2001.
8. Hutchinson, Tom/Waters, Alan, *English for Specific Purposes*, Cambridge, Cambridge University Press, 1987.
9. Simpson, J. A/Steiner, E. S. C. (eds.), *Oxford English Dictionary*, 2nd ed., Oxford, Oxford University Press, 1989.

LATEST TRENDS AMONG WORDS OF ENGLISH ORIGIN IN ROMANIAN

Liliana Florina Andronache
Lecturer, PhD, „Carol Davila" University of Medicine and Pharmacy Bucharest

Abstract: The fact that English has become a worldwide spoken language is no longer a new fact. What should still be looked at are words of English origin and their way to adaptation or rejection in a specific language, in our case, Romanian. People tend to easily accept some words of English origin for various (either objective or subjective) reasons and for no reason to simply reject possible new entries into their mother tongue. This aspect will be addressed in this paper, that aims at identifying the latest trends regarding English words' adaptation into modern Romanian.

Keywords: English, loanwords, trend, Romanian, tendency

Introduction

Despite the fact that the English grammar is different from the Romanian grammar mainly because of the fact that they belong to different language families (i.e. Romanian in a Romance language and English is a Germanic language), the two have many things in common. However, there are studies that reveal that the English and Romanian grammar are similar in terms of "the Enlightenment ideals of order, reason, and regularity, while grammar was perceived as a way of 'ordering' language" (Doboş 2020:47).

Moreover, the two grammars share "their influential status and their roots in Latin". Therefore, we will provide a few examples of words borrowed by both Romanian and English from Latin, either assimilated (e.g. *avariţie* (Rom.) vs. *avarice* (Engl.)) or used like in the original language (e.g. *corpus*) in the target language as well. It can be noted that Romanian has sometimes a double origin for some of the words, i.e. French and Latin. In other cases, French is the only origin for Romanian, despite the similarity in form to the words in Latin and English.

Latin	**Romanian**	**English**
plausibilis	*plauzibil* (Fr.)	*plausible*
agenda	*agendă* (Fr., Lat.)	*agenda*
alga	*algă* (Fr., Lat.)	*alga*
fac simile	*facsimil* (Fr., Lat.)	*facsimile*
succumbere	*a sucomba* (Fr.)	*succumb*
avarita	*avariţie* (Fr., Lat.)	*avarice*
corpus	*corpus* (Lat.)	*corpus*

English as an international language

English has become an international language, a *lingua franca* easily understood worldwide and spoken by most people. It is a tool for better communication and easy relationship-making between people and peoples mainly because of its simplicity, conciseness, accuracy and clarity.

People need a common bond when they work, travel or even live. English has become a common intercultural means of communication for people of all nationalities, a "window to the world" ("The routes of English":2015).

In the article called "The routes of English" (2015), the presenter Melvyn Bragg speaks about English having become a global language because of the media and the internet, which are two of the reasons in the process of linguistic globalization.

Romanian is one of the languages that easily accepts words of English origin into its vocabulary. Usually, this transition of words from English into Romanian is facilitated by young people whose level of English improves from early ages. It is the youngsters who use words of English origin into their daily speech and they deliberately choose to use such words when they speak to friends, usually of the same age.

Reasons for borrowing English words

The **reasons** of their choice are obvious: to show off in front of their friends, to show that they know foreign languages which somehow increases their level of culture among the group members, or to be understood easier and faster because English words are most of the times shorter than Romanian words or phrases (e.g. *weekend* vs. *sfârşit de săptămână*). Sometimes, teenagers and young people choose some English words on purpose, acknowledging the fact that the interlocutor does not know the meaning of the words and thus, they could somehow take control and become the leader of the group. Another reason worth mentioning is to copy someone they heard saying something is English and the person imitating really enjoyed what they heard, so they want to replicate that image of what they saw or heard and be liked by the people they talk to just because of what the words they chose to use.

The reasons why adults use words of English origin in their discourse may differ from the reasons mentioned above for the youngsters, although some might be the same. Among others, the following are worth mentioning: refinement, variety of the words used, cultivation and elegance. (Doboş 2020:49). Other reason not mentioned already is the opportunity for better careers, a well-paid job, or even a management position.

In their dictionary, Stoian & Şimon (2018, Preface) identify some topics in terms of linguistic perspective: national identity, cultural ideology, cuisine, clothing, holidays, language and sports.

abyss	*abis*
accent	*accent*
addiction	*adicţie*
alienated	*alienat*
ancestral	*ancestral*
babysitter	*babysitter*
baroness	*baronesă*, despite the already existing *baroană*
blog	*blog*
business	*business*
bypass	*bypass*
casual	*casual*

Assimilation vs. non-assimilation of English words

When words are borrowed from one language to another, there are two topics of discussion: assimilation and non-assimilation. Some words are easily accepted into the target language and they may be either used as such (non-assimilated) or depending on the word, it may undergo structural changes in order to fit easier into the target language. The examples below are taken from Pungă (2018: 94-95) and they are all used with their non-assimilated forms: *homeschooling, social media, OK, BFF (best friend forever), brand, online, performance, design, display, pattern, zoom.*

Words like *lider* have now become part of the basic Romanian vocabulary and Romanian speakers no longer perceive them as loanwords. The proof is the phonetic assimilation of the original English word *leader* according to the Romanian spelling norms. Sometimes, the person who writes or speaks no longer tries to find an equivalent (such as *conducător, şef, cap, reprezentant*) in order to avoid repetition, despite the fact that there is a wide range of possibilities to avoid redundance. The aim of repetition strengthens the meaning of the word used.

"***Liderul*** *mişcării suveraniste,* ***lider*** *incontestabil*" (www.realitatea.net).

Sometimes the need to borrow words from another languages is due to the fact the target language lacks specific words or phrases to describe or refer to a certain situation. For example, in the current context of national elections, almost everyone will use the English phrase *exit-poll* instead of the longer Romanian phrase or explanation "*sondaj electoral efectuat la ieşirea de la vot a alegătorilor*" (www.dexonline.ro). The word *exit-poll* is used in Romanian to compensate for a linguistic gap.

Site is another word whose use in its English form is mandatory because Romanian does not have a proper equivalent: "***Site-ul*** *de ştiri cel mai citit din România*" (www.libertatea.ro)

The word *trend* definitely replaces *tendinţă*. Most of the times, it is used with a positive evolutionary meaning, indicating something better. However, there are cases when it has a negative connotation in certain contexts: "*Ioana Gingină trage un semnal de alarmă, după ce a văzut ultimul* ***trend*** *de pe TikTok*" (www.libertatea.ro).

There are words like *sexy* and *cool* that will never become obsolete and they are hard to be replaced by Romanian words and preserve the same connotation and impact on the reader or listener: "*Apariţia cântăreţei a fost comentată de fani: talentată,* ***sexy*** *şi mereu* ***cool***" (www.libertatea.ro). Despite the fact that the word *sexy* assimilated its form to the Romanian rules of spelling (i.e. *sexi*), most often people still prefer to use the English word in its original form.

The preferable names of occupations are also the English ones, adapted or not to the Romanian spelling: "*Născută într-o familie privilegiată, este* ***designer*** *şi* ***stilist***". The latter is used in Romanian alternatively with both English and Romanian spelling: *stylist* and *stilist*, and in conversation its pronunciation depends on the level of English of the person who speaks.

The same reasoning applies when other words for occupations are used. The case of **hostess** is worth mentioning. Due to the fact that Romanian has a grammar system highly active, sometimes words indicating jobs are adapted in terms of gender and, depending on the case, also spelling. *Hostesă* and *boss/ boşi* are two such examples. The latter is mainly used in the singular with the English spelling, i.e. *boss*, but very often the plural form is the one assimilated into Romanian, i.e. *boşi*:

"*Dacă îţi doreşti să fii* ***hostesă*** *şi vrei să afli mai multe despre acest* ***job****, cel mai probabil ai ajuns în locul potrivit*" (www.bundeangajat.olx.ro)

"***Boşii*** *din PNL şi PSD au ieşit la atac cu toţii*" (www.capital.ro)

Not to mention the word *job* itself, present in one of the examples above. Due to its short and accessible form, most people, especially employees or people looking for an occupation, use the word *job* on a regular basis, most likely alternatively with its Romanian synonyms: *ocupaţie, profesie* or *meserie*.

Words like *hobby* seem to have replaced for good Romanian words like *pasiune*: "***Hobbyul*** *lui preferat rămâne cântatul*". (www.libertatea.ro)

There are cases when an English word (e.g. *live, lifestyle*) and their Romanian phrase equivalent (e.g. *în direct, stil de viaţă*) are used alternatively in the same context or conversation to avoid repetition:

"*Pavel Bartoş l-a dat de gol* ***în direct*** *înainte de prima prima semifinal* ***live***" (www.libertatea.ro).
"*Ultimele ştiri din ţară şi internaţionale, reportaje, investigaţii, ştiri moderne şi* ***lifestyle***" (www.libertatea.ro)
There are cases when Romanian has the already necessary instruments for a clear and simple presentation of a fact. However, English words are inserted in a Romanian sentence: "*O familie şi-a construit* ***tiny house*** *de 24 metri pătraţi, în munţii Şureanu, cu 14.000 euro*" (www.hotnews.ro). The purpose is the striking impact of the English words, which somehow strengthen the idea that is it tiny and cozy. If the entire news had been presented in Romanian language, maybe the news would have not raised any interest at all.

Romanian **sports** vocabulary increasingly enriches with words of English origin (e.g. *play-out*, *play-off*, *derby, goalkeeper*), but it continues to use English words that entered Romanian some time ago (e.g. *meci, gol*).

"*Tânărul* ***goalkeeper*** *a condus din teren generaţia antrenată de Alin Albu spre trei trofee în ultimele două sezoane*" (https://www.fcucluj.ro/stiri)

"***Meciul*** *cu U Cluj va fi ultimul*" (www.digisport.ro/fotbal)

The vocabulary related to **computer sciences and informatics** is also predominantly of English origin. There is at least one word of English origin in every sentence:
"*Toate* ***site-urile*** *din România atacate de* ***hackeri*** *sunt funcţionale, anunţă autorităţile*" (www.spynews.ro).
"Ştirile zilei ***online***…" (www.stirileprotv.ro)

The well-known phrase *hot news* has also been rendered into Romanian under the form *ştiri calde* (www.evz.ro), which is a word-for-word translation. The most common forms that are usually used are *ştiri recente* or *ştiri de ultimă oră*.
There are words that are and will always be preferred in use in their shorter version, and most of the time, the shorter form is the English one:
"*Lecţia* ***blackout-ului*** *din Spania: România are, din anii '70, o soluţie cheie pentru viitorul energetic*" (www.stiripesurse.ro) – *black-out* instead of the longer Romanian form *pană de current.*
"*Diana Şoşoacă a făcut* ***show*** *la secţia de votare*" – *show* instead of the longer Romanian form *spectacol*, the former being used in most cases with a negative meaning. (www.stiripesurse.ro)

There comes a point when Romanian speakers use English words unconsciously, either because their level of English is very good and they prefer to make themselves better and easier understood by using English words or because the words they use are so widespread in the Romanian vocabulary, that they are no longer perceived as foreign words. Either way, if they do it on a regular basis, irrespective of the reason, English words will come naturally and effortlessly to their mind, so they will use such words without overthinking: *manager*, *outsider*, *top, fast-food, reality show, voucher, stress* (also assimilated *stres*).
"*Restaurante, pizzerii şi* ***fast food*** *din Bucureşti care servesc mâncare în locaţia proprie sau o livrează la domiciliul clientului.*" (www.bucuresteni.ro)

There are few cases of words coming from English that have attempted to enter the Romanian vocabulary and have eventually failed. One such example is *nursă,* assimilated from the English word *nurse*. Maybe the reason for the rejection of this word from the Romanian vocabulary is either the already existing phrase *asistentă medicală* or the similitude with the Romanian name of an animal *nurcă (Engl. mink)*. *Dexonline* provides two other explanations for *nursă*: "femeie angajată într-o familie ca îngrijitoare la copii sugaci" or "femeie care se dedică îngrijirii copiilor bolnavi".

Another example of a word not fully accepted into the Romanian vocabulary is the English word *infant*. It attempts to enter the Romanian medical vocabulary and to refer to a *neonate* up to one or two years, but the already existing Romanian words are more prevalent:

sugar or *bebeluş*. *Dexonline* does not register this meaning, but it indicates "titlu dat în Spania şi Portugalia copiilor regali născuţi după primul copil".

"*Bebelușul sau **infantul** (așa cum este definit ca și categorie de pasager în aviație) reprezintă pasagerul cu vârstă cuprinsă între 0 și 24 luni (adică între 0 și 2 ani) neîmplinite la data călătoriei, care NU deține un loc în avion*" (https://www.animawings.com/ro/noutati/calatoria-cu-bebelusul-sau-infantul)

However, there are also warning signals when it comes to extreme or exaggerated borrowing of words from another language. Many linguists ask themselves: "Is English a language 'killer'? Will its spread around the world destroy other languages?" ("Routes of English":2015).

In order to conclude the discussion, we will use the answer to the question above, answer provided by other linguists who argue that: "Languages have their own domains of usage and while English is dominant in international, economic and cultural affairs, it has less influence in domestic environments. English is a language 'dominator', but not a 'terminator'". ("Routes of English":2015). Therefore, there is no language whose purpose is to extinguish another one, but the borrowing of words from one language to another has been and still is a means of enriching the vocabulary of the target language, and the degree depends on how permissive each language is.

BIBLIOGRAPHY:

1. *An English-Romanian and Romanian-English Cultural Thematic Dictionary***,** Claudia E. Stoian, Simona Şimon, Cambridge Scholar Publishing, 2018, ISBN (10): 1-5275-1136-7, ISBN (13): 978-1-5275-1136-1
2. *The first major grammars of English and Romanian: a comparative appro**ach***,** Daniela Doboş, *Linguaculture* 2, 2020, 11(2): 45-62, doi:10.47743/lincu-2020-2-0171.
3. *Recent Anglicisms in Romanian*, Hortensia Pârlog, *Nordic Journal of English Studies*, 2004, *3*(S1), 207–218. https://doi.org/10.35360/njes.31
4. *A Dictionary of European Anglicisms***,** Görlach, Manfred (ed.), 2001, Oxford University Press
5. *A Radiography of English Elements in Romania*, Pungă, Loredana, Romanian Journal of English Studies, 2018(15): 92-104, DOI: 10.1515/rjes-2018-0013
6. *Latin Words in English*, Gill, N.S., ThoughtCo, Apr. 24, 2025, thoughtco.com/latin-words-in-english-118438.
7. "Routes of English", https://www.bbc.co.uk/radio4/routesofenglish/storysofar/programme4_6.shtml, presenter Melvyn Bragg, BBC. 1 August 2015*,* accessed 7.05.2025
8. www.dexonline.ro, accessed on 4.05.2025
9. www.libertatea.ro, accessed on 4.05.2025
10. www.stiripesurse.ro, accessed on 5.05.2025
11. www.hotnews.ro, accessed on 5.05.2025
12. www.evz.ro, accessed on 4.05.2025
13. www.stirileprotv.ro, accessed on 5.05.2025
14. www.spynews.ro, accessed on 4.05.2025
15. www.realitatea.ro, accessed on 5.05.2025
16. www.bundeangajat.olx.ro, accessed on 5.05.2025
17. www.capital.ro, accessed on 5.05.2025
18. https://www.fcucluj.ro/stiri, accessed on 7.05.2025
19. www.digisport.ro, accessed on 7.05.2025
20. www.bucuresteni.ro, accessed on 7.05.2025
21. https://www.animawings.com/ro/noutati/calatoria-cu-bebelusul-sau-infantul, accessed on 7.05.2025

GRAPHIC FORMS OF CITATION IN THE ONLINE PRESS

Reka Suba
Lecturer, PhD, The Sapientia Hungarian University of Transylvania, Târgu Mureş

Abstract: Citation is the repetition or recollection of someone else's words, statements, or speech. There are numerous ways to cite, with the most typical forms being regulated by orthographic rules. However, beyond these standardized forms, various mixed types and even unique solutions can also be observed. Despite clear regulations, the most frequent errors in punctuation usage found in online journalism specifically concern the use of citation marks.
The influence of foreign-language texts on the use of citation marks is clearly noticeable. This study aims to examine the extent to which this phenomenon is present in the Romanian Hungarian online press, as well as the specific formal markers used to indicate different types of citations.

Keywords: classification of the citation marks, citations, orthographic rules, typical forms to cite, specific formal markers

Citarea reprezintă repetarea sau reamintirea cuvintelor, afirmațiilor sau discursului altor persoane. Există numeroase modalități de a cita, dintre care utilizarea celor mai tipice este reglementată de cea de-a 12-a ediții a Regulilor de Ortografie ale Limbii Maghiare (2015)[1], 257-260. Pe lângă acestea, se pot observa și diverse forme mixte, uneori chiar soluții individuale.

În mod tradițional, se disting două tipuri fundamentale de citare: citarea directă, literală și citarea indirectă, de conținut (Rácz–Takács 1987: 324). Din perspectiva interpretării și terminologiei naratologice (Szolláth 2023)[2], acestea corespund vorbirii directe și indirecte, în funcție de faptul dacă se preia exact, cuvânt cu cuvânt, un text sau dacă este vorba despre o parafrază care reia textul original într-o formă mai simplificată și concisă, cu anumite modificări de conținut.

În cazul vorbirii directe, cuvintele altor persoane sunt redate cuvânt cu cuvânt, în timp ce în vorbirea indirectă se aduc modificări textului citat prin intervenții sintactice, fiind utilizat un verb introductiv care indică sursa textului reprodus. Deși vorbirea indirectă poate cuprinde integral conținutul textului original, aceasta nu creează impresia unei exactități literale. În acest tip de citare, textul preluat este redat din perspectiva celui care îl introduce. Cea mai frecventă modificare în vorbirea indirectă este legată de aspectul verbal: față de momentul vorbirii, textul original este transpus într-un timp anterior. De asemenea, se modifică persoana gramaticală, iar enunțul citat devine o propoziție subordonată, cel mai adesea subordonată completivă directă, a cărei punctuație urmează regulile propozițiilor subordonate din frază.

Celelalte tipuri de citare pot fi definite prin derivare din vorbirea directă și indirectă. Un astfel de tip este vorbirea indirectă liberă. În timp ce vorbirea indirectă este o formă de citare mediată, în care cel care citează marchează întotdeauna schimbarea perspectivei, indicând că reproduce cuvintele altcuiva într-o formă parafrazată, vorbirea indirectă liberă omite acest marcaj explicit: cel care citează repetă cuvintele sau gândurile altcuiva fără comentariu narativ.

Conform definiției *Enciclopediei Naratologice*, vorbirea indirectă liberă reprezintă „una dintre modalitățile de reproducere narativă a discursului. Este indirectă, deoarece depinde

[1] În continuare: Îndreptarul ortografic al limbii maghiare - AkH.12
[2] https://narratologia.btk.mta.hu/encyclopedia/egyenes-beszed/
https://narratologia.btk.mta.hu/encyclopedia/fuggo-beszed/
https://narratologia.btk.mta.hu/encyclopedia/szabad-fuggo-beszed/

de medierea narativă, dar este »liberă« pentru că nu este marcată formal. Se deosebește de vorbirea indirectă doar prin eliminarea ghilimelelor și a verbelor dicendi, adică a comentariilor explicite de tipul »Gizi a spus atunci că... «, care semnalau constant prezența naratorului. Însă faptul că vorbirea indirectă devine »liberă« (adică verbele dicendi dispar, iar prezența narativă nu mai are un marcaj gramatical clar) nu înseamnă că funcția de mediere și interpretare a naratorului încetează. Vorbirea indirectă liberă redă o parte din vocea personajului, preia din stilul său caracteristic, dar în același timp păstrează și vocea naratorului, rezultând astfel un amestec de două voci și două perspective" (Szolláth 2023).

Pe lângă acestea, citarea include și alte tipuri și subtipuri. Benczik Vilmos[3] a introdus conceptul de vorbire directă liberă, considerând monologul interior sau vorbirea interioară o formă particulară a acesteia, în care un personaj vorbește îndelung, fără ca naratorul să încadreze sau să explice discursul personajului.

Enciclopedia Naratologică menționează și alte tipuri de citare preluate din literatura de specialitate internațională. De exemplu, în terminologia engleză se face distincție între transpunerea indirectă a unui discurs sau gând rostit și cea a unui nerostit. Gerald Prince[4] numește prima categorie „indirect speech" și a doua „indirect thought", iar ca termen general pentru ambele utilizează „indirect discourse". În accepțiunea lui Gérard Genette[5], atât parafraza unui discurs rostit, cât și cea a unui discurs interior sau a unui gând pot fi clasificate drept texte raportate (*rapporté*), transpuse (*transposé*) sau povestite (*raconté*).

În plus, literatura anglo-saxonă face o distincție între vorbirea indirectă marcată (*tagged indirect speech*) și cea nemarcată (*free indirect speech*). În vorbirea indirectă marcată, sursa textului reprodus este indicată clar de fiecare dată de către citator, în timp ce în cazul vorbirii indirecte nemarcate, aceasta nu este specificată, ceea ce corespunde vorbirii indirecte libere (*Szolláth 2023*).

În corpusul de exemple colectate privind utilizarea limbii în presa online maghiară din România[6], în decursul celor trei ani de monitorizare a limbajului presei informative, tipul predominant de citare este citarea directă. Presa informativă, știrile preferă redarea exactă, literală a cuvintelor și gândurilor politicienilor, personalităților publice, organizatorilor de evenimente culturale etc., în detrimentul citării indirecte, care poate implica reformulări sau omisiuni de conținut. În plus, un alt aspect important este faptul că, în textele jurnalistice, discursul direct este integrat în relatare astfel încât să evidențieze și să pună în prim-plan segmentul citat. Partea introductivă a citatului servește doar ca fundal, iar în raport cu aceasta, citatul propriu-zis capătă relief și devine punctul central al captării atenției în textul jurnalistic (*Csontos 2016*).

Pentru citarea directă, îndreptarul ortografic al limbii maghiare (*AkH.12 257-260*) formulează următoarele proceduri și reguli de utilizare:

- Un citat redat cuvânt cu cuvânt este marcat, de regulă, printr-o pereche de ghilimele, plasate jos la începutul citatului și sus la finalul acestuia.
- Dacă în interiorul unei propoziții sau fraze deja încadrate între ghilimele este necesară folosirea unui alt set de ghilimele, în limba maghiară se utilizează ghilimele franțuzești inversate („ »…« ").
- În cadrul citării, propoziția introductivă, adică atribuirea poate preceda, urma sau întrerupe citatul, iar citatul însuși poate întrerupe atribuirea:

[3] https://slideplayer.hu/slide/1957911/#google_vignette
[4] Prince, Gerald: *A Dictionary of Narratology*, Lincoln: Univ. of Nebraska Press, 1989.
[5] Genette, Gérard: *Discours du récit*, Points Essais, Paris: Seuil, 2007.
[6] Un grup de cercetare format din cercetători ai Universității Sapientia din Cluj-Napoca și ai Universității Babeș-Bolyai a inițiat în 2021 o serie de studii privind utilizarea limbii în presa online de limbă maghiară din România. Cercetarea urmărește să identifice caracteristicile lingvistice pe platformele online ale nouă instituții de presă maghiare din România. Publicațiile incluse în studiu sunt următoarele: Radio București, Erdély Online, Főtér.ro, Radio Cluj-Napoca, Krónika Online, Radio Tîrgu-Mureș, Maszol, Székelyhon și Transtelex.

- Dacă propoziția introductivă precedă citatul, se folosește două puncte după aceasta. Primul cuvânt al citatului se scrie, de regulă, cu majusculă, iar la finalul citatului, înaintea ghilimelei de închidere, se plasează semnul de punctuație corespunzător conținutului propoziției citate (punct, semnul întrebării, semnul exclamării): *Atribuire: „Citat.”*; citatul poate începe cu literă mică doar dacă în textul original cuvântul respectiv apare cu literă mică: *Atribuire: „citat.”*
- Dacă citatul este intercalat în frază, partea de propoziție rămasă după citat continuă cu literă mică: *Atribuire: „Citat!” atribuire.*
- Dacă atribuirea se află la finalul citatului, aceasta este conectată prin cratimă și începe cu literă mică; în acest caz, semnul întrebării și semnul exclamării rămân la finalul citatului, dar punctul nu se mai folosește: *„Citat” – atribuire.*
- Atribuirea inserată în interiorul citatului este considerată o incizie, deci este plasată între linii de pauză și începe cu literă mică; ghilimeaua de închidere se pune după semnul final de punctuație: *„Citat – atribuire – citat.”*

În materialul analizat, unul dintre cele mai frecvente tipuri de citare este citatul plasat la început, urmat de atribuirea conectată prin linie de pauză:

„A gyakorlatias, jó megoldás az volna, ha erről sikerülne megállapodni az RMDSZ-szel” – fogalmazott portálunknak a pártelnök. („O soluție practică și bună ar fi să reușim să ajungem la un acord cu UDMR” – a declarat pentru portalul nostru președintele partidului.) (Krónika, 22 martie 2023)

Această formă se îmbină frecvent cu citarea parafrazată și cu vorbirea indirectă, de exemplu:

„Ha bármikor létrejön a területi autonómia Erdélyben, annak az önkormányzatok biztosíthatják az alapját. Ezért van szükségünk erős, tiszta, hatékony, átlátható és emberbarát önkormányzatokra” – nyomatékosította az EMSZ elnöke, aki példaként pártjának polgármestereit és önkormányzati képviselőit hozta fel, akik megítélése szerint kiváló munkát végeznek. („Dacă oricând se va realiza autonomia teritorială în Transilvania, administrațiile locale îi pot asigura fundamentul. De aceea avem nevoie de administrații locale puternice, curate, eficiente, transparente și orientate spre cetățeni” – a subliniat președintele EMSZ, oferindu-i drept exemplu pe primarii și consilierii locali ai partidului său, despre care consideră că își desfășoară activitatea într-un mod exemplar.) (Krónika, 22 martie 2023)

Se întâlnește frecvent și parafrazarea integrală a declarațiilor, fără utilizarea discursului direct, așa cum se poate observa în exemplul următor:

Csomortányi István – akit az elnökség bízott meg a párt ügyvezetői feladataival – a szerdai sajtótájékoztatón úgy fogalmazott, hogy az erdélyi magyar nemzeti oldal egységes, ami garancia arra, hogy az erdélyi magyarság szabadságban éljen. (István Csomortányi – desemnat de conducerea partidului să îndeplinească atribuțiile de președinte executiv – a declarat în cadrul conferinței de presă de miercuri că tabăra națională maghiară din Transilvania este unită, ceea ce reprezintă o garanție pentru libertatea comunității maghiare transilvănene.) (Krónika, 22 martie 2023)

Un tip mai rar întâlnit este citatul direct introdus printr-o propoziție introductivă, de atribuire. Acest fapt este surprinzător, având în vedere că textele de știri disponibile pe site-urile media audiovizuale sunt adesea citite în cadrul jurnalelor radiofonice și televizate, unde un rol esențial în captarea atenției ar reveni tocmai propoziției introductive care pregătește și introduce citatul exact.

Ghilimelele au, așadar, în primul rând, rolul de a marca citatele exacte, însă în scris sunt utilizate și pentru a evidenția expresii preluate din alte surse, aparținând unui alt registru stilistic, precum și pentru termeni folosiți ironic, sarcastic sau cu un sens condițional. În plus,

sunt utilizate pentru a indica cuvinte care poartă o nuanță sau un conținut semantic particular, aspect echivalent cu intonația distinctă în vorbirea orală (Tompa 1976, Keszler 2009).

Utilizarea semnelor de punctuație care marchează citarea în materialele documentare colectate pe parcursul a trei ani de monitorizare a presei online maghiare din România

Există diferențe între limbile europene în ceea ce privește tipul tipografic și utilizarea ghilimelelor, fapt care poate genera confuzie. Câteva exemple ale variațiilor în utilizarea semnelor de punctuație: forma maghiară: „szó”, germana: „Wort“, »Wort« (în Elveția: «Wort»), franceza: « mot », engleza: “word”. Pe lângă aceste semne duble, există și variante simple, cum ar fi: în germană: ‚Wort’, ›Wort‹ (în Elveția: ‹Wort›), iar în engleză: ‘word’. Acestea din urmă sunt utilizate de obicei pentru a marca citate în interiorul altor citate (Keszler 2003: 27).

Normele ortografice maghiare (AkH.12), în articolul 240, punctul j), reglementează clar utilizarea ghilimelelor: acestea pot fi de tip unghiular, curbate („”) sau de tip săgeată (» «). Prima variantă este utilizată ca marcaj standard pentru citate, iar a doua pentru citate incluse în alte citate; ambele sunt semne de punctuație pereche. În forma lor de bază, ghilimelele de deschidere sunt întotdeauna plasate jos și au forma unui „99”, în timp ce cele de închidere sunt plasate sus. Ghilimelele de deschidere sunt separate printr-un spațiu de ultimul caracter al cuvântului precedent sau de un alt semn de punctuație, în timp ce primul cuvânt din citat este lipit de ele, fără spațiu. Ghilimelele de închidere sunt lipite de ultimul caracter sau semn de punctuație al citatului, dar sunt urmate de un spațiu.

Este posibil ca citarea să fie de trei nivele, caz în care se utilizează așa-numitele ghilimele semiduble: ’. Spre deosebire de ghilimelele pereche, atât semnul de deschidere cât și cel de închidere sunt plasate sus, având o formă asemănătoare cu cifra 9. (În textele specializate din lingvistică există o utilizare specifică: semnificația unui cuvânt este adesea plasată între ghilimelele semiduble.)

În ciuda reglementărilor clare, cea mai frecventă greșeală observată în utilizarea semnelor de punctuație în presa online de limbă maghiară se referă tocmai la utilizarea ghilimelelor. Cel mai frecvent întâlnite sunt ghilimelele de deschidere și închidere, atât simple cât și duble, cu deschidere sus și închidere sus, preluate din limba engleză. Acestea apar sub forma ghilimelelor drepte și apostrofuri, care nu sunt utilizabile în limba maghiară.

1. megakadályozza az egészségügyi rendszer 'küszöbön álló összeomlását' (împiedică 'colapsul iminent al sistemului de sănătate') (Transindex, 2021)
2. 'Végezzünk non-invazív teszteket, teszteljük őket minél nagyobb számban, amikor visszatérnek az iskolába. Azt hiszem, ez jó megoldás a járvány féken tartására' ('Să facem teste non-invazive, să le testăm în număr cât mai mare când se întorc la școală. Cred că aceasta este o soluție bună pentru a ține sub control pandemia') (Transindex, 2021)
3. a temesvári emberek 'kicsúfolásának' nevezte (a numit 'ridiculizarea' oamenilor din Timișoara) (Transindex, 2021)
4. "Ezt a módosítást nem az RMDSZ javasolta, hanem maga Stelian Ion miniszter" ("Această modificare nu a fost propusă de UDMR, ci de ministrul Stelian Ion însuși") (Transindex, 2021)
5. "az emberi jogokat eltipró, brutális katonai erővel szembesülő kollektív cselekvésben" ("acțiunea colectivă confruntată cu forța militară brutală care încalcă drepturile omului") (Maszol, 2022)

Este foarte frecvent întâlnit și tipul de ghilimele inversate, atât pentru 6 plasat sus cât și pentru 9 de sus, utilizate în tipografia anglo-americană.

6. “politikai fegyverként” (“ca armă politică”) (Radio București, 2021)
7. “Milyen világ az, ha egy rossz önkormányzati vezetőt nem lehet lecserélni, mert csak

egy párt létezik? A mi feladatunk, hogy ezekre a kihívásokra megfelelő választ adjunk” (“Ce fel de lume este aceea în care un primar incompetent nu poate fi înlocuit, deoarece există doar un singur partid? Sarcina noastră este să oferim un răspuns adecvat acestor provocări”) (kronikaonline.ro, 2023)

8. “A gyakorlatias, jó megoldás az volna, ha erről sikerülne megállapodni az RMDSZ-szel” (“O soluție practică și bună ar fi să reușim să ajungem la un acord cu UDMR”) (kronikaonline.ro, 2023)
9. ’’Ahogy egyre többen vették ki a betéteket, elindultak a híresztelések is, ami miatt egyfajta pánikhelyzet alakult ki, és aki addig nem vette ki, ezek után ő is mindenképp megpróbált hozzájutni a pénzéhez. És még egy jó bank is nehéz helyzetbe kerül, ha hirtelen a betétesei eltűnnek” (’’Pe măsură ce tot mai mulți au început să retragă depozitele, au început și zvonurile, ceea ce a creat o situație de panică, iar cei care nu retrăseseră până atunci, au încercat și ei să ajungă la banii lor. Chiar și o bancă bună se află într-o situație dificilă dacă depozitarilor săi le dispar brusc”) (kronikaonline.ro, 2023)

Este frecvent întâlnită o inconsecvență care apare dintr-o lipsă de atenție, catalogabilă și ca o greșeală de tastare. Unul dintre exemplele de astfel de inconsistență este atunci când ghilimelele, indiferent de tipul lor, nu sunt închise corespunzător sau, dimpotrivă, lipsește ghilimeaua de deschidere în alt loc.

10. “titokban megkapták az oltásokat (“au primit vaccinurile în secret) (Erdély Online, 2021)
11. "karddal vívott győzelmét ("victoria obținută cu sabia) (Transindex, 2021)
12. "A főváros helyzete ("Situația capitalei) (Transindex, 2021)
13. "Ma este ("În această seară) (Transindex, 2021)
14. így a vírus terjedése is lassabb" (astfel, răspândirea virusului este mai lentă") (Transindex, 2021)
15. 'România 2016-ban ('România în 2016) (Transindex, 2021)
16. kicsúfolásának' (de ridiculizare') (Transindex, 2021)
17. két-három eset után' (după două-trei cazuri') (Transindex, 2021)

O altă inconsecvență este reprezentată de utilizarea unui tip de ghilimele cu forma de 9, dar cu ghilimelele de deschidere și închidere plasate jos:

18. „korrekciós mechanizmust„ („mecanismul de corectare„) (Erdély Online, 2022)
19. „tervrajzát„ („planul său„) (Erdély Online, 2021)

De asemenea, este întâlnită și utilizarea unei perechi de ghilimele cu deschidere în partea de jos și apostrof în partea de sus:

20. „természetesen felderítést is végeznek, figyelik, hogy milyen mozgások zajlanak’ („desigur, efectuează și investigații, monitorizând mișcările care au loc’) (Maszol, 2022)

În multe cazuri, există o utilizare în pereche a ghilimelelor drepte și a apostrofului drept:

21. "a bevezetett formai karantén fölösleges' ("carantina formală introdusă este inutilă') (Transindex, 2021)
22. "valós támogatás nélküli, igazságtalan karantént vezettek be' ("au introdus o carantină nedreaptă, fără suport real') (Transindex, 2021)

Există situații în care textul citat conține deja ghilimele. În aceste cazuri, folosim semnele „” pentru citare, iar ghilimelele originale sunt înlocuite cu așa-numitele ghilimele de tip săgeată: »« (ghilimele franțuzești inversate). Se regăsesc și exemple de utilizare incorectă ale acestora:

23. az »etnikai kritériumok alapján» (»pe baza criteriilor etnice») (Kronikaonline.ro, 2023)

Conform datelor totalizate, în anul 2021, în cadrul monitorizării presei online, au fost identificate 93 de greșeli legate de utilizarea ghilimelelor (dintr-un total de 1120 de greșeli ortografice), în 2022 au fost 53 (din 489 de greșeli), iar în 2023 au fost 23 (din 623 de greșeli ortografice).

Referitor la utilizarea ghilimelelor, se resimte clar influența textelor în limbi străine. Acest fenomen nu poate fi neapărat încadrat în categoria limbajului comun regional, dar dacă luăm în considerare importanța strategică a codificării și uniformizării limbajului regional, nu putem ignora abaterile nejustificate de la regulile ortografice. În timp ce în cazul unor elemente și fenomene lingvistice – ale căror utilizare și răspândire pot fi justificate de o anumită lipsă lingvistică, de exemplu lipsa unor termeni corespunzători – este esențial să se înceapă un proces de codificare, și până când acest proces de uniformizare nu se încheie, pot apărea inconsecvențe în utilizarea limbii sau chiar erori ortografice, dar în cazurile în care norma lingvistică poate fi aplicată integral, utilizatorii limbii trebuie să o aplice corespunzător, mai ales atunci când este vorba despre utilizatori profesioniști ai limbii, precum reprezentanții presei, iar norma lingvistică include și utilizarea corectă a ortografiei, punctuației și a altor semne de punctuație.

BIBLIOGRAPHY:

1. AkH.[12] = *A magyar helyesírás szabályai*, ediția 12., Akadémiai Kiadó, Budapest.
2. Deme, László–Fábián, Pál–Tóth, Etelka (eds.) 1999 *Magyar helyesírási nagyszótár*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
3. Bakonyiné Kovács, Bea 2008 Központozás az iskolában. *Anyanyelv-pedagógia*. I. évf. 2008. 3-4. sz.*https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=104* (2024.02.10.)
4. Benczik, Vilmos*A szövegformák stilisztikája*. Előadásvázlat. *https://slideplayer.hu/slide/1957911* (2024.02.10.)
5. Csontos, Nóra2016 Az idézés mint újrakonstruálás. In: *Jelentés és Nyelvhasználat* 3. évfolyam pp. 1-19. (2016.) *https://epa.oszk.hu/02600/02693/00003/pdf/EPA02693_jelentes_es_nyelvhasznalat_2016_01-19.pdf* (2024.02.10.)
6. Fercsik, Erzsébet 2000 *Helyesírási kalauz*. Krónika Nova Kiadó, Budapest. [GLR2008] = *Gramatica limbii române.* Editura Academiei Române, București.
7. Jakó, Zsigmond–Radu, Manolescu 1987 *A latin írás története.* Európa Könyvkiadó, Budapest. *https://mek.oszk.hu/03200/03226* (2024.02.10.)
8. Keszler, Borbála (ed.) 2000 *Magyar grammatika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
9. Keszler, Borbála 2003A magyar írásjelhasználat és Európa. *Magyar Nyelvőr*, 127. évfolyam 1. szám, 2003. január–március. *http://nyelvor.c3.hu/period/1271/127104.pdf* (2024.02.10.)
10. Keszler, Borbála 2004 *Írásjeltan - Az írásjelhasználat szabályai, problémái és története*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
11. Keszler, Borbála 2009Az írásjelek, a szimbólumok és az egyéb jelek, valamint formai sajátosságaik. *Anyanyelv-pedagógia*, II. évf. 2009. 2. szám *https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=159* (2024.02.10.)
12. Kniezsa, István 1952 Helyesírásunk története a könyvnyomtatás koráig. *Nyelvészet Tanulmányok* 2. Akadémiai Kiadó, Budapest.
13. Kniezsa, István 1959 *A magyar helyesírás története*. Tankönyvkiadó, Budapest.
14. Laczkó, Krisztina–Mártonfi, Attila (eds.) 2005 *Helyesírás.* Osiris Kiadó, Budapest.
15. Lengyel, Zsolt 1999 *Az írás. Kezdet – folyamat – végpont. Az*

írástanulás pszicholingvisztikai alapjai. Corvina Kiadó, Budapest.
16. *Narratológiai Lexikon* (ed. Rákai, Orsolya) Official URL: http://narratologia.btk.mta.hu/encyclopedia/ (2024.02.10.)
17. Rácz, Endre–Takács, Etel 1987 *Kis magyar nyelvtan*. Gondolat, Budapest.
18. Szolláth, Dávid 2023 Szabad függő beszéd. In: *NarrativITI – Narratológiai Kislexikon*. BTK Irodalomtudományi Intézet, Budapest. https://real.mtak.hu/176590/1/NarrativITI_Szabadfuggo_Szollath_beta.pdf (2024.02.10.)
19. Tompa, József 1976 *Anyanyelvi olvasókönyv.* Gondolat Kiadó, Budapest.
20. Tóth, László–Forró, Orsolya 2020 *Magyar nyelv 9.* Tankönyv a 9. osztály számára. https://www.nkp.hu/tankonyv/magyar_nyelv_9_nat2020/ (2024.02.10.)
21. Tóth, Szergej–Basch, Éva–Erdei, Tamás–Gaál, Zsuzsanna–Herbszt, Mária–Juhász, Valéria–Klippel, Rita–Sulyok, Hedvig–Molnár, Emma–Tóth, Eszter–Vass, László 2013 *Jegyzetek a nyelvről*. Szegedi Tudományegyetem, Mentor(h)áló 2.0 Program, TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0008 projekt, 2013. http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Jegyzetek_a_nyelvrol/index.html (2024.02.10.)

EXPLORING THE ASPECTS OF THE FRENCH VERB: WHEN GRAMMAR MEETS BIBLICAL TEXTS

Mădălina Toader
Assist. Prof., PhD, University of Bucharest

Abstract: Exploring the Aspects of the French Verb: When Grammar Meets Biblical Texts. This study explores the aspects of the French verb through the lens of biblical texts, where grammar and scripture intersect to reveal deeper linguistic patterns. It has two main objectives: first, to highlight the complexity and diversity of challenges in studying and teaching verb aspects in French, and second, to provide readers with well-defined linguistic analysis tools and clear, applicable criteria. The paper focuses on two key dimensions: on the one hand, the classification of verbs based on inherent and contextual features, and on the other hand, the grammatical categories of the verb, including tense, voice, mode, and aspect, as illustrated in biblical discourse. Through an analysis of biblical texts, this study examines fundamental aspectual oppositions such as perfective vs. imperfective, completed vs. non-completed actions, and progressive vs. punctual events. These examples illustrate how aspect, though not always morphologically marked in French, emerges through syntactic and contextual cues. By bridging linguistics and biblical narratives, this study provides fresh insights into how aspectual distinctions influence the interpretation of actions over time. It also highlights the importance of a contextual and dynamic approach to teaching and learning verb aspects in French.

Keywords: operating concepts, biblical texts, linguistic analysis, aspects, tense, and modality.

I. Le verbe – préliminaires

Les catégories spécifiquement verbales – aspect, temps, mode, voix – comptent parmi les catégories grammaticales les plus controversées, leur identification étant difficile à cause de l'absence de formants distincts. (T. Cristea, *Grammaire structurale…,* p.208)

Une forme verbale véhicule des valeurs temporelles, aspectuelles et modales ; elle peut, selon le contexte, exprimer des valeurs opposées. Le temps et l'aspect s'expriment à l'aide des moyens lexicaux et grammaticaux, mis en œuvre dans l'ensemble de la phrase, voire du texte. Les différentes valeurs modales ne s'expriment pas uniquement par la forme verbale. Il y a une gamme de procédés qui indiquent l'intervention du sujet dans la présentation de l'énoncé. Aussi, le rapport forme modale – valeur modale n'est-il pas univoque. Du point de vue grammatical, ces catégories représentent une manière de classifier les formes verbales ; pour la définition sémantique, on recourt à des systèmes de références divers : locuteur, moment de l'énoncé, moment de l'énonciation, rapports entre sujet de l'action et objet, caractérisation intrinsèque de l'action verbale.

A. *Méthodologie*

L'étude s'appuie sur une analyse qualitative de plusieurs extraits bibliques issus de la TOB (Traduction Œcuménique de la Bible), sélectionnés pour leur potentiel narratif et temporel. Ces textes ont été choisis afin de dégager des oppositions aspectuelles saillantes dans des contextes discursifs variés: récits de la Genèse, paraboles évangéliques, discours prophétiques. Parmi les critères de sélection, on mentionne: la richesse narrative, la variété temporelle, la lisibilité.

Exemples choisis : Genèse 1 (Création du monde); Exode 14 (Traversée de la mer): Évangile de Luc 15 (Parabole du fils prodigue); Livre de Job (discours poétique)

B. La notion de l'aspect

L'aspect est une catégorie universelle exprimée de façon différente dans chaque langue. L'aspect est défini comme la façon de représenter le déroulement du procès dans le temps. L'aspect exprime la durée de l'action, si elle est momentanée ou continue, si elle est à son début ou à sa fin, si elle se répète ou non, si elle mène à un résultat ou non. (A. Jeanrenaud, *Langue française contemporaine*, 1969, p. 138)

On peut affirmer que l'aspect ne s'exprime pas en français par des formes verbales spécifiques. Paul Imbs précise que du fait de son cumul, dans le même morphème, avec la catégorie du temps, du fait qu'il s'exprime aussi par des périphrases insuffisamment intégrées au système grammatical du verbe « on peut se demander s'il n'est pas plutôt une catégorie sémantique ». (P. Imbs, *Emploi des temps verbaux*, ….,p. 15)

Roman Jakobson dans son *Essai de linguistique générale* (R. Jakobson, *Essai de linguistique générale, p.176)* décrit l'aspect comme étant une caractérisation intrinsèque du procès. L'aspect est une catégorie qui exprime une référence intérieure au procès, « un certain mode de manifestation dans le temps de cette action ou de cette qualité, l'indication de la façon dont elles remplissent la période concernée par l'énonciation ». (O. Ducrot, T. Todorov, *Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage,* p. 398)

Si « on considère le procès sous l'angle de son déroulement interne, on est en présence de la catégorie de l'aspect », dit Paul Imbs. (P. Imbs, *L'emploi des temps verbaux ….*, p. 15)

Dans les termes de M. Grevisse, l'aspect est « la manière dont l'action se situe dans la durée ou dans la partie de la durée » (Maurice Grevisse, *Le bon usage…,* p. 605). et pour G. Guillaume la « catégorie de la durée ». (Gustave Guillaume, *Langage et science…*, p. 117). Le procès exprimé par le verbe peut être envisagé en lui-même, d'un point de vue interne, ayant trait à son « déroulement interne » : commencement, durée et fin. Caractéristique immanente au procès, indépendante du mode du verbe et de tout repère chronologique, l'aspect est considéré par certains linguistes une catégorie hiérarchiquement supérieure à celle du temps, l'opposition aspectuelle n'impliquant pas nécessairement une opposition temporelle, tandis que l'inverse n'est pas valable. Pour Paul Imbs, l'aspect, qualité inhérente au procès, « est étroitement lié à la catégorie du temps, sans pourtant se confondre avec lui: se situant sur la même ligne progressive que les divisions du temps verbal, il n'inclut pourtant pas la notion de repère, essentielle à celles-ci » (P. Imbs, *L'emploi des temps...,* p. 15) Il parle de « deux valeurs étroitement solidaires, et qu'un certain rythme règle leur dominance alternée: à mesure que la valeur d'aspect s'affirme, la valeur temporelle proprement dite diminue, comme par exemple dans les formes nominales du verbe; et vice versa [...] Il existe à la vérité une *surcatégorie* de l'*aspect-temps,* à l'intérieur de laquelle temps et aspect se font *équilibre:* quand l'un croît, l'autre doit nécessairement décroître» (*Ibidem*)

La théorie de Gustave Guillaume repose sur les notions suivante: Le temps opératif et la psychomécanique du langage.

Gustave Guillaume (1964) introduit la notion de temps opératif, qui désigne la manière dont la pensée construit les catégories temporelles et aspectuelles avant leur réalisation en discours. Selon lui, l'aspect est une composante essentielle du système verbal, intervenant dans l'opposition entre procès accompli et inachevé. Il affirme ainsi que "le temps n'est pas une donnée immédiate du langage, mais une construction progressive de l'esprit" (Guillaume, 1964, p. 50).

Guillaume distingue l'imperfectivité, qui présente un procès en cours de déroulement, de la perfectivité, qui le considère comme achevé. Il illustre cette opposition à travers l'exemple de l'imparfait et du passé simple en français : Imparfait : temps imperfectif, décrivant une action en cours sans indication de fin. Passé simple : temps perfectif, signalant une action accomplie. Guillaume précise que "le passé simple exprime une clôture temporelle stricte du

procès verbal, tandis que l'imparfait maintient l'ouverture de l'événement" (Guillaume, 1964, p. 112).

C. L'aspect grammatical

D'autres linguistes affirment cependant que l'aspect existe en français en tant que catégorie grammaticale. Pierre Guiraud dit : « Certaines langues ne grammaticalisent pas l'aspect ou le temps, ce qui ne veut pas dire qu'elles ignorent ces notions ; le temps, combiné avec le sens du verbe et la situation dans laquelle il est impliqué, pourra exprimer l'aspect. C'est le cas du français, qui ne dispose pas de formes spécifiques pour distinguer l'aspect dans le présent et dira : *je suis en train de finir*, *je finis* la lecture, par rapport à *je finis tous les jours à cette heure*, *il finit déjà*. » (P. Guiraud, *La grammaire*, p. 30) Les diverses nuances aspectuelles se réalisent le plus souvent par l'intermédiaire des formes temporelles, l'aspect et le temps étant des catégories solidaires, sur le plan formel et sur celui conceptuel.

Selon G. Guillaume, l'aspect et le temps sont deux catégories complémentaires, l'une appartenant au *temps impliqué*, intérieur au procès dénoté par le verbe, et l'autre au *temps expliqué*, extérieur à ce même procès. « L'aspect est dans le système du verbe une distinction qui, sans rompre l'unité sémantique de ce dernier, le scinde en plusieurs termes différenciés, également aptes à prendre dans la conjugaison la marque du mode et du temps » G. Guillaume, *Langage et Science …,* p. 46-48. Pour G. Guillaume, l'aspect « est une forme qui, dans le système même du verbe, dénote une opposition transcendant toutes les autres oppositions du système et capable ainsi de s'intégrer à chacun des termes entre lesquels se marquent les dites oppositions » (dans *Temps et verbes,* Paris, Champion, 1929, p. 109). Il distingue trois aspects: le *tensif* ou *immanent,* qui caractérise les temps simples et « éveille dans l'esprit l'image même du verbe dans son déroulement »; l'*extensif* ou *transcendant,* caractérisant les temps composés et éveillant « dans l'esprit non plus le déroulement même de l'image verbale, mais le déroulement d'une *séquelle,* c'est-à-dire de n'importe quelle situation résultante susceptible de se déterminer dans l'esprit comme suite dans le temps d'une action ou d'un état qui a existé antérieurement »; le *bi-extensif* ou *bi-transcendant,* caractérisant les temps surcomposés et éveillant l'image verbale appréhendée par l'intermédiaire de deux repères postérieurs (v. aussi Maurice Grevisse, *Le bon usage…,* p. 605 et 657).

En général, les temps simples (excepté le passé simple et le participe passé) indiquent comme valeur aspectuelle de base le *non accompli* et la *durée ;* les temps composés, le passé simple et le participe passé indiquent l'aspect *accompli*. À part les valeurs de base, les temps verbaux peuvent exprimer aussi d'autres valeurs aspectuelles. Les valeurs aspectuelles les plus importantes réalisées par les temps verbaux français seront présentées ci-dessous.

I. Valeurs aspectuelles du verbe français

Plusieurs oppositions se détachent dans l'analyse des valeurs aspectuelles du verbe et on présente les principales variétés de l'aspect verbal en français :

A. *Global /vs/ non-global*

a. On peut considérer ce déroulement interne du procès de façon *globale,* c'est-à-dire le concevoir de son début à sa fin, sans insistance sur ses moments particuliers ou *non-globale,* c'est-à-dire l'analyser dans ses phases successives, en mettant en évidence l'un des moments du déroulement du procès (commencement, fin, durée). Une vision globale représente un procès dans sa totalité, elle permet de saisir le procès comme un tout achevé. Une vision non-globale ne prend pas nécessairement en compte les limites du procès ; une telle vision permet de saisir le procès dans son déroulement. La forme temporelle caractéristique pour illustrer la globalité est le *passé simple:*

Ce temps présente un procès dans son ensemble, achevé et complet. Par exemple, dans Luc 23, 46 : "Jésus s'écria d'une voix forte : Père, je remets mon esprit entre tes mains. Et, après ces

paroles, il expira." Ici, le verbe "expira" au passé simple marque l'achèvement total de l'action de Jésus. Cette phrase décrit une action complète, d'un début à une fin : Jésus parle (premier moment) et, immédiatement après, il meurt (fin de l'action). Le procès est conçu comme une totalité achevée, sans insistance sur les moments particuliers de l'action. Cela donne l'impression que l'événement est vu dans son ensemble, comme un fait accompli, dans lequel il n'y a ni prolongation ni interruption.

Le passé composé peut aussi indiquer le caractère global d'un procès :
Jean 19:30: "Quand Jésus a pris le vinaigre, il dit : 'Tout est accompli.'"
Ici, "a pris" indique une action qui est complète, mais elle fait partie d'une série d'événements et est vue dans un contexte global. Elle est perçue comme ayant un effet immédiat : Jésus a accompli la tâche qui lui était assignée.

b. L'imparfait exprime une visée non-globale du procès. Par exemple, on doit tenir compte de plusieurs aspects:

Exemple 1 : Imparfait pour une action répétée
Dans Marc 1, 5, on utilise l'imparfait pour exprimer une action répétée dans le passé :
"Toute la Judée et tous les habitants de Jérusalem venaient à lui, et ils se faisaient baptiser par lui dans le fleuve du Jourdain, en confessant leurs péchés."

Ici, l'imparfait "venaient" et "se faisaient" exprime une action continue, répétée dans le passé : les habitants venaient régulièrement et se faisaient baptiser de façon habituelle.

Exemple 2 : Imparfait pour un état dans le passé
Dans Luc 23, 35, l'imparfait est utilisé pour décrire une situation ou un état dans le passé :
"Le peuple se tenait là et regardait ; les chefs se moquaient de lui, en disant : Il en a sauvé d'autres ; qu'il se sauve lui-même, s'il est le Christ, l'Élu de Dieu."

L'imparfait "se tenait" décrit l'état du peuple à ce moment-là, dans une action qui se prolongeait.

Exemple 3 : Imparfait pour une action en cours dans le passé
Dans Matthieu 17, 1, on utilise l'imparfait pour montrer une action en cours dans le passé :
"Six jours après, Jésus prenait avec lui Pierre, Jacques et son frère Jean, et il les emmena à l'écart, sur une haute montagne."

Le verbe "prenait" indique une action qui était en train de se dérouler à un moment donné dans le passé.

Exemple 4 : Imparfait pour une description
Dans Luc 2, 41, l'imparfait est utilisé pour décrire une action régulière :
"Ses parents se rendaient chaque année à Jérusalem pour la fête de la Pâque."

L'imparfait "se rendaient" indique une habitude, une action qui se répétait chaque année.

Ces exemples montrent bien l'utilisation de l'imparfait pour exprimer des actions répétées, des états ou des actions en cours dans le passé, typiques de l'usage de ce temps dans la langue française pour indiquer l'aspect non global.

L'opposition imparfait / passé composé marque l'opposition: procès coextensif à l'intervalle / procès inscrit dans l'intervalle :

Exemple 1 (Évangile selon Marc 1,6)
«Jean était vêtu de poil de chameau, avec une ceinture de cuir autour des reins ; il mangeait des sauterelles et du miel sauvage».

Les verbes *était* et *mangeai*t sont à l'imparfait. Ils décrivent un état continu, une habitude ou une description de fond. L'action ou la situation est coextensive à l'intervalle du récit : on ne s'intéresse ni au début ni à la fin, mais à la durée perçue depuis l'intérieur du procès.

Exemple 2 (Luc 24,31)
«Alors leurs yeux s'ouvrirent, et ils le reconnurent ; mais il disparut à leurs regards».
- *s'ouvrirent, reconnurent, disparut* : passé composé ou passé simple selon les versions, tous à valeur perfective. Chaque verbe marque un événement ponctuel, un changement d'état circonscrit, inscrit dans l'intervalle de récit. Ce sont des procès bornés : ils commencent et se terminent, et sont vus comme accomplis.

Cette opposition *global / non-global* s'articule avec l'opposition *non-sécant / sécant.* L'aspect sécant envisage l'intervalle du procès sans limites, découpé en deux parties, une réelle et une autre virtuelle ; l'aspect non-sécant envisage le procès dans sa globalité. (Martin Riegel et alii, *Grammaire méthodique…,* p. 294-295)

B. *Accompli /vs/ non-accompli*

Le procès peut être envisagé comme étant achevé et l'on parle dans ce cas de valeur aspectuelle *accomplie;* si le procès est envisagé comme étant inachevé on parle d'une valeur aspectuelle *non accomplie* (ou *inaccomplie*). L'opposition *accompli / non-accompli,* opposition aspectuelle fondamentale dans le système verbal français, est réalisée par l'opposition forme verbale simple / forme verbale composée, à tous les modes.

a. [+ accompli]
L'accompli peut être envisagé dans la perspective du présent, du passé et du futur :

a.1. L'aspect accompli dans le présent :

Le passé composé ou l'aspect accompli peut être utilisé pour exprimer une action achevée dans le présent, donnant un sens de complétude immédiate. M. Riegel accorde au passé composé la valeur d'accompli du présent. (M.Riegel et alii, *Grammaire méthodique,* p. 301)

Exemple : Jean 4, 34 : «Ma nourriture est de faire la volonté de celui qui m'a envoyé et d'accomplir son œuvre.» Ici, [+ accompli] est exprimé au présent et montre une action accomplie dans le présent. Jésus parle de l'accomplissement de sa mission, une action qui a déjà commencé mais qui se poursuit, marquant ainsi une continuité dans le présent.

a. 2. L'aspect accompli dans le passé :

L'aspect accompli au passé est souvent exprimé par le passé composé ou le plus-que-parfait, et montre une action achevée dans le passé.

Exemple 1 Jean 12:18
« La foule est venu au-devant de lui, parce qu'elle avait appris qu'il avait fait ce miracle. »
- *avait appris* et *avait fait* sont des plus-que-parfaits, indiquant des actions antérieures à l'arrivée de la foule. Ces actions sont accomplies et servent de contexte à l'événement principal (la venue de la foule).

Exemple 2 Actes 8:11
« Ils l'écoutaient attentivement, parce qu'il les avait longtemps étonnés par ses actes de magie. »

- *avait* longtemps *étonnés* est un plus-que-parfait, exprimant une action achevée qui explique le comportement présent des gens (leur écoute attentive).

Exemple 3 Jean 11:19
« Beaucoup de Juifs étaient venus vers Marthe et Marie, pour les consoler de la mort de leur frère. »
- *étaient venus* est un plus-que-parfait, indiquant que l'action de venir s'est produite avant un autre moment passé (la conversation avec Jésus).

Exemple 4 Jean 11:30
« Jésus n'était pas encore entré dans le village, mais il était dans le lieu où Marthe l'avait rencontré. »
- *avait rencontré* est un plus-que-parfait, signalant que la rencontre entre Marthe et Jésus s'était produite avant l'entrée de Jésus dans le village.

a. 3. L'aspect accompli dans le futur :

L'aspect accompli ne se limite pas au passé. Il peut aussi être anticipé dans le futur, par le biais de formes composées du futur comme le futur antérieur, qui exprime une action qui sera achevée dans l'avenir, souvent avant une autre action ou un repère temporel. L'aspect accompli peut aussi être envisagé dans le futur, anticipant une action qui sera achevée dans l'avenir.

Exemple 1 Jean 16,4
« Je vous ai dit cela, afin que, lorsque l'heure sera venue, vous vous souveniez que je vous l'avais dit. »
L'action de dire est accomplie, et se souvenir est projeté dans le futur après un événement à venir : enchaînement temporel avec accompli anticipé.

Exemple 2 Matthieu 24,30
« Alors apparaîtra dans le ciel le signe du Fils de l'homme ; toutes les tribus de la terre se lamenteront et verront le Fils de l'homme venir sur les nuées du ciel avec puissance et grande gloire. »
Remarque : dans d'autres versets liés à ce passage, le futur antérieur est souvent utilisé dans les prophéties pour anticiper un accompli futur.

Exemple 3 Hébreux 8,11 (parallèle prophétique avec Jérémie 31,34)
« Aucun n'enseignera plus son concitoyen, ni aucun son frère, en disant : "Connais le Seigneur !" Car tous me connaîtront, du plus petit jusqu'au plus grand. »
Dans des traductions modernes (ex. TOB ou BFC), ce verset est parfois rendu avec un futur antérieur implicite du type :
« Quand j'aurai pardonné leurs fautes, ils ne se souviendront plus de leur péché. »
Ce type de tournure exprime une action qui sera accomplie à un moment ultérieur, et qui aura un effet durable.

L'aspect accompli ne se limite pas à l'évocation du passé ; il peut également se projeter dans l'avenir à travers des formes verbales comme le futur antérieur ou certaines constructions à valeur équivalente. En français, le futur antérieur exprime une action qui sera achevée avant un moment ultérieur également situé dans le futur, créant ainsi une anticipation de l'achèvement. Dans les textes bibliques, cette projection aspectuelle est particulièrement

présente dans les discours prophétiques ou eschatologiques, où les événements futurs sont décrits comme déjà accomplis dans leur certitude.

Ainsi, dans Luc 22,34 : « Le coq ne chantera pas aujourd'hui que tu n'aies nié trois fois me connaître », l'usage du subjonctif passé après avant que véhicule une valeur de futur accompli. Bien que morphologiquement il ne s'agisse pas d'un futur antérieur, l'interprétation aspectuelle reste celle d'un procès vu comme terminé dans l'avenir, avant le chant du coq. De manière analogue, dans Jean 16,4 : « afin que, lorsque l'heure sera venue, vous vous souveniez que je vous l'avais dit », le plus-que-parfait *je vous l'avais dit* est situé dans un passé par rapport à un futur, confirmant la richesse des jeux temporels dans les récits bibliques.

Ces tournures révèlent que l'accompli en français ne dépend pas uniquement de la morphologie verbale, mais émerge aussi d'un enchevêtrement syntaxique et discursif qui encode les rapports temporels complexes. Cela souligne la nécessité, en didactique, de ne pas cloisonner l'enseignement de l'aspect au passé, mais d'introduire également l'analyse des anticipations d'accompli, pour former les apprenants à une lecture interprétative plus fine, notamment dans des textes à forte densité symbolique comme les Écritures.

Ces exemples montrent comment l'aspect accompli peut être perçu dans différents temps : le présent, le passé et le futur, et comment cette notion permet de saisir des actions achevées dans des contextes temporels variés.

b. [-accompli]

b.1. L'aspect non accompli dans un contexte passé (imparfait) : continuité, répétition et inachèvement

À l'opposé de l'accompli, l'aspect inaccompli désigne une action en cours, non encore achevée ou répétitive dans le temps. En français, cette valeur est souvent véhiculée par des temps comme l'imparfait, le présent de narration, ou certaines constructions exprimant des actions habituelles ou en déroulement. Dans les textes bibliques, l'inaccompli permet d'inscrire l'action dans une perspective ouverte, marquant soit la durée, soit la répétition, soit l'inachèvement, avec un fort potentiel d'interprétation symbolique et théologique.

Par exemple, dans Marc 1,4 : « Jean le Baptiste paraissait dans le désert, il prêchait le baptême de repentance. »

Les verbes à l'imparfait *(paraissait, prêchait)* expriment des actions non bornées dans le temps : Jean exerçait son ministère de manière répétée ou continue, sans que l'on sache exactement quand ni combien de fois. Cette ouverture aspectuelle permet au lecteur de s'inscrire dans une dynamique du récit, et non dans un point fixe. De même, dans les récits de miracles, l'imparfait est souvent employé pour planter un décor ou décrire une habitude, comme dans Luc 5,16 : « Mais lui se retirait dans les endroits déserts et priait. »

Le verbe *priait,* à l'imparfait, indique que cette action n'était pas ponctuelle, mais régulière – elle appartient à l'habitus spirituel de Jésus. Le sens aspectuel renforce ici la dimension éthique et exemplaire du texte.

L'aspect inaccompli peut aussi être hypothétique ou prospectif, comme dans certains impératifs ou propositions conditionnelles. Par exemple, dans Jean 8,24 : « Si vous ne croyez pas que moi, je suis, vous mourrez dans vos péchés. »

L'action de *croire* est ici présentée comme à venir et non réalisée, soulignant une ouverture sur un possible futur encore conditionnel.

Dans certains ouvrages, pour le *non accompli* est employé le terme *cursif*, mais il est peut apte à désigner des procès essentiellement perfectifs, réfractaires aux compléments de durée introduits par *depuis, pendant.* (Marie-Hélène Pérennec *(sous la direction de), Le Verbe en Action,* p. 146)

Ainsi, l'aspect inaccompli, dans les récits bibliques, n'est pas seulement une indication de temps, mais un moyen discursif et théologique d'inscrire l'humain dans un cheminement,

un état transitoire ou une dynamique ouverte. Cela offre un terrain fécond pour la réflexion linguistique et didactique : faire comprendre aux apprenants que l'imparfait, par exemple, n'est pas simplement un « passé long » ou une « description », mais une forme verbale qui construit un rapport actif au temps.

Exemple 1 : Luc 2, 48 :"Quand ses parents le virent, ils furent frappés de surprise, et sa mère lui dit : 'Mon enfant, pourquoi nous as-tu fait cela ? Voilà que ton père et moi, nous te cherchions, tout attristés."
"Nous te cherchions" est au imparfait, indiquant une action en cours de réalisation, qui ne s'est pas encore terminée. Le verbe au passé exprime ici une recherche qui se déroulait dans le passé, sans finalité immédiate.

Exemple 2 : Matthieu 9, 36 :"Voyant les foules, il en eut compassion, parce qu'elles étaient fatiguées et abattues, comme des brebis sans berger."
"Étaient fatiguées" et "étaient abattues" sont au imparfait, ce qui montre un état continu dans le passé, sans notion de fin imminente ou accomplissement. Cela exprime une situation qui perdure à ce moment-là.

b.2. L'aspect non accompli pour exprimer une action habituelle ou répétée dans le passé (imparfait) :L'aspect itératif / habituel : répétition et régularité du procès

L'aspect *itératif,* aussi appelé *habituel*, désigne un procès répété dans le temps, selon un rythme régulier ou contextuellement déterminé. En français, cette valeur est le plus souvent exprimée par l'imparfait, parfois renforcé par des adverbiaux de fréquence (chaque jour, toujours, souvent, d'habitude), ou encore par des structures périphrastiques comme avoir l'habitude de + infinitif. Dans les textes bibliques, cet aspect est particulièrement significatif, car il marque des comportements rituels, des enseignements récurrents ou des gestes coutumiers qui participent à la construction du sens spirituel et à l'ancrage communautaire des pratiques.

Un exemple clair se trouve dans Luc 4,16 : « Il se rendit à Nazareth, où il avait été élevé, et, selon son habitude, il entra dans la synagogue le jour du sabbat. »

L'expression selon son habitude explicite une itération stabilisée : le fait d'entrer à la synagogue n'est pas une action ponctuelle mais un rituel répété, ancré dans la tradition religieuse. L'aspect itératif souligne ici l'identité spirituelle de Jésus et sa fidélité à la loi.

On retrouve une construction similaire dans Daniel 6,11 : « Trois fois par jour, il se mettait à genoux, priait et louait son Dieu, comme il le faisait auparavant. »

L'utilisation d'un adverbe de fréquence (trois fois par jour) et du passé itératif (il se mettait à genoux, priait, louait) construit une scène de régularité dévotionnelle, essentielle à la tension narrative du passage : la foi de Daniel ne se manifeste pas dans un acte héroïque unique, mais dans la persistance rituelle malgré l'interdit.

Cette valeur aspectuelle ne décrit donc pas seulement un événement, mais inscrit un rythme dans le texte, une temporalité signifiante qui lie la répétition humaine à la fidélité divine. L'aspect itératif prend ici une portée théologique : ce qui est répété devient fondamental, digne de mémoire et d'imitation. D'un point de vue didactique, faire observer aux apprenants cette récurrence aspectuelle dans des textes religieux ou littéraires permet d'explorer les nuances de l'imparfait ou des périphrases verbales dans une optique plus fonctionnelle et interprétative.

Un autre exemple dans Jean 8, 2 soutient cela: "Le matin, Jésus se rendit au temple, et tout le peuple venait à lui. Il s'asseyait et les enseignait."

"Venait" et *"s'asseyait"* montrent une action répétée (habituellement Jésus venait enseigner au temple). Cette action se déroule de manière continue dans un passé sans finalité immédiate, ce qui exprime un aspect non accompli.

Dans tous ces exemples, l'imparfait est utilisé pour décrire des actions non achevées, répétées ou en cours dans le passé, caractérisant des états continus ou des processus non accomplis.

C. *L'aspect prospectif (ou inchoatif)* : le début ou l'imminence du procès

a. L'aspect *prospectif*, parfois appelé *inchoatif*, met l'accent sur le début d'un procès ou sur une action sur le point de se produire. En français, cet aspect est exprimé à l'aide de périphrases comme être sur le point de + infinitif, commencer à + infinitif, se mettre à + infinitif, ou encore dans certains cas par le futur proche (aller + infinitif). Dans les textes bibliques, ces formes signalent souvent un tournant narratif, un événement imminent ou l'entrée dans une phase déterminante du récit.

Un exemple marquant figure dans Matthieu 26,47 : « Jésus parlait encore, quand arriva Judas, l'un des Douze. »

La conjonction *quand* introduit ici une coïncidence temporelle marquant le déclenchement d'une action majeure : la trahison. Bien que le verbe *arriva* soit au passé simple, le contexte narratif donne une valeur proche de l'inchoatif — Judas entre en scène au moment où l'action précédente n'est pas encore achevée. Ce type de transition narrative crée une tension aspectuelle, marquant un point d'entrée dans l'accomplissement d'un destin.

Un exemple plus explicite se trouve dans Jean 2,11 : « Tel fut, à Cana en Galilée, le commencement des signes que fit Jésus. »

Le mot *commencement* rend explicite l'aspect inchoatif : il s'agit du début d'un cycle d'événements significatifs, les miracles, qui vont jalonner tout l'évangile. Ici, l'aspect n'est pas porté morphologiquement par le verbe mais véhiculé par le lexique et la structure narrative.

D'un point de vue linguistique, ces marques de démarrage ou de proximité temporelle sont particulièrement intéressantes, car elles échappent souvent aux catégorisations traditionnelles basées uniquement sur les temps verbaux. Elles révèlent un usage pragmatique et discursif de l'aspect, où la progression narrative prend le pas sur la morphologie. Dans une perspective didactique, cela permet d'élargir l'analyse aspectuelle à des séquences textuelles entières, et non aux seules formes verbales, ce qui enrichit la compréhension de la temporalité dans les récits complexes.

D. *Perfectif /vs/ imperfectif*

Une autre dichotomie utilisée dans la caractérisation d'un procès est *perfectivité / imperfectivité* (O. Ducrot, T. Todorov, *Dictionnaire encyclopédique…,* p. 391). Il y a *perfectivité* lorsque la forme verbale présente le procès globalement ou comme à distance, sans qu'il soit possible d'en décomposer les phases. L'idée de durée est indécomposable et ses limites en sont implicitement ou explicitement connues. Il y a *imperfectivité* lorsque le verbe est présenté d'une manière telle qu'une partie du procès est vue réalisée, alors que l'autre n'est envisagée que dans sa virtualité. L'idée de durée est rendue sensible dans ce cas. C'est le cas du présent et de l'imparfait de l'indicatif.

De plus, selon Teodora Cristea, le *perfectif* indique que l'action ou la qualité sont apparues à un certain point de la période : *L'année derrière j'ai été malade*, tandis que l'imperfectif présente les actions comme se développant dans cette période et la remplissant : *l'année dernière j'étais malade* (la maladie se présente comme coextensive à toute l'année).

L'opposition perfectif / imperfectif correspond à l'opposition passé simple, passé composé / imparfait: cette opposition est assimilée à l'opposition *statique / dynamique* ou *résultatif / processuel* (Teodora Cristea, *Grammaire française…,* p. 210)

a. Pour exemplifier cette valeur aspectuelle, on a trouver les exemples suivants éloquents: passé composé (aspect perfectif) :

Exemple 1: Jean 11,35 : « Jésus pleura. »
Le verbe *pleura* est perfectif : l'acte de pleurer est vu globalement, comme un événement entier, ponctuel, sans que l'on entre dans le déroulement de l'émotion.

Exemple 2: Genèse 1,1 : « Au commencement, Dieu créa le ciel et la terre. »
Le verbe créa est également perfectif : l'acte de création est vu comme un tout accompli, d'un point de vue global, sans détail du processus.
Exemple 3: Marc 4,39 : « Il se réveilla, menaça le vent et dit à la mer : 'Silence, tais-toi !' Le vent tomba, et il se fit un grand calme. »

Tous les verbes (*se réveilla, menaça, dit, tomba*) sont perfectifs : la narration avance par événements ponctuels et achevés, vus dans leur globalité narrative.
Passé simple et passé composé : ces temps sont utilisés pour marquer un aspect perfectif, c'est-à-dire pour décrire une action terminée, achevée, sans prolongation dans le temps.

b. Tandis que l'imparfait exprime un aspect imperfectif, c'est-à-dire une action en cours, inachevée, ou répétée, qui occupe une durée sans fin précise.

Ces formes verbales décrivent le procès en cours, non achevé, avec un accent sur la durée ou le déroulement. Typiquement, ce sont des verbes à l'imparfait, au présent, ou dans des périphrases progressives. Exemples de formes imperfectives:

Exemple 1: Luc 2,41-43 : « Ses parents allaient chaque année à Jérusalem pour la fête de la Pâque. »
Le verbe *allaient* est imperfectif : il décrit une habitude répétée, une action dont le déroulement est souligné, sans limite précise.

Exemple 2: Jean 5,17 : « Mon Père agit jusqu'à maintenant, et moi aussi j'agis. »
Ici, les verbes au présent expriment une activité en cours : l'aspect imperfectif montre un processus ouvert, sans fin encore connue.
Exemple 3: Luc 24,15 : « Pendant qu'ils parlaient et discutaient, Jésus lui-même s'approcha… »

Les formes *parlaient et discutaient* décrivent des procès en déroulement ; on voit l'action se faire sans savoir à quel moment elle finit.

E. Duratif /vs/ ponctuel (momentané)

Cette opposition résulte de la présence ou de l'absence de durée dans le déroulement du procès. Le procès peut être considéré dans son déroulement (*aspect duratif*) ou bloqué (*aspect ponctuel*). L'opposition imparfait / passé simple illustre le mieux l'opposition duratif / ponctuel: *Il parlait de sa voix forte. / Il* parla *de sa voix forte.* L'opposition duratif / ponctuel s'articule avec l'opposition *continu / discontinu*.

L'opposition duratif / ponctuel correspond à la manière dont l'action est envisagée par rapport à sa durée. L'aspect duratif décrit une action qui se déroule sur une certaine durée, tandis que l'aspect ponctuel se réfère à une action qui se produit à un moment précis, sans durée prolongée. L'opposition entre l'imparfait (duratif) et le passé simple (ponctuel) est un bon moyen d'illustrer cette distinction.
Voici des exemples illustrant cette opposition :

a. Aspect duratif (imparfait) :

Exemple 1 : Luc 7, 11 :"Il se rendait à une ville appelée Naïm, et ses disciples et une grande foule l'accompagnaient."
"Se rendait" est à l'imparfait, un temps duratif, qui montre l'action de se rendre à Naïm comme étant en cours, s'étendant sur une période de temps.

Exemple 2 : Marc 9, 14 :"Quand ils revinrent vers les disciples, ils virent une grande foule autour d'eux et des scribes qui discutaient avec eux."
"Discutaient" est à l'imparfait, et décrit une action qui se déroule dans le temps, avec une durée indéterminée.

b. Aspect ponctuel (passé simple) :

Exemple 1 : Luc 18, 35 :"Comme il s'approchait de Jéricho, un aveugle était assis au bord du chemin, demandant l'aumône." *"S'approcha"* est au passé simple, un temps ponctuel, et dénote un événement précis dans le temps, sans durée prolongée.

Exemple 2 : Jean 11, 44 :"Le mort sortit, les mains et les pieds liés de bandelettes et le visage enveloppé d'un suaire." *"Sortit"* est au passé simple, ce qui indique une action ponctuelle, précise, sans notion de durée.
Aspect duratif vs. ponctuel :

Exemple 1 : Luc 5, 12-13 :"Il se trouvait dans une ville où il y avait un homme couvert de lèpre. En voyant Jésus, il tomba le visage contre terre et le supplia en disant : 'Seigneur, si tu veux, tu peux me rendre pur.' Jésus étendit la main, le toucha, et lui dit : 'Je le veux, sois pur.'"
"Se trouvait" exprime une action en cours (duratif), tandis que *"tomba" et "étendit"* marquent des actions ponctuelles, survenant à un moment donné de l'histoire.

Imparfait (duratif) : Une action qui dure, qui est en cours ou répétée, s'étendant sur une période de temps indéfinie.

Passé simple (ponctuel) : Une action qui se produit à un instant donné, un événement ponctuel, sans extension dans le temps.

Ainsi, l'imparfait exprime un processus, une action qui se déroule continuellement ou de manière répétée, tandis que le passé simple décrit des événements isolés, précis, qui marquent une rupture dans le temps.

La continuité peut être *linéaire* (sans modification de l'intensité du procès et exprimée à l'aide de l'imparfait ou de périphrases du type *être en train de, continuer à / de, s'occuper à, ne pas cesser de, ne pas finir de,* etc.) ou *progressive* (correspond à la valeur itérative et s'exprime à l'aide de *aller / être (en) + gérondif): Il* ***est en train*** *de travailler. Le mal* ***va (en) croissant****.*

Les constructions "être en train de," "continuer à / de," "s'occuper à," "ne pas cesser de," "ne pas finir de" et l'utilisation du verbe "aller" ou "être (en)" + gérondif sont des moyens en français pour exprimer des actions en cours ou répétées, souvent dans un sens duratif ou progressif. Ces constructions sont utilisées pour décrire des actions qui se déroulent sur une période de temps, sans être limitées à un moment ponctuel ou précis.

1. Être en train de

La construction « être en train de + infinitif » est typiquement utilisée en français pour insister sur l'aspect duratif et progressif d'une action, en particulier au moment où elle se

déroule. Elle appartient à la catégorie des périphrases aspectuelles, et met l'accent sur le déroulement d'un procès, non sur son résultat ou son accomplissement.

Bien que cette tournure soit rare dans les traductions bibliques classiques comme la TOB ou la Bible de Jérusalem (car elles privilégient un style plus soutenu ou solennel), elle est très utile dans une lecture paraphrasée ou interprétative des Écritures, notamment en contexte didactique. Voici quelques exemples bibliques où cette construction pourrait être pertinemment utilisée pour exprimer l'aspect progressif :

Exemple 1: Jean 2,9 (les noces de Cana)
« L'eau changée en vin fut goûtée par le maître du repas… »
→ Paraphrase : « Pendant que Jésus était en train de transformer l'eau en vin, le maître du repas en goûta sans savoir d'où elle venait. »
Ici, la périphrase met en valeur le processus miraculeux en cours, pas seulement le résultat.

Exemple 2: Exode 14,21
« Moïse étendit la main sur la mer, et le Seigneur refoula la mer par un vent d'est… »
→ Paraphrase : « Dieu était en train d'ouvrir la mer pendant que les Israélites s'y engageaient. »
La construction souligne l'action continue et miraculeuse du vent, en lien avec le déplacement du peuple.

Exemple 3: Luc 24,30 (les disciples d'Emmaüs) « Pendant qu'il était à table avec eux, il prit le pain… »
→ Paraphrase : « Il était en train de partager le repas, lorsqu'il prit le pain, le bénit et le rompit. »
L'accent est mis sur le moment partagé, un temps suspendu, juste avant la reconnaissance.

Exemple 4: Marc 14,3 (onction à Béthanie) « Une femme vint avec un flacon d'albâtre… elle le brisa et versa le parfum sur sa tête. »
→ Paraphrase : « Jésus était en train de manger quand la femme entra et versa le parfum. »
L'usage met l'accent sur le contraste entre un moment de repos et un geste disruptif.
Continuer à / de

La construction « continuer à / de + infinitif » exprime la persistance ou la poursuite d'un procès dans le temps. L'action est déjà commencée et n'est pas encore achevée. Cette forme verbale est donc imperfective, elle insiste sur la durée, la continuité, et parfois la résistance ou la foi dans le cadre religieux. Le choix entre à et de relève surtout du style (les deux sont grammaticalement corrects), continuer à étant plus fréquent à l'oral, continuer de dans les registres formels ou littéraires.

Exemple 1: Luc 18,1 « Jésus leur dit une parabole pour montrer qu'il faut toujours prier sans se décourager. »
→ Paraphrase : « Jésus leur enseignait qu'ils devaient continuer à prier sans se lasser. »
Ici, la périphrase continuer à prier met l'accent sur la persévérance dans l'action, un effort continu dans le temps, malgré les obstacles ou l'absence de réponse immédiate.

Exemple 2: Actes 5,42 « Et chaque jour, dans le temple et dans les maisons, ils ne cessaient d'enseigner et d'annoncer Jésus-Christ. »
→ Paraphrase : « Les apôtres continuaient à enseigner et à annoncer Jésus-Christ, chaque jour, partout. »

Cette reformulation explicite l'idée de durée répétée, de constance dans la mission, en renforçant l'aspect itératif de leur action.

Exemple 3: Genèse 8,3 « Les eaux se retirèrent peu à peu de dessus la terre. »
→ Paraphrase : « Les eaux continuaient à se retirer jour après jour. »
Le mouvement n'est pas instantané, mais progressif. La périphrase souligne l'action en cours, lente mais constante.

Exemple 4: Exode 9,12 « Mais le Seigneur endurcit le cœur du Pharaon, et il ne les écouta pas. »
→ Paraphrase : « Le Pharaon continuait à refuser d'écouter Moïse et Aaron. »
Cette formulation accentue l'obstination du Pharaon, sa résistance persistante, ce qui renforce la dimension dramatique du récit.

S'occuper à / de

La construction « s'occuper à / de + infinitif » exprime l'idée que la personne est activement impliquée dans une activité ou une tâche. Elle marque un engagement dans un processus ou une action, souvent sur une période donnée. La différence entre les deux formes (à et de) peut être subtile, mais elle est importante :

« S'occuper de » est la forme la plus courante et indique généralement qu'on est responsable ou engagé dans une tâche ou une activité en particulier.

« S'occuper à » peut être utilisé pour indiquer que l'on se consacre à une activité spécifique, mais il est plus rare et souvent associé à des actions moins directes ou des activités ponctuelles.

Ne pas cesser de

Ne pas cesser de + infinitif : persistance et continuité

La construction « ne pas cesser de + infinitif » exprime l'idée de persistance et de continuité dans une action qui se répète sans interruption. Cette tournure verbale met en lumière la durée d'un procès, la constance de l'action, et son caractère ininterrompu. Elle reflète l'idée qu'une activité ou un comportement doit se poursuivre sans relâche, dans une dynamique de répétition infinie ou de résilience. En analysant des exemples issus des textes bibliques, cette construction apparaît comme un moyen puissant de souligner l'engagement constant dans des actions morales ou spirituelles.

Exemple 1: Jean 5,17 « Jésus leur répondit : « Mon Père agit jusqu'à présent, et moi aussi je suis en train d'agir. »
→ Paraphrase : « Jésus ne cessait de guérir les malades, poursuivant inlassablement son œuvre de guérison. »

L'utilisation de cette construction ici souligne la persévérance de Jésus dans son œuvre de guérison. Le verbe « ne cessait de guérir » suggère que l'action de guérison est continue et sans interruption, ce qui met en valeur l'engagement constant de Jésus à répondre aux besoins des autres, malgré les obstacles.

Exemple 2: 1 Thessaloniciens 5,17 « Priez sans cesse. »
→ Paraphrase : « Vous ne devez pas cesser de prier, mais maintenir cette action en tout temps. »
Dans ce verset, la construction « ne pas cesser de prier » implique une action incessante. L'expression met en lumière l'importance de la constance spirituelle et de la persévérance dans la prière, en tant qu'acte continu dans la vie chrétienne. Cette idée d'une prière sans interruption est essentielle dans le cadre biblique, où la prière est vue comme un lien constant avec Dieu.

Exemple 3: Actes 6,4 « Nous, pour ce qui nous concerne, nous continuerons à nous consacrer à la prière et au ministère de la parole. »

→ Paraphrase : « Les apôtres ne cessaient de prier et d'annoncer la parole de Dieu, sans relâche.»

Les apôtres, dans ce passage, sont présentés comme étant engagés sans interruption dans leur ministère de prière et de prédication. Le verbe « ne cessait de prier » renforce l'idée de leur engagement constant dans leur mission. Cela montre que la tâche qu'ils accomplissent est non seulement importante mais doit être poursuivie indéfiniment.

La construction « ne pas cesser de + infinitif » est une forme verbale imperfective, soulignant la durée et la répétition d'une action. Elle est souvent utilisée dans des contextes où la persévérance dans une tâche est essentielle, notamment dans des domaines spirituels et moraux, comme le montre l'exemple de la prière dans 1 Thessaloniciens 5,17. En effet, l'aspect verbal dans ce cas ne marque pas la fin de l'action, mais insiste sur sa continuité.

Dans Jean 5,17, l'idée de guérison continue met en lumière un engagement constant de Jésus dans son œuvre, sans jamais s'arrêter, illustrant ainsi sa mission divine. De même, Actes 6,4 montre que les apôtres étaient appelés à maintenir leur tâche sans relâche, en se consacrant continuellement à la prière et à la prédication.

En somme, cette construction verbale est un outil puissant pour exprimer l'idée que des actions spirituelles ou morales doivent être poursuivies de façon ininterrompue, persistante et résolue. Elle souligne également l'importance de la constance dans les actions liées à la foi, un thème central dans les Écritures bibliques.

La construction « ne pas cesser de + infinitif » est particulièrement imperfective, car elle souligne la continuité et l'aspect duratif d'un acte. Cette forme verbale est souvent utilisée dans un contexte religieux ou moral, où l'idée de persévérance et de constance dans une action vertueuse est cruciale.

« Ne pas cesser de prier » (par exemple, dans 1 Thessaloniciens 5,17) insiste sur la nécessité d'une action qui ne doit jamais s'arrêter. L'accent est mis sur la durée sans interruption. Dans les Évangiles, la forme est également utilisée pour illustrer la continuation d'une mission ou d'une œuvre, notamment les guérisons ou les enseignements, comme dans Jean 5,17 où Jésus continue son œuvre sans relâche.

Ne pas finir de + infinitif : aspect inachevé et durée prolongée

La locution « ne pas finir de + infinitif » est une structure rare mais expressive en français. Elle met en valeur une action longue, incomplète ou difficilement achevée, ce qui renforce l'idée d'un procès inachevé ou en cours d'accomplissement. Elle s'apparente à une marque d'imperfectivité au sens aspectuel, où le procès n'a pas atteint sa phase terminale.
Cette structure peut exprimer une intensité émotionnelle (surprise, admiration, souffrance…). Elle est souvent employée dans un contexte où l'action est étirée dans le temps, moralement chargée ou complexe.

Elle met en jeu une durée subjective, souvent liée à l'expérience du sujet parlant ou agissant.

Exemple 1: Jean 21,25
« Jésus a fait encore beaucoup d'autres choses ; si on les écrivait en détail, je ne pense pas que le monde même pût contenir les livres qu'on écrirait. »
→ Paraphrase : « On ne finirait pas d'écrire tout ce que Jésus a accompli. »
Cette tournure met en évidence l'infinité des actes de Jésus. L'idée est que même si l'on voulait consigner tous ses actes, le monde ne suffirait pas. « Ne pas finir d'écrire » exprime donc l'incommensurabilité de l'action.

Exemple 2: Psaume 71,15
« Ma bouche publiera ta justice, ton salut, tout le jour ; car je n'en connais pas le nombre. »
→ Paraphrase : « Je ne finirai pas de proclamer ta justice. »

L'idée d'une louange perpétuelle est soulignée ici. Le psalmiste reconnaît qu'il ne pourra jamais terminer de chanter les louanges divines. L'aspect inachevé renforce l'idée de la grandeur inépuisable de Dieu.

Exemple 3: Marc 5,42
« Aussitôt la jeune fille se leva et se mit à marcher ; car elle avait douze ans. Ils furent dans un grand étonnement. »
→ Paraphrase : « Ils ne finissaient pas de s'étonner de ce miracle. »
L'étonnement face à la résurrection de la jeune fille est si grand que l'on ne peut l'épuiser. La structure « ne pas finir de s'étonner » exprime ici une durée émotionnelle intense.

Dans tous ces exemples, l'aspect imperfectif s'exprime de manière inachevée, prolongée ou ouverte. Il ne s'agit pas d'un simple présent duratif, mais d'un procès en tension, inabouti :

Dans Jean 21,25, l'action d'écrire est vue comme une entreprise infinie. Le lecteur comprend l'importance cosmique de la mission du Christ.

Dans le Psaume 71,15, le verbe proclamer est perçu comme jamais totalement accompli, car la justice divine dépasse toute mesure humaine.

Dans Marc 5,42, l'émotion humaine devient le théâtre d'un processus psychologique si fort qu'il échappe à la clôture : l'étonnement n'a pas de fin.

Ces usages permettent de montrer que le verbe en français ne se contente pas de marquer le temps, mais qu'il structure la perception du monde, en insistant sur ce qui est inachevé, en expansion, moralement significatif.

Aller + *gérondif* (expression progressive)

La tournure "aller + gérondif" (par ex. il allait en disant...) est une forme progressive en français, qui exprime une action en cours, souvent avec un dynamisme ou une progression dans le temps. Elle correspond à un aspect duratif et imperfectif, mettant en évidence que le procès est en train de se dérouler au moment de l'énonciation ou dans un passé en construction.

Valeurs aspectuelles :
Aspect inchoatif-progressif : l'action a commencé et se développe.
Aspect dynamique : l'action est liée à un déplacement ou à un changement.
Aspect imperfectif : l'action n'est pas encore achevée.

Exemple 1: Luc 8,1
« Ensuite, Jésus allait de ville en ville et de village en village, prêchant et annonçant la bonne nouvelle du royaume de Dieu. »
→ Analyse :
La forme « allait... prêchant et annonçant » montre clairement que l'action de Jésus s'inscrivait dans une progression constante. Il ne prêchait pas ponctuellement, mais allait en prêchant, ce qui implique une continuité de l'action dans le temps et dans l'espace. Il s'agit d'un procès en développement.

1. Valeur aspectuelle : le progressif
Lorsque la construction est utilisée pour signaler une action en train de se dérouler, elle fonctionne comme une mise en relief temporelle d'un procès inachevé.

Exemple: Jean 11,20
« Marthe, ayant appris que Jésus arrivait, alla au-devant de lui… »
→ Paraphrase : « Jésus était en train d'arriver. »
Cette reformulation met l'accent sur le déroulement de l'action : l'arrivée de Jésus n'est pas achevée, elle est en cours au moment où Marthe agit.

2. Valeur aspectuelle : l'itératif

Dans un autre usage, cette construction peut marquer une action répétée, notamment si le contexte ou le verbe le suggère.

Exemple: Luc 18,13

« Le publicain, se tenant à distance, n'osait même pas lever les yeux au ciel ; mais il se frappait la poitrine, en disant : Ô Dieu, sois apaisé envers moi, pécheur. »

→ Paraphrase itérative : « Il était en train de se frapper la poitrine, répétant sans cesse sa prière».

Ici, l'itération est claire : le geste se répète, renforcé par l'aspect émotionnel. L'aspect itératif rend visible la durée et l'insistance du comportement.

Progressif : Marque un procès en déroulement, non encore terminé.

Souvent renforcé par l'adverbe actuellement, ou des compléments temporels comme au moment où….

Compatible avec des verbes d'action ou de mouvement (ex. venir, marcher, parler)

Itératif : Accentue la répétition d'un procès dans le temps.

S'applique souvent à des gestes ou actes émotionnels, ou à des comportements ritualisés (prier, frapper, supplier).

Peut être renforcé par des marques de fréquence: sans cesse, de nouveau, continuellement.

Les constructions "être en train de," "continuer à," "s'occuper à," "ne pas cesser de," et l'utilisation de "aller + gérondif" ou "être (en) + gérondif" servent à exprimer des actions en cours ou répétées. Elles soulignent le caractère duratif, progressif ou itératif des actions. Ces constructions sont particulièrement utiles pour parler de processus qui se déroulent dans le temps ou d'événements qui ne se produisent pas instantanément, mais qui s'étendent ou se répètent.

Alors, on peut dire pour conclure cet aspect sur les périphrases qu'elles représentent dans notre analyse un carrefour du linguistique et du théologique.

L'étude de l'aspect verbal à travers les textes bibliques révèle une richesse expressive que la langue française, bien que moins marquée morphologiquement que d'autres langues, parvient à transmettre par des périphrases aspectuelles précises et nuancées. Ces constructions sont des marqueurs puissants de temporalité, de durée, d'achèvement ou de répétition, qui enrichissent le discours sacré et permettent une lecture plus fine des récits scripturaires.

Tableau récapitulatif des périphrases aspectuelles analysées :

Périphrase	Aspect exprimé	Exemple biblique	Effet produit
être en train de + infinitif	Progressif/duratif	Jésus était en train d'arriver (Jean 11,20, reformulé)	Action en cours, non achevée
aller + gérondif	Progressif avec mouvement	Il allait prêchant… (Luc 8,1)	Déplacement et action simultanée
être + gérondif	Progressif ou itératif	Il était se frappant la poitrine… (Luc 18,13, reformulé)	Répétition émotionnelle, prière insistante
continuer à / de + infinitif	Duratif, persévérance	Ils continuaient à murmurer contre Moïse (Exode 16,2, adapté)	Refus de l'arrêt, idée de durée
ne pas cesser de + infinitif	Répétition ininterrompue	Ils ne cessaient de louer Dieu (Psaume 35,28, adapté)	Insistance, fidélité ou entêtement
s'occuper à / de	Occupation prolongée	Elle s'occupait à préparer les aromates (Marc 16,1, adapté)	Engagement actif dans une tâche
ne pas finir de + infinitif	Inachèvement	Ils ne finissaient pas de raconter ce qu'ils avaient vu	Récit ininterrompu, dimension affective
venir de + infinitif	Accompli récent	Jésus venait de guérir un aveugle (Jean 9, adapté)	Proximité temporelle avec le présent narratif
se mettre à + infinitif	Inchoatif	Il se mit à enseigner dans la synagogue (Luc 4,16)	Début d'un procès, ouverture d'un nouveau segment

II. Aspect lexical

Après avoir exploré les périphrases verbales et les constructions grammaticales qui marquent l'aspect en français à travers les textes bibliques, il convient maintenant de s'attarder sur l'aspect lexical inhérent aux verbes eux-mêmes.

En effet, certains verbes portent en eux, par leur sémantisme, des indices aspectuels : ils suggèrent un début (inchoatif / ingressif), une fin (terminatif / égressif), ou bien encore une visée vers un but (télique) ou au contraire une absence de visée définie (atélique). Ces distinctions sont fondamentales pour comprendre comment le verbe organise l'expérience temporelle et narrative dans les textes.

Cette nouvelle partie analysera donc :

- les oppositions inchoatif / terminatif, où le verbe indique le commencement ou l'achèvement d'un procès ;
- les valeurs ingressives / égressives, souvent en lien avec le mouvement ;
- l'opposition télique / atélique, qui détermine si une action est dirigée vers un but explicite ou non.

À partir d'exemples bibliques précis, nous verrons comment ces catégories aspectuelles modulent l'interprétation théologique et stylistique du texte, en donnant à voir la dynamique de l'action divine ou humaine dans son déploiement temporel.

L'aspect verbal ne se limite pas aux périphrases et aux formes grammaticales : il est aussi inscrit dans la sémantique du verbe lui-même. Certains verbes, de par leur sens, indiquent

un début, une fin, ou une progression vers un but, ce qui permet de distinguer plusieurs oppositions aspectuelles essentielles à l'analyse linguistique et stylistique des textes.

1. *Inchoatif vs. Terminatif*

L'aspect inchoatif marque le début d'un procès, tandis que le terminatif signale la fin ou l'achèvement de ce procès.

Exemples :
« Il se mit à prier. » (Luc 22,41) — Le verbe « se mettre à » + infinitif est un marqueur inchoatif clair. Jésus commence ici un acte de prière intense, dans un moment charnière.
« Jésus rendit l'esprit. » (Luc 23,46) — Le verbe « rendre » dans ce contexte exprime un aspect terminatif, clôturant l'action vitale. La fin du procès est irrévocable.

L'action exprimée par le verbe peut indiquer la limite initiale *(aspect inchoatif* ou *ingressif*) ou la limite finale *(aspect terminatif, égressif* ou *résultatif*). Ces valeurs s'expriment au moyen des périphrases verbales formées des verbes ayant le rôle d'un semi-auxiliaire suivis d'un infinitif (*commencer à/de/par, se mettre à, se prendre à, achever de, finir de / par, terminer de,* etc.).

2. *Ingressif vs. Egressif*

Ingressif se rapporte à l'entrée dans un état ou une situation et égressif à la sortie d'un état, souvent marquée par une rupture.

Exemples :
« Il entra dans la synagogue et enseignait. » (Marc 1,21) — Le verbe « entrer » est un verbe ingressif, il marque l'entrée physique et symbolique dans un espace sacré et discursif.
« Judas sortit aussitôt. Il faisait nuit. » (Jean 13,30) — Le verbe « sortir » est égressif, ici dramatique : Judas quitte l'espace de la communion pour entrer dans la trahison et les ténèbres.

3. *Télique vs. Atélique*

L'aspect télique montre que l'action est orientée vers un but défini (ex. : « construire une maison »); et atélique fait référence au fait que l'action est non bornée dans son accomplissement (ex. : « marcher », « prier »).

Exemples :
« Il construisit une arche. » (Genèse 6,14) — L'action est télique, avec un résultat concret et terminé.
Luc 10, 30 "Un homme descendait de Jérusalem à Jéricho, et il tomba entre les mains des brigands."
→ L'action de "tomber" est une action terminée, une action qui a atteint un but défini (l'homme est tombé dans les mains des brigands).
Jean 19, 28 :"Après cela, Jésus, sachant que tout était maintenant accompli, dit : J'ai soif."
→ "Tout était accompli" montre une action achevée, un événement mené à son terme, typique de l'aspect télique
« Il marchait dans le désert. » (Luc 4,1) — L'action est atélique, sans but explicite dans le texte, marquant la durée, la solitude, la mise à l'épreuve.
Jean 4, 6 :
"Il était fatigué du voyage et s'assit près du puits. C'était vers midi."
→ L'action de "être fatigué" n'indique pas un terme défini, il s'agit d'un état continu sans limite clairement définie.

Luc 24, 13 :
"Le même jour, deux d'entre eux étaient en chemin pour un village appelé Emmaüs, à deux heures de marche de Jérusalem."
→ "Étaient en chemin" reflète une activité en cours, non limitée dans le temps, l'action étant vue dans sa durée.
L'aspect télique et atélique sont des concepts qui permettent de différencier les actions ou événements selon qu'ils soient vus comme achevés (télique) ou ouverts, sans fin déterminée (atélique).

4. *Semelfactif vs. Itératif* : unicité ou répétition du procès

Après avoir examiné les oppositions liées au déroulement interne des procès verbaux (inchoatif / terminatif, ingressif / égressif, télique / atélique), il est pertinent d'aborder un autre paramètre fondamental : la quantité d'occurrences du procès dans le temps.

L'opposition semelfactif / itératif permet de distinguer un événement qui se produit une seule fois (semelfactif) d'un événement qui se répète (itératif), que ce soit de manière déterminée ou non. Cette distinction se manifeste dans les circonstanciels temporels, dans le sens même du verbe, ou encore à travers des formes périphrastiques.

Laurent Grosselin parle de *fréquence* et de *répétition*. Il y a fréquence lorsque le nombre d'occurrences de procès n'est pas déterminé et répétition dans le cas contraire, (*Sémantiques de latemporalité en français. Un modèle calculatoire et cognitif du temps et de l'aspect,*1996, p.67). Alors, il convient de distinguer :
- Itératif strict : répétition du procès une seule fois de plus (ex. : "encore une fois"),
- Fréquentatif : répétition plusieurs fois, souvent avec une certaine régularité.

Exemples :
Semelfactif :
« Dieu dit : Que la lumière soit. » (Genèse 1,3) — L'acte de parole créatrice est unique, ponctuel, sans répétition : un parfait exemple de procès semelfactif.
Itératif / Fréquentatif :
« Il priait chaque jour dans le Temple. » (Luc 21,37) — L'indication temporelle « chaque jour » montre une action fréquentative, soulignant la régularité du procès.
Itératif strict :
« Il le frappa encore une fois. » (Exode 2,13) — Le procès est répété précisément une fois : il s'agit d'un emploi itératif ponctuel.

Dans la Bible, l'itérativité acquiert souvent une valeur symbolique : la répétition traduit la persistance de la foi, l'insistance divine, ou au contraire, l'obstination humaine dans l'erreur. À l'inverse, l'unicité d'un procès renforce sa force fondatrice ou sa rupture définitive.

Le procès peut être unique ou peut se répéter plusieurs fois. L'idée de répétition se réalise à l'aide des circonstanciels temporels ou peut être contenue dans le sens du verbe (*répéter*).

Certains linguistes font la différence entre *itératif* (Laurent Grosselin parle de *fréquence* et de *répétition ;* il y a fréquence lorsque le nombre d'occurrences de procès n'est pas déterminé et répétition dans le cas contraire (*Sémantique de la temporalité en français. Un modèle calculatoire et cognitif du temps et de l'aspect*, p. 67). – reproduction du procès encore une fois – et *fréquentatif* – répétition du procès plus d'une fois, une certaine fréquence.

Exemple : Daniel 6,11 : « Trois fois par jour, il se mettait à genoux, il priait et il louait son Dieu, comme il le faisait auparavant. » Trois fois par jour + imparfait → à la fois fréquentatif régulier et itératif avec indication temporelle.

L’aspect itératif indique la répétition d'un procès. Il s'oppose au semelfactif, qui dénote une action ponctuelle, qui ne se produit qu'une fois. Dans son acception la plus courante, il est marqué par des éléments extérieurs au syntagme verbal.

Cet aspect ne peut se retrouver qu'avec certains temps comme le présent de l'indicatif (« Tous les jours je vais à l'école ») ou au passé avec l'imparfait (« Tous les jours j'allais à l'école »).

Dans le cas de l'imparfait, on parle dès lors d'imparfait d'habitude ou imparfait itératif, cette nouvelle valeur prenant le pas sur la valeur sécante de ce temps. Ainsi on peut dire : Tous les jours, jusqu'à midi, j'allais à l'école ce qui est impossible dans un contexte différent étant donné la valeur non sécante qu'induit la borne temporelle finale jusqu'à midi, incompatible avec la valeur sécante inhérente à l'imparfait.

L’aspect semelfactif et itératif décrit des actions selon qu'elles se produisent une seule fois ou qu'elles se répètent.

Exemples :
Matthieu 8, 3 :"Jésus étendit la main, le toucha et dit : 'Je le veux, sois pur.'"
→ L'action de toucher est ponctuelle et se réalise une seule fois, sans prolongation. C'est une action qui se déroule dans un instant précis.
Luc 17, 14 :"Lorsqu'il les vit, il leur dit : 'Allez vous montrer aux prêtres.'"
→ L’action de voir est un acte instantané, sans durée.
Jean 13, 5 :"Puis il versa de l’eau dans un bassin et se mit à laver les pieds des disciples."
→ Le verbe laver représente ici une action unique et ponctuelle, réalisée en un instant précis.

L'aspect itératif désigne des actions qui se répètent plusieurs fois. Cela peut être exprimé par des circonstances temporelles (répétition régulière ou fréquente), ou par le sens même du verbe, comme répéter, revenir, etc.
Exemples :
Luc 21, 37 :"Pendant le jour, il enseignait dans le temple, et la nuit, il sortait et logeait sur la montagne, appelée des Oliviers."
→ L’action de sortir et de loger est répétée de manière itérative, chaque nuit. L’aspect itératif est mis en évidence par la répétition du même acte sur plusieurs jours.
Jean 18, 16 :"Mais Pierre se tenait dehors, près de la porte. L'autre disciple, celui que Jésus aimait, sortit, parla à la servante qui gardait la porte, et il fit entrer Pierre."
→ Le verbe sortir et entrer indique ici une répétition des actions, même si elles se passent une fois dans le texte, elles représentent une action récurrente dans le contexte de la situation.
Marc 6, 56 :"Partout où il allait, dans les villages, les villes, ou les campagnes, on plaçait les malades sur des lits et on les priait de le toucher."
→ L'action de prier est répétée à plusieurs reprises, et l'itératif est marqué par la manière dont l'action se répète tout au long du texte.

Les verbes semelfactifs marquent une action ponctuelle, tandis que les verbes itératifs indiquent des actions qui se répètent au fil du temps. L'imparfait peut être utilisé pour exprimer des actions récurrentes ou habituelles, et il peut ainsi marquer l'aspect itératif.

Avec les verbes imperfectifs, le semi-auxiliaire *aller* et la périphrase *être en train de* peuvent indiquer le développement progressif du procès : L’aspect progressif désigne un procès qui est en train de se dérouler, mettant en avant l'idée de progression ou de développement au moment de l'énonciation. Cela peut être exprimé par l'utilisation du semi-auxiliaire "aller" ou de la périphrase "être en train de", souvent en combinaison avec des verbes imperfectifs. Ces constructions montrent qu'une action est en cours, en train de se réaliser.

IV. Remarques finales

L'analyse de l'aspect verbal en français, à travers une étude linguistique soutenue par des exemples bibliques, a révélé toute la complexité de cette catégorie grammaticale. Loin d'être un simple prolongement de la morphologie verbale, l'aspect constitue une dimension fondamentale de la représentation du procès, qui influe profondément sur la manière dont les actions sont perçues, encadrées et interprétées dans le discours.

Nous avons mis en évidence les principales oppositions aspectuelles : global vs non-global, accompli vs non-accompli, perfectif vs imperfectif, auxquelles s'ajoutent les distinctions plus fines et souvent croisées telles que duratif vs ponctuel, inchoatif vs terminatif, ingressif vs égressif, télique vs atélique, semelfactif vs itératif. Ces oppositions permettent de mieux comprendre la diversité des encodages aspectuels possibles en français, malgré l'absence fréquente de marquage morphologique direct, contrairement à d'autres langues comme le russe ou le grec ancien.

Le corpus biblique, par sa richesse narrative et sa force évocatrice, s'est révélé particulièrement fécond pour illustrer ces catégories. Les récits saints, denses en significations théologiques et symboliques, offrent des cas exemplaires de constructions aspectuelles : le parfait narratif hébraïque traduit en français par des passés composés ou des imparfaits, les périphrases aspectuelles (être en train de, continuer à, ne pas cesser de, etc.), mais aussi des alternances temporelles porteuses de nuance interprétative. Ce choix d'exemples a permis non seulement d'illustrer la grammaire en action, mais aussi d'ouvrir des pistes pour une lecture linguistique des textes à portée spirituelle ou littéraire.

L'analyse a également souligné l'importance de l'interaction entre aspect, temps, et modalité, suggérant qu'une approche purement formelle ou théorique ne suffit pas. Seule une analyse contextuelle, attentive aux valeurs discursives, à la syntaxe et aux intentions pragmatiques, permet d'appréhender pleinement les effets aspectuels dans un énoncé.

D'un point de vue didactique, cette étude souligne la nécessité d'introduire l'aspect verbal non seulement comme une catégorie grammaticale, mais comme un outil d'expression de la temporalité vécue ou imaginée. En enseignement du FLE notamment, il convient de dépasser les tableaux de conjugaison pour mettre en lumière les valeurs aspectuelles portées par les temps verbaux et les périphrases, à travers des textes variés, littéraires, religieux ou philosophiques.

En conclusion, l'aspect verbal en français est une catégorie transversale, polysémique et contextuelle, au carrefour du lexique, de la syntaxe et de la pragmatique. Il constitue un champ d'investigation essentiel pour qui veut comprendre la logique interne du verbe, mais aussi les dynamiques du récit, les effets de style et les représentations mentales du temps dans le langage.

BIBLIOGRAPHY :

1. *** Société Biblique Française et Les Éditions du Cerf (éds.),La Bible. Traduction Œcuménique de la Bible (TOB), Paris, 2010.
2. Benveniste, É. (1974). *Problèmes de linguistique générale*. Paris : Gallimard.
3. Confais, J.-P. (1990). *Temps, mode, aspect.* Toulouse : Presses Universitaires du Mirail.
4. Cristea, T. (1974/1979). *Grammaire structurale du français contemporain* (2e éd.). Bucarest : Editura Didactică şi Pedagogică.
5. Cristea, T., & Cuniţă, A. (1975). *Verbul / Le verbe*. Bucarest : Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.
6. Cuniţă, A. (1979). *Le verbe et ses arguments.* Bucarest : Tipografia Universităţii din Bucureşti.
7. Culioli, A. (1990). *Pour une linguistique de l'énonciation*. Paris : Ophrys.
8. Ducrot, O., & Todorov, T. (1972). *Dictionnaire encyclopédique des sciences du langage.* Paris : Éditions du Seuil.
9. Gosselin, L. (1996). *Sémantique de la temporalité en français.* Paris : PUF.
10. Grevisse, M. (1975). *Savoir accorder le participe passé.* Gembloux : Duculot.
11. Grevisse, M., & Goosse, A. (2016). *Le bon usage* (16e éd.). Bruxelles : De Boeck.
12. Guillaume, G. (1964). *Langage et science du langage.* Paris-Québec : Nizet et Presses de l'Université.
13. Imbs, P. (1960). *Aspect des temps verbaux en français moderne.* Paris : Klincksieck.
14. Jeanrenaud, A. (1969). *Langue française contemporaine*. Bucarest : Editura Ştiinţifică şi Pedagogică.
15. *Kleiber, G. (1983). « Sur l'itérativité verbale en français », Langue française, n° 58.*
16. Pérennec, M.-H. (dir.). (2002). *Le verbe en action – Grammaire contrastive des temps verbaux.* Grenoble : ELLUG, Université Stendhal.
17. Riegel, M., Pellat, J.-C., & Rioul, R. (2018). *Grammaire méthodique du français.* Paris: PUF.
18. Tuţescu, M. (1996). *Du mot au texte, exercices de français pour les avancés.* Bucarest: Éditions Cavallioni.
19. Vasilescu, L. (2006). *Étude du verbe.* Bucarest : Editura Universităţii din Bucureşti.
20. Vet, C. (1994). *Temps, aspect et adverbes de temps en français contemporain*. Louvain-la-Neuve : Duculot.
21. Wilmet, M. (2003). *Grammaire critique du français*. Bruxelles : Éditions Duculot.

DEIXIS AM PHANTASMA AND PERSONAL DEIXIS IN OVID'S TRISTIA

Ana-Maria Popa
Assist. Prof., PhD, „Ovidius" University of Constanța

Abstract: Starting from the concept of "eidetic memory" (Bühler), vivid visual images of previous experiences, my aim is to analyze the linguistic marks of the personal instance of deixis am phantasma in Ovid's work, pointing "nothing" in the proximal frame, but an entire world in the space of imagination. The analysed corpus Tristia is a work that reveals the drama of Ovid's exile to Tomis, his personal distress and oppressive loneliness. Through literary creation, the poet created a space of intellectual refuge from which he could reflect on the causes of his exile to the outskirts of the Roman Empire. The exile to Tomis becomes for Ovid a place of physical suffering and a metaphor of being uprooted from the imperial city. Bühler proposes three types of deixis, categorized according to their use: demonstratio ad oculos, anaphoric deixis and deixis am phantasma, aspects revealed in the Ovidian work under analysis. Bühler's sequence of deictic usage capitalizes on increasing degrees of social and psychological awareness, which may be based on unconscious intersubjective progressions. Intersubjectivity refers to the sociocognitive competence to anticipate, imagine, and construct expressions of the assumption of reciprocal and, subsequently, intrasubjective social roles.

Keywords: eidetic memory; deixis am phantasma; demonstratio ad oculos; personal deixis; subjectivity.

Deixis am phantasma, „deixisul fantasmatic" este o operare cognitiv-lingvistică foarte creativă și productivă, care permite un „transfer" în alt cadru temporal, în alt loc, fie într-o lume reală sau imaginară. Bühler (1965) pornește de la întrebarea psihologică de bază referitoare la posibilitatea de a se mișca și de a fi mișcat în raport cu ceva sau cu cineva care este absent. Un astfel de „joc de ficțiune" este posibil prin indicatori deictici (Tenchini, 2008), termeni care permit mișcarea în timp și spațiu, având în vedere întotdeauna sistemul de orientare subiectivă *hic-nunc-ego*. Când ne referim la ceva ce poate fi receptat prin auz sau prin vedere, prin termeni precum *aici*, *acolo*, *eu*. *Tu*, receptorul, poate folosi cu ușurință ajutoare naturale, nonlingvistice (de exemplu gesturi, modulații ale vocii, expresii faciale și postura corpului) pentru a înțelege ce intenționează emitentul să-i comunice (*demonstratio ad oculos*). Dar ce se întâmplă atunci când trecem de la studiul comportamentului „imediat" la cel al comportamentului „mediat", adică domeniul amintirilor (retrospecție) sau al fanteziei constructive (prospecție)? Deixisul fantasmatic implică eliberarea de percepția poziției fizice a corpului și necesită asumarea unei imagini corporale tactile în concordanță cu ceea ce aude ascultătorul. Astfel, receptorul își asumă o atitudine interioară participativă, de a interpreta corect indicațiile date de vorbitor, văzând și auzind prin ochiul și urechea „interioară" sau „mentală" (Raynaud, 2006).

Lucrarea mea se va concentra pe caracteristicile și tipurile de deixis fantasmatic, oferind câteva exemple și arătând modul în care această operație implică limbajul, mișcarea și procesele cognitive în opera *Tristia* semnată de Publius Ovidius Nasso. Parte integrantă a semioticii lui Bühler este presupunerea că fantezia și „realitatea" nu se pot distinge. De fapt, el insistă că fantezia este un instrument primar pentru a situa sinele într-o realitate mai convențională și pentru a infuza realitatea cu noi posibilități. Fantezia, pentru Bühler, este o componentă necesară pentru a determina posibilitățile minții pentru alții și pentru Sine. Centralitatea fanteziei și a imaginației în cadrul său deictic demonstrează importanța realităților afective, construite pentru percepția și funcționarea sinelui într-o mare de individualități.

Locul pe care Bühler îl acordă afectivității în cadrul său deictic subliniază că abilitatea de a gândi în perspectivă nu rezultă în particular din realizările cognitive, ci din jocul verbal deschis și ascuns,

exersat de la vârste fragede, când copiii experimentează puncte de vedere distincte, chiar opuse, și decid care sunt legitime pentru a fi adoptate. Aceste dialoguri deschise sau ascunse cu Sinele se materializează în monologuri, în dialoguri între obiecte neînsuflețite, de exemplu, păpuși, sau în scenarii de joacă, când un copil discută cu altul. În cadrul acestor scenarii bazate pe fantezie, copiii își construiesc viziunea asupra lumii pe măsură ce determină atât legitimitatea a două sau mai multe puncte de vedere conflictuale, cât și autenticitatea fiecăruia într-un cadru spațial și temporal dincolo de cel al jocului sau al fanteziei.

Afectul, deci, transformă cogniţiile în timp real în potențialități în universul construit. Prin intermediul inteligenței emoționale, utilizarea deictică evoluează de la un punct de vedere unic, static, la unul care îmbrățișează alte puncte de vedere din orientări diferite, la puncte de vedere virtuale, posibile, care nu s-au concretizat încă. Schema de dezvoltare a lui Bühler demonstrează utilizarea crescută a fanteziei și a imaginației drept catalizatori ai dezvoltării indexului, prin aceea că propune trei niveluri de indicare: *demonstratio ad oculos*, *deixis anaforic* și *deixis am phantasma*. Bühler ilustrează o traiectorie de dezvoltare indexică de la indicele mai pur în care obiectul și semnul deictic sunt coprezente până la un indice mental în care semnul deictic și obiectul sunt deplasate unul față de celălalt.

Secvența de utilizare deictică a lui Bühler valorifică grade crescânde de conștientizare socială și psihologică, care se pot baza pe progrese intersubiective inconștiente. Intersubiectivul se referă la competența sociocognitivă de a anticipa, a imagina și a construi expresii ale asumării de roluri sociale reciproce și, ulterior, intrasubiective.

Demonstratio ad oculos se bazează exclusiv pe capacitatea de percepție, folosind instrumente vizuale limitate. În locul gestului cu degetul, pot fi folosite alte indicații optice, acustice sau indici situaționali și ajutoare convenționale de interpretare. Spre deosebire de deicticul *demonstratio ad oculos*, deixisul anaforic nu se bazează pe observarea simultană a lui Ego, ca centru de discurs, a semnului și a obiectului său; în schimb, atât deicticul anaforic, cât și obiectul său antecedent există în același dialog sau text, independent de orice acces senzorial. În timp ce contiguitatea temporală între anaforă și antecedent este relativ netulburată, contiguitatea spațială nu este o componentă necesară pentru o interpretare de succes. De fapt, după cum subliniază Lust (1986), anafora nu constituie un stimul specific (Lust 1986: 13-14), ci se referă la un alt referent din discurs. Referința textuală trebuie să fie în proximitate temporală relativă în cadrul subiectului de discurs, care se poate traduce în contiguitate spațială în textele scrise. Cu alte cuvinte, deixisul anaforic al lui Bühler constă dintr-un referent lingvistic intratextual, dar nu un referent presupus a fi în universul de cunoștințe și focalizare al ambilor participanți în cadrul unui dialog. El se concentrează pe primul tip atunci când ilustrează ceea ce constituie deixisul anaforic.

A treia categorie a lui Bühler (*deixis am phantasma*) presupune utilizarea unui gest sau a unui cuvânt pentru a se referi la un obiect tangibil care este deplasat de la momentul și locul actului de referință, de exemplu, arătând către un obiect care poate fi asociat cu un loc sau timp, dar care este absent sau nu s-a materializat în acel moment anume. Bühler admite că deplasarea dintre deictic și obiect este mai atenuată în *deixis am phantasma* decât în deixis anaforic întrucât în primul deicticul este decontextualizat de obiectul său, în timp ce în cel din urmă, atât anafora, cât și antecedentul său sunt prezente textual, mai ales în textele scrise, având în vedere mijloacele ușoare de revizuire.

După ce a observat unele abilități în domeniul reținerii imediate, Bühler afirmă: „similar abilities in the domain of no longer immediate but mediate retention, that is in the domain of grown-up memories and of the constructive imagination. Let us call this third mode of pointing *deixis am phantasma* ” (Bühler 1982 [1934]: 82). Această referire la „retenția medie” indică o dependență

mai mare de memorie pentru a asocia dispozitivul deictic cu obiectul său. Prin urmare, *deixis am phantasma* ridică funcția deicticului la un plan mental superior, deoarece obiectul deicticului este dincolo de observație. Buhler susține că imaginea mentală sau memoria obiectului își pot avea originea în percepții subiective și pot culmina în universuri construite: „Psychologically speaking, a dreamland is to be found in the Somewhere, with which a linkage to the Here cannot be given" (Bühler 1982 [1934]: 29). Implicația este că aparițiile *deixis am phantasma* sunt o consecință directă a amintirilor retrospective ale evenimentelor observate, independent de gradul de participare al subiectului. Amintirile, sau reținerile, care constituie o situație-fantasmă își au originea în recunoașterea unui stimul în contextul spațio-temporal imediat, în special cel al plasării anterioare a unui obiect sau eveniment.

Obiectul supus analizei noastre este opera lui Ovidius, *Tristia.* Elegia existențială este reflectată în cele două culegeri de versuri: *Tristia* și *Pontica*, opere care relevă drama relegării lui Ovidius la Tomis, suferința personală și singurătatea apăsătoare. În plină maturitate creatoare (anul 8 p.Chr.), ajuns la apogeul carierei sale literare, când spera să obțină consacrarea poetică, Ovidius a fost relegat pentru imoralitatea operei de tinerețe (*Ars amandi* și *Amores*) și a indiscreției de care dă dovadă la curtea imperială. Pedeapsa cumplită, relegarea (*relegatio*), prin care este alungat din Roma la extremitatea pontică a imperiului, este o pedeapsă mai blândă decât exilul propriu-zis (*exsilium*), care presupunea confiscarea averii și anularea drepturilor civile. Prin *Tristia* și *Pontica*, poetul și-a creat un spațiu de refugiu intelectual de unde a putut să reflecteze asupra cauzelor relegării sale la marginea Imperiului Roman.

Tristia cuprinde cinci cărți de epistole scrise în distih elegiac, fără precizarea destinatarului ca în *Pontica*. Prima culegere, compusă din cinci cărţi, a fost scrisă între anii 8-12 d. Hr. Cu excepţia cărţii a II-a, care, singură, se constituie într-o epistolă de 578 versuri, celelalte cărţi se compun din 11 (cartea I), 10 (cartea a IV-a) şi 14 elegii (cărţile III şi V). Ovidius va relata scene dramatice petrecute acasă, la Roma, înaintea plecării (I 3) şi din timpul călătoriei pe mare (I 2). Lipsa de comunicare este înlocuită pe plan poetic cu dialoguri imaginare - cu soţia (IV 3), cu Muzele (V 1) - sau chiar cu adevărate scenarii. Unele sunt personale: scenariul morţii la Roma sau în exil la Tomis (III 3), al aniversării zilei de naştere a soţiei (V 5); altele au un conţinut cultural (căutările în Roma a unui loc în care cartea lui să fie acceptată; I, 1) sau politic (triumful imaginat al lui Tiberius înainte ca acesta să fi avut loc; IV 2). Considerăm relevante aceste secvențe poetice prin raportare la olosirea de către a conceptul de „memoriei eidetice" în viziunea lui Bühler Forța emoțională a memoriei lui Ovidius produce o serie de instanțe *deixis am phantasma* – indicând „nimic" în cadrul proximal, dar o întreagă lume în spațiul imaginației.

Tonul scrisorilor, care împrumută titlul culegerii, este trist cum „tristă-i este soarta" (IV 6), şi cum ajunge să constate într-un joc de cuvinte, jocul propriului destin: „eu n-am scris versuri triste/ Dar trist-a fost pedeapsa glumeţului meu vers" (II 493-494). Versurile sunt triste „ca locurile acestea" (ale exilului), „ca bietul autor" (V 12, 35-36) și emană sentimentele apăsătoare ale unei morţi iminente „pe-un ţărm aşa de trist" (III 3, 38). Pedeapsa primită este dreaptă („mânia Cezarului e dreaptă"; II 2 1) şi acceptată („Osânda-mi fu mai blândă decât m-am aşteptat"; II 126). Sau, într-o altă formulare: „Pedeapsa mi-a fost dată pre cât mi-a fost şi vina"(IV 4) şi „osânda-i aspră, însă am meritat exilul"(V 10, 49).

Prima carte este un amestec de elegii scurte care povestesc plecarea lui intempestivă din Roma, călătoria nefericită la Tomis și ultimele cuvinte către prietenii devotați, cât și despre vremea frumoasă. A doua carte este o singură elegie lungă de 578 de versuri, prin versurile căreia se apără pe sine și poezia sa. Cărțile trei până la cinci conțin elegii mai scurte adresate soției și prietenilor, iar întreaga colecție creează un portret al vieții sale și al exilului său la Tomis. De fapt, majoritatea

a ceea ce știm sau credem că știm despre cursul vieții lui Ovidius provine dintr-un singur poem autobiografic din colecție (4 10).

Cea dintâi elegie pare să fi fost alcătuită în timpul călătoriei spre locul de exil, având un caracter introductiv pentru întreaga culegere de epistole. Primul poem din Tristia este adresat cărții însăși și oferă o descriere luxuriantă a vechiului rol de carte ca obiect estetic. Ovidiu îi instruiește cartea să arate jalnic și neîngrijit, în conformitate cu situația în care se află (I, 1, 5–12):

Parue - nec inuideo - sine me, liber, ibis in Urbem
ei mihi, quo domino non licet ire tuo!
Vade, se incultus, qualem decet exulis esse:
Infelix habitum temporis huius habe.

„Tu, cartea mea, vei merge la Roma fără mine,
Te las: acolo mie a merge nu mi-i dat.
Dar fără de podoabe te du, cum se cuvine:
Un exilat ți-i tată, ia-ți strai de exilat!”
(*Tristia*, I, 1, 1-4)

Personificarea epistolei, sugerată de vocativul „parve ... liber” și imperativul „vade”, reflectă nevoia arzătoare a poetului de a comunica cu cei dragi, rămași atât de departe. Ovidius, calificat în text de epitetele „exulis” și „infelix”, reclamă astfel liniștea și seninătatea atât de necesare actului poetic.

Ovidius vrea să evidențieze refuzul său de a-și împodobi cartea. Aspectul acesteia trebuia să corespundă stării interioare a poetului: *Fortunae memorem te decet esse meae*. Imaginea cărții se confundă cu cea a sufletului trist și răvășit al poetului („sparsis ... comis” și „lacrimis ... meis”).

După grele versuri de tristețe, de o emoționantă sensibilitate și sinceritate, în care domină „negrul” și monotonia ca semne de jale, Ovidius își recunoaște vina ce i-a schimbat soarta în speranța că greșeala recunoscută îi poate aduce iertarea :

Si quis erit qui te, quia sis meus, esse legendum
Non putet, e gremio reiiciatque suo:
„Inspice, dic, titulum: non sum praeceptor amoris
Quas meruit, poenas iam dedit illud opus.
(*Tristia*, I, 65-68)

„Iar dacă oarecine n-o vrea să te citească
Și te-o zvârli din mână fiindcă ești a mea,
Zi-i: „Uită-te la titlu! Eu nu-s *Arta iubirii*:
Ea și-a luat pedeapsa ce i se cuvenea!”

Considerând drept singura vină a exilului imoralitatea poemelor erotice din *Ars amandi* („praeceptor amoris”), poetul sulmonez încearcă să convingă că a lăsat în urmă naivitatea tinereții și că și-a ispășit pedeapsa („poenas”) prin experiența dureroasă a relegării. Hybris-ul lui Ovidius este reluat și în Tristia, II, 207: „Perdiderunt me duo crimina: carmen et error”, cauza exilului fiind explicată prin apelul la greșeala politică de a refuza proslăvirea principelui Augustus, de repunerea în drepturi a lui Agrippa Postumus sau de a fi complotat alături de Livia, soția principelui, pentru succesiunea la tron a lui Tiberius.

Copleșit de tragedia ruperii de familie, Ovidius nu poate uita ultima noapte în libertate la Roma:

Cum subit illius tristissima noctis imago	„Când îmi apare-n minte imaginea amară
Qua mihi supremum tempus in urbe fuit,	A nopții de pe urmă, la Roma, vine iară,
Cum repeto noctem qua tot mihi cara reliqui,	Desfășurându-mi lucruri iubite ce am lăsat,
Labitur ex oculis nunc quoque gutta meis	Din ochi mi se prelinge și acum o lacrimă”
(*Tristia*, I, 3, 1-4)	

Ultima noapte la Roma („in urbe”) corespunde impresiei de ultimă noapte a vieții sale în care este deplâns de soția credincioasă și sclavi, desemnați metaforic prin expresia „dulcia membra”:

Uxor in aeternum vivo mihi viva negatur,	„Pierdută-i pentru mine pe veci a mea soție
Et domus, et fidae dulcia membra domus;	Și casa mea pierdută și toți ai mei, și voi,
Quosque ego fraterno dilexi more sodales,	Cărora, ca un frate, v-am dat a mea iubire,
O mihi Thesea pectora iuncta fide,	O, inimi scumpe mie, prieteni ca-n povești!
Dum licet, amplectar; numquam fortasse licebit	Să vă mai strâng în brațe, căci poate niciodată
Amplius; in lucro quae datur hora, mihi est	N-o să mai pot; clipita aceasta-i un câștig.”
(*Tristia*, I, 3, 61-68)	

Polyptotonul „vivo-viva”, „fidae-fide” și comparația („fraterno... more”, „Thesea pectora”) sunt mijloacele prin care poetul își nuanțează poetic durerea despărțirii și-și confesează sentimentele profunde.

Ambreiorii (engl. *shifter*, fr. *embrayeur*), termen preluat de R. Jackobson (*Essais de linguistique générale*, Paris, 1963, cap. 9) de la O. Jespersen, desemnează unități ale codului lingvistic a căror semnificație depinde nu numai de cod, ci și de mesaj, de procesul enunțării. Aceștia sunt simboluri indexicale, deci „elemente deictice, cu referință variabilă, pe care o primesc numai incluse în mesaj și care se schimbă odată cu situația de comunicare” (DTG s.v. *ambreior*). În textul ovidian, dintre elementele deictice personale, am remarcat situarea lui *ego*[22] îndeosebi în poziția inițială, ca *rhema* enunțului, și într-o singură situație în cea finală: O posibilă compensație ar fi că experiența surghiunului a fost valorificată în cele mai profunde și emoționante elegii personale, unice în literatura antică. În acest fel, poetul își va compune la malul mării scitice propriul epitaf, regăsit pe soclul statuii din Constanța:

[22] ocurențe: 16 ocurențe în cartea I, 8 ocurențe în cartea II, 21 ocurențe în cartea III, 18 ocurențe în cartea IV, 11 ocurențe în cartea V.

Quosque legat versus oculo properante viator,
Grandibus in tumuli marmore crede notis:
Hic ego qui iaceo, tenerorum lusor amorum,
Ingenio perii Naso poeta meo.
At tibi, qui transis, ne sit grave, quisquis amasti,
Dicere: Nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in titulo est: etenim maiora libelli
Et diuturna magis sunt monumenta mei.
(*Tristia*, III, 3, 71-78)
„Cu slove mari, pe urmă, tu sapă aste versuri
Pe marmur, să le vadă grăbitul trecător:
Eu care zac aice sunt Naso, cântărețul
Iubirilor gingașe, răpus de-al meu talent.
O! Tu, ce treci pe-alături, dac-ai iubit vreodată,
Nu-ți fie greu a zice: să-i fie somnul lin!
Pe piatr-ajunge-atâta! Căci operele mele
Vor fi un mult mai mare, mai trainic monument."

Fragmentul dezvăluie nobila atitudine a exilatului în fața morții („caede") pe care o simte aproape din cauza pesimismului și a condițiilor de trai ce îi îndurerează sufletul și trupul. În *Tristia*, Ovidius își exprimă durerea exilului, regretul față de viața sa anterioară la Roma prin utilizarea frecventă a lui *ego* pentru a sublinia subiectivitatea, suferința personală și criza de identitate a poetului.

Ego îl poziționează pe Ovidius în centrul discursului și, de multe ori, termenul subliniază contrastul dintre cine era înainte de exil și cine este acum. Exilul nu este doar o schimbare geografică, ci o schimbare a identității poetului. Relegarea l-a separat de Roma, iar Ovidius își amintește cu melancolie de perioada în care era respectat și faimos în capitala Imperiului Roman. *Ego* devine un simbol al acelei identități pierdute, în opoziție cu viața sa umilă și plină de suferință din exil. Chiar și pe țărmurile Pontului Euxin, el se definește ca poet, iar utilizarea frecventă a *ego* dovedește încercarea unei autoconsolidări a statutului său literar. Utilizarea frecventă a pronumelui de persoana întâi îi permite lui Ovidius să se adreseze direct cititorului, cu dorința unui contact mai personal. Prin repetarea lui *ego*, poetul își deplânge suferința și îl determină pe cititor să se implice emoțional în povestea sa.

Pronominalul *hic* corespunde demonstrativului românesc *acesta* și este un pronume demonstrativ de „persoana întâi" (Lyons, 1995, 313) care indică apropierea de vorbitor: *si fuit hic animus nobis, ita parcite divi!* - „Dacă acesta a fost gândul nostru, astfel să ne cruțați, zei!" (*Tristia*, I 2, 105). Ca adverb de loc, *hic* evidențiază locuri semnificative din Roma, vii în memoria poetului: *hic locus est Vestae, qui Pallada servat et ignem,/ haec fuit antiqui regia parva Numae./ Inde petens dextram 'porta est' ait 'ista Palati, / hic Stator, hoc primum condita Roma loco est* (*Tristia*, III 1, 29-32).

Iste și *ille* , traduse, în general, prin *acela*, sunt pronume demonstrative de persoana „a doua" și „a treia"; *iste* indică apropierea față de ascultător, în timp ce *ille* și *o* indică depărtarea atât față de vorbitor, cât și față de ascultător. În latina clasică, nu există un pronume de persoana a treia: când se făcea referirea pronominală la un subiect al discursului, altul decât vorbitorul sau ascultătorul, se utiliza demonstrativul adecvat: *hic*, *iste* sau *ille*. Ovidius utilizează „ille"

pentru a sublinia distanța, fie ea fizică sau temporală, față de anumite persoane, locuri sau evenimente: *Cum subit illius tristissima noctis imago*. – „Când îmi vine în minte imaginea acelei nopți foarte triste." (*Tristia*, I 3,3). *Illius* (genitivul lui „ille") se referă la o noapte anume, cel mai probabil cea a plecării poetului în exil.

Ille este folosit pentru a indica o stare sau o identitate trecută, în contrast cu cea prezentă a poetului, care reflectă asupra schimbării sale din cauza exilului: *ille ego, qui fueram* – „Eu, cel care eram." (*Tristia*, I 1, 45). Este subliniată antiteza între o identitate trecută cu cea prezentă, între Ovidius din trecut, faimos la Roma, și cel de acum, un poet aflat în dizgrație. El se consideră o persoană complet diferită, iar pronumele demonstrativ *ille* atrage atenția asupra acestei schimbări radicale. Distanța nu este doar de ordin fizic pentru Ovidius, ci și de ordin emoțional între viața de acum și cea anterioară: *Hic ego, qui fueram in Roma celeberrimus, ille in exilio*. – „Aici sunt eu, care eram în Roma cel mai celebru, cel în exil." (*Tristia*, III 1, 24). În cele mai multe contexte, *ille* este folosit pentru a înfățișa un trecut îndepărtat, de cele mai multe ori idealizat, în contrast cu prezentul poetului. De asemenea, reflectă distanța, nu doar fizică (în exil), ci și temporală și emoțională, în ceea ce privește viața anterioară a poetului și prezentul sumbru.

Subiectivitatea scrisorilor oferă o perspectivă valoroasă asupra statutului său antropologic ca experiență atipică de a trăi într-o comunitate și apoi a fi îndepărtat cu forța din mijlocul ei pentru a se regăsi într-un context străin și neprielnic. Tranziția pe care o experimentează Ovidius este de la un membru activ, central, al unor cercuri sociale elitiste, la o singurătate sumbră: *Barbarus hic ego sum, qui non intellegor ulli, et rident stolidi verba Latina Getae*. „Aici sunt barbarul pe care nimeni nu îl înțelege/ Geții râd la auzul cuvintelor mele latine" (Ovidius, *Tristia*, V, X, 37–38). Versurile oferă o descriere concisă și emoționantă a unui statut în schimbare: ca relegat, Ovidius a devenit un exemplu rar de membru al culturii dominante trezindu-se brusc privit ca Celălalt. Amărăciunea acestei experiențe este proiectată asupra tărâmurilor pontice, percepute cu spaimă.

Primele trei cărți ale *Tristiei* vorbesc despre o disperare cronicizată, în care sunt prezentate singurătatea și boala, mizeria și izolarea: o depresie profundă – o etapă de durere care durează mulți ani înainte să apară o licărire de speranță. Prin Cartea a IV-a, Ovidius începe din nou să scrie poezie. În Cartea a V-a, relatarea sa despre geți și sauromați, deși încă dezvăluie un etnocentrism inconfundabil, devine mult mai blândă decât primele mențiuni: detaliază obiceiurile acelor popoare, virtuțile lor și dă relatări despre plângerea exilului. Singurătatea și unitatea în operele ulterioare ale lui Ovidius sunt redate unele dintre conversațiile purtate cu ei, în care sunt înfățișați ca oameni sensibili și într-o măsură învățați, capabili de sentimente profunde și rafinate.

Deşi i s-a reproşat o excesivă „adulaţie" la adresa împăratului, raportată la „vină" aceasta ar fi în mare măsură justificată. Ovidius vede în Octavian Augustus „cârmuitorul" (*rector*), „al patriei părinte" (*pater patriae*) „şi-al ei mântuitor" (*patriae salus*). Augustus este „zeul cel puternic", asimilat lui Jupiter; este podoaba (*decus*) şi imaginea unei ţări înfloritoare (*patriae fiorentis imago*; V 49); este la fel de mare „ca şi lumea pe care o cârmuieşte" (*vir non ipso, quem regis, orbe minor*; I 5, 50). Unele sunt atribute recunoscute lui Augustus, iar pentru altele Ovidius nu iese din tiparele vremii sale decât poate printr-o formulare mai directă. Funcţia îi conferă împăratului putere (*potentia*), firea îl face însă, în ochii poetului, blând (*lenis*) şi indulgent (*mitis*). Măreţia împăratului este pe măsura măreţiei Romei; oraşul domină nu

numai prin înălţimea locului, aşezat pe şapte coline, ci şi prin importanţă: este capitala lumii „şi-al zeilor lăcaş” (*imperii deumque locus*; I 5, 70).

Sentimentele care îl încearcă sunt diferite: speranţa într-o pedeapsă mai blândă şi frica (*timor* sau *metus*), care este mai mare decât speranţa şi care îl opreşte să-şi numească prietenii. Frica se traduce prin frica de moarte şi frica de un ţinut necunoscut, aflat „la marginea lumii" şi sub Urse. Ea îl determină să respingă tot ce compune locul exilului: „Nici cerul, nici pământul, nici apa nu-mi prieşte/ Nici aerul” (III 8, 23-24). Registrul negativ se amplifică; poetul zace „pe-un ţărm sălbatic la geţi şi la sarmaţi" şi acuză: „nici casă n-am ca lumea”, „nici hrană de om bolnav”, „nu-i nimeni cu leacuri”, „n-am pe nimeni prieten" (III, 3).

Tema exilului este legată de cea a prieteniei; Ovidius se adresează prietenilor, dar în câteva rânduri şi inamicilor. Dovezile de prietenie în situaţii limită sunt susţinute de exemple celebre din mitologia şi literatura antică. Mitologia îi oferă prilejul să pună „un mic exemplu alături de unul mare", cum singur se exprimă (I 3) şi să creeze paralelisme în planul fanteziei: călătoria sa spre Tomis este asemănată aventurii lui Ulises (I 5), alungarea lui din Roma este un echivalent al căderii Troiei (I 3). Poetul însuși ajunge să se compare cu un personaj mitologic. Surghiunul, pe care este nevoit să-l îndure, îl apropie în cea mai mare măsură de modelul călătorului nefericit din literatura greacă, Odysseus. Poeții ar trebui să-l cânte și pe el, mai ales că a fost însă părăsit de toți prietenii, nu ca Ulises care a avut tovarăși buni cu el. Odysseus era obișnuit cu lupta și viața grea, dar Ovidius era obișnuit doar cu poezia. Pe acela îl dușmănea Poseidon, trimitere la mutilarea Ciclopului Polifem, iar el îl prigonește Iuppiter, Augustus. În plus, multe din chinurile lui Odysseus erau povești, în timp ce la el totul este real. În cele din urmă Odysseus a ajuns în Ithaca, el însă nu este sigur că va mai ajunge înapoi la Roma. Și drumul spre Tomis este presărat cu raportări la mitologie. (1, 10). Fiecare loc pe unde trece este punctat, în cel mai pur stil alexandrin, de o amintire din aventurile eroilor, o adevărată geografie mitică, un element al *deixis am phantasma*. Cu același erou se compară, atunci când spune că va sărbători singur la Tomis ziua soției, așa cum Odysseus o serba pe Penelopa (V, 5, 3-4).

Drumul poetului către Tomis este asemenea eroilor de altădată. Acolo a ajuns în trecutul îndepărtat Ifigheneia, salvată de Artemis, acolo a venit Orestes, urmărit de Erynii, împreună cu tovarășul său, Pylades. Locul unde a ajuns poetul este țara lui Thoas, rege în Chersonesul Tauric, (IV, 4, 65-6) „nepotrivnică nelegiuiților și nedorită de cei buni” (*non invidiosa nefandis, nec cupienda bonis*). Ovidius este gata să se urce în carul lui Triptolem, să strunească balaurii Medeei, ar dori să aibă penele lui Perseus sau ale lui Dedal pentru a-și vedea din nou pământul patriei, casa, prietenii și soția.

Numărul mare de ocurențe al pronumelui *ego* în Tristia demonstrează subiectivitatea specifică unui text elegiac. Ovidius se pune pe sine în centrul confesiunii, iar experiențele sale de exil sunt descrise prin raporarea la o identitate pierdută. Folosirea frecventă a lui *ego* dovedește o reflecție asupra schimbării identității și pune accentul asupra unei rupturi în existența sa. Prin urmare, *ego* nu este doar un pronume personal, ci o fereastră prin care Ovidius își expune întreaga suferință, identitatea și dorința de a păstra legătura cu trecutul său glorios și cu cititorii fideli.

Ovidius își folosește propria experiență pentru a exprima sentimente de pierdere și dor. „Ille” ajută la crearea unei separații clare între „Ovidius cel vechi” și „Ovidius cel nou”, accentuând durerea exilului și a izolării. La Tomis, Ovidius se vede pe sine într-o lumină foarte

diferită. El folosește „ille” pentru a evidenția această schimbare profundă: „Eu nu mai sunt același poet care scria la Roma, acum sunt altul, dintr-o realitate străină și plină de durere”. Fie că se referă la gloria de la Roma sau la o identitate mai generală de „Om al Romei”, „ille” devine un simbol al unei vieți inaccesibile. „Ille” devine un simbol al unui „alt eu”, un trecut îndepărtat pe care poetul îl privește cu dor și melancolie. Această tehnică lingvistică ajută la construirea unei imagini a tristeții cauzate de pierderea statutului privilegiat.

Astfel, elementele *deixis am phantasma* din *Tristia* reprezintă instrumente utile în analiza motivelor poetice ale exilului. Ovidius a experimentat, prin relegare, o experiență a îndepărtării de lumea romană, ca pe o moarte vie. *Tristia* devine o formă de rezistență psihică, dar și o repoziționare în actul de creație poetică. Augustus îl poate împiedica pe poet să se întoarcă în orașul Roma, dar Ovidius se poate întoarce prin poezia sa. Poezia sa vorbește pentru el, îl apără și îi aduce numele la Roma. Este vehicul de comunicare între poet și publicul. Asemenea monumentelor funerare, poezia poate vorbi în timp și spațiu, amintindu-și și avertizând cititorul despre propria sa mortalitate. Augustus poate avea puterea de a-l relega pe Ovidius la marginile pământului, dar Ovidius este încă un poet și răspunde continuând să scrie pe țărmurile pontice. Ecourile și adaptările sale frecvente ale scrierilor sale anterioare și ale predecesorilor săi reprezintă o menținere a puterii poetice și o rezistență la puterea lui Augustus. *Tristia* nu ar trebui considerată ca o reflectare a declinului poetic al lui Ovidiu, ci mai degrabă o rezistență poetică la puterea imperială.

BIBLIOGRAPHY:

1. Bar-Hillel, Yehoshua, 1954, „Indexical expressions”, in *Mind*, vol. 63, p. 359-379.
2. Benveniste, Émile, 2006, *Probleme de lingvistică generală*, vol. I, II, traducere de Lucia Magdalena Dumitru, București: Teora, Universitas, 2006.
3. Bühler, Karl, *Theory of Language*. *The representational function of language*, translated by Donald Fraser Goodwin in collaboration with Achim Eschbach, Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 1990.
4. Costăchescu, Adriana, *Pragmatica lingvistică. Teorii, dezbateri, exemple*, Iași: Institutul European, 2019.
5. Jackobson, Roman, *Essais de linguistique générale*, *T1. Les fondations du langage*, Paris: Les éditions de minuit, 1963.
6. Gaffiot, François, *Dictionnaire latin-français*. Nouvelle Edition, Paris: Hachette, 2000.
7. Guțu, Gheorghe, *Dicționar latin-român*, București: Humanitas, 2023.
8. Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana (coord.), Andra Vasilescu, Liliana Ionescu-Ruxandoiu, Liliana Hoinarescu, Liana Pop, Mihaela-Viorica Constantinescu, Ariadna Stefanescu, Razvan Saftoiu, Daniela Roventa-Frumusani, Carmen-Ioana Radu, Melania Roibu, Gabriela Stoica, Stanca Mada, Emilia Parpala, Oana Uta Barbulescu, Anca Gata, 2023. *Dicționar de pragmatică și de analiză a discursului (DPAD)*, Iași: Institutul European.
9. Jeanneau, Gérard, Jean-Paul Woitrain, Jean-Claude Hassid, *Dictionnaire Latin-Français*, 2017. Disponibil online: https://www.prima-elementa.fr/Dico (accesat în data de 25.04.2025).
10. Lyons, John, *Introducere în lingvistică teoretică*. Traducere: Alexandra Cornilescu, Ioana Ștefănescu, București: Editura Științifică, 1995.
11. Ovidius, Publius Nasso, 2019, *Tristia: Epistulae ex Ponto/ Tristele: Scrisori din Pont*, traducere de Theodor A. Naum, editor Livia Buzoianu, Constanța: Editura Ex Ponto.

12. Pană Dindelegan, Gabriela (coord.), Rodica Zafiu, Adina Dragomirescu, Alexandru Nicolae, Adnana Boioc Apintei, *Dicționar de termeni gramaticali și concepte lingvistice conexe*, București: Editura Univers Enciclopedic Gold, 2023.
13. Russel, Bertrand, *An Inquiry into Meaning and Truth*, Londra: Allen&Unwin, 1940.
14. Siewierska, Anna , *Person*, Cambridge: Cambridge University Press, 2004.

THE ORIGIN OF THE OLTENIA-SPECIFIC TOPONYMS WITH THE ELEMENT „CHINEZU": BETWEEN THE SLAVIC HERITAGE AND POPULAR INTERPRETATIONS

Iustina Nica
Scientific Researcher II, PhD, „C.S. Nicolăescu-Plopşor" Scientific Research Institute Craiova, Romanian Academy

Abstract: The study of the anthroponymy of minorities in Oltenia offers a complex perspective on the identity and linguistic dynamics of this region, which has historically been at the confluence of several cultural and ethnic influences. The process of proper name formation – whether anthroponyms or toponyms – reflects the interactions between the majority populations and the minority communities, thus highlighting both integration aspects and differentiating elements. Among the many traces left in regional onomastics by these interactions, an interesting case is represented by the toponyms that contain the term chinezu-Chinese, which appear in a few places in Oltenia. This article explores the etymology and meaning of these toponyms.

Keywords: Toponymy, anthroponymy, ethnonymy, etymology, Slavic influence

Toponimia regiunilor istorice din România reflectă straturile succesive de populații, influențele lingvistice și transformările culturale care au modelat identitatea acestor spații de-a lungul timpului. Oltenia, o zonă cu o istorie bogată, marcată de multiple interferențe etnice, se dovedește a fi un teren fertil pentru studiile de etnonimie. Diverse comunități etnice au coexistat în această regiune. Printre acestea se numără slavi, turci, greci, evrei și alte grupuri care au contribuit la modelarea peisajului lingvistic și cultural oltenesc. Numele de locuri sunt adesea indicii prețioase despre prezența și influența acestor populații, fie că reflectă denumiri moștenite, fie reinterpretări populare care au supraviețuit în uzul local.

Articolul de față își propune să exploreaze modul în care toponimele oltenești care includ elementul chinezu se înscriu într-un cadru mai larg al moștenirii slave și al interpretărilor populare ulterioare. Deși la prima vedere denumirea ar putea sugera o origine legată de prezența unei comunități chinezești – ipoteză improbabilă din punct de vedere istoric –, studiul relevă conexiuni cu influențele slave și cu diverse procese de denumire ce au avut loc în Evul Mediu. Prin această cercetare, încercăm nu doar clarificarea provenienței acestor toponime, ci și evidențierea modului în care istoria lingvistică a Olteniei reflectă schimbările demografice, contactele culturale și mecanismele de asimilare etnică. Astfel, studiul contribuie la o mai bună înțelegere a modului în care minoritățile și influențele externe au modelat patrimoniul toponimic al regiunii.

În acest context, analiza originii toponimelor oltenești care conțin cuvântul chinezu este un demers care contribuie nu doar la înțelegerea moștenirii lingvistice, ci și la evidențierea proceselor de asimilare, adaptare și reinterpretare a influențelor externe în toponimia locală. Ne propunem, așadar, să investigăm dacă lexemul în discuție este un rezultat al influenței slave asupra limbii române, dacă are o altă origine onomastică sau dacă apariția sa în toponimie este rezultatul unor procese de reinterpretare populară.

Vom începe prin a prezenta exemple concrete de nume de locuri care includ termenul în discuție, așa cum au fost ele înregistrate în Dicționarul toponimic al României. Oltenia

(DTRO)[1]. Aceste toponime sunt răspândite în mai multe localități din zona stabilită și au fost consemnate și în diverse documente istorice, unele dintre ele având atestări vechi. Acestea sunt: Copaciu lui Chinez – desemnează un loc situat în satul Rugetu, comuna Slătioara, județul Vâlcea. Denumirea apare într-o copie românească datată între anii 1669-1672, sub forma Copaciu(l) lui Chinez, ceea ce indică o vechime considerabilă a toponimului.

Fântâna lu Chinezu – identifică un loc din satul Berbești, comuna Laloșu, județul Vâlcea.

Piatra Chinezului – desemnează un loc situat în satul Lăcrița Mare, comuna Robănești, județul Dolj. Această denumire este menționată în arhive în anul 1868, ceea ce confirmă persistența sa în uzul local.

Podu de la Chinezu (sau Podu di la Chinezu) – face referire la un loc din satul Buzduc, comuna Drăgotești, județul Dolj.

Din punct de vedere etimologic, primele trei toponime conțin antroponimul Chinezu, care desemnează cel mai probabil un fost posesor al obiectului numit: copacul, fântâna sau piatra. Această structură toponimică (formată cu genitivul sintetic sau analitic) este frecventă în onomastica românească, unde numele de familie sau poreclele sunt adesea asociate cu elemente geografice sau obiecte naturale.

În cazul ultimului exemplu, Podu de la Chinezu (întâlnit sub articolul-matcă Podu ~), structura diferă ușor prin prezența prepoziției compuse „de la", care indică o relație de apartenență sau asociere a unui loc cu un individ cunoscut sub numele respectiv.

Pe întreg teritoriul României au fost consemnate, de-a lungul timpului, diverse forme ale numelui Chinezu, precum și structuri toponimice în care acest element apare integrat. Astfel, în lucrarea sa fundamentală, Toponimia românească[2], Iorgu Iordan notează următoarele variante: „Chineja și Fundul Chinejei (Buz), Cheniz sau Chiniz (Bei), (Sat)Chinez (Tim), apoi Chiajna (or. Buc)...". Tot în aceeași lucrare, autorul oferă și alte forme apropiate fonetic sau structural: „China (Bot, Pt), Chinea (TâJ), Chini (Pt), Chinul (Bac, Tr), Pârâul Chinului (Foc, TâO), Chinușul (Bac, Odo)..."[3]. Un exemplu relevant, în acest sens, este cel al localității Satchinez, care apare atestată documentar sub diferite forme[4] de-a lungul Evului Mediu: Kenaz (1230), Villa Kenez (1330), Kenes (1333).

Este important de subliniat că toponime similare sunt întâlnite și în țările vecine, ceea ce sugerează o răspândire largă a acestui tip de denumire, cu origine comună în onomastica slavă sau în formațiuni toponimice medievale. Astfel, regăsim denumiri precum: Кнежа (Bulgaria), Kneža (Slovenia), Kneža, Knežje (fosta Iugoslavie), Княжа, Княже (Ucraina), dar și Kanizsa (mai multe localități din Ungaria). Aceste exemple au fost prezentate și analizate de către Emil Petrovici în articolul său Adjective posesive slave în -j- ca toponimice pe teritoriul R.P.R.[5].

Existența numelui de persoană Chinezu în documente istorice confirmă fără echivoc sursa antroponimică a acestor toponime. Această constatare indică faptul că nu avem de-a face, în aceste cazuri, cu o denumire generică sau metaforică, ci cu un individ real, ale cărui nume și posesiuni s-au perpetuat în memoria colectivă prin intermediul toponimiei locale.

În Oltenia, una dintre cele mai proeminente personalități ale secolului al XIX-lea a fost Emanoil Chinezu (1817-1878)[6] – renumit avocat și figură marcantă a vieții publice din Craiova.

---

[1] *Dicţionarul toponimic al României. Oltenia* (DTRO), sub redacţia prof. univ. dr. Gh. Bolocan, vol. 1 (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.

[2] București, Editura Academiei RPR, 1963, p. 208.

[3] Iordan, *Toponimia*, p. 347.

[4] Aceste forme sunt menționate de către Viorica Goicu în articolul *Cneaz, chinez, Satchinez,* publicat în „Drapelul Roșu", la data de 16 iunie 1985, nr. 12553, p. 6.

[5] Publicat în *Studii şi cercetări lingvistice*, anul IV, 1953, p. 66.

[6] În documentele de arhivă, patronimul apare ortografiat în mai multe feluri: *Chinezu, Kinezu, Quinezu.*

Acesta a fost recunoscut de colegii săi drept „cel dintâi între dânșii”[7], remarcându-se totodată ca istoric, analist politic, politolog și sociolog[8], cu o vastă cunoaștere a istoriei și a dreptului internațional. A activat ca primar al Craiovei pentru o scurtă perioadă, a fost consilier comunal în mai multe legislaturi și deputat de Dolj, având un rol activ în administrația și viața politică locală.

Era unul dintre fiii lui Dimitrie[9] Chinezu (Kinezu), la rândul său „prezident al judecătoriei județului Dolj, secția I, adică prezidentul tribunalului”[10], și menționat, de asemenea, ca proprietar, în mai multe sate din județul Dolj. Potrivit Catagrafiei județului Dolj din anul 1828[11], Dimitrie (Dumitrache) Chinezu apare cu dependenți fiscali și personali în următoarele localități: Ghindeni – trei scutelnici și 19 poslușnici; Cacaleți – doi scutelnici; Giorocu – un scutelnic; Drănicu – trei scutelnici. Despre familia Chinezu s-a scris că era venită din Moldova. „După neam – mărturisea chiar Emanoil Chinezu – sunt român de origine și despre mamă dintr-o familie de căpitani din partea locului, unde aveam consângerie în toate familiile cele dintâi, nu vreun venetic cât de vechi fie”[12].

Numele are însă o vechime mai mare. Cu mult înaintea personajului omonim din Oltenia, în secolul al XV-lea, un alt Chinezu – Pavel Chinezu – se impunea ca una dintre cele mai proeminente figuri militare ale regiunii Banatului. Aflat în serviciul Coroanei maghiare, el s-a remarcat între anii 1478 și 1494 ca lider al rezistenței antiotomane, conducând cu succes o serie de campanii care au vizat atât Banatul și Transilvania, cât și teritorii de la sud de Dunăre. Prin victoriile sale militare, Pavel Chinezu a reușit nu doar să întârzie înaintarea otomană în această zonă a Europei, ci și să se impună ca simbol al curajului și al dârzeniei antiotomane într-o epocă dominată de confruntări armate și instabilitate politică[13]. Emanoil Chinezu vine, așadar, la distanță de aproximativ patru secole, afirmându-se în cu totul alt registru, ca lider al vieții civice craiovene. Cei doi poartă același nume, dar întruchipează două modele de autoritate profund diferite: unul de tip medieval, întemeiat pe fapta eroică și conducerea militară (Pavel Chinezu), și altul modern, intelectual și civic (Emanoil Chinezu).

Am stabilit deja că la baza toponimelor care conțin elementul Chinezu se află, fără îndoială, antroponimul Chinez(u) – un nume de persoană[14] transmis și fixat în denumiri geografice. Însă rămâne întrebarea esențială: care este, de fapt, originea acestui antroponim? La o primă vedere, forma actuală a cuvântului ar putea induce în eroare, trimițând către adjectivul și substantivul chinez, asociere eronată, dat fiind faptul că sensul contemporan[15] al cuvântului este unul de dată recentă în limba română și nu are legătură cu toponimele istorice în discuție.

Forma Chinez(u) reprezintă o pronunțare arhaică, evolutivă a termenului slav cneaz, cu sensul de conducător[16], căpetenie sau lider local. Tocmai acest cneaz, frecvent în spațiul slav

---

[7] Aurel Mircea, *Manache Kinezu*, în „Arhivele Olteniei”, Serie veche, nr. VIII, nr. 41-42, ian.-apr., 1929, pp. 17-18.

[8] Vezi Cosmin Lucian Gherghe, *Emanoil Chinezu, personalitate remarcabilă a Craiovei secolului al XIX-lea*, în „Arhivele Olteniei”, Serie nouă, nr, 16, 2002, p. 86.

[9] În unele documente, *Dumitrache*.

[10] Aurel Mircea, *op. cit*., p. 18.

[11] Paul-Emanoil Barbu, Vladimir Osiac, Craiova, Editura Universitaria, 2001.

[12] Cosmin Lucian Gherghe, *op. cit.*, p. 80.

[13] Vezi Laurențiu Nistorescu, Ofelia Herghelegiu, *Urmașii lui Pavel Chinezu înfruntă vitregiile momentului*, în „Renașterea bănățeană”, 4 septembrie 2010, p. 2; *Almanah turistic,* 1980, p. 25; Aurel Mircea, *op. cit.*, p. 18.

[14] În Baza de date antroponimice a României (BDAR), Moldova (în manuscris) – constituită în anul 1994 în cadrul Laboratorului de cercetări onomastice de la Facultatea de Litere a Universității din Craiova, figurau, la data respectivă, 245 de purtători ai patronimul *Chinez,* dintre care 80 erau în Iași. Antroponimul apare și la Liliana Lazia, *Nume de persoane din Dobrogea. Dicționar invers*, Constanța, Ex Ponto, 2004, cu frecvența 2 în orașul Constanța.

[15] Persoană care face parte din populația de bază a Chinei sau este originară din acel loc. Cu sens figurat, persoană care nu cunoaște o problemă, care se preface că nu înțelege, că nu știe nimic, că nu are habar despre ce este vorba (https://dexonline.ro/definitie/chinez – site accesat la data de 08.04.2025).

[16] August Scriban (*Dicționarul limbii românești*, Etimologii, înțelesuri, exemple, citații, arhaisme, neologisme, provincialisme (ediție anastatică îngrijită și prefațată de I. Oprișan), București, Editura Saeculum I.O, 2013) glosa cuvântul *chinez* astfel: „(vsl. kunezi. V. cneaz) Vechi. Un fel de principe înainte de întemeierea țărilor românești. Azi *Ban*. Serbia. Primar rural. V. vătăman”

și sud-est european medieval, este elementul de bază de la care s-au format numele proprii și, ulterior, toponimele precum „Copaciu lui Chinez" sau „Piatra Chinezului". Forma Chinez(u) este rezultatul unui proces lingvistic natural de adaptare fonetică și morfologică în limba română, prin care vechiul termen slav a fost preluat și integrat în uzul local ca nume de persoană, purtat probabil de boieri, mici dregători sau alți indivizi cu statut și autoritate, care și-au lăsat amprenta în denumirile locurilor.

Iorgu Iordan menționa că „la baza tuturora stă apelativul cneaz «stăpân de sat, primar sătesc»... Ca toponimic, el apare și dincolo de granițele teritoriului nostru politic .... Pretutindeni prezența lui arată existența organizației social-juridice corespunzătoare, care-i de origine românească. Circulă însă prin Banat cu sensul «primar de sat, jude» (are varianta chinez)"[17].

Ceva mai devreme însă, Nicolae Drăganu, în Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei şi a onomasticei[18], stabilise faptul că: „Acest apelativ unguresc knéz >kenéz nu poate fi cuvânt original unguresc, ci este de origine slavă" (p. 107); referindu-se apoi la atribuțiile caracteristice cnejilor români, acesta menționa că: „Începând din cele mai vechi timpuri, ei erau: a) capii țăranilor așezați în satul întemeiat de ei; nu erau nobili din naștere, dar puteau să câștige nobilitatea de la rege, iar atunci aveau titlul de nobiles kenezii, pe care puteau să-l și moștenească; b) erau conducătorii militari ai sătenilor din satul lor, iar noblețea și-o câștigau mai ales pentru vitejia dovedită în luptă; c) erau și judecătorii pricinilor mai mici, iar împotriva judecății lor se putea apela la voevod, întocmai după cum împotriva judecății voevodului se putea apela la comes" (pp. 108-109).

Transformarea fonetică de la cneaz la Chinez(u) poate fi înțeleasă în cadrul evoluției limbii române, aflată în contact prelungit cu limba slavă veche. Termenul cneaz, provenit din slavona veche (кънędzь), desemna un conducător local, un șef de comunitate sau un mic nobil – funcție care, în spațiul românesc medieval, a fost frecvent întâlnită în epoca formațiunilor prestatale.

În limba română, grupul consonantic inițial cn- (nespecific sistemului fonologic românesc) a fost asimilat sau adaptat. În unele cazuri, această adaptare s-a făcut prin introducerea unei vocale între cele două consoane, alteori prin asimilare sau înlocuire. Astfel, forma cneaz s-a putut transforma fonetic[19], în graiuri populare sau în uzul oral, în Chinez, cu africatizarea lui cn în ch, urmată de palatalizarea consoanei și adoptarea lui -u final. Evoluția cneaz > chinez este plauzibilă fonetic, mai ales în contextul în care aceste forme s-au transmis oral timp îndelungat, înainte de a fi fixate în documente scrise sau în toponimie.

(p. 270). Lazăr Şăineanu, în *Dicţionar universal al limbei române,* Craiova, 1908, dădea, la *chinez*, și următoarea accepție: „odinioară, în Ardeal, senior teritorial mai mic decât voievodul, apoi judecător sătesc sau primar rural și la urmă moșnean sau răzeș [ung. *kinéz* (din serb. *knez*, prinț)]" (p. 142).

[17] Iorgu Iordan, *Toponimia,* p. 208. Antroponimul este menționat și în *Dicţionar al numelor de familie românești,* București, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983, ca provenind de la *chinez* „jude comunal; primar; cf. n. top. *Chiniz, Chinez* (Ardeal, Banat)", p. 116; *Kinezu*: același cu *Chinezu* (p. 271). N. A. Constantinescu, în *Dicţionar onomastic românesc*, București, Editura Academiei Române, 1963, consemnează și el, sub articolul *Cnez*, mai multe forme și purtători ai acestui nume (p. 44).

[18] București, Imprimeria Națională, 1933, pp. 108-109. Și mai devreme decât atât, îl consemna D. Ionescu Sachelarie în articolul *Elemente geografice în poezia noastră poporală*, din „Convorbiri literare", nr. 11, 01.11.1919, p. 1106): „Munții cei înalți nu sunt un hotar între două neamuri. «Dincolo» sunt români mulți. Ei locuiesc în «Țara Ungurească»... Se cunosc însă și numele ținuturilor: Țara Bârsei..., Hațegul..., Făgărașul..., Banatul... Ei trăiesc în sate subt căpeteniile lor, «*chinezi*» – adică primari (Păstrarea cuvântului acestuia este de cea mai mare însemnătate; el ne duce până în veacul al XIII-lea, la întemeierea Principatelor, la «chinez», «cneaz», «cnez»)".

[19] E. Petrovici a subliniat adaptarea fonetică a termenilor slavi prin modificarea grupurilor consonantice incompatibile cu sistemul fonologic românesc și a analizat mai multe cazuri de acest tip în toponimia românească. Referindu-se la toponimul *Chineja*, în *op. cit*., p. 66, el arăta că: „Grupurile slave *cn, cm, gn,* greu de pronunțat pentru români, au fost de timpuriu evitate prin introducerea unei vocale între ocluzivă și nazală: sl. meridional *knez* > rom. *chinez* (forma populară a cuvântului scris și rostit de cărturari *cnez*), sârb *kmet* > rom. (Banat) *chimet* «consilier comunal»... Diecii care au scris în slavă documentele au păstrat în scris, după cum era și firesc, forma corectă slavă cu *cn-* inițial, chiar dacă în graiul de toate zilele, cel românesc, se rostea *chin-*". Despre cuvântul *cneaz*, arăta că: „...iese din uz la începutul secolului al XVI-lea din documentele moldovenești. În locul lui apar *jude, vataman, vornic* și *vornicel*. Dispariția din documente a lui cneaz e probabil legată de asimilarea completă a populației moldovenești de limbă ucraineană de către populația moldovenească de limbă românească" (*op. cit.*, pp. 66-67).

Al. Rosetti, în Istoria limbii române[20] discuta, de asemenea, despre influențele slave în lexicul și fonetica limbii române, arătând cum grupurile kn-, gn- au fost rareori păstrate ca atare, fiind înlocuite cu forme mai ușor de articulat în română, precum ch- sau c-.

Totodată, în Dicționarul etimologic român al lui Alexandru Ciorănescu[21], forma cneaz este explicată ca împrumut slav vechi (кънędzъ), păstrată inițial ca atare, dar cu o frecvență scăzută în limba română cultă, ceea ce a dus la evoluții fonetice și populare în graiurile locale, printre care și forma Chinez.

În concluzie, forma Chinez(u), departe de a fi o deformare accidentală, reprezintă rezultatul unei adaptări lingvistice coerente, prin care un termen slav, odinioară comun în limbajul politico-administrativ al epocii medievale, a fost asimilat și perpetuat în onomastică, devenind astfel element formator al unor toponime durabile din spațiul românesc.

*

Există însă și posibilitatea ca, în cazul unor microtoponime de dată mai recentă, cum este, de pildă, La Chinezu[22] (înregistrat în municipiul Ploiești, județul Prahova), originea denumirii să nu aibă legătură cu forma arhaică a termenului slav cneaz, ci mai degrabă cu o reinterpretare populară a numelui. În satele sau mahalalele urbane de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, locuitorii obișnuiau să numească diverse puncte de reper – ulițe, câmpuri, fântâni, dealuri etc. – în funcție de personaje pitorești, întâmplări memorabile sau percepții colective asupra unor persoane percepute a fi „altfel” decât majoritatea. În acest context, este posibil ca numele Chinezu să fi fost o poreclă atribuită unui individ care, prin înfățișare, vestimentație, comportament[23] sau ocupație, părea străin, diferit față de normele comunității. Astfel de porecle – uneori ironice, alteori admirative – ajungeau deseori să se fixeze în limbajul local și, mai apoi, în microtoponimie.

Nu este exclus ca în unele cazuri să fi existat un personaj real, cunoscut sub apelativul Chinezu, care ar fi putut avea o figură considerată „asiatică” în imaginarul popular. Pe acest fond, numele se putea fixa în uzul cotidian desemnând un anumit loc. Astfel, denumirea La Chinezu poate fi privită ca rezultat al unei mitologii locale spontane, în care se împletesc observația socială (uneori și umorul comunitar) și nevoia de a conferi identitate spațiului cotidian.

În concluzie, în cazul unor microtoponime de dată recentă, cum este cel menționat din județul Prahova, este necesar să luăm în considerare dublul potențial semantic al numelui Chinezu: pe de o parte, moștenirea arhaică slavă care a dat naștere unor antroponime cu circulație istorică, iar pe de altă parte, reinventarea populară modernă, care poate da naștere unor toponime marcate de creativitate lingvistică și de un imaginar colectiv viu, dar fără legătură directă cu etimonul original.

*

Diversitatea structurală și răspândirea unor toponime formate cu substantivul chinezu, atât în spațiul românesc, cât și în regiunile învecinate, indică, în primul rând, existența unui fond onomastic comun de origine slavă, în care au fost asimilate și adaptate forme locale de către comunitățile românești. Elementul Chinez(u), regăsit sub forme variate – de la Chineja, Chinia, Chinușul, până la Satchinez sau Kneža – reflectă nu doar o moștenire lingvistică, ci și un proces istoric de transfer cultural și toponimic, influențat de migrații, structuri sociale și organizarea politică a regiunilor medievale. În acest context, antroponimul (sau etnonimul) Chinezu pare să fi fost suficient de bine fixat în mentalul colectiv pentru a genera toponime

[20] Al. Rosetti, *Istoria limbii române*, vol. I, București, Editura Științifică, 1968, pp. 156-158.
[21] Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic român*, București, Saeculum I.O., 2001, s.v. *cneaz*.
[22] *Dicționarul toponimic al României. Muntenia* (DTRM), coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu, vol. 1 (A-B), București, Editura Academiei Române, 2005 și urm.
[23] În lucrarea sa, *Apelative onomastice. Dicționar* (Iași, Editura Junimea, 2022), Petru Tomegea nota, la pagina 72, porecla argou *Chinez,* cu sensul „unul cu care nu te poți înțelege”.

durabile, legate fie de posibilul statut al unor conducători locali sau slujbași, fie de particularitățile fonetice și morfologice ale limbii române în contact cu slavona. Aceste observații susțin ideea că toponimia nu este doar un simplu repertoriu de denumiri geografice, ci și o sursă valoroasă de informații despre istoria socială, etnică și lingvistică a unei regiuni.

BIBLIOGRAPHY:

1. Barbu, Paul-Emanoil, Osiac, Vladimir, Catagrafia județului Dolj din anul 1828, Craiova, Editura Universitaria, 2001.
2. BDAR, Baza de date antroponimice a României, constituită la Laboratorul de cercetări onomastice de la Facultatea de Litere a Universităţii din Craiova, în anul 1994.
3. Ciorănescu, Alexandru, Dicționarul etimologic român, București, Saeculum I.O., 2001.
4. Constantinescu, N.A., Dicționar onomastic românesc, București, Editura Academiei Române, 1963.
5. Dicţionarul toponimic al României. Muntenia (DTRM), coord. prof. univ. dr. Nicolae Saramandu, vol. 1 (A-B), Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005 și urm.
6. Dicţionarul toponimic al României. Oltenia (DTRO), sub redacţia prof. univ. dr. Gh. Bolocan, vol. 1 (A-B), Craiova, Editura Universitaria, 1993 și urm.
7. Drăganu, Nicolae, Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei şi a onomasticei, București, Imprimeria Națională, 1933.
8. Gherghe, Cosmin Lucian, Emanoil Chinezu, personalitate remarcabilă a Craiovei secolului al XIX-lea, în „Arhivele Olteniei”, Serie nouă, nr, 16, 2002, pp. 79-86.
9. Goicu, Viorica, Cneaz, chinez, Satchinez, publicat în „Drapelul Roșu”, la data de 16 iunie 1985, nr. 12553.
10. Iordan, Iorgu, Dicționar al numelor de familie româneşti, DNFR, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1983.
11. Iordan, Iorgu, Toponimia românească, Bucureşti, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963.
12. Lazia, Liliana, Nume de persoane din Dobrogea. Dicționar invers, Constanța, Ex Ponto, 2004.
13. Mircea, Aurel, Manache Kinezu, în „Arhivele Olteniei”, Serie Veche, nr. VIII, nr. 41-42, ian.-apr., 1929, pp. 17-18.
14. Nistorescu, Laurențiu, Herghelegiu, Ofelia, Urmașii lui Pavel Chinezu înfruntă vitregiile momentului, în „Renașterea bănățeană”, 4 septembrie 2010.
15. Petrovici, Emil, Adjective posesive slave în -j- ca toponimice pe teritoriul R.P.R., în „Studii și cercetări lingvistice”, anul IV, 1953, pp. 63-88.
16. Rosetti, Al., Istoria limbii române, vol. I, București, Editura Științifică, 1968.
17. Sachelarie, D. Ionescu, Elemente geografice în poezia noastră poporală, în „Convorbiri literare”, nr. 11, noiembrie 1919.
18. Șăineanu, Lazăr, Dicţionar universal al limbei române, Craiova, 1908.
19. Scriban, August, Dicționarul limbii românești, Etimologii, înțelesuri, exemple, citații, arhaisme, neologisme, provincialisme (ediție anastatică îngrijită și prefațată de I. Oprișan), București, Editura Saeculum I.O, 2013.
20. Tomegea, Petru, Apelative onomastice. Dicționar, Iași, Editura Junimea, 2022.
21. https://dexonline.ro/definitie/chinez – site accesat la data de 08.04.2025.

ETHOS, AN ESSENTIAL DIMENSION OF DISCOURSE

Adela Sava (Codreş)
PhD, University of Craiova

Abstract: There are two trends that can be seen in the approach to the notion of self-presentation: the first, which focuses on the effect of producing the focus of one's interest and which emphasizes the impression that an individual wants to produce on others in order to influence them, and the second, which starts from the idea that self-presentation and the staging of the self control social interactions and construct identities. Amossy even says that the construction of a self-image is dependent on the social imagination, whether individual or collective.

Keywords: ethos, self-image, self-presentation, imaginary, discourse.

L'ethos est défini dans *Le dictionnaire d'analyse du discours* de Patrick Charaudeau et Dominique Maingueneau comme « l'image de soi que le locuteur construit dans son discours pour exercer une influence sur son allocutaire. » (Charaudeau, Maingueneau 2002: 238)
Pour comprendre l'importance de l'image de soi dans les échanges avec les autres, nous nous appuyons sur les des études de Ruth Amossy et Dominique Maingueneau.

1. L'ethos, comme dimension essentielle du discours

Ruth Amossy reprend les notions de «présentation de soi » et d'ethos, la première empruntée à la sociologie et la deuxième à la rhétorique. (Amossy 2015: 6)

En désignant par le terme de « locuteur » celui qui parle ou celui qui écrit, Amossy s'intéresse à la manière dans laquelle il réalise sa mise en scène en utilisant les ressources du langage. Nous retenons l'une des idées de départ de son livre : la présentation de soi ou l'ethos, est une dimension intégrante du discours. (idem: 7) Elle fait référence à un autre livre, *l'Argumentation dans le discours* (Amossy 2010 [2000]), pour énumérer les dimensions constitutives du discours : le dialogisme qui suppose que le mot est toujours une réaction au mot de l'autre, l'argumentativité qui implique le fait que toute parole oriente des façons de voir, ou l'ethos désignant le fait que toute prise de parole implique une présentation de soi. (ibidem)

Amossy prête une attention particulière aux problématiques suivantes: la façon dans laquelle l'image de soi s'élabore dans l'échange verbal, en quoi l'image est-elle en prise sur les modèles culturels, sur un imaginaire social dont elle se nourrit et qu'elle alimente en retour, le rôle du statut social et des représentations préexistantes attachées à celui qui prend la parole et la modification de son image préalable pour se donner une légitimité et un pouvoir. (Amossy 2015: 7)

En insistant sur le fait que la construction discursive de l'image de soi est le sujet qui la préoccupe dans son livre *La présentation de soi. Ethos et identité verbale*, Amossy emploie essentiellement l'analyse du discours qui lui fournira un cadre théorique et des outils (idem: 8) Comme ce livre nous offre les premières hypothèses de recherche, nous mentionnons les principales raisons pour lesquelles elle choisit cette méthode : l'analyse du discours a comme objectif de montrer comment le discours fonctionne en situation et comment la comment la réalité sociale se construit dans l'échange verbal. Nous ne négligeons non plus l'idée que la composante argumentative de l'analyse du discours nommée « argumentation dans le discours » (ibidem) se propose de saisir dans les énoncés leur capacité à influencer les façons de penser et de faire. (ibidem)

Nous retenons aussi cette approche qui semble répondre à nos préoccupations de comprendre la manière dans laquelle un locuteur construit son identité, dans son discours ce qui est intimement lié à son positionnement dans l'espace social. Nous nous posons en plus la question si tout discours se propose aussi d'agir sur l'autre, en tenant compte du fait que le corpus de notre recherche est constitué par des textes littéraires.

Le livre *La présentation de soi. Ethos et identité verbale* qui reprend et prolonge un premier collectif publié en 1999, *Images de soi dans le discours, La construction de l'ethos* lance une idée qui nous semble particulièrement intéressante et qui sera l'une des lignes directrices de notre recherche : la gestion de l'ethos (synonyme de la présentation de soi) est toujours collective ce qui place la construction identitaire dans son rapport au groupe. Dans le texte littéraire, le locuteur semble s'absenter de son discours ce qui problématise la possibilité d'une présentation de soi.

1.1.Construction de l'image de soi à l'intérieur de l'imaginaire social

L'une des hypothèses qui dirigent aussi notre recherche est qu'entre la construction d'une image de soi et l'imaginaire social il y a une étroite liaison. Amossy dit même que la construction d'une image de soi est tributaire de l'imaginaire social, qu'elle soit individuelle ou collective. (idem : 44)

L'idée qu'un écrivain se fait de sa personne et qu'il tente de transmettre à autrui, la façon dont il se comporte dans son rapport à l'autre, est l'effet d'une socialisation. Si elle se voit et me conduit en écrivain objectif et réaliste, ce n'est pas seulement en fonction de sa façon unique d'incarner ce rôle. Cela ne veut pas dire qu'elle imite ou copie un rôle qui s'est imposé dans l'imaginaire social et qui sert à ses intentions, celles de s'imposer dans le champ littéraire de l'époque. L'écrivain peut avoir sa « version personnelle » (Amossy 2015 : 44), mais celle-ci est tributaire aux versions ou représentations sociales qui circulent dans la société dont elle est membre. Nous voulons dire que l'écrivaine Irène Némirovsky construit son identité sociale d'écrivain d'expression française en fonction des normes partagées et dans une sorte d'échange avec le milieu littéraire qu'elle connaît. Dans les pages qui suivent nous allons montrer commet la mise en scène de soi reste opaque à une partie de la critique, mais non sans effet. Et cela à cause du manque d'un modèle. On se pose alors la question si l'appropriation d'une image stéréotypée est nécessaire en termes de communication efficace, mais aussi en termes d'identité. Nous allons reprendre les avis de la critique qui essaie de définir une image de soi en partant du maniement des stéréotypes qu'elle trouve dans son roman *David Golder.* En précisant aussi les intentions de l'écrivain nous voulons mettre en relief comment son discours dévoile le dynamisme d'un processus qui mobilise et croise les schèmes collectifs figés en fonction des besoins d'une situation spécifique. Nous croyons que Némirovsky prend en compte le fait que la représentation de soi se fait alors de façon efficace dans un cadre culturel commun. Et celui serait, d'après elle, le stéréotype qui encre l'ethos dans un stock d'images préexistantes. Par contre, les réactions, parfois opposées, des critiques littéraires, dévoilent une discordance entre le processus de stéréotypage et le déchiffrement du message que l'auteur veut faire passer. Comme le stéréotype est une construction de lecture, il existe à condition que l'allocutaire repère ses constituants et les rassemble dans un schème connu (idem : 60). Si le lecteur ne peut le faire, il risque de ne pouvoir pas décoder le message. Cela peut conduire jusqu'à l'attribution d'une identité indésirable au locuteur dont la présentation de soi devient inefficace. Le risque existe surtout à présent vu le fait que l'œuvre de Némirovsky repose sur des représentations sociales passées que le lecteur contemporain ne partage pas. Il est possible alors que le stéréotypage qu'elle voulait valorisant se retourne contre elle. (idem : 61) On tire la conclusion que pour bien comprendre la construction de l'ethos de Némirovsky, comme nous nous sommes proposé on doit connaître le contexte et se replonger dans l'imaginaire social de l'époque. C'est seulement ainsi qu'on peut percevoir l'effet recherché par la

présentation de soi et dégager l'intention poursuivie. La distance temporelle n'est pas le seul facteur qui provoque l'incompréhension du message qu'un écrivain veut transmettre et le cas Némirovsky le prouve pleinement ; les points de vue divergents dans le présent, les normes et valeurs dissemblables de l'allocutaire peuvent nuire aussi à la réception d'une œuvre.

Nous nous proposons d'examiner les effets produits par un déchiffrement en décalage avec la programmation initiale du locuteur, comme c'est le cas du roman *David Golder.* Mais parce qu'il s'agit d'une œuvre littéraire, il y a, à part le message transmis, d'autres facteurs qui contribuent à son succès : le style de l'écriture, la curiosité et la disponibilité du public, la stratégie de vente, la manière dans lesquels un auteur met en scène son ethos et vend son image et répond aux attentes de son public. La représentation que la narratrice se fait d'elle-même en tant que membre d'une classe, d'une profession, d'une communauté, prend corps dans la façon dont elle se présente dans les interactions sociales. Elle moule inconsciemment ou délibérément son ethos discursif sur un modèle culturel entériné, se construisant ainsi une identité qui la situe. Parfois, elle entend se revendiquer explicitement de ces groupes. Souvent, elle adopte et rejoue un rôle qu'elle a intériorisé et qui est devenu un automatisme. Le processus de stéréotypage tel qu'il se produit dans la présentation de soi apparaît donc comme une pièce centrale de la communication intersubjective et un élément intrinsèque du jeu d'influences qui la caractérise. En se présentant en grande bourgeoise, en Juive, en écrivain réaliste objectif et sincère, Irène Némirovsky manifeste sa légitimité à intervenir dans un domaine donné en même temps que son autorité.

1.2.Ethos et présentation de soi

Il y a deux tendances qui se remarquent dans l'approche de la notion de *la présentation de soi :* la première qui fait de l'effet à produire le centre de son intérêt et qui met l'accent sur l'impression qu'un individu veut produire sur son prochain pour l'influencer et la deuxième qui part de l'idée que la présentation de soi et la mise en scène du moi contrôle les interactions sociales et construit les identités. (Amossy 2015: 13) Ruth Amossy soulève la question de la présentation de soi en termes de pratique discursive en rappelant dans cette perspective les propositions de Dominique Maingueneau. Celui-ci est le premier qui élabore une théorie cohérente de la notion d'ethos discursif, dans les sciences du langage. (ibidem) La nouveauté de sa théorie consiste dans l'élargissement de cette notion aux pratiques écrites. Nous précisons que l'ethos était déjà étudié par les sociologues et les analystes de la conversation.

La préoccupation pour la présentation de soi remonte à la Grèce antique où est pensée comme une pratique d'influence. (Amossy 2015 : 15) Pour pouvoir faire adhérer l'autre à ses vues, le locuteur se rend crédible à son interlocuteur. Celui-ci doit être persuadé et non pas contraint. (ibidem), Mais la question de savoir comment se construit une image de soi dans le discours ne se posait pas. Bref, la notion d'ethos ou *image discursive* est une création des Grecs anciens. (idem : 16) Dans la rhétorique aristotélicienne, influencer ou agir sur l'auditoire suppose l'emploi des arguments valides (logos-c'est l'aspect du discours) par l'orateur qui veut aussi impressionner et toucher le cœur (pathos-l'est le pôle de l'auditoire). Pour pouvoir agir par sa parole, celui-ci essaie de créer une image de soi qui inspire de la confiance. C'est ce qu'Aristote nomme ethos (le terme grec pour le caractère). Donc l'effet d'un discours, d'après Aristote, est étroitement lié à la crédibilité de l'orateur. (idem : 17) En s'ajoutant aux logos et au pathos, l'ethos intègre la triade connue de la rhétorique aristotélicienne qui lie l'argumentation à l'argumentateur.

Nous voulons insister sur certaines idées retenues par Amossy, que nous emprunterons nous aussi et qui nous aideront à répondre à quelques questions de recherche : comment est-il possible qu'un auteur qui a joui d'une grande renommée dans une certaine période se trouve ensuite dans l'oubli ? Est-ce que son œuvre reste-t-elle le miroir d'une époque et/ou peut-elle encore dépasser son temps ? Quels aspects de son œuvre peuvent-ils toucher encore le public

actuel qui a fait possible la revie de ses textes ? Ce sont aussi les monographies consacrées à Irène Némirovsky et que nous avons présentées dans les sous-chapitres antérieurs qui ont fait possibles nos recherches et notre approche discursive.

Tout d'abord c'est la force intrinsèque à la parole que la perspective aristotélicienne veut mettre en relief. L'ethos, construction verbale qui assure la communication efficace, devient donc un effet de l'usage de la parole en situation. Il renvoie au locuteur et à l'image que les autres s'en font en connaissant son passé, ses actes, ce qu'on sait déjà de lui.

1.3.L'apport de l'analyse du discours et l'image de soi dans le discours

Si les sciences sociales s'orientent vers l'étude de la gestion des impressions et vers la mise en scène du moi qui influencent les comportements, les sciences du langage s'interrogent sur la façon dont le sujet parlant construit une image de soi dans son discours. Tout d'abord c'est vers le champ de la rhétorique qui traite du langage en situation En un premier temps, c'est vers la rhétorique que les linguistes se sont orientés parce qu'elle traite du langage en situation. (Amossy 2015 : 33) L'analyse du discours considère que le locuteur construit une image de soi dans chaque prise de parole, qu'elle relève ou non d'un art de persuader. Elle s'intéresse aux discours à visée persuasive aussi bien qu'aux textes qui n'ont pas de séquentialité de type argumentatif. (Maingueneau 1999 : 75-76)

L'ethos, dans l'analyse du discours, montre aussi la façon dont le locuteur construit son identité et cela tout en s'intégrant dans un espace structuré qui lui attribue une place et un rôle. L'analyse du discours étudie les conditions sociales et institutionnelles dans lesquelles l'ethos discursif se constitue et produit son effet en essayant de montrer les liens entre le social et le sujet parlant. (Amossy 2015 : 38)

Amossy observe que c'est Maingueneau qui emploie pour la première fois, dans un cadre proprement linguistique la notion d'ethos, empruntée à la rhétorique. (Amossy 2015 : 34) Maingueneau ne cantonne plus l'ethos dans l'art oratoire et il s'intéresse à l'image de soi transposée à l'écrit. Toutefois, l'activité verbale dépend de la *scène d'énonciation,* subdivisée par Maingueneau en scène englobante (type de discours : politique, religieux, littéraire, publicitaire….) et la scène générique (le roman dans le champ de la littérature….) Tributaire de cette scène englobante, la scène générique est liée au contrat attaché au genre comme institution discursive. Cela veut dire que l'image de soi est conditionnée par des cadres sociaux et institutionnels préexistants.

Quant au libre choix du locuteur, il se manifeste, d'après Maingueneau, dans le choix d'une *scénographie.*[1] Nous insistons un peu sur cette notion en tenant compte de l'avis de Dominique Maingueneau qui remarque qu'en littérature le lecteur est confronté directement à une scénographie et non pas à une scène générique associée à une scène englobante. (Maingueneau 2004 : 192)

La scénographie montre le travail de légitimation qui s'effectue à travers elle par un mouvement en boucle : l'image légitimée par le cadre discursif le légitime à son tour : « On a donc affaire à un processus en boucle : en surgissant, la parole implique une certaine scène, laquelle, en fait, se valide progressivement à travers cette énonciation même. » (Maingueneau 2009 : 112)

Nous tenons seulement à mentionner aussi Oswald Ducrot qui utilise la notion d'ethos dans son livre *Le Dire et le dit* (Paris, Minuit, 1984), étude qui porte sur la polyphonie et non pas

[1] Dominique Maingueneau, dans *Les termes clés de l'analyse du discours*, dit que la « scénographie est une scène de parole qui n'est pas imposée par le type ou le genre de discours, mais instituée par le discours même. » Si un discours impose sa scénographie, l'énonciation aussi s'efforce de la justifier. Toutes les scènes génériques ne sont pas doublées par une scénographie. Il y a aussi des genres qui ne suscitent jamais de scénographie comme l'annuaire téléphonique ou les textes de loi. Mais il y a des genres, comme le discours publicitaire, qui demandent le choix d'une scénographie, en assignant au destinataire une identité dans une scène de parole. Les genres du discours qui visent à agir sur le destinataire exigent en général une scénographie. (Maingueneau 2009: 111-112)

sur les voies verbales de la présentation de soi. Il se propose de distinguer entre l'être empirique extralinguistique (extérieur au langage) et les instances internes au discours, à l'intérieur desquelles il/différencie L, le locuteur comme fiction discursive et ʎ (lambda), comme l'être du monde, celui dont on parle.[2] Pour clarifier ces distinctions, il s'appuie sur la rhétorique classique.

« Un des secrets de la persuasion telle qu'elle est analysée depuis Aristote est, pour l'orateur, de donner de lui-même une image favorable, image qui séduira l'auditeur et gagnera sa bienveillance. Cette image de l'orateur désignée comme ethos ou « caractère » est appelée quelquefois-l'expression est bizarre, mais significative — « mœurs oratoires. Il faut entendre par là les mœurs que l'orateur s'attribue à lui-même par la façon dont il exerce son activité oratoire. Il ne s'agit pas des affirmations flatteuses qu'il peut faire sur sa propre personne dans le contenu de son discours, affirmations qui risquent au contraire de heurter l'auditeur, mais de l'apparence que lui confère le débit, l'intonation, chaleureuse ou sévère, le choix des mots, des arguments […].» (Ducrot 1984 : 201)

Ducrot remet en cause l'unicité du locuteur. Il insiste sur le fait que le locuteur construit son image dans son style-à savoir dans son énonciation, le dire, bien plus que dans le dit. Il est intéressant de noter que Ducrot insiste sur le fait que la façon d'argumenter, le choix et l'utilisation des arguments (le logos) contribuent à modeler l'image de l'orateur.
La conclusion de Ruth Amossy est la suivante : « l'image de soi participerait d'une réflexivité du discours qui contribuerait à un travail de légitimation. » (Amossy 2015:38)

Ce qui nous semble particulièrement intéressant pour notre recherche est la liaison que fait Ruth Amossy entre le scénario choisi par le locuteur et l'imaginaire collectif. Alors, ce ne sont pas seulement les règles de l'institution discursive qui déterminent la projection de soi dans un discours, mais aussi l'imaginaire social.

« Il faut souligner que les rôles qu'endosse délibérément le locuteur dans le scénario de son choix font partie d'un arsenal préexistant. Ils répondent à des modèles culturels prégnants […] et se réfèrent aux représentations collectives du groupe. C'est dire que l'image de soi est doublement déterminée, à la fois par les règles de l'institution discursive et par un imaginaire social. Dans la mesure où elle s`élabore dans des cadres contraignants en fonction de modèles culturels entérinés, elle témoigne de la force de l'institution et de l'idéologie ambiante.» (Amossy 2015 : 38)

2. Construire l'ethos à partir de l'énonciation orientée

Dans la définition de l'ethos, Dominique Maingueneau part de l'idée que le texte est une énonciation orientée vers un coénonciateur dans le but de le faire adhérer à un certain univers de sens. Il mentionne les scénographies didactique, prophétique et le ton professoral et le code langagier familier en arrivant à la problématique de l'ethos rhétorique. (Maingueneau 2004: 203) Dans le prolongement de la *Rhéorique* d'Aristote, Dominique Maingueneau tire ses premières conclusions visant l'ethos: comme l'ethos se construit à travers le discours, il n'est pas extérieur à la parole. Il est donc une notion discursive. L'ethos est aussi lié à l'intention d'influencer l'autre et, car il ne peut pas être appréhendé hors d'une situation de communication intégrée à son tour dans une situation sociohistorique déterminée, l'ethos est une notion hybride, socio-discursive. (Maingueneau 2004: 205)

Dominique Maingueneau tient à souligner que l'ethos est étroitement lié à l'acte d'énonciation, mais il n'omet pas l'aspect qu'il est possible que le coénonciateur s'ait déjà

[2] « Une autre illustration de la distinction ʎ-L, cette fois tirée de la rhétorique et pour laquelle je m'appuierai sur Le Guern 1981. […] Dans ma terminologie, je dirai que l'ethos est attaché à L, le locuteur en tant que tel : c'est en tant qu'il est la source de l'énonciation qu'il se voit affublé de certains caractères qui, par contrecoup, rendent cette énonciation acceptable ou rebutante. » (Ducrot 1984 : 201)

construit des représentations sur l'énonciateur avant que celui-ci n'en parle. Cela le conduit à la distinction qui existe entre *l'ethos préalable* ou *prédiscursif* et *l'ethos discursif*. (ibidem)
Il nous semble particulièrement intéressante l'idée que « même si le destinataire ne sait rien sur au préalable de l'ethos du locuteur, le seul fait qu'un texte relève d'un genre de discours ou d'un certain positionnement idéologique induit des attentes en matière d'ethos. » (Maingueneau 2004: 205) Quoiqu'il s'agisse de la lecture d'un roman inconnu, son auteur est une personne publique susceptible de libérer des signes qui tiennent du domaine de l'ethos. Dès qu'il y a une énonciation, le locuteur active chez le public la construction d'une représentation de soi-même. (idem: 207)

Dominique Maingueneau introduit la notion *d'ethos du discours* qui résulte de l'interaction entre l'*ethos prédiscursif*, l'*ethos discursif* (montré) et les fragments du texte où l'énonciateur évoque sa propre énonciation (*ethos dit*).[3] Entre l'*ethos montré, l'ethos dit* et *l'ethos suggéré* il y a une frontière très instable, impossible d'être définie, d'après Dominique Maingueneau qui parle même d'un *ethos affectif* qui est construit par le destinataire. Cela le fait réfléchir au degré d'adhésion des destinataires au point de vue véhiculé par le discours par l'intermédiaire d'une voix associée à un « corps énonçant» historiquement spécifié. (ibidem).
La nouveauté que l'analyste du discours apporte, par rapport à la rhétorique qui réservait la notion d'ethos à l'oralité, consiste dans la vocalité attribuée à tout texte écrit. Cette vocalité lie le texte à une caractéristique du corps[4] de l'énonciateur qui est *garant* qui par son *ton* atteste ce qui est dit.

Le lecteur a accès, grâce au garant, à un monde éthique qui contient un certain nombre de stéréotypes et des situations stéréotypiques associées à certains comportements. L'ethos est circonscrit de point de vue temporel et c'est pour cela qu'il peut à son tour inscrire les œuvres dans une situation historique déterminée. Il fait la liaison entre le monde représenté et l'énonciation qui le porte (idem: 212)

BIBLIOGRAPHY :

1. AMOSSY, *Ruth, Images de soi dans le discours, La construction de l`ethos*, Lausanne, Delachaux et Niestlé,1999.
2. AMOSSY, Ruth, *Argumentation dans le discours*, Paris, Nathan, 2010 [2000].
3. AMOSSY, Ruth, *La présentation de soi. Ethos et identité verbale,* Paris, PUF, 2015.
4. CHARAUDEAU, Patrick, MAINGUENEAU, Dominique, *Dictionnaire d'analyse du discours*, Éditions du Seuil, Paris, 2002.
5. CHARAUDEAU, Patrick, *Identités sociales et discursives du sujet parlant*, Paris, L`Harmattan, 2009.
6. CONDEI, Cecilia, *Introduction à la pragmatique du langage et à l`analyse du discours*, Craiova, Editura Universitaria, 2012.
7. CONDEI, Cecilia, *Composants pragmatiques et textuels du discours (non)littéraire*, Craiova Universitaria, 2013.
8. DUCROT, Oswald, *Les mots du discours,* Paris, Editions de Minuit, 1980.
9. DUCROT, Oswald, *Le dire et le dit*, Paris, Editions de Minuit,1984.
10. MAINGUENEAU, Dominique, *Pragmatique pour le discours littéraire*, Paris, Bordas, 1990.
11. MAINGUENEAU, Dominique*, L`Analyse du discours, introduction aux lectures de*

[3] Dominique Maingueneau affirme que cette évocation peut être faite d'une manière directe ou indirecte, par le biais des métaphores ou allusions à d'autres scènes de parole. (Maingueneau 2004:206)
[4] Dominique Maingueneau veut opter pour une image incarnée de l'ethos qui recouvre la dimension verbale, mais aussi une dimension physique et psychique attachées au garant par la représentation collective. (Maingueneau 2004:207)

l`archive, Paris, Hachette, 1991.
12. MAINGUENEAU,Dominique, *Le Contexte de l`œuvre littéraire .Énonciation, écrivain, société* http://dominique.maingueneau.pagesperso-orange.fr/pdf/Le-contexte-de-l%27OL-1993.pdf
13. MAINGUENEAU, Dominique, *Les termes clés de l`analyse du discours*, Paris, Seuil, 1996.
14. MAINGUENEAU, Dominique, *Le discours littéraire. Paratopie et scène d'énonciation*, Paris, Armand Colin, 2004.
15. MAINGUENEAU, Dominique*, Discours et analyse du discours*, Paris, Armand Colin, 2014
16. MAINGUENEAU, Dominique, *Trouver sa place dans le champ littéraire*, Paris, L`Harmattan, 2016.
17. PÊCHEUX, Michel, *L`Inquiétude du discours*, Textes de Michel Pêcheux, choisis et présentés par Denise Maldidier, Éditions des Cendres, 1990.

MELANCHOLIES OF CONTEMPORARY ART

Ana-Irina Iorga
Prof., PhD, Theoretical Highschool "Dimitrie Cantemir" Iaşi

Abstract: The discourse of the 21st century is marked by ideas, quotations and explicit references to the major conceptual paradigms of the previous century. The artistic discourse, as a cultural-autonomous species, illustrates this characteristic through the attitude of allowing itself to be infused, predominantly, by themes, analyzes and constructions that originate in the increasingly well-tempered psychoanalyses of postmodern reflection.

Keywords: Kantian aesthetics, a priori categories of artistic sensibility, selective semantic memory, social nostalgia, artistic melancholy

1. Arta ca locuire a formelor[1]

Orice discuție despre artă face trimitere, inevitabil, la estetica kantiană și la problema cunoașterii în general. În acest perimetru, Kant este de nedepășit! De vreme ce cunoașterea obiectului de artă este o specie de cunoaștere, înseamnă că își are originea într-o experiență sensibilă. Experiența estetică, ca orice formă de cunoaștere, este, inițial, o experiență sensibilă ce poate fi urmată de una intelectuală, așa cum se întâmplă, de pildă, în arta conceptuală.

Dar sensibilitatea ca facultate cognitivă nu este complet autonomă și separată de alte facultăți[2], prin urmare este evident faptul că ea este infuzată puternic de experiența intelectuală și rațională. Așadar, orice experiență estetică conține, la diferite nivele de profunzime, elemente ne-sensibile.

Arta contemporană apreciază în mod deosebit experiențele intelectuale integrate în actul artistic atât al creatorului/furnizorului, cât și al privitorului/beneficiarului/consumatorului de artă. Printre aceste experiențe intelectuale se numără și cele legate de cunoașterea, aprecierea și aproprierea istoriei artelor; dar și de utilizarea ei ca bază de date și ca arhivă de imagini. Contextul personalizat al acestor acte cognitiv-estetice – cunoașterea, aproprierea și utilizarea – , în succesiunea sau coexistența lor, influențate de condițiile social-culturale și economico-politice, le conferă un grad incontestabil de subiectivitate. Artiștii contemporani accentuează acest aspect, discutând despre propriul lor *background* experimențial (senzorial și intelectual) și integrându-l în lucrări de artă ce seamănă tot mai mult cu o scriitură ce solicită modalități specifice, cu siguranță noi, de lectură.

2. Proiectul și discursul artistic ca forme de melancolie

Aducând, în noul spațiu al gândirii critice, conceptul de estetică relațională[3], Nicolas Bourriaud îl fundamentează și totodată îl ilustrează prin creațiile unor artiști precum Gordon Matta-Clark, Robert Smithson, Dan Graham, Liam Gillick, Jackson Pollock, Yves Klein, Andy Warhol, Sherrie Levine ș.a., considerate ca fiind *tot atâtea utopii tangibile*.

Discutate în prelungirea proiectului emancipator al modernității, despre care Bourriaud este convins că nu a murit ca esență, ci doar ca manifestare idealistă și teleologică, aceste entități complexe, adevărate *discursuri artistice* ale autorilor selectați, sunt considerate *forme de melancolie*[4]. Accepțiunea lui Bourriaud este aici una psihiatrică, care generează întreaga sa

[1] Idea că arta este o locuire a formelor și stilurilor istoricizate apare la Nicolas Bourriaud, în *Estetica relațională. Postproducție*, Editura Idea Design & Print, Cluj, 2007
[2] Immanuel, Kant, *Critica rațiunii pure*, Editura Univers enciclopedic, București, 2011
[3] Nicolas Bourriaud, *Estetica relațională. Postproducție*, Editura Idea Design & Print, Cluj, 2007
[4] Idem, p. 11

argumentare ulterioară privind *neplăcerea* ce survine în arta contemporană. Dar, dacă luăm în considerare sensul mai puțin radical al termenului, de pildă cel de tristețe impregnată de visare, atunci *melancolia* poate intra într-o grilă de apreciere alternativă a artei post-raționaliste de după secolul al XVIII-lea.

Secolul al XX-lea se caracterizează, după Bourriaud, prin practicarea a trei versiuni ale modernității: concepția raționalistă de sorginte iluministă, filosofia iraționalistă a spontaneității și a eliberării individului și ideologia autoritar-utilitaristă.

Primele două sunt reciproc contradictorii prin metodă, iar cea de-a treia este în raport de excluziune cu primele. *Lupta pentru modernitate are loc în aceiași termeni ca și mai înainte, cu diferența că acum* ***avangarda*** *a încetat să mai mărșăluiască în ipostaza de cercetaș, iar trupele s-au retras, temătoare, în jurul unui bivuac de certitudini*[5].

Una din aceste certitudini este realismul. Privilegiind experiența senzorială cea mai directă, estetica acestei mișcări, active pe parcursul a mai mult de un secol, propune/impune renunțarea la exagerări emoționale sau intelectuale, restrângând drastic orizontul imaginarului. De asemenea, este orientată spre ființa umană aflată în contexte sociale riguros determinate spațio-temporal, condiționată de factori sociali aflați în multiple procese de evoluție, influențată de relațiile cu ceilalți – privită, deci, ca fiind *ființă în construcție*. Ancora filosofică a realismului secolului al XIX-lea este Marx, pentru care *esența umană este ansamblul relațiilor sociale*, iar ancora critică a realismului secolului al XX-lea este N. Bourriaud însuși, pentru care *estetica este relațională*. Relaționalitatea, ca proprietate a existentului, fie el social, fie artistic, reprezintă un interesant elemen comun al gândirii celor doi autori.

3. Studiu de caz: proiectul artistic al lui Peter Blake și accesarea arhivei realismului secolului al XIX-lea

Între formele istorice ale realismului pictural există continuități firești, bazate pe valorile comune. Dar, dincolo de acest aspect, există și alte legături care atrag atenția.

Artistul Peter Blake reinterpretează lumea socială aflată la jumătatea secolului al XX-lea, evocând și invocând predecesori precum Edouard Manet și Gustave Courbet. Inserția personală a lui Blake în reprezentarea socialului britanic a anilor 60, invadat de tehnologii agresive și de produse de larg consum în cantități progresiv geometrice, pare că se realizează prin niște *categorii apriori ale unei sensibilități artistice* numite Manet și Courbet.

Lucrarea ”Pe balcon” din 1955 reia *categoria* balconului prezentă la Manet și descrie, într-o manieră melancolică, dar nu mai puțin realistă, universul mental al familiei tipice din clasa de mijloc, populat de *idei-primite-de-a-gata*, cum ar fi spus Flaubert, sub formă de imagini a căror putere pare a o depăși pe cea a discernământului și chiar a imaginației proprii. Idolii baconieni[6] sunt prezenți toți, în forme sugestive, dar *idolii peșterii* prevalează: educație, lecturi, conversații, autoritatea celor respectați[7] etc. Ar fi de adăugat imaginile din reviste, de pe obiectele de consum, din reclame și afișe.

Cele cinci personaje sunt dispuse în trei registre: în prim plan, registrul părinților - stânga, și cel al celor doi băieți în dreapta, iar în spate, în plan secundar, un al treilea registru, un al treilea copil, urcat pe un scaun din care se văd doar picioarele.

Putem interpreta sintaxa tabloului în cheie psihologică jungiană, lecturând de la stânga la dreapta.

---

[5] Idem, p. 12

[6] Francis Bacon, *Noul organon*, Editura Antet, București, 2011

[7] Peter Blake însuși pune în scenă, cumva, proprii săi idoli (ai peșterii): Manet și Courbet. Aici poate fi discutat și mecanismul freudian de apreciere, preluare, interpretare, și totodată de respingere, depreciere, a stilului maeștrilor, asimilați, poate, figurii paterne contestate dar nu distruse.

a. Arhetipul tatălui. Tatăl din tabloul din 1955 are în dreptul pieptului tabloul lui Manet ”Pe balcon” din 1868, în care tatăl are în mână o țigară aprinsă: figura paternă este percepută ca autoritate formală atemporală guvernată de principiul Logosului. Sunt decelabile aici și concepția raționalistă de sorginte iluministă și ideologia autoritar-utilitaristă.

b. Arhetipul mamei. Mama din tabloul din 1955 ține în mâini un colaj cu fotografii ale caselor regale europene, în timp ce cea din 1868 are o umbrelă verde – ambele simboluri ale lucrurilor sau situațiilor percepute ca oferind stabilitate și protecție: figura maternă este peceptută ca vulnerabilitate ce ascunde o putere reală atemporală guvernată de principiul Erosului. Deși puternic nuanțată, filosofia irațională a spontaneității se furișează aici, cumva subversiv.

c. Arhetipul fiului/fiicei. Băieții din tabloul din 1955 au în dreptul sau chiar în locul capului revista *Life*, în dreptul pieptului poze cu sportivi, cravată cu acrobate de la circ etc. În tabloul lui Manet în prim plan este doar o fiică cu evantaiul strâns, sub al cărei scaun se află un cățel. Figurile copiilor sunt percepute ca fiind mereu problematice pentru părinți, la limita abandonabilului. În ambele lucrări există un copil plasat undeva în spate, la Manet un băiețel, la Blake probabil tot așa, dar nu i se văd decât picioarele, copil ce se detașează de spațiul și armosfera familiei, de gusturile, valorile și preocupările ei.

Tabloul lui Blake se caracterizează printr-un exces de obiecte materiale cu o simbolistică evidentă. Ele îndeplinesc două roluri: de a semnifica lumea interioară ne-liberă a pesonajelor care sunt dominate, complet aservite imaginilor primite din exterior; și de a genera o anume relație, fie și formală, între cei 5 membri ai familiei.

Nu altfel este și la Manet, unde aceste aspecte sunt susținute și de o structura compozițională strânsă, puternică, echilibrată. La Blake, în pofida simetriei, pare a fi mai curând o stază a destructurării ca simbol al alienării în chiar interiorul familiei.

În opera sa, Peter Blake nu doar utilizează categorii apriori ale predecesorilor și imagini de arhivă recogniscibile din opera lor, cum ar fi *categoria apriori a balconului manet-ist* și imaginea manet-istă în care ea se concretizează, ci și citează din lucrările acestora, lucrări a căror lectură este evident că l-a marcat în modul de a înțelege oamenii, viața, arta și sinele propriu. Aceste ”citate”, sub formă de detalii, simbolizează, de fapt, acele *trupe care s-au retras în certitudinea* de care vorbea Bourriaud: certitudinea, chiar formală, a familiei, a casei, a culorii verde – produsă de realismul lui Edouard Manet; sau certitudinea relațiilor sociale, a câinelui, a satului – produsă de realismul lui Courbet.

Recursul la realismul secolului al XIX-lea este prezent și în lucrarea intitulată ”Întâlnirea sau Bună ziua, domnule Hockney!”, o *up-datare* a tabloului cu titlu asemănător, ”Întâlnirea sau Bună ziua, domnule Courbet!”, din 1854, de Gustave Courbet.

Aici pare a fi vorba despre o formă *pop-art*-istică de postproducție[8], în sensul în care ideea lui Courbet, cu cele trei personajele și atitudinea lor, câinele, dispunerea scenografică, titlul și subtitlul, este preluată și adusă de Blake, ca printr-un tunel al timpului, în secolul XX american, unde locuia atunci David Hockney. Lucrarea, adevărată schiță sociologică de altfel, se remarcă, mai ales, prin spirit ludic condimentat cu ironie, la limita cu farsa.

Utilizarea categoriilor apriori ale unor sensibilități artistice anterioare dar și a imaginilor de arhivă care le exemplifică este prezentă și la alți reprezentanți ai artei pop: *categoria Monet* în întinderile de ape ale *Piscinelor* și *Lacurilor* lui David Hockney sau *categoria Matisse* în *Marele nud american* al lui Tom Wesselman.

În ceea ce privește postproducția ca reproducere a unor opere realizate de alții, în sfera *pop-art*-ului american, exemplul lui Roy Lichtenstein este deosebit de elocvent. Originalul pe care îl reproduce este reprezentat de seria *Catedralelor* și de seria *Căpițelor de fân* ale lui

[8] *... un număr din ce în ce mai mare de artiști interpretează, reproduc, reexpun sau utilizează opere realizate de alții sau produse culturale disponibile*. (N. Bourriaud, idem, p. 87)

Claude Monet. Există și o dimensiune reinterpretativă în registrul cromaticii obținute, aparent, prin metodele oferite de dispozitivele electronice. Acesta este încă un bun exemplu de artă ca locuire a formelor și a stilurilor istoricizate.

4. Concluzie: arta ca locuire a stilurilor istoricizate

În notă cumva deterministă, arta contemporană poate fi gândită ca o existență ce locuiește în stiluri pre-stabilite, stiluri deja create de alții, deja numite, deja intrate în istorie. Stilul devine tot mai mult un spațiu pre-existent în care este loc nelimitat pentru artiștii dispuși să-l locuiască în mod liber.

Așadar, preocupările estetice contemporane nu abandonează forma ca vehicul al plăcutului sau al neplăcutului, al frumosului sau al urâtului, ci o transferă din locul unde există întrebarea ”Ce să facem nou?” în locul unde există întrebarea ”Ce să facem cu ceea ce avem?”. Sau, după cum spune Bourriaud, *artiștii de astăzi mai mult programează formele decât le compun*, utilizând *depozitele pe care le au la dispoziție: unelte care trebuie folosite, grămezi de date de manipulat, de regizat și de reexpus*[9].

BIBLIOGRAPHY:

1. Bacon, Francis, *Noul organon*, Editura Antet, București, 2011
2. Blake, Peter, *On the balcony*, https://www.tate.org.uk/art/artworks/blake-on-the-balcony-t00566
3. Blake, Peter, *The meeting*, https://www.tate.org.uk/art/artworks/blake-the-meeting-or-have-a-nice-day-mr-hockney-t03790
4. Bourriaud, Nicolas, *Estetica relațională. Postproducție*, Editura Idea Design & Print, Cluj, 2007
5. Courbet, Gustave, *The meeting*, https://www.artchive.com/artwork/the-meeting-or-bonjour-monsieur-courbet-gustave-courbet-1854/
6. Jung, C.G., *Psihologie și alchimie*, Editura Trei, București, 2016
7. Kant, Immanuel, *Critica rațiunii pure*, Editura Univers enciclopedic, București, 2011
8. Lichtenstein, Roy, *Haystack*, https://www.myartbroker.com/artist-roy-lichtenstein/series-haystack
9. Manet, Edouard, *On the balcony*, https://www.manet.org/the-balcony.jsp
10. https://www.sfmoma.org/artwork/92.266.A-C/
11. https://wwd.com/eye/people/david-hockney-monet-mind-new-royal-academy-arts-show-1234826173/
12. https://www.moma.org/collection/works/78711

[9] Idem, p. 90

ANALYZABLE LOANS IN THE PHARMACEUTICAL LEXICON

Floriana-Diana Naghibaur
Prof., PhD, Negoi Middle School, Dolj

Abstract: The initial stage of the Romanian pharmaceutical lexicon consists of the calquing of Greek-Latin lexemes. The stage of development involves replacing linguistic calques with loans, whose internal structure has, however, preserved Greek-Latin formative elements. Analyzing the internal structure of the new pharmaceutical lexemes, it is observed that they are formed through scholarly compounding.

Keywords: lexicology, loans, internal structure, prefixoid, suffixoid

În etapa de dezvoltare a lexicului farmaceutic, calcurile greco-latine au fost înlocuite cu împrumuturi din limbile de circulație internațională, cultura medicală fiind în plină ascensiune. Unele dintre aceste împrumuturi au păstrat bazele greco-latine, ceea ce ne determină să discutăm în studiul de față despre împrumuturi analizabile, adică lexeme farmaceutice în a căror structură internă identificăm cel puțin un prefixoid și un sufixoid. Cercetarea s-a realizat pe un număr de 22 de lexeme, selectate din lucrări de specialitate[1]:

alopatie < fr. *allopathie* (*alo-* „altul, diferit”[2] + *-patie* „boală”[3]) „tratament medical care întrebuințează medicamente ce produc efecte contrarii celor ale bolii” (MDA I, 45):

„În cercetarea științifică, *alopatia* a traversat mai multe etape, care s-au succedat în ordine logică, în perfectă concordanță cu știința și tehnologia”. (Dumitru Dobrescu, *Medicamentul în secolul al XX-lea. Alopatie și homeopatie în ultimii 200 de ani*, preluat de pe https://www.revistagalenus.ro)

cardialgie < fr. *cardialgie* (*cardi-* „inimă”[4] + *-algie* „durere”[5]) „durere acută în zona inimii sau a cardiei” (MDA I, 297):

„Farmacoterapie Meldonium: *cardialgia* pe fond de distrofie a miocardului”. (Radu Cazacincu, Florentina Roncea, Cosmin Roșca, Horațiu Mireșan, *Meldonium – medicament versus substanță dopantă*, 1.IX.2016, preluat de pe https://www.medichub.ro)

disfagie < fr. *dysphagie* (*dis-* „greu, dificil; anormal”[6] + *-fagie* „a mânca, a absorbi”[7]) „dificultate în înghițire” (MDA I, 726):

„Fracturile oaselor maxilare pot prezenta diferite tulburări funcționale, cum ar fi *disfagie*, disfonie și tulburări masticatorii”. (Victor Burloiu, *Fracturile de maxilar, clasificare și diagnostic*, preluat de pe https://www.revistagalenus.ro)

eritropoieză < fr. *érythropoïèse* (*eritro-* „roșu”[8] + *-poieză* „formare”[9]) „proces de formare a globulelor roșii” (MDA I, 827):

---

[1] Iuliana Popovici, Dumitru Lupuleasa, Lăcrămioara Ochiuz, *Dicționar farmaceutic*, ediția a III-a, Iași, Editura Polirom, 2014, *passim*.
Aurelia Nicoleta Cristea, *Tratat de farmacologie*, ediția I, București, Editura Medicală, 2006, *passim*.
[2] Academia Română. Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Formarea cuvintelor în limba română*, volumul I *Compunerea* (*FCLR I),* București, Editura Academiei Române, 1970, p. 243.
[3] *Ibidem*, p. 255.
[4] *Ibidem*, p. 245.
[5] *Ibidem*, p. 243.
[6] *Ibidem*, p. 247.
[7] *Ibidem*, p. 249.
[8] *Ibidem*, p. 248.
[9] *Ibidem*, p. 256.

„În cursul *eritropoiezei*, celulele progenitoare eritroide […] suferă o serie de transformări importante […]”. (Cristian Daniel Marineci, Cornel Chiriță, *Anemia – ce este, cum se manifestă și cum se tratează?*, 22.III.2019, preluat de pe https://www.medichub.ro)

farmacodinamie < fr. *pharmacodynamie* (*farmaco-* „medicament”[10] + *-dinamie* „forță, energie”[11]) „ramură a farmacologiei care studiază efectele medicamentelor asupra organismului” (MDA I, 877):

„*Farmacodinamie*: Mecanismele de acţiune imunomodulatoare sunt mai puţin elucidate, depind de patologia autoimună specifică şi de fondul genetic individual. (Cristina Elena Zbârcea, Oana-Cristina Șeremet, Simona Negreș, *Terapia cu imunoglobuline umane normale*, 4.IV.2028, preluat de pe https://www.medichub.ro)

farmacografie: < fr. *pharmacographie* (*farmaco-* „medicament” + *-grafie* „scriere”[12]) „rețeptură” (MDA I, 877):

„*Farmacografie*: Forme farmaceutice: tablete, capsule 250 mg, 500 mg, fiole injectabile 5 ml 10%”. (Radu Cazacincu, Florentina Roncea, Cosmin Roșca, Horațiu Mireșan, *Meldonium – medicament versus substanță dopantă*, 1.IX.2016, preluat de pe https://www.medichub.ro)

farmacologie: < fr. *pharmacologie* (*farmaco-* „medicament” + *-logie* „știință, cercetare”[13]) „știință care studiază proprietățile fizico-chimice, clasificarea și acțiunea terapeutică a medicamentelor” (MDA I, 877):

„Atunci, de unde apropierea mea de homeopatie şi de farmacoterapia alternativă homeopată, în care tot ce știm din *farmacologia* şi farmacoterapia alopată este răsturnat, am putea spune?”. (Aurelia-Nicoleta Cristea, *Contribuții personale la bazele științifice, teoretice și practice, ale homeopatiei*, 2.III.2016, preluat de pe https://www.medichub.ro)

farmacomanie < fr. *pharmacomanie* (*farmaco-* „medicament” + *-manie* „obsesie patologică”[14]) „tendință de a administra sau de a lua medicamente în exces” (MDA I, 877):
„[…] anxietatea nu poate fi tratată fără aviz medical, sub amenințarea unei agravări uneori legată de luarea abuzivă de medicamente (*farmacomanie*)”. (Revista Galenus, *Angoasa*, preluat de pe https://www.revistagalenus.ro)

febrifug < fr. *fébrifuge*, lat. *febrifugia* (*febri-* „febră”[15] + *-fug* „care fuge, care alungă, respinge”[16]) „(substanță sau medicament) care înlătură sau reduce febra” (MDA I, 890):
„Tot din clasa heterozidelor fac parte și derivații de acid salicilic cu efect antireumatic și *febrifug*”. (Neli Olah, *Fitochimia extractelor gemoterapice*, 27.XII.2017, preluat de pe https://www.medichub.ro)

galactogog < fr. *galactogogue* (*galacto-* „lapte”[17] + *-gog* „care conduce, care provoacă”[18]) „galactogen; (substanță) care favorizează secreția de lapte” (MDA I, 960): „Un studiu clinic sugerează că administrarea extractului de armurariu are efect *galactogog*”. (Revista Galenus, *Armurariu – Silybum marianum*, preluat de pe https://www.revistagalenus.ro)

[10] *Ibidem*, p. 249.
[11] *Ibidem*, p. 247.
[12] *Ibidem*, p. 250.
[13] *Ibidem*, p. 253.
[14] Adriana Stoichițoiu Ichim, *Creativitate lexicală în româna actuală*, București, Editura Universității din București, 2006, p. 74.
[15] FCLR I, p. 249.
[16] *Ibidem*.
[17] *Ibidem*, p. 250.
[18] *Ibidem*, p. 243.

glicogen < fr. *glycogène* (*glico-* „dulce”[19] + *-gen* „care produce, care ia naștere”[20]) „polizaharidă având o structură asemănătoare cu amidonul, care se găsește mai ales în ficat și în mușchi” (MDA I, 1003):

„De asemenea, fructoza stimulează glucokinaza din hepatocite, care joacă un rol important în captarea și stocarea glucozei drept *glicogen* de către ficat”. (Corina-Bianca Ioniță-Mândrican, Khaled Ziani, Carolina Negrei, Magdalena Mititelu, *Mierea – aliment funcțional cu numeroase utilizări în medicina tradițională și în cea modernă*, 27.V.2022, preluat de pe https://www.medichub.ro)

hematopoieză < fr. *hématopoïèse* (*hemato-* „sânge, hematii, hemoglobină”[21] + *-poieză* „formare”) „proces de formare și maturare a celulelor sangvine” (MDA I, 1059):

„Un studiu recent realizat la Northwestern Medicine […] a arătat că mitocondriile […] joacă de asemenea un rol important în *hematopoieză”. (Gabriela Vlăsceanu, Din secretele longevității… nutraceuticele – partea a VIII-a. Tinerețe fără bătrânețe, 30.X.2021, preluat de pe* https://www.medichub.ro)

hemoragie < fr. *hémorragie* (*hemo-* „sânge, hematii, hemoglobină”[22] + *-ragie* „fisură, curgere”[23]) „părăsire a patului vascular de către sânge” (MDA I, 1061):

„*Hemoragia* digestivă superioară non-variceală (HDS non-variceală) reprezintă una dintre cele mai frecvente urgențe medicale, întâlnite în practica gastroenterologului”. (Teodora Lupu, *Managementul terapiei digestive superioare non-variceale*, preluat de pe https://www.revistagalenus.ro)

hipnogen < fr. *hypnogène* (*hipno-* „somn”[24] + *-gen* „care produce, care ia naștere”) „(substanță, medicament) care provoacă somnul” (MDA I, 1073):

„Gerodorm 40 mg – indicații terapeutice: stări anxioase hipocondriale, nevroze, stări depresive, tulburări vegetative din angor, infarct, hipertensiune, ulcer gastroduodenal astm bronșic, *hipnogen*, […]”. (Prospect *Gerodorm 40 mg x 30 compr.*, preluat de pe https://www.catena.ro)

homeopatie < fr. *homéopathie* (*homeo-* „de același fel, asemănător”[25] + *-patie* „boală”) „sistem terapeutic bazat pe proprietatea unor substanțe de a provoca pacienților reacții foarte puternice atunci când sunt administrate în diluții cu o concentrație infinitezimală, cu condiția ca efectul lor să nu fie perturbat de influența unor alte substanțe, în cantități mari (parfumuri, cafea, tutun etc.)” (MDA I, 1082):

„Deoarece în *homeopatie* a fost experimentat efectul a foarte multe extracte din plante, s-a ajuns la interpretarea greșită a multor oameni, care consideră *homeopatia* tot o fitoterapie”. (Carmen Ponoran, *Medicamentul homeopatic. Spulberarea unor mituri*, 30.IX.2018, preluat de pe https://www.medichub.ro)

lactogen: < fr. *lactogène* (*lacto-* „lapte”[26] + *-gen* „care produce, care ia naștere”) „(hormon) care stimulează lactația” (MDA I, 1303):

„Hormonul *lactogen* placentar, prolactina, gonadotropina umană corionică – accelerează creșterea glandei mamare”. (Mihaela Niță, *Anatomia și fiziologia lactației*, preluat de pe https://www.revistagalenus.ro)

[19] *Ibidem*, p. 250.
[20] *Ibidem*.
[21] *Ibidem*.
[22] *Ibidem*.
[23] *Ibidem*, p. 256.
[24] *Ibidem*, p. 251.
[25] *Ibidem*.
[26] *Ibidem*.

lipofil < fr. *lipophile* (*lipo-* „grăsime”[27] + *-fil* „a iubi; prieten, amator, iubitor”) „cu afinitate pentru substanțele grase” (DAN, 578):

„Unele BAB *lipofile* (carvedilol, talinolol) sunt substraturi pentru P-glicoproteină”. (G. Bacinschi, Veaceslav Gonciar, Elena Bodrug, Nicolae Bacinschi, *Polimorfismul genetic și metabolismul beta-adrenoblocantelor*, 6.III.2021, preluat de pe https://www.medichub.ro)

mialgie < fr. *myalgie* (*mi-* „mușchi, muscular”[28] + *-algie* „durere”) „durere musculară care apare după eforturi fizice mari sau în diferite boli” (MDA II, 1):

„Reacţiile adverse […] au fost următoarele: foarte frecvente (frecvenţă de peste 10%): cefalee; artralgie; *mialgie*; durere sau tumefiere la locul administrării […]”. (Cristian Daniel Marineci, Andrei Văleanu, Simona Negreș, Cornel Chiriță, *Vaccinarea anti-COVID-19*, 6.III.2021, preluat de pe https://www.medichub.ro)

miopatie: < fr. *myopathie* (*mio-* „mușchi, muscular”[29] + *-patie* „boală”) „1. nume generic dat bolilor mușchilor; 2. afecțiune nervoasă care duce la atrofierea mușchilor” (MDA II, 21):

„*Miopatia* autoimună, rară […] are drept criterii de diagnostic simptomele musculare, evidenţierea necrozei celulelor musculare la biopsie şi a autoanticorpilor anti-HMG CoA reducază”. (Natalia Pătrașcu, *Aderența și complianța la tratamentul cu statine – probleme nerezolvate, probleme rezolvate și mituri*, 25.IX.2019, preluat de pe https://www.medichub.ro

psihofarmacologie < fr. *psychopharmacologie* (*psiho-* „psihic”[30] + *farmaco-* „medicament” + *-logie* „știință, cercetare”) „studiu referitor la întrebuințarea și efectele substanțelor farmaceutice asupra psihicului” (MDA II, 586):

„Cercetări care s-au ocupat cu evaluarea rezultatului în psihoterapie au împrumutat metodologia studiilor cu placebo de la studiile de *psihofarmacologie* din medicină”. (Radu Vraști, *Psihoterapia ca practică terapeutică bazată pe dovezi (3)*, 20.IX.2018, preluat de pe https://www.medichub.ro)

psihotrop < fr. *psychotrope* (*psiho-* „psihic” + *-trop* „care se schimbă, care se învârtește, întoarcere”[31]) „(medicament) care are acțiune asupra psihicului” (MDA II, 587):
„Utilizarea uleiurilor de cânepă cu nivel concentrat de CBD este încă în discuție, chiar dacă astfel de produse nu conțin substanțele *psihotrope* interzise, de tipul THC”. (Corina Zugravu, *Suplimente alimentare în insomnie*, preluat de pe https://www.revistagalenus.ro)

radioscopie < fr. *radioscopie* (*radio-* „raze, unde; radiație, radioactiv, radioactivitate”[32] + *-scopie* „care privește, care examinează”[33]) „1. examinare a interiorului unui corp opac, în special a corpului omenesc, prin proiectarea pe un ecran a razelor X care au străbătut corpul; 2. imagine obținută prin radioscopie; 3. (învechit) studiere a razelor solare” (MDA II, 619):

„Examenul radiologic trebuie efectuat atât în mișcare – *radioscopie*, dacă starea bolnavului o permite, cât și prin radiografii repetate și pe cât se poate în poziție ortostatică”. (Elena Toma, *Leziunile traumatice ale diafragmului*, preluat de pe https://www.revistagalenus.ro)

Se observă că lexemele analizate sunt împrumuturi din limba franceză.

Din punct de vedere etimologic, cele mai multe elemente de compunere savantă sunt de origine greacă: *-algie*, *alo-*, *cardi-*, *-dinamie*, *dis-*, *eritro-*, *-fagie*, *farmaco-*, *-fil*, *galacto-*, *-gen*, *glico-*, *-(a)gog*, *-grafie*, *hemo-*, *hemato-*, *hipno-*, *homeo-*, *lacto-*, *lipo-*, *-logie*, *-manie*, *mi(o)-*, *-patie*, *-poieză*, *psiho-*, *-ragie*, *-scopie*, *-trop*. Cele de origine latină identificate în corpusul analizat sunt: *febri-*, *-fug*, *radio-*.

[27] *Ibidem*, p. 252.
[28] *Ibidem*, p. 253.
[29] *Ibidem*.
[30] *Ibidem*, p. 256.
[31] *Ibidem*, p. 259.
[32] *Ibidem*, p. 256.
[33] *Ibidem*, p. 257.

Din punct de vedere onomasiologic, lexemele farmaceutice analizate reprezintă substanțe medicamentoase și medicamente: *febrifug*, *galactogog*, *hipnogen*, *psihotrop*; domenii farmacologice: *farmacodinamie*, *farmacografie*, *farmacomanie*, *psihofarmacologie*; sisteme terapeutice: *alopatie*, *homeopatie*; boli: *cardialgie*, *disfagie*, *mialgie*, *miopatie*.

BIBLIOGRAPHY:

1. Cristea, Aurelia Nicoleta, *Tratat de farmacologie*, ediția I, București, Editura Medicală, 2006.
2. DAN = Marcu, Florin, *Dicționar actualizat de neologisme*, ediția a III-a, București, Editura Saeculum I.O, 2019.
3. FCLR = Academia Română. Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Formarea cuvintelor în limba română*, volumul I *Compunerea*, București, Editura Academiei Române, 1970; volumul al II-lea *Prefixele*, București, Editura Academiei, 1978; volumul al III-lea *Sufixele. Derivarea verbală*, București, Editura Academiei Române, 1989; volumul al IV-lea *Sufixele. Derivarea nominală și adverbială. Partea 1*, București, Editura Academiei Române, 2015.
4. MDA = Academia Română. Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Mic dicționar academic*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2010.
5. Popovici, Iuliana, Dumitru Lupuleasa, Lăcrămioara Ochiuz, *Dicționar farmaceutic*, ediția a III-a, Iași, Editura Polirom, 2014.
6. Stoichițoiu Ichim, Adriana, *Creativitate lexicală în română actuală*, București, Editura Universității din București, 2006.

ALLUSION IN THE LANGUAGE OF FASHION

Violeta Marinela Preduţ (Dumitru)
PhD Student, National University of Science and Technology „Politehnica" Bucharest, Piteşti University Center

Abstract: In the sphere of fashion discourse, allusion is not just a figure of thought, it becomes an aesthetic and communicative tool through which designers, fashion journalists or influencers convey sophisticated messages, anchored in history, culture or symbolism. By using this figure, a possible danger, an exaggerated precision or the vulgar character of the expression is avoided in the formulation of the statement, and instead a bookish link, a concretization of abstractions or a situational parallelism is achieved. In order to decode this figure, it is always necessary to have prior knowledge of the comparative context.

Keywords: allusion, figure of thought, intertextuality, language, fashion

Analizând limbajul revistelor glossy, ce constituie corpusul acestei cercetări, întâlnim elemente de intertextualitate care evocă literatura universală, maxime, proverbe şi zicători, culturi şi civilizaţii, epoci şi curente literar-filozofice.

Întrucât evidenţiază funcţia conativă, textele rubricilor de fashion care conţin elemente de intertextualitate au ca scop captarea atenţiei receptorului-consumator de modă, determinându-l să decodifice aluzia culturală efectuată şi, totodată, fiind şi un mijloc de manipulare a destinatarului, să adere la elementul de noutate prezentat.

Intertextualitatea ca standard discursiv prezentă în limbajul modei este concepută prin prisma a doi factori: cea a emiţătorului care reflectă personalitatea şi abilităţile acestuia puse în concurs pentru a reda în mod inediu conţinutul mesajului, dar şi cea a destinatarului căruia trebuie să i se inducă dorinţa de a se alinia la nou prezentat.

Aluzia ca formă a interdiscursului are următoarele forme de exprimare: nume proprii; titluri de texte, fragmente din texte; simboluri. Aceasta este de mai multe feluri: aluzia mitologică, istorică sau biblică, şi poate fi realizată în combinaţie cu alte figuri.

Potrivit opiniei Mihaelei Mancaş, aluzia este o figură de gândire bazată pe analogie, în care un cuvânt/ (fragment de) enunţ este folosit pentru a se evoca ori sugera, în variate forme, o realitate sau un eveniment cu semnificaţie generală ori abstractă[1].

Prin utilizarea acestei figuri se evită, în formularea enunţului, un eventual pericol, o exagerată precizie sau caracterul vulgar al exprimării, realizându-se, în schimb, o legătură de ordin livresc, o concretizare a abstracţiunilor ori un paralelism situaţional.

Pentru decodificarea acestei figuri este întotdeauna necesară cunoaşterea prealabilă a contextului comparat, fie el religios, mitologic, istoric, folcloric sau literar (cazul intertextualităţii).

În acest sens, H. Morier[2] consideră că aluzia este un tip de metaforă enigmatică, în care termenul final trebuie să te lase să ghiceşti comparatul, graţie unuia sau mai multor elemente comune. Când aluzia face trimitere la o figură mitologică, P. Fontanier o numeşte *mitologism.*[3]

În cele ce urmează vom prezenta câteva exemple identificare în articolele dedicate modei .

[1] Mihaela Mancaş, *Dicţionar de stilistică. Poetică, Retorică, Naratologie, Versificaţie*, Bucureşti, Editura Spandugino, 2023, p. 24.
[2] Henri Morier, apud Mihaela Mancaş, *op. cit.*, 2023, pp . 24-25.
[3] Pierre Fontanier, *Figurile limbajului,* Bucureşti, Editura Univers, 1977, p. 135.

Sub dominația Nasrids, între anii 1238-1492, al-Andalus – parte a Peninsulei Iberice dominată de musulmani – a fost o țară bogată, prosperă și renumită mondial pentru știință, artizanat și artă. Aici, stilul maur cu ornamente geometrice și florale a prosperat și mai târziu, s-a răspândit în Maghreb. Unele dintre cele mai frumoase clădiri ce reflectă acest stil sunt ***Alhambra*** *în Granada și mausoleele* ***Saadite*** *din Marrakech. Echipa de design FreyWille a cedat fascinației atemporale a acestor clădiri cu elemente ornamentale extraordinare. În „****O mie și una de nopți****", limbajul formal misterios al acestei arte este strâns legat de magia basmelor orientale. În trei seturi incitante, principiile tradiționale ornamentale sunt parțial adoptate și parțial încălcate artistic.*[4]

Textul citat face aluzie la celebra antologie de poveşti orientale pentru a arăta sursa de inspiraţie a noii colecţiei de bijuterii. Designerii au folosit un ornament geometric inspirat de mausoleele Saadite din Marrakech şi roșu ca ton de bază ce amintește de faimosul „castel roșu" – Alhambra din Granada.

De asemenea poate sugera şi aspiraţia producătorului de a avea un succes asemănător volumului sau cel puţin să stârnească publicului atenţia aşa cum misterioasa Șeherezada a reuşit să-l captiveze pe rege ca să-i asculte poveştile nopţi la rând.

Un alt mijloc de realizare a aluziei constă în utilizarea substantivelor proprii care au o amprentă în domeniul modei: producători, creatori, modele, persoane publice.

Modelul a purtat o rochie personalizată a regretatului designer Virgil Abloh. Rochia, deși oarecum tradițională, a avut broderii complicate din dantelă și un corset lejer, prezenta unele dintre motivele stilului de stradă ale lui Abloh.[5]

Bijuteria *şi actul creativ sunt, mai mult ca oricând, un vehicul de comunicare pentru ideile în schimbare, pentru mesajele adresate unei lumi aflate în intercomunicare şi conexiune. Industria creativă, această invenţie extraordinară, este de fapt decizia celor instruiţi de a se exprima creativ şi de a nu se opri cu mesajul lor la graniţa dintre lume şi propriul atelier. Ideea lui* ***Leonardo da Vinci*** *despre lumea văzută ca prelungire a atelierului artistului devine mai prezentă ca oricând.", a declarat David Sandu, Curator Romanian Jewelry Week.*[6]

Citatul mai sus prezentat conţine o aluzie atât la perioada înfloritoare a Renaşterii, cât şi la personalitatea lui Leonardo da Vinci, dată fiind notorietatea sa în domeniul artistic (pictor, sculptor, arhitect, muzician). Asocierea creativităţii din domeniul bijuteriilor cu capodoperele lui Leonardo da Vinci reprezintă o strategie de intensificare a mesajului, concepută cu scopul evident de a produce un puternic efect persuasiv asupra cititorilor.

Sandalele romane*, cele preferate în culoarea pământului sau a cafelei, sunt acele sandale care au un aspect de mers desculț.*[7]

Aluzia istorică prezentă în acest articol de fashion face trimitere la civilizaţia romană care a constituit un model pentru perioada Antichităţii, alături de cea greacă. Vestimentaţia sumară şi lejeră a romanilor constituie o sursă de inspiraţie pentru colecţiile actuale de încălţăminte. Această trimitere este făcută cu scopul de a evidenţia comoditatea şi aspectul sandalelor prezentate, determinând publicul să le aleagă pentru ţinutele de vară.

*Sensibil la anumite tipologii feminine, în special atras de regalitate și reprezentantele europene ale acesteia, cum ar fi muza constantă a lui Giambattista Valli, Charlotte Casiraghi****,*** *de data aceasta sursa de inspirație a fost un personaj mai puțin cunoscut, dar cu o influență de necontestat –* ***Joséphine de Beauharnais,*** *cea care i-a fost soție lui* ***Napoleon*** *timp de cinci ani.****[8]***

[4] https://www.unica.ro/advertorial/p-o-mie-si-una-de-nopti-383385
[5] https://www.unica.ro/moda/top-12-cele-mai-frumoase-rochii-de-mireasa-din-toate-timpurile-532368
[6] https://www.elle.ro/fashion/romanian-jewelry-week-editie-speciala-timisoara-2023-903684
[7] https://www.unica.ro/advertorial/p-incaltaminte-eleganta-de-primavara-pentru-femei-fii-la-moda-366963
[8] https://www.elle.ro/fashion/catwalk-report-giambattista-valli-933536

Şi în această secvenţă citată întâlnim o aluzie istorică ce sugerează perioadă de înflorire a civilizaţiei franceze sub conducerea lui Napoleon Bonaparte. Articolul promovează o colecţie haute couture a designerului italian Giambattista Valli, a cărui muză a fost Joséphine de Beauharnais, soţia lui Napoleon. Scopul aluziei este de a evidenţia că această colecţie reflectă clasa regalităţii, ştiut fiind faptul că publicul amator de modă tinde a reflecta apartenenţa la o clasă superioară. Trimiterea făcută prin intermediul aluziei are puternice accente de marketing ce vizează manipularea publicului ţintă.

*Ed Sheeran intră în spiritul festiv în timp ce se strecoară într-o ținută sexy de **Moș Crăciun** și își legănă șoldurile înainte și înapoi. În tot acest timp, Elton cântă la pian și privește către decorațiunile generoase. El poartă o cămașă roșie și pantaloni la fel, dar o haină neagră îi completează ținuta.*[9]

În citatul de mai sus întâlnim o aluzie religioasă ce face trimitere la cel mai iubit personaj al sărbătorilor de iarnă. Asocierea vestimentaţiei cu cea a lui Moş Crăciun sugerează bucuria sărbătorilor, moment în care suntem mai buni, mai generoşi, făcând cumpărături mai multe decât de obicei. Ed Sheeran este un nume reprezentativ în lumea muzicii, iar modul său a se îmbrăca în perioada sărbătorilor sigur va fi adoptat şi de fanii acestuia.

Aluzia în industria mondială a modei: exemple și contexte

1. **Aluzii la artă și literatură**

Multe colecții de modă s-au inspirat din opere literare sau artistice, sugerând aceste influențe prin detalii de design.

Colecția „Arlésienne" de la Dior (2019) face aluzie la picturile lui Vincent van Gogh prin imprimeuri florale și culori vibrante care evocă peisajele din Provence.
Alexander McQueen, în colecția „The Girl Who Lived in the Tree" (2008), face aluzie la basmele clasice, cu rochii care sugerează o atmosferă de poveste și magie.

2. **Aluzii la epoci istorice**

Designeri celebri precum Valentino sau Prada includ detalii vestimentare care evocă stiluri și perioade istorice, fără a le reproduce explicit.

În colecția sa de toamnă-iarnă 2015, Valentino a făcut o aluzie subtilă la Renaștere, prin siluete inspirate de portretele renascentiste, dar reinterpretate în viziunea sa modernă.

Miuccia Prada folosește frecvent elemente care fac aluzie la moda anilor '70, sugerând nostalgia pentru acea epocă prin imprimeuri geometrice și culori pământii.

3. **Aluzii la simboluri culturale**

Aluziile culturale sunt utilizate pentru a reda subtil teme legate de identitate sau apartenență la o cultură:.

În colecția *Cruise 2018* de la Chanel, Karl Lagerfeld a făcut aluzie la Grecia antică, incluzând drapaje inspirate de toga și detalii aurii care aminteau de zeițele olimpiene.

Moschino include frecvent aluzii la cultura pop și la branduri comerciale, precum rochii care seamănă cu ambalaje de produse, sugerând o critică ironică la adresa consumismului.

Vom exemplifica aluzii la cultura autohtonă prin apelul la proverbe şi zicători, deoarece acestea au o structură stereotipică, fiind uşor de recunoscut, chiar dacă uneori nu sunt reproduse întocmai. Însă, orice modificare aduce un nou sens, creează noi analogii, care surprind adesea prin semnificații originale, creează acel efect de surpriză, de inedit:

Cuvintele „rochie de mireasă" au fost cusute pe spatele rochiei în perle, cu broderii subtile care descriu sigla săgeată a Off-White. Cel mai memorabil aspect a fost vălul lui Hailey (Bieber*) pe care a stat scris „**Până ce moartea ne va despărți**".*[10]

[9] https://www.unica.ro/moda/tinute-de-craciun-purtate-de-vedete-inspira-te-din-stilul-lor-604522
[10] https://www.elle.ro/fashion/romanian-jewelry-week-editie-speciala-timisoara-2023-903684

*Fii frumoasă **din cap până în picioare**! Cele mai noi trenduri în materie de machiaj şi coafură şi vechile trucuri de frumuseţe de pe vremea bunicii se împletesc pentru a te ajuta să arăţi mereu senzaţional. Află ce machiaje şi tunsori se poartă sezonul acesta, ce manichiură face furori şi mai ales cum să le adaptezi pe toate fizionomiei tale. Aşa te asiguri că urmezi cele mai noi trenduri în materie de frumuseţe, dar ai şi certitudinea că le aplici exact cum ai tu nevoie.*[11]

*Noul director creativ al casei Gucci, Sabato de Sarno, l-a înlocuit pe Alessandro Michele destul de târziu pentru a-i mai rămâne timp pentru scenariul acestei colecții, produsul studioului de design al Gucci – **un cocktail în care s-au aruncat cam toate ingredientele** – reminiscențele lui Tom Ford în materie de tailoring über-sexy, ceva din flamboaianța stilistică a lui Michele, hit-urile anilor '90, catifea, pene, ștrasuri, denim**,** mătase, mulat, oversized, transparent. Deci cam tot. Singura problemă legată de aceste mișcări destul de radicale ar fi că se poate pierde iremediabil identitatea casei, deși **cei care trag sforile** spun că un creative director poate fi înlocuit oricând, că nu este un star. Desigur, nu este un star, **au apus vremurile acelea,** dar poate ruina sau poate ridica un brand.***[12]

*Donatella Versace spune că fiecare femeie ar trebui să aibă un sacou negru, o fustă creion superbă, o rochiță neagră, frumos croită. Blugi perfecți – croiți cu o cută în față – da, **ați auzit bine** aici! Pantofi stiletto negri și cizme biker negre. O geacă de piele grozavă. Și o geantă de mână perfectă.*[13]

4. Aluzii politice și sociale

Aluziile în fashion sunt folosite și pentru a face referiri la probleme actuale din politică sau la cele de factură socială.

Vivienne Westwood, cunoscută pentru implicarea sa politică, face adesea aluzii la activism ecologic. În colecțiile sale, imprimeurile sau culorile sunt inspirate de natură, cu mesaje ascunse despre protejarea mediului.

Tricourile Dior cu inscripția *We Should All Be Feminists* (2017) fac aluzie la eseul scriitoarei Chimamanda Ngozi Adichie, oferind un mesaj subtil, dar puternic despre egalitatea de gen.

5. Aluzii la cinematografie

Moda deseori împrumută teme și estetici din filme clasice sau contemporane.

Colecția Givenchy inspirată de Audrey Hepburn face aluzie la filme precum *Breakfast at Tiffany's*, prin rochii negre simple și elegante care sugerează silueta iconică a actriței.

În colecțiile sale, Alessandro Michele pentru Gucci face adesea aluzii la filmele italiene din anii '70, aducând un aer retro, dar extravagant.

6. Aluzii auto-referențiale

Unii creatori de modă fac uneori aluzii la propriile creații anterioare, sugerând ocontinuitate și un dialog subtil cu trecutul lor.

Coco Chanel a făcut frecvent aluzii la uniformele bărbătești, reinterpretând jacheta de tweed ca un simbol al emancipării feminine.

John Galliano, în creațiile sale pentru *Maison Margiela*, include detalii deconstructive care fac aluzie la lucrările sale extravagante de la *Dior.*

[11] https://www.unica.ro/frumusete/page/2
[12] https://www.elle.ro/fashion/catwalk-report-gucci-933510
[13] https://www.unica.ro/moda/donatella-versace-6-reguli-vestimentare-care-nu-ar-trebui-ignorate-606857

BIBLIOGRAPHY:

1. Fontanier, Pierre, *Figurile limbajului,* Bucureşti, Editura Univers, 1977.
2. Irimia, Dumitru, *Structura stilistică a limbii române contemporane*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.
3. Mancaş, Mihaela, *Dicţionar de stilistică. Poetică, Retorică, Naratologie, Versificaţie*, Bucureşti, Editura Spandugino, 2023.
4. Milică, Ioan, *Noţiuni de stilistică*, Editura Vasiliana-98, Iaşi, 2014.
5. Rad, Ilie, *Stil şi limbaj în mass-media din România*, Editura Polirom, Iaşi, 2007.
6. Stelian Dumistrăcel, *Discursul repetat în textul jurnalistic*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", Iași, 2006.
7. Stoichiţoiu-Ichim, Adriana, *Creativitate lexicală în limba română actuală,* Editura Universităţii Bucureşti, 2006.
8. www. Elle.ro
9. www. Unica.ro
10. www. Femeia.ro
11. www. Click pentru femei.ro

GLASS CEILING ASPECTS IN THERESA MAY'S AND ANGELA MERKEL'S POLITICAL DISCOURSE

Cristina Kallai
PhD Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: The present chapter investigates glass ceiling aspects in the political discourse of Theresa May and Angela Merkel during situations of political and economic crisis, their communicative strategies and whether women face higher challenges once they move into leadership positions. Moreover, it conceptualizes the leadership of Merkel and May during times of political decision-making and it studies the opportunities and challenges that these female politicians face on their path to leadership positions and when they exercise leadership positions. The analysis is set within a pragma-rhetorical framework and aims to analyse the main discursive strategies employed during situations of political pressure and economic crisis. The analysis considers a particular type of political discourse: the leadership speeches delivered by Theresa May to the British Parliament and Angela Merkel to the European Parliament, between 2017 – 2020 (the selected corpus included 5 speeches).

Keywords: glass ceiling; feminine political misrepresentation; power vacuum; political crisis; communicative strategies

1. Introduction

The term 'glass ceiling' has become widely known over the last few decades as a concept which emphasizes women's inability to climb up the professional ladder more than they already have (Zamfirache 2010: 176). The term is connected to patriarchy and gender, which encompass all social relations that separate people into differentiated gendered statuses (Lorber 1994: 3). There is general consensus among linguists that glass ceiling is the result of gendered division of labour and imbalanced relations of power exerted by men and women (Lorber 1994: 2). The gender gap in leadership positions is particularly intensified once women move into positions of power. This metaphor which suggests societal barriers has recently been referred to as "the labyrinth" or "the concrete wall" (Eagly & Carli 2007: 2). "The Labyrinth" or "glass-ceiling" metaphors emerge as a result of prejudice which exists when social perceivers hold stereotypes about a social group that is incongruent with the attributes that are expected to be required for success in certain positions (Eagly & Karau 2002: 574). For this reason, the paper proposes to answer the following research questions:

1. What communicative strategies and discursive practices are employed by women politicians during situations of political and economic crisis?

2. How can women politicians escape glass-cliff and avoid gender discrimination and how are they reflected in feminine political discourse?

3. Do the two female politicians employ (im)politeness strategies in order to mitigate criticism or to avoid face-threat?

2. Literature Review

2.1. Political crisis and vacuum of power – pathways to women's accession to the highest political positions

Women's pathways to positions of power are to be analysed from the perspective of leadership styles and their leadership behaviour once they ascend to positions of power (Müller &Tömmel 2022: 20). Women politicians who rise to power often combine persuasion and influence through discursive practices that reveal such competence and which are essential features of effective leadership (Müller & Tömmel, 2022).

Gender expectations often cause gender stereotyping which can easily impact female politicians' chances of success during political campaigns. Most voters would rather pick a candidate who embodies 'masculine' traits, often preferable to feminine characteristics as such features are likely to ensure success during times of crisis (D'Amico & Beckman 1995: 5). Such political presumptions would involve female candidates adopting masculine gender behaviour in order to succeed or at least acting against their gender.

Two female politicians, heads of state or government, who have been prominent members of conservative parties, and who have obtained their positions in 'glass cliff' situations are Angela Merkel during the crisis of the CDU (1999–2000) and Theresa May in the aftermath of the Brexit referendum (2016) (Müller and Tömmel 2022: 29).

2.2. Angela Merkel – the female politician who has worn her pants with determination

Scandals of corruption or transitional regimes can easily create political openings for women and promote female politicians as alternatives of change and political renewal (Murray 2010: 139). Women politicians can benefit from loosened political structures to their detriment by filling these vacuum power openings and thus breaking through the highest political positions and attaining executive offices.

Merkel was the only female head of the Government in the European Union, and the only female politician to lead a NATO country (Murray 2010: 137). Merkel has successfully attained the most important political position: chancellor, the equivalent of Prime minister. She came to power during times of political crisis, more precisely there were three situations which enabled her accession to the head of the German government: German unification, political upheavals within her own political party - The Christian Democratic Union, and the early elections of 2005 (Murray 2010: 139).

2.3. Theresa May during Brexit negotiations – success or failure?

Theresa May was a female politician who has definitely made a deep impression during UK's departure from the European Union. Her name is probably best remembered due to the United Kingdom's vote to leave the European Union, a political event which had caused turmoil and social unrest and which had sent shockwaves in the European diplomacy.

Brexit is often associated with inappropriate leadership. It was considered the "promise of an in/out referendum in the Conservative Party's 2015 election manifesto in an effort to appease Eurosceptics" (Leigh 2017: 1). The vote for Brexit on 24 June 2016 revealed a period of intense crisis and political division, which she had to cope with without delay. The opposition was divided and weak at the time she was appointed Prime Minister.

3. The Case Study

The analysis starts with the presentation of the communication spheres and the discursive strategies adopted by Angela Merkel and Theresa May during situations of extreme political and economic pressure in order to show glass ceiling aspects and the (im) politeness strategies employed by the two politicians in order to avoid face-threatening acts. It will then proceed with the presentation of the communicative styles of the main discourse instances and with the description of the conceptual figurative language employed by Merkel and May in the political context of 2017 – 2020.

3.1. Conversational Behaviour and (Im) politeness

Because leadership is generically masculine, women may become targets of prejudice in relation to their leadership positions. As women are assimilated to the relative lack of agentic traits inherent in the norms of the female gender role, they often undergo double binds in the sense that they are expected to perform better than men in order to be considered competent and fit to lead (Eagly & Karau 2002: 583).

The intention of being non-conflictual is dominant in this piece of discourse which illustrates civility, linguistic politeness and institution formality. The first person pronoun *I* clearly indicates a non-concession type stancetaking meant to illustrate the embodiment of institutional power as head of the British Government.

(1) My answer is clear. I want this United Kingdom to emerge from this period of change stronger, fairer, more united and more outward-looking than ever before. I want us to be a secure, prosperous, tolerant country – a magnet for international talent and a home to the pioneers and innovators who will shape the world ahead. (Theresa May, January 17, 2017)

Angela Merkel's view on Great Britain's departure from The European Union is less optimistic than May's and reveals a status quo which needs political reconfiguration. This particular part of the speech illustrates an uncertain political evolution of international relations, one which may entail the existence of different political partners or international agreements, and which may result in the reconceptualization of the European Union in terms of its original founders. Therefore, the two types of discourse movements illustrate different political paradigms and perspectives on the institution of EU. Theresa May's reconceptualization of the political integrity of The European Union is more optimistic, one in which the emerging metaphor is POLITICS IS JOURNEY or ROAD, whereas Merkel's metaphor is POLITICS IS CHANGE.

(2) Interestingly, regrettable as the decision by the people of the United Kingdom to leave the EU was, the more it has given us the courage to concentrate on the big picture. I would like to say expressly that the election of French President Emmanuel Macron has brought new impetus to the European Union – and that will make us stronger. (Angela Merkel, January 24, 2018)

When tackling the issue of immigration, May shifts from the first person pronoun *I* to the plural form *we* in order to realign her politics with those of the ordinary citizens who expected to ensure Britain's departure from The European Union in the aftermath of the Brexit referendum. The immigration issue, one of the hotspots of the Brexit issue, reflected an agentic behaviour which would challenge her political likeability.

(3) Britain is an open and tolerant country. We will always want immigration, especially high-skilled immigration, we will always want immigration from Europe, and we will always welcome individual migrants as friends. But the message from the public before and during the referendum campaign was clear: Brexit must mean control of the number of people who come to Britain from Europe. And that is what we will deliver. […] (Theresa May, January 17, 2017)

May's overall tone on the Brexit is optimistic as the Prime Minister tries to provide a positive image of the Brexit situation, while the German Chancellor's offers a black-and-white image, depicting the black half of the picture and revealing the negative aspects of UK's departure from UE. The use of the modal verb *must* clearly reveals negative politeness and the affirmation of power is obvious in this context. The repetition of *must* and the use of the modal verb *will* reinforces a certain disagreement with May's "half-full" glass perspective.

(4) We are leaving the European Union, but we are not leaving Europe. And that is why we seek a new and equal partnership – between an independent, self-governing, Global Britain and our friends and allies in the EU. (Theresa May, January 17, 2017)

(5) It must always be clear that, although we want to avoid hardship, ultimately the difference between membership in the European Union and a partnership with the European Union as a third-party state must and will be clear. (Angela Merkel, October 17, 2018, Politics)

Theresa May's speech on Brexit is meant to defend herself and the actions of her government, constantly trying to restore her image as a protector of British values and justifying UK's desire to depart from the European Union as stemming from patriotic reasons. On the other hand, Merkel portrays herself as a guarantor of European values and her discursive practices reveal concerns over global economic uncertainties as a result of Brexit.

3.2. Conceptual figurative language

Angela Merkel was the Federal Chancellor of Germany whose political capabilities were seriously tested during the economic crisis of 2008 and the global pandemic of 2020.

(6) But let me tell you that Germany – as repeatedly shown in my earlier and current talks on forming a government – wants to be a country that continues to play its part in the future in order to solve tomorrow's problems by working together in the world. We believe that isolation is not constructive. (Angela Merkel, January 24, 2018)

One of the most important myths employed by Theresa May is that of the Founding Fathers, a myth that links individual purpose with a group identity because this reifies the story which has appealed to many generations of immigrants who have fled from their home country in order to escape religious intolerance or political persecution (Charteris-Black 2011: 281). In this metaphor there is evidence of two major concepts: BRITAIN IS A HERO and AMERICA IS GREAT. May's rhetoric was successful in depicting herself as the guarantor of independence and the protector of democracy, thus the use of personification *from sea to shining sea* combined with the possessive adjective *my* serve as an effective linguistic device for creating the myth of Britain as a heroic saviour.

(7) And it is here – on the streets and in the halls of this great city of Philadelphia that the founding fathers first set it down, that the textbook of freedom was written, and that this great nation that grew "from sea to shining sea" was born… But my country, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, has been proud to share that burden and to walk alongside you at every stage. (Theresa May, January 26, 2017)

Merkel's rhetoric on European diplomacy lacks May's optimism as she clearly points out to the difficulty of international relations in the aftermath of Brexit and the lack of confidence concerning the evolution of future European agreements. Metonymy also occurs in Merkel's speech as the difficulty she hints at refers to Great Britain and to the fact that the bloc will lose its second-largest economy and one of its two nuclear powers.

(8) "The times in which we could rely fully on others — they are somewhat over… We Europeans truly have to take our fate into our own hands — naturally in friendship with the United States of America, in friendship with Great Britain, as good neighbors with whoever, also with Russia and other countries," Ms. Merkel added. (Angela Merkel, May 28, 2017)

4. Aim and Corpus of the Present Study

For the analysis, a corpus was compiled using the official announcement addresses. A corpus of approximately 20000 words was obtained, containing fragments from various speeches delivered by Theresa May and Angela Merkel on Brexit, immigration issues and Post-Brexit perspectives. This study makes use of qualitative analysis, focusing mainly on identifying (im)politeness stategies employed by the two politicians within the timeframe of 2017 – 2020, the discursive strategies and figurative language. Although the corpus is on the smaller side of scale, it aims to gain insights into the discursive practices of leadership speeches employed by Merkel and May during times of crisis and economic instability when the politicians were expected to prove that gender is not salient for effective leadership.

5. Research Methods and Analysis of the Data

The current paper makes use of linguistic semiotic approaches and qualitative analysis with the purpose of identifying the effects of power vacuum and political crisis on feminine political discourse.

As the method of analysis is mainly qualitative, I selected a number of relevant speeches delivered by Theresa May and Angela Merkel whose leadership skills were focal points of my study, and I compared their discursive practices and instances of politeness in the context of Brexit. There are obviously significant similarities in the professional and political background of the two leaders as they both emerged on the European stage in contexts of crisis and political changes which expected them to reduce financial struggles, for which reasons terms such as: *international trades, immigration, negotiation* combined with collocations such as *possible* or *potential* reflect their perspectives on international politics.

Political discourse was defined as "a special case of political action or a strategic part of the political process" (van Dijk 1997: 18). This implies that the discursive practices of Theresa May and Angela Merkel are to be analysed in connection with their political actions and the political context in which their speeches were delivered. The approach reveals that both politicians tried to draw a positive portrait of the future economic policies despite the drawbacks created by Brexit.

In what concerns the figurative language, the study also focuses on the analysis of the conceptual metaphors and the stylistic mechanisms which are aimed to amplify concerns over the evolution of national relations in the context of Brexit. Adapted from the existing frameworks, particularly Charteris-Black's (2004) Critical Metaphor Analysis, the approach follows three basic principles: identification, interpretation and explanation of the metaphorical structures employed by politicians.

6. Conclusions

As women politicians are often perceived to be more law abiding and less prone to getting involved in cases of corruption or political scandals, in times of political crisis they are often believed to be proper candidates and alternatives to high political positions. They are expected to remediate social and economic problems which may lead to political stability.

Angela Merkel and Theresa May represent cases of breaking through gender stereotyping, especially during times of economic crisis and political instability. Their success lies in their ability to benefit from loosened political structures to their detriment, by filling these vacuum power openings, and thus breaking through the highest political positions and attaining executive offices.

Last but not least, female leaders are likely to come to power when the organization is out of government, thus releasing barriers imposed on female candidates. When males' political performance falters, women are expected to bring changes and reverse political weaknesses experienced by the political party (O'Brien 2015: 1034). In such attempts, they can change undesirable leadership positions into attractive ones, which can ensure them long tenures in office or to retain power for long periods of time.

7. Recommendations

Future work should analyse the relationship between political crisis and women's ascension to positions of power and the extent to which women's presence in the legislature can ensure enhanced feminine representation in leadership positions. Moreover, additional studies should explore ways of challenging political male status-quo and whether political empowerment can be achieved through increased feminine quotas in parliaments. Previous research has shown that gender stereotyping has often engendered unrealistic expectations about women's presence in the legislatures and placed social pressure on women politicians expected to bring renewal

and to change policy agenda. More research should be carried out on the relationship between gender roles in political decision-making and suggest alternatives for overcoming glass-cliff and biases towards women politicians.

Moreover, it is important for future research to identify how women in leadership positions react when they receive negative or less favorable evaluations as compared to men when they perform similar tasks and what discursive practices they employ to avoid negative politeness.

BIBLIOGRAPHY:

1. https://time.com/4636141/theresa-may-brexit-speech-transcript/
2. https://www.bundesregierung.de/breg-en/service/archive/speech-by-federal-chancellor-angela-merkel-at-the-world-economic-forum-annual-meeting-in-davos-on-24-january-2018-455144
3. https://www.dw.com/en/germany-preparing-for-no-deal-on-brexit-says-merkel/a-45922806
4. https://www.gov.uk/government/speeches/prime-ministers-speech-to-the-republican-party-conference-2017
5. https://www.politico.eu/article/angela-merkel-europe-cdu-must-take-its-fate-into-its-own-hands-elections-2017/
6. Charteris-Black, Jonathan. (2004). *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis*. London: Palgrave Macmillan.
7. Charteris-Black, J. (2011). *Politicians and Rhetoric. The Persuasive Power of Metaphor*. (2nd ed.) New York: Palgrave Macmillan.
8. Eagly, Alice, H. & Karau, Steven, J. (2002). "*Role Congruity Theory of Prejudice toward Female Leaders". Psychological Review, 109*(3), pp. 573–598.
9. Eagly, A. H. & Carli, L. L. (2007*). Through the Labyrinth. The Truth About How Women Become Leaders*. Boston: Harvard Business School Press.
10. Kulich, C., Ryan, M. C. & Haslam, S.A. (2014). *The Political Glass Cliff: Understanding How Seat Selection Contributes to the Underperformance of Ethnic Minority Candidates.* Political Research Quarterly, *67*(1), 84-95.
11. Leigh, M. (2017, May). *Brexit and the British Election: "Limiting the Damage".* German Marshall Fund of the United States.
12. Lorber, J. (1994). *Paradoxes of Gender.* New York and London: Yale University Press.
13. Müller, H. &Tömmel, I. (2022). *Women and Leadership in the European Union. A Framework for Analysis.* Oxford: Oxford University Press.
14. Murray, R. (2010). *Cracking the Highest Glass Ceiling. A Global Comparison of Women's Campaigns for Executive Office*. Oxford: Praeger.
15. O'Brien, D.Z. (2015, October). *"Rising to the Top": Gender, Political Performance, and Party Leadership in Parliamentary Democracies*, *American Journal of Political Science*, pp. 1022-1039.
16. Van, Dijk, T. (1997). *What is Political Discourse Analysis*? Belgian Journal of Linguistics, pp. 11-52.
17. Zamfirache, I. (2010), *Women and Politics – The Glass Ceiling*, Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology**,** pp. 175-185.
18. Angela Merkel's Speech at the World Economic Forum Annual Meeting in Davos on 24 January 2018.
19. Angela Merkel's Speech: Germany preparing for no deal on Brexit, 17 October 2018.
20. Angela Merkel's Speech, 28 May 2017, The Guardian.
21. Theresa May's Speech on Brexit, 17 January 2017, at London's Lancaster House
22. Theresa May's Speech to US Republicans, 26 January, 2017, CNN.

A COMPREHENSIVE ANALYSIS OF THE VOLUME "INTRODUCTION TO LINGUISTICS" BY EUGEN MUNTEANU

Gabriela Bădescu-Cojocar
PhD Student, National University of Science and Technology Politehnica Bucharest, Pitești University Center

Abstract: The main objective of the study is to identify and extract the essential aspects of the complex field of linguistics and to highlight lesser explored issues within it. The work is oriented toward "functional linguistics," developed in the second half of the 20th century, drawing from E. Coșeriu, the founder of "integral linguistics," incorporating methodological and interpretive details, a general theoretical orientation, solid philosophical foundations, and a complex approach to language as a phenomenon. The author follows Coșeriu's view of "the linguistics of speech."

The volume presents a general, systematic, and organized overview that is aligned with the current linguistic phenomenon, focusing on the issues of linguistic research and especially on the methods that have become prominent in theoretical linguistics. Throughout the work, there is a clear concern for classifying methods and types of linguistic approaches, depending on the emphasis placed on one of the two components.

E. Munteanu emphasizes the Coșerian approach to modern linguistics, draws attention to the new integrative perspective, and makes consistent and systematic references to recent developments in the vast field of linguistics. Throughout the work, the researcher defines with clarity and comprehensiveness the concepts used in the field. In the final part of the volume, he opens avenues for future linguistic research and highlights unexplored areas within the vast domain of linguistics.

Keywords: language, research, linguistic approach, interferences, trends

O lucrare ce se înscrie în cadrul lingvisticii teoretice este *"Introducere în lingvistică*" a lui Eugen Munteanu, Editura Polirom, 2005, care are caracterul unei introduceri în problematica lingvisticii, așa cum bine sugerează și titlul, fără a avea pretenția de a pătrunde în toate aspectele domeniului de cercetare, interpretarea și descrierea limbii în sine, dar, totodată, are puterea de a sintetiza și a aduce în discuție majoritatea lucrărilor de mare anvergură în domeniul lingvisticii, de la începuturi până în prezent, cu accent pe contribuția fundamentală a marelui lingvist de origine română Eugen Coșeriu. Lingvistica, "știința care studiază din toate punctele de vedere posibile limbajul uman articulat, în general și în formele sale specifice de realizare, adică în actele lingvistice și în sistemele de izoglose, numite convențional limbi"(Coșeriu, E., 1999, p.12), reprezintă punctul de interes al lucrării.

Lucrarea luată în discuție, "Introducere în lingvistică" de Eugen Munteanu, Editura Polirom, publicată în anul 2005, structurată pe XIV capitole, realizează o prezentare generală, sistematică, organizată, racordată la fenomenul lingvistic actual asupra problematicii cercetării lingvistice cu accent pe metodele ce s-au impus în lingvistica teoretică, iar pe parcursul lucrării se remarcă preocuparea pentru clasificarea metodelor și a tipurilor de abordare lingvistică, în funcție de accentul pus pe una din cele două componente.

Autorul specifică în prefață că "lucrarea este orientată către lingvistica funcțională", dezvoltată în a doua parte a secolului XX, preluând de la E. Coșeriu, creatorul "lingvisticii integrale", detalii de metodologie și interpretare, orientarea teoretică generală, bazele filozofice solide, abordarea complexă a limbajului ca fenomen, ca adept al "lingvisticii vorbiri" postulate de E. Coșeriu. Lucrarea este destinată, în primul rând, studenților, doctoranzilor și reprezintă o însumare a prelegerilor destinate acestora. Modul fluid, coerent și logic al abordării, face ca materialul să fie ușor de parcurs și de înțeles, stârnind, astfel, interesul lectorului specializat.

În *Capitolul I*, *Lingvistica teoretică. Distincții conceptuale primare. Limbaj, limbă,* se delimitează domeniul, se definește, se remarcă diferența dintre limbă și limbaj (limba este calitatea intrinsecă a speciei umane de a produce semne vocale, în timp ce limba este ”o concretizare istorică a unei facultăți umane universale a limbajului” (Munteanu. E.,2005, p.10). Aici sintetizează trăsăturile limbajului după Hockett și remarcă faptul că ”limbajul își păstrează atributele, în timp ce limba se schimbă permanent.” (Munteanu. E.,2005, p.13); delimitează domeniul de cercetare al lingvisticii, remarcă dezvoltarea unui vocabular propriu (fonem, morfem, enunț, constituent etc.) sau adaptarea conținutului de sens al unora preexistenți, creându-se astfel știința lingvisticii. Sunt redate sintetic sarcinile proprii lingvisticii după Ferdinand De Saussure, valorizează și explică conceptele de *limbă* și *vorbire,* în accepțiunea lui Saussure, prezintă structuralismul lingvistic al secolului XX (Saussure, De Ferdinand, 2004). Aduce în atenție cercetările/ direcțiile lui E. Coșeriu spre o ”lingvistică integrală” – a vorbirii, a normei și a sistemului. (Munteanu. E., 2005, p. 16). Explică și conceptul de limbă – activitate și rezultat (Humboldt), astfel, *lingvistica sincronică*, descriptivă se concretizează în dicționare și gramatici, iar *lingvistica diacronică* se ocupă cu înregistrarea, clasificarea și explicarea schimbărilor lingvistice din limbă (Munteanu. E., 2005, p.18), clarifică și conceptul de *lingvistică comparată* ce raportează limbi înrudite sau diferite, face referire la *lingvistica normativă*, aceea prin care lingviștii intervin în fenomenul limbii încercând să ofere direcții de evoluție, remarcând că lingvistica și-a construit un metalimbaj specific.

Capitolul II – Principalele discipline sau domenii de cercetare din sfera lingvisticii, prezintă obiectivul principal al lingvisticii – ”constituirea unei teorii generale a limbajului uman orientate spre limbile concrete” (Munteanu. E., 2005, p.19), distinge cele trei domenii primare de cercetare lingvistică: fonetica, semantica și gramatica, pe care le descrie sumar, abordează sintetic disciplinele semantice tradiționale, clasifică / explică dicționarele de tip lingvistic, insistă asupra *etimologiei* ca ramură a lingvisticii. Prezintă alte direcții de cercetare lingvistică precum: *onomastica, dialectologia* (studiul dialectelor și a graiurilor populare), preocuparea pentru limba vie, vorbită în mod natural, care include *lingvistica spațială,* ce se ocupă cu colecționarea pe teren a materialului de limbă divers. Menționează sumar alte domenii de studiu precum: sociolingvistica, paleolingvistica (Munteanu. E., 2005, p. 24).

Capitolul III - Specificitatea lingvisticii ca știință. Raporturile sale cu alte discipline științifice, aduce în atenția lectorului domeniul prezentat printr-un scurt istoric ce conține și cercetătorii de seamă ai disciplinei, remarcă raporturile cu alte discipline: filologia, teoria literaturii, retorica, filozofia, logica etc., dar atrage atenția și asupra unor erori și inadvertențe remarcate de E. Coșeriu prin identificarea conceptelor logice cu cele lingvistice. Se oprește asupra interferenței cu psihologia, plecând de la psihologul german W Wundt care consideră că ”în limbaj se reflectă întreaga sferă a reprezentărilor omului” (Munteanu. E., 2005, p. 29). Aici postulează teza caracterului social al limbajului uman, prezintă sociologia lingvistică, menționează bilingvismul sau poliglosia, ca fenomene de interculturalitate, observă impactul major al informaticii asupra lingvisticii punând la dispozitie mijloace de stocare, analiză, verificare etc. Ia în discuție disciplina semioticii (semiologiei) – ”teoria generală a semnelor”, perspectivă în care lingvistica este ramura cea mai importantă, întrucât ”limbajul uman este un sistem de semne, poate cel mai complex” (Munteanu. E., 2005, p. 32). Amintește rădăcinile antice ale semiologiei prin Aristotel, școala stoică, Sf. Augustin, care au înțeles alcătuirea triadică a semnului lingvistic: semnificant – semnificat – referent.

În *Capitolul IV – Lingvistica între științele naturii și științele spiritului. Concepția lui E. Coșeriu despre principiile lingvisticii ca știință a culturii,* se subliniază caracterul dual al lingvisticii, care, pe de o parte, este asimilată ca o *știință a naturii* ”prin explicarea mecanismelor bio-fizice ale fonațiunii sau pe cele psihologice ale decodificării/decriptării mesajelor verbale” (Munteanu. E., 2005, p. 34), iar pe de altă parte, se definește ca *o știință umanistă, o știință a spiritului* prin dimensiunea semantică de interes a comunicării verbale, cu

afirmația – concluzie că ”lingvistica este de importanță strategică pentru metodologia științelor sociale” (Munteanu. E., 2005, p. 34), percepția actuală a specialiștilor fiind de disciplină umanistă, ”știință a culturii” (Coșeriu, E., Principiile..., 1992, p. 11) care fixează *cele cinci principii generale* ale oricărei științe umaniste: *al obiectivității* (a prezenta lucrurile așa cum sunt, fără părtinire), *al umanismului* (obiectul de studiu – lingvistica, limbajul – este, alături de artă, religie, mit, gândire filozofică, o activitate creatoare, liberă și continuă a omului), *al tradiției* (însemnând depozitul de idei, interpretări, păreri, teorii acumulate în timp de înaintași), *al antidogmatismului* (înțelegerea realității că nimeni nu este păstrătorul adevărului absolut) și *principiul binelui public* sau al responsabilității socio-culturale (cercetătorul nu se va izola de public printr-un limbaj abscons, inaccesibil) (Munteanu. E., 2005, p. 35 și cl.) explicate clar, concis.

Capitolul V – Schiță de istorie a ideilor lingvistice, face o incursiune în trecutul istoric al omenirii cu privire la preocupările omului asupra limbajului, din comunitatea primitivă, prin mituri sau explicații etiologice naive, în forma scrisă, texte din China antică, antichitatea greco-romană, textele indiene, unde există însemnări despre limbaj, limbă, teorii interesante pentru lumea științifică și azi. Se face o trecere în revistă a direcțiilor de gândire lingvistică din aceste spații culturale: India (Vedanga – însemnări de natură lingvistică asupra Vedelor- sec. VII – V. î.Hr.), Gramatica lui Panini, o algebră a limbii sanscrite (sec. IV î.Hr) cunoscută în Europa abia în sec. XVIII d.Hr.; China antică (Er Ya – dicționar de hieroglife, lucrarea lui Siu Shăn – sistematizează ideogramele chinezești pe criterii fonetice, semantice etc.), Islamul - lumea arabă vine cu textul sacru, dialectul profetului Mahomed devine limbă literară universală a lumii islamice (Școala din Basra, Școala din Kufa și reprezentanții lor au rol fundamental în normarea, standardizarea, regularizarea arabei scrise – prin persanul Al-Kisai); încercările din spațiul turc (Divanul limbilor turce, sec. XI, Mahmud al-Kasgari); încercările din Peninsula Iberică, lumea arabofonă, continuă cu lumea Greciei antice (Parmenide, 480 î.Hr., Heraclit din Efes, naturaliștii Platon (teza ”făuritorului de nume”, a ”legiuitorului” care creează nume de la forma sau chipul ideal sau etern al lucrurilor; Aristotel face o abordare mai precisă, logică și filozofică a limbajului, se remarcă saltul gândirii aristotelice; prezintă teoria semiologico-filozofică a Sf. Augustin; Școala din Alexandria (Aristarh din Samotrace – ediția critică a lui Homer); Roma antică și ”cele șapte arte liberale” amintite, precum și tratatul lui Varro ”De lingua latina” care conchide că limba se schimbă de-a lungul timpului prin acțiunea vorbitorilor, iar gramaticienii au sarcina de a înregistra și explica schimbările; Evul Mediu cu Aelius Donatus (”Ars gramatica” - cele opt clase de cuvinte), contribuția lui Priscianus (sec.V) prin a sa gramatică, ”Apendix probi” – lucrare cu rol foarte important prin inregistrarea formelor latinei populare care ajută la explicarea evoluțiilor fonetice și semantice din limbile romanice. Se prezintă cadrul istoric de după victoria creștinismului, preocupările noi, îndreptate și spre alte limbi, prin traducerea Bibliei, sunt trecute în revistă contribuțiile cărturarilor vremii; continuă cu preocuparile de secol XII, XIV, prin scolastică ce contribuie prin teoria logico-semantică ”de modis significandi” sau ”modiștii” (teoria tripartită: lucrul desemnat – semnificație – cuvânt), filozofie ce se poate reduce în conceptul: existența sau ființa (esse) se reflectă în rațiunea umană (intellectus) cu ajutorul cuvintelor, semnificării (significare) (Munteanu. E., 2005, p. 63). Se menționează contribuția Renașterii, care vine cu un suflu nou eliberată de tutela limbii latine și principalii reformiști, Roger Baccon, Dante Aligheri. Descoperirea lumilor de peste oceane reorientează preocupările lingviștilor, se observă noile tendințe, către limbile naționale europene, dar și redescoperirea limbilor ne-greacă, neo-latină – observate radiografic; contribuția lui Vives. Epoca clasică, raționalismul și gândirea filozofului Rene Descartes sunt prezentate pe scurt, precum și contribuția francezilor A. Arnaud și C Lancelot (Gramatica de la Port Royale) și propunerea lor de creare a unei metode de învățare a tuturor limbilor. Se dezvăluie restrâns și viziunea englezului John Locke, ”prin bogăția, noutatea și profunzimea ideilor sale despre limbaj” (Munteanu. E., 2005,

p. 71), inventatorul semioticii (știința naturii semnelor: ”cuvintele sunt semne sensibile ale ideilor, care sunt semne ale lucrurilor”), apoi contribuțiile lui G.W. Leibnitz, mare gânditor german și îndreptarea spre modernitate a conceptelor lingvistice odată cu raționamentele și ideile sale filozofice, precum *procedarea comparativă* observând că limbile pot fi grupate în funcție de afinitățile dintre ele (principiul genealogic /înrudirea dintre limbi), rolul lui în definirea familiei limbilor indo-europene. Se arată și contribuția majoră a filozofului italian Gianbattista Vico (sec XIX) și a ideilor sale inovatoare (există deja o limbă comună prin felul-de-a-fi-om comun tuturor oamenilor, dar se manifestă diferit în națiuni și limbi diferite; precum și ideea unei limbi primare, originare în care a vorbi înseamnă a crea lucruri; lansează teoria ”vârstelor umanității”: vârsta zeilor - hieroglifică, a eroilor - simbolică și a oamenilor – epistolară, precum și teoria ”involuționistă” a limbilor, degradarea, ruinarea limbilor în istorie, idei continuate de filozofii Fr. Bopp și Jacobb Grimm, precum și modernitatea ideilor sale precum ”limbă poetică”, ce reprezintă limbajul însuși în ingenuitatea sa primară și cu virtuțile sale expresiv-creative maxime și ”limbă non-poetică, obișnuită”) care au condus la o abordare multidisciplinară a lingvisticii. Gânditorul E. Coșeriu sintetizează gândirea vichiană în zece elemente ce aparțin ”principiului creativ” al lingvisticii (Munteanu. E., 2005, p. 82). Se remarcă și contribuția majoră a filozofului german W. von Humboldt care deplasează interesul lingvisticii asupra funcției creatoare a limbajului, el susține că, din perspectivă genetică, limba nu mai este un obiect, ci o ”energie” la care participi ca individ în cadrul unei colectivități, mutând interesul, accentul de pe latura statică, mecanică a limbii pe cea creatoare dinamică a limbajului; limba este o forță activă, un organ al ființei interioare prin care omul își prefigurează o concepție proprie despre lume (Munteanu. E., 2005, p. 83); limba este o expresie a individualității fiecărui popor, o manifestare fenomenală a spiritului comunității respective, diversitatea spirituală a comunităților explică diversitatea de structură a limbilor, reclamând *procedarea comparativă*, schițând un program de studiu comparativ al limbilor (Munteanu. E., 2005, p. 93). Cercetătorul E. Munteanu subliniază contribuția fundamentală a filozofului german la impunerea studiului comparativ al limbilor ca materie universitară.

*Capitolul VI – Metode de cercetare în lingvist*ică, autorul atrage atenția asupra complexității interferențelor domeniului, definește conceptul de metodă (Munteanu. E., 2005, p. 98) – ansamblu sistematic de principii, norme și tehnici de cercetare care pot conduce la cunoașterea sistematică a unui fenomen dat - finalizată prin descrieri, definiții, ipoteze și teorii științifice. Se remarcă unicitatea domeniului, abordarea de *metode specifice* (constituite în câmpul cercetării lingvistice) și *nespecifice* (epistemologice, utilizate și de către alte discipline). Sunt enumerate și prezentate pe scurt metodele nespecifice: *observația, experimentul, ipoteza, deducția, inducția*. Se face o mică incursiune istorică a aplicării acestora, se oferă exemple de lucru cu aceste metode. Se subliniază importanța tehnicii de înregistrare în metoda experimentului, prin surprinderea exactă a caracteristicilor fizice ale sunetelor, a modului și a locului de producere a sunetelor. Se prezintă teoria cercetătorului danez Louis Kjelmslev care statuează principiul fundamental al demersului teoretic în *principul empiric*: rezultatele cercetării pot fi socotite certe și adecvate, doar când concordă cu datele empirice furnizate de natura specifică a obiectului cercetării – aici, limbajul uman (Munteanu. E., 2005, p. 100).

Cercetătorul observă că lingvistica este *o știință preponderent inductivă*, abordând de la particular la general, de la efect la cauză, stabilind legături de cauzalitate între fenomenele lingvistice, pe acest principiu formulează reguli descriptive sau funcționale ale limbii, legi fonetice se creează inductiv, de la fapte către principiu. Se oferă exemple din activitatea foneticianului, a cercetătorului toponimiei sau ale cercetătorului vocabularului (Munteanu. E., 2005, p. 103). Autorul atrage atenția asupra folosirii excesive a metodei inducției care poate da rezultate înșelătoare, deoarece conceptele gramaticale nu pot fi incluse într-o definiție generală deoarece realitățile desemnate de o anumită categorie gramaticală sunt diferite, spre exemplu,

conceptul de gen este diferit în limba latină față de limba română (*arbor* – lat. feminin, *arbore* – română, masculin; soare – masculin pentru română și latină, feminin pentru germană – *die Sonne*).

Sistemic, istoric și rezumător sunt prezentate metodele specifice cercetării lingvistice: metoda *comparativ-istorică* (întemeietor, evoluție, incursiune istorică, fixare metodică), se fixează concepte precum *înrudire lingvistică*. Sunt prezentate demersurile teoretice și practice ale germanului Franz Bopp: teoria aglutinării, criteriul morfologic în distingerea celor trei clase de limbi: fără rădăcini propriu-zise (chineza), cu rădăcini monosilabice (limbile indo-europene), cu rădăcini bisilabice (limbile semitice), prima încercare de clasificare pe criterii (Munteanu. E., 2005, p. 107). Sunt expuse teoriile danezului Rasmus Rask, precum și contribuția majora a acestuia prin dovedirea caracterului indo-european al limbilor germanice. El creează definiția conform căreia ”limba reprezintă un sistem, un organism perfect articulat care funcționează pe baze fiziologice”, sunt prezentate descoperirile sale cu privire la sistemul fonetic al limbilor germanice (Munteanu. E., 2005, p. 109). Este oferită scurt contribuția lingvistului german A.F. Pott care aplică principiul fonetic și pune bazele metodologice și documentare pentru primul dicționar etimologic al limbii indo-europene. Apoi sunt remarcate contribuțiile din domeniul romanisticii, gramatica comparată a limbilor neolatine, prin cercetătorii F. Diez; bazele etimologiei moderne prin Th. Benfey care studiază etimologia limbii grecești și studiul comparativ al limbilor semitice. Sunt descrise *teoria arborelui genealogic* și *teoria valurilor*. Auguste Schleicher este prezent cu teoria caracterului determinist și evolutiv al dinamicii limbilor, în două faze: una inițială: de dezvoltare plenară, organică și una istorică – decadentă, în care se pierd capacitățile expresive, precum și cu *teoria arborelui genealogic* prin care limbile evoluează și se disociază dintr-un trunchi comun inițial (Munteanu. E., 2005, p. 113). În contrapunere, elevul său, I. Schmidt prezintă *teoria valurilor*, conform căreia in cazul limbilor primare sau înrudite, inovațiile lingvistice se propagă concentric, asemeni unor unde pe suprafața apei, din ce în ce mai slab spre margine. Este formulat aportul Școlii Neogramaticilor, formulat în două principii fundamentale:1) evoluția limbii este guvernată de legile fonetice; 2) când legile fonetice sunt nesatisfăcătoare, se apelează la principiul analogiei, precum și al lui Saussure care propune un principiu teoretic ingenios. Este remarcată contribuția lui Al. Philippide în lingvistica românească ce formulează conceptul de bază de articulație sau bază articulatorie însemnând ”ansamblul habitudinilor articulatorii proprii fiecărei comunități lingvistice”, adică, în procesul de formare al unei noi limbi, un rol decisiv îl joacă ”substratul”, prin mutații masive în pronunțarea sunetelor suprapuse, explică modificarea limbii latine pe baze de articulație diferite (italică, iberică, traco-dacă etc) (Munteanu. E., 2005, p. 117).

Este exemplificat *principiul înrudirii între limbi*, cu observația că asemănările lexicale, fonetice sau morfologice, au un caracter sistematic doar când apar în limbi înrudite.

E. Munteanu analizează și *principiul creșterii progresive a diferențierilor lingvistice între limbi înrudite*, adică asemănările dintre limbile înrudite sunt cu atât mai mari, cu cât se află mai aproape de limba de origine. Alte principii, enunțate în lucrare, din cadrul metodei comparativ-istorice sunt: principiul necesității comparării cuvintelor și formelor care își au originea direct în limba primară, principiul regularității corespondențelor fonetice, principiul gradului de relevanță diferit al asemănărilor lingvistice între limbi înrudite, principiul aplicării comparației între fenomene lingvistice situate în stadii de evoluție echivalente, principiul abordării în paralel a evoluției semantice, a celei fonetice sau morfologice, principiul limitării în timp a acțiunii unei legi fonetice.

Metoda reconstrucției interne, împrumută un procedeu din paleontologie și reconstituie o limbă în ansamblul său pe baza materialului oferit de fazele cunoscute și atestate documentar (Munteanu. E., 2005, p. 126). Sunt menționați cu contribuții Haralamb Mihăescu, Sextil Pușcariu. Pe calea reconstrucției interne se înscriu și Philippide, Densușianu, Ivănescu.

Metoda geografiei lingvistice, înregistrează faptele lingvistice dialectale și reprezentarea lor în spațiu cu ajutorul hărților lingvistice în etapele prezentate aici. Ancheta dialectologică are o serie de principii și exigențe, cel mai important fiind cel al obiectivității. Anchetele pot fi directe, cu zeci sau sute de puncte de anchetă, dar și indirecte, chestionarul este completat la fața locului de către un nespecialist. Informatorii sunt aleși în funcție de scopul urmărit. Rigurozitatea și obiectivitatea cer un instrumentar adecvat: înregistrarea electronică, transpunere grafică prin sisteme complexe de notare fonetică (Munteanu. E., 2005, p.130). Sunt enumerate atlasele lingvistice naționale, apărute urmare creșterii interesului pentru dialecte, desigur și atlasul pentru limba română al romanistului german Gustav Weigand, apoi Atlasul Lingvistic Român al lui Sextil Pușcariu, apoi, în anii 60, elaborarea Noului Atlas Lingvistic Român. Sunt prezentate și metodele analitice structurale, prin contribuția lui L. Bloomfield, A. Martinet, N. Chomsky, E. Coșeriu, care construiesc un inventar terminologic și conceptual precis, cu proceduri complexe. *Metoda analizei funcționale*, are în vedere relațiile paradigmatice în care sunt angrenate semnele lingvistice în cadrul unui sistem, relații bazate pe opoziție și excludere (Munteanu. E., 2005, p. 136), are ca finalitate realizarea unui inventar de invariante ale limbii cercetate, cu exemple, cu lămurirea de lexem lingvistic.

Alte metode prezentate: *metoda analizei distribuționale sau distributiv*e cu reprezentanții școlii americane și tipurile de distribuții: liberă, complementară, defectivă; *metoda analizei în constituenți imediați*, care promite descompunerea corectă a unui enunț lingvistic cu ajutorul noțiunilor de constituent imediat, sintagmă și expansiune și explicarea metodei (utilizarea diagramelor pe principiul arborescenței sau geometrizării); *metoda analizei în trăsături distinctive sau a analizei componențiale* ce pornește de la concepția că la baza procesului infinitelor combinări și multiplicări a elementelor limbii se află un număr redus de invariante; *metoda generativ-transformațională* (N. Chomsky) – omul poate crea un număr infinit de enunțuri logice, plecând de la un număr relativ restrâns de unități și reguli de generare, are ca scop explicarea creativității omului ca producător de acte de limbaj; conceptele generative ale gramaticii generative; se prezintă regulile de generare: sintagmatice și de transformare (Munteanu. E., 2005, p.150) și cele trei componente ale enunțului: sintactică, semantică, fonologică, remarcându-se caracterul complementar al metodelor propuse și folosite.

În *Capitolul VII – Clasificarea limbilor. Criteriul tipologic și criteriul genealogic*, observă nevoia de clasificare a limbilor pe diferite criterii, se face succint o prezentare a celor două criterii menționate, astfel, *pe criteriul tipologic* se remarcă faptul că există limbi fără flexiune, dar cu afixe și limbi flexionare (Schlegel); este detaliată clasificarea tripartită, se emite opinia că limbile moderne reprezintă o fază degradată a vechilor limbi de cultură: sanscrita, latina, greaca, latina. Se vorbește despre *limbile izolante,* stabile în formă, fără declinare sau conjugare, dar semantica se realizează pe seama elementelor nonflexionare: topică, intonație, elemente de relație (chineza, tibetana, birmaneza, grupul sudanez etc) cu exemplu din limba chineză; se oferă exemple. Se descrie clasa *limbilor aglutinante*, se explică tipologia (nu au declinare și conjugare propriu-zisă, la elementul radical neschimbat se adiționează sufixe/prefixe care au o singură valoare; nu au ”categorii” gramaticale de gen, număr, caz etc), se exemplificări din turcă și maghiară. Clasa *limbilor flexionare* (limbi indo-europene) caracterizată de flexiune, care poate afecta și radicalul, cuvintele își schimbă forma prin elemente lingvistice externe (desinențe, sufixe, prefixe), cu exemple din limba română. Se explică si conceptele de *limbă sintetică* (raportul semantic-gramatical se realizează cu ajutorul desinențelor și afixelor) și cel de *limbă analitică* (raportul se realizează prin intervenții externe: articole, prepoziții, verbe modale, topică, intonație) (Munteanu. E., 2005, p.159). În categoria limbilor incorporante, caracterizare de enunțuri sintetice, ce încorporează în structura verbului funcții nominale de obiect direct etc.(Munteanu. E., 2005, p.160).

Cercetătorul concluzionează până aici că toate clasificările au fost supuse unor critici frecvente, s-au ridicat obiecții, cea mai notabilă intervenție fiind a cercetătorului american E. Sapir (Language, New York, 1933) care păstrează categoriile clasice, dar introduce criterii noi, o tipologie flexibilă și elaborată (Munteanu. E., 2005, p.162).

Mai departe, autorul realizează o radiografie a principalelor familii de limbi, concepută prin metoda comparativ-istorică, menționează tabloul limbilor mai cunoscute (cca. o sută), din care câteva zeci au stadiul de limbă de cultură sau de limbă a unui stat, se remarcă și că pentru unele familii de limbi cunoștințele științifice sunt insuficiente. Prezintă tabloul și complexitatea limbilor indo-europene, al ramurii indo-iraniene, grupul indo-arian, cu un loc privilegiat al sanscritei, grupul traco-frigian, grupul limbilor elenice, grupul italo-celtic, grupul germanic, grupul balto-slav, familia limbilor uralo-altice cu ramurile sale, grupul altaic; familia limbilor caucaziene ce cuprinde câteva zeci de limbi ”ciudate”, familia limbilor semito-hamitice sau afro-asiatice, cu subramura arabă, familia limbilor negro-africane, puțin studiate, familia limbilor dravidiene (sudul Asiei), cu caracter tribal, familia limbilor mon-khmer (S, S-E Asiei), a limbilor thai (Indochina), familia limbilor sinitice sau chinezești, a limbilor tibeto-birmane, a limbilor malayo-polineziene, a limbilor papua, a celor australiene și a celor amerindiene, toate prezentate în arealul geografic. Un aspect important este cel al dinamicii limbilor în contextul actual al globalizării care pare a conduce la dispariția limbilor ”mici”, cu număr redus de vorbitori Munteanu. E., 2005, p.189).

Capitolul VIII – Natura semiotică a limbajului uman, care ia în discuție știința semnelor, semiologia, concept dezvoltat de J. Locke, influențele gânditorului american Ch. S. Peirce, pentru care ”lumea umană este una a semnelor” și încearcă să facă din semiotică o știință distinctă, printr-o clasificare a semnelor, iconice, indice, simbolice, la care se adaugă perspectiva integratoare a lui Ernst Cassirer: funcția fundamentală a limbajului este cea de organizare, de conceptualizare și articulare a lumii prin intermediul rațiunii umane (Munteanu. E., 2005, p.190). Limbajul verbal, după Cassirer, este, alături de mit, artă, istorie, un sistem simbolic de însușire a realității, prin puterea de reprezentare simbolică a conștiinței umane. Se prezintă aici, contribuțiile cercetătorilor în definirea, delimitarea științei semiologie, de Saussure la germanul G. Frege, de la Peirce la Ch. Moris și șa Umberto Eco (principii ale unei semiotici generale). Sunt prezentate ipotezele care stau la baza semioticii lingvistice, cu accent pe ipoteza wittgensteiniană (paralelismul dintre structura lumii și structura limbajului) care suscită în continuare reflecții și interpretări (Munteanu. E., 2005, p. 194); contribuția lui E. Coșeriu în ipoteza funcționalistă (descrierea structurilor limbii trebuie făcută deopotrivă într-o manieră dinamică și explicativă, cu deplasarea accentului către o explicație cu caracter finalist, al scopului, nu cauzalist, descrierea sincronică și cea diacronică trebuie urmărite complementar).

Prin *Capitolul IX*, *Dimensiunile fundamentale ale procesului de comunicare lingvistică*, se subliniază importanța felului în care se comunică umanitatea prin limbaj, omul fiind o ființă socială și prezintă *cele trei dimensiuni ale limbajului* ca proces de comunicare: *ontologică* (construirea realității fizice prin semne lingvistice, cu o clasificare a semnelor lingvistice)*, gnoseologică* (relația reciprocă dintre limbă și gândire în procesul cunoașterii, logica gândirii se realizează prin formulări într-o anumită limbă) *și socială* (dimensiunea intrinsecă, întrucât nu producem semne pentru noi înșine, ci numai în relație cu celălalt, ceea ce reclamă obligatoriu cel puțin prezența unui al doilea comunicant, de aceea limba poate avea dimensiune națională și reflectă mentalitatea specifică unei comunități).

Capitolul X, *Semnul lingvistic. Definiție și scurt istoric*, se ocupă, așa cum precizează titlul, de definirea termenilor fundamentali cu care operează lingvistica pe dimensiunea diacronică, de la Aristotel la Sf. Augustin, apoi la scolastici, spre epoca Renașterii cu cei reprezentativi, cu gânditorii și filozofii secolului XIX, continuând cu Peirce și Saussure. Toți sunt menționați și valorizați printr-o contribuție specificată succint, subiectul fiind atins în mod

introductiv. Se definește aici, cuprinzător și flexibil, *semnul lingvistic:* ”Prin semn lingvistic înțelegem *instrumentul central al actului comunicării verbale*, precum și *un fenomen de natură socială* ce deține valoarea de *element al unui cod specific*, structurat în cadrul unui *sistem* ca o unitate funcțională *într-o formă de natură sonoră* și *un conținut de natură conceptuală*”(Munteanu. E., 2005, p. 202). Se menționează funcțiile semnului lingvistic, dimensiunile implicate, caracterul binar al semnului, demonstrația lui Saussure cu privire la semnificant și semnificat, caracterul binar (formă și sens), relația dintre planul fonematic și cel semantic al cuvântului, cu o trecere în revistă a problematicii filozofice de-a lungul timpului; se aduce în discuție semnificația sau caracterul informațional al semnului lingvistic, relația de desemnare sau de denotare, prin aceea că, un cuvânt rostit evocă obiectul perceptibil ca atare. Conceptele de ”sens” și ”semnificație” sunt prezentate lapidar din perspectivă istorică. Este prezentat modelul triadic al semnului lingvistic, *triunghiul semiotic* al lui Ogden și Richards care explică cei trei factori implicați în comunicarea semnului: *forma* (simbolul), *noțiunea* sau semnificația și *obiectul* sau referentul (Munteanu. E., 2005, p. 209); schemă ingenioasă, dar greu de aplicat în realitate. Un loc aparte îl ocupă viziunea lui E. Coșeriu cu privire la procesul de desemnare – semnificare: *desemnarea* este competența oricărui individ de a întrebuința semne verbale cu sens pentru a desemna realități din afara sa și din afara limbajului; *semnificația* este conținutul propriu-zis al unul semn verbal sau al unei construcții, iar *sensul* este conținutul particular, individual din actul de vorbire. Sunt prezentate și alte caractere ale semnului lingvistic: liniar, relațional, precum și raporturile lingvistice fundamentale: *sintagmatice* (raport de combinare care conduce la sintagme), *paradigmatice* (o unitate lingvistică se află într-un raport de asociere mentală cu alte unități – Saussure, paradigma fiind ”un ansamblu virtual de unități ce aparține aceleiași clase – fonematice, morfematice – și aflate între ele în raport de substituție virtuală”(Munteanu. E., 2005, p. 215) și exemplifică pe axa paradigmatică și sunt prezentate contribuțiile lui E. Coșeriu (Coșeriu, E., 1992 -1993, p. 83 -99), referitoare la seriile paradigmatice, caracterul sistemic al limbii, structurile paradigmatice secundare (modificare, dezvoltarea, incompatibilitatea...) etc.; definirea conceptelor ”limbă” – sistem și ”vorbire (text)” – procesul însuși de îmbinare a unităților limbii în lanțuri sintagmatice (Hjelmslev). În subcapitolul ”Arbitrar sau motivat”, se prezintă considerentele lingvistice pentru alegerea unui termen, teoriile și motivările lingvistice: fonetică, morfo-lexicală, semantică, precum și etimologia populară și rolul ei, într-o argumentație impecabilă, convingătoare.

Capitolul XI, *Modelul semiologic al limbajului uman. Funcțiile limbii*, realizează o însumare a propunerilor de modelare semiologică a limbajului din ultimul secol: teoria psihologistă (K. Buhler – schema sa reprezintă global elementele centrale ale actului semiologic: emițător, destinatar, semn lingvistic + raporturi dinamice), cu ale sale funcții lingvistice (expresivă, apelativă, reprezentativă); nuanțarea psihologică (intenție/co-intenție – senzații, sentimente, convingeri E/R) a lui Schmidt; modelul E. Coșeriu, nuanțat și reformulat prin disocierea ipostazelor și entităților angrenate în comunicarea verbală, teoria lui R. Jackobson – adaugă funcții (referențială, emotivă, conativă, poetică, fatică, metalingvistică), arată importanța contextului și a situației de comunicare; părerea savantului Coșeriu cu privire la ultimele trei funcții care nu ar avea o existență reală, ci doar în cazuri particulare.

De asemenea, în *Capitolul XII*, *Limba între social și individual: sisteme/vorbire*, face referire la dimensiunile individuală (vorbirea – act individual de voință și inteligență), cu componenta materială și cea psihică și socială (limba) a limbajului, obiectul științei lingvistice fiind limba, nu vorbirea. Sunt enumerați și prezentați succint principalii teoreticieni care au realizat salturi de abordare: Ch. Bally (stilistica lingvisticii, criteriul temporal – limba este preexistentă vorbirii), A. Sechehaye care propune cele *trei lingvistici* diferite după orientarea cercetării spre o latură a limbajului: a vorbirii organizate, statică și evolutivă; Sir Alan Gardiner, pentru care *limba este știință* și are caracter general și abstract, iar vorbirea este o proiecție în planul realității a semnelor limbii; continuă cu Walter Porzig (cele două aspecte ale

limbajului sunt văzute în relație de interdependență); romanismul german, propunerile lui N. Chomsky (competență/performanță), despre fondatorul fonologiei, D.N. Trubețkoi (procedeul comutării poziționale: casă/lasă) și Școala de la Praga. Se acordă un spațiu mai amplu valoroasei teorii coșeriene despre sistem, normă, vorbire – schemă tripartită ce aduce ca element nou conceptul de normă = obligatoriu, dimensiune constitutivă a limbii, structuri lingvistice tradiționale și comune tuturor membrilor unei comunități lingvistice (Munteanu. E., 2005, p. 270). Un punct important îl reprezintă aici discuția despre limba literară – limbă ”exemplară,, sau ”de cultură”, diferite de sintagma ”limbă a literaturii”, precizare necesară. Se face trimitere la conceptul Evului Mediu latin (lliteratus – omul cult, trecut prin școală/ illiterattus – omul incult, incapabil de o exprimare îngrijită), concept care se modifică esențial în perioada Renașterii (a fi cult - a stăpâni mai multe limbi, incult – exprimare doar în limba populară), evoluția la conceptul de stăpânire a aspectului cultivat al limbii naționale; prezența lui Lucian Blaga, Școala Ardeleană, I. Gheție, culminând cu funcțiile sociale ale limbii literare, instrument al al activității intelectuale (Munteanu. E., 2005, p. 280) prezentate succint, dar revelator șu cu caracterele limbii literare: normat, scris, unitar; aici se remarcă influențele epocii (baroce – Cantemir, Dosoftei), clasice (M. Eminescu, T. Maiorescu) evoluții la nivel morfologic, sintactic pe registrele limbii etc.

Capitolul XIII, Static și dinamic în limbă. Conceptele de sincronie și diacronie, abordează conceptele, prin reprezentanții care s-au aplecat asupra dimensiunii lingvistice discutate, arătând că o limbă este în același timp *sincronică* (abordare statică, descriptivă, normativă) și *diacronică* (dinamică, genetică, evolutivă): Thureau, Harrys, Saussure, Martinet. Coșeriu face distincția între sincronia și diacronia limbii - obiectul cercetării, față de metoda lingvistică - cercetarea înseși prin lingvistica diacronică și sincronică, plus alte clarificări teoretice și metodologice ale cercetătorului. Sunt discutate schimbările lingvistice și teoria lui E. Coșeriu de spre acestea, din perspectiva limbii ca ”obiect natural” ce aparține ”libertății” sau ca ”obiect cultural”; distincția între ”inovația” la nivelul discursului și schimbarea propriu-zisă la nivelul limbii ”al competenței” (Munteanu. E., 2005, p. 314). SE discută mecanismul schimbării lingvistice (pre- pe) cu inovația secolului XVI, de marcare a complementului direct nume de persoană, finalizate cu opinia savantului E. Coșeriu că schimbările din limbă au legătură cu condițiile obiective ale schimbării lingvistice, de dinamica istorică în funcționarea limbii, normele spun cum se petrec schimbările în cele mai multe cazuri, dar nu de ce (Munteanu. E., 2005, p. 318).

Ultimul *Capitol, XIV – Stadiul actual al cercetării lingvistice. Perspective*, se dorește o concluzie ce sintetizează ideile și conceptele abordate în lucrare, observând perenitatea unor idei, precum și necesitatea de a perfecționa abordarea, metodele, fără a se izola. Sunt observate efectele puternice produse asupra limbilor de globalizare, prin metisaj, creolizare etc. Se prefigurează rolul lingvisticii computaționale sau al pragmaticii lingvistice aflate în expansiune. Autorul prezintă necesitatea editării critice, științifice a textelor vechi de cultură românească, a sec. XVI și mai departe, prin aplicarea lingvisticii clasice, dar și a celei moderne, reclamă necesitatea cercetărilor monografice ori în direcția categoriilor de nume proprii, îndreptarea cercetării către un câmp neexplorat: perioada modernizării limbii române literare. Așadar, lucrarea aduce împreună, într-o structură bine organizată, logică și coerentă, conținuturi foarte prețioase și actuale pentru domeniul lingvisticii; prezintă clar și obiectiv tabloul reprezentativ al domeniului, făcând trimitere la o bibliografie bogată și accesibilă, chiar dacă nu are pretenția de a epuiza subiectul, dar acroșând lectorul specializat, căruia îi cultivă dorința de aprofundare.

BIBLIOGRAPHY:

1. Constantinescu – Dobridor, Gheorghe, *Mic dicționar de terminologie lingvistică,* Editura Albatros, București, 1980.
2. Coșeriu, Eugen, *Prelegeri și conferințe*. Iași, 1992 -1993, 1994 – supliment al Anuarului de lingvistică și istorie literară, XXXIII, seria A – Lingvistică.
3. Coșeriu, Eugen. *Introducere în lingvistică*. Editura Echinox, Cluj, 1995.
4. Coșeriu, Eugen. *Lecții de lingvistică generală*. Editura Arc, Cluj, 2000.
5. Coșeriu, Eugen. *Principiile lingvisticii ca știință a culturii*.1992.
6. Coteanu, Ion (ed.), *Crestomație de lingvistică general.* Editura Fundației ”România de mâine”, București, 1998.
7. Frâncu, Constantin, *Curente și tendințe în lingvistica secolului nostru.* Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Casa editorială ”Demiurg”, Iași, 1999.
8. Ivănescu, G., *Curs de sintaxa limbii române modern (1947- 1948),* editat, adnotat și prefațat de Oana Popârda, Editura Junimea. Iași, 2004.
9. Munteanu, Eugen. *Introducere în lingvistică*. Editura Polirom, Iași, 2005.
10. Saussure, Ferdinand de. *Curs de lingvistică general*. Traducere și cuvânt înainte de Irina Izverna Tarabac, Polirom, 1998 (ed. I, 1916).
11. Saussure, Ferdinand de. *Scrieri de lingvistică generală*, Editura Polirom, Iași, 2004.
12. Sebeok, Thomas A. *Semnele: o introducere în semiotică.* Editura Humanitas, București, 2002.
13. Wald, Lucia*, Pagini de teorie și istorie a lingvisticii.* Editura ALL, București, 1998.

LEGAL SIGNS - EXPRESSION OF CUSTOMS IN REGULATING COMMUNITY RELATIONS

Cezara-Georgiana Danciu (Puchin)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The paper proposes an analysis of legal signs as visible expressions of the customs that regulated relationships within traditional village communities. These signs reflected unwritten norms, accepted and respected by the members of the community, playing an essential role in maintaining order and social balance. The study explores how these signs were used to transmit customary law, having a direct impact on behavioral rules and social interactions within the community. Thus, legal signs served as a practical means of self-regulation and strengthening social cohesion.

Keywors: sign, norms, custom, community, relationships, coexistence

Diversitatea semnificațiilor semnelor juridice a făcut dificilă studierea exhaustivă a acestora și elaborarea unei teorii generale care să explice toate aspectele legate de funcționarea lor.

Din punct de vedere științific acestea prezintă importanță majoră prin implicațiile în viața cotidiană, prin crearea de identitate și filozofie de viață. Examinarea lucrărilor de specialitate de până acum evidențiază funcțiile semnelor juridice, importanța acestora pentru viața social-economică locală, puterea de organizare a vieții individuale și de conectare a comunităților mici sătești cu instituțiile statului. Însă, declinul semelor juridice, a simbolisticii străvechi s-a produs lent, în timp, odată cu evoluția societății, modificarea sistemelor de drept și a sistemelor de valori. Astăzi, etnologi, juriști și cercetători din diferite discipline științifice ce abordează teme de studiu precum identitatea națională și sistemele de valori specific românești, descoperă că în lumea globalizată aceste relicte sunt cele care definesc filonul spiritual și cultural al românilor. De exemplu, ia românească, devenită celebră în ultimii ani pe plan mondial, este mai importantă din punct de vedere al semnificațiilor modelelor brodate decât calitățile sale ca obiect de îmbrăcăminte. Valoarea acestor articole de îmbrăcăminte este dată de simbolistica ritualică, declarativă relativ la clasa socială a deținătorilor, ocupația, grupul de vârstă, starea socială și nivelul de bogăție. Pierderea unor semnificații de-a lungul timpului nu a făcut altceva decât să exacerbeze interesul contemporanilor față de simbolistica specifică îmbrăcămintei străvechi. Conexiunea cu moda și marile case de mode este datorată tocmai faptului că în urmă cu mii de ani îmbrăcămintea de sărbătoare avea funcții ritualice, ceea ce sugerează că bucuriile vieții trebuie celebrate printr-o vestimentație a bucuriei și a sărbătorii.

Prin analogie, studiile de astăzi sunt orientate spre identificarea mecanismelor prin care simbolistica neconsemnată în scris genera reguli de comportament, în timp ce astăzi generează valori naționale definitorii pentru contemporani. Procesul istoric de transformare a principiilor simbolizate prin semne în tradiții și valori tradiționale este o provocare în contextul dinamicii excesive a lumii globalizate.

Revenind la dreptul cutumiar, constatăm că semnele juridice populare reprezentau un sistem complex de notație grafică sau figurativă, foarte extins în trecut, util în organizarea vieții economice și sociale, preluat pe alocuri în pravile și coduri juridice.[1] Perpetuarea disparată până în zilele noastre face ca percepția acestora să fie supusă unei logici simpliste și reducționiste, în care să se imagineze o serie de comparații, analogii și interpretări lipsite de

[1] Romulus Vulcănescu, *Etnologie juridică*, *Op. cit.,* p. 162

conținut. Însă forța de reglementare a acestor cutume s-a perpetuat până în secolul al XX-lea, chiar dacă în forme alterate.

Reținem că în perioada feudală au avut loc o serie de mutații ale cutumelor care erau folosite în toate categoriile de activități sociale. Acest fapt sugerează că a existat un efort de adaptare a acestui sistem la vremuri, în condițiile dezvoltării sistemelor juridice statale prin compensarea scăderii semnificațiilor rituale cu cele ale importanței utilității economice și organizatorice. Într-un anume fel considerăm că semnele juridice străvechi erau mai de încredere față de regulile dreptului modern. În literatura de specialitate sunt reținute funcții juridice[2] precum:

a) de a marca calitatea unui produs oarecare;

b) de a marca primele produse ale unei ocupații sau meserii oarecare;

c) de a nota cantitatea unui produs;

d) de a consemna apartenența de clasă socială a posesorului unui produs (răzeș sau moșnean pentru români);

e) de a consemna categoria profesională a posesorului;

f) de a marca proprietatea unei munci (aservite sau libere, brute sau artistice);

g) de a confirma autenticitatea produsului marcat;

h) de a stabili filiația în acțiunea penală, în cea civilă etc."

Semnele juridice aveau atât caracter sacru cât și profan. Recunoașterea semnelor, generalizată la toată populația, era o obligație pentru locuitori indiferent de vârstă sau poziția socială. Credința în utilitatea acestor semne și a rolului important jucat de ele pentru viața comunității le conferea aspectul de „lucruri sfinte". În cazul încălcării sacralității existau o serie de sancțiuni care se puteau acorda celor vinovați, fie că era vorba despre sancțiuni materiale, fie că era vorba despre sancțiuni fizice precum bătaia. Supunerea la regulile nescrise era o formă de civilizație și o obligație cetățenească. Sunt reținute cazuri de educație prin violență: „baterea copiilor la hotare pentru a ține minte timpul, locul și semnul unde au fost bătuți, sau al înfierărilor celor căzuți în robie mănăstirească, boierească sau domnească în urma unei recidive penale"[3]

Aceste semne reprezentau „blazonul" cuiva, erau recunoscute de tot satul și de satele vecine. Deținerea unui „sămn" era dovada apartenenței la o familie sau comunitate. Dacă din diferite motive se schimba „sămnul cuiva" faptul devenea de notorietate publică și trebuia cunoscut de toți membri comunității. Posesia unui „sămn" era un adevărat act de identitate pentru membrii comunității. În afara acestuia nu exista nici un fel de recunoaștere din partea celorlalți. Distrugerea, modificarea sau alterarea unui semn, indiferent de semnificațiile acestuia și tehnica de aplicare era sancționat sever de către comunitate prin despăgubiri, corvezi și bătăi.[4]

În urma cercetărilor de teren R. Vulcănescu afirmă că:

- Semnele juridice populare și-au pierdut caracterul lor sacral cutumiar, în fața efectelor legislației civile și penale, extinse din mediul urban în cel rural, în secolul al XIX-lea.
- În perioada lor de maximă aplicabilitate, posesorul unui semn juridic, recunoscut ca valabil pentru obștea sătească, devenea un om așezat în sat, cu greutate socială. «Cine nu avea sămnul lui, nu era intrat în rândul oamenilor» afirmau bătrânii satelor […].
- Obștea sătească, spița de neam și grupa profesională recunoșteau de fapt și de drept orice semn, care nu era contestat în public pe baza unor argumente temeinice și a unor documente sau martori.

[2] *Ibidem*
[3] *Ibidem*, p. 163
[4] *Ibidem*

- Semnul cutumiar obștesc era inalienabil și indivizibil, cel al spiței de neam și profesional era transmisibil prin succesiune, donație, dotație sau vânzare-cumpărare. Ultimele deveneau netransmisibile prin înfierare penală.
- Semnul consemna, prin actul aplicării lui pe obiecte materiale nemișcătoare și mișcătoare, drepturile și datoriile ce decurgeau din aceasta asupra obiectului însemnat, de către proprietarul comunitar (obștesc sau familial) și individual.
- În caz de distrugere, însușire sau înstrăinare a obiectului material însemnat, semnul juridic era invocat, în fața instanțelor de judecată obștească a bătrânilor satelor și dregătorilor ca dovadă materială a posesiei, autenticității sau calității obiectului aflat în litigiu.
- În caz de succesiune legală, de impunere de reconstituire a unor bunuri materiale risipite de urmași, după semnele spiței de neam se stabileau obligațiile materiale, fiscale sau morale ale moștenitorului"[5]

În perioada feudală numărul de semne s-a redus. Au fost păstrate elemente profesionale în anumite cazuri și în anumite zone. Însă, situația socială în care țăranii erau deposedați de pământ și un număr mare de persoane deveneau aservite, de multe ori pierzându-și semnul devenit inutilizabil în raporturile sociale și economice. Semnele folosite în această perioadă aparțin în cele mai multe cazuri latifundiarilor și claselor conducătoare. Se marcau proprietățile și se confirmau prin documente juridice de arhivă drepturile senioriale. Constatăm, astfel, că în perioada feudală semnele erau folosite mai mult pentru a se marca drepturile și privilegiile clasei conducătoare.

Astăzi, sistemul de semne este păstrat ca artefact cultural ce consfințește bogata viață socială și culturală a satelor românești.

2.6. Judecata satului

Persistența în timp a cutumelor tradiționale este justificată de existența unui fundament străvechi, util pentru comunitate și care și-a dovedit în timp viabilitatea. Astfel, destructurarea rezultată din noile forme de drept nu a eliminat cu totul codul etico-juridic specific satelor românești.

Izvoarele istorice care oferă informații coerente despre formele vechi de judecată se regăsesc în documente de arhivă și diferite lucrări care au colectate informații atât din biblioteci, cât și de pe teren. Menționăm lucrările *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec.XIV-XVIII)*[6] și *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova. Orânduirea feudală* .[7] cercetările efectuate au consemnat că „Problema conducerii obştilor săteşti libere la români este una dintre cele mai grele şi mai puţin lămurite din istoria comunităţilor săteşti"[8].

În baza datelor colectate, se constată că în satele românești organul de conducere sătească era *sfatul satului, sfatul de oameni buni, sfatul de bătrâni* sau *sfatul oamenilor zdraveni*, care judeca după reguli preexistente numite *legea țării* sau *obiceiul pământului*.

În feudalism această formă de conducere deținea o importanță semnificativă în viața satului, fiind plasată după *domnie* și *dregătorie.* Dincolo de formele de organizare bazate pe organe proprii și *legea țării* era considerată a treia regulă de judecată după *pravilele boierești* și *pravilele împărătești*.

Această ierarhizare sugerează că de-a lungul timpului au existat forme juridice paralele, iar puterea politică a țării a tolerat, cel puțin din anumite puncte de vedere, *legea țării* sau *obiceiul pământului*. Executarea unor decizii revenea satelor care în multe cazuri erau obligate să găsească persoane care au comis fapte grave, în special pe teritoriul lor:

---

[5] *Ibidem*, p. 164
[6] Vasile Costăchel , Petre P. Panaitescu și Aculin Cazacu, *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec.XIV-XVIII)*, București, 1957, pp. 463-500
[7] Petre P. Panaitescu, *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova. Orânduirea feudală*, București, 1964, pp. 200-234
[8] *Ibidem*, p. 123

„Se vede clar deci că locuitorii din sate erau obligaţi a descoperi pe răufăcători şi chiar pe incendiatori, de aici se poate trage uşor concluzia că trebuiau să afle şi pe autorii omuciderilor, mai ales că exista şi un privilegiu din 1446, al lui Ştefan II care scuteşte satele mănăstirii Neamţ «ca judecătorii să nu aibă a lua gloabă când se va face o moarte de om în satele lor ci să o ia călugării»”[9]

Organizarea acestor acțiuni era probabil în sarcina organelor de conducere sătești ce erau obligate să pună în practică hotărârile domnești. Domnia prefera să transforme pedepsele în sancțiuni pecuniare, ceea ce obliga satele să se organizeze pentru a se proteja de amenzile foarte mari ce trebuiau distribuite în rândul tuturor locuitorilor. De exemplu,

„Un ordin al lui Constantin Movilă din 3 octombrie 1610 ne lămureşte pe deplin asupra infracţiunii şi responsabilităţilor. Aflându-se un mort pe hotarul Siliştei Băhneni, Qrîş, marele vornic : «a pus călugărilor zi în trei săptămâni, ca să afle care om a făcut acea moarte sau să plătească acea moarte. Iar călugării de la mănăstirea Neamţ n-au putut să găsească pe vinovat până în acele trei săptămâni, ci li s-a mai dat încă şi a doua oară zi, iarăşi până în trei săptămâni şi iarăşi tot n-au putut afla nici de cum pe vinovat. Iar când au fost după aceia au adus pe vinovat înaintea noastră satul Preuteşti şi acel vinovat a fost acel din satul Preuteşti». După cum se vede satul trebuie să afle pe autorul unei crime petrecute pe teritoriul lui; dacă autorul nu se găseşte, satul este obligat să plătească gloaba. Documentele în acest sens abundă, deoarece amenzile în cazul crimelor nedescoperite erau mari şi stăpânitorii de sate preferau să le vândă sau să renunţe la ele decât să plătească amenda cerută.”[10]

Conducerea satului era alcătuită dintr-o structură organizatorică structurată, cu mai multe niveluri ce corespundeau diferitelor aspecte ale vieții satului sau ale specificului problemelor ce se doreau soluționate. Se desprinde o clasificare în funcție e vârstă,[11] unde erau importante gradul de experiență al membrilor, situația materială și alegerea directă, liberă și transparentă de către comunitate. Cele trei elemente ale structurii erau *ceata bătrânilor*, *ceata oamenilor zdraveni* și *ceata feciorilor.*

În prima categorie se aflau persoane de peste 60 de ani, care erau considerați a fi înțelepți, cu minte ageră și beneficiau de o experiență suficientă pentru a lua decizii în interesul întregii comunități. Ei îndeplineau funcții legislative, judecătorești, administrative sau de execuție a hotărârilor adoptate.

În a doua categorie, *ceata oamenilor zdraveni* era alcătuită din persoane mature, în putere de muncă ce beneficiau de respect și notorietate în rândul consătenilor. Ei reprezentau oamenii cu diferite profesii din sat. Această categorie permitea ca unii dintre membri să provină și din *ceata bătrânilor*.

Ceata feciorilor era alcătuită din tineretul satului. Aceștia îndeplineau mai multe funcții și activități necesare satului: asigurau paza, duceau veștile prin sat, formau grupurile de strigători etc. Erau subordonați cetei de bătrâni și presupunea un ritual de inițiere anual, prin care se
consfințea dobândirea calității de *cetaș*. Aceasta era treapta inițială, ce dura până la însurătoare și trecerea în rândul oamenilor însurați, cu posibilitatea de a fi ales în rândul cetei oamenilor zdraveni.

2.6.1. Ceata de bătrâni

Era principalul organ de conducere a satului formată din oameni în vârstă, înțelepți și care erau capabili să ia măsuri în interesul satului. Era o structură de organizare internă a obștei țărănești. Forma de organizare nu era diferită între satele libere și aservite, singura diferență

[9] Vasile Costăchel , Petre P. Panaitescu și Aculin Cazacu, *op. cit.,* p. 482
[10] *Ibidem,* p. 483
[11] Romulus Vulcănescu. *op. cit.,* p. 184

era cea a capacității juridice mai restrânse a sfatului bătrânilor din satele aservite, care era în principiu doar organ de execuție a dispozițiilor domeniale.

Sfatul sătesc se baza pe un cod procedural tradițional, transmis oral, prin care se aplicau recompense și sancțiuni pentru săteni, asigura respectarea regulilor morale ale gospodarilor și asigura comunicarea cu cei din alte sate și cu dregătoriile și cu domnia.

În ceata bătrânilor se aflau un număr impar de bătrâni, astfel încât să se evite balotajul, iar fiecare decizie să își capete soluționarea în dezbatere. Este interesantă focalizarea proceselor juridice pe bătrâni care puteau ajunge la a unsprezecea parte din totalul bătrânilor din sat. Fiecare membru trebuia să aibă o viață nepătată, să fie respectat, să dovedească o moralitate deplină și să fie înțelept. În cazul în care nu se puteau selecționa suficienți bătrâni pentru *ceata bătrânilor* se cerea ajutorul bătrânilor din satele învecinate pe principiul „cine n-are bătrâni să-și cumpere".[12]

În satele românești se constata o formă specifică de „cult al bătrânilor", în care se acordau privilegii și drepturi depline în comunitate. Odată aleși în *ceata bătrânilor* aceștia deveneau inamovibili[13] devenind intangibili și cu drepturi depline în sat. Chiar cei din clasele conducătoare îi tolerau și evitau să ia măsuri împotriva acestora pentru a se evita răscoale ale membrilor satului. Aceștia nu puteau fi maltratați, insultați sau deținuți sub nici o formă de către dregători.

Hotărârile *cetei bătrânilor* aveau aplicabilitate locală, începând cu vatra satului și continuând moșia satului și indirect se întindea și la satele vecine. Astfel, se producea o aliniere a satelor la hotărârile considerate înțelepte, ceea ce ne face să observăm că exista un anumit *pluralism juridic* concomitent cu *unicitatea juridică locală*.[14]

Putem vorbi chiar despre un specific al cutumelor românești fiind concomitent regionale sau zonale și locale. Tradițiile comune permiteau particularizarea cutumelor, dar și generalizarea acestora. Un alt atribut al *cetei bătrânilor* era acela de a completa insuficiența cutumelor cuprinse în *legea țării* cu noi hotărâri, îndeplinind la nivel local funcția de instituție de legiferare locală.

Activitatea cetei bătrânilor se desfășura la anumite intervale de timp, de obicei de marile sărbători de peste an (Anul Nou, Lăsatul Secului, Paște, Rusalii etc.), momente în care judecau direct, în timp ce în anumite cazuri se judeca indirect prin cetele din subordine în funcție de problemele ce trebuiau rezolvate: *ceata păstorilor, ceata strigătorilor etc.* Se alcătuia scaunul de judecată la hotar, în tinda bisericii sau în anumite gospodării. *Ceata bătrânilor* se mai constituia și accidental atunci când apărea vreo problemă stringentă. Convocările accidentale aveau loc și la solicitarea dregătorilor sau a domnilor.

Existau și cazurile speciale ale conflictelor dintre sate, unde completul de judecată se numea „scaun de mărturisire". În *scaunul de mărturisire* erau așezați membrii *cetelor de bătrâni* la care se adăugau și cetași din satele vecine și *preoți de țară.* Scopul acestor întruniri era acela de a rezolva problemele locale înainte de ajunge la dregătorie, astfel că se realiza comuniunea dintre satele aflate în microzonă. Se abordau toate situațiile legate de hotare, drumuri, înființarea unor așezări noi sau reparațiile nedreptăților dintre sate. În aceste condiții se numea *sfatul de mărturisire* iar componenții se numeau *bătrânii mărturisitori*. Ei deveneau martorii celor stabilite și acceptate de membrii comunităților, astfel încât atunci când era nevoie de lămurirea unor situații aceștia erau delegați pentru depunerea mărturiei.

Deși pare că această structură de acțiune feudală era utilă în reglementarea conflictelor intersătești, observăm că era o formă prin care instituțiile juridice autonome erau subordonate instituțiilor juridice de stat prin introducerea unei ierarhii între acestea. *Cetele de bătrâni* erau completate de persoane nealese de comunitate și se întruneau pentru rezolvarea problemelor în

[12] *Idem*, p. 188
[13] *Ibidem*
[14] Georgescu Valentin *Preemțiunea în istoria dreptului românesc*, București, 1965, pp. 32-33; 113-117

favoarea dregătoriilor care erau informate despre aceasta. În continuare, rolul *cetelor de bătrâni* era acela de martori aflați în slujba dregătoriilor care erau recunoscute drept instanțe de suprareglementare.

Cele mai frecvente informații păstrate până în ziua de astăzi se referă la *judecata la hotare*, care se referă mai mult la limitele comunității, ale moșiei, granițelor cu alte sate. Locul de la „hotare" era marcat de obicei printr-un copac „sfânt" (probabil cu rol străvechi de *coloana cerului*) în jurul căruia se adunau bătrânii satului în dimineața judecății, în stare de puritate fizică și spirituală, jurau să judece drept, iar hotărârea să se ia până la lăsarea serii. Locul astfel fixat, acela al judecății la hotare era legat de magia juridică a locurilor marginale.[15] „Pedeapsa la hotare" era o formă de sancțiune rituală, încărcată de semnificații magice. Semnificația acestui ritual este legată de semnificațiile *vetrei satului* în mitologia românească, care trebuia protejată de impuritate și profanare de problemele legate de nedreptate. Aceste reguli s-au modificat abia prin introducerea legislației scrise și a dreptului bizantin.[16]

Semnificațiile acestor proceduri s-au pierdut de-a lungul timpului, însă judecata luată la hotar de către *ceata de bătrâni* și executarea sentinței de către *cetașii* spiței de neam este dovada unei zestre specifice unui popor cu o „bogată experiență social-culturală."[17] Importanța hotarelor este marcată de o serie de decizii care se luau: se încheiau acte de hotărnicie, se expulzau răufăcătorii, se legau prietenii, se făceau frății de cruce, se derulau ritualuri și ceremonii specifice sărbătorilor etc. Hotarul „reprezintă o instituție de drept cutumiar, fără de care nu puteau fi concepute și explicate multe din aspectele arhaice ale legii țării sau obiceiului pământului."[18]

Scaunul de judecată este o tehnică de aplicare a justiției mult mai bine păstrată în lucrările de istorie și etnologice.[19] Judecățile se țineau în două locuri: *în vatra satului* și *pragul bisericii,* ceea ce sugerează distincția dintre sacru și profan. Scaunul de judecată din *vatra satului* are o intensă încărcătură magică. În vatra satului se țineau marile ceremonii și celebrări, se juca hora și se aduna întreaga suflare a satului. *Vatra satului* este o incintă sacră deoarece este locul unde s-a aprins pentru prima dată focul în așezarea respectivă, restul localității crescând în jurul *focului primordial*. Era vorba de un loc sacru diferit de cele religioase și avea legătură cu credințele arhaice și mitologice ale poporului români. Prin extensie și judecata ținută în acel loc era caracterizată de o legătură cu memoria trecutului și avea o puternică încărcătură spirituală.

În cazul scaunelor de judecată din tinda bisericii era diferit de scaunul din vatra satului, fiind vorba despre un alt fel de sacralitate, fiind o formă de sacralitate aulică, fiind vorba despre un loc închis. Scaunul din vatra satului se desfășura în prezența sătenilor, în timp ce scaunul din tinda bisericii se desfășura doar cu participarea cetașilor.

Anunțul scaunului de judecată se realiza după Liturghia de duminică de la biserică de către preot. După anunț, această poruncă se transmitea prin ștafetele cetelor de tineri către cetașii care nu participaseră la slujbă.

După constituirea scaunului de judecată se depunea „jurământul de dreptate" și se căutau cele mai bune soluții. Aria de acoperire a cetei bătrânilor era limitată la sat, obștea și moșia sa, iar în cazul în care se depășeau limitele satului se apela la cetele de bătrâni din satele vecine. La finalizarea judecății, hotărârea cetei bătrânilor era vestită în sat, pe moșia satului și înștiințate satelor vecine prin ștafete de feciori.

[15] Romulus Vulcănescu, *Op. cit.,* p. 193
[16] *Ibidem*
[17] *Ibidem*
[18] *Ibidem*
[19] Petre P. Panaitescu, *Op. cit.*, p. 25 și urm *apud* Vulcănescu R., *Op. cit.,* pp. 196-199

Hotărârile erau luate în concordanță cu gravitatea faptei judecate. Nu există informații extinse cu privire la anumite reguli și tipuri de pedepse prevăzute în cutume, iar în multe cazuri sunt transmise doar informații orale despre anumite hotărâri.

În cazul sancțiunilor pentru fapte mai puțin importante se practica *mustrarea, ostracizarea, despăgubirea crescândă și bătaia.* Însă în cazuri mai grave se foloseau pedepse mai aspre precum *crâncenarea, înfierarea, mutilarea mâinii* sau *lapidarea*.[20]

Crâncenarea era o pedeapsă specifică satelor românești și se folosea încă din secolul al XIX-lea și reprezenta un ritual care consta în însângerarea pielii și mușchilor. Acest ritual se practica în cazul persoanele în agonie și neîmpărtășite, pentru a preveni transformarea lor în strigoi; se aplica prin încrâncenare o cruce deasupra inimii, încheietura mâinii stângi, talpa piciorului stâng. În sudul Dunării încrâncenarea se făcea în ceafă. Aici putem vorbi despre o măsură rituală prin care oamenii se fereau de fenomene supranaturale, care dovedesc forța superstițiilor din cadrul comunităților românești. Alături de crâncenarea rituală exista și crâncenare penală care se aplica prin însemnarea cu fierul rece, de plug, seceră, secure, cuțit pentru fapte grave precum tâlhărie cu recidivă, sperjur și proxenetism.[21]

Înfierarea era tot o sancțiune fizică de vătămare corporală a celor vinovați de fapte grave. Se folosea însemnarea acestora cu fierul încins pentru a se lăsa urme profunde și de neșters pe corpul condamnaților, mergând chiar până la mutilarea organului respectiv. Cicatricele erau atât de profunde încât rămâneau pe toată viața. Faptele sancționate astfel sunt fuga robilor de pe moșie și tâlharii criminali. Robii fugiți și prinși erau însemnați cu semnul de proprietate al domeniului feudal, la fel ca și animalele, iar tâlharii erau însemnați cu o cruce în semnul de „x” și „v” marcată pe frunte.

Mutilarea mâinii era o pedeapsă gravă consemnată în dreptul cutumiar feudal, în care se practica mutilarea integrală a mâinilor iobagilor, mutilarea parțială a mâinilor oamenilor liberi sau a degetelor care se așezau pe înscrisuri. Se aplica această sancțiune în cazul crimelor penale. Însă această pedeapsă a devenit un element de presiune asupra populației cu scopul prezervării privilegiilor de clasă. Mutilarea mâinilor era aplicată mai mult iobagilor și mai rar oamenilor liberi. Mutilarea parțială era orientată pentru pedepsirea fizică și morală a celui în cauză. Iobagii cădeau pe treapta robiei prin mutilarea mâinii, iar omul liber pedepsit astfel își pierdea personalitatea juridică.

Colecțiile de texte din cercetările etnologice au consemnat referințe în textele folclorice la această pedeapsă. Referințele sunt numeroase având în vedere semnificația mâinii și a motivului mâinii în cultura tradițională românească.[22]

Lapidarea este una dintre sancțiunile cele mai dure, fiind plasată pe același plan cu arderea pe rug, spânzuratul și trasul în țeapă. Era o pedeapsă aplicată în cazul adulterului, a fecioarelor care păcătuiseră înaintea căsătoriei. Sancțiunea se aplica de către membrii familiei.

Această pedeapsă avea și o pedeapsă înrudită numită *lapot* fiind practicată în comunitățile de sârbi, macedoneni și români din Serbia. Din cauza foametei se ucideau bătrânii neputincioși în urma unei instanțe la care participau oamenii din sat.

O altă cauză a lapidării este starea de sănătate fizică și pericolul pe care un bolnav îl poate aduce asupra comunității (cazurile de lepră, ciumă, holeră).[23] Superstițiile legate de posesiile demonice erau motive suficiente pentru practicarea lapidării.

[20] *Ibidem*, p. 199
[21] *Ibidem*, p. 200
[22] *Ibidem*, p. 202
[23] Vătămanu N. *De la începuturile medicinii românești*, București, 1966, pp. 75-77

2.6.2. Judecata cetei profesionale

Cetele de oameni zdraveni erau subordonate cetelor de bătrâni. În satele unde existau mai multe ocupații se formau cete ale fiecăreia, cu sarcini specializate în funcție de specificul activității, păstrându-se ierarhia cetelor și coordonarea cetei bătrânilor.

Un rol aparte în cadrul cetelor profesionale îl ocupau cei care se ocupau cu oieritul, care avea o structură multiplă de organizare. Astfel, ceata oamenilor zdraveni era alcătuită din conducătorii stânelor numiți *baci* care puteau activa pe o moșie sau pe un munte. Pe planul imediat următor era *ceata păcurarilor* care cuprindea totalitatea persoanelor care se ocupau cu păstoritul într-o anumită zonă geografică și care cuprindea ocupațiile de vătaf, păcurar, sterpar, mânător și mulgător până la strungar.

R. Vulcănescu[24] definește dreptul cutumiar procesual pastoral feudal astfel: „prin dreptul cutumiar procesual pastoral înțelegem acea ramură a dreptului cutumiar feudal, care cuprinde: a) normele juridice aparținând acelei părți a *legii țării* sau *obiceiului pământului* ce reglementa activitățile particulare ale modului de viață predominant pastoral, începând din perioada prefeudală și culminând în perioada feudală și care, uneori, în virtutea persistenței unei condiții favorabile au continuat până în pragul secolului nostru și b) modul în care se aplicau aceste norme în desfășurarea proceselor cutumiare în comunitatea profesională de păstori, pentru a se realiza astfel justiția tradițională *a țării* sau *a pământului*, în cauze penale și civile."

În funcție de relictele și reminiscențele juridice rămase, R. Vulcănescu precizează care sunt principalele obiecte de studiu dreptului cutumiar pastoral:[25]

„- principiile care stau la baza acestei forme diferențiale de drept cutumiar desprinse din «legea țării» sau «obiceiul pământului»;

- forma primară de activitate justițiară în comunitatea sătească predominant pastorală și
- caracterul practic al acestei activități în sistemul de justiție autonomă prefeudală și feudală a unor obști sătești."

O parte dintre principiile ce au stat la baza dreptului cutumiar pastoral au fost preluate și în legislația feudală a țărilor românești. Dintre acestea se desprind:[26]

a) *Principiul judecării în cerc închis*, unde participau reprezentanții de vârstă, îndrituiți să judece orice speță de ordin juridic. În nordul Dunării aceste cete se numeau „stărostii ciobănești", „cete de vătafi" și „adunări de baci".[27] Judecătorii păstori erau aleși pe viață când se bucurau din partea grupului de încredere totală și pe perioade determinate atunci când nu erau îndeplinite condițiile încrederii nelimitate a comunității. Când o persoană judecată era înrudită cu un membru al cetei se evita conflictul de interese prin înlocuirea acestuia cu un alt membri al comunității pentru cazul judecat.

b) *Principiul judecării în prima și ultima instanță*. Conflictele se judecau pe plan local, de către membrii comunității prin reprezentanții desemnați ce formau „ceata păstorilor judecători" ai zonei, muntelui, cătunului etc. Locul în care se țineau judecățile erau de obicei la reședința păgubitului sau la locul infracțiunii. Procesul avea loc o singură dată, într-o singură zi și nu existau forme de apel. De asemenea, nu exista posibilitatea tergiversării procesului prin amânare, invocarea unor excepții sau lipsa martorilor. Între răsărit și apus se pronunța sentința.

c) *Principiul egalității prezumtive a părților*. Predomina principiul *dreptei judecăți*, având în vedere posibilitatea dezbaterilor și egalității voturilor. Deși persoana cea mai în vârstă conducea judecata nu avea drept de veto sau un vot în plus față de ceilalți membri ai juriului.

---

[24] Romulus Vulcănescu, *„Le jugement des pâtres". Une ancienne institution de droit pastoral roumain,* în: Résumés des communications de la délégation roumaine- Ethnographie, Folklore et Arts, București, 1966, pp. 32-37, apud Romulus Vulcănescu, *Op. cit. 206*

[25] Romulus Vulcănescu, *Etnologie juridică*, *Op. cit.,* p. 207

[26] *Ibidem*

[27] Silviu Dragomir, *Valahii în nordul Peninsulei Balcanice*, București, 1959, pp. 116-118 *apud.* Romulus Vulcănescu, *Op. cit.,* p. 208

Exista totuși o diferențiere în funcție de vârstă, capacitate profesională, drepturi câștigate prin muncă etc.

d) *Principiul judecării sumare și operative*. În baza „datinilor străvechi" se practica chemarea din „stână în sână", „din stână în sat", „din sat în sat", se aduceau „pe sus" pârâții se notau și calculau pagubele materiale pe răboaje. Astfel, totul era organizat eficient și atent calculat astfel încât dificultatea speței să fie totuși soluționată într-o singură zi. Procedurile erau simplificate și se recurgea la strictul necesar. Dezbaterile și anunțarea hotărârilor se făceau doar pe cale orală, fără a se complica și prelungi lucrurile prin scris.

e) *Principiul invocării în procesul cutumiar a unor probe certe sau a unor supoziții simple.* Procese derulate în drept cutumiar aveau o mare încărcătură magică. Începutul însemna proba jurământului, în care sinceritatea depozițiilor era încărcată spiritual de un jurământ cu conotații grave în cazul falsului. Se putea jura pe casă, pe gospodărie, pe pâine, pe sare, pe pământ aflat în posesie, pe turma de oi etc. În cercetările de teren R. Vulcănescu[28] a colectat date despre o distincție în greutatea jurămintelor: atunci când se jura pe lucruri care nu aveau legătură cu păstoritul era vorba de *jurământul ăl mic*, în timp ce jurământul pe tot ce includea păstoritul se numea *jurământul ăl mare*. Ca ritual la acest jurământ se precizează că se aducea „un berbec de soi din turma celui care jura, iar acesta trebuia să prindă berbecul cu mâna dreaptă de cornul stâng și să jure că va grăi cu dreptate." Sancțiunea în cazul minciunii avea să fie stârpirea turmei prin lipsa reproducerii animalelor. A doua probă era cea cu martori. Cei care jurau trebuiau să îndeplinească niște condiții: să fie nepătați moral și penal, iar înaintea procesului trebuia să postească și să nu aibă relații sexuale. Era preferabil ca aceștia să fie mai în vârstă decât jurații și să aibă rang profesional mai mare. Aceștia depuneau mărturie sub jurământ (mic sau mare). A treia probă era cea a depozițiilor chezașilor, în cazul în care aceștia erau considerați serioși de către instanța de judecată.

Se remarcă grija pentru evoluțiile viitoare ale lucrurilor după judecată, element forte în luarea deciziei, bazat pe presupuneri și opinii nefundamentate, astfel încât existau cazuri de hotărâri prea aspre sau prea indulgente.

f) *Principiul aplicării «legilor păstorești» în stabilirea justiției de grup profesional*. Cutumele acționau pe baza unei colecții de *legi* care reglementau sub coerciția comunității comportamentele individuale. Normele de comportament și de muncă erau cuprinse în „legea turmei", „legea stânei", „legea plaiului", „legea pășunei", „legea muntelui" etc. și se refereau la aspectele practice ale meseriei de păstor. Împreună aceste legi pot fi considerate drept „constituente ale unei legi în sensul juridic al termenului."[29]

g) *Principiul executării liber consimțite sau a executării silite în grup sau în familie a sancțiunilor primite*. În mod frecvent cel sancționat ducea singur la îndeplinire pedeapsa. Au existat chiar cazuri în care s-a mers până la autoexecutarea capitală în perioada prefeudală. În paralel pedeapsa era executată sub controlul familiei, iar în multe cazuri rudele erau cele care duceau la capăt sancțiunile mai grave. În perioada feudală se practica și desemnarea altor ciobani pentru a duce la îndeplinire sancțiunile. De asemenea, se stabileau și termenele de ducere la îndeplinire a sancțiunilor, iar cei desemnați trebuiau să dea socoteală de neîndeplinirea acestora.

Între judecățile cetelor bătrânilor și cea a păstorilor existau câteva diferențe. Prima fază a procesului presupunea stabilirea termenului de judecată, care trebuia să fie într-o zi de lucru, de regulă vinerea. În ajun completul de judecată, cu părțile în litigiu, cu martori și chezași urcau la un loc adăpostit, unde se lua cina și înnoptau cu excepția păstorilor-judecători și a celor aflați în litigiu care trebuiau să surprindă răsăritul soarelui. Odată ce răsărea soarele se proceda la jurămintele păstorilor-judecători care „se legau între ei" să nu fie părtinitori.

[28] Romulus Vulcănescu, *Etnologie juridică*, *Op. cit.,* p. 208
[29] *Ibidem,* p. 211

Fiecare dintre participanții la proces trebuia să jure cu jurământul mic sau mare înainte de depozițiile ce urmau a fi făcute, indiferent de calitatea procesuală (parte în litigiu, martor sau chezaș). Ultima etapă era a „județului", adică a hotărârii finale. În perioada feudală apăreau excepții în cazul acestor judecăți din cauza caracterului limitat la comunitățile de păstori al acestor instituții juridice de drept cutumiar. Conflictele cu deținătorii domeniilor feudale erau tranșate în instanțele dregătorești. Sancțiunile aplicate îi priveau doar pe membrii comunității pastorale și nu pe cei din afară, indiferent de faptele acestora. În cazul conflictelor cu deținătorii de munți sau de terenuri se mergea către instanțele de judecată ale statului.

În cazul unor situații noi, ce nu puteau fi judecate prin recursul la datini, tradiții și obiceiuri, presupuneau un efort de creație și de păstrare a „spirtului" legilor străvechi, care odată ce se transforma într-o hotărâre căpăta putere de obicei intrând în practica judiciară a generațiilor viitoare. S-a realizat astfel un fond jurisprudențial care putea fi invocat de completul de judecată cutumiară.

2.6.3. Judecata cetei de feciori

Cetele de feciori pot fi înțelese ca forme de structurare a satelor românești în funcție de vârstă. Este o apartenență de etapă, un fel de școală pentru tinerii membri ai comunității care se pregătesc să devină „oameni buni" și care vor învăța să ducă mai departe comunitatea cu respectarea datinilor și tradițiilor din bătrâni.

Intrarea în ceata de feciori presupunea un ceremonial prin care tinerii făceau pasul de la adolescență la tinerețe. Acest ceremonial se realiza în două etape, prima plasată primăvara în preajma sărbătorilor de Paști când ritul de trecere specific era *intratul în horă*, care era completat de *ritul intrării în ceata de feciori* care se derula de Anul Nou. Era momentul în care tinerii dobândeau drepturi și datorii în comunitate.[30]

Cercetările etnologice derulate pe întreg cuprinsul țării au relevat o mare diversitate a ritualurilor ce însoțeau intrarea tinerilor în *cetele de tineri*. Asistăm la forme complexe de organizare și de alocare a unor activități interne și externe, o împărțire a sarcinilor și o funcționare de multe ori specializată în funcție de profesiile satului. În toate cazurile există dependența față de *cetele de bătrâni* sub porunca cărora funcționau.

Cetele de feciori se puteau împărți în două categorii: „una care cuprinde *tot tineretul obștei sătești,* care avea un caracter obligatoriu și permanent, și alta care cuprindea numai *o parte din tineretul obștei sătești* și aveau un caracter facultativ și sezonier."[31] În primul caz este vorba de nevoia de pregătire militară a tinerilor, astfel că intrarea în *ceata feciorilor* însemna intrarea într-o organizație paramilitară care era distribuită pe lângă *ceata străjerilor bătrâni*. Constatăm că *ceata feciorilor* era o treaptă de trecere spre bărbăție pe parcursul învățării și meșteșugului armelor. A doua categorie de cete de feciori se organiza în *cete de muncă* și *confrerii de petreceri ceremoniale.* Aceste categorii de cete erau desprinse din prima categorie putând fi independente sau dependente de acestea. Odată cu impunerea regulilor feudale, la nivel sătesc prima categorie de *ceată a feciorilor* scade în importanță în detrimentul *cetei de feciori* cu rol cultural în viața satului.

În interiorul cetei de feciori existau structuri de conducere pe diferite niveluri precum *staroste, vătaf* sau *căpitan*. Grupul mare al tuturor tinerilor din sat putea fi organizat și în sub-grupuri numite *mâini de feciori* care aveau diferite funcțiuni. Exista un sediu al *cetei feciorilor* numit *gazda feciorilor*. Era locul unde se aduceau înștiințările legate de ceata, se păstrau însemnele cetei și unde se stabileau activitățile cetei. Membrii se întâlneau regulat (duminica) și participau regulat la serviciul religios.

Fiind o formă de pregătire pentru viitor a tinerilor se aplicau reguli stricte întrucât avem de-a face cu o disciplină strictă. Regulile erau cuprinse în *pravila feciorilor*. Încălcarea

[30] *Ibidem*, pp. 250-251
[31] *Ibidem*

regulilor, generarea de dezordini sau nu ascultau ordinele date de staroste, vătaf sau căpitan. Devoalarea secretelor cetei erau motive grave pentru aplicarea unor sancțiuni. Pentru asigurarea disciplinei se întrunea *judeţul feciorilor* care se forma din căpeteniile grupurilor mai mici. Judecata se ținea în acord cu legea țării și obiceiul pământului. Sancțiunile puteau fi *admonestarea, bătaia în obşte* și în cazurile mai grave se mergea până la eliminarea fără drept de reprimire în ceată. Aceste sancțiuni se limitau la tinerii din sat, sancțiunile și dezbaterile nefiind de interes comunitar. Constatăm că exercițiul juridic legat de dinamica *cetei feciorilor* era doar un exercițiu pentru cei care mai târziu ar fi urmat să ducă mai departe comunitatea. Se învățau regulile, se învăța disciplina și concomitent se învăța păstrarea regulilor și a tradițiilor.

În plan sătesc era mai importantă judecata tinerilor care era derulată prin ceata de strigători peste sat. *Ceata mare de feciori* era împărțită în două categorii, aceea a *strigătorilor justiţiari* și cea a *judecătorilor procesului strigat*. Cele două categorii străbăteau satul după un traseu stabilit de bătrânii satului cu scopul mustrării celor înrăiți și lăudării celor fruntași. Scopul final era acela al *îndreptării satului.*

Strigătele justițiare erau forme de semnalare morală, serioasă și ironică împotriva încălcării legii cutumiare, sub îndrumarea bătrânilor satului. Această formă de justiție avea un rol preventiv, fiind de fapt o sancțiune a celor care intenționat sau nu aveau tendința să încalce cutumele satului. Din punctul de vedere al lui B.P. Hașdeu acest „obicei juridic complex, privit ca atare, avea ca scop să pedepsească moral pe cei care sfidau sau încălcau legea satului arhaic sau obiceiul satului.”[32] Ceea ce se striga peste sat era stabilit de sfatul bătrânilor care asigurau administrarea satului și a obștii. Tinerii din ceata de strigători era absolvită moral de orice vină pentru ceea ce strigau. În opinia lui R. Vulcănescu în acest caz avem de-a face cu un *transfer de prerogative judiciare* din partea comunității de vârstă a oamenilor buni sau a bătrânilor către comunitățile de vârstă ale tineretului satului.[33] Strigăturile cetei feciorilor se pot clasifica în trei tipuri: *un tip justiţiar*, *un tip ceremonial* și *un tip de divertisment.*

Structura cetei strigătorilor era dependentă de forma de organizare a satelor, în funcție de existența cetei de feciori, pentru care strigătorii erau formați ca o subgrupă. În satele unde nu existau cete al feciorilor se forma totuși temporar echipa de strigători peste sat cu ocazia sărbătorilor de peste an.

Temele de strigăt se refereau la activitatea și comportamentul în familie și în sat a fetelor, băieților, fecioarelor, feciorilor, însurăților, oamenilor maturi, a văduvelor și văduvilor, bătrânelor și bătrânilor, preoteselor, preoților, învățătoarelor și învățătorilor, căpetenii ale satelor.[34] Materialele se strângeau de feciori și indirect de ceilalți săteni, fiind supuse aprobării căpeteniei cetei. În timp, există mărturii că în anumite situații avem de-a face cu o scădere a controlului *cetei bătrânilor* și scădere a responsabilității cetașilor. În consecință, calitatea materialului a scăzut și în multe cazuri strigăturile au fost false, răutăcioase și nedrepte, fapt care dus la reacții ale celor jigniți și afectați. În unele sate strigările au fost interzise din cauza comportamentelor abuzive și răuvoitoare.

Utilitatea judecatei prin strigătura peste sat este caracterul secret, fără participarea părților implicate, cu un important rol moralizator pe de o parte, iar pe de altă parte cu rol de descurajare pentru alte persoane. Strigătorii erau acuzatori și martori ai acuzării în același timp, iar acuzatul nu avea posibilitatea de apărare publică. Este o formă de mustrare prin care tarele comportamentale ale cuiva erau făcute publice, pentru a fi cunoscute și pentru a se opri posibilitatea de a se agrava comportamentul. De asemenea avea și rolul de mustrare a celor în cauză, cu scopul readucerii comportamentului la cutumele satului.

[32] Bogdan Petriceicu Hașdeu, *EtymoloGicum Magnum Rumaniae*, tom. I, București, 1887, p. 875 *apud.* Romulus Vulcănescu, *Op cit.,* p. 252
[33] Romulus Vulcănescu, *Etnologie juridică*, *Op. cit.,* p. 253
[34] *Ibidem*, p. 255

Strigăturile peste sat au avut un rol reglator a structurii morale a dreptului cutumiar. Regulile păstrate din vechime presupuneau o ordonare a vieții individuale și comunitare în concordanță cu interesele comunitare. Ieșirea din reguli, inovarea și nerespectarea vechilor cutume legate de creștere, hărnicie, căsătorie, obligații și drepturi, relația cu divinitatea erau elemente în jurul cărora se țeseau sancțiunile de ordin moral sau laudele prin care fruntașii satului se dădeau exemplu pentru membrii satului. Existau efecte diverse ale strigăturilor de peste sat: unii dintre cei vizați își corectau comportamentul, intrând în „rândul lumii", în timp ce alții, rușinați sau înfuriați, se revoltau și chiar părăseau satul natal în cazul țăranilor liberi.

Deși astăzi strigările de peste sat mai fac parte din tezaurul cultural al așezării din anumite zone ale țării, ele nu au dispărut în totalitate. Au fost preluate și transferate către alte obiceiuri culturale atât în mediul rural, cât și în mediul urban.[35]

[35] Ovidiu Papadma, *Cezar Bolliac*, București, 1966, p. 133, *apud.* Romulus Vulcănescu, *Op cit.,* p. 253

BIBLIOGRAPHY:

1. Costăchel, Vasile, Panaitescu,P.Petre și Cazacu, Alexandru (1957), *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec.XIV-XVIII)*, București, Editura Științifică București.
2. Costăchel, Vasile, Panaitescu,P.Petre și Cazacu, Alexandru (1957), *Viața feudală în Țara Românească și Moldova (sec.XIV-XVIII)*, București, Editura Științifică București.
3. Dragomir, Silviu (1959), *Valahii în nordul Peninsulei Balcanice*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România.
4. Fotino, George *(1925), Contributions á l'étude des origines de l'ancien droit coutumier romain,* editura *Édouard Duchemin ,* Paris.
5. Fotino, George (1925), *Încercări de vechi drept românesc. Obiceiuri la fixarea hotarelor,* Craiova, Editura Scrisul Românesc.
6. Georgescu, Valentin (1965), *Preemțiunea în istoria dreptului românesc*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România.
7. Georgescu, Valentin (1965), *Preemțiunea în istoria dreptului românesc*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România.
8. Gorovei, Artur (1995), *Credinți și superstiții ale poporului român*, București, Editura Grai și Suflet-Cultura Națională.
9. Hașdeu, Bogdan Petriceicu (1882), *Obiceiurile juridice ale poporului român*, București
10. Jupp, Victor (2010), „Analiza istorică" în Jupp Victor (coord.), *Dicționar al metodelor de cercetare socială*, Iași, Editura Polirom.
11. Katz, Jack (1997), "Ethnography's warrants" *Sociological Methods & Research*, vol. 25, no.4
12. Panaitescu,Petre (1964), *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova. Orânduirea feudală*, București, Editura Academiei Române. Tipografia Academiei Române.
13. Vătămanu, Nicolae (1966), *De la începuturile medicinii românești*, Editura Medicală, București.
14. Vulcănescu, Romulus (1966)„Le jugement des pâtres". Une ancienne institution de droit pastoral roumain, în: Résumés des communications de la délégation roumaine-Ethnographie, Folklore et Arts, București.
15. Vulcănescu, Romulus (1970), *Etnologie juridică*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România.

SEVERAL MECHANISMS OF HUMOR IN TELEVISED ADULT-CHILD INTERACTION

Adina Cristina Sucevan
PhD Student, University of Bucharest

Abstract: This paper explores the humorous nature of adult–child interaction in a televised context, focusing on the cognitive asymmetry between the interlocutors. The analysis is framed by pragmatic theories including the cooperation principle, relevance theory and incongruity theory. Humor emerges when conversational expectations are disrupted.
Several mechanisms of humor are identified, such as: irony, incongruity, referential shifts, nonsense, allusions, lexical ambiguity and playful violence. Additionally, the analysis provides insights into what may be defined as children's humor, which is shaped by their cognitive and linguistic development.

Keywords: humor, incongruity, child-adult interaction, irony, wordplay

Interacțiunea dintre adult și copii produce amuzament, deoarece există diferențe cognitive între participanți. Conform studiilor, copiii nu au competența de a interpreta corect limbajul non-literat (ironie, ambiguitate, incongruențe, sensuri multiple) până la 6-7 ani. Pentru a putea participa la emisiunea „Copiii spun ...", moderată de Virgil Ianțu, copiii trebuie să aibă între 4 și 7 ani. Astfel, neavând suficient de dezvoltate abilitățile de comunicare, nici pe cele de natură socială, nu descifrează corect intenția/atitudinea comunicativă a adultului, numită și „părerea de ordinul al doilea"[1] (Leekam 1991 *apud* Filippova și Astington 2008: 127, trad. mea, SAC); prin urmare, interpretează doar semnificația literală a cuvintelor.

Relația dintre cei doi interactanți la schimbul verbal este asimetrică. Virgil Ianțu este o persoană publică și are responsabilitatea de moderator al conversației, asumându-și rolul conversațional de *entertainer*.

Moderatorul vrea să determine copiii să dezvăluie cât mai multe lucruri, exploatând faptul că nu au autocontrol. Copiii au impresia că sunt angajați într-o conversație cu o persoană publică; în realitate, ei sunt invitați să-și negocieze propria identitate în cadrul discursului.
Principiul cooperativ, formulat de filosoful H.P. Grice demonstrează că schimburile verbale sunt o „expresie a unor eforturi de cooperare" (Grice 1989 *apud* Ionescu Ruxăndoiu 2003: 44). Mai mult, participanții la dialog oferă intervenții verbale în funcție de „finalitatea comună" (Grice 1989 *apud* Ionescu Ruxăndoiu 2003: 44) a conversației. Umorul devine astfel un procedeu care încalcă maximele conversaționale (în special a relației și a cantității). Sperber și Wilson nu consideră cooperarea „o condiție predefinită esențială pentru o comunicare reușită" (Sperber și Wilson 1986 *apud* Yus 2003: 1297, trad. mea, SAC). Modelul propus de cei doi lingviști aduce în prim-plan o regulă absolută a comunicării, considerând că tot ceea ce se comunică este relevant. Deși cei care se angajează în producerea umorului, cum este Virgil Ianțu, apelează la anumite strategii pentru a obține efecte umoristice, de pildă „alege exprimări vagi, ambigue"[2] (Yus 2003: 1298, trad. mea, SAC), principiul relevanței se aplică indiferent de tipul comunicării (discurs umoristic/ non-umoristic).

În toate schimburile verbale, „fiecare enunț deține o gamă largă de reprezentări" (Sperber și Wilson 1986 *apud* Ionescu Ruxăndoiu 2003: 61). Se poate spune că există o mulțime a interpretărilor posibile, dintre care receptorul selectează una singură, în funcție de capacitatea sa cognitivă și de datele contextuale.

[1] second-order belief
[2] Humorists may be willing to keep relevant information to themselves, be obscure, be ambiguous, etc.

Intențiile comunicative nu sunt ușor de identificat de către copii, întrucât nu recunosc dualitatea între explicit și implicit. Conceptele indirecte (umorul, ironia, ambiguitățile) și alte mecanisme cu un substrat ludic (gluma, aluzia, exagerarea, tachinarea, provocarea) implică o lipsă de transparență pe care copiii nu o sesizează, deoarece se raportează la sensul de suprafață și nici nu țin cont de context. Prin urmare, ei nu înțeleg umorul, dar au o contribuție semnificativă în susținerea divertismentului prin producerea involuntară a acestuia.

În cadrul unei emisiuni televizate, publicul este o componentă esențială, deși este un element pasiv în comunicare. Adulții spectatori găsesc calea de interpretare sugerată de prezentator, pentru că sesizează diferența dintre ce este spus și ce este implicat.

Teoria incongruenței presupune suspendarea așteptărilor conversaționale în favoarea introducerii unui element de noutate (Hoicka 2014). Informația implicită este o sursă de umor, care se distinge când schimburile verbale sunt înțelese în ansamblul lor.

Corpusul nostru este format din transcrierea mai multor episoade din emisiunea „Copiii spun…", moderată de Virgil Ianțu. Am identificat numeroase mecanisme umoristice pe care le folosește prezentatorul: jocuri de cuvinte, cuvinte inexistente, aluzie, glume, ambiguitate referențială, nonsens, termeni ai violenței, ironiei. În cazul copiilor, „dezvoltarea umorului depinde de dezvoltarea abilităților pragmatice"[3] (Hoicka 2014: 3, trad. mea, SAC).

Analiza corpusului:

Prezentatorul folosește jocurile de cuvinte pentru a provoca amuzamentul publicului. Pentru a înțelege acest procedeu, „receptorul trebuie să distingă două sensuri diferite într-o singură structură de suprafață"[4] (Marino 1988 *apud* Yus 2003: 1320, trad. mea, SAC). De cele mai multe ori, copiii preiau structura de suprafață a cuvintelor, deci acest procedeu este superior nivelului lor de înțelegere.

(1)
Virgil Ianțu: Ce animale ai?
Copil: Un cățel și o pisică Sfinx.
Virgil Ianțu: De aia de nu mișcă? (râsete)
Copil: Pisica… păi nu se ceartă câinele cu pisica pentru că sunt separați.

Referitor la substantivul sfinx, Virgil Ianțu alege sensul de monument de piatră, în locul celui de rasă de pisici. Omonimia aduce în prim-plan posibilitatea ca o pisică să fie imobilă „De aia de nu mișcă?", iar efectul comic este obținut instantaneu (audiența râde). Copilul nu înțelege jocul de cuvinte, dar simte nevoia să aducă o explicație suplimentară; oferă astfel un răspuns la întrebare, deși răspunsul nu este relevant din perspectivă conversațională. Afirmă că pisica ei nu prea interacționează cu câinele casei, folosind în mod impropriu verbul „a se certa" pentru ființe non-umane.

(2)
Copil: eu am țepi
Virgil Ianțu: da, destul de…cu ce se fac, cu gem, cu bere?
Copil: Ba nu, cu…nu cu gem, cu gel….
Virgil Ianțu: ah, da, de prune?
Copil: Nu de prune…
Virgil Ianțu: de cireșe amare

În acest exemplu, gazda emisiunii propune un alt joc de cuvinte bazat pe omonimie, între „gel" (produs de aranjare a părului) și „gem" (produs alimentar). Acest caz este unul de paronimie, deoarece cuvintele au formă asemănătoare, dar sensuri diferite, formând o

[3] Humor development is underpinned by children's pragmatic abilities.
[4] the hearer's recognition of the duality of meanings in a single surface manifestation.

incongruență. Băiatul afirmă că are țepi („eu am țepi”), referindu-se la forma părului său, care a fost aranjat cu gel. Valorificând asemănarea fonetică dintre cele două cuvinte, Virgil Ianțu creează, în mod voit, o confuzie cu un rol comic: „cu ce se fac, cu gem, cu bere?”. Băiatul îl corectează „nu cu gem, cu gel”, dar moderatorul ignoră corecția, enunțând un tip de gem: „de prune?”. Și de această dată, este corectat „nu de prune”, dar prezentatorul ignoră din nou, propunând un alt tip de gem „de cireșe amare”.

(3)
Copil: Mama… păi e pe un liceu la policlinică și mai face cu…
Virgil Ianțu: Ce e, ce ea?
Copil: Polițist la policlinică nu înțelegi?
Virgil Ianțu: Păi policist că e la policlinică
Copil: Polițistă de la policlinică

Moderatorul folosește un alt joc de cuvinte care a generat cuvântul „policlist” și se bazează pe combinarea inedită a cuvintelor „policlinică” și „polițist”. Cuvântul inventat seamănă ca formă cu „polițist” și dobândește un sens specializat; în manieră ludică și neașteptată, desemnează o particularizare a meseriei pe care o are mama fetei („polițistul care lucrează la policlinică”). Și în acest caz, fata vrea să aducă o clarificare, presupunând că nu a fost înțeleasă corect; prin urmare, repetă ce a spus inițial: „polițistă de la policlinică”.

Umorul prin incongruență presupune suspendarea așteptărilor conversaționale în favoarea introducerii unui element de noutate „găsim umor în incongruențe, unde incongruența e discrepanța între ce e așteptat și ce apare cu adevărat”[5] (Attardo 1997 *apud* Hoicka 2014: 5, trad. mea, SAC). Am identificat un tip particular de umor prin incongruență pe care îl folosește Virgil Ianțu. Acesta asociază o un termen conotat pozitiv cu unul conotat negativ. Astfel, creează un contrast între două chestiuni opuse, provocând locutorul să spună ceea ce crede.

(4)
Virgil Ianțu: Bun, dar când o să cântăm împreună mai multe cântece, că nu se poate să plecăm așa. Altă calitate? Ești urâțică?
Copil: Nu contează dacă ești urât sau frumos, contează cum te porți.
Virgil Ianțu: e foarte inteligent ce ai spus tu… nu te duce mintea sau?
Copil: Mă duce mintea, așa zice mami, că mă duce mintea.

Spre exemplu, gluma din exemplul (4), rezultată din asocierea neașteptată a termenului cu o conotație pozitivă „calitate” cu termenul negativ diminutival „urâțică” face trecerea de la abilitățile copilului la cum își evaluează aspectul fizic. „Ești urâțică?” poate fi o întrebare care afectează imaginea personală a copilului, dar acesta își repară imaginea prin răspunsul dat; ea respinge presupunerea prezentatorului și evidențiază importanța unui comportament adecvat, care este mai presus de calitățile fizice: „nu contează dacă ești urât sau frumos, contează cum te porți”.

Folosind o altă tehnică a incongruenței, prezentatorul exprimă un act de vorbire de tipul laudei/ sau complimentului: „e foarte inteligent ce ai zis tu”, pe care îl continuă cu opusul conceptului de a fi intelligent, respectiv „a nu te duce mintea”. Lauda, acompaniată de o remarcă a criticii, suprinde prin incongruență. Copilul contestă presupunerea interlocutorului „mă duce mintea”.

[5] Incongruity theories suggest we find humor in incongruities, where incongruity, at its most basic, is a discrepancy between what is expected and what actually occurs.

Ironia este o sursă de umor, bazată pe incongruența dintre sensul literal și intenția reală a vorbitorului (sensul implicat). Ironia încalcă maximele conversaționale, dar este și o sursă de incongruență, deoarece produce un rezultat comic.

(5)
Virgil Ianțu: Doamne, dar zi-mi de pisică: e drăguță, e frumoasă, lasă păr?
Copil: păi e Sfinx, e cheală
Virgil Ianțu: Cum e cheală?
Copil: adică n-are păr, e șobolan, că eu sunt alergică la blană de pisică și mami…. Și nu vrem să luăm alergie că am mai avut o pisică
Virgil Ianțu: Dar e frumoasă rău, eh? (râsete)
Copil: e urâtă

După ce a pretins că nu cunoaște caracteristicile pisicilor din rasa sfinx, Virgil Ianțu face prima remarcă ironică, ascunsă sub aparența unor atribute pozitive „e drăguță, e frumoasă, lasă păr?". Există o diferență între sensul literal și sensul implicat; majoritatea persoanelor știu că pisicile sfinx nu au păr, deci înțeleg nuanța ironică a întrebării. După ce fetița a descris felul în care arată pisica ei („e cheală"), Virgil lansează altă întrebare ironică, ce are tot o aparență de laudă: „Dar e frumoasă rău, eh?". Asocierea cuvântului „frumoasă" cu termenul ce are rol de emfatizare („rău") sugerează contrariul sensului exprimat literal. O posibilă glosare a remarcii ironice este „o pisică fără păr nu este frumoasă". Mesajul a fost înțeles de public, dovadă că se stârnesc aplauzele în sală. Copilul spune adevărul despre cum vede aspectul pisicii ei: „e urâtă".

(6)
Copil: Mami mi l-a aranjat și m-a crescut așa frumoasă și harnică, și mami e super specială, cea mai bună mamă de pe planetă este mami
Virgil Ianțu: Dar cum îți dai tu seama?
Copil: prin cum se poartă cu mine… e o mamă genială
Virgil Ianțu: Da? Te bate rar? (râsete)
Copil: mai mult îmi explică, îmi explică când fac greșeli

Copilul își laudă mama, prin mai multe complimente („ea m-a crescut așa frumoasă și harnică", „mami este super specială"), dintre care ultimul are un rol superlativ „cea mai bună mamă de pe planetă este mami". Întrebarea gazdei („Te bate rar?") conține o remarcă ironică, ce apare printr-o presupunere falsă, care se află în contrast cu așteptările generate de afirmația interlocutoarei. Aceasta descrie calitățile mamei, iar moderatorul aduce în discuție un element negativ (violența fizică), care nu este asociat cu o mamă bună. Ironia cauzează un efect de surpriză, dar testează și reacția copilului. Fata neagă presupunerea lui adultului, nu intră în jocul umoristic, ci răspunde serios: „mai mult îmi explică când fac greșeli". Astfel, fata clarifică metodele mamei de a o corecta: nu prin pedeapsă fizică, ci prin explicații.

(7)
Virgil Ianțu: Dar, cam pe acolo era…
Copil: Da, era cât pe aci să sune poliția.
Virgil Ianțu: De ce? Să-i amintească că are un copil?
Copil: Nu tata, cei de la magazin.
Virgil Ianțu: Da, în rest, e în regulă, știe că exiști, adică mai mergi cu el împreună undeva? Nu cred
Copil: Da.

Contextul comunicativ din care a fost extras fragmentul (7) este următorul: tatăl respectivei fete a uitat-o într-o zi în parcare, iar ea a fost dusă de alți adulți la magazin. Fetița afirmă „era cât pe aci să sune poliția", referindu-se la adulții de care era înconjurată în acel moment. Intervievatorul manipulează situația astfel încât să înțeleagă că poliția îl sună pe tatăl ei, stârnind râsul prin critica subînțeleasă, o posibilă glosare fiind: „ar trebui ca poliția să îi reamintească tatălui neglijent că trebuie să aibă grijă de propriul copil". Copilul clarifică constatarea anterioară („nu tata, cei de la magazin"), iar, în continuare, prezentatorul lansează alte remarci ironice conexe „ Da, în rest, e în regulă, știe că exiști, adică mai mergi cu el împreună undeva? Nu cred". Într-o notă comică și printr-o exagerare, Virgil Ianțu vrea să afle dacă momentul de iresponsabilitate al tatălui a influențat relația lor. Fata infirmă această posibilitate.

Există situații în care mecanismele umoristice declanșate de moderator derivă dintr-o ambiguitate intenționată legată de referință.

(8)
Copil: Uite, dacă eu îi zic „sus", noi exersăm la geam, că ea stă afară și eu un casă că mama mea zice că are pureci…
Virgil Ianțu: Mama ta are pureci?
Copil: Nu, mama mea zice că pisica are pureci
Virgil Ianțu: Și de fapt are mama ta… vai, dar trebuie să scape de pureci, dă-i cu…
Copil: Nu, n-are mama mea pureci, pisicul are

În exemplul (8), gazda emisiunii schimbă în mod intenționat referentul, în această situație atribuind „purecii", care parazitează animalele, unui referent uman: „mama ta are pureci". Deși fata clarifică referentul „nu, mama zice că pisica are pureci", prezentatorul continuă cu o presupusă sugestie de tratament pentru mamă, valorificând același referent anterior, folosind astfel un joc între așteptările audienței și schimbul verbal: „vai, dar trebuie să scape de pureci, dă-i cu…".

(9)
Virgil Ianțu: Exact, și s-a născut ea. Dar ne-am lămurit, nu știu ce e așa complicat, complici lucrurile când lucrurile sunt atât de simple și trecem peste asta, că văd că, nu știi când te-ai născut practic, ai zis 10 iulie, ai făcut 9 ani sau 9 iulie ai făcut 10 ani și sora ta e mai mare decât tine cu 22 de ani pe care îi faci tu acum în vară la vamă când te duci să petreci.
Copil: Nu fac 22 de ani în vară, nu ai înțeles.

La toți copiii care au frați, realizatorul emisiunii stârnește confuzii amuzante între: diferența lor de vârstă, cine este fratele mai mic/mare, etc. În această secvență, Virgil lasă impresia că nu înțelege care este vârsta invitatei sale, pe care o încurcă cu cea a surorii ei mai mari. Procedeul de schimbare a referentului implică și o exagerare cu rol comic („22 de ani pe care îi faci tu acum în vară la vamă când te duci să petreci"). Fata nu își dă seama de glumă, se simte contrazisă, dovadă fiind faptul că își apără poziția prin secvența: „nu fac 22 de ani în vară, nu ai înțeles"; este interesant aici că o posibilă glosare a replicii ei este („nu fac eu 22 de ani, tu ești cel care nu a înțeles").
Glumele bazate pe nonsens sau absurd sunt o categorie specială a umorului, deși contravin regulilor logicii și normelor conversaționale.

(10)
Virgil Ianțu: Da, e o râmă, ea s-a epilat sau așa a fost tot timpul?
Copil: Nu, așa era tot timpul, cheală

În contextul discuției despre pisica sfinx din care a fost extras exemplul (10), prezentatorul lansează o propunere absurdă care stârnește râsul: faptul că o pisică, întocmai ca un om, ar putea să se epileze. Toți sunt conștienți de caracteristicile acestor pisici; copilul alege varianta corectă de răspuns, infirmând-o pe cea absurdă.
Nonsensurile din sfera matematicii sunt destul de răspândite în corpusul nostru. Când ajunge la orice subiect legat de matematică, Virgil Ianțu spune afirmații greșite din punct de vedere științific, încălcând în mod deliberat maxima calității, creând astfel disonanță între așteptări și realitate.

(11)
Virgil Ianțu: șase ori șase?
Copil: Asta nu știu
Virgil Ianțu: șase ori șase doișpe, ține minte asta

În exemplul (11), Virgil Ianțu exprimă un răspuns greșit pentru o înmulțire simplă, rezultând un răspuns absurd, care sprijină amuzamentul. Pentru a diminua nesiguranța copilului și pentru a susține cadrul relaxat al conversației, el face această glumă, care amuză deoarece amplifică ironia situației: răspunsul a fost oferit cu siguranță, Virgil Ianțu însușindu-și ipostaza de fals expert într-un domeniu („ține minte asta"). El simulează confundarea operației de înmulțire cu cea de adunare.

Am identificat în corpus strategii ale umorului bazate pe termeni legați de violență, concept denumit prin termenul de violență comică (engl. *comedic violence*). În emisiunile de divertisment și în advertising „efectele termenilor despre violență sunt pozitive"[6] (Grădinaru 2015: 55, trad. mea, SAC). Componenta agresivă pe care o au acești termeni „nu este recunoscută sau nu este luată în serios"[7] (Oring 1992 *apud* Grădinaru 2015: 57) de receptori, care înțeleg că nu există o amenințare reală, ci este pusă în prim-plan o glumă.

(12)
Virgil Ianțu: Păi vezi, mă uit la tine și iarăși… ești șefa clasei, adică ce faci? Îi bați pe copii, îi pui în bancă, îi tragi de urechi?
Copil: Nu, sunt cea mai bună la ore, îmi merge creierul brici și doamna zice că sunt șefa, șefa șefelor.

În această secvență, prezentatorul combină mai multe expresii ale agresivității pentru a stârni râsul. Virgil Ianțu evidențiază un stereotip (șefa clasei trebuie să fie autoritară), dar aduce o perspectivă ironică asupra acestei autorități: folosește expresii ale violenței fizice („Îi bați pe copii, îi pui în bancă, îi tragi de urechi?), deși nu se așteaptă ca o fetiță să fie capabilă de astfel de măsuri drastice. Copilul neagă agresivitatea de natură fizică, apoi își atestă superioritatea în plan intelectual („nu, sunt cea mai bună la ore"). Amplifică această idee printr-o expresie a inteligenței („îmi merge creierul brici") și prin argumentul autorității („doamna zice că sunt șefa, șefa șefelor")

Glumele produse de copii evidențiază mecanismele de inferență ale acestora, dar și modalitatea în care pun în aplicare intențiile comunicative. În studii, sunt menționate două etape ale competenței pragmatice în raport cu umorul: aprecierea umorului (engl. *humor appreciation*) și producerea acestuia (engl. *humor production*). Cu siguranță, copiii au o manieră diferită de a produce umorul față de adulți.

[6] the effects of comedic violence in advertising may be positive.
[7] The expression of a hidden aggression is safely made through humor, because the aggression will not be recognized or, if it is, it will not be taken seriously

(13)
Virgil Ianțu: și sunt copii mai cu probleme, adică cu care trebuie să ai niște discuții?
Copil: am copii cu probleme (râde)

În primul caz identificat în corpus, o fetiță preia într-o tentă umoristică replica anterioară a adultului („am copii cu probleme"), apoi râde. Conform teoriilor legate de comportament „râsul poate fi un indicator al umorului până la un punct"[8] (Hoicka 2014: 6, trad. mea, SAC). Râsul sugerează un dublu sens adus termenului, care are o conotație negativă principală; gluma atenuează impactul negativ al răspunsului.

(14)
Copil: Sunt cu capul
Virgil Ianțu: Lasă că aia am observat de când ai venit, tu ai căzut sau așa e freza?
Copil: Așa am freza
Virgil Ianțu: Ai venit pe motocicletă și ai stat cu casca într-o parte…
Copil: Ba nu, mami mi a făcut capul ăsta de mistreț

În al doilea caz, sunt utilizate forme de umor de ambii participanți la interacțiune. Copilul își diminuează propria autoritate în mod intenționat, spunând o exagerare comică „sunt cu capul". Prezentatorul intră în spiritul glumei, amplificând-o „lasă că aia am observat de când am venit", apoi schimbă subiectul, făcând apel la o altă glumă: „tu ai căzut sau așa e freza?". Răspunsul băiatului susține o evidență („așa e freza"), iar Virgil propune o nouă glumă despre frizura băiatului, ce ia forma unei întrebări ironice: („ai venit pe motocicletă și ai stat cu casca într-o parte?"). Copilul folosește umorul pentru a-și proteja imaginea, sprijinind jocul conversațional printr-un comentariu ludic „Ba nu, mami mi-a făcut capul ăsta de mistreț".

Concluzionând, această lucrare prezintă caracteristicile generale ale umorului în interacțiunea dintre adult și copil în cadrul emisiunii „Copiiii spun…". Am detaliat relația asimetrică dintre cei doi interactanți (diferențe cognitive în interpretarea umorului). Am propus un cadru teoretic (principiul cooperării, teoria relevanței, teoria incongruenței), am identificat mecanismele pragmatice ale umorului. Într-o mare măsură, aceste mecanisme au la bază principiul incongruenței, care se definește prin faptul că așteptările conversaționale nu coincid cu realitatea comunicativă. Am clasificat aceste mecanisme (jocuri de cuvinte/cuvinte inexistente, ironia ca sursă a incongruenței) și am identificat câteva tipuri de umor, care în corpusul nostru se actualizează prin: aluzii, ambiguitate legată de referință, nonsens, termeni ai violenței. Am găsit și câteva informații despre ce s-ar putea numi umorul copiilor.

BIBLIOGRAPHY:

1. Attardo, Salvatore, 1993, „Violation of conversational maxims and cooperation: The case of jokes", *Journal of Pragmatics, 19(6),* 537-558, disponibil la doi:10.1016/0378-2166(93)90111-2, consultat la data de 25.01.2025.
2. Attardo, Salvatore, 1997, „The semantic foundations of cognitive theories of humor, *Humor: International Journal of Humor Research*, 10(4), 395-420, disponibil la doi:10.1515/humr.1997.10.4.395, consultat la data de 24.01.2025.
3. Baker, Giulia, Michelle Aldridge, 2022, „Children's humour development: A linguistic perspective", *Journal of Child Language Acquisition and Development - JCLAD*, 572–600, disponibil la https://www.science-res.com/index.php/jclad/article/view/88/78,

[8] Laughter can be used as an identifier of humor to some extent.

consultat la data de 15.01.2025
4. DPAD 2023 – Liliana Ionescu-Ruxăndoiu (coord.), *Dicționar de pragmatică și de analiză a discursului,* Iași, Editura Institutul European.
5. Filippova, Eva, Janet Wilde Astington, 2008, „Further development in social reasoning revealed in discourse irony understanding", *Child Development, 79*(1), 126–138, disponibil lahttps://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2007.01115.x, consultat la data de 01.02.2025.
6. Grădinaru, Camelia, 2015, „Violence Dressed in Humor: Comedic Violence in Advertising", *Journal of Media Critiques*, disponibil la https://www.researchgate.net/publication/290221519_Violence_Dressed_in_Humor_Comedic_Violence_in_Advertising, consultat la data de 25.01.2025.
7. Grice, H.P., 1989, *Studies in the Way of Words*, Cambridge, Harvard University Press.
8. Hoicka, Elena, 2012, Nameera Akhtar, „Early humour production", *British Journal of Developmental Psychology,* disponibil la https://sci-hub.se/10.1111/j.2044-835X.2011.02075.x, consultat la data de 01.02.2025.
9. Hoicka, Elena, 2014, „The pragmatic development of humor", John Benjamins Publishing Company, 219-238, disponibil la https://doi.org/10.1075/tilar.10.13hoi, consultat la data de 01.02.2025.
10. Hyter, Yvette D., 2017, „Pragmatic assessment and intervention in children" în Louise Cummings (ed.), *Research in clinical pragmatics* 493–526, Springer, https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-47489-2_19 .
11. Ionescu-Ruxăndoiu, Liliana, 2003, *Limbaj și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, București, Editura All.
12. Marino, Matthew, 1988, „Puns: the good, the bad, and the beautiful", *Humor*, 39–48.
13. Măda Grigoraș, Stanca, 2005, „Ironia – restricţii contextuale şi oportunităţi comunicative" în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Limba română –Structură şi funcţionare*, București, Editura Universităţii București.
14. Oring, Elliott, 1992, *Jokes and Their Relations*, Lexington, The University Press of Kentucky.
15. Searle, J. R., 1979, *Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts*, Cambridge, Cambridge University Press.
16. Sperber, Dan, Wilson, Deirdre, 1986/95, *Relevance: Communication and Cognition*, Oxford, Blackwell.
17. Sperber, Dan, Wilson, Deirdre, 2004, Relevance Theory în Laurence R. Horn, Gregory Ward (eds.), *Handbook of Pragmatics*, Oxford, Oxford University Press, 607-632.
18. Winner, Ellen, Sue Leekam, 1991, „Distinguishing irony from deception: Understanding the speaker's second-order intention", *British Journal of Developmental Psychology,* 9, 257-270.
19. Yus, Francisco, 2003, „Humor and the search for relevance", *Journal of Pragmatics*, Volume 35, Issue 9, 1295-1331, disponibil la https://doi.org/10.1016/S0378-2166(02)00179-0, consultat la data de 01.02.2025.

TRADE NAMES OF MINERAL WATERS

Maria-Magdalena Diaconu (Marian)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The evolution of naming conventions for mineral waters over the centuries reflects a fascinating interplay between cultural, geographical and scientific developments. Initially, the naming of mineral waters was predominantly functional, focused on the physical properties of water or on health benefits.

Integrated in the context of globalization, the names of mineral waters currently on the market are complex conventional signs, motivated linguistically, economically, socially and culturally. They highlight denominative practices specific to a consumer society and suggest the tendency of the Romanian linguistic community to align itself, from a cultural and economic standpoint, with the Western model. As noticed in the case of all trade names, social characteristics play a fundamental part in shaping the identity of a company and the image of a product, since the success of a brand is dictated by the relationship that the supplier establishes with the target public, via a trade name.

Keywords: mineral waters, trade, origin, name, globalization

Introducere

Evoluția convențiilor de denumire a apelor minerale de-a lungul secolelor reflectă o interacțiune fascinantă între evoluțiile culturale, geografice și științifice. Inițial, denumirea apelor minerale a fost predominant funcțională, centrată pe proprietățile fizice ale apei sau pe beneficiile percepute pentru sănătate.

Integrate în contextul globalizării, numele din categoria apelor minerale existente pe piață în prezent sunt semne convenționale complexe, motivate lingvistic, economic, social și cultural. Ele pun în evidență practici denominative specifice societății de consum și sugerează tendința comunității lingvistice românești de a se alinia, din punct de vedere cultural și economic, la modelul occidental. După cum se observă în cazul tuturor numelor comerciale, caracteristicile sociale au un rol fundamental în conturarea identității unei companii și a imaginii unui produs, întrucât succesul unei mărci este dictat de relația pe care o stabilește furnizorul cu publicul țintă, prin intermediul numelui comercial.

Evoluția numelor proprii de-a lungul istoriei relevă o călătorie fascinantă împletită cu transformări lingvistice și culturale. Numele proprii au evoluat din cuvintele existente într-o limbă, dobândind istorii unice la fel ca numele comune. Această evoluție reflectă schimbări în limbaj, normele societale și practicile culturale de-a lungul timpului. De exemplu, în societățile antice, numele aveau adesea semnificații descriptive sau erau derivate din atribute, ocupații sau locații geografice. Odată cu răspândirea imperiilor și a religiilor, convențiile de numire s-au adaptat pentru a include influențe din limbi și culturi străine. De-a lungul secolelor, numele au servit drept factori de identitate, evoluând alături de societățile care le folosesc.

Onomastica este o ramură a lingvisticii care se ocupă cu studiul detaliat al numelor proprii, inclusiv al numelor comerciale. Studiul acestora presupune o varietate de aspecte: de la analiza semantică și clasificarea diferitelor tipuri de nume comerciale referitoare la mărci, companii, produse sau servicii, până la cercetarea aspectelor lingvistice (proveniență, utilizare și receptare de către publicul țintă). Onomastica sectorului comercial se ocupă cu studiul denumirilor care circulă în sfera comercială: nume de mărci, de produse, de game, de linii, de servicii și de magazine etc. Printre aceste denumiri, ne interesează numele de mărci de ape minerale care se găsesc la noi în țară.

Corpusul analizat este alcătuit din 10 nume comerciale selectate din industria apelor minerale (*Aqua, Aquavia, Artesia, Azuga, Biborțeni, Borsec, Bucovina, Stânceni Tușnad, Zizin*). S-au analizat similitudini și inovații la nivel lexical, semantic, pragmatic, semiotic și cultural. Sursele din care am preluat termenii supuși analizei sunt: site-uri oficiale aparținând unor producători și distribuitori de produse comerciale, articole online, magazine online și centre comerciale. Exemplele sunt relevante pentru spațiul românesc și vizează cunoașterea mecanismelor economice, lingvistice și culturale.

Metodologia de cercetare este susținută de o abordare interdisciplinară și transdisciplinară, propagată de lingvistică, pragmatică, onomastică și marketing.

Obiectivele acestui demers au pornit de la argumentarea naturii duale a numelor de mărci comerciale, ca semn lingvistic și iconic, a naturii pragmatice pornind de la sloganurile însoțitoare în contexte formale și al succesului comercial al produsului.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă în examinarea și elucidarea unui aspect puțin studiat în lingvistica noastră: pătrunderea și frecvența utilizării mărcilor și numelor de apă minerală în sfera comercială, unități lexicale care circulă din abundență în vocabularul românesc, necesitând o examinare profundă și o formulare corespunzătoare a unor recomandări acceptabile, întrucât procesul respectiv este unul complex, iar potențialul lui încă nu este valorificat în mod complet, pentru că apariția în acest domeniu, noutatea și inovația abundă prin toate filierele media.

Analiza propriu-zisă

În interiorul onomasticii comerciale s-au constituit mai multe tipuri de nume determinate de modul de formare și de funcția pragmatică a acestora. Crearea de nume proprii pornind de la alte nume proprii este un procedeu frecvent, astfel în lingvistica românească întâlnim numeroase exemple de toponime derivate de la nume comune, de la nume de persoană.

Putem considera toponimia „istoria nescrisă a unui popor, o adevărată arhivă”[1] (Iordan, Toponimia, 2), în care este păstrată amintirea multor evenimente, fapte mai mult sau mai puŃin importante. Termenul hidronimie este utilizat, în cele mai multe cazuri, pentru numele de ape curgătoare mari (fluvii, râuri) și într-o măsură mai mică pentru numele de ape stătătoare mari (lacuri, bălți), ignorându-se însă în mare parte numele apelor curgătoare sau stătătoare mici (microhidronimele) și aproape întreaga terminologie referitoare la astfel de ape.

Semantica toponimică, având ca model semantica lexicală are ca obiect de studiu toponimul / hidronimul / oiconimul etc. și schimbările de sens ale toponimului atât din punct de vedere diacronic (istoric), cât și sincronic (descriptiv). Acest din urmă punct de vedere analizează, sistematizează și clasifică sensurile toponimelor exact așa cum există ele la un moment dat în percepția celor care le folosesc. Există trei teorii cu privire la înțelesul numelui propriu: 1.„nu au înțeles; 2. au înțeles mai mult decât numele comune, înțeles infinit; 3. au înțeles, dar nu infinit”[2]. În ceea ce privește mobilitatea semantică, în toponimie este obligatoriu să se țină seama de faptul că, cel mai frecvent, toponimele provin din apelative. În momentul în care are loc transformarea apelativului în nume de loc, primul nume „poate căpăta o relativă stabilitate, menită să-l ferească, cel puțin parțial, de modificările la care sunt supuse cuvintele obișnuite”[3].

Aproape toate numele de locuri, putem include aici și pe cele ale apelor, au fost la origine simple apelative, chiar dacă astăzii unele dintre ele nu mai au nicio legătură de sens cu locul pe care îl denumește. Dintre hidronimele formate din două cuvinte sunt importante cele care au ca prim termen al sintagmei termeni entopici (prin entopice înțelegem cuvintele care sunt în legătură cu situația topografică, cu hidrografia locală, cu așezările omenești și cu alte

[1] Iorgu Iordan, *Toponimia românească*, București, Editura Academiei, 1963, p.2
[2] Florea Viorica, *Despre înțelesul numelor proprii*, în CL, XVII, 1972, nr. 1., p. 169.
[3] Iorgu Iordan, *op.cit.,* p. 8

fenomene geografice) majori, cu caracter general hidronimic, cum ar fi: izvor, pârâu, râu, vale pentru ape curgătoare și baltă, lac pentru cele stătătoare. Hidronimele, chiar dacă sunt „elemente ale lexicului, nu se pot totuși confunda cu acele cuvinte comune corespunzătoare, deoarece ele presupun unele trăsături specifice, diferite de cele ale apelativelor, printre care funcția de desemnare este cea mai importantă”[4]. Multe hidronime sunt la origine nume comune care, datorită unei utilizări specializate, au dobândit treptat trăsături individualizatoare. Hidronimele, chiar dacă sunt elemente care aparțin lexicului, nu pot fi confundate cu termenii comuni corespunzători, deoarece ele presupun unele trăsături specifice, diferite de cele ale apelativelor, printre care funcția de desemnare este cea mai importantă.

Studiul de față cuprinde clasificarea semantică a materialului ales. Precizăm că zonele denumirilor de ape minerale sunt preponderent montane. Acest aspect geografic explică frecvența mare a unor termeni entopici referitori la formele de relief. În tabloul toponimic al acestei categorii de ape, majoritatea toponimelor provin din apelative. Fiind zonă montană, frecvente sunt apelativele topice. De exemplu, entopicul izvor apare de 7 ori, vale de 2 ori. Clasificarea semantică se face pe două grupe mari: nume topice care au la bază apelative, respectiv toponime formate de la nume proprii.

I. Nume topice formate de la apelative

1. Toponime care definesc forme de relief

a) ridicăturile de teren sunt denumite prin apelativele *deal* și *munte* (*Dealul Cetății, Roua Munților*);

b) zonele de şes de pe munte sau de la poalele muntelui, poienile din zonele silvice destinate păşunatului sunt denumite *poiană* (*Poiana Negrii);*

2. Toponime referitoare la apă şi umiditatea terenului

a) ape curgătoare mici desemnate prin entopicul *izvor* (*Izvorul Alb, Izvoarele Călimani, Izvorul Cetății Crizbav, Izvorul minunilor, Izvorul Tămăduirii*);

b) văi (*Valea Brazilor, Valea Izvoarelor*)

II. Nume topice formate de la nume proprii

1. Toponime provenite de la antroponime: *Borşa*

2. Toponime care au la bază alt nume de loc: *Izvorul Călimani, Valea Brazilor.*

Analizând hidronimele care provin de la așezările pe care apele le străbat sau de la munții și dealurile din apropiere sau de la alte locuri, trebuie să remarcăm că numai apele mici dobândesc astfel de nume, ele fiind legate, în general, numai de o așezare, sau de o formă de relief mai importantă. Apele mari, care străbat numeroase așezări și forme de relief nu primesc astfel de nume, decât poate, cu totul arbitrar.

Numele așezării poate apărea ca atare în denumirea apei (*Azuga, Biborțerni, Borsec, Buziaș, Stânceni, Tușnad, Zizin*) sau ca atribut substantival al entopicului: *Perla Harghitei, Perla Covasnei*.

Numele de marcă *Aqua* este un nume propriu derivat din cuvântul latin *aqua*, care înseamnă „apă”. Originea sa latină îl face potrivit pentru utilizare internațională în branding. Este un termen fundamental în multe limbi romanice, având influențe semantice și etimologice semnificative. Termenul *aqua* este rădăcina multor cuvinte moderne, precum „acvatic”, „acvariu” sau Acesta se regăsește în forme similare în alte limbi, cum ar fi *agua* în spaniolă sau *eau* în franceză, demonstrând evoluția fonetică și semantică a termenului. Utilizarea numelui Aqua în diverse contexte *Aqua Carpatica* (apă minerală), *Aqua SRL* (o companie),

[4] Emilian Burețea, Unele aspecte ale relației dintre toponimic și apelativ în toponimia din Oltenia, în LR, XXIV, 1975,p. 207.

Aqua Clinic (o clinică medicală) se potrivește cu identitatea mărcii, subliniind calitatea, puritatea sau originea naturală a produsului sau serviciului oferit.

Numele de marcă *Aquavia* este o combinație a cuvântului latin *aqua* (apă) și a sufixului –*via*, care sugerează o cale, un drum, o sursă sau o origine. În contextul apei îmbuteliate, ar putea evoca ideea de „cale a apei", „drumul apei" sau „sursa apei". Această interpretare este susținută de descrierea produsului, care subliniază originea naturală a apei din acviferele Munților Apuseni.

Numele mărcii *Artesia* este un nume propriu derivat din cuvântul latinesc *ars*, care înseamnă „artă" sau „meșteșug". De asemenea, forma cuvântului sugerează influențe din limbile romanice, poate chiar o legătură cu termenii care denotă aspecte artistice sau naturale.

Numele mărcii *Azuga* își găsește rădăcinile adânc încorporate în înregistrările istorice, dezvăluind straturi ale evoluției culturale și lingvistice. Călătoria etimologică a numelui propriu Azuga a suferit diverse transformări de-a lungul timpului. O posibilă origine a numelui este legată de o etimologie maghiară, sugerând o legătură cu un mic fort sau punct de observare din zonă, cunoscut sub numele de *Cetatica*, care a dispărut de atunci. Acest lucru indică prezența și influența istorică a comunităților de limbă maghiară din regiune, care ar fi putut lăsa o amprentă de durată asupra toponimelor locale. Mai mult decât atât, numele *Azuga* ar putea avea, de asemenea, legături cu diverse dialecte și limbi locale care s-au amestecat de-a lungul timpului, reflectând o evoluție lingvistică care este caracteristică regiunilor cu o moștenire culturală complexă.

Dialectele și limbile locale au jucat un rol semnificativ în formarea toponimului *Azuga*. Peisajul lingvistic al regiunii este influențat de poziția sa în subramura de Est a limbilor romanice, care a evoluat din dialectele latine vulgare. În plus, prezența diverselor comunități etnice, cum ar fi cele care vorbesc bulgară și sârbă, a contribuit la îmbogățirea limbii în care și-au pus amprenta pe toponimele regiunii. Unul dintre cele mai vechi documente referitoare la așezare datează din 1815, menționând *Hanul Căciula Mare*, o construcție semnificativă în zonă la acea vreme. Mai mult, separarea satului *Azuga* și înființarea comunei rurale cu același nume în 1912 evidențiază un moment esențial în istoria sa administrativă, marcându-i creșterea de la cătun la o entitate recunoscută. Impactul geografiei regionale asupra denumirii unor locuri precum Azuga este profund, influențând nu doar numele, ci și semnificația culturală atașată acestuia. Azuga este situată în județul Prahova, Muntenia, România, la confluența râului Azuga, care este un reper geografic care a jucat probabil un rol esențial în denumirea sa. Numele în sine este o dovadă a interacțiunii dintre caracteristicile naturale și modelele de așezări umane, deoarece regiunile își derivă adesea toponimele din caracteristici geografice proeminente, cum ar fi râurile, munții sau văile.

Influența limbilor și culturilor locale asupra numelui propriu *Biborțeni* este evidentă în moștenirea sa multilingvistică. Satul este cunoscut sub numele de *Bibarcfalvá* în limba maghiară, reflectând contextul cultural divers al regiunii și interacțiunea diferitelor grupuri etnice de-a lungul istoriei. Această convenție de denumire multilingvă este o mărturie a schimburilor și interacțiunilor culturale dintre români, maghiari și germani, care au modelat identitatea acestui sat transilvănean. Inițial, numele poate fi derivat din caracteristici naturale, cum ar fi pârâul *Barka* din apropiere, care apare în studiile topografice timpurii. Pe măsură ce satul a evoluat, la fel și numele său, adaptându-se la diferite influențe culturale. De exemplu, prezența izvorului *Barros*, situat în cadrul secțiunii *Biborțeni 1*, evidențiază modul în care personalități locale, precum Barros Gabor și-au pus amprenta în nomenclatura locală. Etimologia toponimului *Biborțeni* relevă o intersecție fascinantă de origini lingvistice și influențe culturale care modelează identitatea regiunii. Aprofundând în rădăcina numelui, devine evident că toponimul poate avea legături atât cu tradițiile lingvistice maghiare, cât și cu cele românești, reflectând interacțiunile istorice dintre aceste culturi. Influența maghiară este

deosebit de evidentă, deoarece multe toponime regionale din Transilvania au origini sau traduceri maghiare, subliniind complexul cultural al zonei.

Toponimul *Borsec* are o filiație istorică bogată. Una dintre cele mai timpurii cazuri înregistrate ale acestui nume apare în perioada dintre 1317 și 1320, unde este denumit Vallis Sancte Agnetis în contextul unui centru de ceramică glazurată. Pe măsură ce numele *Borsec* a evoluat, a suferit transformări influențate de diferite limbi și culturi. Cunoscut în maghiară ca *Borszék* și în germană ca *Bad Borseck*, numele orașului reflectă interacțiunile multiculturale din regiune. Dialectele regionale au jucat, de asemenea, un rol crucial în formarea numelui *Borsec*. Adoptarea și adaptarea toponimului Borsec au fost modelate și de influențele regiunilor învecinate.

Numele *Bucovina* reflectă influența semnificativă a limbii slave asupra identității regiunii.Termenul în sine derivă din cuvântul slav *buk*, care înseamnă „fag", care se aliniază cu pădurile dense de fag care au acoperit istoric zona. Sufixul *-ina* este un element morfologic comun slav folosit pentru a desemna un loc sau o regiune, subliniind și mai mult moștenirea lingvistică integrată în nume. Această legătură etimologică evidențiază istoria împletită și schimburile culturale dintre coloniștii slavi și locuitorii locali. Pe măsură ce slavii au migrat în Balcani și s-au stabilit la sud de Dunăre, influența lor lingvistică a pătruns în multe aspecte ale vieții, inclusiv în numele locurilor. Influența germanică asupra toponimului *Bucovina* exemplifică și mai mult moștenirea lingvistică complexă a regiunii. În timpul stăpânirii Monarhiei Habsburgice, coloniștii germani au fost încurajați să locuiască în zonă, ceea ce a dus la o schimbare demografică semnificativă. Influența românească este deosebit de semnificativă, întrucât regiunea face parte de secole în sfera istorică și culturală românească. Limba română, cu rădăcinile sale latine, a adaptat și integrat elementele slave și germanice, creând un amestec lingvistic unic. Astăzi, numele este folosit în diferite forme în România și Ucraina, fiecare reflectând un amestec unic de moșteniri istorice și culturale. Adaptările moderne ale toponimului subliniază, de asemenea, bogata moștenire a regiunii și semnificația ei de durată ca simbol al coexistenței multiculturale.

Originile hidronimului *Stânceni* pot fi urmărite prin caracteristicile geografice din jurul său, care au jucat un rol esențial în influențarea numelui acestuia. Cuvântul *Stânceni* însuși se crede că derivă din termeni legați de pietre sau stânci, reflectând caracteristicile topografice distincte ale zonei. Rădăcinile lingvistice ale numelui oferă o privire fascinantă asupra istoriei și influențelor culturale ale regiunii. Termenul derivă probabil din cuvântul românesc *stâncă*, care înseamnă „stâncă", având în vedere terenul accidentat și caracteristicile geologice ale zonei. Această conexiune lingvistică subliniază impactul semnificativ al peisajelor naturale asupra denumirilor de locuri, reflectând tendința de a utiliza termeni geografici ca identificatori. Astfel de convenții de numire sunt comune în regiunile în care caracteristicile fizice joacă un rol vital în viața de zi cu zi și în navigația locuitorilor. Evoluția numelui *Stânceni* a fost modelată și de schimbările culturale și lingvistice de-a lungul timpului. Pe măsură ce culturi și limbi diferite s-au amestecat în regiune, ele au contribuit la transformarea și adaptarea denumirilor de locuri.

Explorarea înregistrărilor timpurii care menționează *Tușnad* oferă o perspectivă asupra semnificației istorice a acestui nume. Aprofundarea în rădăcinile lingvistice ale numelui *Tușnad* relevă o interacțiune complexă a evoluției limbii și a etimologiei. Originea și semnificația originală a acestui nume au fost subiecte de dezbatere academică, teorii sugerând conexiuni cu diferite perioade lingvistice. Influența diferitelor culturi și limbi asupra hidronimului *Tușnad* reflectă bogăția culturală a regiunii. Interacțiunea dintre populațiile de origine slavă, cum ar fi huțul, și alte grupuri etnice a jucat un rol în peisajul lingvistic al zonei. Acest contact și schimb continuu între diverse culturi au contribuit la evoluția denumirilor locale, inclusiv *Tușnad*. Astfel de influențe multiculturale sunt evidente în elementele lingvistice care compun numele, indicând o moștenire comună și natura dinamică a dezvoltării

limbajului. Cunoscută în limba maghiară sub numele de Tusnád, comuna cuprinde mai multe sate, printre care Tușnad, Tușnadu Nou și Vrabia, fiecare contribuind la varietatea culturii locale. Numele în sine este emblematic pentru istoria comună și sinteza culturală dintre comunitățile române și maghiare, reflectând un amestec de influențe lingvistice și culturale care au modelat identitatea regiunii. De-a lungul timpului, utilizarea și percepția numelui Tușnad a evoluat, reflectând schimbări istorice și lingvistice mai ample din regiune. Pe măsură ce comunitățile s-au dezvoltat și s-au schimbat, la fel și semnificația Tușnadului, adaptându-se la noile contexte culturale și nevoi societale. Această transformare continuă subliniază importanța hidronimului ca element viu al moștenirii culturale, continuu renegociat și redefinit de oamenii care locuiesc în regiune.

Numele *Zizin* a fost citat în diferite documente antice, oferind o privire fascinantă în trecut. Aceste documente, care se întind pe câteva secole, dezvăluie evoluția numelui și semnificația sa în regiune. În special, înregistrările din Evul Mediu evidențiază importanța strategică a așezărilor din zonele care poartă numele *Zizin*. Aceste așezări sunt adesea asociate cu rute comerciale și fortificații militare, sugerând un nume plin de roluri atât economice, cât și defensive. Analiza lingvistică oferă o perspectivă suplimentară asupra originii numelui *Zizin*, dezvăluind o varietate de influențe care i-au modelat forma actuală. Istoria diverselor interacțiuni lingvistice a regiunii a lăsat o amprentă de neșters asupra numelor de locuri locale. De exemplu, prezența așezărilor *Baden*, cunoscute pentru elementele lor unice și trăsăturile lingvistice, sugerează o posibilă legătură cu numele *Zizin*. Integrarea unor astfel de caracteristici lingvistice indică un model mai larg de schimb cultural și lingvistic, în care limbile și dialectele dominante au influențat și remodelat nomenclatura locală de-a lungul timpului. Evenimentele culturale și istorice au jucat un rol crucial în evoluția numelui *Zizin*, reflectând trecutul complex al regiunii. Caracteristicile topografice din jurul zonei Zizin au jucat un rol semnificativ în influențarea originii hidronimului. Regiunea se caracterizează prin peisajul său divers, care include dealuri ondulate, văi ale râurilor și verdeață luxuriantă. Aceste caracteristici naturale nu numai că definesc granițele fizice ale Zizinului, dar contribuie și la identitatea sa. Prezența râurilor și a pâraielor în special a fost esențială, deoarece acestea servesc drept repere naturale care sunt adesea folosite pentru a denumi locații geografice.

Concluzii

În concluzie, între cele trei compartimente în care îşi au originea toponimele și hidronimele, lexical, antroponimic şi toponimic se stabileşte o relaţie de interdependenţă, deoarece la baza toponimiei stau apelativele, iar toponimele pot genera nume de grup sau pot cuprinde în structura lor antroponime sau alte toponime. Principala sursă a sistemului toponimic şi antroponimic este reprezentată de lexicul comun al limbii, fie că vorbim de limba literară sau de regionalisme. Apelativele pun în evidenţă caracteristici ale unei mentalităţi populare tradiţionale, relaţia omului cu mediu. Numele comune devenite toponime sau hidronime nu se pot încadra într-o singură categorie gramaticală, fiind reprezentată clasa substantivelor, a adjectivelor, numeralelor şi adverbelor. Toponimia arealului cercetat evidenţiază faptul că procedeele şi structurile limbii sunt valorificate în crearea numelor de locuri, însă ea are o mai mare stabilitate, păstrând autenticitatea lexicală.

BIBLIOGRAPHY:

1. Academia Română-Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al.Rosetti, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, 2016.
2. Bolocan, Gheorghe, *Transferul de nume în toponimie*, SCL, XXVIII, nr. 2, 1977, p. 171–180.
3. Corbu, Nicoleta, *Brandurile globale. O perspectivă cros-culturală în context mediatic*, București: Tritonic, 2009.
4. Dănilă, Elena, Dănilă, Andrei, *Dicționar ilustrat de cuvinte şi sensuri recente în limba română*, București, Editura Litera Internațional, 2011.
5. Felecan, Daiana, *Numele de brand: repere de analiză*, în Name and naming. Proceedings of the Third International Conference on Onomastics „Name and naming" Conventional/ Unconventional in Onomastics, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015.
6. Laiu-Despău, Octavian, *Dicționar de eponime. De la nume proprii... la nume comune*, București, Editura Saeculum I.O., 2007.
7. Moldovanu, Dragoș, *Chestionarul toponimic şi entopic general cu un Glosar de entopice onomasiologic*, Institutul de Lingvistică, Istorie Literară şi Folclor, Iaşi, 1978.
8. Nicolae, Ion, *Toponimie geografică*, Bucureşti, Editura Meronia, 2006
9. Oșan, Flavia-Elena, *Numele comerciale „mărci înregistrate" cultural-lingvistic*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2020.
10. Pătruț, Ioan, *Onomastică românească*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.
11. Șerbănică, Daniel, *Dicționarul comunicării integrate de marketing*, București, Editura Rosetti Educational, 2006.
12. https://carrefour.ro/catalogsearch/result/?q=apa+minerala Accesat în aprilie 2025
13. https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_apelor_minerale_naturale_din_Rom%C3%A2nia
14. https://aquavia.ro/ Accesat în aprilie 2025.
15. 25_Marisia-Studii-materiale-etno-arta_XXV_1996.pdf Accesat în aprilie 2025.
16. https://ro.wikipedia.org/wiki/Borsec Accesat în aprilie 2025.
17. https://ro.wikipedia.org/wiki/B%C4%83ile_Tu%C8%99nad Acesat în aprilie 2025.
18. *https://biblioteca-digitala.ro*. z-studarch.ro/2011/z_21.pdf Accesat în mai 2025.
19. *Dicţionar etimologic al localităţilor din judeţul Maramureş*. from biblioteca-digitala.ro Accesat în mai 2025.

THE SCIENTIFIC STYLE IN THE HUMANITIES. CONSTANTIN CIOPRAGA'S LITERARY APPROACH

Bogdan-Adrian Judeţ
PhD Student, National University of Science and Technology Politehnica Bucharest, Pitești University Center

Abstract. This paper analyzes the scientific style within the field of humanities through the lens of Constantin Ciopraga's literary and critical work. A remarkable Romanian literary historian and critic, Ciopraga demonstrates how rigorous scientific discourse can coexist with humanistic sensitivity and cultural depth. His style is defined by clarity, structure, and aesthetic refinement, successfully merging scholarly exactitude with metaphorical richness. By investigating key works such as Amfiteatru cu poeți, Poezia lui Eminescu, Între Ulysse și Don Quijote, Personalitatea literaturii române, and others, the study highlights Ciopraga's ability to articulate a national literary identity through accessible, coherent, and elevated discourse. His writing blends classical rhetorical elements with modern interpretative strategies, offering a model of philological analysis that serves both academic and general audiences. The paper emphasizes how Ciopraga's discourse strengthens Romanian literary scholarship while placing it within a broader European intellectual tradition.

Keywords: literary criticism, scientific discourse, humanities, Romanian literature, cultural identity

1. Introducere în stilul științific al lui Constantin Ciopraga

Stilul științific în domeniul umanist se caracterizează prin rigoare, claritate și coerență în exprimare, având ca scop transmiterea unui mesaj complex într-un mod accesibil și bine argumentat. În cadrul literaturii române, Constantin Ciopraga reprezintă una dintre cele mai importante figuri care au influențat evoluția criticii literare și a teoriei literare. Căutând să aprofundeze nu doar înțelegerea operelor literare, ci și semnificațiile lor culturale și filozofice, Ciopraga a reușit să creeze un stil științific unic, caracterizat printr-o fuzionare între analiza literară și reflecția asupra valorilor fundamentale ale culturii și gândirii românești.

În lucrările sale, Ciopraga pune accent pe o metodologie critică care îmbină o analiză detaliată a textului cu o viziune de ansamblu asupra contextului istoric și filozofic în care operele literare au fost create. Astfel, stilul său științific nu se limitează doar la expunerea unor idei sau concepte, ci se dezvoltă într-o hermeneutică a literaturii, care caută sensurile ascunse și profunde ale textelor literare.

1.1. Structura lucrărilor lui Constantin Ciopraga

Ciopraga a scris numeroase lucrări care abordează atât autori individuali, cât și curente literare sau perioade istorice relevante pentru literatura română. Printre cele mai importante lucrări ale sale se numără studiile consacrate lui Mihail Sadoveanu, Ion Creangă și Eminescu, dar și analizele asupra literaturii române din perioada interbelică și postbelică. În aceste lucrări, autorul nu doar că analizează stilul și tehnicile literare ale autorilor, dar pune în discuție și semnificațiile ideologice, filosofice și culturale ale acestora, în contextul evoluției societății românești.

Metodologia lui Ciopraga este profund influențată de tradițiile critice ale literaturii române, dar, în același timp, este unică în modul în care integrează concepte filosofice, istorice și sociologice în analiza literaturii. Prin urmare, stilul său științific poate fi descris ca un melanj între erudiție și inovație, un demers în care rigorile metodologice nu se opun interpretărilor subiective și profunde ale operelor literare.

2. **Caracteristicile stilului științific al lui Constantin Ciopraga**

Stilul științific al lui Constantin Ciopraga este marcat de o rigurozitate intelectuală specifică cercetării academice, dar și de o sensibilitate culturală și estetică distinctă. Deși lucrarea sa este profund ancorată în metodologia criticii literare și a teoriei literare, Ciopraga reînvie în abordările sale tradiții ale gândirii clasice, îmbinându-le cu tendințele contemporane ale vremii. Această combinație între erudiție și intuiție face ca stilul său să fie nu doar un instrument analitic, ci și un mijloc de explorare profundă a semnificațiilor literare.

Ciopraga nu doar că analizează textele literare din punct de vedere al formei și structurii, dar le explorează și la un nivel filosofic și cultural. El urmărește să explice modul în care literaturile naționale reflectă și influențează viața socială și intelectuală a unei națiuni, astfel încât scrisul său nu doar că devine un act de interpretare literară, ci și unul de reflecție asupra identității culturale și a evoluției gândirii colective.

Un alt aspect important al stilului său este capacitatea de a îmbina elemente de retorică clasică cu metodele moderne de cercetare și interpretare. Aceasta face ca lucrările sale să fie accesibile nu doar specialiștilor, ci și publicului larg, oferind o viziune complexă asupra fenomenului literar, care este adesea greu de înțeles fără o bună pregătire teoretică. Stilul său este caracterizat de o claritate remarcabilă, de o coerență desăvârșită și de un rafinament expresiv ce nu sacrifică rigorile științifice ale analizei.

În lucrările sale, Ciopraga se concentrează adesea pe studiul autorilor din literatura română, cum ar fi Mihail Sadoveanu, Ion Creangă și Eugen Ionescu, dar și pe analiza unor autori din literatura universală, precum James Joyce sau Miguel de Cervantes. Abordările sale nu sunt exclusiv literare, ci includ și o componentă filosofică și culturală, fiind strâns legate de contextul istoric în care operele au fost create.

3. **Analiza lucrărilor lui Constantin Ciopraga**

În această secțiune, vom analiza în profunzime câteva dintre cele mai reprezentative lucrări ale lui Constantin Ciopraga, pentru a înțelege modul în care stilul său științific se reflectă în opera sa și cum se raportează la tradițiile critice literare și filosofice. Lucrările sale sunt fundamentale pentru înțelegerea dezvoltării literaturii române, dar și pentru o mai largă apreciere a literaturii universale. Ele se caracterizează printr-o abordare unică și o erudiție solidă, ce îmbină analiza detaliată a textului cu o viziune filosofică și culturală profundă.

„Amfiteatru cu poeți” – O analiză a poeziei ca act cultural și filosofic

Una dintre cele mai semnificative lucrări ale lui Constantin Ciopraga este „Amfiteatru cu poeți”, un studiu critic ce analizează rolul poeziei în literatura română și influențele acesteia asupra gândirii filosofice și sociale din diverse perioade istorice. În această lucrare, Ciopraga pune în discuție modul în care poezia nu este doar o formă artistică, ci și un act de reflecție asupra lumii și a condiției umane. Criticul literar explorează impactul marilor poeți români, precum Mihai Eminescu, dar și influențele literaturii universale asupra poeziei românești. Ciopraga subliniază complexitatea limbajului poetic și rolul acestuia în definirea identității naționale, fiind conștient de faptul că poezia este adesea un mijloc de exprimare a idealurilor și aspirațiilor unui popor. Lucrarea este un exemplu al modului în care criticii literari pot înțelege și interpreta poeziile nu doar ca simple creații estetice, ci și ca reflecții ale unui context social, cultural și istoric mai larg.

În „Amfiteatru cu poeți”, Ciopraga se distinge printr-o erudiție remarcabilă și o abilitate de a adânci înțelesurile poeziei, deschizând noi perspective asupra literaturii române și a legăturii acesteia cu literatura europeană. Este o lucrare ce va rămâne relevantă pentru studiile literare, fiind o sursă continuă de inspirație pentru cercetători și pasionați ai poeziei românești.

„Poezia lui Eminescu” – Interpretare profundă a operei unui titan al literaturii române

Un alt studiu fundamental al lui Constantin Ciopraga este „Poezia lui Eminescu”. Lucrarea este dedicată unei analize detaliate a operei poetice a lui Mihai Eminescu, considerat

simbolul literaturii române și o figură centrală în cultura națională. Ciopraga abordează poezia eminesciană dintr-o perspectivă riguroasă și profundă, punând în lumină atât inovațiile stilistice și tehnicile literare folosite de Eminescu, cât și semnificațiile filosofice și simbolice ale operei sale. În această lucrare, Ciopraga îmbină tehnici critice tradiționale cu un discurs modern, ce include o lectură filosofică a poeziei eminesciene. El subliniază adâncirea tematicilor legate de natura, iubire și moarte, dar și interogațiile metafizice din creația lui Eminescu. Mai mult decât o simplă analiză a formelor literare, „Poezia lui Eminescu" este o cercetare complexă ce abordează dimensiunea metafizică a operei eminesciene și modul în care aceasta reflectă trăirile și dilemele unei întregi epoci. Ciopraga reînvie importanța unui astfel de poet și pune accentul pe modul în care Eminescu a reușit să înfățișeze complexitatea realității românești într-o formă poetică de o profunzime rar întâlnită. Prin acest studiu, autorul oferă o înțelegere aprofundată a sensurilor ascunse în spatele versurilor eminesciene, contribuind la o apreciere mai largă a operei acestuia, nu doar în contextul național, dar și într-o dimensiune universală.

„Între Ulysse și Don Quijote" – Studiu comparativ între două mari mituri literare

„Între Ulysse și Don Quijote" este o lucrare în care Constantin Ciopraga își lărgește orizonturile și realizează o comparație între două dintre cele mai celebre personaje din literatura universală: Ulysse din „Odiseea" lui Homer și Don Quijote din romanul lui Miguel de Cervantes. Lucrarea se centrează pe analiza celor două mituri literare și pe impactul acestora asupra imaginației colective și a culturii literare din diverse colțuri ale lumii. Ciopraga examinează trăsăturile fundamentale ale celor două personaje și cum ele reflectă idealismul, dorința de autodepășire și lupta cu imposibilul. Ulysse, eroul grecesc din „Odiseea", este simbolul călătoriei și al cunoașterii, în timp ce Don Quijote, cavalerul idealist din romanul spaniol, reprezintă lupta contra lumii corupte și nedrepte. Studiul comparativ pe care îl propune Ciopraga nu este doar un exercițiu de literatură comparată, ci o introspecție filosofică asupra condiției umane, a visurilor și idealurilor care motivează comportamentele individuale și colective. Lucrarea adâncește înțelegerea celor două personaje și a miturilor care le definesc, relevând legătura între literatura europeană și gândirea filosofică a fiecărei epoci. Analiza este completată cu o perspectivă asupra modului în care aceste mituri au influențat literatura română și au fost receptate de către cititorii români, astfel consolidând rolul literaturii universale în formarea unui discurs critic și literar național.

„Personalitatea literaturii române" – O sinteză asupra literaturii naționale

În „Personalitatea literaturii române", Ciopraga realizează o sinteză esențială asupra literaturii naționale, concentrându-se pe aspectele definitorii ale acesteia și pe modul în care literatura română se încadrează în tradițiile literaturii europene. În această lucrare, autorul se oprește asupra principalelor curente literare din literatura română și analizează modul în care acestea au evoluat de-a lungul decadelor. Această lucrare are un impact semnificativ asupra studiilor literare, deoarece oferă o viziune amplă asupra modului în care literatura română a răspuns provocărilor sociale și politice de-a lungul timpului. De asemenea, Ciopraga subliniază importanța unei perspective critice asupra literaturii, una care să integreze atât tradițiile locale, cât și influențele din literaturile europene, în vederea înțelegerii profunde a evoluției acesteia. Mulțumesc pentru detaliile lucrărilor lui Constantin Ciopraga. În continuare, îți voi oferi un comentariu extins asupra acestora, punând în evidență stilul și importanța fiecărei lucrări.

Caietele privitorului tăcut (Institutul European, Iași, 2001)

În această lucrare, Ciopraga explorează tăcerea și observația ca metode de reflecție asupra lumii. Cartea reunește esențe ale gândirii filosofice și literare, dar și o gamă largă de teme legate de condiția umană și natura spirituală a omului. Stilul este mai introspectiv, cu un discurs mai personal, dar totuși riguros, ce invită cititorul la o meditație profundă asupra propriei existențe.

Calistrat Hogaș (Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1960)

În acest volum, Ciopraga realizează o analiză detaliată a operei scriitorului român Calistrat Hogaș, un important reprezentant al literaturii române din secolul al XIX-lea. Lucrarea pune în valoare atât dimensiunea estetică, cât și cea morală a operei lui Hogaș. Aici, Ciopraga îmbină critica literară cu o viziune istorico-socială, oferind cititorului o perspectivă completă asupra operei autorului.

Ecran interior (Editura Junimea, Iași, 1975)

În această lucrare, Ciopraga discută despre interioritatea umană, despre complexitatea gândirii și trăirilor interioare. Ecranul devine un simbol al procesului de autoanaliză și al introspecției. Lucrarea combină eseistica filosofică cu analiza literară, reușind să creeze o punte între diferitele domenii ale umanismului, cum ar fi literatura, filosofia și psihologia.

G. Topîrceanu (Editura pentru Literatură, București, 1966)

Lucrarea de față este un studiu biografic și critic asupra operei poetului și prozatorului George Topîrceanu. Ciopraga analizează cu atenție influențele literare asupra lui Topîrceanu și modul în care acesta reușește să sintetizeze în lucrările sale teme de actualitate, cu un umor subtil și o profundă înțelegere a psihologiei umane. Cartea are un stil accesibil și oferă o viziune clară asupra moștenirii literare lăsate de Topîrceanu.

Hortensia Papadat-Bengescu (Editura Cartea Românească, București, 1973)

Studiul asupra operei Hortensiei Papadat-Bengescu este o analiză detaliată a unui autor ce a adus un mare aport la literatura română din perioada interbelică. Ciopraga pune în evidență inovațiile stilistice și temele majore din opera acestei autoare, în special complexitatea psihologică a personajelor și analiza detaliată a relațiilor interumane.

Ion Creangă (Editura Eminescu, București, 1977)

Unul dintre cele mai importante studii despre Ion Creangă, această lucrare a lui Ciopraga se concentrează pe viața și opera acestuia, subliniind influențele educaționale și folclorice asupra scrierilor lui Creangă. Critica literară a lui Ciopraga este profundă și bine documentată, iar lucrarea aduce în prim-plan și viziunea asupra educației și a culturii populare din acea perioadă.

Literatura română între 1900 și 1918 (Editura Junimea, București, 1970)

Această lucrare se concentrează pe analiza literaturii române de la începutul secolului XX, evidențiind momentele și personalitățile importante care au contribuit la evoluția acesteia. Ciopraga pune în evidență influențele europene asupra literaturii române și modul în care scriitorii români au reușit să îmbine tradiția cu modernitatea.

Mihail Sadoveanu (Editura Tineretului, București, 1966)

Studiul dedicat lui Mihail Sadoveanu analizează atât opera literară a acestuia, cât și importanța sa în cadrul literaturii românești. Ciopraga subliniază profunditatea scrierilor sadoveniene și capacitatea acestuia de a crea o lume literară plină de simbolism și semnificație.

Mihail Sadoveanu. Fascinația tiparelor originare (Editura Eminescu, București, 1981)

Această lucrare reprezintă o continuare a studiului anterior asupra lui Mihail Sadoveanu, punând accent pe modul în care autorul a reîntregit miturile și simbolurile originare ale poporului român, aducându-le în prim-plan prin poveștile sale.

Nisipul (Editura Cartea Românească, Bacău, 1989)

„Nisipul" este un volum ce discută despre efemeritatea vieții și despre amintiri, un subiect sensibil în care Ciopraga își îmbină caracterul filozofic cu sensibilitatea literară. Cartea abordează teme legate de timp și memoria colectivă.

Următoarea parte se referă la contribuțiile majore ale lui Constantin Ciopraga în literatura română și impactul său asupra studiilor literare.

4. **Contribuția lui Constantin Ciopraga în consolidarea studiilor literare românești și impactul său asupra tradiției intelectuale europene**

Constantin Ciopraga a avut un impact semnificativ asupra dezvoltării studiilor literare românești, atât prin abordările sale critice inovative, cât și prin integrarea literaturii române în contextul european. Contribuțiile sale nu se limitează doar la analiza detaliată a unor autori români fundamentali, ci și la explorarea și reinterpretarea acestora în raport cu tradițiile literare europene. Prin lucrările sale, Ciopraga a reușit să construiască un dialog între literatura română și celelalte literaturi europene, subliniind influențele reciproce și modul în care scriitorii români s-au inserat în mișcările literare internaționale. Una dintre trăsăturile esențiale ale stilului său este capacitatea de a combina rigoarea științifică cu sensibilitatea estetică. Abordările sale critice nu sunt doar axate pe aspectele tehnice ale operei, ci și pe dimensiunea lor umană și emoțională. În acest sens, el a reușit să adâncească înțelegerea critică a literaturii române, oferind cititorilor o viziune integrată și completă asupra marilor autori, începând cu Mihai Eminescu și continuând cu Sadoveanu, Hogaș sau Creangă. Prin lucrările sale, Ciopraga a pus în evidență complexitatea literaturii române, subliniind nu doar valorile estetice, dar și contextul social, cultural și istoric al operelor analizate. El a fost un promotor al ideii de „literatură națională" într-un sens larg, demonstrând cum fiecare scriitor român reflectă trăsături esențiale ale culturii și identității naționale, dar și cum literatura română poate dialoga cu marile tradiții literare europene. Aceasta este esența unei abordări integraționiste, care îmbină naționalismul cu universalismul, făcându-l pe Ciopraga un critic literar de mare amploare în contextul european. De asemenea, Ciopraga a fost un adept al conservării tradiției literare românești, fiind totodată deschis la modernizare. În această privință, el a contribuit la conturarea unei teoretici literare care pune în valoare continuitatea literară și legăturile între trecutul și prezentul literaturii românești. De exemplu, în „Poezia lui Eminescu" și în alte lucrări, el analizează influențele romantismului și simbolismului asupra poeziei eminesciene, și le conectează cu mișcările literare europene din acea perioadă, precum și cu marile teme ale literaturii universale. Astfel, el nu doar că a întărit studiile literare românești, dar le-a plasat într-un cadru larg, european, ceea ce i-a permis să fie recunoscut ca un critic literar de talie internațională. De asemenea, Ciopraga s-a remarcat prin faptul că a reușit să creeze o punte între tradiția clasică a criticii literare și abordările moderne de interpretare literară. Lucrările sale, care includ atât analize academice, cât și eseuri filozofice și literare, reflectă o profundă înțelegere a literaturii ca artă, dar și ca un fenomen cultural în continuă schimbare. Această capacitate de a sintetiza diferite curente și abordări teoretice a făcut ca lucrările lui Ciopraga să fie fundamentale pentru înțelegerea criticii literare din România și nu numai. Un alt aspect important al activității sale a fost angajamentul față de educația literară și formarea noilor generații de critici literari. În acest sens, Ciopraga a fost un exemplu de rigurozitate și dedicare, formând o școală de gândire critică care a influențat numeroase generații de cercetători și critici literari din România. Lecțiile și eseurile sale continuă să fie o sursă de inspirație pentru studenții din domeniul literaturii, filosofia și științele umaniste. În concluzie, Constantin Ciopraga este nu doar un critic literar esențial în cadrul tradiției literare românești, ci și un teoretician care a reușit să unească literatura națională cu literatura europeană, oferind o viziune complexă asupra evoluției culturii române. Contribuțiile sale sunt fundamentale pentru înțelegerea profundă a literaturii române și pentru integrarea acesteia într-un context mai larg, internațional.

5. Impactul stilului lui Ciopraga asupra studiilor literare și a criticii literare contemporane.

Constantin Ciopraga a avut un impact considerabil asupra studiilor literare românești, iar stilul său de critică literară a influențat profund generatiile de cercetători și critici literari care i-au urmat. Într-o perioadă în care literatura română traversa tranziții semnificative, de la

influențele clasice la modernism, Ciopraga a fost un far călăuzitor, reușind să îmbine tradiția cu inovația și să creeze o punte între diferite abordări teoretice. Este important de menționat că Ciopraga nu a fost doar un simplu critic literar, ci și un teoretician al literaturii, ceea ce face ca lucrările sale să fie apreciate nu doar pentru analiza textuală, ci și pentru contextul filozofic și cultural în care sunt plasate. Un aspect semnificativ al stilului său de critică este echilibrul între rigoarea științifică și sensibilitatea estetică. Abordările sale sunt, de asemenea, caracterizate de o profundă erudiție, de o cunoaștere extinsă a literaturii universale și de o înțelegere subtilă a diverselor curente literare, filozofice și culturale. Acest lucru se regăsește în toate lucrările sale importante, cum ar fi „Poezia lui Eminescu", „Amfiteatru cu poeți" și „Între Ulysse și Don Quijote", unde se îmbină analiza literară profundă cu considerațiile despre semnificațiile culturale, sociale și politice ale operei. El abordează literatura dintr-o perspectivă globală, dar nu pierde din vedere specificitatea națională, ceea ce face ca studiile sale să fie apreciate nu doar în cercurile academice, ci și în rândul publicului larg. În ceea ce privește influențele europene, Ciopraga a fost un susținător al ideii că literatura română este parte integrantă a patrimoniului cultural european. El a reușit să adâncească legăturile dintre literatura română și marile tradiții literare ale lumii, punând în evidență modul în care scriitorii români au fost influențați de mișcările literare europene și cum au contribuit, la rândul lor, la diversificarea și îmbogățirea acestora. De asemenea, el a fost unul dintre primii critici care au subliniat valoarea universală a operei lui Mihai Eminescu, considerându-l un reprezentant al literaturii române în cadrul literaturii europene, un aspect esențial pentru înțelegerea locului pe care îl ocupă literatura română pe harta literaturii mondiale. În plus, stilul său de scriere și abordarea teoretică au contribuit la conturarea unei noi perspective asupra criticii literare, o critică literară care nu se rezuma doar la analiza textelor în mod izolat, ci le plasa într-un context mai larg, incluzând influențele istorice, sociale și culturale care au modelat literatura respectivă. Acest tip de analiză critică a fost prețuit de către numeroși cercetători și critici literari, care au recunoscut valoarea și complexitatea lucrărilor sale. De asemenea, Ciopraga a influențat nu doar criticii literari, dar și formarea unor generații de tineri cercetători și profesori. Prin activitatea sa didactică și prin scrierea unor lucrări academice fundamentale, el a reușit să formeze o școală de gândire critică în domeniul studiilor literare românești. Munca sa a contribuit la educația și dezvoltarea noilor cercetători, ajutându-i să înțeleagă importanța contextului istoric și cultural în analiza literară și să aprecieze complexitatea operei literare dintr-o perspectivă teoretică solidă. Impactul său asupra studiilor literare și asupra criticii literare contemporane poate fi observat și în faptul că mulți dintre cei care i-au urmat în cercetarea literară și-au construit lucrările pe baza ideilor și abordărilor sale. În acest sens, Constantin Ciopraga a fost nu doar un critic literar, ci și un mentor intelectual, a cărui muncă continuă să fie un reper important pentru cercetătorii și criticii literari din România și din întreaga lume. Lucrarea sa a lăsat o amprentă de neșters asupra modului în care se abordează literatura română și continuă să inspire și să modeleze studiile literare contemporane.

5. Concluzie

În concluzie, opera lui Constantin Ciopraga reprezintă un punct de referință esențial în cadrul studiilor literare românești, având o influență semnificativă asupra modului în care este abordată critica literară română. Prin stilul său deosebit, care combină rigurozitatea științifică cu o sensibilitate estetică aparte, Ciopraga a reușit să construiască un discurs critic profund, accesibil și captivant, un model de analiză literară care pune în valoare atât specificul național, cât și legăturile literaturii române cu tradițiile europene.

Studiile sale, de la analiza operelor eminesciene până la reflexiuni asupra operelor altor autori importanți ai literaturii române și universale, au oferit o perspectivă unică asupra literaturii ca fenomen cultural și istoric. În același timp, cercetările sale sunt remarcabile prin felul în care abordează literatura nu doar ca obiect estetic, ci și ca un instrument de înțelegere

a istoriei și a identității naționale. Prin urmare, contributia sa la dezvoltarea studiilor literare românești este considerabilă, iar influența sa se resimte atât în cercetările literare, cât și în educația literară.

Ciopraga nu a fost doar un critic literar, ci și un teoretician care a reușit să adâncească legăturile dintre literatura română și literatura europeană. Scrierile sale sunt un exemplu de cum literatura poate să servească drept punte între diferite culturi și tradiții. De asemenea, prin lucrarea sa didactică și prin formarea noilor cercetători, Ciopraga a contribuit la conturarea unei școli de gândire critică în domeniul literaturii.

Prin urmare, studiile lui Constantin Ciopraga continuă să aibă o mare relevanță și să influențeze cercetările literare contemporane. Este un autor care rămâne un model nu doar pentru cei care sunt implicați în studiile literare, dar și pentru toți cei care doresc să înțeleagă mai profund rolul literaturii în formarea identității culturale și naționale.

BIBLIOGRAPHY:

1. Ciopraga, C., Amfiteatru cu poeţi, ed. a II-a revăzută, Editura Junimea, Iaşi, 2002.
2. Ciopraga, C., Caietele privitorului tăcut, Institutul European, Iași, 2001.
3. Ciopraga, C., Calistrat Hogaș, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1960.
4. Ciopraga, C., Ecran interior, Editura Junimea, Iași, 1975.
5. Ciopraga, C., G. Topîrceanu, Editura pentru Literatură, București, 1966.
6. Ciopraga, C., Hortensia Papadat-Bengescu, Editura Cartea Românească, București, 1973.
7. Ciopraga, C., Ion Creangă, Editura Eminescu, București, 1977.
8. Ciopraga, C., Între Ulysse și Don Quijote, Editura Junimea, Iași, 1978.
9. Ciopraga, C., Literatura română între 1900 și 1918, Editura Junimea, București, 1970.
10. Ciopraga, C., Mihail Sadoveanu, Editura Tineretului, București, 1966.
11. Ciopraga, C., Mihail Sadoveanu. Fascinaţia tiparelor originare, Editura Eminescu, București, 1981.
12. Ciopraga, C., Nisipul, Editura Cartea Românească, Bacău, 1989.
13. Ciopraga, C., Personalitatea literaturii române – o încercare de sinteză, Editura Junimea, Iaşi, 1973.
14. Ciopraga, C., Poezia lui Eminescu, Editura Junimea, Iași, 1990.
15. Ciopraga, C., Portrete şi reflecţii literare, Editura pentru Literatură, București, 1967.
16. Ciopraga, C., Propilee: Cărţi şi destine, Editura Junimea, Iași, 1984.
17. Călinescu, G., Istoria literaturii române de la origini până în prezent, Editura Minerva, București, 1982.
18. Munteanu, C., Stil, logică, retorică, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2011.
19. Vianu, T., Arta prozatorilor români, Editura Minerva, București, 1971.
20. Zafiu, R., Diversitate stilistică în româna actuală, Editura Humanitas, București, 2001.

THE ROLE OF CONTEXT IN THE RELATIONSHIP OF HOMONYMY

Loredana Georgiana Popescu (Tomescu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: One of the most interesting aspects of the vocabulary is the semantics evolution of the words, with the specific modifications which toke place in their semantic content.
A concern in lexical semantics is represented by the idea that a word is known by relating to words thats combines in sentences.
The role of context is essential for the understanding of a meaning of a word.
Regarding the homonyms phenomenon, is well known that Romanian language speakers are familiar with the phenomenon, the question is if at a cognitive level can make the difference between them and how is that possible.
In this analyze, I proposed to follow the context's distinctive role in homonyms relations, the goal being to identify the linguistical problems which can appear.

Keyword: Context, homonyms, ambiguity, semantics, lexicon.

1. Introducere

Omonimia este un domeniu semantic ce necesită analizat datorită bogăţiei lingvistice de care dispune. Semantica actuală acordă atenţie nu numai proceselor evolutive ale sensurilor lexicale, cât mai ales independenţei dintre sensuri în sistemul limbii şi legăturilor care există între diverse categorii semasiologice. (Evseev 1978: 129-130).

În continuare, vom defini omonimia ca fiind relaţia dintre două sau mai multe cuvinte cu formă identică dar sens diferit, ce sunt obligatoriu omofone şi omografe în acelaşi timp.
Omonimia poate să apară la nivelul tuturor unităţilor din limbă. Cristian Moroianu (Moroianu 2009: 24) consideră că omonimia ar trebui analizată în trei secţiuni fundamentale: în fonetică, în gramatică şi în vocabular, pe când Florina-Maria Băcilă (cf. Băcilă 2007: 102-173) analizează omonimia la cele şapte nivele ale limbii: la nivel lexical, la nivelul afixelor, la nivel lexico-gramatical, la nivel morfologic, la nivel sintactic, la nivel frazeologic, la nivel fonologic. Modificările ce au loc în conținutul semantic al cuvintelor reprezintă cea mai interesantă imagine a vocabularului unei limbi. Contextul este ansamblul factorilor care modifică semnificația cuvintelor într-un text.

2. Contextul în relaţia de omonimie

Contextul desemnează orice informație de bază care se presupune că e împărtășită de emițător și receptor, contribuind la interpretarea unui anumit enunț de către receptor. (DSL 1997: 133-134). Acesta, dincolo de sensurile determinate de structura lingvistică a enunțurilor, afectează semnificația acestora.

Contextul depinde, astfel, de numeroși factori: identitatea interlocutorului (statut social, educație), momentul în care se comunică, locul în care se comunică, ansamblul de cunoștințe referitoare la subiectul în cauză.

Conform teoriei lui Jakobson, contextul desemnează ansamblul de factori care afectează semantica enunțurilor. Acestuia îi corespunde ca funcție a limbajului, funcția referențială.

Funcția referențială exprimă realitatea înconjurătoare și transmite informații în plus pentru a putea fi interpretat un mesaj.

Atunci când nu sunt în context, omonimele întâmpină dificultăți în a fi recunoscute datorită faptului că numai cu ajutorul contextului poate fi determinat sensul cuvântului. Contextul este indicatorul esențial al sensului cuvântului, care constituie punctul cel mai important al

mecanismului de recunoaștere omonimică, iar parcurgerea următorilor pași este imperios necesară:

1. Delimitarea sensurilor cuvântului.
2. Identificarea sensului cuvântului.
3. Prezentarea conținutului semantic identificat.

În ceea ce privește părțile de vorbire, în urma cercetărilor efectuate, s-a constatat că substantivele, spre deosebire de clasa verbelor sau a adjectivelor, au un grad de independență mai mare față de context.

Fiind parte integrantă a procesului de înțelegere a unui enunț, contextul este folosit în lingvistică pentru excluderea ambiguității, contribuind la înțelegerea globala a unui enunț.
J-M Adam (2006: 26) diferențiază trei tipuri de context:

- Mediul extralingvistic prezintă contextul sau situația de interacțiune sociodiscursivă, situațiile de enunțare și de interpretare decalate sau nu în spațiu și în timp.
- Mediul lingvistic imediat: contextul și informațiile, cunoștințele construite de text prin mijloace lingvistice.
- Cunoștințele generale presupus împărtășite: cunoștințe lexicale, (reprezentări) enciclopedice și culturale, locuri comune argumentative înscrise în istoria unei societăți date.

Pentru a putea fi interpretat un text este necesar un context. Astfel, contextul implică memoria care nu este exterioară subiectului vorbitor.

Coșeriu (1997: 182-185) subliniază faptul că, pentru a fi înțeles un text, este nevoie și de alte activități complementare: mimica, gesturile, dar și de circumstanțele în care se vorbește. Lingvistul enumeră în lucrarea sa patru tipuri de cadre: situația, regiunea, contextul și universul de discurs. Aceste cadre determină generarea sensului, oferind, astfel, sens discursului.[1]
Eugen Coșeriu distinge trei tipuri de context:

a. Idiomatic - este însăși limba, fond al vorbirii ce permite vorbitorilor să construiască sens prin relație.
b. Verbal - discursul, în afară de ceea ce se cunoaște, de ceea ce s-a spus anterior, se adaugă și ceea ce se proiectează.
c. Extraverbal - reprezintă totalitatea împrejurărilor nonlingvistice, raza vizuală a vorbitorilor.

În ceea ce privește o receptare corectă a omonimelor, se consideră că un omonim poate fi mai ușor înțeles dacă cantitatea informațională din enunț este mai mare.

Băcilă (2004-2005: 43) îi atribuie un rol important locului în care un omonim este plasat în enunț, oferind următorul exemplu: În propoziția *O masă se pregătea în sufragerie*., semnificația omonimului *masă* este înțeleasă abia la finalul propoziției, pe când, dacă enunțul ar fi *În sufragerie se pregătea o masă mare*., atunci tot ceea ce un ascultător a acumulat până în receptarea cuvântului *masă* îl face să înțeleagă mult msi ușor semnificația omonimului, eliminându-se, astfel, ambiguitatea.

Considerăm că același fenomen se întâmplă și în cazul omonimelor lexico-gramaticale la care ne vom referi în continuare. Omonimul *poartă* poate fi înțeles numai prin context, iar ca ajutor în excluderea ambiguității lexicale, un vorbitor se poate baza numai pe informațiile oferite în plus.

poartă[2] *sf* [ml ***porta***] **1** Deschidere amenajată într-o împrejmuire, pentru a permite trecerea din exterior în interior și invers, considerată împreună cu panoul ori panourile mobile care o închid. **2** (Prc) Panou sau ansamblu de panouri care închide acestă deschizătură, împreună cu balamalele. **3** (Pex) Loc de acces într-o cetate, într-un oraș, într-un sat Si: *intrare.*

[1] Constituie context al vorbirii toată realitatea care înconjoară un semn, un act verbal sau un discurs, ca știință a interlocutorilor, ca prezență și ca activitate.
[2] MDA, 2010: 433.

În următoarele exemple vom ilustra omonimia cuvântului *poartă* și vom arăta importanța locului în care este situat omonimul: *A intrat la bunici pe poartă.* spre deosebire *Pe poartă a intrat la bunici.*; sau *A dat gol la poartă*. spre deosebire de *La poartă a dat gol*. Omonimul substantivului *poartă* este verbul *a purta*, indicativ prezent, persoana a III- a singular sau plural: *Alexandra și-a cumpărat o rochie roșie pe care o poartă*. spre deosebire de *Poartă rochia roșie pe care a cumpărat-o*.

Prin aceste exemple se observă importanța locului în care omonimul este situat în frază. Poziția contextuală ajută cititorul să identifice mai ușor sensul omonimului utilizat. Mult mai dificil este pentru un ascultător străin să încerce să identifice semnificația omonimului în cauză.

În propoziția *Are un păr frumos*., se pot identifica două semnificații ale cuvântului *păr*.

păr[1] *sm* [ml ***pilus***] Formație de origine epidermică, cornoasă, filiformă, flexibilă, care crește pe corpul omului și mai ales pe al unor animale.[3]

păr[2] *sm* [ml ***pirus***] Pom fructifer din familia rozaceelor, cu coroana piramidală, cu frunze ovale, cu flori mari, albe, cultivat pentru fructele lui comestibile *(Pirus sativa).*[4]

Astfel, dacă propoziția este compusă pe baza unor informații inițiale, precum: *În toamna aceasta i-am vizitat grădina. Are un păr frumos*. sau *Deși s-a tuns, are un păr frumos*., atunci nu există nicio formă de ambiguizare.

De aceea, contextul este menit să ajute receptorul mesajului să înțeleagă semnificația pe care emițătorul o transmite. Toate informațiile utilizate nu fac altceva decât să elucideze semnificația cuvântului în cauză.

De asemenea, în context se folosesc și termeni ce ajută la identificarea sensului omonimic, precum: *aici*, *acolo, acesta*, (se presupune că este descris spaţiul: *Am văzut o broască aici.* Atunci dacă mesajul ar fi într-un spațiu deschis, spre exemplu într-un parc, se presupune că este vorba de broască[5]**,** *broaşte,* s. f. **.** Nume dat mai multor animale amfibii din clasa batracienilor, fără coadă, cu picioarele dinapoi mai lungi, adaptate pentru sărit, cu gura largă și ochii bulbucați; pe când, dacă informația a fost dată într-un magazin de unelte, atunci se înţelege celălalt sens al omonimului *broască*, Mecanism montat la o ușă, la un sertar etc., pentru a le încuia cu ajutorul unei chei.).

Acest vin al lui nu-mi place deloc. Receptorul mesajului poate înţelege două accepţii ale omonimului *vin*. Dacă precedent de propoziţie, în discuţie, a fost deja utilizată semnificaţia omonimului, astfel: *M-a rugat să gust vinul lui. Acest vin al lui nu-mi place.*, atunci mesajul poate fi înţeles cu lejeritate. La fel se întâmplă şi în construcţia: *A spus că vine când termină. Acest vin al lui nu-mi place deloc*., referindu-se la verbul a *veni*. Este mult mai greu de înţeles semnificaţia celei de-a doua propoziţii deoarece, în această situaţie, verbul *a veni* şi-a schimbat valoarea gramaticală, devenind substantiv, prin articulare.

În acest caz, se poate vorbi de ambiguitate lexicală. Numai în acest mod, omonimele reprezintă factorul de confuzie în enunţ.

Contextul în care are loc comunicarea are rol esential în interpretarea discursului. Informaţiile pe care contextual le oferă ajută la clarificarea semantică a omonimului.

Un alt exemplu este omonimul cer, *sn* [lat ***calum***], Spațiu infinit în care se mișcă toate astrele, *univers*. Dacă în enunţ s-ar spune: *Observ pe cer o stea*., atunci este clar că propoziţia nu are nicio urmă de ambiguitate, fiind descifrată cu uşurinţă. De asemenea, în enunţul *Eu cer un kg de fructe*, este clar că omonimul *cer* este verb. Dar dacă la întrebarea *Ce faci acolo*?, răspunsul ar fi rostit ca un singur cuvânt, atunci nu s-ar putea descoperi semnificaţia, ci numai prin identificarea locului în care se rosteşte cuvântul.

Substantivul *cadă* este omonim cu verbul a *cădea*, conjuctiv prezent, persoana a III-a, *să cadă*. Este uşor de descoperit semnificaţia omonimelor lexico-gramaticale, mai ales în context:

[3] Idem: 302
[4] Ibidem: 302
[5] MDA, 2010: 246

Şi-a cumpărat o cadă modernă, sau *Dacă nu este atent va cădea*. *Cadă* (formă populară), *să facă ce o vrea*!

Exprimarea clară, ce nu produce confuzii, poate contribui la dezambiguizarea mesajului. Confuziile omonimice se folosesc, în general, în scopuri stilistice de către scriitori, pentru a crea jocuri de cuvinte.

Vorbitorii limbii române pot recunoaşte omonimele pe care le vor exploata cu umor, prin proverbe şi zicători:

Trăieşte murgule până la Paşti, să-ţi dau iarbă verde să paşti!
Dacă-i vie, las' să vie la noi în vie!

Aceste expresii ludice demonstrează faptul că vorbitorii recunosc omonimele şi sunt obişnuiţi cu prezenţa acestora.

Fiind o sursă inepuizabilă a expresivităţii, omonimia trebuie să prezinte claritate, precizie. Vorbitorul este obligat să excludă orice risc de confuzie, pentru a putea să-şi transmită mesajul, fără a lăsa loc de interpretări. Omonimia este una dintre cele mai importante ramuri ale semanticii, datorită complexităţii sale.

Prin context se exclude posibilitatea unei confuzii, fiind factorul ce ajută la identificarea sensului unui cuvânt. În continuare, vom încerca să formulăm propria definiţie a contextului. Un context desemnează totalitatea factorilor înconjurători ai unei comunicări, toate informaţiile necesare situaţiei de comunicare, ce ajută la înţelegerea unui cuvânt.

Omonimele parţiale se diferenţiază fie prin context, fie prin apartenenţa la stilurile funcţionale ale limbii române, deoarece omonimele prezintă noţiuni ce aparţin unor sfere tematice diferite.

De exemplu, cuvântul *război*, conflict armat, de durată, între grupuri, clase sociale sau, mai ales, între state, pentru realizarea unor interese economice şi politice, aparţine domeniului militar, pe când *război*, *s. n.* ***1.*** *Maşină de lucru folosită pentru confecționarea țesăturilor din fibre textile*., aparţine lexicului comun.

Unele cuvinte fac parte din lexicul limbii române, pe când omonimele lor aparţin limbii populare: *să vie* (vină), verb vs. substantivul *vie*.

Intonaţia are un rol esential în descoperirea semnificaţiei cuvântului. În literatura populară este conturat un exemplu ironic: Un doctor merge la un bolnav pentru a-l consulta şi exclamă: *Moare*!, iar familia îi oferă bolnavului *moare*, *Apă cu sare sau cu oțet (folosită la conservarea legumelor); lichid acru în care se țin ori s-au ținut murături; spec. zeamă de varză*.

Deşi mai mult în scris, semnele de punctuaţie sunt, de asemenea, foarte importante în descoperirea sensului cuvântului.

Vin? Când? (referindu-se la situaţia în care cineva este aşteptat şi aproape gata să ajungă).
Vin când? (referindu-se la situaţia în care cineva este întrebat când va fi momentul pentru a consuma vin).

De asemenea, topica este foarte importantă. Este o diferenţă mare între: *Vin când*? putând fi interpretate ambele semnificaţii prezentate mai sus, şi *Când vin*?, fiind clar că se pune întrebarea pentru a afla când cineva aşteptat va ajunge.

Diferențierea omonimică se poate face prin paradigmă de conjugare sau declinare, dar mai ales prin context.

Omonimele lexico-gramaticale sunt cele care se recunosc mult mai ușor decât alte clase de omonime, datorită faptului că sunt părți de vorbire diferite ce sunt recunoscute doar în context.

Omonimia produce confuzii în comunicare, iar receptarea corectă a mesajului depinde numai de context. Contextul este principalul factor ce înlătură ambiguitatea în ceea ce privește fenomenul omonimiei.

Nuanţele vocabularului limbii române pot face să fie dificilă înţelegerea omonimelor limbii române pentru vorbitorii străini, omonimele putând să creeze multiplicitate de interpretare a aceluiaşi cuvânt.

De aceea, prin următoarele analize ne propunem să demonstrăm rolul contextului în omonimie, vom analiza programe de traduceri automate pentru a vedea cum se traduc omonimele, dar mai cu seamă ne propunem să analizăm relaţia de omonimie dintre un verb şi o altă parte de vorbire.

BIBLIOGRAPHY:

1. Băcilă, Florina-Maria (2007), *Omonimia în limba română – privire monografică*, Timișoara, Editura Excelsior Art.
2. Forăscu, Narcisa (2000), „Omonimia", in LLR, XXIX, nr.1.
3. Groza, Liviu (2012), *Elemente de lexicologie*, București, Editura Universității din București.
4. Hristea, Theodor (1984), *Sinteze de limbă română*, Bucureşti, Editura Albatros.
5. Moroianu, Cristian (2009), „Omonimia în sfera lexicului", in *Limbă şi literatură II*.
6. Popescu-Mihăești, Alexandru (1968), „În legătură cu definiția omonimelor", in LL, XVIII.
7. Seche, Luiza (1972), „Aspecte ale sinonimiei, omonimiei și antonimiei în limba română", in Presa noastră, XVII.
8. Stati, Sorin (1960), „Caracterul sistematic al omonimiei morfologice", in SCL, XI, nr.1.
9. Stati, Sorin (1966), „Omonimia sintactică", in LL, XI, p.387-395.
10. Vasilescu, Andra (2019), „O analiză a omografelor în DOOM²", in *Limbă română*,. (Diacronia.ro).
11. Zugun, Petru (1968), „Privire generală asupra omonimiei latino-romanice", in SCL, XIX, nr.6.
12. DEX= *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan-Alexandru Rosetti, (2012), Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti.
13. DSL = *Dicționar general de științe. Științe ale limbii*), Bidu-Vrânceanu Angela, Călărașu Cristina, Ionescu Ruxăndoiu Liliana, Mancaș Mihaela, Pană Dindelegan Gabriela, (1997), Editura Științifică, București,.
14. MDA= *Micul dicționar academic*, Academia Română, ediția a doua, Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan, (2010), Editura Univers Enciclopedic, București.

LES MAXIMES CONVERSATIONNELLES

Raluca Elena Buburuzan (Colţuneac)
PhD Student, "Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract : Speakers must adopt cooperative verbal behavior for successful communication. Paul Herbert Grice's theory is generally defined by the principle of natural meaning, the principle of cooperation and conversational maxims. The principle of natural meaning assumes that the interlocutor recognizes the speaker's intention and thus understands the meaning of an utterance. Grice introduces the term principle of cooperation which is the basis of all conversational exchange. To this principle of cooperation, he adds four conversational maxims: the maxim of quantity, the maxim of quality, the maxim of relation and the maxim of manner. These four maxims concern the effectiveness of conversational exchang and the ability of interlocutors to produce a discourse. Conversational maxims must be respected for the success of the conversation.

Keywords : principle of cooperation, principle of natural meaning, conversational maxims, discourse, communication

Les locuteurs doivent adopter un comportement verbal coopératif pour la réussite de la communication. La théorie de Paul Herbert Grice est définie généralement par le principe de signification naturelle, le principe de coopération et les maximes conversationnelles.

Le principe de signification naturelle suppose que l'interlocuteur reconnaît l'intention du locuteur et ainsi il comprend la signification d'un énoncé. Pour cela il faut savoir comment l'interlocuteur récupérera cette intention.

Grice introduit le terme de principe de coopération qui est à la base de tout échange conversationnel : « Que votre contribution à la conversation soit, au moment où elle intervient, telle que le requiert l'objectif ou la direction acceptée de l'échange verbal dans lequel vous êtes engagé » (Grice : 1979). Ce principe de coopération est le produit d'un comportement rationnel parce que pour le succès d'un échange conversationnel les interlocuteurs doivent savoir collaborer. En fait, si le locuteur coopère, il participe à l'échange conversationnel d'une manière raisonnable, efficace et coopérative.

À ce principe de coopération, il ajoute quatre maximes conversationnelles qui font référence explicite aux catégories de quantité, de qualité, de relation et de manière proposées par Immanuel Kant dans « Critique de la raison pure ».

La maxime de la quantité exige que tout énoncé contienne autant d'information qu'il est requis, ni plus ni moins d'information, étant une condition essentielle pour la finalité de l'échange conversationnel. Un manque d'information peut préjudicier l'acte de communication et si on fournit trop d'informations, il ne s'agit pas d'une transgression du principe de coopération, mais simplement d'une perte de temps. Cependant, on pourrait affirmer que surinformer peut produire une confusion parce que l'un des interlocuteurs peut croire que l'échange conversationnel n'a pas fini ou il peut y avoir un effet indirect, dans la mesure où l'interlocuteur peut supposer qu'il existe un point particulier dans l'excès d'information.

La maxime de la qualité exige que chaque interlocuteur affirme uniquement ce qu'il considère vrai. L'interlocuteur ne doit pas affirmer ce qu'il croit être faux ou ce pour quoi il n'a pas de preuves. Tout acte communicatif doit être sincère et fondé sur de bonnes raisonnes ou preuves pour soutenir ce qu'il affirme. Chaque échange conversationnel doit répondre aux conditions de sincérité et de véridicité. Cette maxime de qualité apparaît également dans les travaux de John Searle sous le nom de condition de sincérité. Il affirme que « parler une langue, c'est accomplir des règles conformément à des règles » (1969/1972 :76) et il précise les

conditions nécessaires et suffisantes à la réalisation des actes de langages. La règle de sincérité fait référence à l'état mental des interlocuteurs et précise qu'ils doivent être sincères.

La maxime de la relation ou de pertinence exige que tout énoncé soit pertinent. Grice ajoute la règle fondamentale pour tout échange conversationnel, celle de parler à propos, émettre des énoncés en relation avec ses propres énoncés précédents et avec ceux des autres interlocuteurs.

La règle de la manière concerne la modalité ou la manière dont on doit dire ce que l'on dit, la forme du message. On ne se rapporte pas à ce qui est dit mais plutôt à « comment » on doit formuler le message. Chaque interlocuteur doit s'exprimer clairement, sans obscurité, ni ambiguïté, avec concision et en respectant l'ordre propice à la compréhension des informations.

Ducrot (1973, 1998) propose un certain nombre des lois de discours qui peuvent fonctionner comme des normes de communication : la loi d'informativité, la loi d'exhaustivité, la loi de litote, la loi de négation, la loi d'inversion argumentative, la loi de faiblesse, la loi d'abaissement. Ces lois du discours correspondent aux maximes conversationnelles de Grice.

La théorie de la pertinence proposée par Dan Sperber et Deirdre Wilson (1989) se présente comme une perspective supplémentaire pour la compréhension du processus de la communication interpersonnelle. Nous nous efforçons d'interpréter les affirmations du locuteur parce que nous supposons qu'elles sont pertinentes. Plus clairement, nous partons du principe, en tant que destinataire du message, que l'affirmation du locuteur est pertinente, relativement à ses compétences et à ses choix. La pertinence est établie par rapport à une personne, comme l'équilibre entre les effets contextuels ou cognitifs et les efforts cognitifs ou de traitement. Plus un énoncé entraîne d'effets, plus il est jugé pertinent, plus il requiert d'efforts de traitement, moins il est pertinent.

Les maximes conversationnelles représentent des principes d'interprétation des énoncés et elles ne constituent pas des règles à caractère normatif comme les conditions de succès d'un performatif établies par Austin et les règles constitutives de l'acte illocutionnaire proposées par Searle. Il y a des situations où les interlocuteurs respectent les maximes conversationnelles mais aussi des situations où, au contraire, ces maximes ne sont pas respectées. Si l'une de ces maximes conversationnelles n'est pas respectée, la communication n'est pas forcément vouée à l'échec.

En ce qui concerne la maxime de qualité qui suppose la vérité dans l'échange conversationnel, celle-ci peut être transgressée s'il y a une contradiction entre deux maximes conversationnelles. Il y a des situations où pour respecter une maxime, il faut transgresser une autre maxime.

Exemple :

-Où y a-t-il la mairie ?

-Quelque part par là.

On peut dire que l'interlocuteur ne sait pas exactement où se trouve la mairie, mais il respecte le principe de coopération et la maxime de qualité, même s'il transgresse la maxime de quantité. L'interlocuteur n'affirme pas ce qu'il ne sait pas ou ce dont il n'est pas sûr. Il choisit de fournir une information qui est insuffisante de point de vue quantitatif pour éviter de fournir une information fausse qui pourrait préjudicier la conversation.

Il y a des situations où l'interlocuteur peut transgresser volontairement ou involontairement une maxime.

Exemples :

(1) - *Où est parti Pierre ?*

- *Je ne sais pas, répond Marie qui vient de voir Pierre partir avec son camarade.*

Marie transgresse volontairement la maxime de qualité, elle fait preuve de mauvaise foi pour induire son interlocuteur en erreur ou elle a l'intention de mentir. Donc, elle ne dit pas la vérité et le principe de coopération n'est pas respecté.

(2) - *Quelle heure est-il ?*
- Il est midi, répond Paul, même s'il ne se rend pas compte que sa montre est arrêtée.

Paul n'a pas l'intention délibérée de transgresser la maxime de qualité, mais il fournit involontairement une information fausse, ce qui peut produire des problèmes pour le locuteur; celui-ci peut arriver en retard à un rendez-vous ou même rater un train/bus/avion.

Ces quatre maximes concernent l'efficacité de l'échange conversationnel, la capacité des interlocuteurs de produire un discours.

BIBLIOGRAPHY:

1. Austin, John, 1962, *How to do things with words*, Oxford, Clarendon Press (traduction française *Quand dire c'est faire*, 1970, Paris, Eds. Minuit)
2. Bracops, Martine, 2010, *Introduction à la pragmatique*, Éds. Duculot, Paris
3. Ducrot, Oswald, 1973, *La preuve et le dire*, Maison Mame
4. Ducrot, Oswald, 1998, *Dire et ne pas dire. Principes de sémantique linguistique*, Hermann, 3e éd. augmentée.
5. Grice, H.P., 1979, *Logique et conversation. Communications*, 30, 57-72.
6. Laurier, Daniel, 1993, *Introduction à la philosophie du langage*, Bruxelles, Pierre Mardaga éd.
7. Levinson, Stephen, 1983, *Pragmatics*, Cambridge, Cambridge University Press
8. Moeschler, Jacques, Auchlin, Antoine, 1997, *Introduction à la linguistique contemporaine*, Paris. Armand Colin
9. Moeschler, Jacques, Reboul, Anne, 1998, *La pragmatique aujourd'hui. Une nouvelle science de la communication*, Paris, Editions du Seuil
10. Recanati, François, 1981, *Les énoncés performatifs*, Minuit, Paris
11. Searle, J. R., 1969, *Speech Acts*, Cambridge, Cambridge University Press (traduction française *Les Actes de langage*, Paris, Hermann)
12. Sperber, Dan, Wilson, Deirdre, 1989, *La Pertinence. Communication et cognition*, Paris, Minuit.

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ELEMENTS IN ANALYZING METEOROLOGICAL DISCOURSE

Antalia-Celestina Stănescu
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Augmentative suffixes are linguistic tools that modify a base word to convey the idea of increase in size, intensity or importance. These suffixes are usually attached to noun or adjective bases (but they can also be attached to verb or adverb bases), to create a new word, which indicates the feeling that the object or attribute is larger. The most productive suffixes with augmentative value in Romanian are: -oi/ -oaie/ -oaică/ -oacă; -an; -andru; -ărie; -un; -âu; -et; -ăt; -aie; -ău, in situations where they amplify the attributes of the base.
These suffixes interact with the base to modify its meaning, creating a new lexical element, which reflects augmentation, but, in addition to the augmentative values, each suffix can also have other values (derogatory, diminutive, motional, etc.) which can be associated with false augmentation.

Keywords: suffix, base, large, augmentative, increase

Introducere

Sufixele augmentative sunt instrumente lingvistice care modifică un cuvânt de bază pentru a transmite ideea de creştere în dimensiune, intensitate sau importanţă. Aceste sufixe sunt ataşate de obicei după baze substantivale sau adjectivale (dar pot fi întâlnite şi după baze verbale sau adverbiale), pentru a crea un cuvânt nou, care indică sentimentul că obiectul sau însuşirea este mai mare. Cele mai productive sufixe cu valoare augmentativă întâlnite în limba română sunt: *-oi/ -oaie/ -oaică/ -oacă*; *-an*; *-andru*; *-ărie*; *-un*; *-âu*; *-et*; *-ăt*; *-aie*; *-ău*, când apar în situaţii în care amplifică atributele bazei.

Aceste sufixe interacţionează cu baza pentru a-i modifica sensul, creând un nou element lexical, ce reflectă augmentarea, însă, pe lângă valorile augmentative, fiecare sufix poate avea şi alte valori (depreciative, diminutive, moţionale etc.) care pot fi asociate cu o falsă augmentare.

Definiţia Augumentării

Augmentarea este un concept care reprezintă procesul prin care se adaugă sau se îmbunătățesc anumite caracteristici ale unui obiect sau sistem pentru a-l face mai mare, mai eficient, mai puternic sau mai avansat. Pentru a reuşi să definim cât mai exact conceptul supus analizei noastre, ni s-a părut firesc să studiem definiţiile termenului *augmentare* şi a derivatelor sale în cele mai importante surse lexicografice, în special dicţionarele apărute sub sigla Academiei Române. În CLRE (*Corpus lexicografic românesc electronic*), realizat în cadrul Departamentului de lexicologie și lexicografie de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide" al Academiei Române - Filiala Iași, autori: Alina-Mihaela Bursuc, Marius-Radu Clim, Mioara Dragomir, Cristina Florescu, Gabriela Haja, Laura Manea, Mariana Nastasia, Elena Isabelle Tamba, Claudius-Marian Teodorescu, 2021, https://clre.solirom.ro/. (ultima accesare 30 aprilie 2025), termenul *augmentare* este definit în următoarele surse: (DA) *Dicţionarul limbii române* (redactat de Academia Română, sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I, partea I: A-B, București, Librăriile Socec & Co. și C. Sfetea, 1913, apărut pe fascicule în perioada 1906-1912), https://dlr1.solirom.ro/ (ultima accesare 30 aprilie 2025): *augmentare* (p. 365) – *augmentation* – „infinitivul verbului augmenta, devenit abstract verbal; mărire, sporire (a ceva)"; *augment* (p. 364) – „(din gramatica greacă) sunet sau silabă de la începutul formelor verbale de trecut al indicativului cu care acestea *au crescut* faţă cu forma prezentului

sau cu radicalul verbului; adaos; augment silabic, augment temporal (N. din latinescul augmentum *creştere, mărire, adaos*)"; *augmenta* (pp.364-365) – „*augmenter* – (latinism, franţuzism, întrebuinţat mai ales când e vorba de salarii); a mări, a spori, a creşte (N. din lat. *augmentare*)"; *augmentativ*, *-ă* (p. 365) – „(gram.) *augmentatif* – care augmentează, care arată o sporire, o creştere, o mărire (a unor însuşiri, de obicei a proporţiilor unui lucru, unei fiinţe)" şi, cu aproximativ aceleaşi explicaţii, apare intrarea *augmentare* şi în (DL) *Dicţionarul limbii române literare contemporane*. Vol. I–IV, Editura Academiei Republicii Populare Române, I: (A–C), 1955; în ediția anastatică digitală, https://dl.solirom.ro/. (ultima accesare 30 aprilie 2025), în (DM) *Dicţionarul limbii române moderne*, Academia Republicii Populare Române. Institutul de Lingvistică din Bucureşti. [Sub direcţia prof. univ. D. Macrea]. Editura Academiei Republicii Populare Române, Bucureşti, 1958; în ediția anastatică digitală, https://dm.solirom.ro/. (ultima accesare 30 aprilie 2025) şi în (MDA) Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Mic dicţionar academic*, vol. I A-*Me*, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010, p.128 şi în (DEX) Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", ediția a III-a revăzută și adăugită, (coord). acad. Ion Coteanu, dr. Luiza Seche, dr. Mircea Seche, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016, p. 81.

Definiţia sufixului augumentativ

Derivarea cu sufixe augmentative este un mijloc intern de îmbogăţire a vocabularului, ce constă în adăugarea de afixe (sufixe) prin care se formează cuvinte noi, indicând dimensiuni mai mari sau o intensitate sporită a obiectelor sau ființelor denumite. În limba română, sufixele augmentative sunt adăugate la rădăcina cuvintelor pentru a crea astfel de forme.

Sufixele augmentative sunt afixele care modifică sensul cuvintelor de bază prin accentuarea sau creșterea caracteristicilor lor. *augmentativ*, *-ă* – „(gram.) *augmentatif* – care augmentează, care arată o sporire, o creştere, o mărire (a unor însuşiri, de obicei a proporţiilor unui lucru, unei fiinţe)" (DA, p. 365); *augmentativ, -ă* „- afix – care serveşte la formarea unui cuvânt nou denumind un obiect de dimensiuni mai mari decât ale obiectului desemnat prin cuvântul de bază"; sau – „cuvânt – care este format cu un augmentativ") (DEX, p. 81); *augmentativ* – „(despre sufixe şi cuvinte derivate cu sufixe) care arată (de obicei cu nuanţă depreciativă) o creştere, o mărire a dimensiunilor unui obiect, a gradului însuşirilor sale etc.; sufix *augmentativ*: băieţoi este o formă augmentativă a cuvântului băiat; (substantivat) căsoi este augmentativul lui casă" (DL, p.166); *augmentativ*, *-ă* – „(despre sufixe sau cuvinte, adesea substantivat) care arată (cu nuanţă depreciativă) o creştere a dimensiunilor unui obiect, a gradului însuşirilor lui etc.; din fr. *augmentatif*" (DM, p. 54); *augmentativ*, *-ă* „-afix- care formează un cuvânt nou, denumind un obiect de dimensiuni crescute sau însuşiri superioare faţă de baza de derivare"; „cuvânt format cu augmentativ" (MDA, p. 128).

În semantică și pragmatică, un augmentativ este definit ca un cuvânt format dintr-un alt cuvânt, în primul rând prin adăugarea unui sufix, care servește la intensificarea sau lărgirea sensului termenului original. Aceste sufixe transmit adesea un sentiment de dimensiune, importanță sau intensitate și pot transforma un substantiv simplu într-unul care sugerează ceva mai mare sau mai semnificativ. Din punct de vedere lingvistic, sufixele augmentative joacă un rol critic în a permite vorbitorilor să transmită semnificații și emoții nuanțate, extinzând în mod eficient capacitatea expresivă a unei limbi.

Funcția și scopul sufixelor augmentative se extind dincolo de simpla modificare a mărimii sau intensității unui cuvânt. Ele servesc ca instrumente lingvistice care adaugă straturi de sens, permițând vorbitorilor să exprime atitudini, emoții sau chiar ironie. Prin atașarea unui sufix augmentativ, un vorbitor poate transforma un termen neutru într-un cuvânt care sugerează admirație, exagerare sau chiar sarcasm.

Derivate cu sufixul augmentativ -*AN*:

„Sufixele -an[1], -ean[1] [pron. −ĕ*an*] şi -ană, -eană [pron. −ĕ*a* − *n*ă] constituie serii care interferează, pe baza asemănării formale, a distribuţiei similare, a originii şi a valorilor comune" (*Formarea cuvintelor în limba română*, FCLR IV, p. 138) şi „se identifică în derivate cu valoare augmentativă, depreciativă..." (FCLR IV, p. 139). Valoarea augmentativă a sufixului *-an* este întâlnită în derivatele unor baze substantivale ce denumesc <u>fiinţe</u> „mai mari ca dimensiune sau ca vârstă decât cele denumite prin cuvântul-bază" (FCLR IV, p. 146): **băietan**, băietani s.m. (regional) „băiat mai mare" (DL, p. 211); „derivat din **băiat**, prin suf. augm. *-an*" (MDA I, 177); (DA, 434); (DM, 72); (DEX, 103); „... cruda veste Și a rămas de-atunci tăcută, Doar chipu-n apă-și oglindește Și cu cosițele-o sărută Mutând tristețea în poveste. În timp, în salcie schimbată, Se-mpodobește an de an, Plângându-și dragostea de fată Pentru pierdutul **băietan** Șoptind spre râu „a fost odată ...". (*** Ciclul "Povești din veac", Referință Bibliografică: *Legenda salciei* / Ovidiu Oana Pârâu : „Confluențe Literare", ISSN 2359-7593, Ediția nr. 1437, Anul IV, 07 decembrie 2014. Drepturi de Autor: Copyright, cf. CoRoLa); **flăcăuan** „flăcău ceva mai răsărit" (DA, 134); „derivat din **flăcău** prin suf augm *-an*"; **iepuran** (MDA I, 1106); (DEX, 532); „augmentativ al lui **iepure**" (DEX), derivat din **iepure** + suf. *-an*; **juncan** „junc mai mare" (DL, 708); (MDA I, 1293); (DA, 54); (DLR, 54); (DM, 438); (DEX, 624); „derivat din **junc** cu suf augm. *-an*" (DA); **melcan** „(regional) augmentativ al lui **melc**" (DLR, 366); (MDA I, 1483); „**melc** + suf. *-an*"; **porcan** „augmentativ al lui **porc**" (DLR, p. 1057); (MDA II, 470); (DL, 503); (DM, 643); (DAR II, 108); „**porc** + suf. *-an*"; **purecan** „augmentativ al lui **purece**" (DLR, p. 1798); (MDA II, 603); (DAR II, 178); „**purece** + suf. *-an*"; **puştan** „băieţandru" (DLR); „**puşti** + suf. *-an*"; **şoiman** „augmentativ al lui **şoim**" (DLR, 140); „**şoim** + suf. *-an*"; **ştiucan** „augmentativ al lui **ştiuc**" (DLR, p. 223); (MDA II, 1132); (DAR II, 376), **ştiuc** + suf. *-an*; sau <u>obiecte</u> „de dimensiuni mai mari decât cele desemnate prin cuvântul-bază" (FCLR IV, p. 146): **boldan** s. a. 1. „vârf de munte inaccesibil" (DA, 607); „derivat din **bold**, prin suf. augm *-an*"; **bordan** s. m. „piatră mare, bolovan"; „derivat din **bord**, prin suf. augm., *-an*" (MDA I, 232); (DA, 618); **brădan** s.m. (reg) „brad stufos" (DM, 92); „din **brad** + suf. *-an*"; **crovan** (MDA I, 557); (DA, 923); augmentativul lui **crov** = „groapă", **crov** + suf. *-an*; **cuşman** „căciulă mare" – augmentativ (DA, 1043); (MDA I, 585), **cuşmă** + suf. *-an*; **dâmban** „dâmb mai mare" (DLR, p. 116); (MDA I, 608); **dâmb** + suf. *-an*; **făgan** „fag tânăr şi des" (DA, 30); **fag** + suf. *-an*; **fluieran** „fluier mare" (DA, p. 144, s.v. *fluieroiu*, p. 145), **fluier** + suf. *-an*; **gropan** „augmentativ al lui groapă" (DL, p. 420; DM, p. 348; (DA, p. 315);), **groapă** + suf. *-an*; **plopan** „plop mare şi gros" (DLR, p. 861); (MDA II, 425); (DAR II, 82), „**plop** + suf. *-an*"; **şipan** „augmentativ al lui şip" (DLR, p. 98); (MDA II, 1103); (DAR II, 354), „**şip** + suf. *-an*"; **trocan** „troacă mare" (DLR, 641), „**troacă** + suf. *-an*" etc.

„Sufixul *-an*[1] este de origine slavă" (FCLR IV, p. 147) şi în limba română formează derivate cu toate valorile pe care le are şi în limba de origine, printre care se întâlneşte şi valoarea augmentativă. S-a dovedit a fi un sufix productiv în limba română, derivatele formate cu acest sufix, fiind în special regionale sau populare (FCLR IV, p. 150). Este slab productiv în secolul al XVI-lea, dar începe să fie productiv din secolul următor (FCLR sec. XVI-XVIII, p. 68).

Derivate cu -*ANĂ*, care face parte din aceeaşi serie cu sufixul *-an*, „pe baza asemănării formale, a distribuţiei similare, a originii şi a valorilor comune" (FCLR IV, p. 138), pe noi, interesându-ne derivatele cu valoare augmentativă: **boghiană** „s. f. v. boaghe[2]" (DA, 598), augmentativ al lui **boaghe** (= „claie de fân" în DA), **boaghe** + suf. *-ană*; **butuşană** „oaie bătrână, derivat din **botoaşă** cu suf. augm.-peior. *-an* (*ă*)" (DA, p. 713-714); **codan**, **-ă** „subst. adj. v. **coadă**" (DA, p. 628), **coadă** (DA, p. 581) ... derivate: **codană** „fată intrată de curând în rândul fetelor mari, neieşită încă la horă, dar măricică (destul de mare ca să-şi împletească părul în coade, nu în cosiţe)" (DA, p. 587), **coadă** + suf. *-ană*; **crăcană** „**crac** + suf. *-ană*" (DM, p. 195); **gropană** „augmentativ al lui groapă" (DL, 420); (MDA I, 1026); (DA, 317); (DAR I, 189), **groapă** + suf. *-ană*; **şoimană** „augmentativ al lui şoim" (DLR, p. 140), **şoim** + suf. -

an(*ă*); **ştiucană** „augmentativ al lui ştiucă“ (DLR, p. 223), **ştiucă** + suf. *-ană*; **talapană**, **talpă** + suf. *-ană*. Sufixele complexe *-ălan*, *-olan* „dezvoltate din *-an* precedat de segmentele *-ăl-*, *-ol-*” formează dublete: **prostălan**/ **prostolan**; **tontălan**/ **tontolan** „sufixele întăresc valoarea depreciativă a bazei” (FCLR IV, p. 151).

Derivate cu sufixul augmentativ *-OI*:

-oi „are valoare augmentativă” (Laura Vasiliu, *Derivarea cu sufixe şi prefixe în Cartea cu învăţătură a diaconului Coresi din 1581*, în SMFC I, p. 243) şi „este, probabil, de origine latină: se pare că iniţial a existat femininul *-oaie* < cf. lat. *-onea* (sau *-onia*), iar forma masculină *-oi* este refăcută după forma feminină” (FCLR sec. XVI-XVIII, p. 159): **arendăşoi** (MDA I, 92); (DA, 237), „augmentativul lui **arendaş**”[1], **arendaş** + suf. *-oi*; **băboi** (MDA I, 173); (DA, 405); (DL, 207); (DM, 71); (DAR I, 27); (DEX, 102), „augmentativul lui **babă**“[2], **babă** + suf. *-oi* „Cum s-a depărtat **băboiul** de acolo, nenorocita drumeață a îngenuncheat lîngă patul soțului ei și a început a plînge cu amar“ (I. Creangă, *Povestea porcului*, în „Poveşti, Povestiri, Amintiri“, p. 123); **bădioi** (MDA I, 174); (DA, 414-415), „augmentativul lui **bade**”[3]; **bade** + suf. *-oi*; **băieţoi** (MDA I, 177); (DEX, 103); (DA, 435); (DL, 212); (DM, 72), „augmentativ al lui **băiat**”[4]; **băiat** + suf. *-oi*; „Îi trecură gânduri urâte despre **băieţoiu** năsdrăvan şi isteţ”, (I.T. Mera, *Din lumea basmelor*, Bucureşti, 1906, p. 163[5]); **băltoi** (MDA I, 181); (DA, 469); (DL, 215); (DM, 73); (DAR I, 29); (DEX, 104), „augmentativul lui **baltă**“[6]; **baltă** + suf. *-oi*; „Iar Satan afurisit Cu-a sa jertfă se aruncă În **băltoiul** mucezit!” (V. Alecsandri, *Baba Cloanţa*[7], în vol. „Doine” (1842-1852); **bărbătoi** (MDA I, 184); (DA, 494); (DEX, 105), „augmentativ al lui **bărbat**“[8]; **bărbat** + suf. *-oi*; **bărboi** (MDA I, 184); (DA, 496); (DEX, 105), „**barbă** mare...; derivat din **barbă** + suf. augm. *-oi*“[9]: „Mai în urmă se ținea Mircea, bătrân ca Moș Crăciun, cu un **bărboi** la fel de alb și cu un toiag noduros în mână“ (**Orbitor** by Mircea Cărtărescu[10]); **bărdoi** (MDA I, 185); (DA, 498), „augmentativ al lui **bardă**”[11]; **bardă** + suf. *-oi*; **bondăroi** (MDA I, 230); (DA, 614); augmentativ[12], **bondar** + suf. *-oi*; **bongoi** (MDA I, 230); (DA, 615); = bondar; **bonzăroi** (MDA I, 231); (DA, 616)[13]; **brăţoi** (MDA I, 242); (DA, 645) – cu trimitere la braţ[14], **braţ** + suf. *-oi*; **brăzdoi** (MDA I, 242); (DA, 647) – cu trimitere la brazdă[15], **brazdă** + suf. *-oi*; **buboi** (MDA I, 251); (DL, 283); (DM, 96); (DEX, 133); (DA, 662) – cu trimitere la

---

[1] **ARENDĂŞOIU** s.m. (*Gros*) *fermier* (terme de mépris). – Augmentativul lui **arendaş** (derivat prin suf. *-oiu* şi întrebuinţat mai ales cu o nuanţă de despreţ sau de ironie). *Cu toate silinţele puse de uneltele arendăşoilor jidani, ... noi nu credem în posibilitatea unei asemenea schimbări*. NEAMUL ROMÂNESC, III, 1856. (DA, p. 237)

[2] **BĂBOIU** s.m. *Méchante vieille* (*femme*). – Augmentativul lui **babă** (derivat prin suf. *-oiu*) având, de obiceiu, şi sens peiorativ. (DA, p. 405)

[3] DA, **BĂDIOIU** s.m. sing. (Même sens que bade, mais avec une nuance d’ironie). – Augmentativul lui **bade** (derivat prin suf. *-oiu*) cu o nuanţă de ironie. (Rar, în opoziţie cu bădică) Bărbat s. ibovnic bogat, dar neiubit. *De cât cu badea bădioiu Şi ocolu’ plin de oi, Mai bine cu badea bădică Şi’n ocol nimică*. (Iveşti, în Tutova) ZANNE, P. IV, 249. (DA, p. 414-415)

[4] **BĂIEŢOIU** s. m. *Gars*, *garçon* (Grand *ou* mal élevé). *Mal-appris*, *grand garnement*. – Augmentativul lui **băiat** (derivat prin suf. *-oiu*: t > ţ după analogia lui băieţel), cu o puternică nuanţă peiorativă. Băiat mare şi greoiu, dar mai ales: băiat obreznic (îndrăzneţ, cu purtări rele etc.), (DA, p. 435)

[5] file:///C:/Users/danie/Downloads/BCUCLUJ_FG_181126_1906.pdf

[6] **BĂLTOIU** s. a. *Grand étang*, *grand amas d’eau dormante et puante*, *grande flaque* ou *mare* (d’eau, de sang, etc.). – Augmentativul lui **baltă** (derivat prin suf. *-oiu*). Baltă mare, băltău, (adesea cu o nuanţă de sens peiorativ) baltă cu apă murdară şi puturoasă. (DA, p. 469)

[7] https://poetii-nostri.ro/vasile-alecsandri-baba-cloanta-poezie-id-11/

[8] DA **BĂRBĂTOIU** s. m. Augmentativul lui **bărbat** (derivat prin suf. *-oiu*), (DA, p. 494)

[9] **BĂRBOIU** s.a. 1. *Grande barbe*. 2. *Sorte de mauvaise herbe*. 1. Barbă mare, bărboaie; cfr. Bărbărie. 2. O buruiană (Moscu, în Covurluiu). – Derivat din **barbă**, prin suf. augm. *-oiu*, (DA, p. 496)

[10] CoRoLa, https://korap.racai.ro/?q=b%C4%83rboi&ql=poliqarp&cutoff=1

[11] **BĂRDOIU** s.a. – (Rar) Augmentativul lui **bardă** (derivat prin suf. *-oiu*). *Şeapte barde ş’un bărdoiu*. FUNDESCU, L. P. 85 (DA, p. 498)

[12] = cărăbuş; ... Augmentativ: **bondăroiu**; - Derivat dintr-o tulpină onomatopeică **bond**-, (DA, p. 614)

[13] **BONZAR** s.m. ... = bărzăun; Augmentativ: bonzăroiu = bărzăun (DA, p. 616)

[14] **BRAŢ** ... Augmentativ: **brăţoiu** (DA, p. 644)

[15] **BRAZDĂ** ... Augmentativ: **brăzdoiu** s.a. = brazdă trasă alături de cea adevărată, ieşire din brazdă, (DA, p. 647)

bubă[16], **bubă** + suf. *-oi*; **bulzoi** (MDA I, 259); (DA, 687), augmentativ[17], **bulz** + suf. *-oi*; **căciuloi** (MDA I, 317); (DEX, 171); (DM, 123)[18], augmentativul lui **căciulă**, **căciulă** + suf. *-oi*; „Închipuiţi-vă un cioban român ca toţi ciobanii niştri, îmbrăcat în suman, în cioareci şi în opinci şi purtând în cap un **căciuloi** ciobănesc de oaie neagră” (Ciobanul Cârţanu, în Liga Română, revistă săptămânală pentru interesele culturale a tuturor românilor, Anul II, nr. 12, din 23 martie 1897, p. 190); **căldăroi**, augmentativ al lui **căldare** (MDA I, 320); (DA, 43)[19]; (DM, 125)[20]; (DEX, 172), **căldare** + suf. *-oi*, „Băiatul se întoarse nepăsător spre mama lui care intrase în obor cu un **căldăroi** în mână şi abia se mişcă.“ (Marin Preda, *Moromeţii*, ediţia a VI-a, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1962, p. 9); **cămăşoi**, augmentativ al lui **cămaşă**, (MDA I, 323); (DA, 66)[21]; **cămaşă** + suf. *-oi*; **cănăţoi**, augmentativ al lui **canată**, (MDA I, 324); (DA, 73)[22], **canată** + suf. *-oi*; **căpitănoi**, augmentativ al lui **căpitan**, (MDA I, 326); (DA, 108)[23], **căpitan** + suf. *-oi*; **căpoi**, augmentativ al lui **cap**, (MDA I, 326); (DA, 109)[24], **cap** + suf. *-oi*; **căproi**, augmentativ al lui **capră**, (MDA I, 327); (DA, 113)[25], **capră** + suf. *-oi*; **căroi**, augmentativ al lui **car**, (MDA I, 331); (DA, 156)[26], **car** + suf. *-oi*; **cărţoi**, augmentativ al lui **carte**, (MDA I, 331); (DEX, 176); (DM, 128)[27], **carte** + suf. *-oi*; **căsoi**, augmentativ al lui **casă**, (MDA I, 333); (DA, 182)[28]; (DL, 372)[29]; (DM, 128)[30]; (DAR I, 58); (DEX, 176), **casă** +suf. *-oi*; **căturoi**, augmentativ al lui **cătur**, (MDA I, 335); (DA, 219)[31]; (DAR I, 59), **cătur** + suf. *-oi*; **căţeloi**, augmentativ al lui **căţel**, (MDA I, 337); (DA, 209)[32], **căţel** + suf. *-oi*; **cepoi**, augmentativ al lui **ceapă**, (MDA I, 360); (DA, 282)[33], **ceapă** + suf. *-oi*; **cerboi**, augmentativ al lui **cerb**, (MDA I, 362); (DA, 286)[34], **cerb** + suf. *-oi*; **cerceloi**, augmentativ al lui **cercel**, (MDA I, 363); (DA, 293)[35]; (DM, 134)[36]; (DEX, 188), **cercel** + suf. *-oi*; **ceroi**, augmentativ al lui **cer**, (MDA I, 366); (DA, 303)[37], **cer** + suf. *-oi*; **ciobănoi**, augmentativ al lui **cioban**, (MDA I, 402); (DA, 436)[38], **cioban** + suf. *-oi*; **ciobârlănoi**, augmentativ al lui **cioban**, (MDA I, 402); (DA, 437) – v. **cioban** + suf. (lăn) *-oi*; **ciobârloi**, augmentativ al lui **cioban**, (MDA I, 402); (DA, 437) – v. **cioban** + suf. (l) *-oi*; **ciumoi**, augmentativ le la **ciumă**, (MDA I, 422); (DA, 506)[39], **ciumă** + suf. *-oi*; **clăoi**, augmentativ de la **claie**, (MDA I, 432); (DA, 533)[40], **claie** + suf. *-oi*; **codoi**, augmentativ de la **coadă**, (MDA I, 454); (DA, 632)[41], **coadă** + suf. *-oi*; **coifoi**,

[16] **BUBĂ** ... Augmentativ: **buboiu** (DA, p. 661)
[17] **BULZ** ... Augmentativ: **bulzoiu** (DA, p. 687)
[18] **CĂCIULOI**, *căciuloaie*, s.n. Augmentativ al lui *căciulă* (DM, p. 123)
[19] **CĂLDARE** ... Augmentativ: **căldăroiu** (DA, p. 43)
[20] **CĂLDĂROI**, *căldăroaie*, s.n. Augmentativ al lui *căldare* (DM, p. 125)
[21] **CĂMAŞĂ** ... Augmentativ: **cămăşoiu**, **cămeşoiu** (DA, p. 66)
[22] **CANATĂ** ... Augmentativ: **cănăţoiu** (DA, p. 73)
[23] **CĂPITĂNOIU** s. m. v. **căpitan** (DA, p. 108); **CĂPITAN** ... Augmentativ: (în batjocură) **căpitănoiu** (DA, p. 107)
[24] **CĂPOIU** s. a. v. **cap** (DA, p. 109); **CAP** ... Augmentativ: **căpoiu** s. a. = cap mare (DA, p. 95)
[25] **CĂPROIU** s. a. ... v. **capră** (DA, p. 113); **CAPRĂ** ... Augmentativ: **căproiu** (DA, p. 111)
[26] **CĂROIU** s. a. v. **car**[3] (DA, p. 156); **CAR** ... Augmentativ: **căroiu** s. a. = car mare (DA, p. 118)
[27] **CĂRŢOI**, *cărţoaie* s. n. (Rar) Augmentativ al lui *carte* (DM, p. 128)
[28] **CĂSOIU** s. a. v. **căsoaie** (DA, p. 182);
[29] **CĂSOAIE**, *căsoaie*, s. f. 1. Augmentativ al lui c a s ă (DL, p. 372)
[30] **CĂSOAIE**, *căsoaie*, s. f. 1. Augmentativ al lui c a s ă (DM, p. 128)
[31] **CĂTUROIU** s. a. v. **cătur** (DA, p. 219); **CĂTUR** ... Derivat: **căturoiu** s. a. = fag, stejar, brad s. alt arbore mai gros decât căturul... (DA, p. 219)
[32] **CĂŢELOIU** s. m. v. **căţel** (DA, 209); **CĂŢEL** ... Alte derivate: căţelan ... **căţeloiu** s. m. cf. căţelandru (DA, p. 208)
[33] **CEPOIU** s. a. (Bot.) v. **ceapă** (DA, p. 282); **CEAPĂ** ... Augmentative: **cepoiu** s. a. = ceapă mare (DA, p. 252)
[34] **CERBOIU** s. m. v. **cerb** (DA, p. 286); **CERB**... Augmentativ: **cerboiu** (DA, p. 285)
[35] **CERCELOIU** s. m. v. **cercel** (DA, p. 293); **CERCEL** ... Augmentativ: **cerceloiu** s. m. = cercel mare (DA, p. 292)
[36] **CERCELOI**, *cerceloi*, s. m. Augmentativ al lui *cercel* (DM, p. 134)
[37] **CEROIU** s. m. (Bot.) v. **cer**[2] (DA, p. 303); **CER** ... Augmentativ: **ceroiu** (DA, p. 284)
[38] **CIOBĂNOIU** s. m. v. **cioban**[2] (DA, p. 436); **CIOBAN** ... Augmentative: **ciobănoiu**, **ciobănău**, **ciobârlan**, **ciobârlău**, **ciobârlănoiu** s. m. = cioban mare (DA, p. 436)
[39] **CIUMOIU** s. m. v. **ciumă** (DA, p. 506); CIUMĂ ... Augmentative: **ciumoaie**, **ciumoaică**, **ciumoiu**, **ciuman** (DA, p. 504)
[40] **CLĂOIU** s. a. v. **claie** (DA, p.533); **CLAIE** ... Augmentative: **clăoiu** s. a. = stog mare; **clăoaie** s. f. = claie mare (DA, p. 530)
[41] **CODOIU** s. a. v. **coadă** (DA, p.632); **COADĂ** ... Augmentative: **codoiu** s. a. = coadă mare; **codoaie** s. f. = coadă mare, lungă; **codaie** s. f. = coadă lungă (DA, p. 586)

augmentativ al lui **coif**, (MDA I, 456); (DA, 638)[42], **coif** + suf. *-oi*; **copiloi**, augmentativ al lui **copil**, (MDA I, 505)[43], **copil** + suf. *-oi*; **cotângoi** (MDA I, 526); (DA, 835)[44], **cotâng** + suf. *-oi*; **crăcoi**, augmentativ al lui **crac**, (MDA I, 539); (DA, 867)[45], **crac** + suf. *-oi*; **crâmpoi** = „s. a. 1. Bucată mare dintr'o stofă, de pâ(i)ne, dintr'un lemn rupt...; derivat cu suf. augm. *-oiu*"(DA, 874); (MDA I, 540); (DAR I, 125); **crişcoi**, augmentativ al lui **crişcă**, (MDA I, 552); (DA, 911)[46], **crişcă** + suf. *-oi*; **cuţitoi**, „augmentativul lui **cuţit**, derivat cu suf. *-oiu* (*-oaie*)" (DA, p. 1052); (MDA I, 587); (DAR, 136), **cuţit** + suf. *-oi*; **dălţoi**, augmentativ al lui **daltă**, (MDA I, 604); (DLR, 94)[47]; (DA, 33)[48], **daltă** + suf. *-oi*; **dârzoi**, „adj. (Învechit, rar) Exagerat de dârz" (DLR, p. 132); (MDA I, 611); (DA, 59), **dârz** + suf. *-oi*; **dihănoi**, „s. m. sg. (Regional) Dihanie mare" (DLR, p. 1032); (MDA I, 713), **dihanie** + suf. *-oi*; **drâmboi**, „subst., adj. 1. S. n., s. f. (Învechit şi popular) Drâmbă (mai mare)" (DLR, p. 1439); (MDA I, 756); (DL, 171); (DM, 262); (DOOM); (DAR I, 147); (DEX, 360), **drâmbă** + suf. *-oi*; **fătătoi**, augmentativ de la **fată**, (MDA I, 886); (DA, 84)[49], **fată** + suf. (t) *-oi*; **fătoi**, augmentativ de la **fată**, (MDA I, 886); (DA, 85)[50]; (DL, 270)[51]; (DM, 296); (DAR I, 158); (DEX, 418), **fată** + suf. *-oi*; **făţoi**, augmentativ de la **faţă**, (MDA I, 887), **faţă** + suf. *-oi*; **feroi**, augmentativ de la **fier**, (MDA I, 897), **f(i)er** + suf. *-oi*; **feteloi**, augmentativ de la **fată**, (MDA I, 898), **fată** + suf. *-oi*; **flogotoi**, „s. m. Fulg mare de zăpadă. – Derivat din **flotag**, prin suf. aug. *-oiu* (DA, 142); (MDA I, 918); (DAR I, 167), **flotag** + suf. *-oi*; **furcoi**, „s. a. augmentativul lui **furcă** (derivat prin suf. *-oiu*). Furcă mare ce se întrebuinţează mai ales la încărcatul fânului şi al snopilor" (DA, 197); (MDA I, 955); (DL, 345); (DM, 323); (DAR I, 173); (DEX, 457), **furcă** + suf. *-oi*; **găunoi**, augmentativ de la **găun**, (MDA I, 973); (DA, 238)[52], **găun** + suf. *-oi*; **găuroi**, augmentativ al lui **gaură**, (MDA I, 973); (DA, 239)[53], **gaură** + suf. *-oi*; **găzdăcoi**, augmentativ al lui **găzdac**, (MDA I, 974); (DA, 241)[54], **găzdac** + suf. *-oi*; **gârloi**, augmentativ al lui **gârlă**, (MDA I, 978); (DA, 231)[55], **gârlă** + suf. *-oi*; **hârboi**, augmentativ al lui **hârb**, (MDA I, 1054); (DA, 363)[56], **hârb** + suf. *-oi*; **hârţoi**, augmentativ de la **hârţ**, (MDA I, 1056); (DA, 373)[57], **hârţ** + suf. *-oi*; **hornoi**, augmentativul lui **horn**, (MDA I, 1086); (DA, 407)[58], **horn** + suf. *-oi*; **iepuroi**, augmentativ al lui **iepure**, (MDA I, 1107); (DA, 453)[59]; (DL, 486); (DM, 372); (DEX, 532), **iepure** + suf. *-oi*; **inimoi**, augmentativ al lui **inimă**, (MDA I, 1139); (DA, 709)[60]; (DAR I, 220); (DM, 385); (DEX, 556), **inimă** + suf. *-oi*; **împărătoi**, augmentativ de la **împărat**, (MDA I, 1188); (DA, 496)[61], **împărat** + suf. *-oi*; **jendăroi**, augmentativ de la **jandarm**, (MDA I, 1280); (DA, 16)[62];

---

[42] **COIFOIU** s. a. v. **coif** (DA, 638); **COIF** ... Augmentativ: **coifoiu** (DA, p. 638)
[43] **COPIL** ... Augmentative: **copiloiu** şi **copilandru** (DA, 771)
[44] **COTÂNGOIU** s. m. v. **cotângan**; **COTÂNGAN** – copiloiu, copilandru de 12-16 ani, feciorandru, băieţandru ... şi: cotâng, cotângău, **cotângoiu** (DA, p. 835)
[45] **CRĂCOIU** s. a. v. **crac** (DA, p. 867); **CRAC** ... Augmentativ: **crăcoiu** s. a. = crac mare (DA, p. 864)
[46] **CRIŞCOIU** s. a. v. **crişcă** (DA, p. 911); **CRIŞCĂ** ... Augmentativ: **crişcoiu** s. a. = bucată mai mare (DA, p. 911)
[47] **DĂLTOI** s. n. (Prin Olt) Augmentativ al lui d a l t ă (DLR, p. 94)
[48] **DĂLTOIU** s. a. v. **daltă**; **DALTĂ** ... Augmentativ: **dăltoiu** s. a. = daltă mai mare (DA, p. 33)
[49] **FĂTĂTOIU** subst. v. **fătoiu** (DA, 84);
[50] **FĂTOIU** subst. Virago. – Augmentativul lui **fată**, derivat prin suf. *-oiu* (cu o pronunţată nuanţă peiorativă). Fată zdravănă, mare şi robustă (şi disgraţioasă), care seamănă mai mult a băiat. ... Derivat din **fată**, prin suf. augm. *-oiu*. (DA, 85)
[51] **FĂTOI** s. n. (Familiar, rar) Augmentativ (cu nuanţă peiorativă) al lui f a t ă; fată robustă, voinică, care seamănă mai mult a bărbat (DL, 270)
[52] **GĂUN** † subst. *Creux*. – Partea scorburoasă, goală sau seacă a unui obiect. ... cu augmentativul **găunoiu** s. a. = găună mare (DA, p. 238)
[53] **GĂUROIU** s.a. v. **gaură** (DA, p. 239); **GAURĂ** ... Augmentativ: **găuroiu** (DA, p. 238)
[54] **GĂZDĂCOIU** s. m. v. **găzdac** (DA, p. 241); **GĂZDAC** ... Augmentativ: **găzdăcoiu** (DA, p. 241)
[55] **GÂRLOIU** s. m. v. **gârlă** (DA, p. 231); **GÂRLĂ** ... Augmentativ: **gârloiu** (DA, p. 230)
[56] **HÂRBOIU** s. a. v. **hârb** (DA, 363); **HÂRB** ... Augmentativ: **hârboiu** s. a. = vas cu care se duce mâncarea la câmp (DA, p. 362)
[57] **HÂRŢOIU** s. m. v. **hârţ** (DA, p. 373); **HÂRŢ** ...Augmentativ: **hârţoiu** (DA, p. 370)
[58] **HORNOIU** s. a. v. **horn**; **HORN** ... Augmentativ: **hornoiu** (DA, p. 407)
[59] **IEPUROIU** s. m. v. **iepure**; **IEPURE** ...Augmentativ: **iepuroiu** (DA, p. 453)
[60] **INIMOIU** s. m. v. **inimă** (DA, p. 709); **INIMĂ** ... Augmentativ: **inimoiu** (DA, p. 708)
[61] **ÎMPĂRĂTOIU** s. m. v. **împărat** (DA, p. 496); **ÎMPĂRAT** ... Augmentativ: **împărătoiu** (DA, p. 494-495)
[62] **JENDĂROIU** s.m.v. **jandarm** (DA, p. 16); **JANDARM** ... Augmentativ: **jendăroiu** (DA, p. 6)

(DLR, 16), **jandarm** + suf. -*oi*; **jidănoi**, augmentativ de la **jidan**, (MDA I, 1282); (DA, 21)[63]; (DLR, 21), **jidan** + suf. -*oi*; **lăcătoi**, „*lăcătoaie* s. n. Augmentativ al lui l a c ă t: lacăt mare" (DA, p. 728); (MDA I, 1318); (DLR, 234); (DL, 725); (DM, 446); (DEX, 636), **lacăt** + suf. -*oi*; **lădoi**, augmentativ al lui **ladă**, (MDA I, 1320); (DA, 82)[64]; (DLR, 311); (DL, 729); (DM, 448); (DEX, 638), **ladă** + suf. -*oi*; **lăţoi**, „s. n. (Regional) augmentativ al lui laţ[2]", (DLR, p. 437); (MDA I, 1329), **laţ** + suf. -*oi*; **lăutăroi**, augmentativ de la **lăutar**, (MDA I, 1330); (DA, 120)[65]; (DLR, 459), **lăutar** + suf. -*oi*; **lemnoi**, „s. n. (rar) Augmentativ al lui l e m n", (DLR, p. 670); (MDA I, 1346), **lemn** + suf. -*oi*; **leoi**, „s. m. (în descântece) Augmentativ al lui l e u[1]", (DLR, p. 688); (MDA I, 1348); (DA, 158), **leu** + suf. -*oi*; **linguroi**, „*linguroaie* s. n. Augmentativ al lui *lingură*" (DM, p.459); (MDA I, 1372); (DA, 202); (DLR, 164-165); (DL, 764); (DEX, 653); (DOOM), **lingură** + suf. -*oi*; **lopăţoi**, „s. n. (învechit, rar) Augmentativ al lui l o p a t ă", (DLR, p.413); (MDA I, 1391), **lopată** + suf. -*oi*; **maziloi**, „s. m. Augmentativ al lui m a z i l", (DLR, p. 201); (MDA I, 1445), **mazil** + suf. -*oi*; **mămăligoi**, „s. n. Augmentativ al lui m ă m ă l i g ă", (DLR, p. 242); (MDA I, 1452); (DL, 36); (DM, 485); (DEX, 692), **mămăligă** + suf. -*oi*; **măsoi**, „subst. 1. S. f. şi n. (Rar) Augmentativ al lui m a s ă[1]", (DLR, p. 307); (MDA I, 1461); (DEX, 695), **masă** + suf. -*oi*; **măturoi**, „s. n. Augmentativ al lui m ă t u r ă", (DLR, p. 330); (MDA I, 1464); (DL, 47); (DM, 488); (DEX, 696), **mătură** + suf. -*oi*; **mâţoi**, „s. m. (Rar) Augmentativ al lui *mâţ*", (DM, p. 508); (MDA I, 1476); (DLR, 733); (DL, 108); (DEX, 700), **mâţ** + suf. -*oi*; **meliţoi**, „s. n. Augmentativ al lui *meliţă*", (DM, p. 491); (MDA I, 1484); (DLR, 372); (DL, 54); (DEX, 705), **meliţă** + suf. -*oi*; **mierloi**, augmentativ al lui **mierlă**, dar (aici) sufixul are, în primul rânt valoare moţională, (MDA II, 8); (DLR, 502)[66]; (DL, 74); (DM, 498); (DOOM); (DEX1975, 548); (DEX, 720), **mierlă** + suf. -*oi*; **milităroi**, „s. m. Augmentativ depreciativ al lui m i l i t a r", (DLR, p. 540); (MDA II, 13); (DOOM); (DEX1975, 550); (DEX, 722), **militar** + suf. -*oi*; **miroi**, „s. m. (Prin Transilv. şi Maram.) Augmentativ al lui m i r e[1]", (DLR, p. 603); (MDA II, 24), **mire** + suf. -*oi*; **moliftoi**, „s. n. (În poezia populară) Augmentativ al lui m o l i f t ă", (DLR, p. 821); (MDA II, 45), **moliftă** + suf. -*oi*; **momiţoi**, „s. m. (Reg.) Augmentativ al lui *momiţă*[3]", (DM, p. 513); (MDA II, 47); (DLR, 833); (DL, 121); (DOOM); (DEX1975, 564); (DEX, 737); (DAR I, 303), **momiţă** + suf. -*oi*; **moţpănoi**, „s. m. (Mold.) Augmentativ depreciativ al lui m o ţ p a n", (DLR, p. 924); (MDA II, 66); (DM, 518); (DOOM); (DEX1975, 572); (DEX, 748); (DAR I, 306), **moţpan** + suf. -*oi*; **moviloi**, „s. n. (Rar) Augmentativ al lui m o v i l ă", (DLR, p. 925); (MDA II, 67); (DL, 135); (DM, 518); (DOOM); (DEX1975, 572); (DEX, 748), **movilă** + suf. -*oi*; **muieroi**, „subst. (Învechit şi regional) 1. s. f. Augmentativ al lui m u i e r e[1] (1); femeie mare, voinică", (DLR, p. 960); (MDA II, 72), **muiere** + suf. -*oi*; **muscoi**, „s. m. (Entom.) Augmentativ al lui m u s c ă", (DLR, p. 1027); (MDA II, 82); (DL, 149); (DM, 522); (DOOM); (DEX1975, 577); (DEX, 755), **muscă** + suf. -*oi*; **mustăţoi**, „s. n. Augmentativ al lui m u s t a ţ ă", (DLR, p. 1035); (MDA II, 84), **mustaţă** + suf. -*oi*; **ochioi**, „s. m. (Regional) Augmentativ al lui o c h i[1]", (DLR, p. 101); (MDA II, 192), **ochi** + suf. -*oi*; **ofiţeroi**, „s. m. Augmentativ (cu sens depreciativ) al lui o f i ţ e r", (DLR, p. 150); (MDA II, 199); (DOOM); (DEX1975, 622); (DEX, 813), **ofiţer** + suf. -*oi*; **omănoi**, augmentativ al lui **om**, (MDA II, 208); (DLR, 200)[67], **omen-** (**om**) + suf. -*oi*; **ometioi**, augmentativ al lui **om**, (MDA II, 209); (DLR, 207)[68], **om** (eti) + suf. -*oi*; **omoi**, augmentativ al lui **om**, (MDA II, 210); (DLR, 213); (DOOM); (DEX1975, 626); (DEX, 818), **om** + suf. -*oi*; **osoi**, „s. n. (Regional) Augmentativ al lui o s", (DLR, p. 346); (MDA II, 232), **os** + suf. -*oi*; **păcurăroi**, „s. m. (Regional) Augmentativ al lui p ă c u r a r", (DLR, p.226); (MDA II, 290); (DAR II, 20), **păcurar** + suf. -*oi*; **păduroi**, „ subst. 1. s. n. (Rar) Augmentativ

[63] **JIDĂNOIU** s. m. v. **jidan** (DA, p. 21); **JIDAN** ... Augmentativ: **jidănoiu** s. m. = jidan mare, bătrân (DA, p. 20)
[64] **LĂDOIU** s. a. v. **ladă** (DA, p. 82); **LADĂ** ... Augmentativ: **lădoiu** s. a. = ladă mare (DA, p.81)
[65] **LĂUTĂROIU** s.m. v. **lăutar**; **LĂUTAR** ... Augmentativ (rar, în înţeles peiorativ): **lăutăroiu** (DA, p. 120)
[66] **MIERLOI**[1] s. m. 1. Bărbăţuşul mierlei; 2. (Rar) Augmentativ al lui m i e r l ă (DLR, p.)
[67] **OMĂNOI** s. m. (Prin Ban.) Omoi (DLR, p. 200); **OMOI**, **-OAIE**, s. m. şi f. Augmentativ al lui o m (DLR, p. 213)
[68] **OMETIOI** s. m. v. **ometoi** (DLR, p. 207); **OMETOI** s. m. (Regional) Omoi (DLR, p. 208)

al lui p ă d u r e", (DLR, p. 234); (MDA II, 292); (DM, 593), **pădure** + suf. -*oi*; **păhăroi**, „s. n. Augmentativ al lui p a h a r", (DLR, p. 241); (MDA II, 293), **pahar** + suf. -*oi*; **pălmoi**, „s. n. Augmentativ al lui p a l m ă", (DLR, p. 258); (MDA II, 298), **palmă** + suf. -*oi*; **păpuşoi**, „subst. I. 1. Augmentativ al lui p ă p u ş ă", (DLR, p. 279); (MDA II, 302); (DL, 354); (DM, 595); (DOOM); (DEX1975, 666); (DEX, 869); (DAR II, 27), **păpuşă** + suf. -*oi*; **păsăroi**, „s. m. Augmentativ al lui p a s ă r e", (DLR, p. 313); (MDA II, 308); (DL, 360); (DM, 597); (DOOM); (DEX1975, 667); (DEX, 871); (DAR II, 31), **pasăre** + suf. -*oi*; **pepenoi**, „s. m. Augmentativ al lui p e p e n e", (DLR, p. 413); (MDA II, 340); (DL, 381); (DM, 603); (DOOM); (DEX1975, 674); (DEX, 882), **pepene** + suf. -*oi*; **perioi**, „s. m. (Rar; peiorativ) Augmentativ al lui p e r i e", (DLR, p. 445); (MDA II, 348), **perie** + suf. -*oi*; **picioroi**, „s. n. Augmentativ al lui p i c i o r", (DLR, p. 542); (MDA II, 369), **picior** + suf. -*oi*; **pietroi**, „s. n. Augmentativ al lui p i a t r ă", (DLR, p. 589); (MDA II, 378); (DL, 418); (DM, 616); (DOOM); (DEX1975, 690), **piatră** + suf. -*oi*; **pipoi**, „s. n. (Regional) Augmentativ al lui p i p ă", (DLR, p. 625); (MDA II, 386); (DAR II, 64), **pipă**+ suf. -*oi*; **pitoi**, „s. n. (Regional) Augmentativ al lui p i t ă", (DLR, p. 664); (MDA II, 397); (DL, 433); (DM, 621); (DOOM); (DEX1975, 696); (DEX, 909); (DAR II, 70), **pită** + suf. -*oi*; **ploşniţoi**, „s. m. Augmentativ al lui p l o ş n i ţ ă", (DLR, p. 864); (MDA II, 426), **ploşniţă** + suf. -*oi*; **porcoi**, „1. S. m. (Rar) Augmentativ al lui p o r c", (DLR, p. 1060); (MDA II, 471); (DL, 504); (DOOM); (DEX1975, 723); (DEX, 938); (DAR II, 109), **porc** + suf. -*oi*; **porumboi**, „s. m. (Învechit şi regional) Augmentativ al lui p o r u m b", (DLR, p. 1093); (MDA II, 478); (DAR II, 112), **porumb** + suf. -*oi*; **pruncoi**, „s. m. (Prin nord-vestul Transilv.) Augmentativ al lui p r u n c", (DLR, p. 1692); (MDA II, 582); (DAR II, 169), **prunc** + suf. -*oi*; **pungăşoi**, „s. m. (Regional) Augmentativ al lui p u n g a ş", (DLR, p. 1778); (MDA II, 599), **pungaş** + suf. -*oi*; **pungoi**, „s. n. Augmentativ al lui p u n g ă", (DLR, p. 1779); (MDA II, 600); (DM, 680); (DOOM); (DEX1975, 762); (DEX, 991), **pungă** + suf. -*oi*; **pupoi**, „s. n. (Rar) Augmentativ (cu sens depreciativ) al lui p u p[3]; sărut zgomotos şi grosolan", (DLR, p. 1789); (MDA II, 601); (DL, 631); (DM, 680), **pup** + suf. -*oi*; **puşcoi**, „s. n. (Învechit şi regional) Augmentativ al lui p u ş c ă", (DLR, p. 1832); (MDA II, 608); (DAR II, 181), **puşcă** + suf. -*oi*; **săbioi**, „s. n. Augmentativ al lui s a b i e", (DLR, p. 127); (MDA II, 764); (DOOM); (DEX, 1078), **sabie** + suf. -*oi*; **săcoi**, „s. n. Augmentativ al lui s a c" (DLR, p. 130); (MDA II, 765); (DOOM); (DEX, 1078), **sac** + suf. -*oi*; **sămcoi**, „s. m. (În credinţe şi în superstiţii populare) Augmentativ al lui s a m c ă", (DLR, p. 168); (MDA II, 772); (DAR II, 214), **samcă** + suf. -*oi*; **sănioi**, „s. n. Augmentativ al lui s a n i e", (DLR, p. 179); (MDA II, 773), **sanie** + suf. -*oi*; **săpoi**, „s. n. Augmentativ al lui s a p ă", (DLR, p. 187); (MDA II, 774); (DAR II, 215), **sapă** + suf. -*oi*; **sfântoi**, „s. m. (Învechit, peiorativ) Augmentativ al lui s f â n t", (DLR, p. 825); (MDA II, 871); (DAR II, 259), **sfânt** + suf. -*oi*; **sitoi**, „s. n. (Regional) Augmentativ al lui s i t ă", (DLR, p. 1000); (MDA II, 904); (DAR II, 269), **sită** + suf. -*oi*; **soldăţoi**, „s. m. (Peiorativ) Augmentativ al lui s o l d a t", (DLR, p. 1195); (MDA II, 927); (DOOM); (DEX, 1137), **soldat** + suf. -*oi*; **sticloi**, „s. n. (Prin vestul Munt.) Augmentativ al lui s t i c l ă", (DLR, p. 1582); (MDA II, 989); (DAR II, 308), **sticlă** + suf. -*oi*; **struguroi**, „s. m. (Transilv.) Augmentativ al lui s t r u g u r e", (DLR, p. 1801); (MDA II, 1022); (DAR II, 323), **strugure** + suf. -*oi*; **suloi** (MDA II, 1055); (DLR, 1989-1990)[69]; (DAR II, 334), **sulă** + suf. -*oi*, respectiv, **sul** + suf. -*oi*; **şălvăroi**, „s. m. Augmentativ al lui ş a l v a r", (DLR, p. 40); (MDA II, 1089), **şalvar** + suf. -*oi*; **şerpoi**, „s. m. Augmentativ al lui ş a r p e" (DLR, p. 70); (MDA II, 1097); (DOOM); (DEX, 1199); (DAR II, 350), **şarpe** + suf. -*oi*; **şiroi**, „s. n. (Rar) Augmentativ al lui ş i r", (DLR, p. 109); (MDA II, 1104); (DOOM); (DEX, 1201), **şir** + suf. -*oi*; **şopârloi**, „s.m. 2. Augmentativ al lui ş o p â r l ă", (DLR, p. 155); (MDA II, 1116), **şopârlă** + suf. -*oi*; **tălpoi**, „s. n. Augmentativ al lui t a l p ă", (DLR, p. 104); (MDA II, 1169); (DOOM); (DEX, 1221), **talpă** + suf. -*oi*; **tesloi**, „s. n. Augmentativ al lui t e s l ă", (DLR, p. 220); (MDA II,

[69] **SULOI**[1] (Regional) 1. S. n. Augmentativ al lui s u l ă (DLR, p. 1989); **SULOI**[2] 1. S.n. (Popular) Augmentativ al lui s u l (DLR, p. 1990)

1209), **teslă** + suf. -*oi*; **trâmbiţoi**, „s. n. Augmentativ al lui t r â m b i ţ ă”, (DLR, p. 633); (MDA II, 1266); (DOOM), **trâmbiţă** + suf. -*oi*; **tufoi**, „(Regional) 1. S. n. Augmentativ al lui t u f ă”, (DLR, p. 691); (MDA II, 1295), **tufă** + suf. -*oi*; **ţărănoi**, „s. m. Augmentativ depreciativ al lui ţ ă r a n”, (DLR, p. 33); (MDA II, 1317); (DOOM); (DEX, 1277) **ţăran** + suf. -*oi*; **ţigănoi**, „s. m. Augmentativ al lui ţ i g a n”, (DLR, p. 92); (MDA II, 1335), **ţigan** + suf. -*oi*; **ursoi**, „s.n. Augmentativ al lui u r s”, (DLR, p. 391); (MDA II, 1394); (DEX, 1296); (DAR II, 428), **urs** + suf. -*oi*; **vânturoi**, „s. n. (Vestul Transilv.) Augmentativ al lui v â n t”, (DLR, p. 833); (MDA II, 1436), **vânt** + suf. -*oi*; **viespoi**, „s. m. Augmentativ al lui v i e s p e”, (DLR, p. 511); (MDA II, 1477); (DOOM); (DEX, 1320), **viespe** + suf. -*oi*; **viezuroi**, „s. m. (Regional) Augmentativ al lui v i e z u r e”, (DLR, p. 518); (MDA II, 1477), **viezure** + suf. -*oi*; **vrăbioi**, „s. m. 2. Augmentativ al lui v r a b i e”, (DLR, p. 1176); (MDA II, 1516); (DOOM), **vrabie** + suf. -*oi*; **zânoi**, „s. m. (Învechit, rar) Augmentativ al lui z â n ă”, (DLR, p. 118); (MDA II, 1548), **zână** + suf. -*oi*; **zeghioi**, „s. n. (Regional, mai ales în Munt.) Augmentativ al lui z e g h e”, (DLR, p. 211); (MDA II, 1562), **zeghe** + suf. -*oi*.

Derivate cu -*ANDRU,* au, de obicei, valori „augmentative şi meliorative (temele desemnează fiinţe tinere, iar derivatele, fiinţele respective ceva mai mari sau care inspiră afecţiune)” (FCLR IV, p. 189): **căţelandru** „căţel mai mare” (DM, p. 129); (DA, 209); (DL, 374); (MDA I, 336); (DEX, 177), derivat din **căţel** + suf. -*andru*; cu varianta **căţălandru** (MDA, p. 336); **copilandru** „băiat în perioada de trecere de la copilărie la adolescenţă“ (DM, p. 186); (MDA I, 504); (DA, 773)[70]; (DL, 546); (DEX, 255), **copil** + suf. -*andru*; **feciorandru** (MDA I, 890); (DA, 89); (DL, 272); (DM, 296), **fecior** + suf. -*andru*; **flăcăiandru** (MDA I, 914); (DA, 133); (DL, 302); (DM, 307); (DEX, 434), **flăcău** + suf. -*andru*; **purcelandru** „augmentativ al lui purcel”, „**purcel** + suf. -*andru*” (DLR, p. 1796); (MDA II, 602); (DAR II, 178). Originea acestui sufix este neelucidată[71], dar sufixul a fost productiv în limba română, începând cu secolul al XIX-lea, formând, în mod deosebit, derivate populare sau regionale[72].

Derivate cu -AIE, -ĂRIE, -ĂRAIE: Cele mai multe formaţii sunt colective, dar pentru că se pot referi şi la o cantitate mare, exagerată a materiei denumite prin cuvântul-bază[73], pot fi considerate a avea nuanţă augmentativă: **apărie** „apă multă vărsată pe jos, apăraie“ (DA, p. 189); (MDA I, 78); (DL, 101); (DM, 35); (DOOM); (DEX1975, 44); (DEX, 57), **apă** + suf. -*ărie*; **bărbărie** „barbă mare, multă, stufoasă“ (DA, 493); (MDA I, 184); (DL, 218); (DM, 73); (DAR I, 29); (DEX, 105), **barbă** + suf. -*ărie*; **clădărie** „grămadă (mare) de lucruri aşezate (s. aruncate fără rânduială) unul peste altul“ (DA, 528); (MDA I, 431); (DL, 462); (DM, 156); (DEX, 212); (DAR I, 96), **cladă** + suf. -*ărie*; **zemărie** „4. cantitate mare de zeamă“ (DLR, 217); (MDA II, 1563); (DOOM), **zeamă** + suf. -*ărie*.

Derivate cu –(ĂL)ĂU: **băltău** „Augmentativul lui baltă“ (MDA I, 180); (DA, 467); (DL, 215); (DM, 73); (DAR I, 29); (DEX, 104); (MDA I, 180), **baltă** + suf. -*ău*; **călău**, augmentativ de la **cal** – **călău** s. m. = „cal mare (se zice d. ex. la Braşov mai ales fig. despre un om mare ...)“ în DA, p. 30; (MDA I, 319); (DA, 35); (DL, 357); (DM, 124); (DELR); (DEX, 171), **cal** + suf. -*ău*; **ciobănău**, augmentativ de la **cioban** (DA, 436); (MDA I, 402), **cioban** + suf. -*ău*; **ciobârlău**, augmentativ de la **cioban** (DA, 436, 437); (MDA I, 402), **cioban** + suf. -*ău*; **corbalău** „gârbaciu mare – din **corbaciu** = gârbaciu, cu înlocuirea terminării -*aciu* prin suf. augm. -*ălău*” (DA, 782); (MDA I, 507); **dâmbău** „dâmb mai mare“ (DLR, 117), augmentativ de la **dâmb** (DA, 34); (MDA I, 608), **dâmb** + suf. -*ău*; **dârjău** (MDA I, 609); (DLR, 124); (DA, 53), **dârjă** + suf. -*ău*; **fălcău** „om cu fălcile mari“ (DA, 37); (DAR I, 156); (MDA I, 883), **falcă** + suf. -*ău*; **lăcău** (regional) „baltă mare”(DLR, 293); (MDA I, 1318), **lac**

[70] **COPIL** ... Augmentative: copiloi şi **copilandru** s. m. (cu diminutivul copilandric, †copilandréc s. m.) = copil (I) mai răsărit, măricel (nu conţine niciodată nuanţa de sens peioretivă, inerentă augmentativelor româneşti, ci o nuanţă de sens desmierdătoare, caracteristică pentru diminutive) (DA, 771)

[71] FCLR IV, p. 189

[72] FCLR IV, p. 190

[73] FCLR IV, p. 87

+ suf. *-ău*; **lărmălău** „larmă mare“ (DA, 103); (DM, 449); (DEX, 639); (MDA I, 1324); (DOOM), **larmă** + suf. *-ău*; **lingău** „căruia îi place să mănânce mult” (DA, 199); (DLR, 152); (DL, 763); (DM, 459); (DEX, 653); (DAR I, 273); (MDA I, 1371); (DOOM), **linge** + suf. *-ău*; **măgădău** (reg.)„bărbat mare la trup” (DM, 484); (MDA I, 1448); (DLR, 218); (DL, 33); (DEX, 691); (DAR I, 282), **măgăd**(**an**) + suf. *-ău*; **mâncău** „persoană care mănâncă mult” (DLR, 679); (DL, 103); (DM, 507); (MDA I, 1469); (DEX, 698); (DAR I, 288), **mânca** + suf. *-ău*; **mâtcălău** (regional) „lingură mare ...” (DLR, 727); (DEX, 700); (MDA I, 1475); (DAR I, 290), **mâtcă** + suf. *-ălău*; **nandralău** „(Mold.) vlăjgan, p. ext. derbedeu, ... cf. **nandraş** = tânăr, flăcău“ (DLR, 15); (DL, 158); (DM, 527); (MDA II, 93); (DAR, 314); (DEX, 760); (DOOM); (DEX1975, 582), **nandraş** + suf. -(*al*)*ău*; **păpău** „mâncău“ (DLR, 275); (MDA II, 301); (DAR II, 27), **păpa** + suf. *-ău*; **pâclău** subst. (Bucov. şi prin nordul Mold.) „pâclă mare“ (DLR, 686); (MDA II, 316); (DAR II, 37), **pâclă** + suf. *-ău*; **porcălău** (MDA II, 471); (DLR, 1057); (DAR II, 109), **porc** + suf. *-ălău*; **prostălău** „augmentativ al lui prost“ (DLR, 1649); (DL, 605); (DM, 672); (DOOM); (DEX1975, 753); (DEX, 979); (MDA II, 573); (DAR II, 165), **prost** + suf. *-ălău*; **rânzalău** s. m. (prin Bucov.) „om foarte rău”(DLR, 479); (MDA II, 659), **rânză** + suf. *-alău*; **săpălău** „sapă mare” (DLR, 185); (MDA II, 774); (DAR II, 215), **sapă** + suf. *ălău*; **scăfău** „augmentativ al lui scafă“ (DLR, 284); (MDA II, 792); (DAR II, 224), **scafă** + suf. *-ău*; **scribălău** „augmentativ al lui scrib” (DLR, 463); (MDA II, 824); (DAR II, 243), **scrib** + suf. *-ălău*; **şerpălău** „şerpoi” (DLR, 68); (MDA II, 1096); (DAR II, 349), **şarpe** + suf. *-ălău*; **şoldău** subst. (regional) „augmentativ al lui şold“ (DLR, 144); (MDA II, 1113); (DAR II, 362), **şold** + suf. *-ău*; **ţângău** s. m. (Popular şi peiorativ) „Băietan, flăcăiandru” (DLR, 178-179); (DEX, 1278); (MDA II, 1321); (DAR II, 419), **ţânc** + suf. *-ău*; **ţepălău** subst. (regional) „Lingură mare de lemn”(DLR, 58); (MDA II, 1328); (DAR II, 420), **ţeapă** + suf. *-ălău*; **ţicmău** subst. (prin mold.) „Vârf înalt şi ascuţit de deal sau de munte” (DLR, 79); (MDA II, 1333), **ţicmă** + suf. *-ău*;

Concluzii:

La nivel semantico-pragmatic, augmentativul reprezintă cuvântul format prin derivare cu diferite afixe (cele mai vizibile fiind sufixele) de la (un cuvânt de) bază, arătând în funcţie de valoarea morfologică a bazei, dimensiuni mai mari ale substantivelor, un grad mai înalt al însuşirii adjectivelor, o intensitate mai mare a acţiunii verbelor. Dincolo de rolurile semantice și gramaticale, pe care le au, sufixele augmentative au o semnificație culturală și contextuală substanțială, reflectând adesea valori și atitudini ale vorbitorului. Aceste sufixe sunt frecvent utilizate în limbajul de zi cu zi pentru a transmite semnificații sau emoții specifice, adaptându-se la contextul în care sunt folosite. De exemplu, sufixul augmentativ *-oi* poate transforma „copil” în „copiloi”, ceea ce nu numai că implică un copil mai mare, dar poate avea și conotații afectuoase în funcție de intenția vorbitorului. Sufixele augmentative pot dezvălui perspective asupra modului în care utilizatorii percep și exprimă concepte precum dimensiunea sau aprecierea/ deprecierea sau pot avea valoare moţională, identificabilă numai în context.

BIBLIOGRAPHY:

1. CLRE = *Corpus lexicografic românesc electronic*, realizat în cadrul Departamentului de lexicologie și lexicografie de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Academiei Române - Filiala Iași, de: Alina-Mihaela Bursuc, Marius-Radu Clim, Mioara Dragomir, Cristina Florescu, Gabriela Haja, Laura Manea, Mariana Nastasia, Elena Isabelle Tamba, Claudius-Marian Teodorescu, 2021, https://clre.solirom.ro/ (ultima accesare 13 martie 2025);
2. DA = *Dicţionarul limbii române*. Redactat sub egida Academiei Române. Sub

conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I, partea I: A-B, București, Librăriile Socec & Co. și C. Sfetea, 1913 (apărut pe fascicule în 1906-1912), https://dlr1.solirom.ro/ (ultima accesare 13 martie 2025);
3. DAS = M. Bucă, I. Evseev, Fr. Kiraly, D. Crașoveanu, Livia Vasiluță, *Dicționar analogic și de sinonime al limbii române*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978;
4. DELR = *Dicționarul etimologic al limbii române*, Giurgea, Ion, Moroianu, Cristian (coord.) ediție online, 2021, ediția digitală, https://delr.lingv.ro/. (ultima accesare 10 februarie 2025);
5. DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", acad. Ion Coteanu (coord)., dr. Luiza Seche, dr. Mircea Seche, *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a III-a revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016;
6. DL = *Dicționarul limbii române literare contemporane*. Vol. I–IV, Editura Academiei Republicii Populare Române, I: (A–C), 1955; în ediția anastatică digitală, https://dl.solirom.ro/. (ultima accesare 10 februarie 2025);
7. DM = *Dicționarul limbii române moderne*. Academia Republicii Populare Române. Institutul de Lingvistică din București. [Sub direcția prof. univ. D. Macrea]. Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1958; în ediția anastatică digitală, https://dm.solirom.ro/. (ultima accesare 10 februarie 2025);
8. FCLR III = *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. III, *Sufixele*, 1. *Derivarea verbală*, de Laura Vasiliu. Redactori responsabili: acad. Al. Graur și Mioara Avram, [București], Editura Academiei R.S. România, 1989;
9. FCLR IV = *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. IV, *Sufixele*, *Derivarea nominală și adverbială*, coord. Marina Rădulescu Sala, București, 2015, Editura Academiei Române;
10. FCLR sec. XVI-XVIII = *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, coord. Magdalena Popescu-Marin, București, 2007, Editura Academiei Române;
11. MDA = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Mic dicționar academic*, vol. I A-Me, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010;
12. SMFCLR I = *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. 1, redactori responsabili: Al. Graur și Jacques Byck, București, 1959, Editura Academiei Republicii Populare Române.
13. băietan ... în: *** Ciclul *Povești din veac*, Referință Bibliografică: *Legenda salciei* / Ovidiu Oana Pârâu : „Confluențe Literare", ISSN 2359-7593, Ediția nr. 1437, Anul IV, 07 decembrie 2014. Drepturi de Autor: Copyright, cf. CoRoLa; https://korap.racai.ro/?q=b%C4%83ietan++&ql=poliqarp&cutoff=1 (ultima accesare, 3 mai 2025);
14. băboi ... în: Creangă, Ion, *Povestea porcului*, în „Poveşti, Povestiri, Amintiri", Bucureşti, 2001;
15. băieţoi ... în: Mera, I., T., *Din lumea basmelor*, Bucureşti, 1906, file:///C:/Users/danie/Downloads/BCUCLUJ_FG_181126_1906.pdf (ultima accesare, 3 mai 2025);
16. băltoi ... în: Alecsandri, Vasile, *Baba Cloanţa*, în vol. „Doine" (1842-1852), https://poetii-nostri.ro/vasile-alecsandri-baba-cloanta-poezie-id-11/ (ultima accesare, 3 mai 2025);
17. bărboi ... în: Cărtărescu, Mircea, *Orbitor*, CoRoLa, https://korap.racai.ro/?q=b%C4%83rboi&ql=poliqarp&cutoff=1 (ultima accesare, 3 mai 2025);

18. căciuloi ... în: *Ciobanul Cârţanu*, în Liga Română, revistă săptămânală pentru interesele culturale a tuturor românilor, Anul II, nr. 12, din 23 martie 1897, p. 190;
19. căldăroi ... în: Preda, Marin, *Moromeţii*, ediţia a VI-a, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1962.

INTERNAL VS. EXTERNAL TERMINOLOGY IN DENTISTRY

Erika Olga Szanto
PhD Student, UMFST "G. E. Palade" of Târgu Mureș

Abstract: Terminology asserted itself as a science especially in the second half of the 20th century, standing out through two significant theories in specifying the fundamental concepts through which it operates: internal terminology and external terminology. The vocabulary used to transmit scientific information in a certain field of activity and used to relate between its specialists is the so-called internal terminology. In addition to a terminology of specialists in a field (deglutition, bruxism), an external terminology or socioterminology can also be delimited (swallowing, teeth grinding). In the case of specialized communication, the recipient is primarily interested, the person as a constituent part of a specialized field, as well as the communication channel through which terms with a low degree of specialization are used, such as: mass media, popular science magazines, blogs. Thus, the communication of specialists with those who are indirect beneficiaries of terminology in the field of dentistry is not based only on specialized lexicon, but also on the vocabulary common to all speakers of the Romanian language. This lower degree of internal lexicon is also observed in magazines, on blogs, in advertisements.

Keywords: internal terminology, external terminology, communication, specialized language, common language

Introducere

Terminologia s-a afirmat ca ştiinţă în special în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, evidențiindu-se prin două teorii semnificative în precizarea conceptelor fundamentale prin intermediul cărora operează: terminologia internă şi terminologia externă. Lexicul utilizat pentru transmiterea informaţiilor ştiinţifice într-un anumit domeniu de activitate şi folosit pentru comunicare de către specialiştii acestuia se constituie în aşa numita terminologie internă pentru comunicarea strict specializată, prescriptivă, normativă, regăsită în textele specifice domeniului respectiv (Bidu-Vrănceanu 2007: 20). Obiectivul principal al acestei teorii constă în „asigurarea unei comunicări precise, univoce într-un anumit domeniu ştiinţific, fapt reflectat în activitatea de standardizare conceptuală şi denominativă a termenilor" (idem).

Pe lângă o terminologie a specialiștilor din domeniu stomatologiei (*deglutiție, bruxism*) poate fi delimitată și o terminologie externă sau socioterminologie (*înghițire, scrâșnirea dinților*) care urmărește „utilizarea adecvată a sensului specializat şi folosit de vorbitorul obişnuit datorită extinderii multor termeni specializaţi în limba comună, în etapa actuală" (idem: 23). În cazul comunicării specializate interesează înainte de toate destinatarul, persoana ca parte constitutivă a unui domeniu specializat, precum și canalul comunicării prin care se utilizează termeni cu un grad scăzut de specializare precum: mass-media, reviste de popularizare a științelor, blog-uri. În *Tratatul de arhitectură* (secolul I, î.e.n.) al lui Vitruvius Marcus Pollio se regăsesc dintre primele afirmații cu privire la domeniul terminologiei profesionale, observații care atrag atenția asupra termenilor cu o circulaţie restrânsă și care necesită explicaţie: „Cuvintele ivite din necesităţile meşteşugului opun înțelegerii obscuritatea unui limbaj neobişnuit… termenii de specialitate nu sunt răspândiţi în vorbirea curentă, numeroase percepte cuprinse în scrierile tehnice împiedicate de varietatea şi abundenţa vocabularului … (trebuie) explicate în enunţuri scurte şi limpezi" (Vitruvius 1964:205). Astfel, cele două metode ale terminologiei, internă și externă, sunt complementare, de aceea este recomandată o cale mediană, aceea a *teoriei uşilor*, a intrărilor multiple emisă de M. T. Cabré,

conform căreia termenul poate fi interpretat din două sensuri diferite (Cabré Castellvi 2003: 186).

Pentru a identifica în mod corect conceptul de terminologie, trebuie să avem în vedere, în primul rând, definiția termenului. Norma ISO 704 stabileşte că : „Un termen este o desemnare ce constă în unul sau mai multe cuvinte care reprezintă un concept general aparţinând unui limbaj special.“ Aşadar, terminologiile sunt culegeri sau liste de termeni specializaţi dintr-un domeniu anume, secundați de o definiţie, fiind grupaţi uneori printr-un clasament alfabetic sau un clasament sistematic. Lingviştii numesc totalitatea cuvintelor dintr-un domeniu ştiinţific, profesional, de artă etc. – terminologie sau limbaj special. Trebuie specificat că prin *terminologie înţelegem totalitatea cuvintelor (termenilor) dintr-un domeniu ştiinţific, tehnic sau artistic* (Flaișer 2011: 16), iar prin limbaj, făcând referire la definiția dată de Ion Coteanu, înţelegem „sistemul lingvistic mai mult sau mai puţin specializat în redarea conţinutului de idei specifice unei activităţi profesionale” (1973: 62).

Începuturile terminologiei stomatologice românești

Terminologia din domeniul medicinii se datorează primilor medici români, oameni de știință amintiți de Flaișer Mariana: Ioan Molnar Piuariu, Petru Maior, Iosif Paşca, Samuil Vulcan, Vasile Popp, P.V. Ungureanu, N. Creţulescu, C. Vârnav, N. Chiricopul, Al. Fătu etc., ale căror lucrări, fie că sunt traduceri, fie lucrări originale, au contribuit în mod cert la structurarea terminologiei medicale şi a limbajului medical românesc. Din dorinţa de inovație a terminologiei, specialiştii din domeniul medicinii şi al farmaciei au recurs la neologisme: *inflamaţie* (lat. fr.), *salivaţie* (lat. fr.), *iritaţie* (lat. fr.), *caries* (lat.), *decoct* (fr. lat.), *scorbut* (fr. lat.), *smalţ* (fr.)” (Seliger 1828: 6,7,8,,28,23,5).

În prezent, limbajul medical nu a renunţat la elementele latineşti sau greceşti care, pentru terminologia medicală românească, pentru limbajul medical internaţional, reprezintă repere lexicale fundamentale, şi nici la neologismele de provenienţă franceză: *surfasaj, detartraj, petit mal, grand mal, a burjona* etc. Adaptarea la mediul lexical românesc a neologismelor din limba franceză sau de alte origini şi a împrumuturilor în interiorul limbii noastre, are ca rezultat intensificarea caracterului romanic (Cf. Dimitriu 1973: 19) al limbajului medical, în general, și al stomatologiei, în particular.

Popularizarea lingvistică externă impusă, uneori, de factori extralingvistici determină cercetătorul din multiple domenii ştiinţifice (prin urmare şi din domeniul medicinii, deci și al stomatologiei) să comunice astăzi prin intermediul limbii engleze (Cf. Rusu 2001: 226-227) - *wheezing* nocturn, utilizând *flossing*ul, *stapler*-ul mecanic, *spoturi* roşii etc.

Un rol important în structura limbajului medical al stomatologiei îl ocupă expresiile latineşti, de aceea vor fi urmărite câteva exemple.

Despre gură, măsea

„*Gura* < lat. *gula* „esofag gâtlej”. La început, *gură* se folosea numai pentru animale (cf. fr. gueule) aşa cum rezultă din expresia *calul e tare în gură* sau din numele unei plante *gura leului*. Amintesc aici şi cuvântul românesc *rost* „gură” care vine din lat. *rostrum* „cioc”. Astăzi cuvântul s-a păstrat în expresia *pe de rost*, cu sensul etimologic cf. şi verbul *a rosti*, creaţie românească.

Măsea < lat. *maxilla*, „maxilar, falcă”, cu o evoluţie semantică existentă şi într-un dialect provensal. Sensul originar s-a păstrat însă în unele limbi romanice” (Sala 2006: 82).

Și în domeniul stomatologiei, prin lucrarea „Povăţuirea pentru păstrarea curăţeniei gurii și păstrarea sănătății dinților” de Iancu Seliger, se poate observa preocuparea autorului pentru îmbogățirea terminologiei de specialitate prin împrumuturi externe, în special din limbile care dominau peisajul medical de atunci, latină şi franceză, neologisme care asigurau o mai mare acurateţe științifică: *nerv* (S, 6) (lat. fr.), *inflamaţie* (lat. fr.), *salivaţie* (S,7), (lat. fr.), *iritaţie*

(S,8) (lat. fr.), *vegetabil* (S23) (lat. fr.), *sanapsisme* (S,8) (lat. fr.), *decoct* (S 23) (lat. Fr), *scorbut* (S, 23), (lat fr.), *smalţ* (S,5) (fr.) etc. (Cf. Flaișer 2011: 76).

O privire asupra lexicului utilizat în alegerea recruţilor din domeniul militar în ceea ce privește calitatea sănătății celui înrolat, reiese din „*Regulamentul asupra serviciului interior al Ministerului de Rezbel din anul 1870*" (Bujoreanu 1870: 1668). Astfel, afecțiunile care îi descalificau pe cei care se prezentau la înrolare, erau diferite, menționându-se și cele din domeniul sănătății orale: „epilepsia, diferite boli şi afecţiuni ale gurii şi ale dinţilor". Ne vom referi la afecţiunile gurii şi ale dinţilor, temă care se încadrează în sfera de interes a acestei lucrări. Astfel, erau respinşi cei care se prezentau cu dinţi lipsă şi starea precară a gingiilor.

„Nu poate fi bunu, militaru dacă este supusu la infirmităţile următoare: pierderea sau carias dinţilor câinesci şi incisivi ai fălcii inferioare sau superioare ce constituie imposibilitatea de a rupe patroanele", „pierderea de substanţă a limbii, ulceraţiuni şi degeneraţiuni canceroase depărtează pe individu din serviciu".

Așadar, influenţa limbii franceze asupra limbii române din domeniul stomatologic a continuat și în secolului al XX-lea. Cercetătorul Marius Sala evidențiază caracterul dominant romanic al lexicului medical prin *relaţionalizarea, reromanizarea sau occidentalizarea limbii române* datorită influenței exercitate de limba franceză, implicit datorită limbii latine, ajungându-se ca „româna să fie cea mai latină dintre limbile romanice" (Sala 2001: 88-89).

Terminologie internă

În cele ce urmează vom prezenta câteva tehnici de examen facial din *Ghid de ortodonție* pentru a supune observației termenii utilizați. Legătura dintre termenii specializați și cei care fac parte din vocabularul comun, facilitează transmiterea informației, explicația și înțelegerea unui astfel de text fiind înlesnite de prezența imaginilor, alături de cuvintele familiare oricărui vorbitor al limbii române.

Simetria facială

Simetria feţei se stabileşte aşezând pacientul în poziţie corectă după orizontala de la Frankfurt, comparând hemifaciesul stâng cu hemifaciesul drept; cel mai frecvent se poate observa devierea mentonului față de linia mediană a fetei.

Etajele feței Masivul facial cuprinde 3 etaje:

- *superior (Trichion-Ophrion)*
- *mijlociu (Ophrion-Subnazale)*
- *inferior (Subnazale-Gnathion)*

Fig. 5. Etajele feței

Examenul buzelor

Aprecierea treptei labiale se face din profil şi poate fi:

- *normală/dreaptă (specifică profilului drept)*
- *în treaptă distalizată (specifică profilului convex)*
- *în treaptă mezializată (specifică profilului concav)*

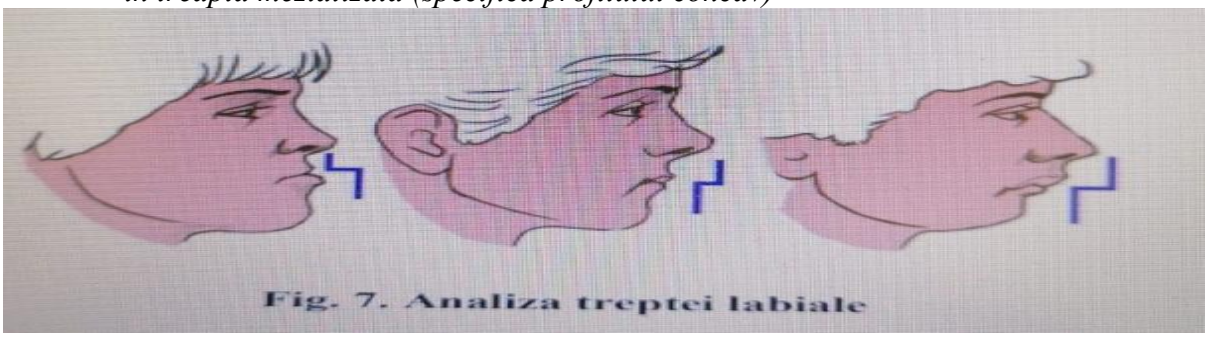

Fig. 7. Analiza treptei labiale

Fonația

Fonația - sesizarea unor defecte de vorbire poate indica prezența unor anomalii ortodontice - pacientul este rugat să pronunțe foneme dentale, labiale și sifilante; în mod normal limba în timpul pronunției nu se sprijină pe dinți

Deglutiția

Deglutiția adultului se produce cu limba plasată în zona anterioară a palatului; la naștere, deglutiția se face cu limba între arcadele edentate. Aceasta este considerată normală până pe la 2-3 ani, iar după unii autori până pe la 7 ani; prelungirea acesteia însă peste 7 ani este considerată patologică și se numește ,,deglutiție de tip infantil" și generează cel mai adesea ocluzie deschisă - se plasează o oglindă sau o spatulă la nivelul buzei inferioare, iar pacientul este rugat să efectueze o deglutiție - de asemenea, pacienții cu deglutiție de tip infantil nu prezintă contracții musculare la nivelul mușchiului temporal; prin palparea acestui mușchi în timpul deglutiției se poate observa dacă există un tipar normal de deglutiție. (Szuhanek et al 2019: 19).

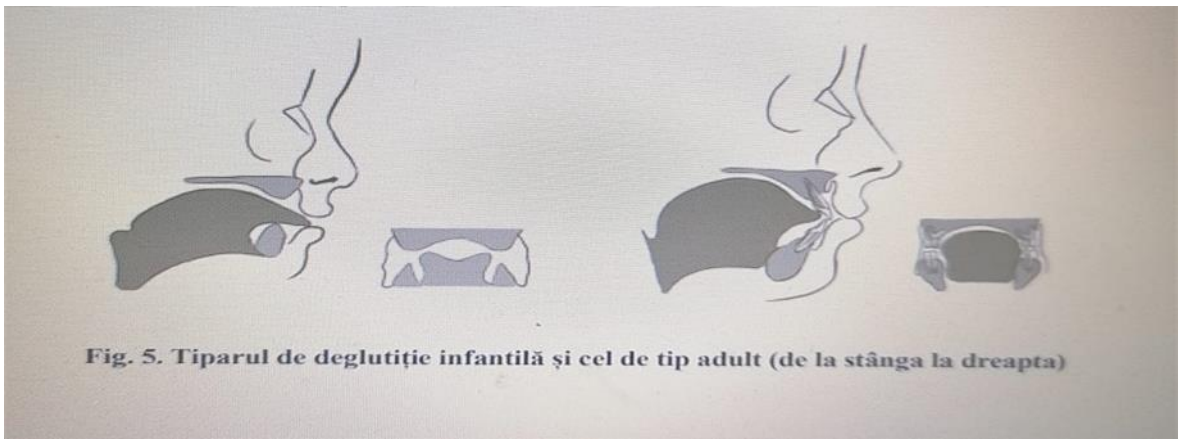

Fig. 5. Tiparul de deglutiție infantilă și cel de tip adult (de la stânga la dreapta)

Imagine preluată din *Ghid de ortodonție* (Szuhanek et al 2011: 13,14,15,19).

Deglutiția < fr. *déglutition* „înghițire”, < lat. *deglutire* „ a înghiți” (Rusu 2004 : 385).

Tubușoarele și inelele pentru molari

La nivelul molarilor se colează tubușoare care sunt sudate pe o bază asemănătoare cu a bracket-urilor. Fiecare tub prezintă un slot, pentru inserția arcului și un cârlig. Fiecare molar are tubul corespunzător (superior dr/stg şi inferior dr/stg). Şi tuburile, ca și bracket-urile,

prezintă o anumită informație (angulație, in-out și torque) în funcție de prescripție. Tuburile sunt mai igienice și mai confortabile decât inelele (Szuhanek 119).

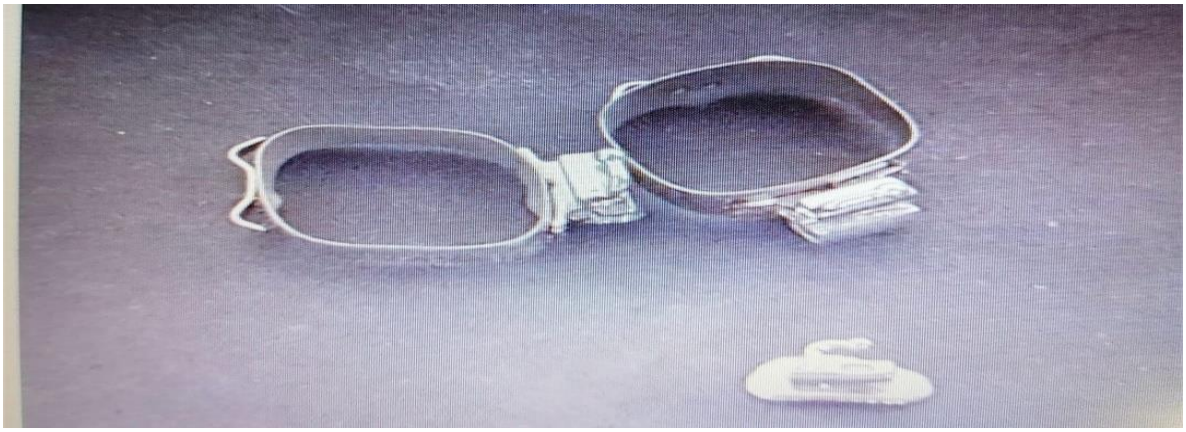

Fig. 4. Tubușor şi inele ortodontice prevăzute cu tubușor, cârlig şi aripioară palatinală

Doi termeni, *slot* și *bracket,* atrag atenția prin proveniența lor din limba engleză, definițiile lor nu există în *DEX*, dar nici în *Dicționarul medical* al lui V. Rusu. *BBI Combinatory Dictionary ...* oferă o definiție a cuvântului **slot** ca substantiv semnifică *poziție*, ca verb *a umple, a potrivi* (Benson et al 2010: 367).

Ligaturile

Ligaturile pot fi elastice (modul elastic sau catenă) și metalice. Acestea se aplică peste aripioarele bracket-ului și respectiv peste arcul ortodontic. Ligaturile elastice trebuie schimbate periodic și constituie un fel de activare pentru că își pierd elasticitatea în mediul bucal și nu mai exercită aceeași presiune pe arc. Ele se aplică cu ajutorul unei pense tip Mathieu. (Szuhanek 120)

Concluzii

Terminologia internă își are sursele primordiale în cele două limbi clasice, latină și greaca veche, dar între acești termeni există și cei de sorginte populară adaptați la acest limbaj specializat al medicinii, în particular, al stomatologiei. Cu toate că limbajul medicinii nu a apelat în primele secole în care dezvoltarea sa era la început la cuvinte de sursă externă limbii române și a găsit modalități de a forma un vocabular propriu sau adaptat la particularitățile limbii române, începând cu secolul al XIX-lea limba franceză va prezida împrumuturile care să țină pasul cu această știință în plină expansiune. Secolul al XX-lea reprezintă revoluția tehnologică a țărilor vorbitoare de limba engleză, iar națiunile care depind de acest avans, se avântă în preluarea termenilor din limba engleză, punând mari probleme lingvistice și terminologice.

Comunicarea specialiștilor cu cei care sunt beneficiarii indirecți ai terminologiei din domeniul stomatologiei, nu se fundamentează doar pe limbajul specializat, ci se face apel și la vocabularul comun tuturor vorbitorilor limbii române, acest grad mai scăzut de lexic intern se observă și în reviste, pe bloguri, în reclame.

Putem afirma că între cele două tipuri de comunicări, comunicarea specializată şi cea generală, așa cum observă și Maria Teresa Cabré nu există o delimitare strictă, lexicul ştiinţific nu este nici total separat de cel comun, nespecializat. Lexicul comun reprezintă cuvintele care asigură înţelegerea comunicării între vorbitori la nivelul unei limbi, iar lexicul specializat sau terminologiile însumează cuvintele/ termenii corespunzători domeniilor de activitate profesională. Liantul dintre termenii-concepte în planul discursului de specialitate este constituit din elemente de legătură proprii lexicului comun. Reperarea unui text specializat

construit exclusiv din unităţi terminologice ni se pare un demers extrem de dificil, dacă nu chiar imposibil. În marea majoritate a cazurilor termenii-concepte funcţionează în enunţuri doar în combinaţii cu elemente ale lexicului comun aparţinând diferitelor clase morfo-sintactice, elemente care le conferă statut de constituenţi ai actului de comunicare propriu-zis. (Staicu 2016: 245).

BIBLIOGRAPHY:

1. Bidu-Vrănceanu, Angela, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, 2007.
2. Bujoreanu, Ioan, M., *Collecţiune de legiurile României vechi şi nuoi câte s-au promulgatu până la finele anului 1870*, Noua Tipografie a laboratorilor români, Bucureşti, 1873.
3. Busuioc, Ileana, Cucu, Madălina, *Introducere în terminologie*, Editura *Credis*, Bucureşti, 2001.
4. Butiurcă, Doina, *Advocacy for a diachronic approach to terminology,* https://actaphilologia.umfst.ro/Philo-03/Philo%2003%2002.pdf
5. Cabré, Maria, Theresa, *Terminologie et linguistique: la théorie des portes*, în Cahiers du Rifal nr. 21, *Terminologie et diversité culturelle*, 2000.
6. Cabré, Maria, Theresa, *Theories of terminology. Their description, prescription and explanation* în *Terminology* vol. 9, nr. 2*,* John Benjamins Publishing Company, 2003.
7. Candrea, Aurel, *Folclor medical român comparat, privire generală*, Bucureşti, Editura Casa Şcoalelor, 1944.
8. Coteanu, Ion, *Lingvistica funcţională a limbii române*, Editura Academiei, Bucureşti, 1973.
9. Dimitriu, Constantin, în *Romanitatea vocabularului unor texte vechi româneşti*, Editura Junimea, Iaşi, 1973.
10. Edmond, Andrieu, *Traité complet de stomatologie.* France: DIV, 2014.
11. Eminescu, Mihai, *Despre cultură şi artă*, Editura Junimea, 1970.
12. Faber, Pamela, *Terminology and specialized language*, în „A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language”**,** 2012, Mouton.
13. Flaișer, Mariana, *Introducere în terminologia medicală românească,* Editura *Alfa*, Iași, 2011.
14. Guiraud, Paul, *Les mots savants*. Presses Universitaires de France (PUF), 1978.
15. Iordan, Iorgu, Robu, Vladimir, în *Limba română contemporană*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1973.
16. Melnic, Victor, *Mijloace de formare a terminologiei clinice (medicale) în limba română*. În: Limba Română, 2003, Nr. 2-3.
17. Năstase, Corneliu, Năstase, Ion, Năstase, Victor, *Dicționar englez-român de medicină și biologie*, Editura Nasticor, Iași, 2004.
18. Phinney, Donna, Halstead, Judy, *Dental Assisting* : *A Comprehensive Approach,* Boston : Cengage Learning, 2007.
19. Sala, Marius în *Faceţi cunoştinţă cu limba română,* Editura Echinox, Cluj, 2001.
20. Seliger, Iancu, *Povăţuire pentru curăţenia gurii şi păstrarea sănătăţii dinţilor,* Bucureşti, 1829.
21. Simona Nicoleta Staicu, Assist. Prof., PhD, “Victor Babeş” University of Medicine and Pharmacy, Timişoara, Journal of Romanian literary studies, Issue No. 8/2016.
22. Szuhanek, Camelia, Schiller, Eleonora, Grigore, Adelina, Popa, Adelina: 2019. *Ghid de ortodonție,* Universitatea de Medicină și Farmacie, Editura „ Victor Babeș”,

Timișoara.
23. Vitruvius, Marcus, Pollio, *Despre arhitectură*, Editura Academiei, Bucureşti, 1964.

ISSUES IN THE ADAPTATION OF NEOLOGISMS IN LITERARY ROMANIAN (1836-1881)

Alina-Georgiana Popescu
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The proposed article addresses certain issues related to the adaptation of neologisms during the period 1836–1881. In this regard, we will apply the periodization proposed by Gheție (1978). Our objective is to develop a theoretical synthesis using several key bibliographic references, such as Gheție (1978), Munteanu and Țâra (1983), Ursu (1962), and Seche and Seche (1963). In this context, alongside direct etymology, the concept of multiple external etymology is particularly important - a linguistic phenomenon in which a word in a given language originates from several external sources, often from different languages, through various pathways and at different times. The modernization of the Romanian language occurred through the simultaneous or successive influx of numerous neologisms from Romance languages (especially French, Italian and/or Latin), but also from other sources (such as Modern Greek, Russian, German) etc. The adaptation of neologisms followed the phonetic and morphological rules of the Romanian language, with reference to the process of standardizing literary Romanian in the 19th century. In the absence of certain vowels and consonants specific to the source language, borrowed words were modified through phonetic, morphological and graphic assimilations, under the influence of pre-existing language models and the particularities of the Romanian phonological system, during the process of establishing the unified norms of the literary language. The morphological adaptation of neologisms was a process similar to phonetic adaptation, involving adjustments required by the morphological system of Romanian, particularly regarding gender, number and inflection.

Keywords: neologism, multiple external etymology, phonetic adaptation, morphological adaptation, periodization.

I. Introducere

Perioada cuprinsă între 1836 și 1881 marchează un moment esențial în modernizarea limbii române literare. Mișcarea pașoptistă a avut un caracter politic și social, dar și unul cultural și lingvistic. Intelectualii pașoptiști, educați în Franța, Italia sau Germania, au fost influențați de ideile iluministe și romantice europene, fapt care i-a determinat să militeze pentru crearea unei limbi literare unitare, moderne și capabile să exprime noile realități sociale și culturale. Procesul de constituire a statului român modern impunea o limbă capabilă să acopere noile domenii de activitate care până atunci nu existaseră în forma lor instituționalizată: administrația, justiția, știința, economia, educația publică sau presa. Vocabularul tradițional, bazat în principal pe fondul autohton și pe cuvinte din fondul lexical vechi, era insuficient pentru a reda concepte noi. Astfel, au devenit necesare împrumuturile lexicale, în special din limba franceză – considerată la acea vreme modelul suprem de civilizație și cultură – dar și din italiană, germană sau latină savantă. Aceste neologisme reprezentau instrumente prin care societatea românească se alinia valorilor europene și prin care cultura națională își putea exprima ideile în mod adecvat. Deși au fost întâmpinate inițial cu reticență de unii oameni de cultură, cuvintele noi au devenit treptat parte integrantă a limbii literare, asigurându-i flexibilitate și expresivitate. În esență, neologismele au fost un mijloc de îmbogățire lexicală și un simbol al modernizării și al deschiderii culturale spre Europa. Apariția dicționarelor, a traducerilor, a presei moderne și a lucrărilor științifice a fost posibilă datorită acestei evoluții rapide a limbajului specializat, un proces esențial în modernizarea limbii române.

II. Periodizarea lui Gheție (1978)

Periodizarea pe care se întemeiază lucrarea noastră este preluată din Gheție (1978: 31-32), care a propus o periodizare a limbii române literare bazată pe evoluția acesteia în raport cu procesele de normare, influențele externe și diversificarea funcțiilor stilistice și culturale: epoca veche (1532-1780) și epoca modernă (1780-1960). Epoca veche cuprinde două perioade: a) perioada cuprinsă între 1532 și 1656, când se formează și se consolidează principalele variante teritoriale ale limbii române literare; b) perioada cuprinsă între 1656 și 1780, caracterizată prin influențele reciproce dintre variantele teritoriale ale limbii române literare și prin realizarea primei sale unificări. Epoca modernă are trei perioade: a) între 1780 și 1836 regăsim o perioadă de diversificare lingvistică; b) între 1836 și 1881 se constituie principalele norme ale limbii române literare; c) între 1881 și 1960 se definitivează în detaliu normele limbii române literare contemporane.

Perioada noastră de interes este perioada modernă, cuprinsă între 1836 și 1881, perioadă definitorie pentru unificarea limbii române literare, deoarece acum se impun principalele norme lingvistice. În 1836 începe corespondența dintre Heliade și Negruzzi, care îi va da celui dintâi ocazia să-și exprime anumite opinii care vor contribui la unificarea limbii române literare. Ion Heliade Rădulescu a avut un rol esențial și a susținut că limba unică trebuia să aibă la bază limba bisericească, deoarece era unitară și trebuia doar să fie corectată prin introducerea neologismelor și prin selectarea fonetismelor, a formelor și a cuvintelor existente în limbă, în funcție de originea latină a acestora. Se acceptau și unele fonetisme sau forme care nu proveneau din latină, dar aveau o largă răspândire teritorială sau se potriveau în contexte. Ideile lui Heliade au fost acceptate de oameni de cultură importanți din cele trei țări românești, precum C. Negruzzi și M. Kogălniceanu, în Moldova, G. Barițiu și Timotei Cipariu, în Transilvania. Aceștia considerau că pentru modernizarea limbii române literare sunt necesare împrumuturi din limbile europene de cultură. Perioada pașoptistă este esențială pentru modernizarea limbii române literare, deoarece acum apar primele lucrări de gramatică și ortografie ale pașoptiștilor, care stabilesc reguli și norme pentru limba română scrisă. Influența limbii franceze devine dominantă, în special în vocabular și se încearcă eliminarea arhaismelor și a elementelor slavone, promovându-se îmbogățirea limbii prin neologisme de origine latino-romanică. Unul dintre proiectele ortografice este cel al lui Heliade (1844), care reia principiile lui P. Maior și ale lui T. Cipariu (1841), deși se exagerează principiul etimologismului în limbă. Apar și lucrări de gramatică, dintre care amintim *Gramatica română* a lui Bălcescu (1848), *Gramatica română* de G.I. Munteanu (1860-1861) și *Gramatica românească* anonimă, publicată prima dată la București în 1835. În această perioadă se publică și dicționare, precum *Vocabular franțezo - român* scris de Poenaru, Aaron și Hill și *Vocabular româno - frances* al lui I. Costinescu (1870). În această perioadă este propus primul proiect ortografic al Academiei Române (1869) și apare *Gramatica* lui Cipariu (vol. I, în 1869, vol. II, în 1877). *Dicționarul limbii române* al lui Laurian și Massim, elaborat la solicitarea Societății Academice Române, cuprindea două părți: *Dicționarul* și *Glosarul*. Cuvintele împrumutate de origine romanică erau incluse în *Dicționar*, celelalte cuvinte apăreau în paginile *Glosarului*. (Gheție 1978: 148-152). În 1881 se publică primele reguli ortografice ale Academiei Române, care au contribuit la unificarea aspectului scris al limbii române literare. Titu Maiorescu a contribuit decisiv la înlocuirea principiului etimologic cu principiul fonetic. A publicat în „Convorbiri literare" (1866) studiul *Despre scrierea limbei române* în care își exprimă punctul de vedere cu privire la adoptarea unui sistem ortografic cu litere latine. El a susținut că nu se pot adopta toate semnele alfabetului latin, deoarece sunt prea multe pentru scrierea în limba română. Un alfabet nu poate să cuprindă și să exprime toate sunetele și nuanțele lor dintr-o limbă, deoarece ortografia ar fi foarte complicată, iar citirea ar fi dificilă. El consideră că este necesar să se restrângă numărul semnelor grafice pentru a reda sunetele importante, dar suficiente pentru a

deosebi sensurile cuvintelor, iar „principiul fonetic reprezintă însăși viața limbii și este o condiție a înțelegerii ei de către vorbitori”. (Munteanu și Țâra 1983: 223-226).

III. Problema etimologiei multiple externe

Etimologia multiplă este un fenomen lingvistic și se referă la faptul că un cuvânt are mai multe surse de origine, fie pentru că a fost influențat de mai multe limbi simultan, fie pentru că a intrat în limbă prin mai multe căi independente. Noțiunea a fost introdusă de Al. Graur în lingvistica românească în 1950, în articolul cu titlul *Etimologie multiplă* (Graur 1950). Acesta spunea că „un cuvânt poate avea mai multe origini în același timp, mai cu seamă dacă în etimologie nu vedem un simplu repertoriu mecanic de forme, dacă admitem că sensul, ca parte integrală a cuvântului, trebuie să fie luat în considerație cel puțin în aceeași măsură ca și forma, când este vorba de stabilirea originii unui cuvânt.” (Graur 1950: 23). Hristea (1973: 4) și Sala (Sala 1999: 66-67) indică mai multe tipuri de etimologii multiple: etimologie multiplă internă, care include derivatele românești, etimologie multiplă externă, care apare atunci când un cuvânt dintr-o limbă provine din mai multe surse externe, adică din împrumuturi din limbi de cultură diferite, și etimologia multiplă mixtă, atunci când un cuvânt își are originea atât în elemente interne ale limbii, cât și în împrumuturile externe. Conceptul de *etimologie multiplă externă* se referă la situația în care un cuvânt este preluat de o limbă din mai multe limbi sursă, adesea din familii lingvistice apropiate, dar în forme și perioade diferite. În secolul al XIX-lea, pe fondul modernizării accelerate a limbii române, multe neologisme au fost introduse simultan sau succesiv din franceză, italiană, germană sau latină savantă. Aceste limbi, având un fond lexical comun de origine latină, ofereau adesea variante foarte asemănătoare ale aceluiași termen, ceea ce a dus la coexistența temporară sau chiar conflictuală a mai multor forme în limba română. Împrumutul termenilor științifici s-a realizat în mai multe feluri, diferite de la o perioadă la alta sau de la o zonă la alta. La începutul secolului al XIX- lea, în limba română literară din Muntenia și din Moldova predomina influența rusă și neogreacă, iar în Transilvania predominau influențele latine, germane și maghiare. După 1830, se intensifică influențele din limba franceză, italiană și latină, în detrimentul influenței neogrecești. „Numeroasele cuvinte de proveniență neogreacă erau folosite adeseori alături de corespondentele lor de origine franceză, până după anul 1850, când sunt cu totul înlăturate de acestea din urmă.” (Ursu 1962: 115). Fenomenul de etimologie multiplă externă nu doar că a creat confuzii temporare, dar a și generat dezbateri între lingviști și scriitori asupra formelor „corecte” sau „autentice”. Alegerea uneia dintre variante era adesea dictată de criterii estetice, fonetice sau de prestigiul cultural, cum ar fi preferința pentru forma franceză datorită importanței în epocă a limbii franceze. Luiza și Mircea Seche, în articolul *Despre adaptarea neologismelor în limba română literară* (*unele considerații generale*), stabilesc mai multe tipuri de neologisme, în raport cu etimonul acestora: a) neologisme cu o singură formă și cu etimologie unică, care au intrat în limba noastră dintr-o singură sursă și au avut o formă unică; este cazul cuvintelor *acetic*, a*cuitate*, *aerometru*, *agronom*, *agronomie*, *aperitiv* etc., provenite din limba franceză; b) neologisme cu o singură formă și cu etimologie multiplă, care „a fost identificată fie în adaosul de sensuri adus unui cuvânt de filierele sale succesive, fie în formele diferite sub care se prezintă unul și același cuvânt.” (Seche și Seche 1963: 681); astfel, diferite neologisme sunt considerate în unele dicționare ca fiind de origine franceză, dar ele au și origine latină, pătrunzând în limba română cu ajutorul latiniștilor: *boreal*, *botanică*, *canicula*, *capsulă*, altele au etimoane franceze și italiene: *balsamic*, *bază*, *calmant*, alte împrumuturi au origine franceză și germană, cum este cazul cuvintelor *climatic* sau *clinic*; c) neologisme cu mai multe forme și etimologie unică, cum este cazul cuvintelor împrumutate atât în formă scrisă, cât și vorbită: *centimetru - santimetru*, *locomotivă – locomotiv*; d) neologisme cu mai multe forme și cu etimologie multiplă „unitară”, atunci când „fiecare dintre formele sub care apare unul și același neologism se explică prin aceeași etimologie multiplă; cu alte cuvinte, aceleași două sau mai multe surse externe trebuie

puse la baza fiecărei forme a unui împrumut." (Seche și Seche 1963: 682); de exemplu, cuvântul *clovn* apare în surse mai vechi cu formele *clown*, în varianta scrisă, și *claun*, în varianta lexicală. Cele trei forme provin din franceză și din engleză: prima este forma adaptată grafic și utilizată în prezent, cea de-a doua reprezintă forma prototipului, iar cea de- treia reproduce pronunția sa aproximativă; e) neologisme cu mai multe forme și cu etimologie multiplă propriu-zisă, care sunt predominante în lexicul neologic românesc; fiindcă mai mulți termeni proveniți din neogrecă, rusă sau germană și-au stabilit forma din limba română actuală prin filiera limbii franceze, trebuie acceptată ideea conform căreia „originea unui neologism cumulează originea tuturor variantelor sale". (Ursu 1962: 139). Neologismele cu formă și etimologie multiplă sunt asemănătoare unor sisteme lexicale, în care formele diferite reprezintă aceeași epocă și provin dintr-un etimon comun tuturor filierelor prin care a pătruns cuvântul în limba română. Prin analiza unui număr mare de neologisme cu formă și etimologie multiplă, se observă că în foarte puține situații se pot identifica filiere independente clare pentru fiecare formă. Așa este și cazul cuvintelor *centenar* (< fr.) - *centenariu* (< lat.), *cinematograf* (< fr.) - *chinematograf* (< germ.), *comentariu* (< lat.) - *comentar* (< fr.), *compromix* (< fr.) -*compromes* (< it.). Faptul că în interiorul sistemului de variante al unui neologism există forme care corespund mai multor etimoane, altele au variante care provin din filiere diferite, dar și forme care s-au format în limba română pe baza variantelor împrumutate, toate acestea contribuie la afirmarea unității lingvistice.

IV. Adaptarea fonetică

Termenul de *neologism* este precizat în *ELR*, unde „desemnează mai ales împrumuturi lexicale, numeroase, din epoca modernă (cuvinte și afixe) și formațiile de la ele." (ELR: 369). Adaptarea neologismelor în limba română este un proces complex, fapt care a generat afirmația timpurie a lui Sextil Pușcariu că „în privința îmbrăcării neologismului în haine românești nu există o regulă." (Pușcariu 1940: 401). Adaptarea fonetică și forma grafică a cuvintelor se realizează mai lent, în funcție de canalele de pătrundere ale neologismelor și de opțiunile culturale, pe când „adaptarea morfologică este rapidă, fiind cerută de necesitățile morfosintaxei românești." (ELR: 370). Dacă la începutul secolului al XIX-lea, în Muntenia și Moldova predominau împrumuturile din neogreacă și rusă, iar în Transilvania, împrumuturile din latină, germană și italiană, după anul 1830, în toate provinciile românești, limba franceză devine principala sursă a neologismelor, deși continuă să se exercite influența latină, italiană și germană în diferite părți ale teritoriilor românești. O consecință importantă a acestor influențe „o constituie diversitatea formală ieșită din comun pe care o prezintă, în secolul al XIX-lea, unul și același neologism". (Seche și Seche 1965: 678). Foarte rar cuvintele străine care intră într-o altă limbă își păstrează integral aspectul fonetic și forma din limba de proveniență. Ele se adaptează, în general, la sistemul fonetic și morfologic al limbii care l-a împrumutat. Dacă nu există diferențe mari între sistemele fonetice ale celor două limbi, asimilarea este facilă. Dacă diferențele sunt mai accentuate, atunci neologismele sunt supuse unor modificări, conform specificului fonetic al limbii care împrumută. De aceea, pătrunderea unui termen prin filiere diferite (prin urmare, și cu forme diferite), contribuie la existența mai multor variante lexicale neologice în limba care realizează împrumutul. O altă cauză care contribuie la acest aspect este faptul că orice cuvânt nou care pătrunde într-o limbă trece printr-un proces de acomodare, de obicei prin forme succesive, până la integrarea sa completă în sistemul limbii care îl adoptă. Limba română nu are vocalele *ü*, *õ* sau consoana *ń*, iar împrumuturile au suferit modificări fonetice corespunzătoare sistemului fonetic românesc. De exemplu, franțuzescul *cuvette* se pronunță în limba română *chiuvetă*, dar franțuzescul *bureau* a devenit *birou*, cu transformarea lui *u* în *i*, așa cum turcescul *gilveč* devine *ghiveci*. Vocala *ö* este prezentă în numeroase cuvinte franțuzești care au sufixul nominal *-eur*: *chauffeur*, *professeur*, *directeur* sau care au sufixul adjectival *-eux*: *capricieux*, *monstrueux* etc. În limba română, *ö* din aceste

sufixe a devenit *e* (*r*), în cazul cuvântului *șofer* sau *o* (*r*), în cuvintele *profesor* și *director*. Formele terminate în *-er* au avut ca model cuvinte din limba română precum *dulgher* sau *pălărier*, cele terminate în *-or*, au avut cuvinte de tipul lui *călător*, iar adjectivele au folosit ca model derivatele românești cu sufixul *-os* (< lat. *-osus*): *luminos*, *pietros*. Limba română este avantajată de faptul că substantivele și adjectivele se pot termină fie în vocală, fie în consoană: *stea*, *masă*, *codru*, *pâine*, *prieten*, *zbor*, *negru*, *cenușiu*, *mare* etc. Neologismele terminate în *-o*, care provin din limba franceză, s-au adaptat prin transformarea elementului labial al vocalei *o* în semivocala *u*: *stylo - stilou*, *tableau - tablou*. Substantivele împrumutate care se termină în *-i* sunt mai puține și aparțin genului neutru, primind articole hotărâte și nehotărâte: *un alibi*, *alibiul*. Dacă substantivele neologice se termină în *ü*, primesc diftong (cum e cazul substantivului *pardesiu*), după modelul mai vechi al substantivelor și adjectivelor terminate în *-iu*: *vizitiu*, *străveziu*. Vocala *á* a fost păstrată în cuvinte precum *interesant* (fr. *intéressant*) sau *reprezentant* (fr. *représentant*). „Forma românească trebuie explicată prin influența exercitată de aspectul scris al unor adjective franceze: *permanent*, *contingent* (pronunțate în franceză *ã*), precum și al participiului prezent latin corespunzător la declinarea a II-a și a III-a: *permanes*, *-tis*, *contingens*, *-tis*.” (Munteanu și Țâra 1983: 269). Formele verbale au suferit și ele modificări: *a convoca* (fr. *convoquer*) sau *a provoca* (fr. *provoquer*). În ceea ce privește consoanele, se remarcă faptul că grupul *cs* din cuvinte franceze sau latine s-a redus la *s* în cuvinte precum *esemplu*, *espresie* sau *esperiență*, forme întâlnite în perioada cuprinsă între 1840-1860, înainte de impunerea formei actuale care păstrează prefixul latino-romanic *ex*. Unele afixe păstrează vocalele sau consoanele din limba de origine, cum este și cazul sufixului franțuzesc *-ment* (< lat. *-mentum*), care este prezent într-o serie de neologisme: *compliment*, *eveniment*, *sentiment*, *document*. Sufixul latinesc *–entio* sau franțuzesc *–ence* a fost adaptat în limba română, fie sub forma *-in*(*ță*), în cuvinte ca *tendință*, *conferință* sau *sentință*, fie sub forma *-ență*, în neologismele *influență* sau *independență*. Neologismele latine terminate în *-ius* (genul masculin): *genius* (fr. *génie*, rom. *geniu*), *fluvius* (fr. *fleuve*, rom. *fluviu*) și în *-ium* (genul neutru): *consilium*, *imperium*, *studium*, intră în limba română în categoria substantivelor neutre. Substantivele și adjectivele neologice, cu terminația latină *-arius*: *notarius* sau *solarius*, s-au adaptat în limba română cu terminația *-ar*: *notar*, *solar*, urmând modelul cuvintelor moștenite cu același sufix, ca în cazul cuvântului *pietrar*. I. Gheție (Gheție 1978: 170-172) afirmă că majoritatea neologismelor fac parte din terminologiile specifice anumitor domenii ale științei: *animat* („Românul”, 1873), *arbust*, *lichen* (I. Brezoianu), *arterial*, *periost*, *rotulă*, *vertebral* (N. Kretzulescu), *cabinet* („Românul”, 1879), *capitalist* („Curierul de Iași”, 1872), *celulă*, *vegetal* (I. Ionescu de la Brad), *armonie*, *mister* (V. Alecsandri), *indigestie* (P. Vasici) etc. Pe lângă aceste cuvinte adaptate fonetic și morfologic la sistemul limbii române, se regăsesc și termeni cu fonetisme și forme care oscilează, datorită lipsei unor criterii clare de receptare a termenilor noi. Pronunția cu *ț* a unor cuvinte, precum c*anțelarie*, persistă și după anul 1850, chiar dacă Heliade solicitase încă din 1832 rostirea cu *č*, ca în limba italiană. Această pronunție o regăsim în operele unor scriitori precum: A. Pann (*țifră*), A. Russo (*ofițial*, *prințip*) sau V. Alecsandri (*capriții*, *conțert*). După 1850 predomină pronunția cu *č*. De asemenea, redarea lui *-ex* prin *-es* a persistat până în jurul anului 1881 la numeroși scriitori: Alecsandri (*esultație*, *espusă*), Filimon (*esalta*, *escelent*), Russo (*esprima*, *espunere*), dar și în publicația „Românul” din 1861 și din 1873 (*esemplu*). Pe lângă aceste tendințe în procesul de adaptare fonetică a neologismelor, se remarcă și tendința unor scriitori de „a româniza” împrumuturile romanice, în conformitate cu evoluția sunetelor moștenite din latină. Astfel, *a* este redat prin *ă*: *bărbărie*, *căpital*, *cărieră* (A. Pann), *grămatică* (Heliade), *o* prin *oa*: *să ne transpoarte* (C. Negruzzi), *en* prin *in*: *aparință* (B.P. Hașdeu), *inteligință* (T. Maiorescu) sau prin *în*: *instrumînt* (D. Bolintineanu) sau grupul de consoane *ct* prin *pt*: *aptuale*, *proiept* („Românul”, 1864, 1867).

V. Adaptarea morfologică

Un fenomen asemănător cu cel al procesului de adaptare fonetică a neologismelor s-a realizat și în procesul de încadrare a acestora în sistemul morfologic al limbii române. Încadrarea morfologică a neologismelor a avut diferite modificări cerute de limba română, atât în privința genului și a numărului, cât și a formelor flexionare. Substantivele masculine și feminine și-au păstrat, în general, genul din limba de proveniență. Se înmulțesc substantivele la genul neutru din limba română, prin preluarea unui număr mare de neologisme masculine sau neutre din latină, dar și prin preluarea unor substantive feminine din alte limbi, în special din limba franceză, cum este cazul latinescului *incendium* (fr. *incendie*) sau *preludiu* (fr. *prélude*). Cuvântul românesc *problem* (< fr. *problem*), pe care îl regăsim cu această formă la B.P. Hașdeu și cu forma *problemă* în 1881 și cuvântul *orchestrul* (< fr. *orchestre*) , prezent în operele lui Alecsandri, încadrate inițial în genul neutru, au trecut în limba literară la genul feminin, cun formele *problemă* și *orchestră*. La numărul plural, cele mai multe substantive neologice la genul neutru , dobândesc desinența *-uri*, caracteristică neutrelor vechi: *acturi*, *voiajuri*, *texturi*, dar, în timp, unele vor primi desinența pluralului neutru *-e*: *personaje*, *acte* etc. Verbele neologice au avut și ele diverse transformări, în funcție de sursa de proveniență. Astfel, între 1840 și 1880, unele verbe își păstrează conjugarea I din limba franceză: *a contribua* (< fr. *contribuer*), *a constitua* (< fr. *constituer*). „Oscilații numeroase au suferit unele verbe datorită concurenței dintre etimonul latin și cel francez. Astfel, alături de *a dirige*, utilizat o vreme […], a câștigat teren și s-a fixat forma *a dirija* (< fr. *diriger*), *a protege* a cedat locul neologismului francez *a proteja*, *a cor*(*r*)*ege* a fost înlocuit cu *a corecta* și cu *a corija*, cel dintâi fiind format în românește de la adjectivul *corect*, ca și *a proiecta*, făcut după substantivul *proiect* (corespondentul francez este *projet*).” (Munteanu și Țâra 1983: 273). Modelul francez a influențat și unele forme ale flexiunii verbale, ca în cazul cuvântului *identifiază* „identifică”. Limba română a preluat infinitivul și flexiunea corespunzătoare verbelor de conjugarea I după latina savantă, unde infinitivul avea sufixul *-ficare*, iar în limba franceză apare cu forma *-er* (*amplificare* > fr. *amplifier*, lat. *publicare* > fr. *publier*). Unele verbe împrumutate din limbile romanice s-au adaptat în limba română și au primit un sufix flexionar specific limbii noastre, sufix care nu exista în limba din care s-a făcut împrumutul. Un exemplu îl constituie verbul *a completa*, care se conjugă în limba română *completez*, *completezi*, *completează* etc. Complexitatea adaptării verbelor de conjugarea I din limba franceză rezultă din faptul că în limba română verbele de conjugarea I se împart în două categorii: prima categorie cuprinde verbe fără sufix flexionar, precum *cânt*, *alerg*, c*hem* etc., iar a doua categorie include verbe care au sufix: *lucrez*, *păstrez*, *veghez* etc. Verbele de conjugarea a III-a terminate în *-ir* (*appartenir*, *réussir*) se conjugă după conjugarea a IV-a, cu sufixul *-esc*: *apartenesc* apare la B. P. Hașdeu (1862), sau după conjugarea I (*să reușeze*), întâlnit la V. Alecsandri (1870). Formele de indicativ și conjunctiv prezent ale verbelor de conjugarea a II-a, a III-a și a IV-a care au radicalul în *d*, *n* și *t* apar modificate cu forme de tipul *văd*, *simt*, *vin*, iar la persoana a III-a singular predomină formele iotacizate: *să puie* (D. Asachi și Eminescu), *să spuie* (C. Negruzzi), *să ție* („Propășirea”, 1844), *să rămâie* („Foaie pentru minte, inimă și literatură”). De asemenea, se remarcă tendința de a înlocui conjunctivul cu infinitivul: *să poată a zâmbi* (C. Bolliac), *trebui a alerga la intrigi* (N. Bălcescu), *a izbutit a-l domoli* (C. Negruzzi), *n-am mers niciodată a-l vedea* (Gr. Alexandrescu). Sub influența limbii franceze, observăm la scriitorii epocii exprimarea dativului prin acuzativ precedat de prepoziția *de*: *cercetător de istoria neamului* (Al. Russo), *Sultanul de Maroc* (V. Alecsandri), *O, patrie de libertate!* (I. Ghica). Prepoziția *de* este folosită în locul lui *din*: *Pleiada*...am *format-o de șapte stele* (C. Negruzzi), *se compunea de șase țigani* (I. Ghica), sau în locul lui *cu*: *Câmpiile vecine de orașul Turda* (N. Bălcescu), *a se hrăni de latineasca de bucătărie* (Al. Russo). Scriitorii epocii folosesc foarte multe construcții frazeologice, alcătuite după modelul francez: *legase cunoștință cu*, *cu condițiunea de a o mărita* (I. Ghica), *a se pune în starea unui om desnădăjduit*, *a luat un aer*

cumsecade (Heliade). Unele dintre acestea au rămas în limba română, altele, precum *să strige la patriotism*, *să destină la cariera didactică* (I. Ghica), *propunerea aceasta zâmbi bătrânului* (C. Negruzzi), nu s-au menținut.

VI. Concluzii

Perioada cuprinsă între 1836 și 1881 reprezintă un interval esențial în evoluția limbii române moderne, fiind marcată de eforturile accelerate de modernizare ale societății românești. În acest cadru, limba literară devine un instrument fundamental pentru exprimarea noilor concepte politice, culturale și științifice, fapt ce a determinat împrumutul unui număr mare de neologisme – termeni noi, preponderent de origine romanică, adaptați sau adaptați în mod direct din limbile latino-romanice. Principalele surse ale împrumuturilor lexicale au fost limbile franceză, italiană și latină. Franceza a constituit limba de referință în domeniul politic, al dreptului, al administrației și al științelor sociale, influențând profund lexicul specializat. Latina a contribuit la procesul de „purificare" a limbii și de întărire a conștiinței latinității, fiind sursa unor forme savante, deși adesea artificiale. Acest proces a dus, printre altele, la apariția unor cazuri de etimologie multiplă externă, fenomen lingvistic în care un cuvânt românesc are mai multe posibile surse lexicale străine, apropiate ca formă, dar provenind din limbi diferite.

Procesul de modernizare a limbii române literare prin împrumuturile neologice nu a fost lipsit de dificultăți. Aceste neologisme, deși necesare pentru exprimarea noilor realități politice, științifice și culturale, au ridicat numeroase dificultăți legate de integrarea lor în sistemul fonetic și morfologic al limbii române. Adaptarea fonetică și morfologică a unor termeni a generat uneori forme dificile pentru vorbitorii nativi. Adaptările fonetice au avut rolul de a armoniza pronunția limbilor-sursă cu particularitățile fonologice autohtone, iar adaptările morfologice au încercat să integreze noii termeni în sistemul gramatical românesc, uneori cu rezultate instabile sau fluctuante. Deși, în numeroase cazuri, utilizarea neologismelor era excesivă sau nejustificată contextual, conducând la o limbă artificială, acestea au contribuit decisiv la extinderea vocabularului, la dezvoltarea limbajelor specializate și la consolidarea limbii literare unitare. Astfel, perioada analizată reprezintă un moment de inovație, care se datorează eforturilor susținute ale oamenilor de cultură din cele trei provincii românești, fiind perioada în care s-au elaborat și s-au impus principalele norme ale limbii, care au contribuit la desăvârșirea procesului de modernizare al limbii române literare.

BIBLIOGRAPHY:

1. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Enciclopedia limbii române,* București, Editura Univers Enciclopedic, 2011.
2. Gheție, Ion, *Istoria limbii române literare*. *Privire sintetică*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1978.
3. Gheție, Ion, *Introducere în studiul limbii române literare*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.
4. Graur, Al., *Etimologia multiplă* în „Studii și cercetări lingvistice, I, fasc. 1, București, 22-34, 1950
5. Hristea, Th., *Contribuții la studiul etimologic al neologismelor românești* în „Limba română", XXII, nr. 1, 3-18, 1973.
6. Munteanu, Ștefan, Vasile D. Țâra, *Istoria limbii române literare*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1983.
7. Pușcariu, S., *Limba română*, vol. I, București, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II", 1940.
8. Sala, M., *Introducere în etimologia limbii române*, București, Editura Univers

Enciclopedic, 1999.
9. Seche, L., M. Seche, *Despre adaptarea neologismelor în limba română literară* (*unele considerații generale*) în „Limba română”, 6, 677-687, 1963.
10. Ursu, N. A., *Formarea terminologiei științifice românești*, București, Editura Științifică, 1962.

PARADIGMATIC ANALYSIS AND SYNTAGMATIC ANALYSIS IN SPECIALIZED VOCABULARY. THEORETICAL AND PRACTICAL BENCHMARKS FROM THE PERSPECTIVE OF FINANCIAL VOCABULARY

Elena-Georgiana Udrescu
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The distinctions between internal terminology and external terminology are made based on the object, methods, and purpose of the research. The methods that stand out within external terminology are syntagmatic analysis and paradigmatic analysis. The paradigmatic relationship underlies the semantic relationships of synonymy, antonymy, hyponymy, polysemy, hypernymy, and the formation of lexical fields. Syntagmatic analysis, pertaining to the texts and contexts in which specialized language appears, plays a fundamental role in external terminology. Paradigmatic analysis cannot be separated from syntagmatic analysis, in which case the concept of "terminological variation" applies. The main objective is to achieve an essential theoretical synthesis and to highlight some analytical benchmarks of financial vocabulary. Thus, we will analyze financial vocabulary from the perspective of paradigmatic analysis and syntagmatic analysis. We will examine the existing semantic relationships in financial vocabulary, determinologization, banalization, and vulgarization. Additionally, we will analyze the interdependence between paradigmatic and syntagmatic, diastratic markers, and the role of the paradigmatic and syntagmatic in complex terminological units (drawing a parallel between collocation and syntagma). We specify that we used Bidu-Vrănceanu (2007) as the theoretical basis for the study.

Keywords: paradigmatic analysis, syntagmatic analysis, terminological variation, specialized lexicon, common lexicon

Comunicarea umană presupune cunoașterea anumitor clase de elemente, dintre care vor fi selectate doar unele care se combină, în structuri complexe, după anumite norme. Codul lingvistic este reprezentat de două axe: „una verticală – paradigma (repertoriul de simboluri din care se operează selecția) și cealaltă orizontală, sintagma, în care se operează combinarea” (Frumușani 1991: 19).

Distincțiile dintre terminologia internă și cea externă se realizează în funcție de obiectul, metodele și scopul cercetării. Metodele care se detașează în cadrul terminologiei externe sunt analiza sintagmatică și analiza paradigmatică: „Relațiile semantice paradigmatice de tipul polisemie, sinonimie, antonimie, hiponimie, câmpuri lexico-semantice, formele de manifestare și rolul lor în diverse terminologii dau rezultate interesante pentru terminologia externă” (Bidu-Vrănceanu 2007: 26).

Relația sintagmatică se bazează pe înlănțuirea elementelor în procesul vorbirii și implică studierea modului în care elementele unei structuri se îmbină în alcătuirea enunțului și oferă comunicării o anumită coerență. Relația de tip logic „*și ... și*, în termeni saussurieni *in praesentia*, se regăsește la toate nivelurile lingvistice (foneme, morfeme, lexeme, sintagme), dar, mai ales, la nivel sintactic. Analiza sintagmatică implică studierea modului în care toate elementele unei structuri s-au combinat în realizarea enunțului și pentru a oferi coerență comunicării” (Preda 2022: 47 – 48).

Relația paradigmatică presupune o serie de cuvinte dintre care unul singur este ales și poate fi substituit în lanțul lingvistic de alt element din respectivul subsistem, niciodată neputând apărea doi termeni în același context. Acest tip de relație stă la baza relațiilor semantice de sinonimie, antonimie, hiponimie, polisemie, hiperonimie și a constituirii unor câmpuri lexicale. Alegerea unei unități din cadrul axei paradigmatice, în vorbire, impune

constrângeri în plan sintagmatic, precum și distribuția altor elemente din lanțul lingvistic. Analiza paradigmatică are un rol important în definirea cuvintelor din lexicul comun și a termenilor din limbajul de specialitate.

Analiza sintagmatică, referitoare la textele și contextele în care limbajul specializat apare, joacă un rol fundamental în terminologia externă: „Concepută ca un auxiliar al analizei paradigmatice, analiza sintagmatică are un rol preliminar sub aspectul textelor și un rol de rafinare în ce privește contextele" (Bidu-Vrănceanu 2007: 27).

În cadrul terminologiei externe există relațiile de polisemie și sinonimie și analiza paradigmatică nu poate fi separată de cea sintagmatică, situație în care se aplică conceptul de *variație terminologică*. Utilizarea termenilor în diferite contexte îmbogățește câmpul semantic al unei noțiuni, având consecințe în plan paradigmatic. De cele mai multe ori, prin polisemie, „unele lexeme primesc înțelesuri noi, care trebuie consemnate în dicționare" (Preda 2022: 49).

În analiza paradigmatică există două direcții: interpretarea, în mod riguros, a sensului specializat și evidențierea relațiilor semantice. La nivel paradigmatic se impune faptul că „termenii științifici reprezintă un obstacol pentru nespecialiști (profani) care ajung la sensul specializat numai printr-o diluție sau o interpretare superficială a lui" (Bidu-Vrănceanu 2007: 156). „Diluția" poate să parcurgă trepte / grade diferite, „de la păstrarea în limitele sensului denotativ și a nodului dur al sensului specializat până la valori conotative asociate sau utilizate chiar independent. Toate aceste modificări semantice (paradigmatice) sunt condiționate sintagmatic (textual și contextual) prin extinderi remarcabile ale situațiilor de utilizare" (Bidu-Vrănceanu 2007: 156).

Interdependența dintre paradigmatic și sintagmatic

Având în vedere că vorbitorii obișnuiți manifestă un interes larg pentru lexicul specializat, aceștia trebuie să aibă în vedere interacțiunea dintre definiția acestuia în dicționare și valorile realizate în textele de largă circulație. Din această perspectivă, „interdependența dintre paradigmatic și sintagmatic reprezintă o condiție a identificării sensului specializat, a gradelor lui de aproximare" (Bidu-Vrănceanu 2007: 103).

Analiza paradigmatică urmărește „caracteristicile sensului specializat la nivelul definiției și care, în funcție de relații semantice, stabilește distanța dintre dicționar și text" (Bidu-Vrănceanu 2007: 103). Sintagmaticul se reflectă, în cadrul dicționarelor, prin indicarea domeniului (prin mărci diastratice) și prin colocații, construcții frazeologice, ocurențe.

Analiza discursului este necesară în cadrul terminologiei externe. În acest caz, relația dintre sintagmatic și paradigmatic este foarte strânsă în cadrul studierii termenilor și, totodată, permite „construcția și reconstrucția sensului specializat așa cum rezultă din interacțiunea factorilor cognitivi, referențiali, lingvistici și pragmatici" (Bidu-Vrănceanu 2007: 105). Sintagmaticul este subordonat paradigmaticului prin „determinarea influenței tipului de text sau a vecinătăților contextuale asupra actualizării sensului specializat" (Bidu-Vrănceanu 2007: 105).

Mărcile diastratice în dicționarele générale

Domeniile sunt concretizate prin terminologii corespunzătoare (lingvistică, informatică, matematică etc.). Identificarea acestora este posibilă prin criterii lingvistice, științifice. Prin intermediul domeniului, lexicul specializat se diferențiază de cel comun. Având în vedere importanța domeniilor și a subdomeniilor pentru definirea termenilor, „majoritatea dicționarelor generale ale diverselor limbi procedează la indicarea lor sub forma mărcilor diastratice sau de uzaj (date între paranteze înaintea definiției)" (Bidu-Vrănceanu 2007: 107).

În cazul lexicului specializat, din perspectivă aplicativă, mărcile diastratice ajută la „decodarea definiției și indică preliminar condițiile extralingvistice și lingvistice de comunicare corectă" (Bidu-Vrănceanu 2007: 107). Mărcile de domeniu oferă informații

obiective și sunt eficiente în cazul interpretării sensului specializat (în ceea ce privește aspectele paradigmatice) și al comunicării adecvate (în ceea ce privește aspectele sintagmatice).

Probleme de semantică

a) Polisemia

În general, polisemia este considerată un factor de ambiguitate, iar comunicarea specializată cere precizie și nonambiguitate. Astfel, termenul trebuie să fie monosemantic. Potrivit Angelei Bidu-Vrănceanu, studiul diverselor terminologii arată că „este posibilă o polisemie internă, când un termen dezvoltă mai multe sensuri în același domeniu (sau în ramuri diferite ale lui), cât și o polisemie externă, când termenii trec dincolo de dmeniu, în relație cu limba comună sau cu alte terminologii" (Bidu-Vrănceanu 2007: 112). Având în vedere rezervele față de polisemie în terminologia internă a specialiștilor, „se propune tratarea ei ca omonimie. În situațiile concrete de comunicare însă, omonimia, ca și polisemia sunt factori de ambiguitate, distincția dintre cele două categorii fiind convenabilă numai la nivelul nomenclaturilor" (Bidu-Vrănceanu 2007: 113).

Polisemia internă este întâlnită doar în anumite terminologii : „polisemia internă – ca prezență și ca frecvență – ar putea constitui o posibilitate de caracterizare a unei anumite terminologii sau comparativ a mai multor terminologii" (Bidu-Vrănceanu 2007: 113-114). Polisemia externă de interes major într-o terminologie dinamică este „o dovadă a democratizării cunoașterii, nu numai ca extindere a termenilor în limba comună, ci și ca o asimilare a lor" (Bidu-Vrănceanu 2007: 114). Dezvoltarea noilor sensuri depinde de factorii extralingvistici. Pentru terminologia externă, sunt reprezentative situațiile prin care se impun sensuri noi pentru termenul specializat.

În domeniul finanțelor există numeroși termeni care au mai multe sensuri în funcție de context. În cele ce urmează vom urmări polisemia termenilor financiari, cu o circulație și un interes larg în limba română.

Cuvântul *credit* este utilizat des atât în cadrul textelor cu specializare medie, cât și în limbajul curent. În DEX, *credit* (< fr. *crédit)* este înregistrat ca polisemantic, lucru care afectează caracterul lui terminologic. Definiția acestuia conform DEX este „1. relație (economică) bănească ce se stabilește între o persoană fizică sau juridică (creditor), care acordă un împrumut de bani sau care vinde mărfuri sau servicii pe datorie, și o altă persoană fizică sau juridică (debitor), care primește împrumutul sau cumpără pe datorie; împrumut acordat (cu titlu rambursabil și condiționat de obicei de plata unei dobânzi); creanța creditorului; obligația (bănească), datoria celui creditat; (concretizat) valoarea, suma de bani pe care creditorul o cedează cu titlu rambursabil debitorului său; 2. sector, sferă a circulației care cuprinde relațiile de credit; 3. coloana din dreapta a unui cont, în care se înscriu reducerile (scăderile) de activ sau sporurile (creșterile) de pasiv; 4. (figurat) considerație, încredere, stimă, autoritate, influență, trecere de care se bucură cineva". Privind utilizarea acestui termen, sunt predominante contextele în care se exprimă sensul financiar, de exemplu sintagmele *credit bancar, credit ipotecar, scrisoare de credit*. Sensul specializat strict apare în diverse contexte din presă: „Soldul creditului privat s-a majorat" (*Ziarul financiar*, din 26 martie 2025); „Creditele companiilor în valută marchează primul salt de două cifre în ultimul an", (*Ziarul financiar*, din 26 martie 2025).

Polisemia termenului *credit* este externă (implică relația cu limba comună), sporind astfel aproximarea interpretării sensului. Utilizat în limbajul figurat, *credit* are alt sens precum „considerație, stimă, încredere, autoritate".

Numeroși alți termeni financiari au o polisemie bogată: *capital, active, valoare, debit*. În DEX, capital este înregistrat ca polisemantic: „1. totalitatea bunurilor economice deținute de o persoană sau de un grup de persoane, care sunt utilizate în scopul producerii de bunuri și servicii destinate vânzării și obținerii de profit; 2. (figurat) clasa capitaliștilor (capital uman,

capital de cunoștințe)". În DEX mai sunt înregistrați ca polisemantici și termenii *active, valoare, debit*. Pentru active, sensurile sunt „1. totalitatea bunurilor aparținând unei persoane fizice sau juridice; 2. (contabilitate) resursă controlată de către întreprindere, ca rezultat al unor evenimente trecute și de la care se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru întreprindere". Definițiile din DEX pentru *valoare* sunt: „1. proprietate a ceea ce este bun, dezirabil și important; 2. eficacitate, putere; 3. (economie politică) consumul de factori de producție necesar pentru obținerea de bunuri economice și servici; 4. (concretizat) bun economic; 5. (finanțe, comerț) exprimare în bani a prețului unei mărfi sau al unei acțiuni, al unui cec; 6. (matematică, fizică) număr asociat unei mărimi fizice (după un anumit procedeu de măsurare), permițând compararea mărimii acesteia cu altele de aceeași natură; 7 (muzică) urata absolută sau relativă a unei note sau a unei pauze; 8. efect obținut în pictură prin alăturarea a două nuanțe diferite ale unui ton; 9. sens, nuanță de sens a unui cuvânt". De asemenea, debit este înregistrat ca polisemantic: „1. datorie pe care o are o persoană creditată; 2. coloană într-un registru de contabilitate sau într-un extras dintr-un asemenea registru, în care se înscriu sporurile de activ sau, respectiv, reducerile de pasiv". Sunt monosemantici termenii recenți: *dividende, factoring, leasing, monedă*.

b) **Sinonimia**

În unele terminologii, sinonimia există sub diverse forme. Identificarea sinonimelor contribuie la precizarea sensului specializat. La nivelul limbii comune, sinonimia „ca identitate semantică există în puține situații; este admisă însă în cazul unor termeni specializați precum semantică = semasiologie" (Bidu-Vrănceanu 2007: 121). Se delimitează „*sinonimia în sens restrâns*, când sunt îndeplinite toate condițiile de sinonimie și când analiza semică pune în evidență o identitate absolută și sinonimia în sens larg, care se manifestă numai în vorbire sau în contexte, când se neglijează conștient unele diferențe semantice și contextuale" (DȘL: 458). Anumite limbaje înregistrează însă această relație de sinonimie, iar cauzele apariției sunt diverse: pătrunderea în limbă și modalitatea preluării de către lexic a elementului lingvistic; existența unui termen mai vechi pentru aceeași noțiune (având în vedere evoluția continuă a științei și schimbarea terminologiilor în timp); contextul discursului prin care este impusă folosirea unor termeni ținând cont de public, de nivelul de instruire. În limbajul financiar, sinonimia este folosită, termeni diferiți desemnează aceeași idee sau același concept. Apar ocazional atât sinonime totale, cât și sinonime parțiale. Un exemplu de sinonime parțiale îl constituie termenii *profit* și *câștig*. Potrivit DEX, definiția pentru *profit* este „ceea ce reprezintă un folos (material sau spiritual) pentru cineva sau ceva", iar unul dintre sinonimele indicate pentru acest termen este *câștig*, care reprezintă „ceea ce câștigă cineva". Alte perechi de sinonime care pot fi utilizate în contexte diferite sunt: *pierdere = deficit*; *active = bunuri*. Conform DEX, *deficitul* este o „diferență cu care cheltuielile întrec veniturile", printre sinonimele indicate pentru acest cuvânt fiind și *pierdere*. Pentru active definițiile indicate sunt „totalitatea bunurilor aparținând unei persoane fizice sau juridice. 2. resursă controlată de către întreprindere, ca rezultat al unor evenimente trecute și de la care se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru întreprindere".

c) **Antonimia**

Antonimia este „relația lingvistică și logică între sensuri contrare sau contradictorii; este o relație de incompatibilitate sau de excludere reciprocă" (DȘL: 57). Clasificarea antonimelor variază, astfel se disting „antonime polare, care nu admit termeni intermediari, antonime scalare care admit gradarea și care sunt adesea legate de proceduri de comparare, antonime contradictorii, antonime contrarii, antonime reciproce" (DȘL: 57). Când sensurile sunt contradictorii din punct de vedere logic și se exclud reciproc sunt antonime totale. Când între sensurile opuse ale cuvintelor este stabilită o diferențiere prin gen, acestea sunt antonime

parțiale. Antonimia reprezintă un alt raport lingvistic ce se stabilește între termenii limbajului financiar. Termenii care intră în această relație fac parte din același câmp semantic, iar sensul diferențiator impune incompatibilitatea în cadrul aceleiași situații lingvistice. Perechile antonimice precizează definiția prin caracteristici opozitive: *activ / pasiv; credit / debit; profit / pierder*e. Antonimia antrenează și exprimări sintagmatice: *active lichide / active nelichide*. Vom marca în definiții antonimele implicate. Sunt relevante definițiile din DEX: *credit* este definit ca „1. relație (economică) bănească ce se stabilește între o persoană fizică sau juridică (creditor), care acordă un împrumut de bani sau care vinde mărfuri sau servicii pe datorie, și o altă persoană fizică sau juridică (debitor), care primește împrumutul sau cumpără pe datorie; împrumut acordat (cu titlu rambursabil și condiționat de obicei de plata unei dobânzi); creanța creditorului; obligația (bănească), datoria celui creditat; (concretizat) valoarea, suma de bani pe care creditorul o cedează cu titlu rambursabil debitorului său; 2. sector, sferă a circulației care cuprinde relațiile de credit; 3. coloana din dreapta a unui cont, în care se înscriu reducerile (scăderile) de activ sau sporurile (creșterile) de pasiv; 4. (figurat) considerație, încredere, stimă, autoritate, influență, trecere de care se bucură cineva". iar *debit* ca „1. datorie pe care o are o persoană creditată; 2. coloană într-un registru de contabilitate sau într-un extras dintr-un asemenea registru, în care se înscriu sporurile de activ sau, respectiv, reducerile de pasiv". Se remarcă dubla exprimare a relației de antonimie, atât prin intermediul termenilor specializați *credit* / *debit*, cât și prin intermediul parafrazelor scurte prin care sunt explicați (procedee de vulgarizare). Aceeași situație se remarcă și la cuvintele *activ / pasiv*, potrivit DEX, *activ* reprezentând „1. totalitatea bunurilor aparținând unei persoane fizice sau juridice. 2. (contabilitate) resursă controlată de către întreprindere, ca rezultat al unor evenimente trecute și de la care se așteaptă să genereze beneficii economice viitoare pentru întreprindere", iar *pasiv* „totalitatea mijloacelor economice ale unei întreprinderi, privite sub aspectul provenienței lor la un moment dat și al destinației lor".

Relația de antonimie este importantă în terminologia financiară, reprezentând o modalitate de organizare conceptuală.

d) **Hiponimia**

Hiponimia este o „relație semantică de incluziune a sensurilor unităților lexicale considerate: cu cât clasa unităților (referenți, sensuri) este mai mare, cu atât hiperonimul pe baza căruia se stabilește relația de hiponimie este mai cuprinzător" (DȘL: 238-239). Hiponimia are în vedere incluziunea hiponimului (termenului subordonat) într-un concept superior (hiperonimul). Relația de implicație este „unilaterală, numai hiponimele fiind incluse în hiperonim, incluziunea putând fi din punct de vedere logic extensională sau intensională" (Bidu-Vrănceanu 2007: 132-133). Cu cât clasa referenților (sensuri, referenți) este mai mare, „cu atât hiperonimul pe baza căruia se stabilește relația de hiponimie este mai cuprinzător" (Bidu-Vrănceanu 2007: 134). Exprimarea prin sintagme „dezvoltate de la termenul *hiperonim* este un procedeu larg utilizat în lexicul specializat pentru a crea hiponime (în toate terminologiile și în toate limbile)" (Bidu-Vrănceanu 2007: 135-136). Referitor la modalitățile de exprimare a hiponimelor nu există condiționări precise: „se poate accepta ca hiponimie relația dintr-o familie de cuvinte, cuvântul-bază fiind hiperonimul, iar derivatele sau compusele hiponimele. În situații de acest fel se poate considera că hiponimia are mărci la nivelul expresiei"(Bidu-Vrănceanu 2007: 134-135). De cele mai multe ori, între hiperonim și hiponimele sale „nu există relații formale, singura delimitare propusă fiind între exprimarea simplă și exprimarea compusă (Bidu-Vrănceanu 2007: 135). Pe lângă implicația „logico-semantică definitorie pentru hiponime este foarte importantă relația ierarhică. Relațiile de subordonare a hiponimelor față de un hiperonim sunt complexe și se pot situa mai multe niveluri care conduc la o ierarhizare conceptual-semantică" (Bidu-Vrănceanu 2007: 136). Totodată, hiponimia presupune o „abordare relațională a unităților (termeni sau cuvinte)

importantă atât pentru semantica modernă cât și pentru terminologii" (Bidu-Vrănceanu 2007: 136).

În cadrul terminologiilor, relațiile de hiponimie sunt foarte importante. Datorită perspectivelor relaționale, ierarhice și diferențiale, relațiile de hiponimie au o importanță deosebită atât pentru definițiile terminologice, cât și pentru cele lexicografice. În definiția terminologică, „diferența ierarhică dintre hiperonim și hiponimele sale trebuie să fie cât mai mică posibilă, condiție satisfăcută în general pentru că definirea este făcută de specialiști pentru specialiști (la nivelul terminologiei interne)" (Bidu-Vrănceanu 2007: 138).

Limbajul financiar cuprinde relații de hiponimie. De exemplu, pentru hiperonimul *active* există următoarele hiponime: *active circulante, active financiare*. Alte relații de hiponimie prezente în terminologia financiară sunt: instrumente financiare (hiperonim) – derivate, acțiuni, obligațiuni (hiponime); *impozit* (hiperonim) – *impozit pe venit, impozit pe profit, TVA* (hiponime). Admitem că, în cadrul lexicului financiar, un procedeu frecvent utilizat îl constituie exprimarea prin sintagme dezvoltate de la termenul *hiperonim* pentru a crea *hiponime*.

Rolul relațiilor sintagmatice în analiza lexicului specializat

Rolul textului corelat cu rolul contextului prezintă o importanță majoră din perspectiva terminologiei externe. Termenii sunt autonomi doar în cadrul nomenclaturilor. Astfel, primesc o definiție clară corespunzătoare domeniului din care fac parte, conducând la monosemie. În situația în care sunt folosiți în afara comunicării polisemantice, termenii se combină cu lexicul general, ajungând la polisemici, iar „contextul (mai ales în textele de specialitate în grade diferite) reprezintă o modalitate fundamentală de identificare a sensului specializat" (Bidu-Vrănceanu 2007: 147-148). Rezultă, astfel, interdependența dintre paradigmatic și sintagmatic în cadrul terminologiei externe.

În terminologia externă, rolul contextului și rolul textului sunt importante pentru identificarea sensului specializat pentru că „libertățile combinatorii în textele de largă circulație sunt destul de mari și ar avea consecințe paradigmatice, de la ambiguitate semantică (improprie comunicării specializate) la neutralizări sau modificări semantice" (Bidu-Vrănceanu 2007: 154).

Paradigmatic și sintagmatic în analiza unităților terminologice complexe

În cadrul problemelor de terminologie financiară, discutăm despre sintagme și nu despre grup nominal. De asemenea, în cadrul tuturor terminologiilor, sensul specializat este exprimat „atât prin unități simple, cât și prin termeni compuși, sintagme și construcții frazeologice" (Bidu-Vrănceanu 2007: 151). Sintagma este un „concept structuralist rezultat din aplicarea metodei de analiză în constituenți imediați. Semnifică un tip intermediar de unitate lingvistică, situat între nivelul propoziției și cel al unităților minimale dotate cu sens (morfeme / moneme), unitate cu structură binară, alcătuită din asocierea a două componente aflate în relație sintagmatică" (DȘL 1997: 461). În comparație cu sintagma, grupul nominal este o parte componentă în cadrul unui enunț: „grupul nominal este partea componentă a enunțului, organizată sintactic în jurul unui termen nominal (substantiv, pronume sau numeral substitut al substantivului) și alcătuită din nominalul cu rol de centru și din elementele direct dependente sintactic de acesta (GALR 2008: 74).

În terminologia financiară, aplicăm cu atenție conceptul de *colocație*, acesta nefiind acceptat în GALR și GBLR. De regulă, colocația este utilizată în practica terminologică și desemnează „tipuri de relații sintagmatice, bazate pe interdependența dintre lexemele care tind să fie utilizate alături în aceleași contexte" (DȘL: 114). Dacă este îndeplinit criteriul cu caracter de premisă care este „reprezentat de frecvența mare a unei sintagme și, implicit, recurența, repetabilitatea și chiar stabilitatea ei, vorbim de condiționări contextuale sau colocații (de la

sintagme mai mult sau mai puțin libere până la selecții restrictive), importante pentru identificarea sensului terminologic" (Bidu-Vrănceanu 2007: 150-151). Formațiile terminologice libere presupun „frecvența mare a unei sintagme, frecvența recurentă" (Topală 2024: 154), ceea ce ajută la identificarea colocațiilor. Cu toate acestea, „este incert dacă tipurile de colocații vizează sensul cuvintelor sau distribuția lor" (Topală 2024: 155). Se constată frecvența colocațiilor în lexicul financiar: *șef birou contabilitate*, *director general/director general adjunct bancă/societate de leasing*, *inspector casier, consultant bancar, activități de asigurări de viață* (*COR și CAEN*).

Analiza sintagmatică în relație cu cea paradigmatică studiază termenul ca element al unui sistem. Combinarea celor două analize reliefează relativitatea raportului dintre lexicalizare și terminologizare.

Atât în textele științifice, cât și în cele vulgarizatoare, interesează contextul lingvistic pentru a identifica sensul specializat și raportul dintre restricții și libertăți în exprimarea acestuia.

Determinologizare, banalizare, vulgarizare

Fenomenul mișcării lexicului specializat către lexicul comun constituie argumentul care stă la baza cercetărilor privind terminologia externă. Pentru desemnarea acestui complex fenomen se utilizează „diverși termeni care acoperă aspecte mai mult sau mai puțin diferite ale fenomenului: cauzele (popularizare, divulgare științifică, democratizarea cunoașterii, comunicare specială generalizată, ridicarea barierelor cunoașterii, laicizarea științelor); efectele lexico-semantice (despecializare, determinologizare, banalizare) sau proecsul și procedeele extinderii (vulgarizarea științifică)" (Bidu-Vrăanceanu 2007: 156). Deși se referă la aspecte mai mult sau mai puțin comune, acești termeni au și puncte comune importante, în astfel de situații desemnându-se „deplasarea spre limba comună a termenilor științifici, fenomen însoțit de modificări semantice și contextuale mai mari sau mai mici" (Bidu-Vrănceanu 2007: 156). În textele în care apare acest fenomen se constată un grad redus de specializare științifică, rezultând astfel interdependența dintre paradigmatic și sintagmatic în interpretarea lexicului specializat din perspectiva terminologiei externe.

La nivel paradigmatic se impune faptul că „termenii științifici reprezintă un obstacol pentru nespecialiști (profani) care ajung la sensul specializat numai printr-o diluție sau o interpretare superficială a lui. Diluția poate parcurge trepte sau grade diferite, de la păstrarea în limitele sensului denotativ și a nodului dur al sensului specializat până la valori conotative asociate sau utilizate chiar independent. Toate aceste modificări semantice (paradigmatice) sunt condiționate sintagmatic (textual și contextual) prin extinderi remarcabile ale situațiilor de utilizare" (Bidu-Vrănceanu 2007: 156).

Banalizarea presupune o „diluție a sensului specializat într-un grad mai mic, când termenul este sinonim cu determinologizare și într-un grad mai mare" (Bidu-Vrănceanu 2007: 158). Banalizarea presupune o diluție într-un grad mai mic când este interpretată ca o trecere a unei unități specializate în limba comună și o diluție într-un grad mai mare când presupune o utilizare metaforică a anumitor termeni specializați în limba comună (vezi Bidu-Vrănceanu 2007: 157-158). Banalizarea determină îmbogățirea lexico-semantică a vocabularului comun.
O unitate terminologică, spre deosebire de cuvânt, depinde de domeniul la care se referă și nu de context. Astfel, anumite unități terminologice au o zonă de circulație mult mai limitată. Însă transferul termenului în contexte și texte de largă circulație duce la antrenarea unui „proces de determinologizare a sensului specializat în grade diferite. În momentul în care termenul capătă, pe lângă dimensiunea denotativă, proprie sensului specializat și una conotativă (ajungând la polisemie propriu-zisă) apropierea lui de cuvânt este maximă" (Bidu-Vrănceanu 2007: 38-39).

Determinologizarea (aceasta interesează, într-un mod particular, relația dintre lexicul specializat și lexicul comun) sau aproximarea conceptual-semantică apare ca urmare a extinderii „termenilor dincolo de comunicarea specializată” (Bidu-Vrănceanu 2007: 17).

Evoluția semantică a unui termen care cunoaște determinologizarea depinde de „factori extralingvistici, dar este condiționată lingvistic (Bidu-Vrănceanu 2007: 114). Determinologizarea are „două valori distincte (a) mai întâi desemnează procesul semantic general în care este antrenat un termen științific utilizat de profani, care se depărtează în grade diferite de nodul dur al sensului specializat și (b) în al doilea rând, se referă la rezultatul extinderii la nivelul limbii comune a unor concept de interes larg, care își păstrează nodul dur și, implicit, valoarea denotative” (Bidu-Vrănceanu 2007: 161).

În ceea ce privește raportul dintre determinologizare, banalizare și vulgarizare, acestea au puncte comune reprezentate de „laicizarea științelor în societățile moderne, de interesul și de disponibilitatea actuală de a utiliza termeni specializați în limba română” (Bidu-Vrănceanu 2007: 177).

În cadrul procesului de determinologizare, termenii obțin noi valori semantice, accepția acestora fiind îndepărtată de înțelesul original. În limba română, termenul „inflație” are un sens strict financiar. Potrivit DEX, acesta are sensul de „fenomen specific perioadelor de criză economică, constând în deprecierea banilor de hârtie aflați în circulație ca urmare fie a emiterii unei mase bănești peste nevoile reale ale circulației, fie a reducerii volumului producției și circulației mărfurilor, fapt care duce la scăderea puterii de cumpărare a banilor”. Cu timpul, *inflație* a început să fie utilizat și în limbajul colocvial pentru a exprima ideea de creștere excesivă / exagerată: „inflație de opinii” (https://valentinaneacsu.ro/inflatie-de-opinii/, accesat la 29.03.2025).

În cazul banalizării diluția sensului specializat este produsă în grad maxim, fiind predominant sensul conotativ obținut prin evoluția contextuală și semantică. Determinologizarea și banalizarea conduc la „asimilarea termenilor tehnico-științifici în limba comună” (Bidu-Vrănceanu 2007: 177).

Vulgarizarea este un proces deliberat, complex, organizat în „explicarea și difuzarea conceptelor științifice” (Bidu-Vrănceanu 2007: 177). Aceasta are caracter limitativ, cantitativ și calitativ. Efectul acesteia asupra limbii comune este accidental „ca rezultat sub aspectul extinderii și asimilării” (Bidu-Vrănceanu 2007: 177). În limba comună, rezultatele extinderii unor termeni care sunt promovați de vulgarizarea științifică „depinde mai ales de factori extralingvistici, variabili și complecși” (Bidu-Vrănceanu 2007: 177).

BIBLIOGRAPHY:

1. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, 2016, *Gramatica de bază a limbii române*, ediția a II-a, București, Editura Univers Enciclopedic.
2. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, 2008, *Gramatica limbii române*, vol. II, *Enunțul*, București, Editura Academiei Române.
3. Bidu-Vrănceanu, Angela, 2001, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira.
4. Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mișcare de la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București.
5. DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, 2016, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic.
6. Preda, Angelica, 2022, *Terminologia textilă,* Craiova, Editura Universitaria.
7. Topală, Dragoș Vlad, 2004, *Terminologia industriei petroliere. Studiu de caz despre*

exploatarea petrolului în România (1907) de I. Tănsescu și V. Tacit, în *Studii și cercetări lingvistice*, LXXV, nr. 2, București, 149-171.
8. Frumușani, Daniela, 1991, *Introducere în semiotică*, București, Editura Universității, https://www.scribd.com/doc/196891985/D-Roventa-Frumusani-Introducere-in-Semiotica (accesat martie 2025).
9. https://valentinaneacsu.ro/inflatie-de-opinii/.
10. Ziarul financiar, https://www.zf.ro/.

LEXICOGRAPHIC DEFINITIONS AND TERMINOGRAPHIC DEFINITIONS – THEORETICAL APPROACH

Elena-Georgiana Udrescu
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Terminology and lexicography differ essentially at the methodological and theoretical level: in the first case, the approach is onomasiological (the relationship between concept and terminology), while traditional lexicography is based on the semasiological approach (the relationship between words and meanings); modern lexical semantics combines the two methods (Vintilă-Rădulescu 1999). Terminology borrows some of the working methods of lexicography. Clearly, there are specific elements through which the two sciences differentiate themselves. Lexicographic definitions are found in general language dictionaries. Through these, the usual meaning of the word, which is accessible to the general public, is highlighted. Terminological definitions appear in specialized dictionaries and provide a precise, technical, and contextualized explanation of the term. In the contrastive approach of lexicology – terminology, the main types of definitions are the Aristotelian definition, the terminological definition, the lexicographic definition, the semiotic definition, and the alternative definition. In terminological approaches, definitions are classified into analytical definition, definition by paraphrase, definition by synonymy, definition by exemplification, operational definition, nominal definition, and real definition. The main objective is to achieve a contrastive theoretical synthesis of the relationship between terminology and lexicography. We specify that we used Bidu-Vrănceanu (2007) and Pavel and Rucăreanu (2001) as the theoretical basis for this study.

Keywords: lexicographic definitions, terminographic definitions, specialized dictionary, general dictionary, terminological approach

1. Terminografia și lexicografia. Delimitări

Lexicografia și terminografia sunt dicipline în cadrul cărora există elemente specifice prin care cele două se diferențiază. Lexicografia mizează cuvintele unei limbi, sensul uzual al acestora, iar terminografia, domeniile specializate: „The difference is: general lexicography documents the words of a language or languages, while terminography documents the terminology of subject fields, domains and disciplines[1]" (Alberts 2001: 73). Lexicografia are două sensuri: 1. totalitatea dicționarelor dintr-o epocă, dintr-o țară, dintr-un domeniu și 2. disciplina lingvistică prin care sunt stabilite principiile și metodele practice de întocmire a dicționarelor. Activitatea lexicografică presupune înregistrarea cuvintelor, clasarea acestora în ordine alfabetică, ilustratrea cu ajutorul exemplelor și definirea pentru diferitele sensuri.

În sinteza noastră este util conceptul de *metalexicografie*, o știință nouă, căreia îi sunt atribuite câteva accepții: „a) informațiile din dicționare cuprinse în prefețe, anexe, tablouri etc., altele decât cele din articol; b) analiza dicționarelor; c) teoria practicii lexicografice; d) istoria lexicografiei; e) studiul modului de utilizare a dicționarului" (DȘL: 310).

Potrivit DȘL, terminografia reprezintă „lexicografie terminologică, preocupată de noțiuni și termeni. Dicționarele de limbă reprezintă gradul zero al terminografiei, iar dicționarul specializat unilingv, cuprinzând termenii unui domeniu, constituie primul nivel" (DȘL: 507). Terminografia se ocupă cu precădere de „toate problemele scrisului (variație grafică, pertinența mărcilor nongrafematice, norma uzajului, reprezentarea informatică a enunțurilor și chiar problemele tipăririi)" (DȘL: 507). Terminografia este legată de „activitatea de creare a neonimelor" (Preda 2022: 46). Pentru început sunt colectate datele din diverse documente,

[1] „Diferența este: lexicografia generală documentează cuvintele unei limbi sau ale unor limbi, în timp ce terminografia documentează terminologia domeniilor, domeniilor de activitate și disciplinelor".

după care sunt înregistrate într-o fișă documentară și analizate. După constituire, termenii sunt stocați și încadrați ierarhic într-un sistem de concepte. Astfel, se realizează tezaurul terminologic sau, în sistem informatizat, băncile de date. Ca o sinteză a operațiilor precedente, terminologul întocmește fișa terminologică, care trebuie să conțină toate informațiile pertinente referitoare la fiecare termen (vezi Preda 2022: 46).

Fișele terminologice monolingve cuprind informații referitoare la termeni specifici dintr-o singură limbă, dar, cu toate acestea, poate cuprinde și termeni echivalenți din cadrul altor limbi, de preferință din limbi internaționale (Pavel și Rucăreanu 2001: 99). Fișele plurilingve cuprind totalitatea elementelor în două sau mai multe limbi. O fișă terminologică presupune existența mai multor câmpuri care conțin următoarele informații: denumirea termenului, sursa termenului, formarea sau categoria gramaticală, domeniul tematic, definiția, sursa definiției, contextul, sursa contextului, termeni sinonimi și cvasisinonimi, referințe (surse) pentru termeni sinonimi și cvasisinonimi, echivalențe în alte limbi, cu indicarea limbilor, sursa fiecărui echivalent, autorul fișei, data redactării fișei (vezi Pavel și Rucăreanu 2001: 100). Fișa terminologică mai poate conține și alte informații, în funcție de obiectivele pe care le urmărește terminologul, cum ar fi „unitatea de măsură pentru anumiți termeni, simboluri, abreviații etc." (Pavel și Rucăreanu 2001: 100).

Documentele menționate anterior sunt folosite în realizarea materialelor terminografice: glosare, vocabulare, enciclopedii, dicționare specializate, lexicoane. Terminografia se ocupă cu realizarea acestor vocabulare ale limbajului tehnic. Terminografia este activitatea „de colectare, gestionare și difuzare a informațiilor furnizate de cercetarea terminologică" (Busuioc și Cucu 2001: 11). Totodată, este un subdomeniu al terminologiei, „în care se tratează principiile și practica întocmirii dicționarelor specializate" (Pavel și Rucăreanu 2001: 100).
Lexicografia specializată are o viziune „mecanică asupra cuplajului concept / termen / cuvânt și se axează pe norme, ceea ce o face cu precădere prescriptivă (normativă), fiind reprezentativă pentru *terminologia internă*. Lexicografia specializată sau terminografică reprezintă corpusuri de termeni decontextualizați, cataloage inerte din punct de vedere lingvistic" (Bidu-Vrănceanu 2007: 46). Lexicografia specializată sau terminografia „fixează invariantele cognitive, în general internaționale" (Bidu-Vrănceanu 2007: 46).

Terminografia împrumută unele dintre metodele de lucru ale lexicografiei. Cu toate acestea, există și elemente prin care se diferențiază. Terminografia pune accent pe „înțelegerea noțiunii într-un sistem de concepte. Documentele terminografice ar trebui să fie exhaustive, dar acest lucru pare imposibil, ținând cont de ritmul alert de dezvoltare a științelor" (Preda 2022: 47). Este absolut necesar ca bazele de date să fie întodeauna actualizate, lucru care este facilitat de mijloacele informaticii. Informatica a cunoscut o puternică dezvoltare în ultimii ani, iar la acest lucru s-a raportat și terminografia. Crearea băncilor de date terminologice a favorizat schimburile de idei și circulația rapidă a informațiilor. Organizarea internațională a tezaurelor și a băncilor de date a apărut în scopul eliminării decalajului științific și cultural. Ramura aceasta a terminologiei, care utilizează informatica în activitatea propriu-zisă, poartă denumirea de *terminotică*. Transmiterea datelor prin rețelele informatice conduce la „uniformizarea standardelor într-un timp rapid, astfel colaborând mai ușor organismele internaționale de terminologie și de standardizare" (Preda 2022: 47). De asemenea, beneficiarul informației terminografice dispune de rezultatele activității de cercetare. Informatica a preluat, la rândul ei, metodele de lucru ale terminologiei, pe care le folosește în crearea unor programe, pentru recuperarea informațiilor, pentru corectarea ortografică a textelor etc.

Între terminografie și lexicografie există numeroase distincții clare: spre deosebire de lexicografie, terminografia se ocupă de limbajul specializat; ca informatori, în terminografie sunt folosiți experți, în timp ce în lexicografie este consultat, ca sursă, orice vorbitor nativ; terminografia pregătește dicționare pentru experți / specialiști, iar lexicografia, pentru nespecialiști, în sensul cititorilor cu nivel cultural general; terminografia se axează complet pe

analiză sincronică, iar lexicografia este bazată pe descrieri diacronice; terminografia este prescriptivă și lexicografia este descriptivă; terminografia adoptă abordări onomasiologice, iar lexicografia adoptă abordări semasiologice; lexicografia se ocupă cu lexeme polisematice, în timp ce terminografia nu are polisemie – în mod ideal, însă, pentru un singur concept, pot exista mai mulți termeni; spre deosebire de lexicografie, în terminografie, toată munca este bazată pe o clasare sistematică; terminografia se ocupă de relațiile dintre concepte, în timp ce lexicografia adoptă o abordare lingvistică (vezi Bergenholtz și Kaufmann 1997: 91-92).

Terminologia și terminografia, respectiv lexicologia și lexicografia se deosebesc „însă în principiu prin orientarea demersului lor, care este precumpănitor onomasiologic în primul caz (de la concepte la termeni), în timp ce direcția lexicografiei tradiționale este predominant semasiologică (de la cuvinte la sensuri) (semantica lexicală modernă îmbină însă de multe ori cu folos cele două orientări)" (Vintilă-Rădulescu 1999: 12).

2. Definiții

Definiția este „o analiză sau o descriere a sensului unei unități pe baza căreia să se poată identifica referentul și să se poată construi mesajele lingvistice corecte" (Bidu-Vrănceanu 2007: 49). Prin urmare, definiția reprezintă „o piesă esențială în cunoaștere și comunicare, ceea ce justifică interesul major în procesul actual de democratizare a cunoașterii și de laicizare a științelor" (Bidu-Vrănceanu 2007: 49). Totodată, definiția reprezintă „o activitate interdisciplinară, de interes larg, răspunzând nevoii de a se face înțeles și, implicit, nevoii de comunicare" (Bidu-Vrănceanu 2007: 50). La modul general, aceasta „depinde atât de perspectiva din care e făcută, cât și de posibilitățile decodării ei" (Bidu-Vrănceanu 2007: 50). Orice definiție presupune „o echivalență semantică, susceptibilă să permită vorbitorului, lectorului să înțeleagă, să expliciteze în diferite feluri conținutul termenului (cuvântului). Echivalența lasă loc la aproximări, iar în cazul lexicului specializat se poate ajunge la definiții alternative, condiționate de maniera definirii nu și de interpretarea consultantului ei" (Bidu-Vrănceanu 2007: 50).

Definițiile lexicografice sunt întâlnite în cadrul dicționarelor generale de limbă. Prin intermediul acestora, este evidențiat sensul uzual al cuvântului, care este accesibil pentru publicul larg. Definițiile terminografice apar în dicționarele specializate și oferă o explicație precisă, tehnică și contextualizată a termenului: „The lexicographer documents the words in the vocabulary of mostly the general language whereas the terminographer documents the terminology of specific subject fields and domains. Dictionaries serve as aids to the comprehension or to the generation of texts in a language[2]" (Alberts 2001: 72). În funcție de scopul urmărit, există dicționare etimologice, explicative, normative, bilingve, enciclopedice, poliglote etc. Dicționarele generale cuprind numeroși termeni specializați pentru care este oferită o definiție lexicografică, domeniul acestora fiind menționat în mărcile diastratice. Funcția definițiilor lexicografice ale termenilor specializați este „cu precădere cognitivă. Îndeplinirea acestor funcții este asigurată de o lectură adecvată a definițiilor condiționată de mai mulți factori" (Bidu-Vrănceanu 2007: 51).

2.1. Tipuri de definiții în abordarea contrastivă lexicologie – terminologie (Bidu-Vrănceanu 2007[3])

2.1.1. Definiția aristotelică și hiperonimia

Definiția aristotelică este bine reprezentată în cadrul dicționarelor, fiind foarte interesantă în definirea lexicului specializat. Definițiile aristotelice sunt corelate cu

[2] „Lexicograful documentează cuvintele din vocabularul, în principal, al limbii generale, în timp ce terminograful documentează terminologia domeniilor și subiectelor specifice. Dicționarele servesc ca ajutoare pentru înțelegerea sau generarea textelor într-o limbă".

[3] În sectorul următor (2.1. și 2.2.), numerele din paranteză indică paginile din sursa teoretică citată.

hiperonimia: „genul comun aristotelic este corelat cu hiperonimia (relația de subordonare)” (54).

Genul proxim are o mare importanță în ceea ce privește definirea lexicului specializat, elementele de clasare fiind mai multe, „începând cu indicarea domeniului științific, preliminară în orice definiție specializată și continuând cu clasări mai mult sau mai puțin stricte sau cuprinzătoare, plasate pe diferite trepte ierarhice” (54). În terminologia internă, ierarhia de tip aristotelic și conceptul generic au o importanță majoră (vezi Lerat 1990: 81). Chiar și în cazul lexicului specializat, clasarea poate varia „în funcție de selectarea unei anumite trepte de generalizare sau de elementul preferat de specialiști sau de nespecialiști” (54-55). Gradul de generalitate a hiperonimului care este reținut ca gen comun poate fi poziționat diferit ierarhic (vezi Lerat 1990: 81), astfel fiind considerată „eficace definiția aristotelică pentru termenii destul de sus situați în ierarhie” (55). Gaudin dă diverse exemple în ceea ce privește gradul de generalitate a hipronimului: „ozonul este un gaz cu miros plăcut; peptidele sunt mini-proteine” (Gaudin 2003: 139). Diferențele specifice însumează „detalii de descriere, caracterizare, subliniere a trăsăturilor relevante, eventual specificând unitățile din aceeași clasă de care se diferențiază” (55). Pentru nespecialiști, este diferită relevanța acestor date: „analiza definițiilor alternative și alte experimente au arătat că vorbitorii obișnuiți stabilesc opoziții lingvistice proprii într-o legătură nu tocmai directă și nu neapărat sistematică cu opozițiile științifice” (55).

2.1.2. Definiția terminologică și definiția lexicografică

Compararea definițiilor lexicografice cu definițiile terminografice se impune „în funcție de reprezentarea și raportul dintre ele și dicționarele generale” (56). Deși sunt stabilite diferențe din acest punct de vedere, „sub aspectul rolului dicționarului general de a facilita accesul la sensul specializat (contribuind la democratizarea cunoașterii) respectarea unor coordonate științifice sau a nodului dur al sensului specializat este necesară în orice tip de definiție a unui termen” (56). Raportarea la un domeniu trebuie să respecte limitele rigurozității în cadrul definițiilor terminografice. După această etapă, este necesară „încadrarea într-o ierarhie științifică, cu o organizare conceptuală anume, în care fiecare termen are o poziție (relație) determinată de ceilalți termeni” (56). În ceea ce privește intercondiționarea conceptual-ierarhică, aceasta este foarte riguroasă în definiția terminologică și „este operantă mai ales la nivelul specialistului și limitat la nivelul vorbitorilor nespecializați în acel domeniu, ceea ce conduce la aproximări în grade diferite ale sensului” (56).

Terminologiile sunt considerate „adevărate sisteme definiționale pentru că impun, normează, prescriu prin definiție un anumit termen” (56). Elementele implicate în definiția terminologică au un rol strict, bazându-se pe elemente interdependente: *conceptul, termenul, definiția* și *domeniul*. Relația dintre elementele enumerate conduce la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească un termen, anume monosemia, monoreferențialitatea și univocitatea; la aceste calități se poate ajunge „numai datorită caracterului stipulativ, convențional pe care îl are terminologia internă” (57). Definițiile substanțiale și definițiile enciclopedice interesează definițiile terminografice: „din preferința pentru desemnarea conceptelor din terminologie prin substantive rezultă că definițiile substanțiale și / sau enciclopedice interesează definițiile terminografice pentru că se descriu, se enumeră proprietățile claselor de obiecte” (57). Pe lângă acest aspect comun, între definiția terminografică și definiția lexicografică pot apărea și diferențe în cee ce privește „selectarea elementelor relevante (atât în ce privește genul proxim, cât și privind diferențele specifice) în funcție de lectorul definiției, specialist sau nespecialist” (57).

Definițiile terminografice din cadrul dicționarelor specializate sunt „mai simple, mai scurte și au obligatoriu un singur sens (satisfăcând condiția de monosemantism și monoreferențialitate a termenului)” (58-59). Pentru definițiile terminografice sunt relevante indicațiile internaționale și cele care privesc simbolurile aferente. Totodată, aceste definiții sunt

mai descriptive decât definițiile lexicografice și nu conțin informații sintactice cu privire la uzaj (Lerat 1994: 31).

Diferența dintre definițiile lexicografice și definițiile terminologice poate fi realizată ținând cont și de alte aspecte. Dacă definițiile lexicografice substituie definiția printr-un șir de sinonime, definițiile terminografice nu admit acest tip de definire. În ceea ce privește definirea prin antonimie, aceasta este „limitată în ambele tipuri de definire din cauza condițiilor rigide care trebuie îndeplinite; atunci când aceste condiții sunt satisfăcute, ca în cazul mai multor termeni economici (la nivelul limbajului specializat și al metalimbajului), antonimia apare atât în definiția terminografică cât și în cea lexicografică" (59).

2.1.3. Definiția semică

Semul reprezintă „o componentă a sensului unui cuvânt ori lexem, considerată trăsătură semantic distinctivă sau pertinentă, prin analogie cu analiza fonologică. Într-o interpretare strictă, semul reprezintă unitatea minimală de semnificație, nonsusceptibilă de realizare independentă, care se manifestă numai într-o configurație semantică sau semem, al cărui element constitutiv este" (DȘL: 432). Potrivit Angelei Bidu-Vrănceanu, „numai o parte din informațiile semantice ale unei definiții lexicografice poate fi transpusă în componente de sens (seme) pe principiul mult mai strict aplicat în definiția semică al abordării relaționale în clase paradigmatice riguros alcătuite pentru a găsi astfel diferențele sematice (semice) relevante pentru un cuvânt sau termen" (60). Principiul abordării diferențiale a sensului poate să fie însușit chiar și de un vorbitor comun / obișnuit în momentul lecturii unei definiții lexicografice. Posibilitatea selectării semelor diferențiale sau definitorii pentru sensul specializat „ar fi cu atât mai interesantă și utilă dacă s-ar putea face în definițiile lexicului specializat din dicționarele generale" (60). Urmărind această posibilitate de lectură / selectare din perspectiva vorbitorilor obișnuiți, intervine „condiționarea de către sistemul lui de cunoștințe, de obiectivele lecturii și, nu în ultimul rând, de calitățile definițiilor lexicului specializat din dicționarele generale" (60). Faptul că definițiile lexicului specializat din DEX nu sunt omogene din perspectiva gradului de specializare științifică conduce la „existența definițiilor alternative chiar la nivelul aceluiași termen" (60). Astfel, „o obiectivare a interpretării definiției ar putea fi reprezentată de analiza (definiția) semică" (60). În cadrul analizei semice a lexicului specializat este relevantă măsura în care „este posibilă delimitarea unor categorii generale de seme în funcție de valoarea exprimată în anumite domenii (61). L. Depecker a definit termenul fr. *bateau* semele generice „transport, mobilitate, care merge pe apă" și semele specifice „cu pânze, cu motor, cu vapori" (Depecker 2002: 45-46).

Având în vedere analiza aleatorie a anumitor definiții cu privire la lexicul specializat, repartizarea tipurilor de seme pe domenii este relativă, mai ales că „într-un domeniu pot funcționa mai multe tipuri de seme, apoi pentru că, de la un termen la altul, din același domeniu pot fi definitorii seme diferite" (62). Cele mai importante diferențe sunt manifestate sub aspectul „relevanței anumitor seme (trăsături, componente) pentru specialist sau nespecialist" (62).

2.1.4. Definiții alternative

Definițiile alternative reprezintă „o realitate obiectivă în explicarea (în dicționarele generale ale diverselor limbi sau în lucrări de vulgarizare științifică) a numeroși termeni" (63). Având în vedere intercondiționarea dintre cunoașterea științifică și cunoașterea obișnuită, precum și intercondiționarea dintre cunoașterea activă și cunoaștere pasivă, „trebuie avută în vedere capacitatea definiției lexicografice de a deschide, fie și parțial, codul științific căruia îi aparține termenul" (63). Aproximarea definiției unui termen poate să apară „la două nivele: cel al definirii (facută de terminograf și / sau lexicograf) și cel al interpretării (date de vorbitorul nespecialist" (63). În ceea ce privește metodele de definire, apar variate situații: „unele definiții

lexicografice le reproduc întru totul pe cele terminografice, deși se admite că o definire strict științifică este, în majoritatea cazurilor, inaccesibilă nespecialistului chiar pentru o transcodare aproximativă a sensului specializat" (63). Definițiile alternative pot fi de mai multe tipuri (63-71): *definiții științifice* (care sunt numeroase în DEX și care fac parte din codurile închise ale anumitor științe); *definiții simple*, *preștiințifice / uzuale* (date unor termeni specializați, situate la polul opus al definițiilor științifice); *definiții mixte* (care sunt numeroase în DEX și care combină, în cadrul aceluiași articol, elemente din definiția științifică și elemente din definiția uzuală); *definiții alternative* (apar când în DEX este indicată, în paralel, o definiție uzuală și o definiție științifică); *definiții mixte ale termenilor specializați rezultați din combinarea mai multor metalimbaje*; *definiții ale unor termeni care aparțin lexicului științific interdisciplinar* (care pot să fie considerate chiar și alternative în cazul în care este stabilită o relație între sensurile care aparțin unor domenii diferite).

2.2.**Lectura definițiilor lexicografice**

Lectura definițiilor lexicografice are în vedere „o combinare a perspectivei semantice cu cea paradigmatică pentru că ea depinde de vorbitori (lectori), în funcție de competențele și obiectivele diferite" (71). Prin termenul *lectură* este desemnată „interpretarea, selecționarea conștientizată de către vorbitori a datelor dintr-o definiție lexicografică" (71). Lectura definițiilor lexicografice „reface măcar în parte, procesul definirii, stabilind o relație în sensul obiectiv, riguros în cazul lexicului specializat și uzajul termenului în diverse domenii sau în limba comună" (72). Vorbitorul nespecializat trebuie să consulte un dicționar și să selecteze aspectele relevante din cadrul definițiilor la nivelul lecturilor medii. O lectură specială „variabilă în funcție de vorbitor și de diverse alte criterii poate să adauge alte date unei interpretări medii" (72). Găsirea unei grile de lectură medie pentru definițiile lexicografice este bazată „pe contribuția semanticii diferențiale care propune o analiză mai riguroasă a sensurilor în clase paradigmatice stabilite pe baza unor componente (seme) comune" (72). Modul selectiv al lecturii vizează, în special, „diferențele specifice care, în definițiile lexicografice sunt extrem de eterogene" (72). Stabilirea unei grile în „lectura definițiilor lexicografice ale sensurilor specializate nu poate urmări decât câteva aspecte de principiu, adaptabile în funcție de factori diverși (terminologia și domeniul, tipul de termen, competențele și obiectivele vorbitorilor)" (73).

2.2.1. **Termeni financiari**

Termenii financiari din limba română au o situație privilegiată din perspectiva terminologiei externe. Modificările economice continue au impus introducerea de termeni noi și schimbarea sensului sau atribuirea de sensuri noi. În ceea ce privește interesul pentru limbajul financiar, mass-media rezervă numeroase spații (emisiuni consacrate, ziare, articole), care ajută la răspândirea terminologiei financiare. Foarte mulți termeni financiari sunt polisemantici, cu sensuri folosite și în limba comună, ceea ce conduce la importanța rolului dicționarelor generale în dezambiguizarea semantică. Vom selecta pentru lectura definițiilor cun termen financiar are pot ridică probleme de sens.

Cuvântul *credit* este polisemantic, pentru acesta, sensul financiar fiind considerat primordial. Definiția acestuia din DEX este „1. relație (economică) bănească ce se stabilește între o persoană fizică sau juridică (creditor), care acordă un împrumut de bani sau care vinde mărfuri sau servicii pe datorie, și o altă persoană fizică sau juridică (debitor), care primește împrumutul sau cumpără pe datorie; împrumut acordat (cu titlu rambursabil și condiționat de obicei de plata unei dobânzi); creanța creditorului; obligația (bănească), datoria celui creditat; (concretizat) valoarea, suma de bani pe care creditorul o cedează cu titlu rambursabil debitorului său; 2. sector, sferă a circulației care cuprinde relațiile de credit; 3. coloana din dreapta a unui cont, în care se înscriu reducerile (scăderile) de activ sau sporurile (creșterile)

de pasiv; 4. (figurat) considerație, încredere, stimă, autoritate, influență, trecere de care se bucură cineva". În *Dicționarul de economie* (DE), definițiile termenului sunt: „1. operațiune prin care o persoană fizică sau juridică (debitor) obține fonduri sau bunuri de la altă persoană fizică sau juridică (creditor), asumându-și obligația să le restituie sau să le plătească la termen / scadență; 2. coloana din dreapta unui cont de bilanț; 3. scadență acordată de legislația fiscală sau vamală în vigoare datornicilor pentru reglarea (plata) unor drepturi sau taxe care se plătesc în mod normal la vedere" (DE: 145-146). Diferența dintre definițiile din cadrul celor două dicționare relevă un grad de specializare și precizie mai mare în dicționarul economic.

3. Definiția în abordările terminologice (Pavel și Rucăreanu 2001[4])

3.1. Prezentare generală

Definiția reprezintă „rezultatul unui proces logic de mare importanță în terminologie, întrucât permite precizarea unui concept și diferențierea lui față de alte concepte învecinate" (41). Aceasta este alcătuită din trei elemente: definitul (care este conceptul care trebuie definit / obiectul definiției); definitorul (constă în explicarea a ce înseamnă definitul); relația de definire (care asigură legătura logică dintre definit și definitor) (41). O definiție este corectă doar în cazul în care relația de definire coincide cu raportul de identitate dintre definit și definitor. Între definițiile din cadrul lexicologiei și definițiile din cadrul terminologie există o importantă diferență care constă în faptul că „elementele lexicologice pot avea mai multe explicații semantice, spre deosebire de elementele terminologice care, în domeniul sau subdomeniul în care sunt folosite, au un singur înțeles și ca atare o singură definiție" (41).

3.2.Corelația termen – definiție

Definirea termenului este importantă, având în vedere că, prin intermediul acesteia, este permisă înțelegerea reciprocă a conceptelor exprimate prin termeni. Folosirea adecvată a definițiilor pentru termeni concreți contribuie la „realizarea imaginii reprezentative a conceptului și la uniformizarea acestei imagini pentru a putea fi folosită util de către specialiști" (43). Totodată, „adecvarea definițiilor la termeni trebuie să țină seama de conceptul pe care termenul îl reprezintă și de aceea operația de definire trebuie să precedată de o analiză" (43). Conceptele pot fi clasificate în: „concepte exprimate prin termeni categorematici, care în general au proprietăți necontextuale și concepte exprimate prin termeni consignificativi, care sunt reprezentate în general de adverbe și adjective, având proprietatea de a se uni nemijlocit cu substantivele și verbele, devenind predicate verbale, atribute și complemente" (44).

3.3.Clasificarea principalelor tipuri de definiții

Definiția analitică este cea mai potrivită pentru termenii categorematici. Acest tip de definiție identifică un „concept pe deplin și sistematic în relația cu toate celelalte concepte dintr-un domeniu de specialitate" (45). Definiția analitică folosește treptele arborelui de clasificare a conceptelor din care face parte definitul, fiind exprimată prin genul proxim și diferența specifică.

Definiția analitică nu mai este posibilă în cazul conceptelor care sunt la nivelul maxim al arborescenței de clasificare și pentru care nu mai există genul proxim. În acest caz, *definiția prin parafrază* reprezintă o modalitate de definire. Prin intermediul parafrazei se încearcă „să se facă o reprezentare a conceptului prin analogii, prin înșiruiri de caracteristici, prin trimitere la alte reprezentări etc." (45). De asemenea, în cadrul definiției prin parafrază se mai încadrează și „conceptele individuale, din treapta cea mai de jos a arborelui clasificării, pentru care diferența specifică exhaustivă conține atât de multe elemente și însușiri neesențiale, încât

[4] În sectorul următor, numerele din paranteză indică paginile din sursa teoretică citată.

definitorul s-ar transforma într-o descriere amplă, care oricum ar fi incompletă și nu s-ar încadra în regulile de definire (45).

Definiția prin sinonimie este utilizată în mai multe tipuri de dicționare, fiind folosită „ca definitor un termen care are același înțeles ca definitul" (46). În cadrul terminologiilor, aceste definiții trebuie evitate, fiind în esență definiții circulare. De multe ori, „definițiile prin sinonimie sunt tautologice" (46).

Definiția prin exemplificare constă în oferirea unui exemplu semnificativ, fiind utilizată pentru termenii categorematici. Deoarece nu este suficient de reprezentativă, această definiție trebuie evitată în terminologie.

Prin intermediul *definiției operaționale*, definitorul este exprimat prin enumerarea proceselor sau a operațiilor îndeplinite de definit. Aceste definiții sunt aplicate în „acele cazuri în care procedura prin genul proxim și diferența specifică (definiția analitică) nu se poate aplica și atunci se recurge la enumerarea operațiilor pe care le pot face sau a însușirilor pe care le are definitul" (46).

Definiția nominală are ca obiect „termeni al căror definitor este numele care materializează o noțiune și al cărui sens trebuie explicat" (46). Acest tip de definiție poate fi aplicat atât termenilor consignificativi, cât și termenilor categorematici. Definițiile nominale sunt de mai multe feluri:

Definițiile lexicale sunt foarte întâlnite în lexicoane și dicționarele explicative. Prin intermediul acestora sunt enumerate toate sensurile unui concept și poate fi aplicată atât la termenii categorematici, cât și la cei consignificativi.

Definițiile enumerative sunt „acele definiții prin care definitorul face o enumerare completă a elementelor care îl compun pe definit" (47).

Atunci când „în definit sunt cuprinse mai multe elemente și enumerarea lor ar fi dificilă, se poate recurge la citarea unora din cele reprezentative" (47) – se numesc *definiții ostensive*.

În terminologie, trebuie să existe definiții clare și precise, care sunt „caracteristice, adică se referă și corespund definitului și numai acestuia" (48).

4. Studiu de caz: termenul *amortizare*

Pentru studiul de caz, vom prezenta termenul *amortizare*. În *Dicționarul de economie*, termenul prezintă polisemie intradomenială și are trei sensuri: „1. reducerea și, în final, stingerea unei datorii sau obligații prin plăți repetate; de exemplu, amortizarea unui împrumut prin restituirea periodică a unor rate determinate de-a lungul perioadei de acordare a împrumutului; 2. concept sinonim cu *deprecierea capitalului fix,* amortizarea fiind un termen utilizat mai ales în teoria și practica financiar-contabilă; 3. ca expresie monetară a deprecierii capitalului fix pe durata previzionată de utilizare a acestuia, amortizarea este un element component al costului de producție, scopul ei este acela de a face să se regăsească cheltuielile cu investiții directe în prețul produselor finite" (DE: 30). Definiția termenului are un nivel ridicat de complexitate semantică, iar tehnica DE include definiții cu un profil specializat divers. Pentru termenul amortizare, DE oferă o definiție terminografică, prin raportarea la un domeniu. De asemenea, este remarcată organizarea conceptuală prin care fiecare termen are o poziție determinantă în raport cu alți termeni. Observăm că în DE, prin intermediul definiției terminografice, sunt evidențiate toate cele trei sensuri financiare ale termenului *amortizare*. Pentru definirea termenului *amortizare* este utilizată definiția substanțială, care include cele trei sensuri ale termenului. De asemenea, este utilizată definiția prin sinonimie: „2. concept sinonim cu *deprecierea capitalului fix*" (DE:30). Remarcăm în cazul definiției prin sinonimie a termenului *amortizare* sinonimia lexico-frazeologică, între un cuvânt / unitate lexicală și un grup de cuvinte care formează o sintagmă (vezi Hristea 1984: 35). Definiția analitică este foarte bine evidențiată prin sensurile 1. și 3. ale termenului, unde există concepte care se află în relație.

Nu am identificat definiția prin parafrază pentru că termenul amortizare nu se află la nivelul maxim al aborescenței de clasificare.

Din perspectiva DEX-ului, analiza definițiilor termenului amortizare permite anumite abordări. Definiția lexicografică indică sensul specializat și nu sunt consemnate mărcile diastratice. Pentru termenul *amortizare*, este consemnat sensul strict pentru domeniul financiar: „acțiunea de a amortiza și rezultatul ei" (DEX: 41). *Amortiozare* este infinitivul lung, astfel se face trimitere la verbul *a amortiza*. Practica lexicografică din DEX este aceea de a consemna sensurile strict științifice pentru diversele domenii. Observăm că, în cazul cuvântului *amortiza* nu există o definiție simplă, preștiințifică, uzuală. De asemenea, semnalăm existența unui sens din lexicul științific interdisciplinar din domeniul tehnic și fizic: „atenuare, diminuare, slăbire a unui șoc, a unui zgomot". Nu vom interpereta definițiile termenilor științifici interdisciplinari ca definiții alternative.

BIBLIOGRAPHY:

1. Alberts, Mariëtta, 2001, *Lexicography versus Terminography*, în „Lexikos", 11, Stellenbosch, Buro Van Die Wat, p. 71-84.
2. Bergenholtz, Henning, Kaufmann, Uwe, 1997, *Terminography and Lexicography. A Critical Survey of Dictionaries from a Single Specialised Field*, în „Hermes. Journal of Linguistics", 18, p. 91-125, https://www.researchgate.net/publication/313592252_Terminography_and_Lexicography_A_Critical_Survey_of_Dictionaries_from_a_ Single_Specialised_Field (accesat 28.04.2025).
3. Bidu-Vrănceanu, Angela, 1997, *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira, 2001.
4. Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în, mișcare de la dicționare la texte*, București, Editura Universității din București.
5. Busuioc, Ileana, Mădălina, Cucu, 2003, *Introducere în terminologie*, București, Editura Universității din București.
6. DE = Dobrotă, Niță (coord.), 1999, *Dicționar de economie*, București, Editura Economică.
7. Depecker, Loic, 2002, Entre signe et concept: éléments de terminologie générale, Presses Sorbone Nouvelle, Paris.
8. DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", 2016, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic.
9. Gaudin, François, 2003, *Socioterminologie, une approche sociolinguistique de la terminologie*, De Boeck & Larcier, Bruxelles, Edition Duculot.
10. Hristea, Theodor, 1984, *Sinteze de limba română*, București, Editura Albatros.
11. Lerat, Pierre, 1990, *L'hypéronimie dans la structuration des terminologies* în *Langage*, nr. 98.
12. Pavel, Eugeniu, Costin, Rucăreanu, 2001, *Introducere în terminologie*, București, Editura Academiei Române, Editura AGIR.
13. Preda, Angelica, 2022, *Terminologia textilă,* Craiova, Editura Universitaria.
14. Vintilă-Rădulescu, Ioana, 1999, *Terminologia și problemele ei actuale*, București, Editura Academiei Române.

THE TERMS IN ROMANIAN GASTRONOMIC DICTIONARIES: AT THE BORDER BETWEEN SCIENTIFIC LANGUAGE AND COMMON LANGUAGE

Gabriela-Cristina Spiridon
PhD Student, University of Bucharest

Abstract: In this paper we propose a linguistic analysis of an element of national identity, namely Romanian culinary terminology. More precisely, we focus on the terms found in a series of gastronomic dictionaries published in Romania between 1992 and 2008. We will observe whether the chosen dictionaries follow more or less the rules for the selection of the terms presented, but also other rules and whether the language used clearly belongs to the scientific domain or whether it migrates towards common language. In this paper we will provide examples of terms found in six gastronomic dictionaries that are less typical for the culinary field and whose presence in those dictionaries is rather unexpected and surprising.

Keywords: terminology, gastronomy, Romanian gastronomic dictionaries, scientific language, common language

1. Introduction

In the last decades there was and there is still a rising tendency at an international level towards gastronomy at all its levels: healthy eating, diets of all kinds, food as an experience, gastronomic tourism and many others. However, gastronomy cannot exist without a discourse to describe it, without a specialized language materialized in gastronomic terminology, which serves as the subject of study for this research. Studying gastronomic language means contributing to the "preservation of the national terminological heritage" (Dubuc, 2001: 24).

2. Theoretical Framework: Terminology

Terminology is a relatively new discipline compared to other branches of linguistics. According to the international ISO standard, it can be considered either a science, an independent discipline, or a set of terms belonging to a specific field. The third meaning is of particular interest to our study. The father of modern terminology is Eugen Wüster, a representative of the Viennese school. To better understand this science, in this article, we will present in detail the most important aspects introduced by Wüster and other well-known terminologists.

Eugen Wüster's doctoral dissertation, *Internationale Sprachnormung in der Technik, besonders in der Elektrotechnik* (1931), is considered the cornerstone of modern terminology. Through this work, Wüster asserts that terminology is a tool for eliminating ambiguities in technical and scientific communication. He proposed classifying terminology as a branch of applied linguistics and criticized linguists for labeling specialized languages as artificial constructs.

Wüster also highlighted that, in relation to language conceptualization, lexicology—as a subfield of linguistics dealing with vocabulary—refers only to the meaning of words, whereas terminology studies both word-based concepts and those independent of terms. Another of Eugen Wüster's innovations was the idea of standardization—specifically, the elimination of multiple denominations for the same concept, as well as ambiguous denominations. In everyday language, the existence of polysemous words, synonyms, and homonyms is justified by the need to enhance style. However, such linguistic features should not be present in

specialized languages, which must be clear and explicit, with univocity being a fundamental characteristic of terminology.

Other important ideas promoted by the Austrian school of terminology include the notion that the science of terminology operates on two levels: at the level of the entirety of terminologies and at the level of specialized terminologies. Another key idea is that, in order to produce terminological systems that facilitate communication, the methods of terminological lexicography must be standardized.

Alongside Wüster, D.S. Lotte, the founder of the Soviet school of terminology, also played a crucial role in laying the foundations of modern terminology. While Wüster separated lexicon from grammar, focusing solely on terms, Lotte emphasized the importance of context and discourse, within which terms gain their value.

Lotte did not entirely distinguish common language from specialized language; instead, he believed that if a term appears in everyday language, its status as a term remains unaffected. He viewed terminology as having a cognitive function, serving as a *tool for scientific thought*. A notable contribution to the development of terminology as a science was also made by Maria Teresa Cabré. She argued that, although terminology is part of the linguistic field, it differs from linguistics in both theory and practice:

In terms of theory, terminology differs from linguistics in its key aspects: the conceptualization of language, the conceptualization of objects of study according to disciplines, the perspective on studying objects, and the purpose of research.

Terminology emerged from the need to create a language distinct from common language, which is filled with synonyms and polysemous words, as well as from the need to develop a complex and well-defined system of designations. If we examine gastronomic language from a terminological perspective, we realize that it is a specialized field capable of developing its own terminology, even though the boundary between common language and gastronomic language is very subtle. One of the main goals of terminological activity is the compilation of dictionaries. Analyzing various dictionaries leads us to ask the following questions: How fine is the boundary between specialized culinary language and everyday language? Can the gastronomic dictionaries published in our country be classified into different categories? If so, what are they?

3. Research Objectives and methodology

3.1. Research Objectives

It is well known that "terminology [...] aims to meet social needs" (Cabré, 1993), and in this article, we aim to demonstrate that gastronomic dictionaries, one of the most widely used results of terminological activity, play a major role in how gastronomic terminology is perceived by the general public. To answer the initial questions, our research objectives are as follows:

- analysis of six Romanian gastronomic dictionaries;
- identification of common elements and, as far as possible, delimitation of the field of gastronomy and, implicitly, the terms that can be included in a culinary dictionary;
- identification of the elements that differentiate these dictionaries from one another and that may surprise readers.

3.2. Methodology

Terminological analysis in this complex field involves consulting specialized dictionaries, general dictionaries, and fundamental works, extracting and cataloging terms, as well as conducting both quantitative and qualitative analyses.

In this article, we will analyze six gastronomic dictionaries published in Romania between 1992 and 2008, with a particular focus on the multilingual dictionary compiled by

Ana Maria Gal. Specifically, these dictionaries are: *Alimente și preparate culinare din bucătăria românească și internațională. Dicționar explicativ român-englez-german-francez-italian* (Gal, 2007), *Dictionar gastronomic român - francez - german – englez* (Gal, Teodorescu, 1997), *Dicționar de artă culinară francez-român, român-francez* (Predescu, 1999a), *Lexicon de gastronomie francez-român* (Predescu, 1999b), *Dicționar gastronomic școlar* (Huțanu, 2008), *Mic dicționar de secrete culinare* (Medvedev, 1992).

The order presented above is not random; rather, it showcases the dictionaries from the most conventional to the most unconventional. A note must also be made: besides the fact that Gal's dictionary adheres most closely to the conventions and rigorous standards of lexicographic works, it is also the most comprehensive Romanian gastronomic dictionary published to date. As a result, it offers the most extensive collection of culinary terms and will frequently serve as a reference point in our study.

In the case of specialized dictionaries, we cannot speak of encyclopedic definitions (as in the case of general dictionaries) but rather lexicographic ones. As stated in Ciobanu's book, "by convention, the lexical elements of specialized languages have only a referential meaning within the domain in which they are used."[1]

This statement implies that, at least for definitional purposes, terms are not dependent on a specific context, partly because they appear in a limited number of collocations. Terms belonging to a particular field of expertise essentially represent the sum of the knowledge accepted at a given time within that field. Considering this, we can say that a concept within a specific domain is defined by delineating its position in relation to other concepts that belong to that specialized domain at that particular moment.

4. Dictionaries

4.1. General Principles for the Compilation of a Dictionary

Gastronomic dictionaries, as well as all dictionaries must comply with a set of principles. The compilation of a dictionary—whether general or specialized—requires adherence to a set of editorial, linguistic, and methodological standards. Below is an overview of the essential principles generally followed in lexicographic practice, particularly in the design of explanatory or terminological dictionaries.

- Definition of the dictionary type

The dictionary's scope and function must be clearly defined: explanatory, etymological, bilingual, thesaurus-style, thematic, or domain-specific (Atkins & Rundell, 2008; Landau, 2001).

- Identification of the target audience

The choice of lexical items, level of complexity, and descriptive detail must be aligned with the intended audience—whether school-age learners, specialists, translators, or the general public (Hartmann, 2001).

- Selection criteria for entries

Lexicographers determine the inclusion of entries based on frequency, semantic relevance, domain specificity, and stylistic value. The corpus used as a basis plays a crucial role in this process (Béjoint, 2010).

- Organization of entries

Most dictionaries arrange entries alphabetically. Thematic or conceptual dictionaries, however, may organize entries according to semantic fields or chapters (Fuertes-Olivera & Bergenholtz, 2011).

- Structure of dictionary entries

[1] Ciobanu, Georgeta, *Elemente de terminologie*, Mirton Publishing house, Timişoara, 1998.

A standard dictionary entry (lemma) may include: the canonical form of the word, pronunciation (commonly in the International Phonetic Alphabet), part of speech, morphological variants (e.g., plural forms), a concise and precise definition, usage examples, often corpus-based, etymological notes (where appropriate), equivalent terms in other languages (in bilingual/multilingual dictionaries), stylistic, regional, or pragmatic labels (Landau, 2001; Svensén, 2009).

- Editorial Consistency

Uniformity in style, notation, and terminological treatment is critical for both user experience and scholarly value. This includes consistent use of typographic conventions and stylistic markers (Atkins & Rundell, 2008).

- Linguistic and Terminological Accuracy

Definitions must reflect contemporary usage and be informed by both normative grammar and descriptive linguistics. In specialized dictionaries, terminological precision is paramount (Cabré, 1999).

- Inclusion of Auxiliary Materials

Dictionaries often include appendices, such as lists of abbreviations, indexes, lists of symbols, or methodological introductions. These aid comprehension and increase the dictionary's pedagogical value (Svensén, 2009).

- Ongoing Revision and Updating

To remain relevant, dictionaries must be revised periodically to account for lexical innovation, shifts in meaning, and broader sociolinguistic developments (Béjoint, 2010).

4.2. International Gastronomic Dictionaries

Several international dictionaries focused on culinary terminology provide essential tools for chefs, translators, researchers, and students in the gastronomic field. Among the most practical is *The Food Lover's Companion* by Sharon and Ron Herbst, published by Barron's. This compact dictionary includes over 6,000 definitions of culinary terms, ingredients, and wine terminology. Its user-friendly format and straightforward explanations make it especially useful for both culinary students and general audiences (Herbst & Herbst, 2013).

Another significant resource is *A Dictionary of Food and Nutrition*, edited by David A. Bender and published by Oxford University Press. While oriented more toward nutritional terminology, it includes a substantial body of culinary vocabulary—particularly useful for professionals operating at the intersection of food science and gastronomy (Bender, 2009).

Regarding the French gastronomy, we can mention *Le grand dictionnaire de cuisine* (Dumas 1873), which includes 3000 items and was described as a "cathedral of gastronomy"[2].

In the Italian context, the *Dizionario di Gastronomia*, edited by Massimo Montanari, provides detailed definitions and historical context for a wide range of culinary terms. Though more scholarly in tone, this dictionary reflects Italy's deep-rooted culinary tradition and is an important reference for those working with Italian cuisine in academic or professional settings (Montanari, 2006).

For German-language users, works such as *Lexikon der Kulinarik* serve as valuable culinary dictionaries, presenting terms related to ingredients, preparation methods, and regional dishes in German-speaking countries. These dictionaries often function as both linguistic and cultural tools for understanding the vocabulary of gastronomy within Central Europe (Krause, 2010).

Multilingual culinary dictionaries—such as bilingual French–English or trilingual French–English–German glossaries—are also frequently published by vocational and culinary

[2] https://www.amazon.fr/Grand-Dictionnaire-cuisine-Alexandre-Dumas/dp/2859406840

institutions. While not always widely distributed, they are indispensable for culinary translation and international training settings.

Besides these gastronomic dictionaries we can also mention two very well-known encyclopedic works: *The Oxford Companion to Food* (Davidson 1999), with no less than 2650 entries, and *Larousse Gastronomique* (1938), which includes detailed descriptions of recipes, ingredients, cooking techniques, and culinary history, along with biographies of prominent chefs.

4.3. Romanian Gastronomic Dictionaries

There have not been yet written such big and impactful gastronomic dictionaries in Romania, but there are some Romanian culinary dictionaries that are definitely worth to be mentioned.

For this analysis we made a selection of six Romanian gastronomic dictionaries: *Alimente și preparate culinare din bucătăria românească și internațională. Dicționar explicativ român-englez-german-francez-italian*[3] *(Food and Culinary Dishes from Romanian and International Cuisine. Explanatory Dictionary: Romanian–English–German–French–Italian)*, *Dicționar gastronomic român-francez-german-englez*[4] *(Romanian-French-German-English Gastronomic Dictionary), Dicționar de artă culinară francez-român, român-francez*[5] *(Dictionary of Culinary Art)*, *Lexicon de gastronomie francez-român*[6] *(Lexicon of Gastronomy)*, *Dicționar gastronomic școlar*[7] *(School Gastronomic Dictionary)*, *Mic dicționar de secrete culinare*[8] *(Dictionary of Culinary Secrets).*

We learn about five of these dictionaries (with the exception of *Dicționar gastronomic român-francez-german-englez* (Gal & Teodorescu, 1997)) also from the book *Limba cărților de bucate românești*[9] *(The Language of Romanian Cookbooks)*, authored by Mariana Neț and published by the Romanian Academy Publishing House. The order presented above is not arbitrary; rather, it reflects a progression from the most conventional to the most unconventional dictionaries.

A clarification must also be made: beyond the fact that the Gal Dictionary (2007) adheres most closely to the conventions and editorial rigor characteristic of a lexicographic work, it is also the most extensive Romanian gastronomic dictionary published to date (766 pages), thus offering the most comprehensive collection of culinary terms. This dictionary is multilingual (Romanian–English–German–French–Italian), comprising two main sections and three appendices. It includes 1,690 entries in the main dictionary and 6,900 indexes in the *Glossary of Words and Expressions* in English, German, French, and Italian. The first part (the dictionary) includes terms from the field of food and gastronomy, such as:

the common and commercial names of the main food categories, including pork, beef, lamb, and poultry (as well as offal); meat products (cold cuts); game (furred and feathered); fish; milk and dairy products (cheese, sour cream, whipped cream); cereals and cereal groats; vegetables (both local and imported); condiments and spices; aromatic herbs; coffee and tea; fruits (both native and exotic); traditional Romanian culinary preparations—with their most accurate equivalents provided in the other four European languages—and dishes specific to French, German, Italian, and English cuisines, listed under their original names.[10]

---

[3] Gal, Ana Maria, *Alimente și preparate culinare din bucătăria românească și internațională*, Allfa Publishing house, Bucharest, 2007.

[4] Gal, Ana Maria, Teodorescu, Georgeta Felicia, *Dicționar gastronomic român-francez-german-englez,* Petcom Publishing House, Sibiu, 1997.

[5] Predescu, Elena, *Dicționar de artă culinară francez-român, român-francez*, Europolis Publishing House, Constanța, 1999a.

[6] Predescu, Elena, *Lexicon de gastronomie francez-român*, Europolis Publishing House, Constanța, 1999b.

[7] Huțanu, Ana, *Dicționar gastronomic școlar,* Dacia Publishing House, Cluj-Napoca, 2008.

[8] Medvedev, Tatiana, *Mic dicționar de secrete culinare,* Alux Publishing House, Bucharest, 1992.

[9] Neț, Mariana, *Limba cărților de bucate românești*, Romanian Academy Publishing House, Bucharest, 2019.

[10] Translation from Gal (2007), p. 5.

This dictionary also includes terms designating culinary preparations specific to regional cuisines neighboring Romania—such as Turkish, Serbian, and Greek cuisines—from which numerous dish names have been borrowed and are now, erroneously, regarded as inherently Romanian (for example, *sarmale, plachia,* etc.). Additionally, it records terms referring to exotic dishes from Japanese and Chinese cuisines, which have become widespread and highly appreciated across Europe. The adapted names of these dishes are provided in all five of the aforementioned languages. Furthermore, the dictionary includes the most commonly used verbs specific to the gastronomic field—verbs that describe cooking-related actions and methods of food preparation—while also highlighting new trends in contemporary international gastronomy.

The second part, the glossary, contains indexes that refer back to the corresponding Romanian term. These indexes are listed in alphabetical order and, as the author notes, the glossary can function as a dictionary in its own right, since many of these terms—especially those of French and English origin—are used as such in the other four languages (and beyond). The third part comprises three synoptic appendices presenting the elements and cuts of pork, beef, and lamb (also applicable to goat meat), along with the corresponding butchery terms in the aforementioned languages. Two observations made by the author are worth emphasizing: first, that in Romanian, at least until 2007, only the names of pork products were officially codified; and second, that butchering methods vary from one country to another, which makes establishing precise equivalences among the respective terms particularly challenging.

We will not provide a detailed account of the contents of the other five dictionaries mentioned earlier, but will instead offer only some basic information about them, as only the dictionary *Alimente și preparate culinare din bucătăria românească și internațională. Dicționar explicativ român-englez-german-francez-italian (Food and Culinary Dishes from Romanian and International Cuisine. Explanatory Dictionary: Romanian–English–German–French–Italian)* is compiled with the highest degree of rigor and adheres most closely to the editorial conventions of a lexicographic work.

Dicționar gastronomic român-francez-german-englez, written by Gal and Teodorescu in 1997, can be considered a starting point for the dictionary published in 2007. The early version has 271 pages, whereas the later variant has 766 pages. Not only have more terms been included, but another translation language - Italian - has been added.

Dicționar de artă culinară francez-român, român-francez[11] *(Dictionary of Culinary Art* (1999a)), and *Lexicon de gastronomie francez-român* (*French–Romanian Gastronomic Lexicon* (1999b)), both compiled by Elena Predescu, are bilingual works of medium and small size (242 and 95 pages, respectively). Of particular note regarding the lexicon is its unique structure: 17 alphabetically ordered chapters, each assigned to a specific subdomain of gastronomy (for example: Chapter I – A – Actions and Methods of Food Preparation; Chapter XVII – V – Meat, Fr: Viande). It is also worth mentioning that both of these works include among the listed terms some „intruders", as for example: 'chaque' (every), 'rien' (nothing), 'ça' (this, that, it), 'à droite' (to the right), 'à gauche' (to the left), 'ne pas fumer' (do not smoke).

Dicționar gastronomic școlar (School Gastronomic Dictionary) by Huțanu is monolingual, comprises 128 pages, and—being intended for students—also includes illustrations. What makes it appealing to younger readers is not only its visual presentation, but also its colloquial and often playful language (for example: "if you enjoy eating tasty and appetizing dishes, you should know a little something about them: what they're called, where their names come from,"[12] or "pișcăcios – describing food or drink – something that stings, pricks the tongue, is spicy"[13]). However, this stylistic approach detracts from its lexicographic

[11] Predescu, Elena, *Dicționar de artă culinară francez-român, român-francez*, Europolis Publishing House, Constanța, 1999a.
[12]Translated from Huțanu (2008), p. 7.
[13] ibid., p. 62.

character, making the work more appropriately classified as an encyclopedia for children, albeit one in which the information is organized alphabetically. Among its "irregularities" are numerous entries listed directly in the plural form without even indicating the singular (a total of 134 such entries), eight diminutive forms, and several words that do not belong to the gastronomic field, for example: 'anafură' , 'apicultură', 'avicultură', 'balsam', 'femelă', 'jet', 'jar', 'peren', 'veștede', etc.

Mic dicționar de secrete culinare (*Little Dictionary of Culinary Secrets*), written by Tatiana Medvedev, is more accurately described as a collection of practical tips—"a handy manual for young housewives"[14]—rather than a true dictionary. The features it shares with a traditional dictionary include: the alphabetical arrangement of entries, the indication of plural and definite forms, as well as an appended index listing all referenced items in alphabetical order. The work comprises 143 pages and is structured into four chapters: *I. Este bine să știm despre... (A-Z) (Good to Know About... (A–Z)), II. Cum se remediază... (A-Z)(How to Fix... (A–Z)), III. Cum se păstrează... (A-Z) (How to Store... (A–Z))* and *IV. Să cîntărim fără cîntar (Weighing Without a Scale).* At the end, an Alphabetical Index of the Entries Included in the Dictionary is appended.

6. Conclusion

Since we inevitably interact with the field of gastronomy on a daily basis, we would like readers to consider it from a different perspective — namely, a terminological one. Regarding gastronomic dictionaries, they can surprise readers, whether they are professional chefs, amateurs, or linguists.

According to DOOM, "depending on the context and the communication situation, some forms are acceptable even if they are not explicitly prescribed by the norms."[15] How permissive is the acceptance of terms in dictionaries? As a result of the above presented analysis, we can conclude that in some cases a large dose of permissiveness was used. We encountered unexpected expressions, playful and colloquial formulations, practical advice, diminutive terms, terms whose belonging to the gastronomic sphere is at least questionable, and more.

BIBLIOGRAPHY:

1. Athu, Cristina (2013), *Aspecte actuale ale terminologiei*, University Publishing House, Bucharest.
2. Atkins, B. T. S., & Rundell, M. (2008). *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford University Press.
3. Béjoint, H. (2010). *The Lexicography of English: From Origins to Present*. Oxford University Press.
4. Cabré, Maria Teresa (1993), *La terminología. Teoría, metodología, aplicaciones*, Editorial Antárida/Empúries, Barcelona.
5. Ciobanu, Georgeta (1998), *Elemente de terminologie*, Mirton Publishing House, Timişoara.
6. Fuertes-Olivera, P. A., & Bergenholtz, H. (Eds.). (2011). *e-Lexicography: The Internet, Digital Initiatives and Lexicography*. Continuum.
7. Gal, Ana Maria (2007), *Alimente și preparate culinare din bucătăria românească și internațională*, Allfa Publishing House, Bucharest.

[14] Medvedev (1992), p. 5.

[15] DOOM 2021: Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti", *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a III-a revăzută și adăugită, coord.: Ioana Vintilă-Rădulescu

8. Gal, Ana Maria, Teodorescu, Georgeta Felicia (1997), *Dictionar gastronomic roman - francez - german – englez*, Petcom Publishing House, Sibiu.
9. Hartmann, R. R. K. (2001). *Teaching and Researching Lexicography*. Pearson Education.
10. Huțanu, Ana (2008), *Dicționar gastronomic școlar*, Dacia Publishing House, Cluj-Napoca.
11. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti", *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, (3rd ed.), coord.: Ioana Vintilă-Rădulescu.
12. Landau, S. I. (2001). *Dictionaries: The Art and Craft of Lexicography* (2nd ed.). Cambridge University Press.
13. Medvedev, Tatiana (1992), *Mic dicționar de secrete culinare*, Alux Publishing House, Bucharest.
14. Neț, Mariana (2019), *Limba cărților de bucate românești*, Romanian Academy Publishing House, Bucharest.
15. Pavel, Eugeniu și Rucăreanu, Costin (2001), *Introducere în terminologie. Noțiuni fundamentale*, Agir Publishing House, Bucharest.
16. Predescu, Elena (1999a), *Dicționar de artă culinară francez-român, român-francez*, Europolis Publishing House, Constanța.
17. Predescu, Elena (1999b), *Lexicon de gastronomie francez-român*, Europolis Publishing House, Constanța.
18. Svensén, B. (2009). *A Handbook of Lexicography: The Theory and Practice of Dictionary-Making.* Cambridge University Press.
19. Vintilă-Rădulescu, Ioana (2021), *Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Univers Enciclopedic Gold Publishing House, Bucharest.
20. Wüster, Eugen (1979, posth.), *Einführung in die allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexicographie*, Springer Publishing House, Viena.

NEW THOUGHTS ON FOLK ETYMOLOGY. CASES OF FOLK ETYMOLOGIES/CONFUSIONS IN DAILY LANGUAGE

Andrei-Ionuţ Popa
PhD Student, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: The purpose of this article is to present folk etymology (its structural model) as a lexical product of phonetic and semantic correlations, morphological reinterpretation, presentation of folk etymologies judged as lexical hybrids, spelled-out words, spontaneous semantic remodeling based on semantic congruences.

Keywords: notional relatedness, semantic Matrioch, etymological instinct, analogical instinct, semantic specialization

Conform definiţiei sale tradiţionale şi structurale (Hristea 1968: 5; 1978: 223 ş.u.; Sala 1999: 7 ş.u.; Avram 2000; DSL s.v. etc.), etimologia reprezintă acea *ramură a lingvisticii care cercetează originea şi evoluţia formală şi semantică a cuvintelor unei limbi.* În această accepţiune, se poate vorbi atât despre etimologia unei limbi istorice date, cât şi despre etimologia unor familii de limbi (spre ex., romanică, germanică, slavă etc.).

În ansamblul lingvisticii romanice din secolul al XX-lea a fost consemnată tranziţia de la concepţia şi practica reprezentate de paradigma „etimologiei-origine" spre cea reprezentată de paradigma „etimologiei-istorie". „Etimologia-istorie" preconizează trasarea biografiei complete a cuvintelor: fără a neglija latura formală a cuvintelor, ea îşi concentrează atenţia asupra semnificaţiei, fiind vorba, aşadar, de o etimologie care pune accentul cuvenit pe dimensiunea *semantică* (cf. Iordan 1972: 179). Din această perspectivă, fiecare cuvânt evoluează, de-a lungul secolelor, în circumstanţe particulare, unice, într-un angrenaj al raporturilor cu alte cuvinte (ce pot aparţine aceleiaşi familii lexicale sau unor familii diferite). Această concepţie a fost determinată de progresul cercetărilor în domeniul geografiei lingvistice şi, în general, de enorma acumulare de noi date lingvistice şi filologice, prin impulsul şi opera unor mari lingvişti ca Hugo Schuchardt, Jules Gilliéron, Antoine Meillet, Walther von Wartburg ş.a., şi prin teoretizările datorate lui Kurt Baldinger : „L'étymologie, au sens moderne, c'est donc la *biographie* du mot. Sa naissance, dont s'occupait exclusivement l'ancienne étymologie, n'en est que le point de départ" (Baldinger 1959: 239); „C'est à travers l'histoire du mot qu'on remonte aux origines. En tout cas, l'étymologie-origine a besoin de la confirmation par l'histoire du mot" (Baldinger 1959: 242).

În mod firesc, paradigma modernă a etimologiei-istorie a atras şi adeziunea lingviştilor români. De exemplu, Sextil Puşcariu, în studiul său *Din perspectiva dicţionarului* (II, 1922, republicat în Puşcariu 1974: 230), pledează pentru ca lexicografia şi etimologia să fie „istoria biografică a limbii": „Cele mai «grele» cuvinte din punct de vedere lexicografic nu sunt cele cu etimologia necunoscută, [...] ci sunt cuvintele cu multe înţelesuri [...]. Dacă lexicograful nu se mulţumeşte să claseze numai aceste înţelesuri după criterii pur formale, ci caută să stabilească şi raportul intim al acestor înţelesuri şi să explice nexul lor cauzal, atunci dicţionarul va deveni ceea ce trebuie să fie: istoria biografică a limbii". Al. Graur a insistat asupra necesităţii de a întreprinde cercetări detaliate, cu scopul de a examina istoria cuvintelor în toată complexitatea ei şi de a elucida originea lexemelor cât mai precis posibil, inclusiv în cazul cuvintelor pentru care se postulează o etimologie multiplă: „Chiar acolo unde mai multe limbi prezintă fapte similare, nu trebuie să desperăm de a găsi originea exactă a unui element al limbii: se poate totuşi găsi un mijloc de a distinge ceea ce provine dintr-o limbă şi ceea ce

provine dintr-alta, cu condiţia să examinăm istoria cuvintelor în toată complexitatea ei" (Graur 1963: 18). La rândul său, Th. Hristea aderă pe deplin la paradigma „etimologiei-istorie". În acest sens, următoarele afirmaţii pot fi văzute ca o profesiune de credinţă de mare actualitate: „[Schimbările semantice] constituie însăşi tema centrală a semanticii diacronice şi una dintre laturile fundamentale ale cercetării etimologice moderne [...]. Un bun dicţionar etimologic (ori care dă şi indicaţii etimologice) n-ar trebui să omită nimic din ceea ce este esenţial în evoluţia semantică a unui cuvânt" (Hristea 1981: 258); „Etimologia modernă înseamnă alcătuirea istoriei integrale a unui cuvânt, ceea ce echivalează cu o adevărată «biografie lexicală»" (Hristea 2009b: 696)

Distincția etimologie populară-etimologie savantă

În mod tradițional, termenul "*etimologie populară*" a fost utilizat pentru a descrie actul de a reuni - în mod conștient sau inconștient - două unități lexicale între care nu există nicio legătură morfologică sau semantică dovedită istoric. În franceza modernă, o astfel de legătură afectează cuvintele *payer* și *péage:* acesta din urmă este interpretat în mod regulat astăzi ca un derivat deverbal, cu sensul de "fait de *payer*, lieu où l'on *paye*" - și nu mai cu cel de "droit de mettre le *pied*", în conformitate cu sensul etimonului latin *pedaticum*. Pe plan formal, această reinterpretare se manifestă prin tendința, în special în rândul tinerei generații, de a pronunța [pEjaJ] în loc de [pEaJ]; ocazional, ea ia și forma unei ortografii non-standard*, payage*.

Datorită faptului că efectele sale sunt susceptibile de a fi ratificate de o comunitate vorbitoare, etimologia populară a fost considerată, în tratatele de lingvistică, ca o sursă de schimbare diacronică: schimbare semantică sau formală, uneori ambele. Cu toate acestea, este bine cunoscut faptul că etimologia populară are loc sincronic, adică într-o anumită stare a limbii, indiferent de istoria idiomului respectiv. Prin urmare, etimologia populară nu urmărește - sau cel puțin nu neapărat - un adevăr diacronic. Ea este uneori opera unor subiecți care "încearcă să scrie istorie fără arhive", pentru a utiliza frumoasa expresie a lui Chauveau (1991), iar alteori a unor subiecți care, mai simplu, încearcă să detecteze o organizare în cadrul unităților lexicale pe care le utilizează, în vederea unui beneficiu care poate fi cognitiv, dar și simbolic sau interactiv. Pentru a face acest lucru, vorbitorii acționează, ca să spunem așa, cu mijloacele pe care le au la îndemână și fără sprijinul unei investigații științifice.

Termenul „popular", utilizat pentru a clasifica practica etimologică spontană a vorbitorilor, nu este inocent: el contrastează cu „științific", iar conținutul său sociolingvistic este încărcat de conotații depreciative, chiar disprețuitoare, sub pana anumitor autori (cf. [Reichler-] Béguelin, 1993). Deseori calificată drept etimologie „falsă", etimologia populară este astfel contrapusă etimologiei savante care, pe baza unei abordări axiomatizate și a unei documentări cât mai exhaustive, pretinde să stabilească filiația istorică reală a cuvintelor și a sensurilor. Trebuie subliniat faptul că etimologia "populară" nu există dacă nu există o tradiție savantă paralelă: înainte de introducerea metodei istorice în științele limbajului, etimologia populară era confundată cu etimologia pură și simplă.

Abordarea saussuriană a fenomenului etimologiei populare:

Etimologia este unul dintre sectoarele de limbă în care se exprimă competența lexicală a vorbitorilor, modul lor spontan de a sesiza unitățile și subunitățile semnificative, capacitatea lor de a le organiza în corelații paradigmatice și capacitatea lor dinamică de a le motiva și remotiva semantic.

Un capitol intitulat „L'étymologie populaire" (Etimologia populară) apare în partea a treia a *cursului* consacrat "Lingvisticii diacronice" (parte care, după cum se știe, nu este nici cea mai cunoscută, nici cea mai studiată): fapt etimologic popular latent, manifestat printr-o schimbare de interpretare, dar nu printr- o schimbare formală: cazul lui durchbläuen, Abenteuer, de la soufreteux, cazul lui habiller (< a-biller, de la bille ("bucată de lemn cioplit

de care sunt fixate frânghiile folosite pentru a trage o barcă") și rhabilleur ("cel care reglează unui ceas") pentru abiller, rabilleur, cazul lui picioare. (I R 3.3-3.5).

Fapte etimologie populară "care se încadrează în cuvinte vechi deja cunoscute" (2653: I R 3.5), deja prezente în limbă: exemplul landwehr-ului german numit langue verte în anumite departamente franceze în timpul războiului franco-german; lover's liver oil pentru ulei de ficat de cod; angl. bloody (< de Lady) asimilat sângelui; cazul tuturor. Trampeltier, și v.h.a. mari-greoz. (I R 3.5-3.7)

Fapte etimologie populară care duc la o schimbare de formă, creând un cuvânt nou: cazul carbunculus care dă fr. escarboucle, all. Karfunkel prin asociere cu funkeln "a străluci"; all. Érb-lasser "care lasă moștenire", modificat accentual în Er-blásser "prin asociere cu blass "palid"; fr. choucroute; Trocadéro "numit la o parte a populației pariziene trei caderos (mă duc la trei caderos)" (2658: I R 3.7), maladrerie (spital de leproși) pentru maladerie, prin influența lui ladre "lepros", ladrerie "casă de leproși"; în sfârșit calfeutrer pentru calfater prin influența lui feutre, și homard (împrumutat din norvegiana veche humarr, aclimatizat ortografic prin reunirea cuvintelor în-ard din fr. Conform notelor R, acest ultim caz nu merită denumirea de etimologie populară, deoarece aclimatizarea privește doar partea de sufix, fără o reinterpretare a cuvântului). (I R 3.7- 3.8)

Strategiile de analiză și/sau potrivire identificate reflectă preocuparea de a detecta o logică (sau un simbolism) care stă la baza organizării vocabularului. În cazul în care este necesar, vorbitorii construiesc acest lucru din proprie inițiativă, chiar dacă acest lucru înseamnă încercări și erori și ipoteze eronate. Inventarele lexicale sunt vaste și în continuă schimbare. Ele sunt imposibil de cunoscut în întregime, atât pentru profani, cât și pentru cercetători. Confruntați cu vocabularul unei limbi, alcătuit din mii de semne, vorbitorii, dar și dialectologii și lexicografii, se află în aceeași situație ca observatorul obiectelor din lumea senzorială, în căutarea de omologii și asociații, de taxonomii plauzibile și operaționale în raport cu obiectivele practice pe care și le-au propus. Clasificarea este însă incertă din cauza faptului că inventarul obiectelor nu este închis, că descoperirea unui nou obiect ne determină să ne revizuim cunoștințele despre ansamblu și că, chiar dacă impunem o închidere artificială a corpusului, sistemul cognitiv uman are limite: nu toate reprezentările obiectelor pot fi mobilizate în memoria noastră activă pentru a fi prelucrate simultan de intelect. În consecință, cunoștințele lexicale exprimate spontan de vorbitor nu pot fi decât instabile, în funcție de erudiția în evoluție și de conținutul memoriei care, într-o anumită împrejurare, este inegal de proeminent. Cu toate acestea, dacă dorim să construim un model plauzibil al comportamentului lingvistic, luând în considerare posibilitatea erorilor și a accidentelor de performanță, este util să înțelegem mecanismele care stau la baza împerecherilor lexicale, chiar și fugitive, pe care le fac subiecții: aceasta este concluzia care ne determină să reflectăm asupra etimologiei populare. Permeabilitatea graniței dintre cele două tipuri de etimologie poate fi explicată printr-un prim motiv fundamental. Toți lingviștii ocupă o poziție epistemologică ambiguă: ei sunt în primul rând subiecți care își manevrează limba într-un mod necugetat, instinctiv, cu propriile lor obiceiuri și, după caz, preferințe personale; dar, în același timp, ei se consideră martori imparțiali, descriind faptele într-un mod obiectiv și distanțat. Chiar mai mult decât în alte științe, lingvistul este deopotrivă observator și observat, judecător și juriu, cum ar veni. Dacă nu suntem atenți, aceste două poziții riscă să interfereze, în așa măsură încât anumite conflicte teoretice ajung să reflecte disensiunile dintre utilizatorii limbii, în special conflictele normative privind acceptabilitatea unei variante sau a alteia. Această dificultate de a construi o *știință a* lingvisticii în sensul strict al termenului este deosebit de acută în domeniul etimologiei. În consecință, numeroase analize care se pretind a fi savante sunt suspectate că sunt realizate după principii similare celor care caracterizează etimologia populară, pe baza unor speculații.

Este de înțeles, așadar, că gramaticienii și lexicografii sunt oarecum perplecși în fața etimologiei populare, înclinați să o dezaprobe, dar obligați să consemneze repercusiunile

acesteia asupra limbii. În *Traité de stylistique*, în care exprimă o neîncredere vie în "instinctul etimologic", Charles Bally s-a resemnat, aproape cu reticență, să acorde "mai multă valoare" etimologiei populare decât etimologiei istorice: pentru că, spunea el, o "eroare grosolană de etimologie.

BIBLIOGRPAHY:

1. Coteanu –Sala*, Etimologia şi limba română. Principii – probleme*, Editura Academiei 1987.
2. Coșeriu, *Omul și limbajul său*, Editura „Universității Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2009.
3. Graur, Alexandru*, Etimologii româneşti*, București, Editura Academiei Române, 1963.
4. J. Orr, *L'étymologie de philologie populaire",franҫaises* , Paris, J. Klincksieck, Orr, Essads 1963.
5. Sala, Marius (coordonator), *Enciclopedia limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, 2006.
6. Sala, Marius, *Introducere în etimologia limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, 1999.

DISTORSION OF NEOLOGISM AS A RESULT OF FOLK ETYMOLOGY. FOLK ETYMOLOGY. LEXICAL REFERENCES

Andrei-Ionuţ Popa
PhD Student, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iași

Abstract: *The aim of this article is to present folk etymology in the form of lexical notes from the sphere of neologism and common word deformation as a result of semantic attractions and their decoding through the modified word and the modifier, as well as the change in the formation as a wholeness.*

Keywords: distortion of neologisms, associative families, lexematic structure, phonetic adaptation through folk etymology, phonetic laws, blending

Note lexicale: **Sărbușcă**

Iorgu Iordan: sărbuşcă „o mâncare făcută din zer şi din mălai".

Lexemul figurează în DLR ca element regional şi defineşte, conform citatelor, un preparat culinar modest, specific categoriei sociale a nevoiaşilor: „Alţi gospodari fac sărbuşca din zară, punând-o să fiarbă pe foc şi când văd că începe să fiarbă ţârâie… făină din mână, amestecând în zară" (Pamfile, Ion Creangă, p. 24). Preparatul cunoaşte şi o variantă îmbunătăţită, prin intervenţia celor înstăriţi cu intenţia de a-şi aminti de copilărie, de vremurile de altădată şi de obiceiurile de atunci. În astfel de cazuri, felul de mâncare se prepara „din zăr, unt sau chişleag, lapte prins sau lapte dulce fiert cu mălai sau cu făină" (Ibidem).

Specific Moldovei istorice, produsul a fost atestat de ambele maluri ale Prutului. Pentru epoca actuală, înregistrările parvin din Rep. Moldova. Lărgirea reţetei, prin îmbunătăţirea materiei prime, explică păstrarea şi practicarea acesteia până în prezent, conform reţetarului rural: „mâncare din crupe de păpuşoi cu zăr din lapte de vacă fiert, cu crupe ori orez şi dres cu ouă" (*Dicţ dialectal*, IV, p. 198 s.v.).

Dincolo de Prut, sărbuşca a dezvoltat o variantă prin *etimologie populară*, şerbuşcă, aşadar fierbuşcă, întrucât pentru pregătire necesită foc.

Cât priveşte etimonul cuvântului, în general, dicţionarele îl trec sub tăcere. Şi DNFR procedează întocmai, iar DLR face menţiunea „etimologia necunoscută", cf. sarbăd. În acelaşi sens, pentru că propunerea DLR ridică dificultăţi de ordin fonetic, alegem ca punct de plecare verbul sorbi. Prezenţa acestuia se justifică pe deplin, date fiind componentele originare: zer + mălai, în cantitate mică, aspectul finit zemos, precum şi modul de consum adecvat pentru verbul sorbi. Conform unor vremuri de mare sărăcie s-a practicat şi economia de mălai ceea ce imprima preparatului o înfăţişare fluidă, asemănătoare cu o zeamă. În acest fel a apărut, între variantele denominative, şi sorbuşca, aliniind fonetic produsul la verbul atât de sugestiv: sorbi. *Maica lui Vasâle.*

Recuperarea cuvântului uitat ori păstrarea celui necunoscut are loc cu sprijinul paronimiei. La identificare, în urma „recondiţionării", ne ajută decisiv contextul, ca în cazul fărină/ fărimă: O măcinat bădiţa/ Trei tărâţe ş-o fărimă (Bulgarka, 47). Originalul, de altfel, uşor de reperat, îl regăsim în diverse variante, în colindele, cu acelaşi motiv, din corpusul de texte: O măcinat badea,/ Trei tărâţe şi-o fănină (Gruzkoe, 182); Ni-o măcinat/ Trei făini şi-o tărâţă (Novogrigorievka, 48). Modificarea fărină > fărimă se explică prin concursul a două categorii de factori, pseudointerpretarea semnelor grafice „m"/ „n", la descifrare, sau/ şi paronimia fărină/ fărâmă. Existenţa celei de a doua posibilităţi explicative deschide perspectiva amplificării unei obişnuite erori grafice. Tot uitarea a determinat refacerea compusului grajd de piatră prin paronimie: Acasă o alergat/ Şi-n gazdă de piatră o intrat/ Şi pe murgu o dezlegat

(Bulgarska, 51). 2.2.3. Termenul uitat (sau necunoscut) este refăcut prin etimologie populară: *Maica lui Vasâle*/ C-un colac de grâu,/ Cu plosca de gin/ Din colac părţeşte/ Din pahar lemneşte/ Da din gură grăieşte (Bulgarska, 165). Verbul lemni, suspect în context, prin corelare cu alte producţii ale genului, se legitimează: Nainte ieşitu-ne-a,/ Cu clondirul de-a stângu,/ Cu paharu de-a dreapta,/ Din pahar numeşte-ne,/ Din gură grăieşte-ne (Teodorescu P., p. 17). Verbele numi-lemni au în comun semantismul: „a ura, a meni" (v. DLR s.v. 4.), complexul sonor, până la un punct, şi posibilitatea ierarhizării: cuvânt de bază/ var. Întrucât unele arii dialectale (din sudul ţării) cunosc modificarea [n] > [l]: (v. Gl. Munt. s.v. lumeşte, lumără), devenirea lumi > lemni îmbracă aspectul unui proces sinuos, întrucât chiar în creaţiile de acest fel, culese în ţară, s-au înregistrat distorsiuni: Şade şi-mi leneşte,/ Din gură grăieşte „Beţi, boieri, mâncaţi!" (Pamfile, Crăciunul, 63/31). Varianta cu verbul leni, în loc de lumi, neperceput în Moldova, reflectă o distorsiune de colportaj, denaturarea devenind acceptabilă prin verbul cu care se asociază (şade). Nu excludem posibilitatea ca în textul cules din Ucraina să fi existat var. leni, deformată prin uitare într-o formaţie asemănătoare, dar cu alt semantism, neconcordant cu textul. Slăbirea cunoştinţelor de limbă maternă favorizează acceptarea modificării.

Tăioasă Brânză Determinantul din sintagma-titlu apare într-un text cules din Trăisteni, com. Valea Doftanei, Prahova: Caşcavelele să face altfel [decât brânza]. Când pune caşu la dospit, îl lasă mai puţin şi îl opăreşte, îl taie fălii-aşa, bagă o bucăţică mică ... în apă călâie-aşa, că dac-o fierbe rău, iese caşcaveaua mai tăioasă. Dacă e caşu un pic mai dospit şi apa mai călâieaşa, nu chiar fierbinte, iese [caşcavalul] mai cu grăsime mai multă-n el (TDM, I, 219, pct. 708). Înţelesul deductibil din fragmentul citat: tăioasă „uscată, aspră, fibroasă" este subliniat, prin contrast, de precizarea ulterioară privind reţeta de preparare: [iese caşcavalul] mai cu grăsime mai multă-n el, dacă se respectă regulile de preparare .Calificativul produsului compromis prin neatenţie, tăios, tăioasă, pare incompatibil cu un aliment. Bănuim că la origine se afla paronimul teios, ~-oasă, cu acelaşi semantism (v. DLR s.v. teios 1. „tare şi fibros, aţos"), dar raportabil la baza derivativă tei prin urmare este vorba despre „ [caş] similar, comparabil cu scoarţa, coaja de tei, ca duritate". Modificarea petrecută în limitele sintagmei brânză teioasă > ~ tăioasă a dobândit, probabil, credibilitate prin etimologie populară, produsul cu însuşirea respectivă sugerând metaforic posibilitatea „tăierii" la ingurgitare. Ne întemeiem interpretarea pe baza atestării suplimentare a termenului discutat în ALRR-Munt. şi Dobr., V, chest. 2368. La întrebarea cu numărul respectiv „Cum ziceţi că e brânza care stă mai mult timp în putină (bărbânţă) şi care, când o mănânci pişcă la limbă?", în pct. 806, s-a obţinut răspunsul tăioasă, brânză ~, deci taie, figurativ, adică pişcă limba. FD, 2013, 231 – 232

Termeneá, termenéle. Notat în ALRR – Munt. şi Dobr., III, h 309/pct. 831, cuvântul termenea, ~-ele, absent din dicţionare, semnifică „pănuşă". În concordanţă cu titlul hărţii „j'effeuille (l'épi de maïs)", precum şi cu chestiunea corespunzătoare [= întrebare indirectă] „Ce spui că faci când dai jos pănuşile (foile) de pe ştiulete?", unele răspunsuri pot avea o anumită semnificaţie pentru identificarea cuvântului titlu. Astfel în pct. 807 s-a răspuns dezbrac, curăţ de foi, iar în pct. 709 dezbrac, gogesc de foi. Accepţia metaforică a primului verb, preluat din lexicul specializat vestimentar, ne determină să presupunem că şi pănuşa, ~-ile au fost comparate cu un obiect de îmbrăcăminte. Formal termenea evocă paronimic fermenea, împrumut de origine turcă, însemnând „astăzi (= 1934, an de apariţie pentru DA), în unele regiuni din România, «haină ţărănească, până la brâu, de forma minteanului» ..." Termenul atestat în Dâmboviţa (v. DA s.v.), în zona Vălenii de Munte (Jipescu, Opincaru, 80), confirmat în SDLR „şi-l mai poartă şi azi (=1939, an de publicare) ţăranii în Muntenia", a fost atestat recent, în jud. Giurgiu, în formă coruptă, cauzată, probabil, de uitarea denumirii vechiului obiect de îmbrăcăminte, prin joc de cuvinte sau chiar prin etimologie populară. În sprijinul soluţiei propuse aducem următoarele argumente 1. relaţia paronimică fermeneá /termeneá; 2. domeniul comun de referinţă al celor doi termeni – îmbrăcăminte pentru om şi

[figurativ] pentru plante; 3. accentuare identică; 4. traseul parcurs de termenul de origine turcă coincide cu evoluţia acestuia: pătruns ca articol de vestimentaţie pentru boierime, odată cu ieşirea din modă, a trecut în lexicul dialectal, cu acelaşi semantism, unde, de asemenea, învechindu-se, a suferit modificări de formă şi de sens. FD, 2012, 350

Perciuna vb., cu varianta împerciună, este folosit în Mold., cu referire la cuie sau la vârful unui cui, cu sensul „a-1 îndoi după ce a străpuns o scândură; a-1 fixa, a-1 asigura, a-i forma un al doilea cap, prin îndoirea și/sau lățirea vârfului cu ajutorul ciocanului, după ce scândura a fost străpunsă; a nitui". Estș înregistrat de TDRG (împerciună) și de SCRIBAN, D. (perciuna), fiind considerat, inclusiv în DA, respectiv în DLR, ca derivat românesc de la perciune „șuviță de păr, adesea lungă și răsucită, care se prelungește lateral pe obraz, de la tâmple în jos" (DA adaugă «cu înțelesul primitiv „a îndoi ca un perciune"»). Cuvântul are însă o altă etimologie : tc. percin „vârful îndoit și/sau lățit (cu ciocanul) al unui cui; cel de-al doilea cap al unui nit, format cu ajutorul ciocanului; nit; fixarea unui cui prin baterea vârfului său cu ajutorul ciocanului (după ce a străpuns scândura), nituire". Dacă nu va fi existat o bază substantivală rom. percin sau *perciun „idem" de la care să fi fost format verbul, înseamnă că (îm)perciună a fost derivat spontan, în momentul împrumutului, direct de la etimonul turcesc (probabil detașat din tc. percin etmek, având același sens ca și verbul românesc ; etmek „a face"), adaptat, prin etimologie populară, după rom. perciune (< tc. percem).

*Şitor, citor, sucitor, sujitor***.** Notat în rostirea dialectală, cuvântul-titlu reproduce varianta coruptă citor < sucitor „băţ (gros) de lemn, neted cu care se întinde foaia de aluat pentru plăcinte, tăiţei sau, p. ext., care se întrebuinţează la mestecat, bătut etc.": Punem ... grăunţi di păpuşoi, punem şcaunu la foc, mestecam cu şitoriu şi zâşem „— Trăsniţi cucoşăi!" (p. 316 – Cioburciu, raion. Slobozia).

Varianta abreviată este specifică Basarabiei, unde atestările sunt extrem de numeroase, fiind numele cel mai răspândit pentru obiectul respectiv, alături de sujitor, derivatul primar de la soage < lat. subigere. Menţionăm că graiurile din Bucovina şi Basarabia mai păstrează derivatul primordial sujitor, dovadă a continuităţii neîntrerupte a verbului moştenit, soage, unica bază derivativă a panromânescului sucitor (Mărgărit CES, 163–170). Pentru început, *sugitor* > *sujitor* a fost creat prin raportare la soage „a întinde foaia de aluat cu ajutorul unei ustensile ...". În timp, când verbul a început să-şi restrângă aria, sujitor nemaifiind înţeles, în afara ariei nordice, a fost interpretat prin etimologie populară. Paronimia cu sucitor, dar şi mişcările similare cu ale verbului suci executate asupra aluatului au determinat, în cele din urmă, substituţia sucitor < sujitor. În graiurile moldoveneşti, palatalizarea africatei, delabializarea consoanei iniţiale [u] > [î] [sîsitor], sincopa noului sunet [sșitór] şi suprapunerea [s] / [ș] au dus la modelarea variantei şitor, răspândită nu numai în spaţiul dintre Prut şi Nistru, ci mai departe, în Transnistria (TD – Bas., Gl.) ori în enclavele de românitate din Ucraina (TD – Nistru, Glosar). Precizăm că semantismul „făcăleţ" a fost înregistrat în aceste enclave (idem, ibid.).203 FD, 2013

Împarat fă-te frumos. Partea a doua a titlului, o evidentă *etimologie populară*, se explică, desigur, prin scăderea cunoștințelor de limbă română în spațiul basarabean, sub stăpânire rusească chiar și în domeniul creațiilor folclorice, de felul basmelor. Drept urmare, ieșirea din uz a unor unități lexicale a dus, în cele din urmă, la nerecunoașterea acestora, după ce s-au șters și din vocabularul pasiv. Legendarul Făt-Frumos, sub aspectul denominației, un compus din numele făt < \at. foetus, pl. feți, conservat în anumite structuri, ca vocativ (mergi cu bine, fătul meu!), aproape exclusiv în epica populară, și adjectivul corespunzător, prin absența exercițiului folcloric, intrând într-un con de umbră, dispare din memoria colectivă. În consecință, atunci când este reîntâlnit, compusul va fi supus unei anumite interpretări care să-l tacă plauzibil, credibil, în ciuda pluralului existent în text, dar nereperat ca membru în relația menționată: Atunci când mi-i vide ... ti-oi păli la pântice și-i naște doi feți logofeți [...]. Și bărbati-su s-o dus la mănăstirea de tămâie .... Acolo ș-o pus numili împărat fă-tifrumos (Roșculeț I: 49).

Atestările corupte ale fostului compus probează faptul că, cel puțin pentru o anumită zona, cuvântul moștenit din latină și conservat în nomenclatorul basmelor din aproape toate regiunile țării, la un moment dat, nu a mai fost recunoscut: Iaca eu am să-ți aduc o sută de iepuri de la Ion Fă-tefrumos (id., ib. : 43). Am să-l aduc pe Ion Fă-tefrumos să logodească (id., ib. : 44) FD, 2015

ALALTE „olate". În colecţia de literatură populară Butea junilor, publicată de Ilie Moise, la Sibiu, în 1976, la p. 119, întâlnim cuvântul alalte, într-o baladă culeasă din localitatea Cârţişoara, jud. Sibiu: „– Tu Silvio, d-ochi-şi negri / Ia coasă-mi şi mie de-un guler/ Un guler învoinicesc/ Un prapor împărătesc / Şi alte mai mari domneşti / Că eu ţie ce-ţi voi dară? / Daţ-voi multu cu pământu / Şi cetatea jumătate / Din alalte a treia parte".

În mod normal, ultimul vers trebuia să sune: „Din olate a treia parte", olat, pl. olate, s. n. (învechit) însemnând „provincie, regiune, teritoriu", p. ext. (mai ales la pl.) „împrejurime, parte (a locului)" şi 2. (învechit şi regional, mai ales la pl.) „moşie; gospodărie (mare)", p. restr. „clădire, acaret". Ieşit din uzul curent, olate, prin etimologie populară, a fost înlocuit cu alalte „celelalte".

Creat prin *etimologie populară*, din leuus vir „bărbatul din stânga" (în franceză, mari de la main gauche), pornindu-se de la „cumnat, frate al soţului", care, la rândul său, aparţine unei întregi familii indo-europene a denumirilor fratelui soţului (a se vedea şi sanscrit. devā, lituanian. dẽveris, armean. tagyr, v. germ. de sus zeihhur, v. engl. tacor), lat. leuir reprezintă un termen popular, dialectal, absent din textele literare. A putut fi atestat cel mai devreme la Bizanţ, în anul 530, în digestele (pandectele) împăratului Iustinian I (527–565): viri frater leuir „înrudit prin naştere".

romaşcan

La fel ca numeroase alte derivate din aceeaşi categorie (bucureştean, ieşean, clujean, timişorean, sucevean, băcăuan etc.), romaşcan poate fi utilizat atât ca substantiv, însemnând „persoană născută în Roman sau în fostul judeţ Roman" ori „locuitor al municipiului Roman", cât şi ca adjectiv, cu sensul „din (referitor la) Roman (localitate, fost ţinut sau judeţ)".

Dar în timp ce la toate celelalte derivate menţionate recunoaştem cu uşurinţă modalitatea formării lor cu ajutorul unor sufixe obişnuite în asemenea situaţii (-ean, -an), romaşcan nu corespunde din punct de vedere formal denumirii Roman, de la care, conform modelului unor derivate de la nume de oraşe oarecum asemănătoare, precum Focşani ori Paşcani, s-ar fi putut ajunge, eventual, la*românean (la fel ca la focşănean sau păşcănean), în niciun caz la romaşcan. Denumirea omonimă, Roman, a unui sat din ţinutul Suceava, atestată în anul 1490, într-un document al lui Ştefan cel Mare, a fost înlocuită mai târziu prin derivatul Românești (acum Românești), de la care s-a creat derivatul românești (românești), la fel ca bucureștean (< Bucureşti < Bucur).

Cum a putut apărea însă romaşcan, un derivat paradoxal, a cărui formă nu mai aminteşte de aceea a numelui oraşului Roman şi al cărui sens nu mai are legătură cu substantivul comun romaşcă ori cu antroponimul Romaşcu, de care, din punct de vedere formal, poate fi totuşi apropiat?

Existenţa unui ipotetic *romnaşcan o presupune pe aceea a unui alt ipotetic *romanaşcan, însemnând „mare (brav) locuitor al Romanului", derivat de la numele oraşului cu ajutorul sufixului augmentativ -aşcan (format din -aş + -can), la fel ca leuşcan (< leu + -uşcan, adică -uş + -can).

O altă ipoteză, inedită, ar putea fi aceea a unei etimologii populare, ca rezultat al unei posibile apropieri a numelui oraşului Roman de substantivul comun omonim, regional róman (cu varianta román), denumind mai multe plante din familia compozitelor (în primul rând, muşeţelul, numit şi romaniţă, cu ajutorul unui diminutiv al lui roman), dar şi de sinonimul mai rar, dar cunoscut în zonă, al acestuia, romaşcă (a se vedea şi antroponimul Romaşcu, prezent în documente moldoveneşti încă din anul 1462). Primul este de provenienţă sud sau est-slavă

(bulgar, sârb róman, ucrainean román), al doilea, de provenienţă est-slavă (rus, ucrainean romaška).

Dacă aşa vor fi stat cu adevărat lucrurile, asta nu înseamnă totuşi că ar fi vorba de altceva decât de o *etimologie populară*, deci de o falsă etimologie (de felul Târgovişte = târg + subst. oişte, în loc de târg + sufixul -oviște; Gura Humorului = Gura (H)umorului, din (h)umor „haz, veselie", în loc de Homor (Humor), nume de pârâu, însemnând, la origine, chiar „pârâu, afluent", oraşul fiind situat la gura, adică la vărsarea acelui pârâu în râul Moldova etc.).
Conform acestei interpretări populare, numele Roman, al domnitorului Moldovei dintre c. 1391–1394, care a devenit şi numele primei cetăţi (cetatea noastră, a lui Roman-Voievod, apoi al târgului, al oraşului, în sfârşit, al municipiului din zilele noastre, ar proveni de la numele plantei, iar Roman Muşat ar fi însemnat iniţial ... „muşeţel frumos".

Numele domnitorului Moldovei, Roman Muşat

Despre cuvântul romaşcan „persoană născută în Roman (sau în fostul judeţ Roman)", „locuitor al municipiului Roman"; „din (referitor la) Roman (localitate, fost ţinut sau judeţ)", care lipseşte din cele mai multe dicţionare ale limbii române (inclusiv din DLR), că ar fi un derivat paradoxal, deoarece, pe de o parte, nu corespunde decât din punct de vedere semantic oiconimului Roman (de la care, fonetic, este problematic a-l explica prin *romnaşcan < *romanaşcan < Roman, aşa cum s-a încercat), iar pe de altă parte, numai din punct de vedere formal antroponimului Romaşcu sau substantivului comun romaşcă (de unde s-ar fi putut ajunge fără probleme la romaşcan, care însă are o cu totul altă semnificaţie).

Reprezintă o etimologie populară, având ca elemente favorizante omonimia dintre numele propriu Roman şi cel comun roman (punct de plecare al derivatului romaniţă), sinonimia dintre roman şi romaşcă, în sfârşit, posibila influenţă a numelui propriu Romaşcu.
O asemenea etimologie (rezultat al conexiunilor şi interpretărilor pe care, la fel ca în situaţii similare, astfel de cuvinte le-au putut genera în imaginaţia unor vorbitori din aria dialectală unde utilizarea lor era cândva obişnuită) ar conduce la ideea că numele domnitorului Moldovei, Roman I Muşat, urmat de cel al primei cetăţi de la Roman (unde a fost emis celebrul său uric din 30 martie 1392)20, de cel, contemporan cu acesta, al târgului (menţionat în cronica rusească Novgorodskaja pervaja letopis' ...), termen utilizat în perioada fanariotă şi postfanariotă, în sfârşit, al municipiului, s-ar afla în legătură cu numele plantei.

buşuma vb. „a freca un cal cu un şomoiog de paie {pentru a înlătura transpiraţia şi murdăria} – frotter un cheval avec un bouchon de paille {(bouchonner un cheval)" cca. 1930–1940 (Gen. Gr. Hortopan, Enciclopedia Veterinară, f.a.), 1957 (DI), 1958 (DLRM), var. buciuma, buciuna, buşoma, buşuna.}

Fr. bouchonner MDA. „De ce nu fr. bouchonner?" Al. Graur, fişă în DA ms. {(buşuma ← (*)buşuna ← *buşona). Cuvânt împrumutat în Vechiul Regat prin ofiţerii de cavalerie cu studii în Franţa, cu începere din secolul al XIX-lea, formele româneşti fiind adaptate în graiul foştilor soldaţi de ordonanţă sau rândaşi la cai.} // Et. nec. DEX, MDA, DEXI, DELR, 1, 318.
{Var. buciuma 1939 (V. Glonţ, Dicţ. Fr.-Rom.) ← buşuma, prin etimologie populară; buciuna 1957 (DI) ← (*)buşuna + buciuma (contaminaţie).}
{Cf. buşuna.}
{*buşumi* vb. (reg.) „a bate cu pumnii, a buşi – frapper" (DA, ms. fişă), var. buşuma2.}
{Probabil ← buşi + buşuma1 (contaminaţie).} // Nu figurează în MDA şi DELR, 1 (A–B).

BIBLIOGRAPHY:

1. Graur, Alexandru, *Capcanele limbii române*, Editura Humanitas, Bucuresti, 2009.
2. Graur, Alexandru, *Etimologii românești*, București, Editura Academiei Române, 1963.
3. Iordan, Iorgu, *Etimologii populare*, ASSLI, An.39, Nr.1-3, 1932, p.34-60.
4. Iorgu Iordan, „*Lingvistica romanică. Evoluție. Curente. Metode*" , București, Editura Academiei R.P.R., 1962.
5. Șăineanu, Lazăr, *Încercare asupra semasiologiei limbei române: studie istorice asupra transiţiunii sensurilor,* București*,* Tipografia Academiei Române*, 1887.*

INTERDISCIPLINARITY IN THE TERMINOLOGY OF MINERALOGY

Maria Cristina Bogdan (Surdilă)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Mineralogy and other sciences are interrelated, contributing to the development of interdisciplinary fields. Mineralogy and petrography belong to the vast domain of nature, therefore these sciences are considered to be part of the natural sciences, more precisely the geological ones. They are strongly connected with geology, in particular.
The vocabulary of mineralogy is deeply interdisciplinary, as this field borrows terms and concepts from various sciences with which it interacts. This interdisciplinary character is determined by the relations of mineralogy to geology, chemistry, physics, crystallography, petrology and other fields.

Keywords: mineralogy, geology, petrology, crystallography, interdisciplinarity

1. Introducere

Mineralogia are multiple conexiuni cu alte științe, contribuind la dezvoltarea unor domenii interdisciplinare. Studiul de față își propune să evidențieze relația mineralogiei cu alte științe, precum geologia, fizica, chimia, metalurgia, mineritul, cât și termenii pe care i-a preluat această știință din diferite domenii.

Mineralogia este o ramură a geologiei, al cărei obiect de studiu îl constituie proprietățile și originea mineralelor din scoarța terestră. Mineralogia modernă studiază structura reticulară a mineralelor, ocurențele și domeniile de utilizare a acestora.[1]

Doru-Toader Juravle definește mineralogia ca un subdomeniu de studiu al geologiei ce „se ocupă cu descrierea, stabilirea compoziției chimice, clasificarea și formarea mineralelor.”[2]

2. Interdisciplinaritate în limbajul mineralogiei

Interdisciplinaritatea în lexicul mineralogiei se referă la influențele și împrumuturile care provin din alte domenii științifice și contribuie la dezvoltarea limbajului de specialitate în mineralogie. Această știință, aflată la intersecția chimiei, a fizicii, a geologiei și chiar a biologiei, reflectă în vocabularul său o diversitate de termeni tehnici, concepte și clasificări provenite din mai multe arii științifice.

Mineralogia și petrografia aparțin domeniului vast al naturii, de aceea aceste științe sunt considerate ca făcând parte din științele naturii, mai exact din științele geologice. Aceste științe au o strânsă legătură în special cu geologia. Obiectul comun al acestora este studiul scoarței terestre. Deosebirea este că geologia privește scoarța terestră din punctul de vedere al evoluției în timp a pământului, pe când mineralogia și petrografia se ocupă cu studiul analitic și dinamico-genetic al mineralelor și al rocilor ce intră în alcătuirea scoarței terestre, scopul final fiind extragerea și folosirea lor în viața economică.

Este o disciplină esențială în geologie, deoarece mineralele sunt blocurile fundamentale ale rocilor și ale altor materiale naturale. Această știință se exprimă concret în *cristalografie, petrografie, petrologie, geochimie, cosmochimie.*[3]

Mineralogia este așadar o componentă esențială a geologiei, ajutând la înțelegerea compoziției și evoluției scoarței terestre, a proceselor geologice și a formării rocilor.

---

[1] N. Anastasiu, D. Grigorescu, V. Mutihac, G. C. Popescu, *Dicționar de geologie,* Editura Didactică și Pedagogică, București, 1998, p. 178.
[2] Doru-Toader Juravle, *Geologie generală*, Editura STEF Iași, 2015, p. 6.
[3] Viorel Macaleț, *Cristalografie și mineralogie*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996, p. 12.

Pentru studiul mineralelor se utilizează o serie de metode de lucru, de principii și rezultate de la numeroase discipline științifice, teoretice, descriptive și practice (geologia, fizica, chimia, stiințele matematice, geochimia, geofizica, mineritul, științele mineralogice).

În analiza de laborator a mineralelor, se determină natura chimică a materialului și se studiază proprietățile fizice și structura acestuia cu ajutorul reactivilor chimici și al unor aparate specializate (goniometru, microscop, radiometru, aparat de raze x).[4]

Pentru cercetarea mineralelor și a pietrelor prețioase se folosesc metode fizice și chimice, iar pentru prelucrarea și discuția rezultatelor numerice obținute, specialiștii se folosesc de reprezentări geometrice și calcule matematice. Astfel, mineralogia are o strânsă legătură cu științele exacte, împrumutând de la acestea metode de lucru și de reprezentare. Studiul mineralelor cristalizate nu se poate realiza fără ajutorul matematicii și al fizicii.

Proprietățile optice, electrice și magnetice ale mineralelor sunt studiate în fizica mineralelor. Tehnici precum difracția de raze X sunt folosite pentru a determina structura cristalină.

Studiind geneza mineralelor și a rocilor, precum și transformările acestora, mineralogia vine în contact și cu chimia. Studiul compoziției chimice a mineralelor, reacțiile acestora și procesele de cristalizare sunt fundamentale în mineralogie. De asemenea, analiza chimică permite identificarea și clasificarea mineralelor. Denumirea mineralelor este strâns legată de compoziția lor chimică.

Geochimia analizează distibuția elementelor chimice în minerale și procesele geologice care influențează compoziția Pământului.

Geofizica folosește cunoștințele despre proprietățile mineralelor pentru interpretarea datelor despre structura internă a Pământului, cum ar fi densitatea și conductivitatea electrică. Cristalografia se ocupă cu studiul structurii cristaline a mineralelor, fiind esențială în determinarea elementului atomic și al asimetriei cristalelor.

Pe de altă parte, mineralogia intră în contact și cu științele biologice, întrucât studiază transformările pe care le suferă materia cristalizată în substanțe necristalizate, coloide. Unele minerale sunt implicate în formarea scheletelor organismelor vii (ex. calcitul în cochilii), iar studierea acestora oferă informații despre evoluția vieții pe Pământ.

Un domeniu important în cadrul mineralogiei este *biomineralogia*, care studiază interacțiunea dintre organismele vii și formarea mineralelor. Aici apar termeni precum biomineralizare (process prin care organismele sintetizează minerale), denumiri de minerale formate din procese microbiene (fosfați biologici).

Studiul mineralelor este important pentru evaluarea impactului poluării, remedierea solurilor și gestionarea resurselor naturale.

Totodată, în metalurgie și în ingineria materialelor, mineralogia contribuie la identificarea și procesarea minereurilor pentru obținerea metalelor și materialelor industriale.

Mineralogia împrumută metode de lucru și de reprezentare de la științele naturii, fiind în permanentă relație cu acestea, însă și celelalte științe apelează la ajutorul mineralogiei. Numeroase științe, precum geologia, vulcanologia, fizica, chimia, metalurgia, mineritul folosesc metode de cercetare mineralogică, obținând rezultate deosebite.

Astfel, mineralogia este o disciplină esențială în înțelegerea mediului natural și în dezvoltarea tehnologiilor moderne.

Astăzi, mineralogia are aplicații în geologie, industrie, tehnologie, și explorarea planetară.

Ca disciplină de studiu, mineralogia a evoluat de la simple observații empirice la o știință complexă, interdisciplinară, cu aplicații în numeroase domenii. Descoperirile moderne

[4] Al. Codarcea, *Mineralogie. Partea I. Cristalografie*, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, București, 1961, p. 5

continuă să îmbunătățească înțelegerea mineralelor și a rolului lor în procesele geologice și tehnologice.[5]

3. Termeni împrumutați de lexicul mineralogiei din alte științe

Mineralogia ca ramură a științelor naturale, are drept obiect de studiu proprietățile, compoziția, structura și formarea mineralelor. Dincolo de caracterul său aparent specializat, mineralogia este profund ancorată în relația cu alte domenii științifice, ceea ce se reflectă pregnant și în vocabularul său.

Lexicul mineralogiei este profund interdisciplinar, întrucât acest domeniu împrumută termeni și concepte din multiple științe cu care interacționează. Acest caracter interdisciplinar este determinat de conexiunile mineralogiei cu geologia, chimia, fizica, cristalografia, petrologia și alte domenii.

Spre exemplu, mineralogia a preluat foarte mulți termeni:

a) Termeni din chimie: *silicat* (compus format din siliciu și oxigen, caracteristic mineralelor silicate); *carbonat* (sărurile acidului carbonic); *sulfat* (sare a acidului sulfuric cu un metal sau cu un radical); *oxidare/reducere* (procese chimice care influențează formarea și alterarea mineralelor); c*ompoziție chimică* (descrierea elementelor chimice care alcătuiesc un mineral)

b) Termeni din fizică: *densitate* (raportul dintre masa și volumul unui mineral); *duritate* (rezistența mineralului la zgâriere - Scara Mosh); *indice de refracție* (proprietate optică importantă în identificarea mineralelor); conductivitate termică (mărime fizică prin care se caracterizează capacitatea unui material de a transmite căldură).

c)Termeni din cristalografie: *sistem cristalin* (clasificarea mineralelor în funcție de structura lor atomică); *simetrie* (proprietate a cristalelor ce descrie repetiția unor elemente structural); *difracție de raze x* (metodă utilizată pentru determinarea structurii cristaline).

d) Termeni din petrologie: *rocă magmatică* (formată prin solidificarea magmei, alcătuită din minerale cristalizate); r*ocă metamorfă* (formată prin transformarea rocilor sub influența temperaturii și presiunii); *asociație mineralogică* (grup de minerale care se formează împreună în anumite condiții geologice).

e) Termeni din geologie: *proces geologic* (orice fenomen care contribuie la formarea, modificarea sau distrugerea mineralelor); *eroziune* (proces care afectează rocile și mineralele de la suprafața pământului); *diageneză* (transformarea sedimentelor în rocă sedimentară prin procese chimice și fizice).

f) Termeni din inginerie și tehnologie: *minereu* (rocă bogată în minerale utile, exploatată în extragerea metalelor); *zăcământ* (acumularea naturală de minerale sau minereuri într-un context geologic specific); *beneficierea mineralelor* (proces tehnologic de separare și îmbogățire a minereurilor).

În epoca actuală, lexicul mineralogiei este tot mai influențat de tehnologie. Tot mai des se utilizează termeni precum: difracție de raze x, microscopie electronică, modelare computațională a rețelelor cristaline etc.

4. Concluzii

Toate aceste exemple demonstrează că lexicul mineralogiei este rezultatul interacțiunii cu diverse discipline științifice, făcând din acest domeniu unul esențial pentru înțelegerea Pământului și a resurselor sale naturale.

Mineralogia are aplicații diverse în explorarea și în exploatarea resurselor naturale, în industria materialelor de construcții, în cercetarea mediului și chiar în domeniul medicinei (de

[5] Octavian Georgescu, Gheorghe Brănoiu, *Mineralogie și petrologie*, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2010, p. 11.

exemplu, utilizarea mineralelor în medicamente și în confecționarea protezelor). Este un domeniu esențial pentru înțelegerea proceselor geologice care modelează Pământul și pentru dezvoltarea unor tehnologii sustenabile bazate pe resursele minerale.

Complexitatea structurii Pământului şi a proceselor determinate de dinamica internă a acestuia, a condus la diversificarea disciplinelor de factură geologică şi uneori dezvoltarea lor într-o aşa manieră, încât au căpătat statut de ştiinţe de sine stătătoare.[6]

BIBLIOGRAPHY:

1. Codarcea, Al., *Mineralogie,* Partea I *Cristalografia,* București, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, 1961.
2. Georgescu, Octavian, Brănoiu, Gheorghe, *Mineralogie și petrologie*, Editura Universității Petrol-Gaze din Ploiești, 2010.
3. Ianovici, Virgil, Știopol, Victoria, Constantinescu, Emil, *Mineralogie,* București*,* Editura Didactică și Pedagogică, 1979.
4. Juravle, Doru-Toader, *Geologie generală*, Editura STEF Iași, 2015.
5. Macaleț, Viorel, *Cristalografie și Mineralogie*, București, Editura Didactică și Pedagogică, R A, 1996.

[6] Doru-Toader Juravle, *Geologie generală*, Editura STEF Iași, 2015, p. 6.

VESSELS AND TOOLS FOR FOOD PRESERVATION AND PREPARATION. ARCHAIC METHODS OF FOOD PRESERVATION IN SOUTHERN ROMANIA

Ana-Maria-Alexandra Tăbuş
PhD Student, University of Craiova

Abstract: Food has always been one of the vital needs of people, indeed one of the primary requirements for existence. For the newborn child, immediately after his lungs are filled with air, his first impulse is to feed himself and this is seen in the behavior of the adult later: a constant seeker of food sources. In the current context, with a war on the border and after a blackout that paralyzed the Iberian Peninsula affecting millions of people, traditional food preservation techniques become very interesting for an urban population used to easily obtain fresh water and food regardless of the geographical area in which they live, the presence of water, climate or other natural factors that once forced man to find solutions for storing and preserving food for as long as possible. Dehydration in the sun or in ovens, boiling, burying, submerging in fountains, rarely stocking in ice, salting and smoking, pickling or fermentation were practices found in rural Wallachia until the 1970`s, when Romania was completely electrified. The work in extenso includes a description of these techniques, as well as the architecture of peasant households, in whose structures we find spaces intended, obviously, for storing raw or preserved food.

Keywords: food, preservation, dishes, customs, traditions, resilience

Alimentația a fost dintotdeauna una din necesitățile vitale ale omului, de altfel una din cerințele primordiale pentru a putea exista. Pentru copilului nou născut, imediat după ce plămânii i se umplu cu aer, prima lui pornire este aceea de a se hrăni, iar acest lucru se vede în comportamentul adultului de mai târziu: căutător necontenit a surselor de hrană. Zona geografică în care își duce existența, prezența apei, clima, precum și alți factori naturali l-au obligat pe om să găsească soluții pentru păstrarea alimentelor. Instrumentarul cu ajutorul căruia acestea se pregăteau nu era unul complex, dar era construit cu multă ingeniozitate.

O să descriem în acest caz o gospodărie simplă, tip bordei semi-îngropat din localitatea Castranova, județul Dolj[1], mai exact vatra acesteia, locul unde se prepara mâncarea. Vatra gospodăriei era în prima cameră. Cum era firesc, nu avea coș, ci doar un horn care ieșea direct afară. Pe mijlocul acesteia era, după caz, un lanț cu cârlig la capăt, de care se prindea ceaunul de fontă sau alamă. Lanțul era ancorat în partea superioară, în lateral, de o bucată de metal sau de lemn[2]. În cele mai multe cazuri, suportul pentru lanț lipsea, iar gospodinele își puneau ceaunul pe pirostrii sau direct pe jar. În această ultimă variantă se puteau folosi și vase de ceramică ce nu puteau fi expuse la flacără deschisă. Lângă vatră se afla, lângă ceaun, folosit de obicei pentru pregătirea mămăligii, și un vas de lut pentru fiertul alimentelor. Aproape întotdeauna lângă vatră se afla și țestul de pământ, pentru pâine. În această cameră se înșirau pe lângă pereți diverse obiecte casnice după cum urmează:

- *Tâlvuri* de diferite mărimi. Acestea era mici dovleci, numiți în zona de șes *tărtăcuțe,* cărora li se scotea conținutul, lăsând fructul gol pe interior asemenea unui vas. O tijă lungă și subțirea (parte a fructului) se introducea într-un butoi mic,

[1] Gospodăria tip bordei semi îngropat se află în Muzeul în aer liber din cadrul Muzeului Viticulturii și Pomiculturii Golești, Argeș. Folosim ca exemplu această gospodărie pentru a ne putea raporta concret și cuantificabil la instrumentarul folosit la prepararea și păstrarea hranei. Descrierea vetrei va fi făcută și conex cu alte gospodării simple din zona de șes a Argeșului, mai exact din localitățile Negrași, Slobozia, Ștefan cel Mare etc.

[2] Piesa de lemn era pusă în lateral pentru a nu fi expusă focului din vatră. De obicei, suportul pentru lanț era un drug de fier. În vatră nu se făcea focul cu flacără mare, ci se păstra jar.

numit *fedeleș,* iar de la capătul opus, gospodarul „sorbea" aer și odată cu acesta și lichidul din vas[3].

- *Găleți* de lemn pentru lapte și apă, *căldări* de toate mărimile făcute din doage[4].
- *Linguri, căuce, gripci, făcăleț* (*meleșteu*) folosite la amestecatul laptelui sau diferitelor fierturi. Făcălețul, de diferite mărimi și grosimi, era folosit pentru mestecatul mămăligii[5].
- *Cuțite de fier, tăietoare de lemn pentru mămăligă sau caș, cărpătoare (funduri), prepelece.*
- *Putineiul.* Era confecționat din doage de lemn și se mai numea, în funcție de zonele geografice și etnografice, *bădâi* sau *mâtcă*[6]. Rolul acestuia era de preparare a untului de casă prin *bătutul* laptelui. Putineiul era un vas îngust (aproximativ 15-20 cm) și înalt de cel mult 1,2 m. în care se pune laptele deja smântânit. Acesta era prevăzut cu un capac prevăzut cu un orificiu. Bătătorul avea formă circulară (pentru a intra pe gura putineiului). La capătul tijei de lemn (bățului) se afla o roată cu multe găuri, care permitea laptelui să treacă. Bătătorul se agita cu forță timp de aproximativ o oră, ceea ce făcea ca untul să se separe de lapte[7].
- *Covata* era folosită la preparatul aluatului și tot în aceasta se cernea mălaiul pentru mămăligă.
- *Vase pentru închegat laptele (bârdace, bădâie, hârzoabe*). laptele se închega într-un vas de pânză[8] și se păstra, cel mai adesea, în burdufuri confecționate din piele de oaie sau de capră. Laptele se strecura printr-o strecurătoare numită *hîrzob,* care se punea pe două bețe încrucișate[9].
- *Ciubere, hârdaie, vase, putini.* Erau folosite pentru diferite îndeletniciri: depozitat, preparat, transport, conservat, alimente etc.).
- *Vase de cositor, cazan de cupru* folosite pe post de distilerie arhaică, mai exact pentru preparatul țuicii.

Referitor la instrumentar, lista poate continua. Sub denumiri diferite și în funcție de ocupație, instrumentarul era similar în aproape toate zonele etnografice românești după cum urmează, iar ordinea este absolut întâmplătoare: *sedilă*[10]*, linguroi*[11]*, doage*[12], *butic*[13]*, butoi,*

[3] Ion Ghinoiu (coordonator), *Alimentația,* volumul I, *Oltenia, Răspunsuri la chestionarele Atlasului Etnografic Român,* Editura Etnologică, București, 2018, p. 106.
[4] Ion Ghinoiu, *Alimentația…,* vol. I, p. 101-102
[5] *Ibidem,* p. 102.
[6] *Ibidem.,* pp. 102-103.
[7] *Ibidem,* p. 100, 107
[8] *Ibidem,* p. 103-104.
[9] *Ibidem,* p. 102.
[10] Bucată se pânză folosită la închegatul laptelui.
[11] Lingură mare de aproximativ 50 cm. folosită în special la amestecatul în ceaunul cu magiun sau alte fierturi. Lungimea o ferea pe gospodină de stropii încinși ce puteau sări din ceaun.
[12] Hârdău, vas de lemn cu doage
[13] Butoi mic folosit la depozitarea laptelui

cupă[14]*, ulcea, ulcică, burduși. buduroi*[15]*, doniţe*[16]*, căpistere*[17], *crestez, postavă*[18]*, găvană*[19]*, tiugă*[20], *căuc*[21]*, boată*[22]*, berbeniță*[23] etc.[24].

Procurarea hranei era cea mai importantă ocupație, de căpătâi, a oamenilor, iar celelalte evenimente din viața lor, precum sărbătorile sau pragurile vieți (naștere, botez nuntă, înmormântare) sunt ca niște întreruperi în activitățile perpetue de procurare a traiului zilnic, aspect subliniat și în romanul „Desculț" al lui Zaharia Stancu. În acest sens redăm un fragment folosit într-o lucrare întitulată *Folclorul în romanul „Desculț"* a etnologului Sanda Golopenția: *„Botezul, nunta, înmormântarea, sărbătorile, hora sunt, însă, întreruperi. Aspectul permanent al vieții e legat de munca pe câmp, de grija de a agonisi o pâine și de a te păstra sănătos și în puteri. În împrejurări grele, țăranii își amintesc de practicile vechi. Cu bozii pe cap și în jurul șoldurilor, paparudele cheamă ploaia în schimbul unui găvan de mălai (…). În mijlocul lanului se lasă nesmulsă o steblă de grâu, să-și scuture boabele sărace în câmp pentru Rodul Pământului*"[25].

Am redat acest fragment, analizat de strălucitul etnolog amintit mai sus, tocmai pentru a sublinia importanța pe care oamenii o acordau procurării hranei și a metodelor de a o procura, dar și a complexelor ritualuri ce legau indisolubil omul de divinitate prin roadele pământului pe care îl muncea toată familia.

Instrumentarul rural, să-i spunem arhaic, pentru păstrarea și prepararea hranei este încă prezent în multe gospodării din cele două județe istorice Argeș și Mușcel. Evident că nu mai există acele case cu hornul direct din vatră, dar acestea au fost prezente, conform informatorilor de teren, până spre jumătatea anilor `80 ai secolului trecut, deci până acum aproximativ 50 de ani. Acest gen de locuințe se găseau cu preponderență în zona de șes, acolo unde oamenii era mai puțin înstăriți și unde colectivizarea le luase și ultimele petice de pământ. Cooperativele agricole de producție au încercat să-i încadreze ca salariați în agricultură, dar sărăcia a rămas endemică în zonele sudice până spre jumătatea secolului al XX-lea.

Un alt aspect important al gospodăriilor era păstrarea alimentelor un timp cât mai îndelungat, în special peste iarnă. Conservarea acestora se făcea, de regulă, prin uscare (deshidratare), coacere, afumare sau, mai rar, dacă exista posibilitatea, în gheţării și mai târziu prin congelare. La aceste acțiuni de păstrare nu era supusă doar carnea, cum ușor s-ar putea crede, ci și legumele, plantele aromatice (pătrunjel, mărar, leuștean etc.) și fructele. Trebuie menționat că nu toate legumele sau fructele urmau un proces de conservare, ci erau și dintr-acelea care se păstrau timp îndelungat (6-7 luni) în stare crudă. Cartofii puteau fi păstrați în acest fel, dacă erau depozitați corespunzător, într-un loc cu lumină puțină și cu cât mai puțină umiditate (pentru a nu încolți) așa cum era pivnița sau *celarele,* iar rădăcinoasele (morcovii, ridichile, prazul) erau îngropate, într-un strat subțire de nisip. Merele, nu și perele, se țineau tot într-o ladă cu nisip, eventual învelite într-o hârtie de ziar (acesta fiind cel mai la îndemână ambalaj). Cel mai adesea merele se păstrau afundate în hambarele cu grâu, dar mai cu seamă în cele cu secară sau orz[26] și niciodată în cele cu porumb. Tot în nisip, în special în pivniță, se păstrau foarte bine în stare crudă prazul și țelina. Acesta se țineau și în gropi mici, unde stăteau

[14] găleată
[15] Vas scobit într-un singur trunchi de lemn cu înlțimea de aproximativ 1m. folosit pentru depozitarea cerealelor. Grosimea buduroiului sau *guduroiului* (Dolj) diferea în funcție de dimensiunea copacului în care era scobit.
[16] Vase de lemn, de aproximativ 5 l., folosite la căratul apei sau laptelui
[17] Ladă de lemn în care se depozita mălaiul sau făina.
[18] Găleată (termen folosit pe Valea Topologului și în zona Olteniei)
[19] Vas de lemn
[20] Solniță
[21] Lingură mare de lemn cu scobitură foarte adâncă (căuc) folosită la băutul apei.
[22] Găleată
[23] Vas de lemn folosit la mulsul vacilor și oilor sau pentru căratul cașului.
[24] Ion Ghinoiu, *Alimentația…,* vol. I, passim.
[25] Sanda Golopenția, *Folclor, Etnologie, Antropologie,* Editura Academiei Române, București, 2021, p. 367.
[26] Informație de teren, Alexandra Ana-Maria Tăbuș, comuna Sălătrucu, sat Văleni și sat Sălătrucu, județul Argeș, anul 2022.

acoperite cu nisip, iar groapa se acoperea cu folii de plastic. Depozitarea în pivniță era cel mai bun mod de conservare, pentru că legumele erau ferite de îngheț în perioada anotimpului rece. Un alt mod foarte ingenios și eficient era conservarea usturoiului și a ardeilor roșii (iuți) care se împleteau în funii și se atârnau în podul casei. Fasolea, ceapa și nucile se depozitau în podul casei, unde se puneau la uscat. Legume mai mari, precum varza sau pepenii, se conservau în butoaie, în sare sau în oțet. Varza avea cel mai complex mod de conservare, pentru că, pe parcursul întregii perioade reci, aceasta trebuia *pritocită,* adică transferată dintr-un butoi într-altul pentru a se îndepărta eventuale depuneri. Cel mai adesea pentru conservarea alimentelor se folosea saramura, adică legumele erau scufundate în apă cu sare în borcane, iar în cele mai multe cazuri, vasele de sticlă (borcanele) se fierbeau pentru a fi sterilizate. Porumbul era pus la uscat în *uscătoare* exterioare, adică depozite de lemn construite din șipci bătute rar, pentru a permite aerului să treacă. Acest gen de construcții erau construite pe stâlpi înalți de aproximativ 1,50 – 2 m. pentru a permite animalelor să aibă acces la știuleți[27]. Cei patru stâlpi care susțineau construcția erau înveliți în bucăți de tablă pe o porțiune de cel puțin 0,50 m., pentru a face imposibilă cățărarea șobolanilor și șoarecilor în *uscătorul* de porumb[28]. Porumbul se păstra și se usca și în așa zisele *aplecători,* ce erau nelipsite din orice gospodărie[29], care se numeau diferit[30] în funcție de regiune sau zonă etnografică. Spațiile de depozitare puteau fi din lemn, trestie, argilă, lemn amestecat cu paie sau pleavă etc[31]. În general, în satele de munte, unde gospodarii nu aveau atât de mult porumb cultivat, știuleții, depănușați, se întindeau pentru deshidratare în podul casei, iar în timpul iernii fierbeau boabe. ”Pe plita care încălzește camera, pe un colț se așeza oala cu boabe și se fierbea până când erau bune de mâncat. Se sărau și erau bune la vorbă lungă.”[32] Erau și cazuri, mai rare, când știuleții erau lăsați peste iarnă în pănuș pentru a se usca, adică porumbul nu se culegea. Păstrarea porumbului în propriul pănuș peste iarnă era un mod eficient de uscare și economisea din spațiul de depozitare, dar existau și unele neajunsuri. În anotimpul rece puteau fi furtuni care ar fi rupt cocenii, iar boabele ar fi ajuns pe pământ. Un pericol îl reprezentau animalele sălbatice, în special mistreții, care putea distruge porumbul lăsat pe câmp, iar ultima mare problemă era *islăzitul.* Fără a intra în detalii, menționăm că *izlăzitul* a fost un adevărat fenomen în satul românesc, care merită un studiu separat. Se considera că după prima zi a lui octombrie toate grădinile și pământurile se *izlăzesc,* adică pot fi folosite *în devălmășie.* Pe acestea, toți sătenii își puteau paște oile, caprele și vacile fără nici o opreliște. Doar grădinile închise și curțile caselor „scăpau” de acest fenomen rural cunoscut în toată zona Munteniei. Putem afirma, în acest context, că gospodăria rurală era construită în așa fel încât omul să își poată păstra alimentele, dar și să aibă ușor acces la acestea. De exemplu casa cu cămară a fost tipul de construcție cel mai întâlnit în zonele mai sărace în resurse alimentare [33].

Revenind la modul de conservare al alimentelor, adăugăm și alte modalități de păstrare a acestora pentru anotimpul rece, cel mai dificil de păstrat și conservat pe timpul iernii fiind carnea. Nu ne referim la faptul că nu existau soluții eficiente de conservare pentru aceasta, dar problema care se ridica era valoarea pe care produsele din carne le aveau în economia familiei. Un animal bun, pentru a fi sacrificat, se creștea greu, în ani, iar îngrijirea și hrănirea acestuia implica investiții financiare. Pentru o vită, de exemplu, trebuiau adăpost, hrană, îngrijire specială și cel mai important, timp. Se considera că pe timpul iernii *o vacă mănâncă cinci*

[27] Ion Vlăduțiu, *Etnografia românească,* Editura Științifică, București, 1973, pp. 201-320.
[28] Informație de teren, Alexandra Ana-Maria Tăbuș, comuna Sălătrucu, , județul Argeș, anul 2022. Această metodă ingenioasă, conform celor spuse de localnicii din localitatea Sălătrucu, a fost preluată de la locuitorii satelor din zona de șes care depozitau mari cantități de porumb. În urma cercetărilor de teren în satele de localitățile Negrași, Suseni, Gliganu, Rociu, Izvoru, Popești din județul Argeș, dar și a celor din Giurgiu și Teleorman am constatat același mod de protecție.
[29] Florin Stănculescu, *Arhitectura populară românească. Regiunea București,* Editura Tehnică, București, 1958, pp. 124-125.
[30] *Dolie, celar, dosar, târnaț, hambar, polată, chepeng* etc.
[31] Valer Butură, *Etnografia poporului român. Cultura materială,* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, pp. 67-68.
[32] Gabriela Rusu-Păsărin*, Calendar popular românesc*, Scrisul Românesc Fundația-Editura, Craiova, 2006, P.312
[33] *Ibidem,* p. 48.

căruțe de fân[34], iar *cinci oi mănâncă cât o vacă*[35] și din acest motiv conservarea acestui aliment trebuia să fie impecabilă, pentru a rezista timp îndelungat în stare bună.

Înainte de a descrie modul de conservare al acestui aliment, vom reveni la cel mai la îndemână mod de conservare a legumelor și fructelor, și anume deshidratarea sau uscarea. Cel mai cunoscut mod de uscare a prunelor era *uscarea pe gratie*[36]. Prunele uscate, numite *poame*, erau cu atât mai importante pentru că din acestea se putea prepara o mâncare foarte gustoasă și calorică, numită generic *mâncare de prune,* în care se folosea orez, foarte apreciată pe timpul iernii, mai ales în zilele lungi din postul Crăciunului.

Procesul de uscare era unul relativ simplu și era valabil și pentru alte fructe, așa cum erau merele și perele[37]. *Gratia* forma un dreptunghi de patru scânduri cu lungimea de cel mult doi metri și lățimea de 1 metru. Fundul gratiei era format din răchită împletită sau din bețe. Pe aceasta prunele se expuneau la soare până se deshidratau aproape complet. Prunele se uscau, de asemenea, în mici *colne*[38] sau cuptoare. Afumarea pe gratia de nuiele a legumelor era un alt mod de conservare: „O gratie de nuiele se punea pe un rând sau două de chirpici (cam de 30 centimetri înălțime). Lăsa răsuflătoare să tragă focul și afumau vinete, bureți, ciuperci. Usturoiul se punea la afumat în ursoaică (coș)”[39]. După uscare, *poamele* (prunele uscate) se păstrau în vase de pământ acoperite, în podul casei. Dacă intenția era de a le păstra foarte mult timp (7-8 luni) cu scopul de a fi comercializat, atunci acestea se opăreau și apoi se depozitau. Dacă zona era pomicolă, așa cum sunt zonele colinare ale Piteștiului, existau cuptoare de prune care deserveau tot satul și care aveau capacitatea de a procesa o mare cantitate de fructe și într-un timp relativ scurt[40]. În aceeași manieră se puteau usca și ciupercile, dacă nu erau conservate în saramură sau oțet[41]. La fel se deshidratau și roșiile, tăiate în felii subțiri, după care se puneau pe ață[42], iar gogonelele (tomatele verzi) se păstrau în saramură sau oțet. Roșiile se făceau bulion. Bulionul se fierbea în jur la 7-8 ore, până scădeau, după care era turnat în borcane. Borcanele se fierbeau la rândul lor pentru a se crea vid și a nu permite intrarea aerului în borcan. Fasolea boabe și Bobul se păstrau în vase, iar tecile verzi de fasole se uscau în pod. Tot prin deshidratare se țineau peste iarnă strugurii, dudele și gutuile care *se uscau pe leasă, deasupra unei gropi cu pereți din piatră de râu, cu foc domol la gură*[43].

Spațiul în care fructele și legumele se uscau sau se afumau se numea *pomar*[44]. Acesta era o construcție destul de simplă și era format dintr-o groapă deasupra căreia se ridică pereți din cărămidă sau din piatră de râu. Un astfel de *pomar* se află expus în cadrul Muzeului de la Goleşti, Argeș. Înăuntrul acestuia se puneau suporturile din lemn, de obicei de felul *gratiilor* de nuiele, pe care se așezau fructele sau legumele. În gura acestuia se punea foc din lemn putred pentru a scoate cât mai mult fum. Zidul, dacă era din piatră de râu, era *spoit* cu lut pentru a păstra fumul sau căldura în interior. Mai exact, afumarea se face prin așezarea în interiorul *pomarului* a *gratiilor* pe suporturi de cel mult 30 de centimetri înălțime. Se lasă răsuflătoarea

[34] Informație de teren, Alexandra Ana-Maria Tăbuș, comuna Poienari de Argeș, sat Boncești, județul Argeș, anul 2022.
[35] Informație de teren, Alexandra Ana-Maria Tăbuș, comuna Corbeni, sat Oești-Ungureni, județul Argeș, anul 2022.
[36] Informație de teren, Alexandra Ana-Maria Tăbuș, comuna Vedea, sar Bădiceni, județul Argeș, anul 2024.
[37] Spre deosebire de prune, merele și perele se tăiau felii subțiri și se scotea partea cu sâmburi
[38] Valer Butură, *Etnografia poporului român. Cultura materială*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978, p. 114
[39] Ion Ghinoiu coordonator, elaborare, îngrijire științifică și redacțională Cătălin Alexa, Cornelia Belcin Plesca, Laura Ioana Toader, *Alimentația, Oltenia. Răspunsuri la chestionarele Atlasului Etnografic Român* vol. I, Editura Etnologică, București, 2018, p. 77. (în continuare: Ion Ghinoiu coordonator, *Alimentația…,* vol. I).
[40] Astfel de cuptoare de uscat fructe se aflau în comuna Albeștii de Argeș, sat Ungureni, în punctul *Sub dos* și aparțineau familie Visarion Zanfira. Uscatul pe *gratia de nuiele* la soare dura în jur de o săptămână, iar cantitate nu depășea câteva kilograme (capacitate gratiei), pe când uscarea în cuptoare dura câteva ore pentru o cantitate de zece ori mai mare.
[41] *Ibidem,* p. 76.
[42] *Ibidem.*
[43] Ion Ghinoiu coordonator, *Alimentația…,* vol. I, p. 83.
[44] Un astfel de *pomar* este expus în Muzeul în Aer Liber de la Mueul Viticulturii și Pomiculturii Goleşti. Este un *pomar* sau uscător de fructe din zona Buzăului. Ceea ce este cu adevărat relevant este faptul că toate aceste construcții sunt asemănătoare în toate zonele etnografice românești.

să tragă focul și să se facă fum. Mai nou, în satele din Argeș, afumătorile de fructe și legume sunt mai rare, pentru că este nevoie de un spațiu mai mare (pentru a face loc gratiilor) în comparație cu cele pentru carne care au nevoie de un spațiu relativ mic, care nu ocupa mult loc în gospodărie. Aceste afumători sunt magazii închise în care se pune o tavă mare de tablă, unde se aprinde focul. Focul va arde mocnit (fără flacără) pe tot parcursul afumării generând mult fum. După preferințe, *fumul poate fi din lemn de fag, prun, cireș sau vișin*[45]*,* acestea din urmă fiind preferate datorită faptului că dau o savoare aparte alimentelor, în special produselor din carne de porc. Cașcavalul se afumă cu lemn de arine, ca să prindă față[46], adică o culoare galben auriu foarte plăcut. Perioada de afumare diferă în funcție de intensitatea fumului și a dorinței gospodarului, dar niciodată mai puțin de o săptămână.

Pentru fructe, însă, se prefera conservarea prin uscare și mai puțin prin afumare[47]. Același proces de afumare se făcea și fără prezența unui *pomar,* printr-o metodă considerată *cel mai vechi sistem de afumare*[48]. Aceasta era o singură galerie în pământ sau o gaură făcută într-un mal în care *focul se făcea în crov sub leasă*[49]*.* Acolo se ardea o butură, iar pe partea cealaltă a găurii se puneau gratiile de nuiele cu prune. Prin galeria îngustă se concentra mult fum care trecea prin gratiile cu fructe. Un alt sistem rudimentar de uscare și afumare era prin îngrădirea unui spațiu din curtea casei cu cărămizi unde se punea foc la o butură sau la un putregai care să ardă fără flacără, iar deasupra acestei îngrădituri de cărămizi se puneau gratiile de nuiele. Îngrăditura se făcea din chirpici modelat din pământ (ars sau nears) cu paie și bălegar de cal, iar mai târziu din cărămizi sau bolțari de ciment. În general, *gratiile de nuiele* pe care se uscau și se afumau produsele se confecționai pe dimensiunea cuptoarelor. Gratiile mai mari de 2 metri, așa cum am remarcat în rândurile de mai sus, se foloseau pentru uscarea direct la soare, iar cele mici se foloseau la vetrele de uscare, evident, făcute după dimensiunile acestora. Într-un cuptor intrau mai multe etajere cu gratii, dar, cu timpul, aceste suporturi de lemn au fost înlocuite cu plase de sârmă. În acest cuptor, numit și *coștubar*[50] în zona Olteniei, după cuptoarele rudimentare săpate direct în malurile de pământ, prunele și legumele se puteau doar coace sau deshidrata, fără să se afume.

Un alt mod foarte la îndemână de conservare a alimentelor, și de care doar am amintit mai sus, era fierberea. Astfel, prin acest proces alimentele se puteau păstra pentru timp îndelungat sub formă de pastă, așa cum erau magiunurile sau dulcețurile sau, după caz, sub formă de compoturi. Cel mai cunoscut produs era magiunul de prune. Acesta se păstra în oale sau borcane bine astupate, pentru *a nu face floare*[51]. În funcție de timpul de fierbere, pasta putea fi mai mult sau mai puțin consistentă. În cazul unui timp îndelungat de fierbere, apa se evapora atât de mult încât magiunul se transforma în marmeladă, adică într-un produs foarte consistent și legat, vâscos. Prunele erau folosite des la prepararea magiunurilor din două motive. Primul era acela că pomul era mult mai adaptabil la climă și sol sărac în nutrienți, deci creștea fără îngrijiri speciale, iar aici este vorba de *prunul cloțuș,* adică cel aproape sălbatic, și nu la cei hibrizi. Al doilea motiv era că fructul în sine era unul foarte rezistent la atacul dăunătorilor. Foarte rar se întâmpla ca prunul să nu facă fructe, în comparație cu alți pomi fructiferi, al căror rod putea fi afectat de înghețurile târzii din primăvară sau de insecte. Din prune fierte se făcea și un fel de mâncare foarte popular până acum peste o jumătate de secol, și anume *chisăliță.* Aceasta se mai prepara și din corcodușe fierte strecurate prin ciur.

[45] Interviu cu Miu Ion, 88 de ani, comuna Aninoasa, sat Valea Siliștii, județul Argeș, anul 2025.
[46] Interviu cu Constantin (Tică) Vasile, 64 de ani, comuna Brăduleț, sat Galeșu, județul Argeș, anul 2025.
[47] Informație de teren, Alexandra Ana-Maria Tăbuș, comuna Vedea, sat Bădiceni, județul Argeș, anul 2024.
[48] Ion Ghinoiu coordonator, *Alimentația…,* vol. I, p. 86.
[49] *Ibidem.*
[50] *Ibidem.*
[51] *Floarea* sau mucegai. Dacă produsul nu era bine fiert sau depozitat necorespunzător atunci partea de deasupra putea prinde mucegai. În caz că se întâmpla acest lucru, borcanul cu gem nu se arunca, ci doar era îndepărtată partea mucegăită.

Cel mai important aliment care avea nevoie de o foarte bună rețetă de pregătire era carnea. Aceasta putea fi conservată prin mai multe metode, în funcție de felul în care era preparată, adică sărată, afumată, fiartă sau topită. În acest caz, vom lua fiecare metodă în parte și va fi descrisă în urma observărilor directe, în mai multe localități din Argeș.

- *Conservare prin sărare*

Imediat după tranșarea animalului în bucăți mari de carne, se puneau într-o ladă de lemn special construită. Între straturile de carne se punea sare grunjoasă încât să acopere în întregime stratul de dedesubt. Procesul continua cu fiecare strat până când lada se umplea. De menționat că respectiva cutie de lemn, numită *troc* sau, simplu, *ladă pentru carne,* nu se acoperea decât cu o bucată de pânză. Bucățile de carne nu rămâneau așa până în primăvară (animalele se sacrificau de obicei iarna), ci erau luate pe rând pentru a fi afumate sau secționate pentru topire. La sărare, în *troc,* carnea stătea poate și mai mult de o lună, până se considera că sarea a pătruns-o bine. Carnea era sărată după metoda *saramură*, adică se băga într-un vas cu apă și sare sau se punea cu sare și usturoi și se ținea la fum. Tot prin sărare excesivă se făcea pastrama, care era presată într-un *hârdău,* până se pătrundea bine. Mai exact, deasupra vasului de lemn (hârdău) se plasa un capac pe care puneau pietre pentru a ține carnea compresată. Carnea cea mai bună pentru pastramă era cea de oaie[52] și tot carnea de oaie se păstra întotdeauna sub formă de *sloi* sau tocană. *Sloiul* se prepară și astăzi, în satele de munte, de următoarea manieră: carnea se fierbe până ce cade de pe os, apoi se toacă și se amestecă, după ce în prealabil a fost bine sărată, cu ardei roșu uscat și mărunțit, pătrunjel, leuștean sau alte plante aromatice, după care se pune la borcan. Acest fel de mâncare se făcea din carne mai grasă, adică se prepara toamna, când oile coborau de la munte la șes pentru iernat, și se păstra peste iarnă. Carnea de oaie se putea conserva foarte bine timp îndelungat în comparație cu cea de miel, din care nu se păstra nimic pentru anotimpul friguros, ci se consuma în scurt timp după ce mielul era sacrificat[53]. Din carnea de miel *mai trecut,* adică *fătat de timpuriu, din iarnă,* se putea face pastramă, nu și din carnea celui crud, *fătat din primăvară*[54]. Când pastrama se scotea pentru gătit, era dusă la *desărat* peste noapte într-un vas cu apă, altfel era foarte dificil de mâncat fiind *potroacă*[55]. După desărare, pastrama, era legată cu o sfoară *pe culmea de rufe*[56] și se ținea la aer sau *la vânt* câteva zile. Chiar și după desărare carnea de pastramă rămânea destul de mult impregnată cu sare, astfel încât nici o insectă nu se apropia de aceasta, în caz că *vânturarea* se făcea în anotimpul cald. Cârnații, jambonul, trandafirii (cârnații subțiri), mațele umplute și alte preparate, înainte de afumare se sărau bine. Pentru *trandafiri* se toacă carnea cea mai grasă și *se ține* din usturoi și sare. Se umple mațul, după ce carnea tocată a fost bine omogenizată și condimentată, după care se usucă la fum. După ce stau la fum câteva zile trandafirii pot fi prăjiți, topiți și băgați la garniță. Conservarea prin sărare era doar un mod profilactic de conservare a cărnii, înainte de a fi afumată.

Ouăle *erau păstrate și patru luni în apă de var preparată din 5 g de var nestins zdrobit într-un litru de apă sau în cenușă, ori în vatra sobei, cu ușița deschisă, ca să circule aerul și să se păstreze o temperatură constantă,*[57] *ori într-o lădiță, înfășurate în ziar sau în fân, cu straturi groase de cenușă dedesubt și deasupra.*[58]

[52] Ion Ghinoiu coordonator, *Alimentația…,* vol. 1, p. 91.
[53] *Ibidem,* p. 92.
[54] Informație de teren, Alexandra Ana-Maria Tăbuș, comuna Nucșoara, sat Jgheaburii, județul Argeș, anul 2024.
[55] Denumire pentru un aliment atât de sărat încât nu putea fi mâncat. Există și *ciorba de potroace* care face referire la o ciorbă de pasăre acrită cu zeamă de varză.
[56] Informație de teren, Alexandra Ana-Maria Tăbuș, comuna Vedea, sat Bădiceni, județul Argeș, anul 2024.
[57] Interviu cu Viorica Olivotto, 70 de ani, comuna Nucșoara, sat Sboghițești, județul Argeș, anul 2025
[58] Interviu cu Ioana Burduș, 83 de ani, comuna Bârla, sat Ciocești, județul Argeș, anul 2025.

BIBLIOGRPAHY:

1. Butură, Valer, *Etnografia poporului român. Cultura materială*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978.
2. Ghinoiu, Ion (coordonator), elaborare, îngrijire științifică și redacțională Cătălin Alexa, Cornelia Belcin Plesca, Laura Ioana Toader, *Alimentația, Oltenia. Răspunsuri la chestionarele Atlasului Etnografic Român*, vol. I, Editura Etnologică, București, 2018
3. Golopenția Sanda, *Folclor, Etnologie, Antropologie*, Editura Academiei Române, București, 2021.
4. Iagăr, Elena, *Troița – artefact ritual și decorativ*, Editura Pro Universitaria, Craiova, 2024.
5. Păsărin-Rusu, Gabriela, *Calendarul popular românesc*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 2006.
6. Pamfile, Tudor, *Sărbătorile la români,* Editura SAECULUM I.O., București, 2018.
7. Pamfile, Tudor, *Industria casnică la români, trecutul și starea ei de astăzi, contribuțiuni de artă și tehnică populară,* Librăriile SOCEC & comp., București, 1910.
8. Gabriela Rusu-Păsărin, *Calendar popular românesc*, Scrisul Românesc Fundația - Editura, Craiova, 2006.
9. Stănculescu, Florin, *Arhitectura populară românească. Regiunea București*, Editura Tehnică, București, 1958.
10. Tița-Nicolescu, Ion, *Tradiții populare și dogmă creștină, Scurtă incursiune în sincretismul religios românesc*, *lunile mai și iunie*, Editura Etnologică, București, 2024.
11. Vlăduțiu, Ion*, Etnografia românească*, Editura Științifică, București, 1973.
12. Vrabie, Gheorghe, *Folclorul, obiect, principii, metodă*, București, 1967.
13. Vulcănescu, Romulus, *Coloana cerului*, Editura Academiei Române, București, 1972.
14. Vulcănescu Romulus*, Mitologie română*, Editura Academiei Române, București, 1985.

MEANINGS WITHIN THE MEANINGS

Carmen Mihaela Potlog
PhD

Abstract: From neutral scenery to attraction scheme of canonical literature, misunderstanding approach to honorific classic status, from overused and abused literature term literature incontestably still needs it. Aside the narrow opposition between clasic and romantic writing redifining key elements in the idea of slippery criterion of lastingness in time to every different explanation of itself.

Keywords: methafiction, originality, a classic, dare, variety

Even through it was written more than decades ago the African American English literature is still an excellent introduction to the field of drawing on „dare", the general awarness of the differences in pronunciation or even to discover „one of their own words and phrases" unfamiliar to others. We tend to think of „dialects" as belonging to other folks but not to us. We tend to use many words that are characteristic of a broad dialect region designated as commonly words true of people like „others"[1].

One of the unique features of „dare" ist hat it is based in part on a survey of lifelong American residents. The desire to know about regional patterns in American Englis, creation of an American dialect dictionary. Research in American linguistic geography had uncovered how words had spread in the westward movement of the settles as would be expected (how some words thrived or moved further west and others simply died out). It seems likely more often than they should show such small but well-defined patterns still not occurringnationwide. The reason for these distinctive patterns reflecting the multiple sources of immigrants (factors as Spanish language influence such as *adobe* or *loco*, *mesa*).

In addition to determining the geographic spread of our vocabulary, whether a word is disproportionately frecquent in any social category, simply by observing the speakers around us there are some differences in the speech of particular social groups: older or younger people, men and women, Black and Whites, urban and rural dwellers, and those with little formal education and those with advanced degrees (social statistics: age, sex, race, community type, level of education).

Not surprisingly age seeds to be the most distinctive social variable like *„old-fashioned"* (archaic) words, that reflect inexplicable shifts in preference over time. Inevitable but unpredictible changes had discovered tended to gender differences: women tended to use in „properly", more nearly standard grammatical forms. Ethnic language differences were almost solely between Black and White speakers (general glossaries of slang as well as those of jazz, rap, hip hop are kind of words associated with the black community).

African American English has a system with specific rules for combining sounds to form words and words to form phrases and sentences. Although words in this linguistic system are identical in spelling to words in other varieties of English, some of them may have different meanings.[2]

Characterizing features of the variety are uniquely related to the history, culture and experiences of Blacks („African American Vernacular English"), often used to underscore a

[1] Joan Huston Hall, 1993, *The Dictionary of American Regional English*, Publication of the American Dialect Society, chapter 6, pp.92-112
[2] Lisa Green, 2002, *African American English: a Linguistic Introduction*, Cambridge, Cambridge University Press, chapter 5, pp. 77-91

spoken language with socially stigmatized linguistic patterns. Linguistic historians analyze language data from the recorded speech of ex-slaves and investigate the sociohistorical conditions of slave life on plantations in the South and agree that there is a substrate language (superficially similar to English) listed above conjures up notions of bad grammar, special verbal markers or slang usually limitated largely to pre-adolescents and younger adults (*mannish* – boys who are behaving inappropriatly for their ages, *womanish* – girls who are behaving inappropriatly for their ages, *off the chain* – adjective. good, exciting, outstanding, *whoadie* – noun. Comrade, *Didn't nobody ask me do I be late for class* – Nobody asked me if I am usually late for class; the auxiliary verb usually follows instead of precedes the subject; the auxiliary and the subject appear in the reverse order). John Baugh's article suggest that race could be determined by one's voice [3](black voice) to which listeners respond unfavorable because differs from literal blackface in minstrelsy, exaggerated language and body features (bulging lips and eye that matched the blanckened faces to create grotesque characters).

Rhythmic and intonational patterns are also important in identifying a person's race. Most white Americans probably belive that they could distinguish black speakers from white even while blindfolded (beeing simply incapable of such clear and accurate articulation as whites, also it is unquestionably the experience of a speaker, particularly his experience in early childhood, that determines how he will speak, not his race).[4]

The social significance of language forms may change over time, as with other kinds of behavioral stereotyping, social indicators with its stylistic variation such as sensitivity.
„In the determination of language use social rank invariably intersects with other social and psychologycal dimentions of people's position in society and with internal dimensions of the linguistic system itself. Thus, the assessment of the precise role of social status per se in the establishment of social varieties of English can often be a significant descriptive challenge. Nonetheless, no aspect of language variation is of more consequence in American society than that related to the linguistic demarcation of social rank."[5]

The paradigm this text poses points to further access to contemporary American women's poetry. Approached diachronically, the exploration of power relations and the strategies of empowerment evince the shift of emphasis from one generation to another to a poetry which has memory and vision, which makes a strong claim for the equality of difference and has an altogether new awarness of power relations, a woman-centered discourse.[6]

The continuities and discontinuities between modernism and postmodernism are hard to pin down because of the critical perspective and „poets' inexhaustible individual means of concealing continuities"[7] or „complicity with things falling apart"[8], a codified metaphysical modernism. An ideal poem has a close system of interrelationships that generates its own meanings with virtues such like impersonality, intellectuality, formality and perfect self-sufficiency. Extravaganza and the shocking confessionalism of their orphic and prophetic verse all drew attention to the open form (new romantic aestheticism) and the identification of the poet with his poem (the artistic avant-garde: salvation in the mystique, energy of the visionary imagination or exalted rhetoric). The difficulty of the task is suggested by autonomous self-

[3] John Baugh, 1999, *Linguistic Perceptions in Black and White: Racial Identification Based on Speech* in Baugh's *Out of the Mouths of Slaves: African American Language and Educational Malpractice*, Austin, University of Texas Press, pp.135-47
[4] Robbins Burling, *Black English, Man's Many Voices. Language in Its Cultural Context*, New York, Holt, Rimhart & Winston, Inc, p.117
[5] Walt Wolfram, 1998, *American English:Dialects and Variation*, Malden, MA: Basil Blackwell, pp.59-75
[6] Rodica Mihaila, 1995, *Turning the Wheel. The Contruction of Power Relations in Contemporary American Women's Poetry*, Bucuresti, Editura Universitatii Bucuresti, p.13
[7] Ibidem, p.18
[8] Ibidem, p.19

definition of female identity, the double self („the intimate treatment of the body" or „the release of anger"[9]) even ethnic legacies.

In the act of recovering and revising myths and traditions of women's poetry rhetorical strategies the constant subversion of the poetic form is an unmistakable mark of her identity. Translating women's experiences into poetry is a unique poetic way of coming out from silence, a constantly form created in the deconstruction and recontruction of their feminist own power.

For the re-modelling the women's subjectivity essential on the construction of identities is the strategic process of each confrontation with issues of self, a most challenging insight into the relational, its experience (resources of tenderness and anger), vulnerability and power, an open ended language construct of subjectivity.

In order to discover its mystery of wholeness the nature of the creative process provides the divine voice empowering the gift of reconcile in her tradition, transformed by the sensibility into the transcendent setting of harmony.

The womanly dimension of their writing refers to women in terms of the dichotomy denying any relation between them. There is an arbitrary limitation between a so called political poetry and a poetry of engagement (the arbitrary separation of form and content). Their eagerness to fit the dominant picture to one of woman's main socially and culturally constructed roles. The woman's subversion of the male could be interpreted both as irony and as woman's capacity of rejoicing in beig a woman.

The female subjectivity also acquires a trivialization of human suffering, a real confession that symbolically turns her revenge against oppressive patriarchal power. A dramatic monologue proclaims the subject as responsability for the cultural construction of femininity, emphasizes the reader's complicity, the idea of collective guilt. This kind of identification (awakening) gives her power to break with an oppressive, humiliating past. All that reinforce the idea of doubleness, of repression, passive acceptance (emphasizes the force of stereotype, acceptance with passivity the articial boundaries of her gender roles) without making public her victimization, but being fully aware of it.

Another remarkable instance converge toward a dramatic monologue which re-writes the story in search of identity (far from social norms and taboos) of a female poetic self. Controlled by the purposefulness of the journey, the dominant concerns (from aging and loneliness to racial and gender inequities) her humanitarian compassion the frontiers between poetry, prophency and survival begin to blur. Engagement becomes enfaithment.[10]

Significantly, the engaged social consciounness underlying the mysteries of existence of a female poet in the world derives her powers from being one transforming daily experience into inner journeys in survival, defining femininity. The motif of the journey and that of the quest probe physical endurance and genderize the notion of heroism (an eternal return) thus emphasizing the artifact dimension of art. The relation between language and poetic truth reconstructs the poet – reader's relations as two parts of the same consciouness.

At the surface level there is „the promised", but the projection of the self perform with the boundaries of retrial of the ancestors through wisdom myth and sacred vision, describing the rise of her poetry and womanhood, corresponding concept in the emphasis its mysterious uniqueness.

[9] Alicia Ostriker, 1982, *The Nerves of a Midwife. Contemporary American Women's Poetry*, Ann Arbor, University of Michigan Press, pp. 312-322

[10] Rodica Mihaila, *op.cit.*, pp. 126-127

BIBLIOGRAPHY:

1. John Baugh, 1999, *Linguistic Perceptions in Black and White: Racial Identification Based on Speech* in Baugh's *Out of the Mouths of Slaves: African American Language and Educational Malpractice*, Austin, University of Texas Press Robbins Burling, *Black English, Man's Many Voices. Language in Its Cultural Context*, New York, Holt, Rimhart & Winston, Inc
2. Lisa Green, 2002, *African American English: a Linguistic Introduction*, Cambridge, Cambridge University Press, chapter 5
3. Joan Huston Hall, 1993, *The Dictionary of American Regional English*, Publication of the American Dialect Society, chapter 6
4. Rodica Mihaila, 1995, *Turning the Wheel. The Contruction of Power Relations in Contemporary American Women's Poetry*, Bucuresti, Editura Universitatii Bucuresti
5. Walt Wolfram, 1998, *American English:Dialects and Variation*, Malden, MA: Basil Blackwell

CURRENT METAPHORIZATION TRENDS IN BOTANY

Daniela Suciu (Fodor)
PhD Student, UMFST „G. E. Palade" of Târgu Mureş

Abstract: Metaphor is a process that enriches specialized vocabulary. In botany, it has become a productive means of term formation.

The general objective of this study is to identify the cultural foundations of metaphor in contemporary botanical terminology. Traditional plant names exhibit a high degree of creativity and expressiveness, even if they are not poetic in nature. Modern names have lost much of that expressiveness, being anchored in the broader culture of the world. The metaphor of today no longer has the Greek and Latin terminology typical of traditional botany (e.g., Achillea setacea, Adonis vernalis), but instead reflects elements of contemporary culture (e.g., Vincent van Gogh, Botticelli, Rio Carnival).

The research method employed was the semantic analysis of botanical terms. We highlighted the external terminology of the field—its semantic dynamics, the monosemantic character of terminological units, the metaphor in science.

The first conclusion that emerges is that the source domains for metaphor formation at the current stage are anchored in contemporaneity.

Keywords: metaphor, specialized lexicon, term, botany, language

1. Introducere

Lexicul specializat este un limbaj clar și concis, al științei, un limbaj logic bazat pe sensurile denotative ale termenilor. Artificiile poetice nu sunt admise, iar principalul deziderat promovat în știință este claritatea. În lumina acestei teorii, metafora nu și-ar mai găsi locul în cadrul limbajului științific. De-a lungul timpului, aceasta a fost analizată și din perspectivă lingvistică, estetică, semantică, pragmatică. În *DEX*, este definită ca „figură de stil rezultată dintr-o comparație subînțeleasă prin substituirea cuvântului obiect de comparație cu cuvântul-imagine" (DEX 2016: 624). Definițiile numeroase au generat orientări multiple în abordarea metaforei, a cărei forță estetică a fost recunoscută din cele mai vechi timpuri. În prezent, opiniile numeroșilor cercetători converg spre ideea că metafora nu mai este doar o podoabă stilistică, ci se regăsește în limbajul comun și chiar în limbajul științific. În discursul științific a devenit „un complex proces discursiv de corelare conceptuală și semiotică cu implicații de ordin cognitiv, comunicativ și lingvistic" (Milică 2013: 255).

2. Repere teoretice

În lucrarea „Metaphors We Live By" (2022), George Lakoff și Mark Johnson demonstrează că noțiunile fundamentale ale gândirii omului sunt conceptualizate în termeni metaforici. Metafora nu ne colorează limbajul, ci ne organizează gândirea și modul de acțiune. Metaforele conceptuale sunt prezente în orice compartiment al discursului, inclusiv în limbajele de specialitate, sunt de părere cei doi specialiști. Concepția cognitivistă a lui Lakoff și a lui Johnson asupra metaforei nu poate fi neglijată astăzi, viziunea lor asupra metaforei determinând o nouă paradigmă în domeniul disciplinelor umaniste[1]. Metafora a devenit un instrument de structurare cognitivă: „permite ca ceva să fie înțeles (și experimentat) în termeni de altceva" (Lakoff 2022: 15).

[1] Mircea Borcilă, *Lingvistica integrală și fundamentele metaforologiei* în www.dacoromania.inst/puscariu.ro

Dimensiunea metaforică este explorată în prezent de mai multe discipline. În acest sens, sunt utilizate sintagmele: *metaforă științifică, metaforă terminologică, metaforă specializată, metaforă conceptuală* (Milică 2013: 253-273). *Metafora științifică* se face cunoscută, în terminologie, prin *metafora specializată,* caracteristică fiecărui domeniu. Această metaforă implică alte tipuri de metafore: *metafora conceptuală*, ce se realizează la nivelul gândirii, și *metafora terminologică*, ce se realizează la nivelul denominativ, al realizării lingvistice.

Daniela Rovența Frumușani consideră că în cazul metaforei științifice, „cognitivul și expresivul coexistă" (Rovența Frumușani 2000: 118). Vom urmări în cadrul domeniului ales istoria culturală a termenilor științifici și criteriile care au stat la baza formării lor. Spre deosebire de toate celelalte discipline, în terminologia populară a botanicii, metafora, pe lângă faptul că desemnează un concept, nu elimină în totalitate dimensiunea expresivă. De exemplu, planta *Viola tricolor* (panseluță), a fost denumită în acest fel, deoarece are trei culori. Alte denumiri regionale ale plantei ilustrează modul diferit de a aprecia al celui care a numit planta: *trei frați pătați*, *frații vitregi, mama vitregă, surori, trei crăiese (*Drăgulescu 2018: 178). Cu toate acestea, nu înseamnă că vorbitorul a păstrat caracterul subiectiv. Creativitatea a condus la o diversitate regională, determinând existența foarte multor sinonime regionale. De exemplu, pentru termenul *Convallaria majalis*, adică lăcrămioare, identificăm variante regionale diverse (Borza 1968: 50-51) cum ar fi *cerceluși, clopoței, mărgărit, mărgăritar, sufletele.* Volbura *(Convolvulus arvensis)* este denumită în diverse zone ale țării: *cămașa domnului, cămașa lui Dumnezeu, fusta rândunicii, poala rândunicii, rochița rândunicii, struna gâștei*. Dimensiunea expresivă ilustrează înainte de toate funcția referențială a limbii (*trei frați pătați* este o plantă). Metafora a devenit „principiu explicativ în știință" (Rovența 2000 :118). Rolul ei în cadrul limbajului științific este de a umple goluri: „rezolvând carențele de denumire ale oricărui sistem lingvistic" (Rovența 2000: 120). În condițiile în care există o criză de termeni pentru noile realități, metafora devine „instrument de denumire și ca strategie de comunicare" (Rovența 2000: 124). Susțin rolul metaforei ca sursă de denominare : M. Soskice, J& Harris (Butiurca 2016: 67) Maria Teresa Cabré (Cabré 1998), L. Depecker (Depecker 2002).

Alți cercetători au pledat pentru metaforă ca sursă de îmbogățire a lexicului specializat. J. Assal observă latura cognitivă a acesteia (Assal 2002), „expresia unui nou concept". Isabela Oliveira consideră că metafora specializată este „l' aile de la pensée" (Oliveira 2009). Nu necesită interpretare, nici inferențe. Abordând limbajul cardiologiei și în alte articole, specialista constată că metafora vine să îmbogățească cunoașterea despre lucruri, întrucât preia locul termenului savant, face mai accesibil discursul specialistului, facilitează înțelegerea abstractului prin evidențierea asemănărilor din lumea reală, permite o anumită vizualizare a conceptelor abstracte. În botanică, metafora înlocuiește termenul savant și face discursul mai accesibil. Astfel, termenul metaforic devine transparent pentru receptori. De exemplu, în „Atlasul botanic" (Aurora Mihail 2024: 12-30), pe lângă denumirile științifice ale plantelor, apar și denumirile comune sau populare ale acestora, care au la bază metafora*: albăstriță (Centaurea cyanus), cârciumăreasă (Zinnia elegans).*

3. Metafora în lexicul popular al botanicii

În cadrul lexicului popular al botanicii, cercetătorul Ion Milică identifică *modele naive*, bazate pe o cunoaștere de tip empiric, iar pentru lexicul științific, *modele savante* (Milică 2010:77). *Modelele naive* preced *modelele savante*, existând o influență asupra celor savante. *Modelul naiv* (Milică 2010: 79-81) este empiric, se bazează pe trăsături observabile ale plantelor, pe aspecte generale, culori, gust, miros, proprietăți, întrebuințări și se caracterizează prin variabilitate denominativă, variație diatopică, imprecizie denominativă, denominație vagă. *Modelul savant* este instaurat de Linné, părintele taxonomiei botanice, cel care a reușit să pună bazele botanicii științifice: „ideile sale continuă să reprezinte rădăcinile din care s-au dezvoltat trăsăturile modelului savant în botanică" (Milică 2010: 81).

Metafora poate deveni un simbol al culturii epocii. Cultura se reflectă atât în limbajul științific al botanicii, cât și în cel popular. Vorbim de continuitate și creativitate denominativă într-un domeniu care se dezvoltă permanent. După cum afirmă Eugen Coșeriu, la baza metaforizării se găsește ,,prestigiul creatorului și expresivitatea semnului inventat, rațiuni culturale mai generale, precum și substituirea unei culturi prin alta, sau progresul cultural continuu, apariția continuă în orizontul cunoștințelor lingvistice a unor obiecte și idei noi care reclamă cunoaștere și clasificare" (Coșeriu 2009: 186).

Metafora se regăsește atât în lexicul popular, cât și în cel savant, al specialiștilor, constituind o modalitate productivă de formare a termenilor în botanică.

În terminologia populară, metafora a fost un procedeu de denumire a plantelor foarte frecvent. În studiul ,,Nume românești de plante", Dumitru Bejan afirmă că metafora ,,constituie unul din modurile constante ale denominației populare. [...] o dominantă a lexicului botanic popular" (Bejan 1991: 39). Specialistul clasifică metaforele în funcție de două criterii: *animat* și *inanimat.* Exemplele oferite pentru animat fac referire la părți ale corpului, animale, păsări, insecte, persoane, ființe reale cum ar fi *aripă, braț, coadă, dinte, gură, inimă, limbă, mână, ochi, picior, ureche.* În acest sens, analogia s-a făcut cu părțile corpului, iar plantele au fost denumite după flori, inflorescențe, frunze, fructe, tulpini, ramuri etc. Specialistul afirmă că modalitatea de a denumi plante prin asemănare cu alte plante este frecventă, iar cauzele sunt diverse: asemănarea sau confuzia. Analogiile au avut în vedere forma generală, forma fructelor, a frunzelor, a ramurilor, a rădăcinilor, dar și alte trăsături: culoarea, gustul, mirosul, perioada de apariție. De exemplu, busuioacă este un soi de struguri, iar denumirea a fost dată datorită mirosului pe care îl au, asemănător cu cel al busuiocului. Numirea, în aceste situații, a stat sub semnul colectivității. Metafora ilustrează astfel modul de a gândi a omului, imaginația bogată, interesul pentru cunoașterea plantelor.

În studiul ,,Creație metaforică în limbaj", Coșeriu ilustrează faptul că omul ,,cunoaște și desemnează metaforic fenomene și aspecte ale naturii, plante și animale, produsele și activitățile sale proprii, instrumentele pe care le fabrică pentru munca sa" (Coșeriu 2009: 30). Încercând să argumenteze ideea că intuiții metaforice identice au existat la indivizi diferiți, indiferent unde au trăit și ce limbă au vorbit, oferă exemple de la greci. Coșeriu observă că aceștia asemănau plantele cu animale, văzând într-o plantă ,,o barbă de ied", ,,o limbă de bou", ,,o coadă de cal".

4. Metafora în limbajul științific al botanicii

Și în terminologia științifică a botanicii, metafora este prezentă. Omul de știință a apelat la această modalitate de formare a termenilor recurgând la realități cunoscute. Analogia vizează domeniul zoomorfic, antropomorfic, livresc, habitat, toponimic. Linné este cel care a introdus nomenclatura științifică botanică, impunând anumite reguli. Printre sursele denumirilor date de Linné se află toponime, personaje mitologice, nume de botaniști, directori de grădini botanice, cercetători, caracteristici intrinseci ale plantelor. Mitologia greco-romană acoperă un număr impresionant de termeni. Rețelele metaforice pe care se bazează limbajul botanicii vizează în principal domeniile sursă: domeniul *antropomorfic*, domeniul *zoomorfic*, domeniul *livresc*, domeniul *habitat*, domeniul *toponimic*. Analizând dicționare, tratate, compendii, reviste de specialitate și extrăgând numeroși termeni, am identificat în botanică următoarele tipuri de metafore: *antropomorfice, zoomorfice, de sursă creștină, mitologice, cu baze patronimice, care țin de habitat, toponimice, cu motivare intrinsecă.*

▪ metafore antropomorfice

Omul de știință pornește de la un model preconceptual din nevoia de a desemna o realitate. Comparația cu o realitate cunoscută este eficientă în înțelegerea conceptului. Părțile

corpului au primit o asemenea reprezentare. Întâlnim în lexicul științific al botanicii termenii: *ovar, hormon, celule, corp, organ, păros.*

▪metafore zoomorfice

În terminologia științifică, metaforele zoomorfice sunt mai puțin reprezentate. Am identificat câteva metafore al căror nume de gen sau specie poartă amprenta animatului. De exemplu, *Aster amellus* mai este numită *steliță vânătă, margaretă europeană, ochiul boului*. Numele florii este motivat de faptul că ochii boului sunt foarte mari, iar forma rotundă a florii sugerează forma ochiului boului.

▪metafore de sursă creștină

Omul cunoaște natura, are cunoștințe teologice, menține legătura cu sacrul sau cu profanul, dovadă fiind existența metaforelor de sursă creștină. Astfel, *coroana lui Isus, coroana lui Christos, cununița lui Christos, cununa Domnului* sunt denumiri populare ale plantei *Passiflora caerulea,* o plantă decorativă prin aspect, frunzis și culoare.

▪ metafore mitologice

În mitologie, florile reprezentau o jucărie a zeilor, simbolizând viața, renașterea primăverii și ciclului continuu al anotimpurilor (Ferrari 2003: 364). În timpul sacrificiilor, victimele purtau coroane din ramuri și flori, iar în timpul unor sărbători, altarele zeilor erau împodobite cu ghirlande de flori. De cele mai multe ori, florile sunt protagonistele unor legende despre metamorfoze, aspect la care ne vom referi în cele ce urmează, prin câteva exemple. *Achillea*, termenul care denumește o plantă cu proprietăți curative, a fost numită în cinstea lui Achilles, eroul grec care a participat la luptele din Troia. Fiind rănit de dușmanul său Telephus, a fost vindecat cu ajutorul acestei plante (*Achillea setacea*, *achillea millefolium)*, denumită popular coada șoricelului (Chifu 2006: 12). *Anemona* este o plantă care aparține genului de erbacee spontane sau cultivate, cu flori mari, de diferite culori (grecescul *anemos*, adică vânt). Există credința că florile de anemone au puteri protectoare, fiind o barieră în calea spiritelor rele. Legendele spun că anemonele sunt lacrimile vărsate de Afrodita pentru Adonis. Există multe superstiții legate de numele acestei flori: o variantă este că acestea sunt flori răsărite din sângele lui Adonis. O altă variantă este că Afrodita l-a transformat pe Adonis într-o floare pentru a-i prelungi viața pe pământ. Planta are și multe denumiri populare care surprind credințe: *floarea Paștii, floarea Rusaliilor, floarea Vinerei Sfinte, florile Paștelui, ghiocei de Pași.* Termenul *microfloră (fr. flore*) care desemnează „totalitatea microorganismelor vegetale dintr-un mediu natural, din cavitatea bucală, din intestin” (DEX 2016: 386) are la bază numele unei zeițe, Flora, care era la romani zeița florilor, dar și a rodirii cerealelor, a plantelor din grădini, a pomilor fructiferi. În cinstea ei se organizau serbări de primăvară, Floralia. În Dacia, Florilia era sărbătoarea dinaintea Paștelui (Kernbach 1983: 219).

▪metafore cu baze patronimice

În procesul de denominare s-a apelat frecvent la numele proprii. Cercetătoarea Dorina Chiș este de părere că numele proprii sunt frecvente și în terminologie (Chiș 2005). Autoarea consideră că în terminologie există o selecție a acestor nume proprii fiind vorba, în general, de personalități științifice cum ar fi cercetători, savanți, inventatori care s-au remarcat într-un anumit domeniu. În botanică, există și plante ale căror denumiri științifice derivă din numele de familie al botanistului sau al exploratorului care le-a descris pentru prima dată: de exemplu, *Begonia semperflorens* a fost numită în cinstea lui Begon, protector al științelor naturii; *Dahlia variabilis*, în memoria botanistului danez A. Dahl; *Fuchsia magellanica*, în memoria botanistului german H. P. Fuchs, *Linnaea borealia*, în memoria naturalistului Carl von Linné, *Magnolia*, în memoria profesorului P. Magnol. Astfel de metafore patronimice funcționează

nu doar ca elemente de identificare, ci și ca mijloace prin care natura este umanizată și înrădăcinată în cultura universală.

În toate aceste exemple, numele nu sunt doar identificatori botanici, ci și vehicule ale unei moșteniri culturale, în care omul atribuie plantelor semnificații emoționale. Metaforele patronimice din botanică creează o punte între lumea vegetală și lumea umană, conferind plantelor identitate și poveste. Astfel, numele și personalitatea sunt păstrate vii în conștiința publică.

▪metafore care țin de habitat

Omul de știință cunoaște cuvinte din lexicul comun, care îi vor permite să realizeze un transfer în domeniul științei pe baza unor informații culturale și lingvistice referitoare la fiecare cuvânt. Unii termeni din botanică au la bază modelul cognitiv al casei grecești și romane. Casa cu interiorul ei, partea de exterior, împrejurimile casei sunt domenii sursă pentru metaforizare. Metaforele astfel obținute scot în evidență relațiile pe care omul le-a avut cu propria locuință, dar și familiaritatea de care dă dovadă în raport cu obiectele casnice. De exemplu, *biocenoza* (gr. bios-viață, koinos-în comun) reprezintă, în botanică, o comunitate de organisme vegetale și animale care conviețuiesc într-un anumit mediu sau sector din biosferă. Cuvântul *canal* a fost folosit în limba latină cu sensul de șanț, jgheab. Acest cuvânt a fost preluat în terminologia botanică și în alte terminologii, fiind utilizat în botanică cu sensul de „formație tubulară din organele unor plante, căptușită cu celule secretoare vii, în care se adună produsele de secreție” (Badiu 2018: 23).

Unele nume de plante au fost create după locul în care planta crește: agraria (*lat. ager* „ogor”) (Crăcea 2009: 244); alpinus (*lat. alpes*, care crește în regiuni alpine); campestre (*lat. campestre*, de câmp); collina (*lat. collina*- colinar, de deal); montana (*lat. montana*, montan); paludosus (*lat. paludodus*, mlăștinos). Termenii sunt ilustrativi în acest sens: *Euphorbia agraria*, *Agrostis alpina*, *Acer campestre*, *Achillea collina*, *Arnica montana*, *Crepis paludosa.*

▪metafore toponimice

Numărul termenilor care au la bază un toponim este foarte mare, ceea ce demonstrează legătura omului cu spațiul în care trăiește. Ilustrăm cu câțiva termeni extrași din „Dicționarul de fitonime”: *lalea de Cazane, brad de Canada, fenicul de Florența, ienupăr de Virginia, măceșul Coziei, măr de Peru.*

La nivelul lexicului științific, numele de plante sunt create după localitatea/ zona/ țara/ continentul în care planta trăiește: *Agapanthus africanus* (crește în Africa), *Aquilegia transsilvanica* (crește în Transilvania), *Canna indica* (crește în India), *Centaurea iberica* (crește în Peninsula Iberică), *Centaurea rarăunrensis* (care crește în munții Rarău). Numele plantei este transparent și mai ușor de memorat.

▪metafore cu motivare intrinsecă

În funcție de trăsăturile conceptuale dominante (formă, culoare), plantele au fost denumite: albicans (lat. albico „a fi alb”) *Iris albicans*; caeruleus (lat. caeruleus „albastru-verzui, verde-închis”) *Molinia caerulea*; candidus (lat. candidus „alb”) *Lilium candidum.*

5. Continuitate și creativitate denominativă în botanica actuală

În prezent, există noi tendințe de denominare în botanică. Făcând o vizită la Grădina Botanică din Cluj Napoca, ne-au atras atenția numele unor specii de plante. Pe tăblițele de prezentare a plantelor, era notat numele lui Ștefan Wagner, considerat cel mai cunoscut creator de trandafiri din Europa, care a creat la Stațiunea Pomicolă Cluj 40 de soiuri de trandafiri. Numele pe care le-a dat acestor soiuri sunt: *Foc de tabără, Luchian, Simfonia, Rosabunda, Incadescent, Auriu de Cluj, Romstar, Rosalinda, Vigorosa, Zburlici, Golden Elegance,*

Rusticana, Red Candy, Bordură de nea, Rosadora, Rosagold, Simina, Judith, Splendid, Nobilia, Nostalgica, Carmen, Mirela, Orange Ace, Romana, Doamna în mov, Golden fiesta, Perla Transilvaniei, Petrina, Rosatop, Rosadoll, Steliana, Sandra, Doina, Afrodita, Cezara, Aurora, Pasiune în mov, Cluj 2010. Tot la Grădina Botanică din Cluj Napoca am întâlnit următoarele soiuri de lalele: *tulipa Don Quijote, Carnaval de Rio, Night Club, Davenport, Purple Dance, Mascotte, Mon amour, Vincent van Gogh, Carnaval de Nice, Lambada, Red Princess, Ice cream;* soiuri de usturoi*: Ambasador, Purple Rain;* soiuri de crini*: Red Highland, Mapira, Starfire, Dizzy, Casa Blanca.*

Denumirile tradiționale au un mare grad de creativitate și expresivitate, chiar dacă nu sunt poetice: *Saponaria officinalis*, *Sarothamnus scoparius*, *Scutellaria galericulata*.
Denumirile moderne și-au pierdut gradul de expresivitate. După cum observăm din exemplele menționate, metafora din prezent nu mai are o terminologie greco-latină așa ca în botanica tradițională, dar păstrează elemente de cultură (*Vincent van Gogh*, *Botticelli).*

Spre deosebire de metafora tradițională ale cărei domenii sursă erau **credințele, religia, mitologia, habitatul, toponimia**, metaforele din prezent au elemente aparținând culturii contemporane. Sunt ancorate în marea cultură a lumii. Ilustrăm cu câteva domenii :

▪muzica

Prin sfera culturii, ființa umană se afirmă în lumea existentă. În acest sens, cunoașterea din acest domeniu se reflectă și în cultura generală. Muzica este o artă de a exprima sentimente și idei cu ajutorul sunetelor combinate într-o manieră specifică, indiferent de limba care se vorbește. Trăim într-o societate în care muzica are ponderea ei, gustul este diferit, iar moda își spune cuvântul. Peste tot în lume sunt oameni interesați de muzică, indiferent că este clasică sau modernă. În prezent, muzica a devenit un domeniu sursă pentru formarea metaforei botanice.

Simfonia este un soi de lalele. Consultând un dicționar de specialitate, identificăm sensul acestui cuvânt: *,,compoziție muzicală instrumentală (cu soliști, cor)" (*DEX 2016: 1123). Cuvântul este utilizat în comunicare și cu sens figurat și reprezintă o îmbinare armonioasă de culori. Titlul dintr-un articol de ziar este relevant: *Simfonie de culori la grădina Botanică din Cluj! Lalele împânzesc aleile grădinii*[2]. Soiul de trandafiri care face parte din clasa *Teahibrid,* numit *Simfonia*, se distinge prin flori mari, albe, cu parfum plăcut[3].

Lambada este un soi de lalele (*Tulips lambada*) de diferite culori: roșu aprins, portocaliu vibrant, galben strălucitor. Numele acestui soi vine de la un dans modern de perechi samba, de proveniență latino-americană, cunoscut în toată lumea, ce conține elemente coregrafice preluate din mai multe dansuri moderne.

Purple Dance este un soi de lalele. Termenul a fost preluat din muzică unde desemnează o melodie interpretată de Robert Babioz.

▪ pictura

Pictura reprezintă realitatea în imagini artistice, create cu ajutorul culorilor aplicate pe o suprafață, iar scopul este de a obține o compoziție cu forme, culori și desene. Pictura este o artă a privirii, iar florile au rolul de a bucura privirea.

Soiul de lalele *Vincent van Gogh* se evidențiază prin culorile profunde și lucioase. Laleaua a fost numită după celebrul pictor neerlandez, care a pictat în culori vii, cunoscut fiind pentru numeroasele portrete, peisaje și picturi cu flori.

[2] www.turdanews.net
[3] www.amiciirozelor.ro

Soiul *Luchian* este un trandafir creat în 1972, dedicat memoriei pictorului Ștefan Luchian, la împlinirea a 100 de ani de la nașterea sa [4].

▪ literatura

Literatura este arta cuvântului și surprinde frumusețea cu ajutorul lui. Cartea este cunoscută peste tot în lume, iar analogiile cu personajele din cărți sunt destul de frecvente. Astfel, numele soiului de lalele, *Don Quichotte,* amintește de personajul lui Miguel de Cervantes din celebra carte *Don Quijote de La Mancha*. Personajul său, un mic nobil influențat de lecturi, ajunge să se creadă un cavaler care caută adevărul. În ciuda faptului că personajul pare nebun, acesta impresionează prin noblețea gândirii.

Starfire este un soi de crin. Numele *Starfire* este cunoscut din benzile desenate create de DC Comics. Starfire este un personaj fictiv, o supereroină cunoscută de copii.

▪evenimente culturale

Evenimentele culturale cu tradiție desfășurate peste tot în lume sunt cunoscute în multe țări. Așa se explică faptul că numele unor asemenea evenimente este dat și plantelor. Soiul de lalele *Carnaval de Rio* amintește de un festival cunoscut care se desfășoară în Rio de Janeiro de câteva secole. Carnavalul de la Rio a devenit o emblemă a distracției și a paradelor în stradă, este dedicat sărbătoririi dansului samba. În prezent este considerat cel mai mare carnaval de pe mapamond.

Un alt eveniment cultural de amploare este *Carnaval de Nice*, carnaval care se desfășoară în lunile februarie, martie la Nisa, pe Riviera Franceză. Se organizează în fiecare an parade colorate și bătălii de flori. Numele acestui carnaval este dat unui soi de lalele. *Carnaval de Nice* denumește, în terminologia botanicii, o plantă cu o cromatică deosebită: alb cu roșu.

▪ ființe dragi

Numele date unor soiuri de trandafiri sunt antroponime feminine aparținând universului familiar al cercetătorului Ștefan Wagner: *Carmen, Mirela, Judit, Steliana, Sandra, Doina, Afrodita, Cezara, Aurora.* Într-un articol de ziar, creatorul Ștefan Wagner motivează numele pe care le-a dat unor soiuri. De exemplu, Judit este numele unui trandafir galben pe care l-a creat pentru soția lui, „un semn deosebit de prețuire pentru cea care i-a stat alături o viață întreagă [5] **”.**

▪hrana

Numele unor mărci de produse alimentare sunt cunoscute peste tot în lume. De exemplu, *Ice cream* este un termen care denumește un desert dulce, o înghețată ce poate avea culori foarte diferite. Poate așa se explică cum numele unei înghețate a devenit și numele unui soi de lalele, cu forma asemănătoare unei cupe de înghețată.

▪ filme

Filmele valoroase sunt cunoscute de persoane din medii diferite pentru că ele rulează în cinematografe din întreaga lume. Acestea au ajuns să facă parte din cultura omenirii. *Mon Amour* este atât un titlu de film, dar și un titlu de melodie. În timp, a devenit și numele unor cinematografe. Acesta se regăsește și în cadrul botanicii, unde desemnează un soi de lalele de culoare galbenă.

---

[4] *https://ziarulunirea.ro/barbatul-din-alba-care-a-creat-un-trandafir-fara-spini-si-alte-peste-40-de-soiuri-a-infiintat-asociatia-rozelor-acum-mai-bine-de-30-de-ani-817043/*

[5] https://click.ro/actualitate/national/trandafirii-creati-de-un-clujean-infrumuseteaza-2240493.html

*Purple Rain (*ploaie purpurie) este titlul unui film rock din anul 1984. Acest termen din cinematografie este transpus în terminologia botanicii, desemnând un soi de lalele care au tulpinile înalte și florile mari, fiind foarte rezistente la temperaturi mici.

▪ toponime

Și toponimele au devenit domenii sursă pentru metafora actuală din botanică. *Davenport* este un oraș din comitatul Scott, SUA, situat de-a lungul râului Mississippi. În terminologia botanicii, *Davenport* desemnează un soi de lalele care au o margine galben-aurie. *Casa Blanca* este un oraș-port din Maroc, Africa. Numele este și al unui soi de crin imperial oriental de culoare albă.

▪trăsături intrinseci ale plantelor

În funcție de unele trăsăturile intrinseci ale plantelor, acestea au fost denumite. De exemplu, un soi de trandafir de culoare galbenă a fost numit *Golden Elegance*, unul de culoare roșie *Red Highland,* unul cu miros puternic *Dizzy* (în engleză-amețitor)*,* unul de culoare violet *Mapira* (violet, roșcat, închis la culoare).

▪ titluri nobiliare

Red Princess este un soi de lalele cu flori roșii, cu aspect elegant. Acest nume desemnează un titlu nobiliar. În istorie mai multe prințese au fost numite așa, una dintre ele fiind Prințesa Maria Teresa de Bourbon, arhiducesa Elisabeta a Austriei.

6. Concluzii

Observăm că domeniile sursă ale metaforei în botanică sunt variate și asigură transparența necesară comunicării specializate. Cu ajutorul metaforelor, abstractul devine perceptibil. Specialistul dispune de o anumită cultură care îi va permite să realizeaze echivalențe specifice, ancorând denumirile în realitatea cotidiană. În etapa actuală de evoluție, metafora botanică tinde să își redefinească sursele.

Prima concluzie care se desprinde este că domeniile sursă pentru formarea metaforei în etapa actuală sunt ancorate în contemporaneitate.

BIBLIOGRAPHY:

1. **Dicționarul explicativ al limbii române*, 2016, ediția a III-a revăzută și adăugită, Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan", Editura Univers Enciclopedic, București
2. Badiu, Niculina, 2018, *Biologie vegetală și animală*, clasele a IX-a și a X-a, Editura Booklet, București
3. Balaci, Anca, 2013, *Dicționar mitologic greco-român*, Editura Orizonturi, București
4. Bejan, Dumitru, 1991, *Nume românești de plante*, Editura Dacia, Cluj Napoca
5. Borcilă, Mircea, *Lingvistica integrală și fundamentele metaforologiei* în www.dacoromania.inst/puscariu.ro
6. Borza, Alexandru, 1968, *Dicționar etnobotanic*, Editura Academiei Republicii Socialiste România
7. Butiurca, Doina, 2016, *Lingvistică și terminologie-Hermeneutica metaforei în limbajele de specialitate*, Institutul European, Iași
8. Cabré, Maria Teresa, 1998, *La terminologie,* traducere din catalană, Monique C. Cornier și John Humbley, Armand Colin, les preses de l'Université d' Otawa, Armand Colin

9. Chifu, Toader, 2006, *Dicționar etimologic de botanică sistematică*, Editura Știința, Chișinău
10. Chiș, Dorina, 2005, *O importantă resursă terminologică-numele proprii* în revista „UniTerm" a Universității de Vest Timișoara, nr. 1
11. Coşeriu, Eugeniu, 2009, *Omul şi limbajul său. Studii de filozofie a limbajului şi lingvistică generală*, antologie, argument, note, bibliografie şi indici de Dorel Fînaru, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", Iași
12. Depecker, Loic, 2002, *Entre signe et concept. Eléments de terminologie générale*, Presses Sorbonne Nouvelle, Paris,
13. Drăgulescu, Constantin, 2018, *Dicționar de fitonime românești*, Editura Universității „Lucian Blaga" din Sibiu
14. Ferrari, Anna, 2003, *Dicționar de mitologie greacă și romană*, Editura Polirom, Iași
15. Kernbach, Victor, 1983, *Dicționar de mitologie generală*, Editura Albatros, București
16. Lakoff, George, Johnson, Mark, 2022, *Metafore după care trăim*, Editura ULBS, Sibiu
17. Ionică, A., Ciobanu, R., 1977, *Compendiu de botanică*, Editura Medicală, București
18. Mihail, Aurora, 2014, *Mic atlas botanic*, Editura All Educațional, București
19. Milică, Ioan, 2010, *Modele naive și modele savante în prezentarea lingvistică a realității. Denumirile de plante,* în revista „Limba română", anul XX, nr. 11-12
20. Ioan Milică, 2013, *Lumi discursive. Studii de lingvistică aplicată*, Editura Junimea, Iași
21. Oliveira, I., 2009, *Nature et fonction de la métaphore en science*, L'Harmattan, Paris
22. Rovența Frumușani, Daniela, 2000, *Argumentarea. Modele și strategii*, Editura Bic All, București
23. *https://dexonline.ro/*
24. *https://ro.wikipedia.org/*
25. *www.turdanews.net*
26. *www.amiciirozelor.ro*

PRAGMATIC SIGNS IN THE DIPLOMATIC DISCOURSE OF ROMANIAN AND SPANISH MONARCHS

Ioana Georgiana Bahrin
PhD Student, "Alexandru Ioan Cuza" University of Iaşi

Abstract: *The article offers a comparative analysis of the use of pragmatic markers in diplomatic speeches delivered by Her Majesty Margareta, Custodian of the Romanian Crown, and His Majesty King Felipe VI of Spain. It focuses on the discursive role of pragmatic markers in structuring information, guiding interpretation, and framing speaker stance within institutional communication. Drawing on a corpus of selected diplomatic addresses, the study reveals how pragmatic markers contribute to the coherence and persuasive force of royal discourse, while also reflecting broader ideological and cultural dimensions specific to each monarchy. The research highlights the contrast between the Romanian monarchy's symbolic function and the Spanish monarchy's constitutional role, emphasizing how these institutional differences shape the frequency and distribution of pragmatic markers in diplomatic contexts.*

Keywords: pragmatic markers, diplomatic discourse, monarchy

Introducere

Motivația alegerii temei constă în existența numărului insuficient de lucrări în care se analizează discursurile monarhice ale reprezentanților Casei Regale românești din perspectiva pragmaticii lingvistice și, în același timp într-o cheie comparativă cu discursurile monarhilor spanioli. Astfel, studiul de față va fi realizat pe baza unui corpus de texte, care constă în transcrierea discursurilor monarhilor români și spanioli contemporani, în timp ce metoda utilizată în articolul prezent este cea a analizei pe baza unui corpus de texte. În continuare propunem o analiză a mărcilor discursiv-pragmatice prezente în discursurile diplomatice românești și spaniole ale celor două monarhii.

Din punct de vedere teoretic se poate afirma că, discursurile au atras atenția filozofilor din toate perioadele astfel că ,,primii teoreticieni care au subliniat importanța comunicării, inclusiv prin mimică și gestică au fost profesorii de retorică și marii oratori ai Antichității, pentru aceștia discursul fiind un construct, o arhitectură întreagă ce trebuie respectată. El trebuia să răspundă unor deziderate de expresie verbală (sintaxă, vocabular, figuri de stil) și nonverbală existând numeroase norme care priveau gestica și mimica" (Militaru 2016: 133). Provenind din orizonturi teoretice extrem de diverse (distribuționismul lui Z. Harris, teoria enunțării formulate de E. Benveniste, teoria funcțiilor limbajului la R. Jakobson sau funcționările discursive la L. Guespin), termenul de discurs cunoaște o pluralitate de accepțiuni complementare și chiar contradictorii, astfel că poate fi definit drept un eveniment al practicii discursive: ,,orice enunțare presupune un locutor și un auditor, la primul existând intenția de a-l influența pe celălalt într-un mod oarecare" (Frumușani 2012: 16-18). Dominique Maingueneau consideră că discursul reprezintă din punct de vedere teoretic și metodologic ,,un ansamblu de organizări transfrastice, relevate de o tipologie actuală, emis în condiții socio-istorice determinate" (Maingueneau 1976: 19) reprezentând totodată ,,o noțiune cheie a lingvisticii, care s-a instituit la frontiera lingvisticii cu sociologia, psihologia, teoria comunicării, filosofia limbajului" (Frumușani 2012: 18). În „Dicționarul de lingvistică*"* (Guespin 2001: 207)*,* noțiunea de discurs este definită drept ,,limbajul pus în acțiune, limbajul asumat de subiectul vorbitor, o unitate egală cu fraza sau mai mare decât aceasta, care este constituit dintr-o secvență ce formează un mesaj având început și încheiere" în timp ce în

Dicţionarul de pragmatică și de analiză a discursului, discursul este considerat „o structură de enunțuri, produsă și folosită într-un context sociocultural determinat, care actualizează anumite intenții și funcții comunicative” (Ruxăndoiu 2023: 120). În urma sintetizării tuturor acestor opinii se poate afirma că orice tip de discurs reprezintă o formă complexă de comunicare verbală, articulată în funcție de context, intenție și în funcție de relația stabilită între emițător și receptor. Un tip de discurs special este cel diplomatic, întrucât se singularizează prin scopul comunicării și, totodată, prin modalitățile de transmitere ale acestuia. Relațiile diplomatice au rădăcini în cele mai vechi timpuri, mărturie fiind „inscripţiile aflate pe unele dintre cele mai vechi monumente istorice care atestă existenţa, în acele epoci îndepărtate, a unor tratate de pace sau alianţe, pentru perfecționarea cărora se duseseră desigur, tratative între reprezentanţii diferitelor comunităţi” (Maliță 1975: 13). În lumea antică, prin activitatea marilor gânditori şi curente filosofice se legitimează preocuparea pentru diplomaţie, limbaj, filosofia limbajului, latura persuasivă a discursului, îmbunătăţirea artei oratorice, respectiv menţinerea echilibrului, a armoniei şi a raporturilor politice dintre naţiuni „punându-se mare preţ pe dimensiunea estetică a discursului declamat în faţa publicului” (Sălăvăstru 2003: 31). Stadiul actual al cercetării limbajului diplomatic demonstrează faptul că un discurs diplomatic poate fi stratificat pe următoarele nivele: *„nivelul comunicării interne, nivelul comunicării bilaterale și multilaterale, nivelul comunicării permanente și nivelul comunicării ocazionale”* (Kurbalija 2001: 42). Din punct de vedere lingvistic, discursul diplomatic se caracterizează printr-un limbaj specific ce este considerat drept „o formă, stil sau manieră particulară de exprimare, prin care sunt transmise anumite condiţii” (Kurbalija 2001: 17). Una dintre misiunile pe care reprezentanții Casei Regale românești și-au asumat-o mereu a fost aceea de a reprezenta interesele naționale pe plan mondial. Custodele actual al Coroanei Regale, Principesa Margareta alături de Principele Consort Radu nu fac rabat de la această atribuție pe care antecesorii lor și-au asumat-o și au transmis-o dintr-o generație într-alta, conservând astfel tradiția menținerii relațiilor diplomatice dintre România și celelalte state atât prin intermediul discursurilor susținute în cadrul congreselor internaționale la care aceștia sunt invitați, cât și în calitate de gazde a evenimentului *Seara Regală a Corpului Diplomatic Românesc.*

Printre cele mai importante elemente prin care această instituție se diferențiază de celelalte, menționăm implementarea etichetei regale și a protocolului regal care la nivelul practic se materializează prin salaturi specifice, conduită vestimentară, ritualuri de recepție și, de asemenea, conservarea unor tipare lingvistice, cel mai cunoscut fiind „Majestatea Sa”. Discursurile membrilor Casei Regale sunt forjate după aceste rigori, iar un exemplu concret în acest sens este ceremonialul Serii Corpului Diplomatic Regal care debutează cu ascultarea imnului Casei Regale toți invitații stând în picioare. Un alt element care ține de eticheta regală constă în interzicerea strângerii mâinii monarhului sau apropierea de acesta într-un mod abuziv.

Discursurile diplomatice susținute de către monarhii României înglobează în matricea lor două aspecte fundamentale: identitatea și puterea. Despre identitate s-a stabilit că aceasta este o constantă specifică fiecărui individ, respectiv grup social în care aceștia sunt integrați. Pe de altă parte, puterea reprezintă „o condiție esențială în viața socială fiind cunoscut faptul că, *limbajul creează puterea*, o exprimă, este implicat oriunde există o luptă pentru aceasta. Puterea nu derivă din limbaj, dar limbajul poate fi folosit pentru a provoca, a submina, sau a schimba distribuția puterii. Puține forme lingvistice nu au fost la un moment sau altul obligate să servească exprimarea puterii. Aceasta nu este semnalată doar de formele gramaticale incluse în text, ci și prin genul literar și funcțional al textului.

Discursurile diplomatice susținute de către Principesa Margareta și Principele Radu reprezintă de cele mai multe ori o dovadă de putere în contextul instabilității socio-politice și economice prin care România trece. Relațiile tensionate dintre reprezentanții claselor politice, instabilitatea acestora și lipsa de credibilitate au condus la destabilizarea imaginii politicienilor.

Prin discursurile rostite, monarhii își consolidează imaginea atât pe plan național, cât și pe plan internațional. Într-un interviu acordat, Principele Radu accentuează puterea, prestigiul și credibilitatea de care Coroana se bucură în contextul politic actual.

În spațiul spaniol, regele Felipe în calitate de șef al statului, participă activ la soluționarea problemelor naționale activând astfel în domeniul diplomatic. Un element contrastiv între monarhia românească și monarhia spaniolă este cel al rolului pe care cele două Case Regale îl au în stat: în timp ce în Spania, Regele Felipe VI se află la conducerea statului, în România, monarhia a fost înlăturată de la cârmuirea țării odată cu abdicarea Regelui Mihai. Aceste informații sunt elocvente pentru ilustrarea conceptului de discurs al puterii: în timp ce monarhii români au în vedere obținerea puterii și înlocuirea claselor politice, Majestatea Sa Regele Felipe VI consolidarea puterii în stat prin intermediul discursurilor susținute. În acest context, participarea monarhului spaniol la diverse conferințe diplomatice, cât și desfășurarea evenimentului Seara Anuală a Corpului Diplomatic acreditat în Spania reprezintă evenimente prin care regele își consolidează puterea.

Dincolo de dimensiunea informativă, discursul implică o construcție identitară și relațională, reflectând nu doar conținuturi, ci și poziționări ideologice, atitudini și strategii de influențare. În acest cadru, analiza discursului implică analizarea componentelor pragmatice în acest context un rol esențial avându-l mărcile discursiv-pragmatice, care în *Dicționarul de pragmatică și de analiză a discursului* sunt definiți drept ,,o categorie de termeni funcțional-pragmatici, care din perspectiva discursiv-cognitivă reprezintă o sursă a limbii ce participă atât la coeziunea discursului, cât și la coerența acestuia" (Ruxăndoiu 2023: 214). În *Gramatica Academiei Române, volumul al II-lea,* aceste particule sunt definite drept ,,totalitate a manifestărilor orale, concrete și individuale ale unui sistem lingvistic" (Guțu Romalo 2005: 829). Rolul mărcilor pragmatic-discursive este acela de a asigura coeziunea textuală și coerența în planul rostirii: ,,coeziunea și coerența se realizează prin intermediul unor mărci discursive, care înglobează elemente eterogene din punct de vedere structural: elemente lexicale sau gramaticale- simple sau compuse, locuțiuni, stereotipii verbale, îmbinări libere (sintagme, propoziții sau fraze)" (Guțu Romalo 2005: 833). Din perspectiva funcțională mărcile pragmatic-discursive se clasifică în ,, ***„mărci de contact sau fatice, mărci de structurare a interacțiunii verbale*** (globale sau la nivelul intervențiilor), ***mărci ale ezitării și ale corectării***, respectiv ***mărci ale modalizării/ nuanțării***" (Guțu Romalo 2005: 835). Pe de altă parte, clasificarea propusă de către Aurelia Merlan evidențiază necesitatea contextului dialogic și consideră că, mărcile pragmatice pot fi clasificate în funcție de rolul pe care acestea îl îndeplinesc în dialog. Aceasta realizează o distincție a mărcilor interactive și semnalează prezența unor ,,mărci de structurare a discursului în situație de interacțiune, mărci ale comunicării fatice sau mărci de contact, mărci ale rândului la cuvânt, mărci ale ezitării, mărci ale corectării, nuanțatori/ modalizatori" (Merlan 2002: 92).

În *Gramatica Limbii Spaniole* marcatorii discursivi sunt definiți drept ,,unități lingvistice invariabile, care nu îndeplinesc o funcție sintactică în cadrul predicării propoziționale- prin urmare, sunt elemente marginale, având un scop coincident în discurs: acela de a ghida, în funcție de proprietățile lor morfo-sintatice, semantice și pragmatice inferențele din cadrul comunicării" (Bosque, Ignacio, Demonte Violeta 1999: 4057). Antonio Briz consideră că mărcile pragmatice posedă, totodată, roluri frastice și transfrastice, acești conectori având în primul rând rolul de structurare a actului discursiv: ,,conectorul pragamtic în spaniolă este un marcator metadiscursiv și metacomunicativ. Un conector pragmatic se prezintă ca un articulator frastic și transfrastic în același timp" (Briz 1993: 180). În funcție de rolul pe care îl îndeplinesc în comunicare, ,,mărcile discursiv- pragmatice pot fi utilizate în scop argumentativ, informativ, emfatic, cu scopul de reformulare sau de structurare a discursului" (Zorraquino 1999: 4051-4052). În opinia lui Briz, mărcile pragmatice din limba spaniolă se pot actualiza sub diferite forme și se pot clasifica în diferite categorii în funcție de

rolul pe care îl îndeplinesc în frază. Acesta ealizează o distincție între conectorii de justificare de tipul *porque, ya que*, conectorii de concesie și opoziție precum sunt *bien, bueno*, conectorii concluzivi care cuprind forme de tipul *de todas maneras, en suma* și conectorii concesivi de tipul *así es que, pues*: „Fără a se pretinde o analiză exhaustivă, putem recunoaște nu mai puțin de cinci tipuri de bază ale mărcilor pragmatice: cele de justificare, cele de concesie, opoziție sau restricție, cele concluzive și concesive. Astfel se poate vorbi despre conectorii de justificare de tipul „*porque, ya que, puesto que, te lo digo porque, es por lo que),* de marcatorii de concesie și opoziție: *buneo, bien, aunque, ciertamente, sin emabrgo, a pesar de todo, no obstante, en efecto, en contrario etc.),* mărcile care marchează concluzia (*de todas maneras, en suma, en el fondo, finalmente....)* respectiv, mărcile concesive de tipul *así es que, pues, en consecuencia, entonces...*" (Briz 1993: 168).

În acest context teoretic, se poate afirma că discursurile regale românești și spaniole se aseamănă prin ton, structurare și aspect riguros. În discursurile rostite de către Principesa Margareta, fie că este vorba despre discursuri monologice sau dialogice, se poate observa existența mărcilor pragmatic-discursive de contact, care se sunt actualizate sub variate forme în funcție de contextul extralingvistic dat. În discursurile diplomatice ale Majestății Sale sunt existente structurile lingvistice asertive în poziție inițială al căror scop este acela de a rupe tăcerea:

(1) ***începe un nou timp pentru casa regală*** + cu aceleași valori și principii ca ale tatălui meu voi continua să servesc interesele fundamentale ale României + (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017.).

Același rol îl îndeplinesc și adverbele de loc, urmate de o construcție impersonală constituie, de asemenea, o marcă pragmatică de inițiere a actului discursiv:

(2) ***astăzi*** (privește către auditoriu) + ***se_mplinesc + douăzeci de ani*** < R de la prima vizită a regelui Mihai > cu sprijinul guvernului (privește către stînga) + <L pentru integrarea țării noastre în NATO (Discursul Principesei Margareta cu ocazia reînodării firului diplomației regale în anii președintelui Constantinescu, rostit pe data de 21.03.2023.).

Etapa mediană a discursului diplomatic, care se înscrie pe axa „fază introductivă- fază inițială sau centrală de bază, respectiv fază finală" (Merlan 2002: 93) caracteristică actului dialogic, poate fi identificată și în discursurile structurate monologic. Astfel, „mărcile de dezvoltare a intervenției relevă intenția de introducere sau de schimbare a unei teme, acest fapt fiind semnalat de mijloace verbale de tipul *deci, așadar e*tc., care marchează tranziția de la faza inițială a dialogului spre cea următoare" (Romalo 2005: 837):

(3) solemnitatea la care participăm aduce omagiu regelui nostru atât de iubit de poporul român și admirat de-ntreaga lume ++ ***dar*** ↑ rostul adunării de astăzi are rădăcini adânci în o sută cincizeci de ani de istorie modernă plină de pagini tragice dar și înălțătoare (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017)

În cadrul discursurilor diplomatice rostite de către Principesa Margareta se remarcă prezența unor conjuncții de tipul *dar* care dobândesc funcția de structurare discursivă în cadrul actului ilocuționar.

„Mișcările argumentative" (Romalo 2005: 837) din cadrul discursului sunt semnalate prin construcții lingvistice precum este *de aceea*, respectiv *chiar atunci:*

(4) ++ am pierdut ca și-ntreaga națiune un părinte ↓ ***de aceea*** în aceste clipe grele sântem uniți în doliul nostru ↓ (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017.).

(5) înțelepciunea lui a asigurat continuitatea țării noastre în momente de gravă abatere de la mersul firesc al lumii ↑ ***chiar atunci*** când a fost departe de țară + românii l-au privit ca

pe un far luminos (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017.).

Structurile lingvistice comparative sunt juxtapuse fazei inițiale a discursului, iar în planul rostirii, acestea sunt delimitate prin intermediul pauzei (notate în mod convențional cu simbolul „+") cu scopul de a marca trecerea spre faza mediană a discursului:

(6) voi continua să servesc interesele fundamentale ale României + + ***ca și regele mihai*** voi închina munca mea românilor din toate țările lumii ++ coroana va continua să facă tot ce este posibil alături de instituțiile fundamentale ale statului pentru progresul țării (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017.).

În discursurile diplomatice, pauzele („+") dobândesc valori pragmatice de structurare a actului discursiv. Vorbitorul apelează la acestea pentru a realiza trecerea între idei și pentru a marca sfârșitul uneia, respectiv debutul alteia:

(7) <L pentru integrarea ţării noastre în NATO (privește către public) > ++ în anii +preşedintelui(privește către auditoriu) Constantinescu (privește către auditoriu) + <L şi ai guvernului Victor Ciorbea + s-a reînnodat> firul ↑ diplomaţiei(privește către auditoriu) regale (Discursul Principesei Margareta cu ocazia reînodării firului diplomației regale în anii președintelui Constantinescu, rostit pe data de 21.03.2023.).

(8) pentru +România + <FL un rol important ↓ (privește către stînga) l-a avut regina Ana (privește către auditoriu) + simţul datoriei + curajul + şi umorul ei au contribuit la scrierea acestei pagini din viaţa familiei (Discursul Principesei Margareta cu ocazia reînodării firului diplomației regale în anii președintelui Constantinescu, rostit pe data de 21.03.2023.).

Faza finală a discursului cunoaște două modalități de semnalare pe care le vom denumi generic, structuri explicite în care finalitatea actului discursiv este marcată în plan verbal, respectiv structuri implicite sau deductive pe care receptorul mesajului le va semnala. Pe de o parte, există discursuri diplomatice în care finalitatea actului discursiv este marcată în planul rostirii prin intermediul unor structuri lingvistice clișeizate, de tipul mulțumirilor:

(9) cu gândul la acel mâine ***vă mulțumesc*** pentru ziua de astăzi ↑ (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017.).

Discursurile Principesei Margareta se remarcă prin prezența expresiilor personalizate și individualizate, care ocupă o poziție finală în structura actului discursiv. Sintagma *Așa să ne ajute Dumnezeu* devine, asemenea mulțumirilor, o marcă pragmatic-discursivă explicită prin intermediul căreia este semnalat finalul actului ilocuționar:

(10) cu gândul la acel mâine vă mulțumesc pentru ziua de astăzi ↑***așa să ne-ajute dumnezeu*** (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017.).

Mărcile pragmatice implicite se caracterizează prin lipsa utilizării unor formule specifice de închidere a discursului. Astfel, receptorului mesajului îi revine rolul de a identifica în urma evoluției gradare a procesului comunicativ, momentul în care vorbitorul alege să finalizeze intervenția. Astfel de situații se regăsesc în cazul discursurilor înregistrate, unde interlocutorul mesajului se află în spatele camerelor de filmat sau nu îndeplinește un rol activ în cadrul comunicării. Discursurile diplomatice în care predomină componenta narativă ce presupune povestirea unor fapte importante pentru evoluția diplomației românești sunt definitivate prin intermediul mărcilor pragmatice de încheiere implicite:

(11) <FL un rol important ↓ (privește către stînga) l-a avut regina Ana (privește către auditoriu) + ***simţul datoriei + curajul + şi umorul ei ↑ au contribuit la scrierea acestei pagini din viaţa familiei regală***> (Discursul Principesei Margareta cu ocazia reînodării firului diplomației regale în anii președintelui Constantinescu, rostit pe data de 21.03.2023.).

Discursurile diplomatice se remarcă prin existența unui limbaj clar și concis, în timp ce în planul rostirii claritatea predomină. Structurile lingvistice prin intermediul cărora se marchează corectarea, respectiv ezitarea sunt existente într-un număr destul de scăzut, motiv pentru care se poate afirma că forma scrisă a comunicării îndeplinește un rol important în emiterea clară și corectă a mesajului oral.

În curs de rostire (corectare implicită)" (Romalo 2005: 841), astfel că locutorul alege să înlăture erorile din discurs „prin reluări" (Merlan 2002: 103) care vor fi marcate prin intermediul simbolului „_|_":

(12) pentru pr _|_ aproape un secol + regele mihai a fost o parte din fibra statului român ↑ (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017, vezi Anexa I.3.).

Caracterul oficial pe care îl implică discursurile diplomatice cunosc un grad de obiectivitate ridicat din partea vorbitorului, motiv pentru care mărcile modalizării prin intermediul cărora este marcată „intensificarea afectivă a vorbitorului" (Romalo 2005: 841) sunt vagi, spre deosebire de discursurile congratulare în care subiectivitatea vorbitorului predomină. În ciuda faptului că discursul diplomatic este un tip de discurs instituționalizat, se remarcă prezența formelor pronominale la persoana întâi plural indică poziționarea vorbitorului pe același plan cu receptorul și adeziunea la interesele acestuia, deci există o formă de plural incluziv:

(13) astăzi (privește către auditoriu) + se_mplinesc + douăzeci de ani < R de la prima vizită a regelui Mihai > cu sprijinul guvernului (privește către stînga) + <L pentru integrarea ţării ***noastre*** în NATO (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017.).

Implicarea afectivă a vorbitorului este semnalată de asemenea, prin intermediul formelor verbale la persoana I, timpul viitor prin intermediul cărora acesta marchează devotamentul de care va da dovadă și respectarea angajamentelor:

(14) cu aceleași valori și principii ca ale tatălui meu ***voi continua*** să servesc interesele fundamentale ale României (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017.).

(15) familia mea și cu mine ***vom fi*** alături de instituțiile statului în promovarea adevăratului chip al României și a intereselor ei pe plan internațional (Discurs rostit de către Principesa Margareta în Senatul României în cadrul Ședinței solemne a Camerelor reunite ale Parlamentului pe data de 11.12.2017.).

În ceea ce privește discursurile diplomatice ale regelui Felipe VI al Spaniei se remarcă existența mărcilor pragmatice în forme diverse. Mărcile pragmatice de inițiere în structurarea discursivă sunt materializate în discursurilor susținute de către regele Felipe VI sunt prin structurile ce au forma adresărilor directe:

(16) <<len> **señora presidenta del congreso** (.) **señor presidente del senado** (.) **señor presidente del gobierno y miembros del gobierno** ((privește către dreapta))(.) **señoras y señores diputados** (.) y **senadores** (.) ((privește în sală)) > (-)[1] (Discurs susținut de către regele Felipe VI cu ocazia comemorării celor 40 de ani de Constituție.**).**

(17) **Señor presidente** ((se apleacă ușor în față)) ↑ (-) **señora Carmen Ioahnnis** ((se întoarce către aceasta zâmbind)) (-) quiero comenzar mis palabras: ((gesticulează cu mâinile)) (-) co:n ↓ nuestra bienvenida↑[2] În ceea ce privește mărcile de structurare argumentativă, se remarcă prezența particulei „pues".

[1] „Doamna președinte a congresului, domnule președinte al senatului, domnule reședinte al guvernului și membri ai guvernului, doamnelor și domnilor deputați și senatori" (t.n.).

[2] „Domnule președinte, doamna Carmen Iohannis, doresc să îmi încep discursul prin a vă ura bun-venit" (t.n.).

(18) **pues**+ <L la corona tiene su razón de ser en el servicio(privește în față) a todos los españoles (Discurs susținut de către regele Felipe VI cu ocazia vizitei președintelui României Klauss Iohannis în Spania.)[3].

Alte mărci de ordonare argumentativă sunt „en primer lugar"; „en segundo lugar"; „en estas primeras palabras" utilizate de către emițător cu scopul de a structura ideile emise:

(19) **en primer lugar** +su compromiso con los ciudadanos[4] (Discurs susținut de către regele Felipe VI la deschiderea ceremoniei Legislativului XII.).

(20) **en segundo lugar** ↑ su compromiso +con nuestra democracia[5] (Discurs susținut de către regele Felipe VI la deschiderea ceremoniei Legislativului XII.).

(21) <<all> **en estas primeras palabras** y con motivo de esta aniversario quiero manifestar **una vez más** ↑ (.) mi respeto y conpromiso con nuestra constitución[6] (Discurs comemorativ susținut de către regele Felipe VI cu ocazia celebrării a 40 de ani de la Constituție.).

Ca mărci pragmatice de încheiere a discursurilor sunt folosite structurile lingvistice care exprimă mulțumirea acestea pot fi precedate de structuri prin care se marchează adresarea directă:

(22) a lo largo de todos estos meses nuestra constitución se ha cumplido y los procedimientos constitucionales se han respetado↓ > ((…)) **muchas gracias**[7]

(23) **señora presidenta** (.) **señorías** (.) **señoras y señores** (.) feliz día de la constitución (.) **muchas gracias**[8] (Discurs comemorativ susținut de către regele Felipe VI cu ocazia celebrării a 40 de ani de la Constituție.).

Categoria mărcilor corectării se actualizează mai cu seamă prin intermediul reluările structurilor lingvistice, respectiv abandonarea construcției și reluarea acesteia>

(24) del cuarenta aniversario de nuestra **constitución**> (.) <<all> **una constitución** cuya celebración merece el mayor reconocimiento[9] (Discurs comemorativ susținut de către regele Felipe VI cu ocazia celebrării a 40 de ani de la Constituție.).

(25) mi respeto y conpromiso con nuestra constitución >((...)) <<f>y **a ese espíritu a ese espíritu** del pueblo [10] (Discurs comemorativ susținut de către regele Felipe VI cu ocazia celebrării a 40 de ani de la Constituție.).

Mărcile modalizării sau ale subiectivității reprezintă la fel ca în cazul mărcilor de corectare sau reformulare, rezultatul carcaterului spontan al comunicării. Astfel, modalizatorii care funcționează cu rol de intensificare afectivă sau de atenuare sunt ,,pero", respectiv „también":

(26) <<all **pero** como saben bien nuestra convivencia global (.) **también** ↑ está sometida a otras amenazas no menos preocupantes[11](Discurs rostit de către Regele Felipe VI cu ocazia recepției Corpului Diplomatic acreditat în Spania.).

Astfel, este evident că în discursurile monarhilor români și spanioli există o serie de mărci pragmatice prin intermediul cărora discursul diplomatic se individualizează. Acestea îndeplinesc rolul de a marca trecerea de la o etapă la cealaltă în actul discursiv și, totodată, de a oferi discursului sens.

---

[3] „Așadar coroana are motivul său de a fi în serviciul tuturor spaniolilor" (t.n).

[4] „În primul rând, angajamentul său față de cetățeni" (t.n.).

[5] „În al doilea rând, compromisul față de democrație" (t.n).

[6] „În aceste cuvinte de început și cu ocazia acestei aniversări vreau să îmi manifest încă o dată respectul și îndatorirea față de constituția noastră" (t.n).

[7] „În toate aceste luni constituția noastră a fost respectată, la fel și procedurile constituționale" (t.n

[8] „Doamna președinte, doamnelor și domnilor, o Zi a Constituției fericită. Vă mulțumesc." (t.n).

[9] „A patruzecea aniversare a constituției noastre; o constituție a cărei celebrări merită cea mai mare recunoștință" (t.n.).

[10] „Respectul și angajamentul meu față de constituția noastră și față de acel spirit acel spirit al poporului" (t.n.)

[11] „Dar după cum bine știți, coexistența noastră globală de asemenea este supusă și altor amenințări nu mai puțin îngrijorătoare" (t.n.).

BIBLIOGRAPHY:

1. Bosque, Ignacio, Demonte, Violeta (1999): *Gramatica descriptiva de la lengua espanola, Vol III*, Editura Espasa Calpe, Madrid.
2. Briz, Antonio (1993): *Los conectores pragmáticos en español coloquial: su papel argumentativo: file:///C:/Users/User/Downloads/Dialnet-LosConectoresPragmaticosEnEspanolColoquialI-97994%20(1).pdf.*
3. Frumuşani, Rovenţa, Daniela (2012): *Analiza discursului. Ipoteze şi ipostaze,* Editura Tritonic, Bucureşti.
4. Guespin, J., Giacomo, M. (2001): *Dictionnaire de linguistique*, Editura Larousse, Franța.
5. Guţu Romalo, Valeria (2005): *Gramatica limbii române, Vol. II. Enunţul*, Ed. Academiei Române, Bucureşti.
6. Kurbalija, Jovan, Slavik, Hannah (2001): *Language and Diplomacy,* Editura DiploProjects, Malta.
7. Maingueneau, Dominique (1976): *Initation aux methodes de l analyse du discours,* Editura Hachette, Franța.
8. Maliţă, Mircea (1975): *Diplomaţia: Şcoli şi instituţii,* Editura Didactică şi pedagogică, Bucureşti.
9. Merlan, Aurelia (2002): *Mărcile interactive și funcțiile lor în dialog,* în Klaus, Bochmann, Dumbravă, Vasile*, Limba română în Moldova istorică,* Vol. 1, Leipzig, Leipziger Universitätsverlag, p. 92-105.
10. Militaru, Mariana (2016): *Verbal versus nonverbal în comunicarea politică*, Editura ASE, București.
11. Ruxăndoiu Ionescu, Liliana (2023): *Dicționar de pragmatică și de analiză a discursului,* Editura Institutul European, Iași.
12. Sălăvăstru, Constantin (2003): *Teoria şi practica argumentării,* Editura Polirom, Iaşi.
13. Zorraquino, M., y Portolés, L (1999): *Gramática descriptiva de la lengua española, Vol. III*, Editura Real Academia Espanola ESPASA, Madrid.

DERIVATION WITH AUGMENTATIVE SUFFIXES IN ROMANIAN

Elena-Daniela Strigoiu (Marinescu)
PhD Student, University of Craiova

Abstract: *Augmentative suffixes are linguistic tools that modify a base word to convey the idea of increase in size, intensity or importance. These suffixes are usually attached to noun or adjective bases (but they can also be attached to verb or adverb bases), to create a new word, which indicates the feeling that the object or attribute is larger. The most productive suffixes with augmentative value in Romanian are: -oi/ -oaie/ -oaică/ -oacă; -an; -andru; -ărie; -un; -âu; -et; -ăt; -aie; -ău, in situations where they amplify the attributes of the base.*
These suffixes interact with the base to modify its meaning, creating a new lexical element, which reflects augmentation, but, in addition to the augmentative values, each suffix can also have other values (derogatory, diminutive, motional, etc.) which can be associated with false augmentation.

Keywords: *suffix, base, large, augmentative, increase*

INTRODUCERE

Sufixele augmentative sunt instrumente lingvistice care modifică un cuvânt de bază pentru a transmite ideea de creştere în dimensiune, intensitate sau importanţă. Aceste sufixe sunt ataşate de obicei după baze substantivale sau adjectivale (dar pot fi întâlnite şi după baze verbale sau adverbiale), pentru a crea un cuvânt nou, care indică sentimentul că obiectul sau însuşirea este mai mare. Cele mai productive sufixe cu valoare augmentativă întâlnite în limba română sunt: *-oi/ -oaie/ -oaică/ -oacă*; *-an*; *-andru*; *-ărie*; *-un*; *-âu*; *-et*; *-ăt*; *-aie*; *-ău*, când apar în situaţii în care amplifică atributele bazei.

Aceste sufixe interacţionează cu baza pentru a-i modifica sensul, creând un nou element lexical, ce reflectă augmentarea, însă, pe lângă valorile augmentative, fiecare sufix poate avea şi alte valori (depreciative, diminutive, moţionale etc.) care pot fi asociate cu o falsă augmentare.

DEFINIŢIA AUGMENTĂRII

Augmentarea este un concept care reprezintă procesul prin care se adaugă sau se îmbunătățesc anumite caracteristici ale unui obiect sau sistem pentru a-l face mai mare, mai eficient, mai puternic sau mai avansat. Pentru a reuşi să definim cât mai exact conceptul supus analizei noastre, ni s-a părut firesc să studiem definiţiile termenului *augmentare* şi a derivatelor sale în cele mai importante surse lexicografice, în special dicţionarele apărute sub sigla Academiei Române. În CLRE (*Corpus lexicografic românesc electronic*), realizat în cadrul Departamentului de lexicologie și lexicografie de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Academiei Române - Filiala Iași, autori: Alina-Mihaela Bursuc, Marius-Radu Clim, Mioara Dragomir, Cristina Florescu, Gabriela Haja, Laura Manea, Mariana Nastasia, Elena Isabelle Tamba, Claudius-Marian Teodorescu, 2021, https://clre.solirom.ro/. (ultima accesare 30 aprilie 2025), termenul *augmentare* este definit în următoarele surse: (DA) *Dicţionarul limbii române* (redactat de Academia Română, sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I, partea I: A-B, București, Librăriile Socec & Co. și C. Sfetea, 1913, apărut pe fascicule în perioada 1906-1912), https://dlr1.solirom.ro/ (ultima accesare 30 aprilie 2025): *augmentare* (p. 365) – *augmentation* – „infinitivul verbului augmenta, devenit abstract verbal; mărire, sporire (a ceva)”; *augment* (p. 364) – „(din gramatica greacă) sunet sau silabă de la începutul formelor verbale de trecut al indicativului cu care acestea *au crescut* faţă cu forma prezentului sau cu radicalul verbului; adaos; augment silabic, augment temporal (N. din latinescul

augmentum *creştere, mărire, adaos*)"; *augmenta* (pp.364-365) – „*augmenter* – (latinism, franţuzism, întrebuinţat mai ales când e vorba de salarii); a mări, a spori, a creşte (N. din lat. *augmentare*)"; *augmentativ*, *-ă* (p. 365) – „(gram.) *augmentatif* – care augmentează, care arată o sporire, o creştere, o mărire (a unor însuşiri, de obicei a proporţiilor unui lucru, unei fiinţe)" şi, cu aproximativ aceleaşi explicaţii, apare intrarea *augmentare* şi în (DL) *Dicţionarul limbii române literare contemporane*. Vol. I–IV, Editura Academiei Republicii Populare Române, I: (A–C), 1955; în ediția anastatică digitală, https://dl.solirom.ro/. (ultima accesare 30 aprilie 2025), în (DM) *Dicţionarul limbii române moderne*, Academia Republicii Populare Române. Institutul de Lingvistică din Bucureşti. [Sub direcţia prof. univ. D. Macrea]. Editura Academiei Republicii Populare Române, Bucureşti, 1958; în ediția anastatică digitală, https://dm.solirom.ro/. (ultima accesare 30 aprilie 2025) şi în (MDA) Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Mic dicţionar academic*, vol. I A-*Me*, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010, p.128 şi în (DEX) Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", ediția a III-a revăzută și adăugită, (coord). acad. Ion Coteanu, dr. Luiza Seche, dr. Mircea Seche, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016, p. 81.

DEFINIŢIA SUFIXULUI AUGMENTATIV

Derivarea cu sufixe augmentative este un mijloc intern de îmbogăţire a vocabularului, ce constă în adăugarea de afixe (sufixe) prin care se formează cuvinte noi, indicând dimensiuni mai mari sau o intensitate sporită a obiectelor sau ființelor denumite. În limba română, sufixele augmentative sunt adăugate la rădăcina cuvintelor pentru a crea astfel de forme.

Sufixele augmentative sunt afixele care modifică sensul cuvintelor de bază prin accentuarea sau creșterea caracteristicilor lor. *augmentativ*, *-ă* – „(gram.) *augmentatif* – care augmentează, care arată o sporire, o creştere, o mărire (a unor însuşiri, de obicei a proporţiilor unui lucru, unei fiinţe)" (DA, p. 365); *augmentativ, -ă* „- afix – care serveşte la formarea unui cuvânt nou denumind un obiect de dimensiuni mai mari decât ale obiectului desemnat prin cuvântul de bază"; sau – „cuvânt – care este format cu un augmentativ") (DEX, p. 81); *augmentativ* – „(despre sufixe şi cuvinte derivate cu sufixe) care arată (de obicei cu nuanţă depreciativă) o creştere, o mărire a dimensiunilor unui obiect, a gradului însuşirilor sale etc.; sufix *augmentativ*: băieţoi este o formă augmentativă a cuvântului băiat; (substantivat) căsoi este augmentativul lui casă" (DL, p.166); *augmentativ*, *-ă* – „(despre sufixe sau cuvinte, adesea substantivat) care arată (cu nuanţă depreciativă) o creştere a dimensiunilor unui obiect, a gradului însuşirilor lui etc.; din fr. *augmentatif*" (DM, p. 54); *augmentativ*, *-ă* „-afix- care formează un cuvânt nou, denumind un obiect de dimensiuni crescute sau însuşiri superioare faţă de baza de derivare"; „cuvânt format cu augmentativ" (MDA, p. 128).

În semantică și pragmatică, un augmentativ este definit ca un cuvânt format dintr-un alt cuvânt, în primul rând prin adăugarea unui sufix, care servește la intensificarea sau lărgirea sensului termenului original. Aceste sufixe transmit adesea un sentiment de dimensiune, importanță sau intensitate și pot transforma un substantiv simplu într-unul care sugerează ceva mai mare sau mai semnificativ. Din punct de vedere lingvistic, sufixele augmentative joacă un rol critic în a permite vorbitorilor să transmită semnificații și emoții nuanțate, extinzând în mod eficient capacitatea expresivă a unei limbi.

Funcția și scopul sufixelor augmentative se extind dincolo de simpla modificare a mărimii sau intensității unui cuvânt. Ele servesc ca instrumente lingvistice care adaugă straturi de sens, permițând vorbitorilor să exprime atitudini, emoții sau chiar ironie. Prin atașarea unui sufix augmentativ, un vorbitor poate transforma un termen neutru într-un cuvânt care sugerează admirație, exagerare sau chiar sarcasm.

Derivate cu sufixul augmentativ -*AN*: „Sufixele -an[1], -ean[1] [pron. −ĕ*an*] şi -ană, -eană [pron. −ĕ*a* − *n*ă] constituie serii care interferează, pe baza asemănării formale, a distribuţiei similare, a originii şi a valorilor comune” (*Formarea cuvintelor în limba română*, FCLR IV, p. 138) şi „se identifică în derivate cu valoare augmentativă, depreciativă...” (FCLR IV, p. 139). Valoarea augmentativă a sufixului *-an* este întâlnită în derivatele unor baze substantivale ce denumesc <u>fiinţe</u> „mai mari ca dimensiune sau ca vârstă decât cele denumite prin cuvântul-bază” (FCLR IV, p. 146): **băietan**, băietani s.m. (regional) „băiat mai mare“ (DL, p. 211); „derivat din **băiat**, prin suf. augm. *-an*“ (MDA I, 177); (DA, 434); (DM, 72); (DEX, 103); „... cruda veste Și a rămas de-atunci tăcută, Doar chipu-n apă-și oglindește Și cu cosițele-o sărută Mutând tristețea în poveste. În timp, în salcie schimbată, Se-mpodobește an de an, Plângându-și dragostea de fată Pentru pierdutul **băietan** Șoptind spre râu „a fost odată ...”. (*** Ciclul "Povești din veac", Referință Bibliografică: *Legenda salciei* / Ovidiu Oana Pârâu : „Confluențe Literare”, ISSN 2359-7593, Ediția nr. 1437, Anul IV, 07 decembrie 2014. Drepturi de Autor: Copyright, cf. CoRoLa); **flăcăuan** „flăcău ceva mai răsărit” (DA, 134); „derivat din **flăcău** prin suf augm *-an*”; **iepuran** (MDA I, 1106); (DEX, 532); „augmentativ al lui **iepure**” (DEX), derivat din **iepure** + suf. *-an*; **juncan** „junc mai mare“ (DL, 708); (MDA I, 1293); (DA, 54); (DLR, 54); (DM, 438); (DEX, 624); „derivat din **junc** cu suf augm. *-an*“ (DA); **melcan** „(regional) augmentativ al lui **melc**” (DLR, 366); (MDA I, 1483); „**melc** + suf. *-an*”; **porcan** „augmentativ al lui **porc**“ (DLR, p. 1057); (MDA II, 470); (DL, 503); (DM, 643); (DAR II, 108); „**porc** + suf. *-an*“; **purecan** „augmentativ al lui **purece**” (DLR, p. 1798); (MDA II, 603); (DAR II, 178); „**purece** + suf. *-an*”; **puştan** „băieţandru” (DLR); „**puşti** + suf. *-an*”; **şoiman** „augmentativ al lui **şoim**“ (DLR, 140); „**şoim** + suf. *-an*“; **ştiucan** „augmentativ al lui **ştiuc**“ (DLR, p. 223); (MDA II, 1132); (DAR II, 376), **ştiuc** + suf. *-an*; sau <u>obiecte</u> „de dimensiuni mai mari decât cele desemnate prin cuvântul-bază“ (FCLR IV, p. 146): **boldan** s. a. 1. „vârf de munte inaccesibil” (DA, 607); „derivat din **bold**, prin suf. augm *-an*”; **bordan** s. m. „piatră mare, bolovan”; „derivat din **bord**, prin suf. augm., *-an*” (MDA I, 232); (DA, 618); **brădan** s.m. (reg) „brad stufos“ (DM, 92); „din **brad** + suf. *-an*“; **crovan** (MDA I, 557); (DA, 923); augmentativul lui **crov** = „groapă”, **crov** + suf. *-an*; **cuşman** „căciulă mare” – augmentativ (DA, 1043); (MDA I, 585), **cuşmă** + suf. *-an*; **dâmban** „dâmb mai mare” (DLR, p. 116); (MDA I, 608); **dâmb** + suf. *-an*; **făgan** „fag tânăr şi des” (DA, 30); **fag** + suf. *-an*; **fluieran** „fluier mare” (DA, p. 144, s.v. *fluieroiu*, p. 145), **fluier** + suf. *-an*; **gropan** „augmentativ al lui groapă“ (DL, p. 420; DM, p. 348; (DA, p. 315);), **groapă** + suf. *-an*; **plopan** „plop mare şi gros“ (DLR, p. 861); (MDA II, 425); (DAR II, 82), „**plop** + suf. *-an*“; **şipan** „augmentativ al lui şip“ (DLR, p. 98); (MDA II, 1103); (DAR II, 354), „**şip** + suf. *-an*“; **trocan** „troacă mare” (DLR, 641), „**troacă** + suf. *-an*” etc.

„Sufixul *-an*[1] este de origine slavă” (FCLR IV, p. 147) şi în limba română formează derivate cu toate valorile pe care le are şi în limba de origine, printre care se întâlneşte şi valoarea augmentativă. S-a dovedit a fi un sufix productiv în limba română, derivatele formate cu acest sufix, fiind în special regionale sau populare (FCLR IV, p. 150). Este slab productiv în secolul al XVI-lea, dar începe să fie productiv din secolul următor (FCLR sec. XVI-XVIII, p. 68).

Derivate cu -*ANĂ*, care face parte din aceeaşi serie cu sufixul *-an*, „pe baza asemănării formale, a distribuţiei similare, a originii şi a valorilor comune” (FCLR IV, p. 138), pe noi, interesându-ne derivatele cu valoare augmentativă: **boghiană** „s. f. v. boaghe[2]” (DA, 598), augmentativ al lui **boaghe** (= „claie de fân” în DA), **boaghe** + suf. *-ană*; **butuşană** „oaie bătrână, derivat din **botoaşă** cu suf. augm.-peior. *-an* (*ă*)” (DA, p. 713-714); **codan**, **-ă** „subst. adj. v. **coadă**” (DA, p. 628), **coadă** (DA, p. 581) ... derivate: **codană** „fată intrată de curând în rândul fetelor mari, neieşită încă la horă, dar măricică (destul de mare ca să-şi împletească părul în coade, nu în cosiţe)” (DA, p. 587), **coadă** + suf. *-ană*; **crăcană** „**crac** + suf. *-ană*” (DM, p. 195); **gropană** „augmentativ al lui groapă“ (DL, 420); (MDA I, 1026); (DA, 317); (DAR I,

189), **groapă** + suf. *-ană*; **şoimană** „augmentativ al lui şoim“ (DLR, p. 140), **şoim** + suf. *-an*(*ă*); **ştiucană** „augmentativ al lui ştiucă“ (DLR, p. 223), **ştiucă** + suf. *-ană*; **talapană**, **talpă** + suf. *-ană*. Sufixele complexe *-ălan*, *-olan* „dezvoltate din *-an* precedat de segmentele *-ăl-*, *-ol-*” formează dublete: **prostălan**/ **prostolan**; **tontălan**/ **tontolan** „sufixele întăresc valoarea depreciativă a bazei” (FCLR IV, p. 151).

Derivate cu sufixul augmentativ *-OI*: *-oi* „are valoare augmentativă” (Laura Vasiliu, *Derivarea cu sufixe şi prefixe în Cartea cu învăţătură a diaconului Coresi din 1581*, în SMFC I, p. 243) şi „este, probabil, de origine latină: se pare că iniţial a existat femininul *-oaie* < cf. lat. *-onea* (sau *-onia*), iar forma masculină *-oi* este refăcută după forma feminină” (FCLR sec. XVI-XVIII, p. 159): **arendăşoi** (MDA I, 92); (DA, 237), „augmentativul lui **arendaş**”[1], **arendaş** + suf. *-oi*; **băboi** (MDA I, 173); (DA, 405); (DL, 207); (DM, 71); (DAR I, 27); (DEX, 102), „augmentativul lui **babă**“[2], **babă** + suf. *-oi* „Cum s-a depărtat **băboiul** de acolo, nenorocita drumeață a îngenuncheat lîngă patul soțului ei și a început a plînge cu amar“ (I. Creangă, *Povestea porcului*, în „Poveşti, Povestiri, Amintiri“, p. 123); **bădioi** (MDA I, 174); (DA, 414-415), „augmentativul lui **bade**”[3]; **bade** + suf. *-oi*; **băieţoi** (MDA I, 177); (DEX, 103); (DA, 435); (DL, 212); (DM, 72), „augmentativ al lui **băiat**”[4]; **băiat** + suf. *-oi*; „Îi trecură gânduri urâte despre **băieţoiu** năsdrăvan şi isteţ”, (I.T. Mera, *Din lumea basmelor*, Bucureşti, 1906, p. 163[5]); **băltoi** (MDA I, 181); (DA, 469); (DL, 215); (DM, 73); (DAR I, 29); (DEX, 104), „augmentativul lui **baltă**“[6]; **baltă** + suf. *-oi*; „Iar Satan afurisit Cu-a sa jertfă se aruncă În **băltoiul** mucezit!” (V. Alecsandri, *Baba Cloanţa*[7], în vol. „Doine” (1842-1852); **bărbătoi** (MDA I, 184); (DA, 494); (DEX, 105), „augmentativ al lui **bărbat**“[8]; **bărbat** + suf. *-oi*; **bărboi** (MDA I, 184); (DA, 496); (DEX, 105), „**barbă** mare...; derivat din **barbă** + suf. augm. *-oi*“[9]: „Mai în urmă se ținea Mircea, bătrân ca Moș Crăciun, cu un **bărboi** la fel de alb și cu un toiag noduros în mână“ (**Orbitor** by Mircea Cărtărescu[10]); **bărdoi** (MDA I, 185); (DA, 498), „augmentativ al lui **bardă**”[11]; **bardă** + suf. *-oi*; **bondăroi** (MDA I, 230); (DA, 614); augmentativ[12], **bondar** + suf. *-oi*; **bongoi** (MDA I, 230); (DA, 615); = bondar; **bonzăroi** (MDA I, 231); (DA, 616)[13]; **brăţoi** (MDA I, 242); (DA, 645) – cu trimitere la braţ[14], **braţ** + suf. *-oi*; **brăzdoi** (MDA I, 242); (DA, 647) – cu trimitere la brazdă[15], **brazdă** + suf. *-oi*; **buboi** (MDA I, 251); (DL, 283); (DM, 96); (DEX, 133); (DA, 662) – cu trimitere la bubă[16], **bubă** + suf. *-oi*;

---

[1] **ARENDĂŞOIU** s.m. (*Gros*) *fermier* (terme de mépris). – Augmentativul lui **arendaş** (derivat prin suf. *-oiu* şi întrebuinţat mai ales cu o nuanţă de dispreţ sau de ironie). *Cu toate silinţele puse de uneltele arendăşoilor jidani, ... noi nu credem în posibilitatea unei asemenea schimbări*. NEAMUL ROMÂNESC, III, 1856. (DA, p. 237)

[2] **BĂBOIU** s.m. *Méchante vieille* (*femme*). – Augmentativul lui **babă** (derivat prin suf. *-oiu*) având, de obiceiu, şi sens peiorativ. (DA, p. 405)

[3] DA, **BĂDIOIU** s.m. sing. (Même sens que bade, mais avec une nuance d’ironie). – Augmentativul lui **bade** (derivat prin suf. *-oiu*) cu o nuanţă de ironie. (Rar, în opoziţie cu bădică) Bărbat s. ibovnic bogat, dar neiubit. *De cât cu badea bădioiu Şi ocolu’ plin de oi, Mai bine cu badea bădică Şi’n ocol nimică*. (Iveşti, în Tutova) ZANNE, P. IV, 249. (DA, p. 414-415)

[4] **BĂIEŢOIU** s. m. *Gars*, *garçon* (Grand *ou* mal élevé). *Mal-appris*, *grand garnement*. – Augmentativul lui **băiat** (derivat prin suf. *-oiu*: t > ţ după analogia lui băieţel), cu o puternică nuanţă peiorativă. Băiat mare şi greoiu, dar mai ales: băiat obreznic (îndrăzneţ, cu purtări rele etc.), (DA, p. 435)

[5] file:///C:/Users/danie/Downloads/BCUCLUJ_FG_181126_1906.pdf

[6] **BĂLTOIU** s. a. *Grand étang*, *grand amas d’eau dormante et puante*, *grande flaque* ou *mare* (d’eau, de sang, etc.). – Augmentativul lui **baltă** (derivat prin suf. *-oiu*). Baltă mare, băltău, (adesea cu o nuanţă de sens peiorativ) baltă cu apă murdară şi puturoasă. (DA, p. 469)

[7] https://poetii-nostri.ro/vasile-alecsandri-baba-cloanta-poezie-id-11/

[8] DA **BĂRBĂTOIU** s. m. Augmentativul lui **bărbat** (derivat prin suf. *-oiu*), (DA, p. 494)

[9] **BĂRBOIU** s.a. 1. *Grande barbe*. 2. *Sorte de mauvaise herbe*. 1. Barbă mare, bărboaie; cfr. Bărbărie. 2. O buruiană (Moscu, în Covurluiu). – Derivat din **barbă**, prin suf. augm. *-oiu*, (DA, p. 496)

[10] CoRoLa, https://korap.racai.ro/?q=b%C4%83rboi&ql=poliqarp&cutoff=1

[11] **BĂRDOIU** s.a. – (Rar) Augmentativul lui **bardă** (derivat prin suf. *-oiu*). *Şeapte barde ş’un bărdoiu*. FUNDESCU, L. P. 85 (DA, p. 498)

[12] = cărăbuş; ... Augmentativ: **bondăroiu**; - Derivat dintr-o tulpină onomatopeică **bond-**, (DA, p. 614)

[13] **BONZAR** s.m. ... = bărzăun; Augmentativ: bonzăroiu = bărzăun (DA, p. 616)

[14] **BRAŢ** ... Augmentativ: **brăţoiu** (DA, p. 644)

[15] **BRAZDĂ** ... Augmentativ: **brăzdoiu** s.a. = brazdă trasă alături de cea adevărată, ieşire din brazdă, (DA, p. 647)

[16] **BUBĂ** ... Augmentativ: **buboiu** (DA, p. 661)

bulzoi (MDA I, 259); (DA, 687), augmentativ[17], **bulz** + suf. *-oi*; **căciuloi** (MDA I, 317); (DEX, 171); (DM, 123)[18], augmentativul lui **căciulă**, **căciulă** + suf. *-oi*; „Închipuiţi-vă un cioban român ca toţi ciobanii niştri, îmbrăcat în suman, în cioareci şi în opinci şi purtând în cap un **căciuloi** ciobănesc de oaie neagră" (Ciobanul Cârţanu, în Liga Română, revistă săptămânală pentru interesele culturale a tuturor românilor, Anul II, nr. 12, din 23 martie 1897, p. 190); **căldăroi**, augmentativ al lui **căldare** (MDA I, 320); (DA, 43)[19]; (DM, 125)[20]; (DEX, 172), **căldare** + suf. *-oi*, „Băiatul se întoarse nepăsător spre mama lui care intrase în obor cu un **căldăroi** în mână şi abia se mişcă." (Marin Preda, *Moromeţii*, ediţia a VI-a, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1962, p. 9); **cămăşoi**, augmentativ al lui **cămaşă**, (MDA I, 323); (DA, 66)[21]; **cămaşă** + suf. *-oi*; **cănăţoi**, augmentativ al lui **canată**, (MDA I, 324); (DA, 73)[22], **canată** + suf. *-oi*; **căpitănoi**, augmentativ al lui **căpitan**, (MDA I, 326); (DA, 108)[23], **căpitan** + suf. *-oi*; **căpoi**, augmentativ al lui **cap**, (MDA I, 326); (DA, 109)[24], **cap** + suf. *-oi*; **căproi**, augmentativ al lui **capră**, (MDA I, 327); (DA, 113)[25], **capră** + suf. *-oi*; **căroi**, augmentativ al lui **car**, (MDA I, 331); (DA, 156)[26], **car** + suf. *-oi*; **cărţoi**, augmentativ al lui **carte**, (MDA I, 331); (DEX, 176); (DM, 128)[27], **carte** + suf. *-oi*; **căsoi**, augmentativ al lui **casă**, (MDA I, 333); (DA, 182)[28]; (DL, 372)[29]; (DM, 128)[30]; (DAR I, 58); (DEX, 176), **casă** +suf. *-oi*; **căturoi**, augmentativ al lui **cătur**, (MDA I, 335); (DA, 219)[31]; (DAR I, 59), **cătur** + suf. *-oi*; **căţeloi**, augmentativ al lui **căţel**, (MDA I, 337); (DA, 209)[32], **căţel** + suf. *-oi*; **cepoi**, augmentativ al lui **ceapă**, (MDA I, 360); (DA, 282)[33], **ceapă** + suf. *-oi*; **cerboi**, augmentativ al lui **cerb**, (MDA I, 362); (DA, 286)[34], **cerb** + suf. *-oi*; **cerceloi**, augmentativ al lui **cercel**, (MDA I, 363); (DA, 293)[35]; (DM, 134)[36]; (DEX, 188), **cercel** + suf. *-oi*; **ceroi**, augmentativ al lui **cer**, (MDA I, 366); (DA, 303)[37], **cer** + suf. *-oi*; **ciobănoi**, augmentativ al lui **cioban**, (MDA I, 402); (DA, 436)[38], **cioban** + suf. *-oi*; **ciobârlănoi**, augmentativ al lui **cioban**, (MDA I, 402); (DA, 437) – v. **cioban** + suf. (lăn) *-oi*; **ciobârloi**, augmentativ al lui **cioban**, (MDA I, 402); (DA, 437) – v. **cioban** + suf. (l) *-oi*; **ciumoi**, augmentativ le la **ciumă**, (MDA I, 422); (DA, 506)[39], **ciumă** + suf. *-oi*; **clăoi**, augmentativ de la **claie**, (MDA I, 432); (DA, 533)[40], **claie** + suf. *-oi*; **codoi**, augmentativ de la **coadă**, (MDA I, 454); (DA, 632)[41], **coadă** + suf. *-oi*; **coifoi**, augmentativ al lui **coif**, (MDA

[17] **BULZ** ... Augmentativ: **bulzoiu** (DA, p. 687)
[18] **CĂCIULOI**, *căciuloaie*, s.n. Augmentativ al lui *căciulă* (DM, p. 123)
[19] **CĂLDARE** ... Augmentativ: **căldăroiu** (DA, p. 43)
[20] **CĂLDĂROI**, *căldăroaie*, s.n. Augmentativ al lui *căldare* (DM, p. 125)
[21] **CĂMAŞĂ** ... Augmentativ: **cămăşoiu**, **cămeşoiu** (DA, p. 66)
[22] **CANATĂ** ... Augmentativ: **cănăţoiu** (DA, p. 73)
[23] **CĂPITĂNOIU** s. m. v. **căpitan** (DA, p. 108); **CĂPITAN** ... Augmentativ: (în batjocură) **căpitănoiu** (DA, p. 107)
[24] **CĂPOIU** s. a. v. **cap** (DA, p. 109); **CAP** ... Augmentativ: **căpoiu** s. a. = cap mare (DA, p. 95)
[25] **CĂPROIU** s. a. ... v. **capră** (DA, p. 113); **CAPRĂ** ... Augmentativ: **căproiu** (DA, p. 111)
[26] **CĂROIU** s. a. v. **car**[3] (DA, p. 156); **CAR** ... Augmentativ: **căroiu** s. a. = car mare (DA, p. 118)
[27] **CĂRŢOI**, *cărţoaie* s. n. (Rar) Augmentativ al lui *carte* (DM, p. 128)
[28] **CĂSOIU** s. a. v. **căsoaie** (DA, p. 182);
[29] **CĂSOAIE**, *căsoaie*, s. f. 1. Augmentativ al lui c a s ă (DL, p. 372)
[30] **CĂSOAIE**, *căsoaie*, s. f. 1. Augmentativ al lui c a s ă (DM, p. 128)
[31] **CĂTUROIU** s. a. v. **cătur** (DA, p. 219); **CĂTUR** ... Derivat: **căturoiu** s. a. = fag, stejar, brad s. alt arbore mai gros decât căturul... (DA, p. 219)
[32] **CĂŢELOIU** s. m. v. **căţel** (DA, 209); **CĂŢEL** ... Alte derivate: căţelan ... **căţeloiu** s. m. cf. căţelandru (DA, p. 208)
[33] **CEPOIU** s. a. (Bot.) v. **ceapă** (DA, p. 282); **CEAPĂ** ... Augmentative: **cepoiu** s. a. = ceapă mare (DA, p. 252)
[34] **CERBOIU** s. m. v. **cerb** (DA, p. 286); **CERB**... Augmentativ: **cerboiu** (DA, p. 285)
[35] **CERCELOIU** s. m. v. **cercel** (DA, p. 293); **CERCEL** ... Augmentativ: **cerceloiu** s. m. = cercel mare (DA, p. 292)
[36] **CERCELOI**, *cerceloi*, s. m. Augmentativ al lui *cercel* (DM, p. 134)
[37] **CEROIU** s. m. (Bot.) v. **cer**[2] (DA, p. 303); **CER** ... Augmentativ: **ceroiu** (DA, p. 284)
[38] **CIOBĂNOIU** s. m. v. **cioban**[2] (DA, p. 436); **CIOBAN** ... Augmentative: **ciobănoiu**, **ciobănău**, **ciobârlan**, **ciobârlău**, **ciobârlănoiu** s. m. = cioban mare (DA, p. 436)
[39] **CIUMOIU** s. m. v. **ciumă** (DA, p. 506); CIUMĂ ... Augmentative: **ciumoaie**, **ciumoaică**, **ciumoiu**, **ciuman** (DA, p. 504)
[40] **CLĂOIU** s. a. v. **claie** (DA, p.533); **CLAIE** ... Augmentative: **clăoiu** s. a. = stog mare; **clăoaie** s. f. = claie mare (DA, p. 530)
[41] **CODOIU** s. a. v. **coadă** (DA, p.632); **COADĂ** ... Augmentative: **codoiu** s. a. = coadă mare; **codoaie** s. f. = coadă mare, lungă; **codaie** s. f. = coadă lungă (DA, p. 586)

I, 456); (DA, 638)[42], **coif** + suf. *-oi*; **copiloi**, augmentativ al lui **copil**, (MDA I, 505)[43], **copil** + suf. *-oi*; **cotângoi** (MDA I, 526); (DA, 835)[44], **cotâng** + suf. *-oi*; **crăcoi**, augmentativ al lui **crac**, (MDA I, 539); (DA, 867)[45], **crac** + suf. *-oi*; **crâmpoi** = „s. a. 1. Bucată mare dintr'o stofă, de pâ(i)ne, dintr'un lemn rupt...; derivat cu suf. augm. *-oiu*"(DA, 874); (MDA I, 540); (DAR I, 125); **crişcoi**, augmentativ al lui **crişcă**, (MDA I, 552); (DA, 911)[46], **crişcă** + suf. *-oi*; **cuţitoi**, „augmentativul lui **cuţit**, derivat cu suf. *-oiu* (*-oaie*)" (DA, p. 1052); (MDA I, 587); (DAR, 136), **cuţit** + suf. *-oi*; **dălţoi**, augmentativ al lui **daltă**, (MDA I, 604); (DLR, 94)[47]; (DA, 33)[48], **daltă** + suf. *-oi*; **dârzoi**, „adj. (Învechit, rar) Exagerat de dârz" (DLR, p. 132); (MDA I, 611); (DA, 59), **dârz** + suf. *-oi*; **dihănoi**, „s. m. sg. (Regional) Dihanie mare" (DLR, p. 1032); (MDA I, 713), **dihanie** + suf. *-oi*; **drâmboi**, „subst., adj. 1. S. n., s. f. (Învechit şi popular) Drâmbă (mai mare)" (DLR, p. 1439); (MDA I, 756); (DL, 171); (DM, 262); (DOOM); (DAR I, 147); (DEX, 360), **drâmbă** + suf. *-oi*; **fătătoi**, augmentativ de la **fată**, (MDA I, 886); (DA, 84)[49], **fată** + suf. (t) *-oi*; **fătoi**, augmentativ de la **fată**, (MDA I, 886); (DA, 85)[50]; (DL, 270)[51]; (DM, 296); (DAR I, 158); (DEX, 418), **fată** + suf. *-oi*; **făţoi**, augmentativ de la **faţă**, (MDA I, 887), **faţă** + suf. *-oi*; **feroi**, augmentativ de la **fier**, (MDA I, 897), **f(i)er** + suf. *-oi*; **feteloi**, augmentativ de la **fată**, (MDA I, 898), **fată** + suf. *-oi*; **flogotoi**, „s. m. Fulg mare de zăpadă. – Derivat din **flotag**, prin suf. aug. *-oiu* (DA, 142); (MDA I, 918); (DAR I, 167), **flotag** + suf. *-oi*; **furcoi**, „s. a. augmentativul lui **furcă** (derivat prin suf. *-oiu*). Furcă mare ce se întrebuinţează mai ales la încărcatul fânului şi al snopilor" (DA, 197); (MDA I, 955); (DL, 345); (DM, 323); (DAR I, 173); (DEX, 457), **furcă** + suf. *-oi*; **găunoi**, augmentativ de la **găun**, (MDA I, 973); (DA, 238)[52], **găun** + suf. *-oi*; **găuroi**, augmentativ al lui **gaură**, (MDA I, 973); (DA, 239)[53], **gaură** + suf. *-oi*; **găzdăcoi**, augmentativ al lui **găzdac**, (MDA I, 974); (DA, 241)[54], **găzdac** + suf. *-oi*; **gârloi**, augmentativ al lui **gârlă**, (MDA I, 978); (DA, 231)[55], **gârlă** + suf. *-oi*; **hârboi**, augmentativ al lui **hârb**, (MDA I, 1054); (DA, 363)[56], **hârb** + suf. *-oi*; **hârţoi**, augmentativ de la **hârţ**, (MDA I, 1056); (DA, 373)[57], **hârţ** + suf. *-oi*; **hornoi**, augmentativul lui **horn**, (MDA I, 1086); (DA, 407)[58], **horn** + suf. *-oi*; **iepuroi**, augmentativ al lui **iepure**, (MDA I, 1107); (DA, 453)[59]; (DL, 486); (DM, 372); (DEX, 532), **iepure** + suf. *-oi*; **inimoi**, augmentativ al lui **inimă**, (MDA I, 1139); (DA, 709)[60]; (DAR I, 220); (DM, 385); (DEX, 556), **inimă** + suf. *-oi*; **împărătoi**, augmentativ de la **împărat**, (MDA I, 1188); (DA, 496)[61], **împărat** + suf. *-oi*; **jendăroi**, augmentativ de la **jandarm**, (MDA I, 1280); (DA, 16)[62]; (DLR, 16), **jandarm** + suf.

---

[42] **COIFOIU** s. a. v. **coif** (DA, 638); **COIF** ... Augmentativ: **coifoiu** (DA, p. 638)
[43] **COPIL** ... Augmentative: **copiloiu** şi **copilandru** (DA, 771)
[44] **COTÂNGOIU** s. m. v. **cotângan**; **COTÂNGAN** – copiloiu, copilandru de 12-16 ani, feciorandru, băieţandru ... şi: cotâng, cotângău, **cotângoiu** (DA, p. 835)
[45] **CRĂCOIU** s. a. v. **crac** (DA, p. 867); **CRAC** ... Augmentativ: **crăcoiu** s. a. = crac mare (DA, p. 864)
[46] **CRIŞCOIU** s. a. v. **crişcă** (DA, p. 911); **CRIŞCĂ** ... Augmentativ: **crişcoiu** s. a. = bucată mai mare (DA, p. 911)
[47] **DĂLTOI** s. n. (Prin Olt) Augmentativ al lui d a l t ă (DLR, p. 94)
[48] **DĂLTOIU** s. a. v. **daltă**; **DALTĂ** ... Augmentativ: **dăltoiu** s. a. = daltă mai mare (DA, p. 33)
[49] **FĂTĂTOIU** subst. v. **fătoiu** (DA, 84);
[50] **FĂTOIU** subst. Virago. – Augmentativul lui **fată**, derivat prin suf. *-oiu* (cu o pronunţată nuanţă peiorativă). Fată zdravănă, mare şi robustă (şi disgraţioasă), care seamănă mai mult a băiat. ... Derivat din **fată**, prin suf. augm. *-oiu*. (DA, 85)
[51] **FĂTOI** s. n. (Familiar, rar) Augmentativ (cu nuanţă peiorativă) al lui f a t ă; fată robustă, voinică, care seamănă mai mult a bărbat (DL, 270)
[52] **GĂUN** † subst. *Creux*. – Partea scorburoasă, goală sau seacă a unui obiect. ... cu augmentativul **găunoiu** s. a. = găună mare (DA, p. 238)
[53] **GĂUROIU** s.a. v. **gaură** (DA, p. 239); **GAURĂ** ... Augmentativ: **găuroiu** (DA, p. 238)
[54] **GĂZDĂCOIU** s. m. v. **găzdac** (DA, p. 241); **GĂZDAC** ... Augmentativ: **găzdăcoiu** (DA, p. 241)
[55] **GÂRLOIU** s. m. v. **gârlă** (DA, p. 231); **GÂRLĂ** ... Augmentativ: **gârloiu** (DA, p. 230)
[56] **HÂRBOIU** s. a. v. **hârb** (DA, 363); **HÂRB** ... Augmentativ: **hârboiu** s. a. = vas cu care se duce mâncarea la câmp (DA, p. 362)
[57] **HÂRŢOIU** s. m. v. **hârţ** (DA, p. 373); **HÂRŢ** ...Augmentativ: **hârţoiu** (DA, p. 370)
[58] **HORNOIU** s. a. v. **horn**; **HORN** ... Augmentativ: **hornoiu** (DA, p. 407)
[59] **IEPUROIU** s. m. v. **iepure**; **IEPURE** ...Augmentativ: **iepuroiu** (DA, p. 453)
[60] **INIMOIU** s. m. v. **inimă** (DA, p. 709); **INIMĂ** ... Augmentativ: **inimoiu** (DA, p. 708)
[61] **ÎMPĂRĂTOIU** s. m. v. **împărat** (DA, p. 496); **ÎMPĂRAT** ... Augmentativ: **împărătoiu** (DA, p. 494-495)
[62] **JENDĂROIU** s.m.v. **jandarm** (DA, p. 16); **JANDARM** ... Augmentativ: **jendăroiu** (DA, p. 6)

-*oi*; **jidănoi**, augmentativ de la **jidan**, (MDA I, 1282); (DA, 21)[63]; (DLR, 21), **jidan** + suf. -*oi*; **lăcătoi**, „*lăcătoaie* s. n. Augmentativ al lui l a c ă t: lacăt mare” (DA, p. 728); (MDA I, 1318); (DLR, 234); (DL, 725); (DM, 446); (DEX, 636), **lacăt** + suf. -*oi*; **lădoi**, augmentativ al lui **ladă**, (MDA I, 1320); (DA, 82)[64]; (DLR, 311); (DL, 729); (DM, 448); (DEX, 638), **ladă** + suf. -*oi*; **lăţoi**, „s. n. (Regional) augmentativ al lui laţ[2]”, (DLR, p. 437); (MDA I, 1329), **laţ** + suf. -*oi*; **lăutăroi**, augmentativ de la **lăutar**, (MDA I, 1330); (DA, 120)[65]; (DLR, 459), **lăutar** + suf. -*oi*; **lemnoi**, „s. n. (rar) Augmentativ al lui l e m n”, (DLR, p. 670); (MDA I, 1346), **lemn** + suf. -*oi*; **leoi**, „s. m. (în descântece) Augmentativ al lui l e u[1]”, (DLR, p. 688); (MDA I, 1348); (DA, 158), **leu** + suf. -*oi*; **linguroi**, „*linguroaie* s. n. Augmentativ al lui *lingură*” (DM, p.459); (MDA I, 1372); (DA, 202); (DLR, 164-165); (DL, 764); (DEX, 653); (DOOM), **lingură** + suf. -*oi*; **lopăţoi**, „s. n. (învechit, rar) Augmentativ al lui l o p a t ă”, (DLR, p.413); (MDA I, 1391), **lopată** + suf. -*oi*; **maziloi**, „s. m. Augmentativ al lui m a z i l”, (DLR, p. 201); (MDA I, 1445), **mazil** + suf. -*oi*; **mămăligoi**, „s. n. Augmentativ al lui m ă m ă l i g ă”, (DLR, p. 242); (MDA I, 1452); (DL, 36); (DM, 485); (DEX, 692), **mămăligă** + suf. -*oi*; **măsoi**, „subst. 1. S. f. şi n. (Rar) Augmentativ al lui m a s ă[1]”, (DLR, p. 307); (MDA I, 1461); (DEX, 695), **masă** + suf. -*oi*; **măturoi**, „s. n. Augmentativ al lui m ă t u r ă”, (DLR, p. 330); (MDA I, 1464); (DL, 47); (DM, 488); (DEX, 696), **mătură** + suf. -*oi*; **mâţoi**, „s. m. (Rar) Augmentativ al lui *mâţ*”, (DM, p. 508); (MDA I, 1476); (DLR, 733); (DL, 108); (DEX, 700), **mâţ** + suf. -*oi*; **meliţoi**, „s. n. Augmentativ al lui *meliţă*”, (DM, p. 491); (MDA I, 1484); (DLR, 372); (DL, 54); (DEX, 705), **meliţă** + suf. -*oi*; **mierloi**, augmentativ al lui **mierlă**, dar (aici) sufixul are, în primul rânt valoare moţională, (MDA II, 8); (DLR, 502)[66]; (DL, 74); (DM, 498); (DOOM); (DEX1975, 548); (DEX, 720), **mierlă** + suf. -*oi*; **milităroi**, „s. m. Augmentativ depreciativ al lui m i l i t a r”, (DLR, p. 540); (MDA II, 13); (DOOM); (DEX1975, 550); (DEX, 722), **militar** + suf. -*oi*; **miroi**, „s. m. (Prin Transilv. şi Maram.) Augmentativ al lui m i r e[1]”, (DLR, p. 603); (MDA II, 24), **mire** + suf. -*oi*; **moliftoi**, „s. n. (În poezia populară) Augmentativ al lui m o l i f t ă”, (DLR, p. 821); (MDA II, 45), **moliftă** + suf. -*oi*; **momiţoi**, „s. m. (Reg.) Augmentativ al lui *momiţă*[3]”, (DM, p. 513); (MDA II, 47); (DLR, 833); (DL, 121); (DOOM); (DEX1975, 564); (DEX, 737); (DAR I, 303), **momiţă** + suf. -*oi*; **moţpănoi**, „s. m. (Mold.) Augmentativ depreciativ al lui m o ţ p a n”, (DLR, p. 924); (MDA II, 66); (DM, 518); (DOOM); (DEX1975, 572); (DEX, 748); (DAR I, 306), **moţpan** + suf. -*oi*; **moviloi**, „s. n. (Rar) Augmentativ al lui m o v i l ă”, (DLR, p. 925); (MDA II, 67); (DL, 135); (DM, 518); (DOOM); (DEX1975, 572); (DEX, 748), **movilă** + suf. -*oi*; **muieroi**, „subst. (Învechit şi regional) 1. s. f. Augmentativ al lui m u i e r e[1] (1); femeie mare, voinică”, (DLR, p. 960); (MDA II, 72), **muiere** + suf. -*oi*; **muscoi**, „s. m. (Entom.) Augmentativ al lui m u s c ă”, (DLR, p. 1027); (MDA II, 82); (DL, 149); (DM, 522); (DOOM); (DEX1975, 577); (DEX, 755), **muscă** + suf. -*oi*; **mustăţoi**, „s. n. Augmentativ al lui m u s t a ţ ă”, (DLR, p. 1035); (MDA II, 84), **mustaţă** + suf. -*oi*; **ochioi**, „s. m. (Regional) Augmentativ al lui o c h i[1]”, (DLR, p. 101); (MDA II, 192), **ochi** + suf. -*oi*; **ofiţeroi**, „s. m. Augmentativ (cu sens depreciativ) al lui o f i ţ e r”, (DLR, p. 150); (MDA II, 199); (DOOM); (DEX1975, 622); (DEX, 813), **ofiţer** + suf. -*oi*; **omănoi**, augmentativ al lui **om**, (MDA II, 208); (DLR, 200)[67], **omen-** (**om**) + suf. -*oi*; **ometioi**, augmentativ al lui **om**, (MDA II, 209); (DLR, 207)[68], **om** (eti) + suf. -*oi*; **omoi**, augmentativ al lui **om**, (MDA II, 210); (DLR, 213); (DOOM); (DEX1975, 626); (DEX, 818), **om** + suf. -*oi*; **osoi**, „s. n. (Regional) Augmentativ al lui o s”, (DLR, p. 346); (MDA II, 232), **os** + suf. -*oi*; **păcurăroi**, „s. m. (Regional) Augmentativ al lui p ă c u r a r”, (DLR, p.226); (MDA II, 290); (DAR II, 20), **păcurar** + suf. -*oi*; **păduroi**, „ subst. 1. s. n. (Rar) Augmentativ al lui p ă d u r e”, (DLR, p. 234); (MDA II, 292); (DM, 593), **pădure** + suf. -*oi*;

[63] **JIDĂNOIU** s. m. v. **jidan** (DA, p. 21); **JIDAN** ... Augmentativ: **jidănoiu** s. m. = jidan mare, bătrân (DA, p. 20)
[64] **LĂDOIU** s. a. v. **ladă** (DA, p. 82); **LADĂ** ... Augmentativ: **lădoiu** s. a. = ladă mare (DA, p.81)
[65] **LĂUTĂROIU** s.m. v. **lăutar**; **LĂUTAR** ... Augmentativ (rar, în înţeles peiorativ): **lăutăroiu** (DA, p. 120)
[66] **MIERLOI**[1] s. m. 1. Bărbăţuşul mierlei; 2. (Rar) Augmentativ al lui m i e r l ă (DLR, p.)
[67] **OMĂNOI** s. m. (Prin Ban.) Omoi (DLR, p. 200); **OMOI**, **-OAIE**, s. m. şi f. Augmentativ al lui o m (DLR, p. 213)
[68] **OMETIOI** s. m. v. **ometoi** (DLR, p. 207); **OMETOI** s. m. (Regional) Omoi (DLR, p. 208)

păhăroi, „s. n. Augmentativ al lui p a h a r”, (DLR, p. 241); (MDA II, 293), **pahar** + suf. -*oi*; **pălmoi**, „s. n. Augmentativ al lui p a l m ă”, (DLR, p. 258); (MDA II, 298), **palmă** + suf. -*oi*; **păpuşoi**, „subst. I. 1. Augmentativ al lui p ă p u ş ă”, (DLR, p. 279); (MDA II, 302); (DL, 354); (DM, 595); (DOOM); (DEX1975, 666); (DEX, 869); (DAR II, 27), **păpuşă** + suf. -*oi*; **păsăroi**, „s. m. Augmentativ al lui p a s ă r e”, (DLR, p. 313); (MDA II, 308); (DL, 360); (DM, 597); (DOOM); (DEX1975, 667); (DEX, 871); (DAR II, 31), **pasăre** + suf. -*oi*; **pepenoi**, „s. m. Augmentativ al lui p e p e n e”, (DLR, p. 413); (MDA II, 340); (DL, 381); (DM, 603); (DOOM); (DEX1975, 674); (DEX, 882), **pepene** + suf. -*oi*; **perioi**, „s. m. (Rar; peiorativ) Augmentativ al lui p e r i e”, (DLR, p. 445); (MDA II, 348), **perie** + suf. -*oi*; **picioroi**, „s. n. Augmentativ al lui p i c i o r”, (DLR, p. 542); (MDA II, 369), **picior** + suf. -*oi*; **pietroi**, „s. n. Augmentativ al lui p i a t r ă”, (DLR, p. 589); (MDA II, 378); (DL, 418); (DM, 616); (DOOM); (DEX1975, 690), **piatră** + suf. -*oi*; **pipoi**, „s. n. (Regional) Augmentativ al lui p i p ă”, (DLR, p. 625); (MDA II, 386); (DAR II, 64), **pipă**+ suf. -*oi*; **pitoi**, „s. n. (Regional) Augmentativ al lui p i t ă”, (DLR, p. 664); (MDA II, 397); (DL, 433); (DM, 621); (DOOM); (DEX1975, 696); (DEX, 909); (DAR II, 70), **pită** + suf. -*oi*; **ploşniţoi**, „s. m. Augmentativ al lui p l o ş n i ţ ă”, (DLR, p. 864); (MDA II, 426), **ploşniţă** + suf. -*oi*; **porcoi**, „1. S. m. (Rar) Augmentativ al lui p o r c”, (DLR, p. 1060); (MDA II, 471); (DL, 504); (DOOM); (DEX1975, 723); (DEX, 938); (DAR II, 109), **porc** + suf. -*oi*; **porumboi**, „s. m. (Învechit şi regional) Augmentativ al lui p o r u m b”, (DLR, p. 1093); (MDA II, 478); (DAR II, 112), **porumb** + suf. -*oi*; **pruncoi**, „s. m. (Prin nord-vestul Transilv.) Augmentativ al lui p r u n c”, (DLR, p. 1692); (MDA II, 582); (DAR II, 169), **prunc** + suf. -*oi*; **pungăşoi**, „s. m. (Regional) Augmentativ al lui p u n g a ş”, (DLR, p. 1778); (MDA II, 599), **pungaş** + suf. -*oi*; **pungoi**, „s. n. Augmentativ al lui p u n g ă”, (DLR, p. 1779); (MDA II, 600); (DM, 680); (DOOM); (DEX1975, 762); (DEX, 991), **pungă** + suf. -*oi*; **pupoi**, „s. n. (Rar) Augmentativ (cu sens depreciativ) al lui p u p[3]; sărut zgomotos şi grosolan”, (DLR, p. 1789); (MDA II, 601); (DL, 631); (DM, 680), **pup** + suf. -*oi*; **puşcoi**, „s. n. (Învechit şi regional) Augmentativ al lui p u ş c ă”, (DLR, p. 1832); (MDA II, 608); (DAR II, 181), **puşcă** + suf. -*oi*; **săbioi**, „s. n. Augmentativ al lui s a b i e”, (DLR, p. 127); (MDA II, 764); (DOOM); (DEX, 1078), **sabie** + suf. -*oi*; **săcoi**, „s. n. Augmentativ al lui s a c” (DLR, p. 130); (MDA II, 765); (DOOM); (DEX, 1078), **sac** + suf. -*oi*; **sămcoi**, „s. m. (În credinţe şi în superstiţii populare) Augmentativ al lui s a m c ă”, (DLR, p. 168); (MDA II, 772); (DAR II, 214), **samcă** + suf. -*oi*; **sănioi**, „s. n. Augmentativ al lui s a n i e”, (DLR, p. 179); (MDA II, 773), **sanie** + suf. -*oi*; **săpoi**, „s. n. Augmentativ al lui s a p ă”, (DLR, p. 187); (MDA II, 774); (DAR II, 215), **sapă** + suf. -*oi*; **sfântoi**, „s. m. (Învechit, peiorativ) Augmentativ al lui s f â n t”, (DLR, p. 825); (MDA II, 871); (DAR II, 259), **sfânt** + suf. -*oi*; **sitoi**, „s. n. (Regional) Augmentativ al lui s i t ă”, (DLR, p. 1000); (MDA II, 904); (DAR II, 269), **sită** + suf. -*oi*; **soldăţoi**, „s. m. (Peiorativ) Augmentativ al lui s o l d a t”, (DLR, p. 1195); (MDA II, 927); (DOOM); (DEX, 1137), **soldat** + suf. -*oi*; **sticloi**, „s. n. (Prin vestul Munt.) Augmentativ al lui s t i c l ă”, (DLR, p. 1582); (MDA II, 989); (DAR II, 308), **sticlă** + suf. -*oi*; **struguroi**, „s. m. (Transilv.) Augmentativ al lui s t r u g u r e”, (DLR, p. 1801); (MDA II, 1022); (DAR II, 323), **strugure** + suf. -*oi*; **suloi** (MDA II, 1055); (DLR, 1989-1990)[69]; (DAR II, 334), **sulă** + suf. -*oi*, respectiv, **sul** + suf. -*oi*; **şălvăroi**, „s. m. Augmentativ al lui ş a l v a r”, (DLR, p. 40); (MDA II, 1089), **şalvar** + suf. -*oi*; **şerpoi**, „s. m. Augmentativ al lui ş a r p e” (DLR, p. 70); (MDA II, 1097); (DOOM); (DEX, 1199); (DAR II, 350), **şarpe** + suf. -*oi*; **şiroi**, „s. n. (Rar) Augmentativ al lui ş i r”, (DLR, p. 109); (MDA II, 1104); (DOOM); (DEX, 1201), **şir** + suf. -*oi*; **şopârloi**, „s.m. 2. Augmentativ al lui ş o p â r l ă”, (DLR, p. 155); (MDA II, 1116), **şopârlă** + suf. -*oi*; **tălpoi**, „s. n. Augmentativ al lui t a l p ă”, (DLR, p. 104); (MDA II, 1169); (DOOM); (DEX, 1221), **talpă** + suf. -*oi*; **tesloi**, „s. n. Augmentativ al lui t e s l ă”, (DLR, p. 220); (MDA II, 1209), **teslă** + suf. -*oi*; **trâmbiţoi**, „s. n. Augmentativ al lui t r â m b i ţ ă”, (DLR, p. 633);

[69] **SULOI**[1] (Regional) 1. S. n. Augmentativ al lui s u l ă (DLR, p. 1989); **SULOI**[2] 1. S.n. (Popular) Augmentativ al lui s u l (DLR, p. 1990)

(MDA II, 1266); (DOOM), **trâmbiţă** + suf. -*oi*; **tufoi**, „(Regional) 1. S. n. Augmentativ al lui t u f ă”, (DLR, p. 691); (MDA II, 1295), **tufă** + suf. -*oi*; **ţărănoi**, „s. m. Augmentativ depreciativ al lui ţ ă r a n”, (DLR, p. 33); (MDA II, 1317); (DOOM); (DEX, 1277) **ţăran** + suf. -*oi*; **ţigănoi**, „s. m. Augmentativ al lui ţ i g a n”, (DLR, p. 92); (MDA II, 1335), **ţigan** + suf. -*oi*; **ursoi**, „s.n. Augmentativ al lui u r s”, (DLR, p. 391); (MDA II, 1394); (DEX, 1296); (DAR II, 428), **urs** + suf. -*oi*; **vânturoi**, „s. n. (Vestul Transilv.) Augmentativ al lui v â n t”, (DLR, p. 833); (MDA II, 1436), **vânt** + suf. -*oi*; **viespoi**, „s. m. Augmentativ al lui v i e s p e”, (DLR, p. 511); (MDA II, 1477); (DOOM); (DEX, 1320), **viespe** + suf. -*oi*; **viezuroi**, „s. m. (Regional) Augmentativ al lui v i e z u r e”, (DLR, p. 518); (MDA II, 1477), **viezure** + suf. -*oi*; **vrăbioi**, „s. m. 2. Augmentativ al lui v r a b i e”, (DLR, p. 1176); (MDA II, 1516); (DOOM), **vrabie** + suf. -*oi*; **zânoi**, „s. m. (Învechit, rar) Augmentativ al lui z â n ă”, (DLR, p. 118); (MDA II, 1548), **zână** + suf. -*oi*; **zeghioi**, „s. n. (Regional, mai ales în Munt.) Augmentativ al lui z e g h e”, (DLR, p. 211); (MDA II, 1562), **zeghe** + suf. -*oi*.

Derivate cu -*ANDRU,* au, de obicei, valori „augmentative şi meliorative (temele desemnează fiinţe tinere, iar derivatele, fiinţele respective ceva mai mari sau care inspiră afecţiune)” (FCLR IV, p. 189): **căţelandru** „căţel mai mare” (DM, p. 129); (DA, 209); (DL, 374); (MDA I, 336); (DEX, 177), derivat din **căţel** + suf. -*andru*; cu varianta **căţălandru** (MDA, p. 336); **copilandru** „băiat în perioada de trecere de la copilărie la adolescenţă“ (DM, p. 186); (MDA I, 504); (DA, 773)[70]; (DL, 546); (DEX, 255), **copil** + suf. -*andru*; **feciorandru** (MDA I, 890); (DA, 89); (DL, 272); (DM, 296), **fecior** + suf. -*andru*; **flăcăiandru** (MDA I, 914); (DA, 133); (DL, 302); (DM, 307); (DEX, 434), **flăcău** + suf. -*andru*; **purcelandru** „augmentativ al lui purcel”, „**purcel** + suf. -*andru*” (DLR, p. 1796); (MDA II, 602); (DAR II, 178). Originea acestui sufix este neelucidată[71], dar sufixul a fost productiv în limba română, începând cu secolul al XIX-lea, formând, în mod deosebit, derivate populare sau regionale[72].

Derivate cu -AIE, -ĂRIE, -ĂRAIE: Cele mai multe formaţii sunt colective, dar pentru că se pot referi şi la o cantitate mare, exagerată a materiei denumite prin cuvântul-bază[73], pot fi considerate a avea nuanţă augmentativă: **apărie** „apă multă vărsată pe jos, apăraie“ (DA, p. 189); (MDA I, 78); (DL, 101); (DM, 35); (DOOM); (DEX1975, 44); (DEX, 57), **apă** + suf. -*ărie*; **bărbărie** „barbă mare, multă, stufoasă“ (DA, 493); (MDA I, 184); (DL, 218); (DM, 73); (DAR I, 29); (DEX, 105), **barbă** + suf. -*ărie*; **clădărie** „grămadă (mare) de lucruri aşezate (s. aruncate fără rânduială) unul peste altul“ (DA, 528); (MDA I, 431); (DL, 462); (DM, 156); (DEX, 212); (DAR I, 96), **cladă** + suf. -*ărie*; **zemărie** „4. cantitate mare de zeamă“ (DLR, 217); (MDA II, 1563); (DOOM), **zeamă** + suf. -*ărie*.

Derivate cu –(ĂL)ĂU: **băltău** „Augmentativul lui baltă“ (MDA I, 180); (DA, 467); (DL, 215); (DM, 73); (DAR I, 29); (DEX, 104); (MDA I, 180), **baltă** + suf. -*ău*; **călău**, augmentativ de la **cal** – **călău** s. m. = „cal mare (se zice d. ex. la Braşov mai ales fig. despre un om mare ...)“ în DA, p. 30; (MDA I, 319); (DA, 35); (DL, 357); (DM, 124); (DELR); (DEX, 171), **cal** + suf. -*ău*; **ciobănău**, augmentativ de la **cioban** (DA, 436); (MDA I, 402), **cioban** + suf. -*ău*; **ciobârlău**, augmentativ de la **cioban** (DA, 436, 437); (MDA I, 402), **cioban** + suf. -*ău*; **corbalău** „gârbaciu mare – din **corbaciu** = gârbaciu, cu înlocuirea terminării -*aciu* prin suf. augm. -*ălău*” (DA, 782); (MDA I, 507); **dâmbău** „dâmb mai mare“ (DLR, 117), augmentativ de la **dâmb** (DA, 34); (MDA I, 608), **dâmb** + suf. -*ău*; **dârjău** (MDA I, 609); (DLR, 124); (DA, 53), **dârjă** + suf. -*ău*; **fălcău** „om cu fălcile mari“ (DA, 37); (DAR I, 156); (MDA I, 883), **falcă** + suf. -*ău*; **lăcău** (regional) „baltă mare”(DLR, 293); (MDA I, 1318), **lac** + suf. -*ău*; **lărmălău** „larmă mare“ (DA, 103); (DM, 449); (DEX, 639); (MDA I, 1324);

[70] **COPIL** ... Augmentative: copiloi şi **copilandru** s. m. (cu diminutivul copilandric, †copilandréc s. m.) = copil (I) mai răsărit, măricel (nu conţine niciodată nuanţa de sens peioretivă, inerentă augmentativelor româneşti, ci o nuanţă de sens desmierdătoare, caracteristică pentru diminutive) (DA, 771)

[71] FCLR IV, p. 189

[72] FCLR IV, p. 190

[73] FCLR IV, p. 87

(DOOM), **larmă** + suf. *-ău*; **lingău** „căruia îi place să mănânce mult” (DA, 199); (DLR, 152); (DL, 763); (DM, 459); (DEX, 653); (DAR I, 273); (MDA I, 1371); (DOOM), **linge** + suf. *-ău*; **măgădău** (reg.)„bărbat mare la trup” (DM, 484); (MDA I, 1448); (DLR, 218); (DL, 33); (DEX, 691); (DAR I, 282), **măgăd**(**an**) + suf. *-ău*; **mâncău** „persoană care mănâncă mult” (DLR, 679); (DL, 103); (DM, 507); (MDA I, 1469); (DEX, 698); (DAR I, 288), **mânca** + suf. *-ău*; **mâtcălău** (regional) „lingură mare ...” (DLR, 727); (DEX, 700); (MDA I, 1475); (DAR I, 290), **mâtcă** + suf. *-ălău*; **nandralău** „(Mold.) vlăjgan, p. ext. derbedeu, ... cf. **nandraş** = tânăr, flăcău“ (DLR, 15); (DL, 158); (DM, 527); (MDA II, 93); (DAR, 314); (DEX, 760); (DOOM); (DEX1975, 582), **nandraş** + suf. -(*al*)*ău*; **păpău** „mâncău“ (DLR, 275); (MDA II, 301); (DAR II, 27), **păpa** + suf. *-ău*; **pâclău** subst. (Bucov. şi prin nordul Mold.) „pâclă mare“ (DLR, 686); (MDA II, 316); (DAR II, 37), **pâclă** + suf. *-ău*; **porcălău** (MDA II, 471); (DLR, 1057); (DAR II, 109), **porc** + suf. *-ălău*; **prostălău** „augmentativ al lui prost“ (DLR, 1649); (DL, 605); (DM, 672); (DOOM); (DEX1975, 753); (DEX, 979); (MDA II, 573); (DAR II, 165), **prost** + suf. *-ălău*; **rânzalău** s. m. (prin Bucov.) „om foarte rău”(DLR, 479); (MDA II, 659), **rânză** + suf. *-alău*; **săpălău** „sapă mare” (DLR, 185); (MDA II, 774); (DAR II, 215), **sapă** + suf. *ălău*; **scăfău** „augmentativ al lui scafă“ (DLR, 284); (MDA II, 792); (DAR II, 224), **scafă** + suf. *-ău*; **scribălău** „augmentativ al lui scrib” (DLR, 463); (MDA II, 824); (DAR II, 243), **scrib** + suf. *-ălău*; **şerpălău** „şerpoi” (DLR, 68); (MDA II, 1096); (DAR II, 349), **şarpe** + suf. *-ălău*; **şoldău** subst. (regional) „augmentativ al lui şold“ (DLR, 144); (MDA II, 1113); (DAR II, 362), **şold** + suf. *-ău*; **ţângău** s. m. (Popular şi peiorativ) „Băietan, flăcăiandru” (DLR, 178-179); (DEX, 1278); (MDA II, 1321); (DAR II, 419), **ţânc** + suf. *-ău*; **ţepălău** subst. (regional) „Lingură mare de lemn”(DLR, 58); (MDA II, 1328); (DAR II, 420), **ţeapă** + suf. *-ălău*; **ţicmău** subst. (prin mold.) „Vârf înalt şi ascuţit de deal sau de munte” (DLR, 79); (MDA II, 1333), **ţicmă** + suf. *-ău*;

Concluzii:

La nivel semantico-pragmatic, augmentativul reprezintă cuvântul format prin derivare cu diferite afixe (cele mai vizibile fiind sufixele) de la (un cuvânt de) bază, arătând în funcţie de valoarea morfologică a bazei, dimensiuni mai mari ale substantivelor, un grad mai înalt al însuşirii adjectivelor, o intensitate mai mare a acţiunii verbelor. Dincolo de rolurile semantice și gramaticale, pe care le au, sufixele augmentative au o semnificație culturală și contextuală substanțială, reflectând adesea valori și atitudini ale vorbitorului. Aceste sufixe sunt frecvent utilizate în limbajul de zi cu zi pentru a transmite semnificații sau emoții specifice, adaptându-se la contextul în care sunt folosite. De exemplu, sufixul augmentativ *-oi* poate transforma „copil” în „copiloi”, ceea ce nu numai că implică un copil mai mare, dar poate avea și conotații afectuoase în funcție de intenția vorbitorului. Sufixele augmentative pot dezvălui perspective asupra modului în care utilizatorii percep și exprimă concepte precum dimensiunea sau aprecierea/ deprecierea sau pot avea valoare moţională, identificabilă numai în context.

BIBLIOGRAPHY:

1. CLRE = *Corpus lexicografic românesc electronic*, realizat în cadrul Departamentului de lexicologie și lexicografie de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide" al Academiei Române - Filiala Iași, de: Alina-Mihaela Bursuc, Marius-Radu Clim, Mioara Dragomir, Cristina Florescu, Gabriela Haja, Laura Manea, Mariana Nastasia, Elena Isabelle Tamba, Claudius-Marian Teodorescu, 2021, https://clre.solirom.ro/ (ultima accesare 13 martie 2025);
2. DA = *Dicţionarul limbii române*. Redactat sub egida Academiei Române. Sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I, partea I: A-B, București, Librăriile Socec & Co. și C. Sfetea, 1913 (apărut pe fascicule în 1906-1912), https://dlr1.solirom.ro/ (ultima accesare 13 martie 2025);
3. DAS = M. Bucă, I. Evseev, Fr. Kiraly, D. Crașoveanu, Livia Vasiluță, *Dicţionar analogic şi de sinonime al limbii române*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1978;
4. DELR = *Dicţionarul etimologic al limbii române*, Giurgea, Ion, Moroianu, Cristian (coord.) ediţie online, 2021, ediția digitală, https://delr.lingv.ro/. (ultima accesare 10 februarie 2025);
5. DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", acad. Ion Coteanu (coord)., dr. Luiza Seche, dr. Mircea Seche, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, ediția a III-a revăzută și adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016;
6. DL = *Dicţionarul limbii române literare contemporane*. Vol. I–IV, Editura Academiei Republicii Populare Române, I: (A–C), 1955; în ediția anastatică digitală, https://dl.solirom.ro/. (ultima accesare 10 februarie 2025);
7. DM = *Dicţionarul limbii române moderne*. Academia Republicii Populare Române. Institutul de Lingvistică din București. [Sub direcţia prof. univ. D. Macrea]. Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1958; în ediția anastatică digitală, https://dm.solirom.ro/. (ultima accesare 10 februarie 2025);
8. FCLR III = *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. III, *Sufixele*, 1. *Derivarea verbală*, de Laura Vasiliu. Redactori responsabili: acad. Al. Graur și Mioara Avram, [București], Editura Academiei R.S. România, 1989;
9. FCLR IV = *Formarea cuvintelor în limba română*, vol. IV, *Sufixele*, *Derivarea nominală şi adverbială*, coord. Marina Rădulescu Sala, București, 2015, Editura Academiei Române;
10. FCLR sec. XVI-XVIII = *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XVI-lea – al XVIII-lea*, coord. Magdalena Popescu-Marin, București, 2007, Editura Academiei Române;
11. MDA = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", *Mic dicţionar academic*, vol. I A-Me, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010;
12. SMFCLR I = *Studii şi materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. 1, redactori responsabili: Al. Graur şi Jacques Byck, București, 1959, Editura Academiei Republicii Populare Române.
13. SURSE pentru exemple în context: băietan ... în: *** Ciclul *Poveşti din veac*, Referință Bibliografică: *Legenda salciei* / Ovidiu Oana Pârâu : „Confluențe Literare", ISSN 2359-7593, Ediția nr. 1437, Anul IV, 07 decembrie 2014. Drepturi de Autor: Copyright, cf. CoRoLa; https://korap.racai.ro/?q=b%C4%83ietan++&ql=poliqarp&cutoff=1 (ultima accesare, 3 mai 2025);
14. băboi ... în: Creangă, Ion, *Povestea porcului*, în „Poveşti, Povestiri, Amintiri", Bucureşti, 2001; băieţoi ... în: Mera, I., T., *Din lumea basmelor*, Bucureşti, 1906,

file:///C:/Users/danie/Downloads/BCUCLUJ_FG_181126_1906.pdf (ultima accesare, 3 mai 2025);
15. băltoi ... în: Alecsandri, Vasile, *Baba Cloanţa*, în vol. „Doine” (1842-1852), https://poetii-nostri.ro/vasile-alecsandri-baba-cloanta-poezie-id-11/ (ultima accesare, 3 mai 2025);
16. bărboi ... în: Cărtărescu, Mircea, *Orbitor*, CoRoLa, https://korap.racai.ro/?q=b%C4%83rboi&ql=poliqarp&cutoff=1 (ultima accesare, 3 mai 2025);
17. căciuloi ... în: *Ciobanul Cârţanu*, în Liga Română, revistă săptămânală pentru interesele culturale a tuturor românilor, Anul II, nr. 12, din 23 martie 1897, p. 190;
18. căldăroi ... în: Preda, Marin, *Moromeţii*, ediţia a VI-a, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1962.

ASPECTS OF DIRECT AND MULTIPLE ETYMOLOGY. CASE STUDY: MIHAIL KOGĂLNICEANU (NOTES SUR L'ESPAGNE- NOTES ON SPAIN; THE TRAVEL JOURNAL TO VIENNA)

Alina-Georgiana Popescu
PhD Student, University of Craiova

Abstract: The proposed article is divided into two parts. In the first part, we presented several fundamental theoretical aspects related to etymology, direct etymology and multiple etymology. Among the categories of multiple etymology mentioned in the article, we selected the concept of multiple external etymology, which we consider an effective theoretical tool for studying neological borrowings in 19th-century literary Romanian. We also intend to apply this concept in our doctoral thesis (Neologisms in the Travel Literature of the 1848 Generation Writers). In the second part, we examined the etymology of several representative neologisms found in the travel literature of Mihail Kogălniceanu (Mihail Kogălniceanu in Vienna and Notes on Spain), demonstrating the importance of multiple etymology.

Keywords: *neologism*, *direct etymology*, *multiple etymology*, *multiple external etymology*, *literary language*.

I. Noțiuni teoretice

Etimologia este ramura lingvisticii care studiază originea, evoluția și structura cuvintelor. Aceasta analizează de unde provin cuvintele, cum și-au schimbat forma și sensul de-a lungul timpului și prin ce procese lingvistice au trecut (împrumuturi, derivare, compunere etc.). În *DEX* sunt prezentate două definiții, una în sens restrâns, care precizează că „etimologia" „stabilește originea unui cuvânt prin explicarea originii lui fonetice și semantice", iar cea de-a doua o descrie ca fiind „ramură a lingvisticii care studiază originea cuvintelor unei limbi." În *DȘL* este definită ca „disciplină lingvistică având ca obiect studierea originii cuvintelor dintr-o anumită limbă și a evoluției lor formale și semantice până în epoca actuală." (DȘL: 190). Marius Sala precizează că trebuie să ținem seama de „concordanța fonetică și de concordanța semantică între cuvântul analizat și cuvântul din care se presupune că provine." (Sala 1999: 19). Concordanța fonetică se referă la faptul că forma cuvâtului pe care intenționăm să-l explicăm ar trebui să fie asemănătoare cu cea a cuvântului pe care îl presupunem că stă la baza lui. Concordanța semantică are în vedere identitatea între sensul cuvântului de origine și sensul cuvântului explicat. Pentru a se putea stabili originea unui cuvânt, trebuie să se țină cont și de aspecte istorico-politice, sociale și geografice, dar și de cultura și civilizația materială și spirituală prin care se poate face raportarea la o anumită sursă. Pentru ca această sursă să fie validată, trebuie să existe concordanță formală și semantică între cuvintele puse în discuție. Pentru un cuvânt moștenit, concordanța formală presupune să fie în conformitate cu regulile fonetice ale limbii, iar pentru un cuvânt împrumutat înseamnă să respecte normele curente de adaptare fonetică și morfologică ale acestuia. Concordanța semantică presupune, în toate situațiile, fie păstrarea sensului din limba de origine, „fie posibilitatea de a găsi o cale logică de explicare a filiației sensurilor, dacă acestea sunt diferite." (DȘL: 191). Cercetarea etimologică a cuvintelor vizează fie indicarea sursei care este mai apropiată în timp, în cazul etimologiei directe, fie studierea evoluției până la identificarea sursei primare (de obicei reconstruită), în cazul etimologiei indirecte. Studierea evoluției unui cuvânt a cărui origine a fost precizată implică restabilirea temporală a variantelor formale și a semnificațiilor acestuia prin mijloace cronologice și prin probe extralingvistice (factori istorici, sociali, arheologici etc.). De asemenea, comparația cu limbile înrudite sau cu limbile cu care a fost în contact poate

oferi informații importante. Etimologia unui cuvânt presupune indicarea sursei acestuia, iar în funcție de domeniul lingvistic în care este identificată, vorbim despre etimologie internă pentru cuvintele create în interiorul limbii și de etimologie externă, în cazul cuvintelor moștenite sau împrumutate. Etimologia anumitor cuvinte nu a putut fi determinată, deoarcece nu există suficiente atestări. Totodată, avem un număr mare de cuvinte, în special neologisme, pentru care nu se poate stabili cu certitudine originea, deoarece se face trimiterea la o anumită sursă, iar sensurile lor presupun trimiterea la una sau la mai multe surse. De exemplu, cuvântul „tragedie" apare în MDA, vol. IV ca fiind provenit din lat. *tragoedia*, din fr. *tragédie*, din it. *tragedia*, din ngr. *τραγωδία*, rs. трагедия;. În acest caz, discutăm despre etimologie multiplă.

Etimologia directă este fenomenul prin care un cuvânt este preluat direct dintr-o altă limbă, fără a suferi transformări semnificative prin intermediari. Alături de cuvintele formate în interiorul limbii, vocabularul limbii române cuprinde cuvinte moștenite din limba latină și cuvinte împrumutate. Cuvintele moștenite au fost transmise împreună cu celelalte elemente de structură latină, iar neologismele au pătruns ulterior în limbă. Etimologia directă poate fi clasificată în mai multe tipuri, în funcție de modul în care un cuvânt ajunge într-o limbă. Principalele tipuri de etimologie directă sunt: moștenirea directă, atunci când un cuvânt provine direct dintr-o limbă-mamă și împrumutul direct, atunci când un cuvânt este preluat nemodificat dintr-o altă limbă. Moștenirea directă este procesul prin care un cuvânt este transmis dintr-o limbă-mamă către una sau mai multe limbi-fiice, prin evoluție naturală, fără a fi un împrumut recent. În cazul limbii române, moștenirea directă se referă, în special, la cuvintele provenite din limba latină vulgară, care s-au transmis organic de-a lungul secolelor. Moștenirea directă presupune câteva caracteristici, dintre care amintim: a) evoluția fonetică naturală, când cuvintele moștenite suferă modificări fonetice regulate (de exemplu, sunete care se estompează sau se transformă conform legilor fonetice ale limbii române); b) adaptarea morfologică, adică cuvintele moștenite se integrează în sistemul gramatical al limbii române, modificându-și desinențele sau sufixele; c) au existență veche în limbă, care se referă la faptul că unele cuvinte au atestare de sute de ani și fac parte din vocabularul de bază al limbii române. Al doilea tip de etimologie directă se referă la împrumutul direct, care presupune preluarea cuvântului nemodificat sau cu minime adaptări dintr-o altă limbă. Cuvintele împrumutate direct își păstrează, de obicei, forma și pronunția originală, sunt întâlnite frecvent în domeniile tehnice, științifice sau culturale și pot fi scrise și pronunțate diferit față de regulile fonetice ale limbii noastre. De asemenea, este important în cazul etimologiei directe să se stabilească din ce variantă a limbii sursă provine cuvântul românesc, deoarece acesta poate avea la bază forme dialectale sau forme arhaice. În contrast cu etimologia directă, etimologia indirectă se referă la procesul prin care un cuvânt ajunge într-o limbă prin intermediul uneia sau mai multor limbi intermediare, în loc să fie preluat direct din limba de origine.

Etimologia multiplă este un fenomen lingvistic și se referă la faptul că un cuvânt are mai multe surse de origine, fie pentru că a fost influențat de mai multe limbi simultan, fie pentru că a intrat în limbă prin mai multe căi independente. Noțiunea a fost introdusă de Al. Graur în lingvistica românească în 1950, în articolul cu titlul *Etimologie multiplă* (Graur 1950). Acesta spunea că „un cuvânt poate avea mai multe origini în același timp, mai cu seamă dacă în etimologie nu vedem un simplu repertoriu mecanic de forme, dacă admitem că sensul, ca parte integrală a cuvântului, trebuie să fie luat în considerație cel puțin în aceeași măsură ca și forma, când este vorba de stabilirea originii unui cuvânt." (Graur 1950: 23). Exemplul menționat în *ELR* este cuvântul *lampă*, care a pătruns în limba română din neogreacă cu forma *lambă* și cu sensul „lampă de ulei" și a fost utilizată mult timp în limbajul popular. Ulterior, după ce sistemul de iluminat a evoluat, cuvântul a intrat în limba noastră și din alte limbi, a avut forma cu *p* și sensurile de lampă de petrol, de gaz sau lampă electrică: din germ. *Lampe*, din fr. *lampe*, din rus. *lampa*, din magh. *lámpa*. Astfel, ne dăm seama că acest cuvânt are etimologie multiplă. (ELR: 203). Majoritatea cazurilor de etimologie multiplă le regăsim la neologisme și de cele

mai multe ori este imposibil să stabilim proveniența exactă a cuvintelor respective. Uneori originea poate fi dedusă din variantele fonetice, ca și în cazul cuvântului *agent* (rus. *aghent*, germ., fr., it. *agent*), sau poate fi identificată prin prisma accentului (*carácter-caractér*, *profésor-profesór*). Împrumutul termenilor științifici s-a realizat în mai multe feluri, diferite de la o perioadă la alta sau de la o zonă la alta. La începutul secolului al XIX-lea, în limba română literară din Muntenia și din Moldova predomina influența rusă și neogreacă, iar în Transilvania predominau influențele latine, germane și maghiare. După 1830, se intensifică influențele din limba franceză, italiană și latină, în detrimentul influenței neogrecești. „Numeroasele cuvinte de proveniență neogreacă erau folosite adeseori alături de corespondentele lor de origine franceză, până după anul 1850, când sunt cu totul înlăturate de acestea din urmă." (Ursu 1962: 115).

Th. Hristea (1973: 4) indică mai multe tipuri de etimologii multiple: a) etimologie multiplă internă, care include derivatele românești de tipul lui *muntean* sau *oltean* și derivatele regresive (*a picta* este derivat regresiv atât de la *pictor*, cât și de la *pictură*). Aceasta este definită de Hristea ca fiind situația „când un derivat provine din două sau mai multe primitive care aparțin aceleiași familii lexicale." Etimologia multiplă internă apare prin evoluția diferită a unui cuvânt în registre variate (ex. limbaj popular vs. cult), prin influențe interne între sinonime (de exemplu, latinescul *muncă* și slavonul *muka*) sau prin contaminare semantică (de exemplu, „vreme" din latină + slavonă). b) etimologie multiplă externă, cea mai des întâlnită, apare atunci când un cuvânt dintr-o limbă provine din mai multe surse externe, adică din împrumuturi din limbi de cultură diferite, „fie în aceeași epocă, fie la distanță în timp și spațiu". (Hristea 1973: 4). Aceasta se dezvoltă prin împrumuturi din limbi diferite, prin influențe succesive asupra aceluiași cuvânt în epoci diferite sau prin schimbări semantice cauzate de contactul cu alte limbi. c) etimologia multiplă mixtă există atunci când un cuvânt își are originea atât în elemente interne ale limbii, cât și în împrumuturile externe. Acest fenomen este frecvent în limba română, care a evoluat printr-o combinație de influențe latine, slave, turcești, maghiare, grecești și franceze. Apare prin suprapunerea unei forme latine cu un împrumut extern (de exemplu, *muncă* – latină + slavonă), prin influențe fonetice sau semantice între două cuvinte de origini diferite (de exemplu, *duh* – latină + slavonă) sau prin contaminare semantică. Tipurile etimologiei multiple sunt menționate și de Marius Sala (Sala 1999: 66-67).
Facem mențiunea că în teza noastră de doctorat vom folosi conceptul de etimologie multiplă externă.

II. Studiu de caz - Mihail Kogălniceanu (*Notes sur l'Espagne*; *Jurnalul călătoriei la Viena*)

Mihail Kogălniceanu (1817-1891) a fost om politic, istoric, scriitor, jurnalist, diplomat, membru fondator al Societății Academice Române și președinte al Academiei Române. M. Kogălniceanu are o intensă activitate cultural-artistică. Editează șase tomuri din Letopisețele Valahiei și Moldovei, este patron al unei tipografii, istoric, traducător și publicist, iar pe 30 ianuarie 1840, pune bazele revistei „Dacia literară". În 1846 pleacă într-o călătorie în Franța și Spania, iar la revenirea în Iași nu se implică direct în mișcările revoluționare. Trece frontiera în Bucovina, iar la Cernăuți redactează documentul *Dorințele partidei naționale din Moldova* și colaborează cu ziarul „Bucovina". În 1855 înființează publicația „Steaua Dunării", devine unul dintre inițiatorii constituirii „Societății Unirea" (1856) și este unul dintre cei mai activi membri ai Comitetului Central al Unirii de la Iași. În activitatea literară, Kogălniceanu a fost un susținător activ al dezvoltării unei literaturi naționale originale, promovând scriitori români și susținând adoptarea unei limbi literare unitare. A fost un adept al romantismului, inspirându-se din istorie și folclor pentru a crea o literatură cu specific național și a combătut imitația modelelor străine. În ceea ce privește literatura de călătorie, contribuțiile sale sunt mai puțin numeroase, dar relevante prin prisma interesului său pentru descoperirea și promovarea

valorilor naționale și europene. Kogălniceanu a fost un călător pasionat, iar experiențele sale s-au reflectat în scrierile și studiile pe care le-a realizat. Deși nu a scris un jurnal de călătorie în stilul clasic, observațiile sale despre Occident, în special se regăsesc în articole și corespondențe. Unele manuscrise au rămas neterminate, cum este și cazul notelor din călătoriile făcute la Viena și în Spania. Primele cuprind informații despre organizarea socială austriacă, despre moravuri și prezintă aspecte etnografice. Însemnările despre Spania prezintă tablouri caracteristice, precum amiaza la Madrid sau ceremoniile populare și religioase. El a folosit călătoriile sale drept mijloc de documentare, promovând în scrierile sale un spirit reformator și o viziune progresistă pentru modernizarea țării. (DLRO, 479-482).

Neologismele pe care le vom prezenta fac parte din operele sale, [*Mihail Kogălniceanu la Viena*] și *Notes sur l'Espagne*[1], cuprinse în volumul *Scrisori*. *Note de călătorie*, București, Editura pentru literatură, 1967.

a se aclimata v.t. (< ger. *Akklimatisieren*; MDA I), *intim* adj. (< fr. *intime*, lat. *intimus*; MDA III): „[...] după o scurtă petrecere, străinul *se aclimatează*, face legături *intime* [...]" (N.: 212);

arestant „arestat" s.m. (< ger. *Arrestant*; MDA I): „La Lemberg toată ziua nu auzi decât ferele *arestanților*." (V.: 195);

arhiduca s.m. (< lat. *archidux*, fr. *archiduc*; MDA I): „Laudă ce se cuvine d-lui Bortnik, carele, făcând o jalbă către *arhiduca*, au mijlocit de s-au hotărât o leafă preotului din fundul Bucovinii." (V.: 196);

artist s.m. (< fr. *artiste*; MDA I), *a contribua* v.i. (< fr. *contribuer,* lat. *contribuere*; MDA I): „[…] toți *artiștii*, tot publicul se silește *a contribua* la aceste așezământuri." (V.: 199);

bandă s.f. (< fr. *bande*, it. *banda*, ger. *Banda*; MDA I), *arrero* „persoană care transportă cu animale de povară (măgar, cal)" s.m. (< sp. *arriero*, DRAE, cuvânt neadaptat și este scris în text după modul în care se pronunță): „O altă impresie ce-l așteaptă pe drumeț în alaltă parte a Espaniei sunt *bandele* de *arreros* [...]" (N.: 213);

carieră s.f. (< fr. *carrière*; MDA I), *militar* adj. (< fr. *militaire,* lat. *militaris,* germ. *Militär*; MDA III): „În Prusia, *cariera militară* este o datorie obștească [...]" (V.: 198);

castă s.f. (< fr. *caste*; MDA I), *factor* s.m. (< fr. *facteur*, lat. *factor*; MDA II): „În Granada și în multe *caste* genovezii avea *factorii*, ca și în Moldova [...]" (N.: 212);

castelan s.m. (< lat. *castellanus*, it. *castellano*, pn. *kasztellan*; MDA I); *arab* adj. (< fr. *arabe,* lat. *arabus*; MDA I): „*Castelanii* ce ocupa Martos și Baeza ieșea ades spre a rumpe lănci cu călăreții *arabi* de Arjona i Jaen." (N.: 209);

civilizător adj. (< fr. *civilisateur*; MDA I), *libertate* s.f. (< lat. *libertas*, *-atis*, fr. *libérté*; MDA III), *idee* s.f. (< fr. *idée*, lat. *idea*; MDA III): „Austria, fără a vroi, este *civilizătoare* și aducătoare *libertății*, căci, prin drumurile-de-fer, *ideile* nouă se pot împrăștia." (V.: 196);

clasă s.f. (< fr. *classe,* germ. *Klasse*; MDA I), *liberal* adj. (< lat. *liberalis*, fr. *liberal*, it. *liberale*; MDA III), *fiacru* „birjar", (sensul cuvântului este „birjă", s.n., iar în textul lui M. Kogălniceanu sensul devine „birjar" și intră în categia substantivelor masculine: < fr. *fiacre*; MDA II)): „*Clasa* cea mai *liberală* și mai neatârnată poate din Austria este a *fiacrilor* [...]" (V.: 197);

clasic adj. (< fr. *classique,* lat. *classicus*; MDA I), *muzică* s.f. (< lat., it. *musica,* fr. *musique,* ger. *Musik*, mg. *Muzsika*; MDA III): „Când se dă câte vreo piesă *clasică*, las atunce *muzica* și zbor la Burgteatru." (V.: 198);

credit s.n. (< lat. *creditum*, fr. *crédit*, it. *credito*, ger. *Kredit*; MDA I): „[...] până când *creditul* nu va fi statornicit [...]" (V.: 199);

discordă „discordie" s.f. (< lat.,it. *discordia*, cf fr. *discorde*; MDA II- cuvânt în curs de adaptare) *nobil* s.m. (< lat. *nobilis*, ger. *Nobel*, it. *nobile*, fr. *noble*; MDA III), *a defina* v.t. (<

[1] În analiza neologismelor, am abreviat *Mihail Kogălniceanu la Viena* cu „V." și *Note sur l'Espagne*, cu „N."

fr. *définir,* lat. *definire*; MDA II), *piesă* s.f. (< fr. *pièce*; MDA III), „discordie": „*Discorda* între biurgherii și *nobilii* Austriei se poate tare bine *defina* prin *piesa* lui Șiler *Kabale și amor.*" (V.: 198);

donquichotism s.n. (< fr. *donquichotisme*; MDA II), *energie* s.f. (< fr. *énergie*, it. *energia*, lat. *energia* ngr. *ενεργεια*, cf ger. *Energie*; MDA II), *hidaljo* „cavaler" (< sp. *hidalgo*, DRAE, formă neadaptată, folosită în text după felul cum se pronunță): „Pe de altă parte, tinerimea de o zi se leapădă de *Don Quichotismul* vechilor *hidaljos*, pierde însă și *energia* lor." (N.: 212);

dosafiul „provocare" s.f. (< sp. *dosafio*, DRAE, această formă nu s-a păstrat în limba română literară): „*Dosafiul* se primi și un șes lângă Arjona se alesă ca câmp de bătălie." (N.: 210);

Eilvagen „diligență", s.f. (< ger. *Eilwagen*, DWB, această formă nu s-a păstrat în limba română literară): „La 17 april/1 mai catolicesc , la 12 am purces din Cernăuți cu *Eilvagen*." (V.: 195);

epopee s.f. (< fr. *epopée*, it. *epopea*; MDA II), *romantic* adj. (< fr. *romantique,* germ. *romantisch*; MDA IV), *poetic*, adj. (< lat. *poeticus*, it. *poetico*, fr. *poètique*; MDA III): „[...] soarta morilor în Espania, care nu este decât o lungă *epopee*, împodobită cu întâmplările cele mai *romantice* și *poetice*." (N.: 215);

escadron s.n. (< fr. *escadron*; MDA II): „[...] îmbele *escadroane* se aruncară unul asupra altuia." (N.: 210);

evropeu s.m. (< fr. *européen*; MDA II – cuvânt în curs de adaptare), *universitate* s.f. (< lat. *universitas*, *-atis*, fr. *univérsité*; MDA IV): „ *Evropeii* își trimetea meșterii spre a învăța artele la mori, tinerii spre a culege înțelepciune și științe în *universitățile* Toledo, Cordova, Grenada, Sevilla." (N.: 216);

excepție s.f. (< fr. *excéption,* lat. *exceptio*, *-onis*; MDA II), *lux* s.n. (< fr. *luxe,* lat. *luxus*; MDA III): „Ce este de lăudat este asemine puținul *lux* care se găsește în îmbrăcamintea femeilor, afar de câteva *excepții*." (V.: 199);

a figura v.t. (< fr. *figurer*; MDA II), *unterofițer* „subofițer"s.m. (< ger. *Unteroffizier*; MDA IV – cuvânt parțial adaptat), *miliție* s.f. (< lat. *militia*, rs. *милиция* ; MDA III): „[...] și acum bățul căprarilor austrieceșți *figurează* și la șoldul *unterofițerilor miliției* orașului." (V.: 196);

figură s.f. (< fr. *figure,* lat. *figura*; MDA II), *senzual* adj. (< lat. *sensualis*, fr. *sensuel*; MDA IV): „Adevărații austrieni este un popor gros, cu *figuri* fără nici o expresie, născut și crescut pentru viața *senzuală*." (V.: 199);

franc „cinstit" adj. (< fr. *franc*; MDA II), *bandolero* „bandit", s.m. (< sp. *bandolero*, DRAE, cuvânt neadaptat): „[...] hoțimea încă se păstrează, când cu nume de carlist, când cu acel mai *franc* de *bandolero*." (N.: 214);

general s.m. (< fr. *général*; MDA II): „[...] ne întrebă când avea să treacă *generalul* Nasvaez..." (N.: 215);

german s.m. (< lat. *Germanus*; MDA II), *știință* s.f. (< cf. lat. *scientia*, it. *scienza*, fr. *science*; MDA IV), *fricase* „tocană" s.f. (< fr. *fricassée*; MDA II), *omletă* s.f. (< fr. *omlette*; MDA III), *auberje* „han" (< fr. *auberge*, TLFI, cuvânt adaptat parțial, nefiind reținut în limba română literară): „Cu toate aceste, nici *germanii* cu birturile, cu paturile, cu *științele* sale, nici Francia cu *auberjele* sale, cu *fricasele* și *omletele* sale nu-mi place atât ca Spania în lipsa sa." (N.: 214);

hotel s.n. (< fr. *hôtel*; MDA II): „[...] și pin glod mă duc la *Hotel* de Russie." (V.: 195);

idee s.f. (< fr. *idée,* lat. *idea*; MDA III): „El nici cunoaște, dar nici voiește a primi *idei* străine;" (V.: 200);

impresie s.f. (< lat. *impression*, *-onis*, fr. *impréssion*; MDA III), *capitală* s.f. (< fr. *capitale*; MDA I): „*Impresii* triste ce cineva simte intrând în această veche *capitală* [...]" (V.: 196);

industrie s.f. (< fr. *industrie,* lat. *industria*; MDA III), *comerț* s.n. (< lat. *commercium*, it. *commercio*, fr. *comerce*; MDA I): „[...] și chiar dacă s-ar face industrială, *industria* multă vreme va fi, ca și astăzi *comerțul*, în mâna nemților [...]” (V.: 199);

insulă s.f. (< lat. *insula*; MDA III); *secular*, adj. (< lat. *saecularis*, fr. *séculaire*; MDA IV): „[...] el este într-una din *insulele* Dunării și este plăntat cu copaci *seculari* ce dau o umbră măreață.” (V.: 200);

jurnal s.n. (< fr. *journal*, ger. *Journal*; MDA III), *rubrică* s.f. (< lat. *rubrica*, germ. *Rubrik*, fr. *rubrique*; MDA IV), *paragraf* s.n. (< ngr. *παράγραφος*, lat. *paragraphus*, fr. *paragraphe*); *ladrone* „hoț” (< sp. *ladrón*, DRAE, cuvânt neadaptat în limba română literară): „[...] și *jurnalele* în toate zilele în *rubrica Gacetita de provincias,* este plină de *paragrafuri intitulate ladrones*.” (N.: 213);

magnat s.m. (< lat. *magnatus,* ger. *Magnat,* fr. *magnat*; MDA III), *conte* s.m. (< fr. *comte*; MDA I), *educație* s.f. (< fr. *éducation*, it. *educazione*, lat. *educatio*, *-onis*; MDA II): „Câțiva din *magnații* unguri, precum *contele* Karoly, au dat o *educație* îngrijită fiilor săi, trimețindu-i în Anglia;” (V.: 197);

manuscript s.n. (< lat. *manuscriptus*; MDA III), *istoriograf* s.m. (< fr. *historiographe*; MDA III), *granadin* (< fr. *grenadin*, TLFI) „Și un *manuscript* ce se află în Escorial, scris de Ben-Hazil, *istoriograf granadin* din anul 1360, vorbesc de prav.” (N.: 211);

maritim adj. (< fr. *maritime*, MDA III), *particular* adj. (< lat. *particularis,* germ. *Partikular*, it. *particolare*, fr. *particulier*; MDA III): „[...] căci afară de provinciile biscaiene și câteva provincii *maritime*, Spania are o privire *particulară* a ei [...]” (N.: 213);

meridional adj. (< lat. *meridionnalis*, fr. *méridional*; MDA III): „Viena, așezată în mijlocul Germaniei *meridionale*, se arată ca un liman de neîngrijire [...]” (V.: 200);

meteoră „meteorit” s.m. (< it. *meteora*, ngr. *μετέωρον*, fr. *météore*, germ. *Meteor*; MDA III- cuvânt în curs de adaptare): „Și așa, ca o *meteoră* strălucită, după ce un minut au luminat pământul, s-au stins și întunericul nu i-au păstrat rămășițe.” (N.: 216);

modă s.f. (< it. *moda,* germ. *Moda*, ngr. *μόσα*, fr. *mode*, cf mg. *Módja*; MDA III): „Un norod care rabdă o asemine *modă* nu este copt pentru slobozenie [...] ” (V.: 196);

noblesă s.f. (< fr. *noblesse*, it. *noblezza*; MDA III), *merit* s.n. (< fr. *mérite*, lat. *meritum*; MDA III): „Puținul *merit* a *noblesii*, care, sprijinindu-se pe bogățiile sale, nu învață nimică [...]” (V.: 197);

oficial adj. (< lat. *officialis*, ngr. *ὀφφικιάλης*, rs. *официальный*, ger. *Offiziell*, *offizial*, fr. *officiél*; MDA III), *vienez* adj. (< fr. *viènnois*; MDA IV): „Bucuria *oficială* a *vienezilor*.” (V.: 199);

orăzin „orizont”, s.n. (< lat. *horizon*, *-tis*, ngr. *δρίωζν*, germ. *Horizont,* it. *orizonte*, fr. *horizon*; MDA III, *maiestate* s.f. (< lat. *maiestas*, *-atis,* fr. *majesté*, ger. *Majestät*; MDA III); *ocean* s.n. (< ngr. *Ωκεανός*, lat. *oceanus*, ger. *Ozean*, rs. *океан*, fr. *océan*; MDA III): „Castilia, cu întinsele sale șesuri, cu largele sale *orăzinuri*, cu munții săi în depărtare goi și pietroși, înfățișează *maiestatea oceanului*.” (N.: 213);

ortodox s.m. (< ngr. *ορθόδοξος*, lat. *orthodoxus* fr. *orthodoxe*; MDA III), *proprietar* s.m. (< lat. *proprietarius*, fr. *propriétaire*; MDA IV): „*Ortodocșii* încă până la 1835 n-avea decât cu cheltuiala lor un preot și un paraclis, atunce *proprietarul* locului au vrut să deie afară Sf. Taine.” (V.: 196);

paşaport s.n. (< it. *passaporto*, ngr. *πασσαπόρτι*, fr. *passeport*, rs. пашпорт, паспорт ; MDA III): „Dacă străinul nu înțelege sau nu vrea, i se spune că *paşaportul* său nu este după formă.” (V.: 200);

peninsulă s.f. (< lat. *peninsula*, it. *penisola*, fr. *peninsule*; MDA III), *idee*, s.f. (< fr. *idée,* lat. *idea*; MDA III): „Când în tot locul *peninsulei* cresc rămășițele morilor, în monumente, în obiceiuri, în limbă, în *idei* [...]” (N.: 215);

piață s.f. (< it. *piazza*, ngr. *πιάτσα*, mg. *piac*, ger. *Platz*; MDA III), *ordin* s.n. (< lat. *ordo*, *-onis*, it. *ordine*, fr. *ordre*; MDA III), *familie* s.f. (< lat. *familia*, it. *famiglia*; MDA II): „Această *piață* era supt *ordinele* lui don Alonzo Perez de Guzman, carele se închisese în ea cu *familia* sa." (N.: 210);

poliție s.f. (< lat. politia, ger. *Polizei*, rs. *полиция*, fr. *police*; MDA III): „Chipul cu care *poliția* se mântuie de un străin care nu știe a pune pază gurii sale [...]" (V.: 200);

poziție s.f. (< lat. *positio*, fr. *position*, ger. *Position*; MDA III): „ A vorbi despre Velicia, precum și de toată *poziția* locurilor;" (V.: 196);

prezident s.m. (< lat. *praesidens*, *-ntis*, fr. *président*; MDA IV), *personaj* s.n. (< fr. *pérsonnage,* it. *personaggio*; MDA III), *maistru* s.m. (< germ. *Meister*, srb. *Majstor*, bg. *маǔстор*; MDA III); *maior* s.m. (< rs. *маǔор*, germ. *major*; MDA III), *secretar* s.m. (< lat. *secretarius,* fr. *sécrétaire*; MDA IV), *obergarderobe* „șeful garderobei", s.m. (< ger. *ober-* + *garderobe*, DWB): „[...] toate persoanele piesei se găsesc în Austria, *prezidenți*, *obergarderobe*, *maiștri*, *secretari* - numai *maiori* nu cred." (V.: 198);

principe s.m. (< lat. *princeps*, *-ipis*, it. *principe*; MDA IV): „[...] zicând că murise unul din cei mai vrednici *principi* a lumei..." (N.: 211);

prințesă s.f. (< ger. *Prinzess*, rs. *принцесса*, fr. *princésse*; MDA IV): „A vorbi despre însurarea arhiducăi [...] cu *prințesa* Hildegard de Bavaria." (V.: 199);

prosperitate s.f. (< fr. *prosperité,* lat. *prosperitas*, *-atis*; MDA IV): „[...] prin urmare comerț, industrie și *prosperitate* nu vom avea." (V.: 199);

provincie s.f. (< lat. *provincia*, ger. *Provinz*, fr. *province*; MDA IV), *duel* s.n. (< fr. *duel,* lat. *duellum*; MDA II): „[...] în tustrele *provinciile* Almeria, Granada i Jaen, se întâmplă un *duel* vestit." (N.: 209);

prubă „probă" s.f. (< lat. *proba*, ger. *Probe*, it. *prova*, pn. *próba*, mg. *probá*, fr. *épreuve*), MDA IV: „[...] însă nu pot tăgădui că are încă mari mustrări și *prube*." (N.: 212);

a publica v.t. (< lat. *publicare*, cf fr. *publier*; MDA IV); *poezie* s.f (< lat. *poesis*, fr. poésie, it. *poesia*, germ. *Poesie*; MDA III): „A arăta meritele lui Iosif Dunin Borkowski și *a publica* și câteva *poezii* de a lui." (V.:196);

regim s.n. (< fr. *régime*, cf lat. *regimen*, *-inis*, *regime*, it. *regime*; MDA IV): „[...] cu un asemine *regim*, este cu neputință de a găsi vreme și pentru gândire." (V.: 198);

religie s.f. (< lat. *religio*, *- onis*, ger. *Religion*, fr. *réligion*; MDA IV): „Au vrut să ceară o biserică din celelalte *religii* din care sunt prea multe." (V.: 196);

reprezentație s.f. (< fr. *répréséntation,* lat. *repraesentatio*, *-onis*; MDA IV), *balet* s.n. (< fr. *ballet,* it. *balleto*; MDA I), *dănțitor* „dansator" s.m. (< fr. *danser*; MDA II): „[...] o *reprezentație* de *balet* dată [...] de către *dănțitorii* împărătești [...]" (V.: 199);

rival s.m. (< fr. *rival*, lat. *rivalis*, germ. *Rival*; MDA IV): „Când Alfonso XI muri, în 1350, de ciumă, *rivalul* său, riga de Granada, Jusef aflând aceasta, se întristă prea mult [...]" (N.: 211);

sale s.f. (< ngr. σάλ(λ)α, fr. *salle*, ger. *Saal*, it. *salla*; MDA IV): „De câte ori închipuirea mea m-au adus în *salele* Escurialului..." (N.: 217);

scenă s.f. (< fr. *scène,* it. *scena,* ger. *Szene*; MDA IV); *trupă* s.f. (< fr. *troupe*; MDA IV): „Când se dă *teatrul* leșesc, binaua și *scena* este încungiurată de *trupe*." (V.: 195);

simpatie s.f. (< ngr. *συμπάθεια*, lat. *sympathia,* fr. *sympathie*, it. *simpatia*; MDA IV): „[...] am o *simpatie* pentru Espana, o iubesc ca țara mea [...]" (N.: 212);

sistem s.n. (< ngr. *σύστημα*, lat *systhema,* it. *sistema,* fr. *système*, ger. *System*; MDA IV): „Deosebire între *sistemul* Prusiei și a Austriei;" (V.: 198);

societate s.f. (< lat. *societas*, *-atis*, fr. *societe,* it. *societa*; MDA IV), *fizionomie* s.f. (< fr. *physionomie*; MDA II), *convenù* „a conveni"v.i. (< fr. *convenir*, lat. *convenire*; MDA I): „Nicăieri nu am văzut, și mai ales în *societatea* pe care *on est convenù* de a o numi aleasă, nu am văzut *fizionomii* însemnate." (V.: 199);

talie s.f. (< rs. талия, fr. *tallie*, it. *taglia*, ger. *Taglia*; MDA IV): „Starea ticăloasă și mica *talie* a leșilor din Galiția.” (V.: 196);

teatru s.n. (< lat. *theatrum*, ngr. *Θέατρον* fr. *théâtre*, ger. *Theater*; MDA IV): „Și sara la *teatru*, unde aud pre Viarde Garcia [...]” (V.: 198);

templier s.m. (< fr. *templier*; MDA IV), *a institua* v.t. (< fr.*instituer*, lat. *instituo*, *-ere*; MDA III): „[...] *templerii* se *instituară* în Palestina.” (N.: 209);

titlu s.n. (< lat. *titulus*, slv. , gr. *τίτλος*, mg. *titulus*, fr. *titre*; MDA IV), *genealogie* s.f. (< fr. *généalogie*, lat. *genealogia*, ngr. *γενεαλογια*; MDA II): „O deosăbire însă între români și espanioli este dragostea acestora de pe urmă pentru *titluri*, scuturi și *genealogie*.” (N.: 215);

tragedie s.f. (< lat. *tragoedia*, fr. *tragédie*, it. *tragedia*, ngr. *τραγωδία*, rs. трагедия; MDA IV): „Câte asemine tragedii se petrec în toate zilele în Viena [...]” (V.: 198);

valț s.n. (< fr. *valse*, ger. *Walzer*; MDA IV – variantă pentru cuvântul „vals”): „[...] *valțurile* lui Straus, berea și Praterul, iată viața vienezului.” (V.: 200);

veteran s.m. (< lat. *veteranus*, *-a*, fr. *vétéran*; MDA IV): „[...] am văzut încă uniforma leșească și *veterani* din acei slujiți subt steagurile lui Napoleon.” (V.:196);

voluptos adj. (< fr. *volupteux*, lat. *voluptuosus*; MDA IV): „[...] își închipuiesc această țară înzăstrată și înfrumusațată cu darurile *voluptoasei* Italiei!” (N.: 212);

Așa cum am observat în exemplele prezentate, majoritatea neologismelor provin din limbile latină, franceză și italiană și au etimologie multiplă externă. Alte neologisme provin din limbile germană, neogreacă sau rusă. Cuvântul *hotel* este un franțuzism, deoarece face parte din sintagma „*Hotel* de Russie”. În textele lui M. Kogălniceanu, pe care le-am studiat, există neologisme neadaptate, precum: *eilvagen*, *hidaljo*, *arreros*, *bandolero*, *obergarderobe*, *dosafiul și neologisme în curs de adaptare: valț*, *dănțitor*, *orăzin*, *meteoră*, *evropeu*, *manuscript*, *a se aclimata* etc.

BIBLIOGRAPHY:

1. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Enciclopedia limbii române,* București, Editura Univers Enciclopedic, 2011.
2. Bidu-Vrânceanu, A., Călărașu, C., Ionescu-Ruxăndroiu, L., Mancaș, M., Pană-Dindelegan, G., *Dicționar general de științe ale limbii*, București, Editura Științifică, 1997.
3. Graur, Al., *Etimologia multiplă* în „Studii și cercetări lingvistice”, I, fasc. 1, București, 22-34, 1950.
4. Hristea, Th., *Contribuții la studiul etimologic al neologismelor românești* în „Limba română”*,* XXII, nr. 1, 3-18, 1973.
5. Sala, M., *Introducere în etimologia limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1999.
6. Ursu, N. A., *Formarea terminologiei științifice românești*, București, Editura Științifică, 1962.
7. DAN = Marcu, Florin, *Dicționar actualizat de neologisme,* București, Editura Saeculum I.O., 2019.
8. DEX = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2016.
9. DLRO = *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*, București, Editura Academiei, 1979.
10. DRAE = *Diccionario de la lengua española de la Real Academia Espagñola,* 1992, https://dle.rae.es/.
11. DWB = *Deutsches Worterbuch der Grimm*, 1977-2004, https://woerterbuchnetz.de/?sigle=DWB.
12. MDA = *Micul dicționar academic*, vol. I-IV, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
13. TLFI = Trésor de la Langue Française informatisé, http://atilf.atilf.fr/
14. Kogălniceanu, Mihail, *Scrisori*, texte îngrijite, adnotate și prezentate de Augustin Z. N. Pop, București, *Note de călătorie*, texte îngrijite, adnotate și prezentate de Dan Simonescu, București, Editura pentru Literatură, 1967.